

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว ของ สค.

จัดทำโดย

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ร่วมกับมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสศ.

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษงค์	เสนานุช	หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา	ดุรงค์ฤทธิชัย	นักวิจัย
อาจารย์ธนาชัย	สุนทรอนันตชัย	นักวิจัย
อาจารย์ ดร.รัชดา	พ่วงประสงค์	นักวิจัย
อาจารย์นวลไย	วัฒนกุล	นักวิจัย
อาจารย์กฤตวรรณ	สาหร่าย	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวชรีน่าน	ปะดุกา	ผู้ช่วยนักวิจัย

เดือน/ปี

ตุลาคม 2559

สนับสนุนโดย

กลุ่มวิจัยและติดตามประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
255 ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

จัดพิมพ์โดย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
18/18 ถนนบางนา-ตราด กม.ที่18 ตำบลบางโฉลง
อำเภอบางพลี สมุทรปราการ 10540

บทสรุปผู้บริหาร

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของ สค. มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ศึกษารูปแบบและกระบวนการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากการเพศโดยกำเนิดและครอบครัวในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้ฯ และเพื่อยกระดับการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้มีมาตรฐาน และตอบสนองต่อปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายและดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว ได้แก่ ผู้บริหารของ สค. ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งผู้แทนภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม จำนวน 65 คน 2) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้ฯ และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ที่ทำงานเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งหมด 480 คน และ 3) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้แทนสตรีและ/หรือครอบครัวที่เป็นแกนนำและผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสตรีและ/หรือครอบครัว ในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมจาก 8 เขตพื้นที่ใน 77 จังหวัด รวม 1,540 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาที่สำคัญสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1.สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว

ภาพรวมทั้งประเทศของสถานการณ์ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดที่ได้จากแบบสอบถาม 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หากพิจารณาจาก 8 เขตพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ พบว่าสถานการณ์ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดสอดคล้องกับภาพรวมทั้งประเทศ คือ ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพ ยกเว้นศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคเหนือจังหวัดลำปางที่พบปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นอันดับสอง

ส่วนสถานการณ์ปัญหาครอบครัวที่พบคือ อันดับ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน อันดับ 2) การเข้าถึงบริการทางสังคม และ อันดับ 3) อบายมุขในครอบครัว หากพิจารณาจาก 8 เขตพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ พบว่าปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานเป็นอันดับหนึ่ง ยกเว้นศูนย์เรียนรู้ฯ จังหวัดเชียงรายพบมีปัญหาคู่ครองแตกแยก/หย่าร้างเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ อบายมุขในครอบครัว ยกเว้นศูนย์เรียนรู้ฯ รัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น และศูนย์เรียนรู้ฯ ภาคใต้ จังหวัดสงขลาพบปัญหาคู่ครองแตกแยกหย่าร้าง เป็นอันดับสอง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มพบประเด็นปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิดและครอบครัวที่ในแต่ละเขตพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้น ได้แก่ ความยากจน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ยาเสพติด การค้าประเวณีและความ ไม่เสมอภาคระหว่างเพศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสตรีและครอบครัวยังมีความเฉพาะและแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท เช่น พื้นที่ภาคเหนือ เนื่องจากมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ พบว่ามีปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ขณะที่พื้นที่ภาคใต้พบการใช้ใบกระท่อมในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน การตกอยู่ในภาวะยากลำบากของสตรีที่สูญเสียผู้นำครอบครัว เนื่องจากไม่ได้ประกอบอาชีพ การถูกล่วงละเมิดทางเพศพบทั้งในภาคกลาง และภาคใต้ซึ่งมักเกิดจากการกระทำของบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบปัญหาความยากจน ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานในเขตเมือง และทิ้งลูกหลานอยู่กับสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนสตรีบางส่วนในภาคนี้ มีค่านิยมของการแต่งงานกับชาวต่างชาติและนิยมดื่มแอลกอฮอล์ในเทศกาลต่างๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาการท้องไม่พร้อมและใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่ ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ และเสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมอันดีไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาคอรัปชั่น ปัญหานี้สืบปัญหาอบายมุข ยาเสพติด รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

2. ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ในแต่ละเขตพื้นที่ พบประเด็นสำคัญ คือ ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้ฯ ควบคู่ไปกับความพยายามขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวตามภารกิจใหม่ โดยพัฒนากระบวนการและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับบริบท เช่น การวิเคราะห์และดำเนินโครงการที่ตอบโจทย์ปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ การให้ความรู้ความเสมอภาคระหว่างเพศ หรือความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเนื้อหาดังกล่าวในหลักสูตรฝึกอบรมทักษะอาชีพให้มีความชัดเจน วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมเดิมที่มีให้ทันสมัย การปรับทัศนคติของบุคคลและสร้างความเข้าใจในภารกิจใหม่ จัดวางและพัฒนาความรู้ความสามารถบุคลากรให้ตรงและรองรับกับภารกิจใหม่ รวมทั้งแสวงหาภาคีเครือข่ายใหม่ที่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์การดำเนินงานของแต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ แตกต่างกันไปตามบริบทและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ความสามารถของผู้บริหารและบุคลากร ความสัมพันธ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ กับภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันและลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

สำหรับภารกิจที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีและครอบครัว โดยดำเนินการทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ 2) การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเน้นไปยังกลุ่มสตรีที่อยู่ในชุมชน รวมทั้งเด็กและเยาวชนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง 3) การอบรมสิทธิบทบาทหญิงชาย และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาฝึกอบรมอาชีพในศูนย์เรียนรู้ฯ 4) การส่งเสริมและพัฒนาบทบาทสตรี ดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาฝึกอบรมอาชีพในศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งการส่งเสริมด้านสุขภาพและการพยาบาล การสร้างความมั่นใจให้กล้าแสดงออก การตระหนักในคุณค่าของตนเอง กีฬาและนันทนาการ คุณธรรมและจริยธรรม 5) การคุ้มครองผู้ถูกรังแกด้วยความรุนแรง เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และการให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือแก่กลุ่มที่เข้ามาฝึกอบรมทักษะอาชีพภายในศูนย์เรียนรู้ฯ 6) การคุ้มครองต่อสตรีที่ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ โดยฝึกทักษะอาชีพให้สตรีที่ได้รับผลกระทบและเข้ามาฝึกอบรมทักษะอาชีพภายในศูนย์เรียนรู้ฯ 7) การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวสตรี โดยฝึกทักษะอาชีพเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีและครอบครัวในชุมชน 8) การสนับสนุนภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาสตรีและครอบครัว 9) การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลด้านสตรีและครอบครัว รวมทั้งจัดการความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ 10) การเป็นศูนย์ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายอาชีพสตรี 11) การให้บริการด้านสวัสดิการสังคมแก่สตรีและครอบครัวที่ด้อยโอกาส ได้แก่ เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง เงินสงเคราะห์ด้านทุนประกอบอาชีพผู้ติดเชื้อเอชไอวี เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวช่วยเหลือเงินเด็กขาดแคลนและฝากเลี้ยงตามบ้าน เงินทุนสนับสนุนการรวมประกอบอาชีพในชุมชนและเงินสงเคราะห์ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า มีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวในแต่ละพื้นที่จำนวนมาก ทั้งที่สังกัดอยู่ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคม ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งสภาเด็กและเยาวชน ที่สำคัญในแต่ละจังหวัดยังมีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อีกด้วย โดยแต่ละหน่วยงาน หรือภาคีเครือข่ายต่างมีภารกิจเฉพาะของตนเอง ที่ผ่านมาศูนย์เรียนรู้ฯ จะประสานงานกับภาคีเครือข่ายในลักษณะเฉพาะประเด็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสตรีเป็นหลัก ส่วนการขับเคลื่อนนโยบายในระดับเขตพื้นที่ด้านการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการส่งเสริมสถาบันครอบครัวเป็นเรื่องท้าทายที่ศูนย์เรียนรู้ฯ จะต้องบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายให้เป็นระบบที่ชัดเจน และดำเนินการอย่างจริงจังในอนาคต

3. ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์ฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี การสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกและความเข้มแข็งของครอบครัว การสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยเป็นศูนย์ต้นแบบของการจัดการบริการสังคมที่ครอบคลุมทั้งการส่งเสริม การป้องกัน การแก้ไขและการบำบัด พื้นฟูกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านสตรีและครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรภาครัฐ เอกชนและบุคคลทั่วไป โดยบริการต้องครอบคลุมภารกิจที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด

3.2 ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพที่มีหลักสูตรทันสมัย เป็นที่ต้องการของตลาด ผู้เข้ารับการอบรมสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันทีที่จบหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรเน้นการฝึกทักษะอาชีพที่ตอบสนองความต้องการระดับพื้นที่และเป็นระบบ มีการคัดสรร เลือกใช้วัสดุ/วัตถุดิบในท้องถิ่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ต่อยอดสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจเพื่อหาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเป็นศูนย์แสดงหรือศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การฝึกทักษะอาชีพเป็นทุนเดิมมาเป็นระยะเวลายาวนาน

3.3 ศูนย์รับแจ้งเหตุ ขอร้องเรียนและศูนย์พักพิงกรณีถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ การค้าประเวณี ความรุนแรงในครอบครัว การค้ามนุษย์ ตลอดจนให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู และให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรีและครอบครัว

3.4 หน่วยศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สังคมในเขตพื้นที่ และสร้างความเข้าใจแนวโน้มสถานการณ์สตรีและครอบครัว รวมทั้งแหล่งสร้างสรรค์องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนลักษณะเด่นหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น และเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัว

3.5 ศูนย์ข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสารสตรีและครอบครัวที่เป็นประโยชน์เชิงวิชาการ และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่สามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาคเพื่อให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของสตรีและครอบครัว

3.6 ศูนย์ประสานงานและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรีและครอบครัวทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนงานตามภารกิจ

3.7 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ภารกิจและบริการทางสังคมของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จัก รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้แทนกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับภูมิภาค

4. ผลการศึกษาศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี จากการวิเคราะห์ศูนย์เรียนรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 3 แห่ง คือ ศูนย์การเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

บ้านนาวิสัย จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จังหวัดนครนายก และ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: TK park พบประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ คือ การมีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะพิเศษและสะท้อนให้เห็นความเชี่ยวชาญหรือองค์ความรู้เฉพาะด้าน มีการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างสรรค์และเผยแพร่องค์ความรู้ไปยังภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและสู่สาธารณชนที่หลากหลายรูปแบบและต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้สนใจมาใช้บริการภายในศูนย์เรียนรู้ฯ อย่างต่อเนื่อง

5. มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว ผู้บริหารของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทุกระดับได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ครอบคลุมภารกิจใหม่ เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน ช่วยกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงาน บุคลากรและองค์กรอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นใหม่เป็นการทบทวนมาตรฐานและตัวชี้วัดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาสตรีและครอบครัว นโยบายของรัฐบาลและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนวิจัยทัศน์และพันธกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

มาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่พัฒนาตามภารกิจใหม่ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 192 ตัวชี้วัด ได้แก่ มาตรฐานที่ 1) การบริหารจัดการ (36 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 2) การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (52 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 3) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ (30 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 4) การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว (36 ตัวชี้วัด) และมาตรฐานที่ 5) การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ (38 ตัวชี้วัด)

6. ข้อเสนอแนะต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว มีดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

1) สื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานเพื่อบูรณาการและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ การสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมสถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

2) วางแผนที่เดินทาง (Road map) เพื่อให้ทุกศูนย์เรียนรู้ฯ มีทิศทางการดำเนินงานเพื่อการเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดระยะเวลาและเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมของการพัฒนาภายใต้แนวคิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ (P-D-C-A) โดยในระยะแรกต้องเน้นการปรับทัศนคติให้บุคลากรเข้าใจและยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร รวมทั้งเร่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและแปลงภารกิจไปสู่การปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

3) กำหนดกรอบอัตรากำลังที่มีตำแหน่งงานและจำนวนบุคลากรที่สอดคล้องกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องวิเคราะห์อัตรากำลังเดิมและเพิ่มอัตรากำลังในตำแหน่งอื่น เช่น นักสังคม

สงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักวิชาการด้านสตรีและครอบครัว นักวิชาการด้านการฝึกอบรม นักการตลาด นักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น พร้อมทั้งกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าของแต่ละตำแหน่งงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความรู้และทักษะที่รองรับกับงานที่ได้รับมอบหมาย

4) เป็นพี่เลี้ยงด้านวิชาการในการนำองค์ความรู้เฉพาะด้านสตรีและครอบครัวลงสู่การปฏิบัติ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนจัดหาสื่อ หลักสูตร ฐานข้อมูลและแหล่งความรู้ต่างๆ รวมทั้งผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เชิงวิชาการที่ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ฯ

5) สังเคราะห์ สร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านสตรีและครอบครัว รวมทั้งการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพื่อสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามภารกิจ

6) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสตรีและครอบครัว ที่มีการบันทึก จัดเก็บ รวบรวม ข้อมูลในแต่ละเขตพื้นที่ นำมาวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ฯ นำไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจเพื่อการบริหารงานและให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย

7) วางระบบประสานส่งต่อความช่วยเหลือและการประสานระหว่างหน่วยงาน และภาคี เครือข่ายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงานและระบบผู้ให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น พัฒนาระบบประสานส่งต่อความช่วยเหลือสตรีและครอบครัวที่ถูกทารุณกรรม หรือประสบปัญหาการค้า ประเวณีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจ เพื่อสังคมระหว่างกลุ่มสตรีที่ผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะต่อศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

1) นำสถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและปัญหาครอบครัวที่ พบจากการศึกษา มาวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญและวางแผนพัฒนาเป็นโครงการที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อให้ สามารถตอบสนองต่อปัญหาของสตรีและครอบครัวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร เพื่อใช้เป็นทิศทางในการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และสัมฤทธิ์ผลตามภารกิจใหม่ที่กำหนด

3) ให้ความสำคัญกับกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนหรือท้องถิ่นที่ มีอยู่เดิม โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการสำรวจปัญหาและความ ต้องการ วางแผนและจัดการแก้ไขปัญหาของสตรีและครอบครัว พร้อมกันนี้ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรส่งเสริมให้ศูนย์ พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำงานแก้ไขปัญหาของสตรีและครอบครัวให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ

4) พัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านสตรีและครอบครัวในเขตพื้นที่ เพื่อให้การ ขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสตรีและครอบครัวเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน และทำ หน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานความร่วมมือดังกล่าว

5) สร้างองค์ความรู้ในองค์กร โดยใช้สารสนเทศในการพัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นระบบ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำงานร่วมกัน ตลอดจนนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนานโยบาย รวมทั้งนำผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการมาถอดบทเรียน จัดการความรู้ สังเคราะห์และเผยแพร่องค์ความรู้ นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภาคและระดับประเทศตามลำดับ

6) ในการบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรจำแนกหมวดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานให้ชัดเจน เช่น ค่าใช้จ่ายในโครงการพัฒนาศักยภาพสตรี (โครงการอบรมให้ความรู้สิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย) ควรแยกออกจากหมวดค่าใช้จ่ายการฝึกทักษะอาชีพสตรี เป็นต้น

7) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป็นเวลานาน มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพสูง แต่ยังขาดความชำนาญการทำงานทางวิชาการ และการใช้เทคโนโลยี จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม ดังนี้

7.1) ด้านความรู้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว นโยบายและมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ด้านการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ การพัฒนาศักยภาพสตรี หลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ บทบาทหญิงชาย การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การบำบัด แก่ไขและฟื้นฟูผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนี้ บุคลากรต้องมีความชัดเจนต่อบทบาทหน้าที่ ขอบเขตการทำงานในแต่ละภารกิจ เข้าใจความหมายของมิติสตรีและครอบครัวอย่างรอบด้าน เข้าใจวิธีการจัดการกลุ่มเป้าหมาย ดีความกิจกรรมด้านการส่งเสริม การป้องกันและการจัดการปัญหาสตรีและครอบครัวได้อย่างครอบคลุม แยกแยะความแตกต่าง ความใกล้เคียงและความทับซ้อนในบทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ กับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอื่น แนวทางการปฏิบัติงานที่ช่วยสร้างความชัดเจนในงานของตนเอง แนวทางการทำงานที่สามารถเสริมหนุนและบูรณาการงานกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งต้องเข้าใจมิติกลุ่มเป้าหมายและมีบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

7.2) ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิดและวิเคราะห์ ทักษะการบันทึกและจัดทำฐานข้อมูล ทักษะการวิจัย การบริหารโครงการ การติดตามและประเมินผลโครงการ ทักษะการเป็นวิทยากร กระบวนการ ทักษะการพัฒนางานตามมาตรฐาน การถอดบทเรียน การเขียนบทความวิชาการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ เป็นต้น

7.3) ด้านทัศนคติ การทำงานด้านสตรีและครอบครัว บุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรปรับทัศนคติพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่อการทำงานตามภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีฐานความคิดเรื่องสิทธิ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างบุคคล มีทัศนคติและจรรยาบรรณที่ดีต่อองค์กร รวมทั้งเชื่อมั่นในความเป็นมืออาชีพในการทำงานขององค์กร

8) พัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารและสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดเนื่องจากใช้งานมานาน อาจไม่สอดคล้องกับภารกิจที่จะขยายการดำเนินงานในอนาคต เช่น อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีห้องให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน ขาดเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	i
สารบัญ	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
1.3 ผลที่ได้รับ	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 สถานการณ์สตรี ครอบครัว ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวไทย	4
2.1.1 สถานการณ์สตรี	4
2.1.2 สถานการณ์ครอบครัว	6
2.1.3 สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัว	9
2.2 แนวคิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้	11
2.3 แนวคิดมาตรฐานและตัวชี้วัด	16
2.4 ข้อมูลพื้นฐานของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	18
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	51
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
3.2 ระเบียบวิธีวิจัย	53
3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	63
บทที่ 4 ผลการศึกษา	66
ส่วนที่ 1 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว	66
ส่วนที่ 2 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิดและครอบครัวของแต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ	126
ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ	155

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 4 จุดแข็งและจุดอ่อนการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ฯ	193
ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี	207
ส่วนที่ 6 มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ฯ	218
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	275
5.1 สรุปผลการศึกษา	275
5.2 อภิปรายผล	295
5.3 ข้อเสนอแนะ	299
บรรณานุกรม	305
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามความเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาสตรีและครอบครัว	ผก-1
ภาคผนวก ข แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 1 (สำหรับผู้บริหารของ สค.)	ผข-1
ภาคผนวก ค แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 2 (สำหรับ ผอ.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต)	ผค-1
ภาคผนวก ง แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 3 (สำหรับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย)	ผง-1
ภาคผนวก จ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (สำหรับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละเขตพื้นที่)	ผจ-1
ภาคผนวก ฉ รายงานผลการนำเสนอผลการศึกษา	ผฉ-1
ภาคผนวก ช รายงานผลการอบรมบุคลากรของสค.	ผช-1
ภาคผนวก ซ ภาพกิจกรรม	ผซ-1

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2558 ส่งผลให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ต้องปรับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ตลอดจนภารกิจของหน่วยงานภายในกระทรวงใหม่ โดยรวมงานด้านนโยบาย วิชาการ และการปฏิบัติของกลุ่มเป้าหมายเดียวกันให้อยู่ในส่วนราชการเดียวกัน เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน

สถานการณ์สตรีและครอบครัวในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากกระแสโลกให้ความสนใจในเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในการจัดการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายและประเทศไทยได้ร่วมเป็นภาคีและลงนามรับรองไว้ จำนวนสถิติผู้หญิงในประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าจากประชากรทั้งสิ้น 65,124,716 คน แบ่งเป็นหญิง 33,125,708 คน ชาย 31,999,008 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ซึ่งมีจำนวนประชากร 64,785,909 คน (ชาย 31,845,971 คน หญิง 32,939,938 คน) ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งสะท้อนถึงความตั้งใจมั่นของประชาคมโลกต่อเป้าหมายความเสมอภาคการพัฒนาและสันติภาพสำหรับสตรีทุกคน เนื่องจากมีประเด็นที่น่าห่วงใย คือความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในการทำงาน มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเพิ่มขึ้น และอำนาจการตัดสินใจของสตรีและการมีส่วนร่วมการบริหารราชการและทางการเมืองในสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ชาย

ขณะที่สถานการณ์ครอบครัวของประเทศไทย พบว่า อัตราการเกิดมีชีพลดลง การแต่งงานลดลงและอัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น แนวโน้มการมีบุตรคนแรกเมื่ออายุมากขึ้น ครอบครัวที่คู่สมรสไม่มีบุตรเพิ่มขึ้น แนวโน้มเป็นโสดมากขึ้น การคลอดบุตรของมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปีมีค่าสูงเกินเกณฑ์ ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ครัวเรือนที่หลานอยู่กับปู่ย่าตายายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หัวหน้าครัวเรือนหญิงมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่รายได้ครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นชาย ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังกับคู่สมรสและอยู่คนเดียวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและครอบครัวเพศเดียวกันมีแนวโน้มสูงขึ้น

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปรับเปลี่ยนเป็น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) และมีหน่วยงานเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ภารกิจหลักของ สค. คือ การพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และบุคคลในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การตรวจสอบ การขูดเซย และเยียวยาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี จากภารกิจหลักดังกล่าว สค. มีกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียที่ต้องรับผิดชอบดูแลหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ สตรี ครอบครัว ผู้แสดงออกที่

แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ผู้ถูกเลือก ปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ผู้ถูกคุ้มครองสวัสดิภาพ กลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณีโดย สค. เห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ตลอดจนกระบวนการพัฒนา และการตัดสินใจในทุกระดับ เพื่อสร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

หน่วยงานในส่วนภูมิภาคของ สค. ที่เพิ่มขึ้นตาม พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 คือ ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี 8 แห่ง ซึ่งถูกตัดโอนมาจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภารกิจสำคัญในการดูแลสตรีผู้มีรายได้น้อย ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจจะประสบปัญหาจากการค้าประเวณี และกลุ่มสตรีในชุมชนที่ไม่มีอาชีพว่างงาน ขาดรายได้ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีดังกล่าว เมื่อโอนมาเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว” โดยมุ่งหวังให้เป็นหน่วยงานสำคัญในส่วนภูมิภาค ที่จะบูรณาการ เชื่อมโยงและขับเคลื่อนงานตามภารกิจหลักของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สู่ทุกหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฯ จึงกว้างขวางขึ้น โดยมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง เยียวยา พัฒนาคุณภาพชีวิต จัดสวัสดิการแก่ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ที่ถูกละเมิดคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัวที่ประสบปัญหา เป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ การเสริมสร้างความรู้ การพัฒนาศักยภาพและสถานภาพสตรีและครอบครัว รวมทั้งดูแลจังหวัดที่อยู่ในเขตรับผิดชอบในฐานะศูนย์เรียนรู้ระดับเขตพื้นที่

ทั้งนี้ ในการที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้ตามความมุ่งหมายของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวนั้น ควรเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของสตรีและครอบครัวและเป็นแหล่งเสริมสร้างความรู้ในการถ่ายทอดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากศูนย์เรียนรู้เคยสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งมีการพัฒนามาตรฐานการทำงานมาอย่างต่อเนื่องและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการทำงาน เมื่อศูนย์เรียนรู้ย้ายมาสังกัดกรมกิจการสตรีและครอบครัวซึ่งมีการกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม จึงได้กำหนดให้มีการติดตามและประเมินการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว โดยเน้นให้มีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาด้านสตรีและครอบครัวด้านต่างๆ ของจังหวัดที่อยู่ในกำกับดูแล ตลอดจนให้มีการกำหนดภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีความชัดเจน ทั้งในส่วนของการกิจที่ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกันของทุกศูนย์ฯ ที่ต้องมีมาตรฐานเดียวกันและใช้เป็นกรอบในการทำงาน และภารกิจที่ต้องปฏิบัติซึ่งแตกต่างกันในแต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งตอบสนองต่อปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้ง 8 แห่งในอนาคต และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจใหม่ของศูนย์เรียนรู้ฯ มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความคาดหวังของรัฐบาลและกลุ่มประชากรเป้าหมายกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อให้การติดตามผลการทำงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสตรีและครอบครัวในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้ฯ

2.3 เพื่อยกระดับการทำงานของศูนย์ให้มีมาตรฐาน และตอบสนองต่อปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.3 ผลที่ได้รับ

3.1 ทราบสถานการณ์ปัญหาสตรีและครอบครัวของประเทศไทย

3.2 ทราบความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

3.3 ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวมีทิศทางการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่ชัดเจนและเป็นระบบ

3.4 มีมาตรฐานการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ซึ่งจะช่วยให้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

3.5 มีแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาโลกและภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานด้านสตรีและครอบครัว

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำ
ทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

2.1 สถานการณ์สตรี ครอบครัว ความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัวไทย

2.1.1 สถานการณ์สตรี

2.1.2 สถานการณ์ครอบครัว

2.1.3 สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัว

2.2 แนวคิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้

2.3 แนวคิดมาตรฐานและตัวชี้วัด

2.4 ข้อมูลพื้นฐานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถานการณ์สตรี ครอบครัว ความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัวไทย

2.1.1 สถานการณ์ของสตรี พบว่ามีประเด็นท้าทายดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์, 2558)

(1) กระแสโลกให้ความสนใจในเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและมีข้อตกลงร่วมกันระหว่าง
ประเทศต่างๆในการจัดการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายและประเทศไทยได้ร่วมเป็น
ภาคีและลงนามรับรองไว้ได้แก่ 1) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: CEDAW) 2) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for
Action: BPFA) 3) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals –MDG)

(2) จำนวนสถิติผู้หญิงในประเทศพบว่าจากประชากรทั้งสิ้น 65,124,716 คน แบ่งเป็นหญิง
33,125,708 คน ชาย 31,999,008 คนเพิ่มขึ้นจากปี 2556 ซึ่งมีจำนวนประชากร 64,785,909 คน (ชาย
31,845,971 คน หญิง 32,939,938 คน)

(3) จากสถิติข้อมูลของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ ตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งซึ่งสะท้อน
ถึงความตั้งใจมั่นของประชาคมโลกต่อเป้าหมายความเสมอภาคการพัฒนาและสันติภาพสำหรับสตรีทุกคน
ทุกหนแห่ง แผนปฏิบัติการปักกิ่งระบุประเด็นที่นำห่วงใยเป็นพิเศษ 12 ประเด็นอันเป็นอุปสรรคสำคัญ
ต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและการเสริมพลังให้สตรี ได้แก่ ความยากจน การศึกษา และฝักอบรม
สุขภาพ ความรุนแรง ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ เศรษฐกิจ อำนาจและการตัดสินใจ กลไกทางสถาบัน
สิทธิมนุษยชน สื่อมวลชน สิ่งแวดล้อม เด็ก และผู้หญิง ทั้งนี้มีตัวอย่างสถิติข้อมูลในประเด็นที่นำห่วงใยสำหรับ
ผู้หญิงดังนี้

(3.1) การมีงานทำปี 2557 ผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 38.4 ล้านคน เป็นผู้ขายมากกว่าผู้หญิง (ผู้ชาย 20.9 ล้านคน ผู้หญิง 17.5 ล้านคน) ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด โดยมีผู้ขายมากกว่าผู้หญิง 7.75 ล้านคน ผู้หญิง 5.77 ล้านคน) และทั้งชายและหญิงทำงานในฐานะลูกจ้างในภาคเอกชนมากที่สุด ผู้หญิงทำงานช่วยธุรกิจครอบครัว (โดยไม่ได้รับค่าจ้าง) มากกว่าผู้ชายเกือบเท่าตัว (ผู้หญิง 4.68 ล้านคน ผู้ชาย 2.64 ล้านคน)

(3.2) ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงและเข้ารับบริการของศูนย์พึ่งได้มีเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2556 มีเด็กและสตรีถูกกระทำรวมทั้งสิ้น 31,866 ราย เฉลี่ยถูกทำร้ายวันละ 87 ราย ในจำนวนนี้เป็นเด็กถูกทำร้ายมากกว่าสตรีมีจำนวนถึง 19,229 ราย เป็นผู้หญิงจำนวน 16,390 รายและเป็นเพศชายถูกกระทำ 2,299 ราย ซึ่งส่วนใหญ่ถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด จำนวนคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รวบรวมไว้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553- 31 ธันวาคม 2556 มีจำนวนคดีความรุนแรงรวม 1,527 คดี ไม่ร้องทุกข์ 257 คดีและร้องทุกข์จำนวน 1,270 คดีในจำนวนนี้มีคำสั่งกำหนด มาตรการ/วิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์จำนวน 66 คดีและมีการยอมความในชั้นสอบสวน 198 คดี ผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุดเป็นผู้หญิงส่วนใหญ่อายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป

(3.3) สตรีกับอำนาจและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในอำนาจและการตัดสินใจของสตรียังคงมีสัดส่วนน้อยทั้งในระบบการบริหารราชการ ในส่วนของข้าราชการพลเรือน ข้าราชการด้านกระบวนการยุติธรรมและการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงภาคธุรกิจเอกชน ผู้หญิงยังคงมีสัดส่วนในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและบริหารไม่เพิ่มขึ้นเท่าใดนัก แต่ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ชายมาก สะท้อนได้จากในปี 2556 ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงของกำลังพลภาครัฐในฝ่ายพลเรือนส่วนใหญ่เป็นชาย โดยข้าราชการพลเรือนสามัญมีสัดส่วนเป็นผู้หญิงเพียงร้อยละ 17.09 (ลดลงจากปี 2555 ร้อยละ 18.06) ผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 15.8 ในปี 2554 และเป็นผู้แทนในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 6.4 เท่านั้น ในปี 2557 ผู้หญิงได้รับเลือกเป็นวุฒิสมาชิกร้อยละ 15.58 ในขณะที่ผู้ชายได้รับเลือกเป็นวุฒิสมาชิกร้อยละ 84.42

(4) จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การเปลี่ยนแปลงการผลิตจากภาคเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมและการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศของโลก ตลอดจนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ล้วนมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และบทบาทชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ซึ่งผลกระทบต่อผู้หญิงทั้งทางตรงและทางอ้อมและผลกระทบที่ดีและไม่ดีต่อประเด็นห่วงใยของปฏิญญาปักกิ่งทั้ง 12 ประเด็น ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องกำหนดข้อท้าทายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างยั่งยืน ดังนี้

(4.1) ข้อท้าทายด้านการศึกษาและการฝึกอบรมของสตรี การลดอคติทางเพศในระบบการศึกษา โดยมีหลักสูตรที่สร้างความตระหนักถึงความเท่าเทียมทางเพศ การเปิดโอกาสให้สตรีรับการศึกษาใน

ทุกสถาบันที่สตรีมีศักยภาพ ไม่ใช่เพศเป็นข้อกีดกันความสามารถ การจัดทำแผนการเรียนการสอนเกี่ยวกับบทบาททางเพศและความเสมอภาคทางเพศ การลดอคติทางเพศ การดูหมิ่นเหยียดหยามทางเพศ

(4.2) ข้อท้าทายด้านความรุนแรงต่อสตรี การสร้างระบบเฝ้าระวังป้องกันและช่วยเหลือในกรณีมีความรุนแรงประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่ทำหน้าที่ดูแลเรื่องความรุนแรงอย่างเป็นระบบ การสร้างชุมชนเฝ้าระวังความรุนแรงต่าง ๆ ในภาครัฐต้อง เอื้ออำนวยให้ชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศอย่างไม่เป็นธรรม โดยมีสาระสำคัญคือ 1) นิยามความหมายของ “การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศอย่างไม่เป็นธรรม” 2) การมีคณะกรรมการส่งเสริมโอกาสและความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแนวทางมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ 3) คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศทำหน้าที่วินิจฉัยการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม 4) บทกำหนดโทษผู้ที่กระทำการเลือกปฏิบัติ 5) การสงเคราะห์ผู้เสียหายและ 6) กองทุนส่งเสริมโอกาสและความเท่าเทียมระหว่างเพศ

2.1.2 สถานการณ์ครอบครัว

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย ได้แก่ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558)

(1) อัตราการเกิดลดลง แนวโน้มของการเกิดมีชีพมีอัตราลดลงจากปี 2550 อัตราการเกิดมีชีพทั่วราชอาณาจักรต่อประชากร 1,000 คนเท่ากับ 12.7 ลดลงเป็น 12.0 ในปี 2553 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, กระทรวงสาธารณสุข) นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2555 จำนวนเด็กเกิดที่จดทะเบียนมีจำนวน 818,901 คน ลดลงจากช่วงปี 2506 – 2526 ที่มีเด็กเกิดจดทะเบียนจำนวนกว่า 1 ล้านรายต่อปี (กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย)

(2) การแต่งงานลดลงและอัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นโดยมีอัตราการจดทะเบียนสมรสต่อการจดทะเบียนหย่าเท่ากับ 4.06 ต่อ 1 คู่ในปี 2546 เป็น 2.82 ต่อ 1 คู่ในปี 2555 (กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย)

(3) แนวโน้มการมีบุตรคนแรกเมื่ออายุสูงขึ้น จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะพ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2543 พบว่าประชาชนไทยสมรสช้าลงทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสที่ 23.5 ปีและเพิ่มขึ้นเป็น 24.0 ปี ในขณะที่ผู้ชายมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสที่ 25.8 ปีและเพิ่มขึ้นเป็น 27.1 ปีตามลำดับ

(4) ครอบครัวที่คู่สมรสไม่มีบุตรเพิ่มขึ้น ครอบครัวที่มีเพียงสามีและภรรยา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 15.7 ในปี 2555 (การสำรวจภาวะการดำเนินงานของประชากรไตรมาส3: ก.ค. – ก.ย. 2546 – 2555, สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

(5) ประชากรไทยมีแนวโน้มเป็นโสดมากขึ้น ประชากรกลุ่มอายุ 20 – 34 ปี ยังคงครองชีวิตโสดถึงร้อยละ 46.9 โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงซึ่งอยู่ในวัยแต่งงานและมีความพร้อมในการมีบุตรพบว่า มีการครองโสดสูงขึ้นเรื่อยๆ จากร้อยละ 22 ในปี 2513 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.3 ในปี 2553 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

(6) การคลอดบุตรของมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปี มีค่าสูงเกินเกณฑ์เผื่อระวังและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในกลุ่มมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปีและมารดาอายุต่ำกว่า 15 ปี ในทุกภูมิภาค ผลของสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและรูปแบบครอบครัว สรุปได้ดังนี้

(6.1) ขนาดของครอบครัว สำหรับประชากรปี 2553 ประเทศไทยมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 3.2 คน ซึ่งมีขนาดเล็กลงเมื่อเทียบกับปี 2543 ที่มีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 3.8 คน

(6.2) ประเภทของครอบครัว จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่แบบครอบครัวเดี่ยว คือ พ่อ - แม่ - ลูก แต่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 56.1 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 50.0 ในปี 2555 ขณะที่ครัวเรือนที่หลานอยู่กับปู่ย่าตายายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29.9 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 33.9 ในปี 2555

(6.3) รูปแบบของครัวเรือน แบบแผนครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) แบบแผนครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะ “ครอบครัวปราศจากบุตร” 2) แบบแผนการสมรสมีแนวโน้มเป็นโสดมากขึ้น ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่มีภาระ 3) สังคมไทยมีการหย่าร้างมากขึ้น

(7) รายงานสถานการณ์สตรีปี 2558 ระบุว่าจำนวนหัวหน้าครัวเรือนหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2556 มีหัวหน้าครัวเรือนหญิง ร้อยละ 35.6 แต่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นหญิงมีรายได้น้อยกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นชาย (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 หน้า 5)

จากโครงสร้างประชากรและแบบแผนครอบครัวที่เปลี่ยนไปส่งผลต่อรูปแบบและองค์ประกอบของครอบครัวดังนี้

1. ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังกับคู่สมรสและอยู่ลำพังคนเดียวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
2. ครอบครัวหัว่งกลางหรือครอบครัวที่มีเฉพาะผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับเด็กเพิ่มสูงขึ้น
3. ครอบครัวเพศเดียวกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

รายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2557) ปรากฏว่า มีจังหวัดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งลดลงอย่างต่อเนื่อง จากปี 2555 ที่มีจำนวน 16 จังหวัด ลดลงเหลือ 13 จังหวัด ในปี 2556 และในปี 2557 ลดลงเหลือเพียง 5 จังหวัดเท่านั้น (ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย เลย มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร) เป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งล้วนเป็นจังหวัดที่ยังคงมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมที่ใช้ชีวิตสอดคล้องและพึ่งพิงธรรมชาติแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังพบว่าครอบครัวไทยมีลักษณะเฉพาะเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

1. ครอบครัวแม่วัยรุ่น

การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร คือ การเป็นแม่วัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี พบอัตราการคลอดของแม่วัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยแต่ละปีมีเด็กเกิดจากแม่วัยรุ่นประมาณ 136,734 คน จากการคลอดทั้งหมดปีละ 8 แสนคน เฉลี่ยวันละ 374 คน ชั่วโมงละ 15 คน หรือ เท่ากับ 65 คนต่อประชากร 1,000 คน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 หน้า 10)

อิทธิพลของเพื่อนและสื่อเทคโนโลยีที่ไร้ขอบเขต ทำให้เด็ก/วัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเรียน โดยร้อยละ 27.4 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 30.8 มีสถานภาพเป็นนักเรียน/นักศึกษา และร้อยละ 46.5 มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2555)

2.ครอบครัวที่มีเด็กอายุแรกเกิด – 6 ปี

ประเทศไทย มีเด็กอายุแรกเกิด - 6 เดือน ได้กินนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่าร้อยละ 12 เท่านั้น ขณะที่เด็กอายุระหว่าง 6 - 23 เดือน ได้รับอาหารอย่างเหมาะสมเพียงร้อยละ 24 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ UNICEF, 2555) เด็กเพียงร้อยละ 29 ที่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ ขณะที่เด็กอายุ 3 - 5 ปี มากกว่าร้อยละ 50 ได้รับการดูแลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนใหญ่ขาดคุณภาพ เด็กไทยมีระดับ IQ และ EQ ต่ำกว่าเกณฑ์ และมีปัญหาสุขภาพ เช่น ภาวะผิดปกติแต่กำเนิด พัฒนาการผิดปกติ ปัญหาทางโภชนาการ ขาดไอโอดีน ฯลฯ (รายงานสุขภาพคนไทย, 2556) กรมอนามัย ระบุว่า เด็กไทยมีปัญหาสุขภาพหลัก คือ ไม่ได้กินนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน ไม่ได้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องทั้งจากครอบครัวและสถานรับเลี้ยงเด็ก ฟันผุและปัญหาโภชนาการ

นอกจากนั้น อัตราการเกิดของเด็กไทยเฉลี่ย 8 แสนคน/ปี มีเด็กพัฒนาการล่าช้าถึง 2.4 แสนคน/ปี หรือ ร้อยละ 30 โดยพบว่า เด็กมี IQ ต่ำกว่าเกณฑ์ถึงร้อยละ 49 นักวิชาการระบุว่า เด็กหากได้รับการดูแลตั้งแต่ 0 - 5 ปี ด้วยวิธี “กิน กอด เล่น เล่า” (กิน คือ ให้เด็กกินนมแม่ และอาหารตามหลักโภชนาการ / กอด คือ กอดให้ความรักความอบอุ่นลูก / เล่น คือ ส่งเสริมให้ลูกได้เล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย / เล่า คือ เล่านิทาน) อย่างต่อเนื่องจะแก้ปัญหาพัฒนาการล่าช้าได้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

3.ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ

ปี 2557 ผู้สูงอายุมีจำนวน 9.11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.06 ของประชากรทั้งประเทศ อายุเฉลี่ยร้อยละ 74.8 ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง 0.728 ล้านคน มีผู้สูงอายุอยู่คนเดียวลำพัง ร้อยละ 10.4 และรายได้หลักมาจากบุตร ร้อยละ 35.7

วัยทำงานไม่น้อยยกภาระการเลี้ยงดูลูกให้กับผู้สูงอายุ (ปู่ย่า ตายาย) ขณะที่ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้น จากผลการศึกษาของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2556) ในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ พบว่า มีครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียว 31.0% ผู้สูงอายุอาศัยกันตามลำพัง 16.4% และผู้สูงอายุที่อาศัยกับสมาชิกที่พิการ/ไม่สามารถดูแลตนเองได้ 2.4% ทั้งนี้ ยังพบว่า มีผู้สูงอายุถึง 30.5% ที่มีภาวะซึมเศร้า และมีร้อยละ 6.9% ที่มีภาวะฆ่าตัวตาย

โดยในปี 2548 ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ที่ร้อยละ 10.4 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Super Aged Society) ในปี 2576 (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556)

4.ครอบครัวที่มีความรุนแรง

ในภาวะที่สังคมบีบรัดให้ใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบแข่งขัน ทำให้คนส่วนหนึ่งเหนื่อยล้าและเครียด โดยเฉพาะผู้หญิงที่ต้องแบกรับภาระการทำงานและดูแลครอบครัว ขณะที่ผู้ชายมีส่วนร่วมดูแลครอบครัว

น้อยมาก (รายงานสุขภาพคนไทย กระทรวงสาธารณสุข, 2556) อีกทั้งวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง และความรุนแรงในครอบครัว

ด้านความรุนแรงในครอบครัว พบจำนวนคดีตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติรวบรวมตั้งแต่ พ.ศ.2553 –2556 จำนวนรวม 1,527 คดี ไม่ร้องทุกข์ 257 คดี และร้องทุกข์ 1,270 คดี โดยผู้ถูกกระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุมากกว่า 18 ปี ขึ้นไป (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 หน้า 7) โดยผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นชาย ขณะที่ผู้ถูกกระทำร้อยละ 87.39 เป็นหญิง โดยส่วนใหญ่ถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 61.29 และทำร้ายทางจิตใจ ร้อยละ 27.54 (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2557) ข้อมูลสถิติผู้หญิงและเด็กถูกทำร้ายจำนวน 31,866 รายต่อปี หรือ 87 รายต่อวัน หรือทุก 20 นาที มีผู้หญิงและเด็กถูกทำร้าย 1 ราย (ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ทั้งนี้ ไม่รวมกรณีที่ไม่มีการแจ้งความหรือไม่เป็นข่าว

5.ครอบครัวเข้มแข็ง

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวให้ความหมาย “ครอบครัวเข้มแข็ง” ว่าหมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งจะเกื้อกูลสังคมและคนรอบข้างปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่สั่นคลอนกับปัญหาหรืออุปสรรค เมื่อเผชิญปัญหาก็สามารถร่วมกันแก้ไขจนคล่องไปได้ด้วยดี สำหรับมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งระดับครอบครัวนั้น มีองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านสัมพันธ์ภาพ ได้แก่ การแสดงออกถึงความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน การยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การสื่อสารกันอย่างมีคุณภาพ และการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล โดยไม่ใช้ความรุนแรง

(2) ด้านการพึ่งพาตนเอง ได้แก่ การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้

(3) ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มชุมชน และเครือข่ายทางสังคม ในการสร้างบรรยากาศความเป็นครอบครัว

(4) ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

(5) ด้านการบำบัดบาทหน้าที่ยของครอบครัวหรือการปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเหมาะสม

2.1.3 สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัว

สถานการณ์ความรุนแรงนับว่ายังเป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อสตรีและเด็กเป็นวงกว้างและเกิดขึ้นในหลายรูปแบบทั้งความรุนแรงในครอบครัวในสถานศึกษา สถานที่ทำงานและสถานการณ์ในสังคมทั่วไป รวมถึงความรุนแรงที่กำลังเกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น นอกจากนี้ ยังเกิดในลักษณะของการค้ามนุษย์ การข่มขืนกระทำชำเรา การคุกคามทางเพศ การบังคับค้าประเวณีอันเนื่องมาจากการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในทางลบของสื่อต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสื่อในเรื่องทางเพศ (Sex object)

จากข้อมูลของศูนย์พึ่งได้กระทรวงสาธารณสุขพบว่าปี 2557 มีเด็กและสตรีที่ถูกทำร้ายและมารักษาที่โรงพยาบาลจำนวน 6,951 ราย หรือ 19 รายต่อวัน ในปี 2550 มีจำนวน 19,067 รายหรือ 52 รายต่อวัน ในปี 2556 มีจำนวน 31,866 รายหรือเฉลี่ยวันละ 87 รายต่อวันหรือในทุก 20 นาทีจะมีเด็กหรือสตรีถูกทำ ความรุนแรง 1 ราย ส่วนใหญ่ถูกระทำความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด โดยผู้กระทำมากที่สุด คือ คู่สมรส ร้อยละ 52.71 รองลงมา คือ แฟน ร้อยละ 15.68 (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 หน้า 7) ปี 2555 - 2556 พบว่าผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีประมาณครึ่งหนึ่ง คือ คู่สมรส รองลงมา คือ แฟน ผู้กระทำ ต่อเด็กส่วนใหญ่ (เฉลี่ยประมาณ 1 ใน 4 ของผู้กระทำต่อเด็กทั้งหมด) คือ แฟน รองลงมา คือ เพื่อน นอกจากนี้ ข้อมูลสตรีที่ถูกผู้กระทำความรุนแรงในจังหวัดนครสวรรค์ปี 2544 พบว่า ร้อยละ 51 คิดฆ่าตัวตายและมีถึง ร้อยละ 71 ของผู้คิดฆ่าตัวตายได้เคยพยายามมาแล้ว

ข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ในปี 2556 จำนวน 76 จังหวัดจากกลุ่มตัวอย่าง 32,833 ตัวอย่าง พบว่า บุคคลที่มีอารมณ์ รุนแรง/ชอบใช้กำลังในครอบครัวมีร้อยละ 10.53 และในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกระทำความรุนแรง (ทางร่างกายจิตใจและทางเพศ) จากบุคคลในครอบครัวมีร้อยละ 8.12 และมีการกระทำความรุนแรง ในครอบครัวร้อยละ 9.05 สำหรับความรุนแรงในครอบครัวมีร้อยละ 14.10 ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่อบอุ่น ร้อยละ 13.42 สาเหตุที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มาจากเมาสุรา รองลงมา คือความเครียด/ สุขภาพจิตและการเสพยาเสพติด หึงหวง นอกใจ ตกงาน/เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นคู่สามีภรรยา (ทั้งจดทะเบียนสมรสและอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส) ร้อยละ 13.78 รองลงมา คือ บุตรบุญธรรม (เด็กและเยาวชน) ร้อยละ 5.02 ผู้ได้รับผลกระทบเป็นสตรี เด็กและเยาวชนผู้สูงอายุหรือผู้พิการตามลำดับ

จากเอกสารเรื่อง “2011 - 2012 Progress of the World's Women: in Pursuit of Justice” ของ UN Women พบว่าประเทศไทยเป็นลำดับที่ 7 ใน 71 ประเทศที่มีผู้หญิงอายุ 15 – 59 ปี ถูกคู่ของตนเอง (Partners) กระทำความรุนแรงทางเพศมากที่สุด นอกจากนี้ ประเทศไทยเป็นอันดับที่ 2 จาก 49 ประเทศที่มี ความเชื่อว่า สามีทุบตีภรรยาเป็นเรื่องที่ยอมรับได้

กล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เป็นปลูกฝังสิ่งที่ดีและขัดเกลา ทางสังคมให้บุคคลเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหากสถาบันครอบครัวอบอุ่น และเข้มแข็ง ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ สมาชิกของครอบครัวก็จะเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ เผชิญกับ สภาพการณ์ปัจจุบันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงเป็น “ทุนทางสังคม” ที่สำคัญในการพัฒนานคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศให้เจริญงอกงามอย่างมั่นคงและ ยั่งยืนโดยตรง

2.2 แนวคิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้

ความหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรม มีการใช้คำที่ใกล้เคียงกับศูนย์เรียนรู้ เช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ความเป็นเลิศ แต่ละความหมายมีการใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ในชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ การศึกษาครั้งนี้ ประมวลความหมายที่ใกล้เคียงกับศูนย์เรียนรู้ได้ดังนี้

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง ศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ก่อให้เกิดชุมชนแห่งเรียนรู้และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ (Entity) ที่ชักชวนให้ผู้อื่นกระตือรือร้นสนใจ เป็นแหล่งสนับสนุนและ/หรือฝึกอบรม องค์ความรู้เฉพาะ (Focus area) ซึ่งอาจเป็นเทคโนโลยีหรือกลุ่มวิชากว้างๆ เช่น สุขภาพสตรี การดูแลผู้สูงอายุ มีเครือข่ายของสถาบันที่ทำงานร่วมกัน

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ โดยเน้นการเรียนรู้บนวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมมุ่งพึ่งพาตนเอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546:1)

หลักการสำคัญของศูนย์เรียนรู้

1. เป็นแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบไม่เน้นการเรียนการสอนในห้องเรียน
2. เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน
3. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

องค์ประกอบของศูนย์เรียนรู้

สุกฤตา จันทรวิมล (2545) กล่าวว่า ศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้และยังเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ ศูนย์เรียนรู้ถือเป็นการจัดการศึกษานอกระบบรูปแบบหนึ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพดังนี้

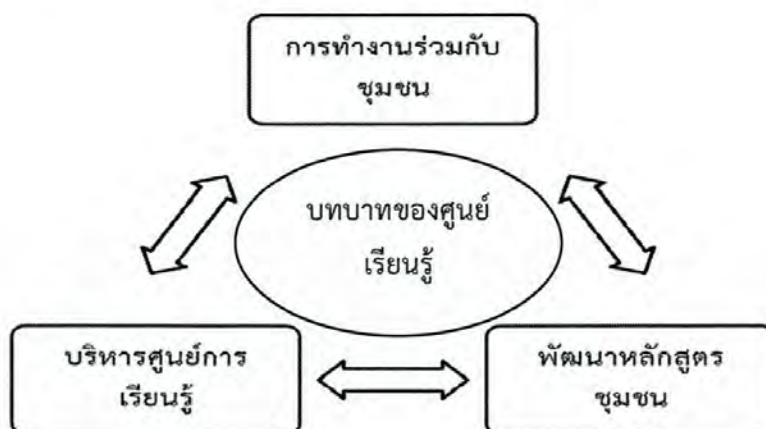
องค์ประกอบทางด้านปริมาณ ได้แก่ 1) สถานที่ที่ประชาชนสามารถไปมาได้สะดวก มีบริการข้อมูล มีบริเวณสำหรับจัดกิจกรรม 2) วัสดุ ประกอบด้วยสื่อต่างๆ ทั้งเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อสื่อดิจิทัลศึกษา ตลอดจน หลักสูตรต่าง ๆ 3) ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและบริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ 4) ผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้สอนหรือบุคลากรประจำศูนย์เรียนรู้

องค์ประกอบทางด้านคุณภาพ ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีงบประมาณเพื่อใช้จ่ายอย่างพอเพียงถูกต้องตามระเบียบ มีบุคลากรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความชำนาญและผู้รับบริการ ได้รับ

ความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจจากผู้ให้บริการ 2) คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์

บทบาทของศูนย์เรียนรู้

แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ บทบาทในการทำงานร่วมกับชุมชน บทบาทบริหารศูนย์เรียนรู้ และบทบาทพัฒนาหลักสูตร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บทบาทของศูนย์เรียนรู้

1) บทบาททำงานร่วมกับชุมชน ถือเป็นหัวใจของศูนย์เรียนรู้ เป็นกระบวนการร่วมกันจัดกิจกรรมในชุมชน ตั้งแต่ร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมจัดการศึกษาตามความต้องการของชุมชน

2) บทบาทบริหารศูนย์เรียนรู้ โดยเฉพาะการทำหน้าที่สร้างสื่อหรือข้อมูลตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารของชุมชน ซึ่งรวมถึงการสำรวจความต้องการของชุมชน วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผน การนิเทศติดตามผล ตลอดจนการสรุปรายงานผลการดำเนินงาน

3) บทบาทพัฒนาหลักสูตรชุมชน เป็นกระบวนการบริหารจัดการเนื้อหาของศูนย์เรียนรู้ซึ่งอาจเริ่มจากการค้นหาผู้รู้ในชุมชน ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างเป็นวิทยากรชุมชน รวมถึงการค้นหาผู้มีความรู้จากภายนอก ทั้งด้านการพัฒนาอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย กิจกรรมการส่งเสริมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้

เป็นการให้บริการความรู้แก่ประชาชนและเปรียบเสมือนสถานศึกษาที่ต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล มาบูรณาการการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์เรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย หลักการดังกล่าว ได้แก่

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส

- 4) หลักการมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ
- 6) หลักความคุ้มค่า

การบริหารศูนย์เรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย งานด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา และการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผล การรายงานผลการใช้เงิน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงินการบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย

4) การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การดำเนินงานธุรการ การประสานและพัฒนาเครือข่าย การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน งานประสานราชการ และงานบริการสาธารณะ

ศูนย์เรียนรู้ควรมีขั้นตอนการบริหารและจัดการศึกษา ดังนี้

- (1) สำรวจความต้องการของชุมชน
- (2) วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
- (3) จัดลำดับความสำคัญ/ วิเคราะห์ความเหมาะสม และปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้
- (4) ประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- (5) จัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้
- (6) ปฏิบัติการตามแผน
- (7) นิเทศและติดตามผล
- (8) สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

แนวคิดการขับเคลื่อนการเป็นศูนย์เรียนรู้

การขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายๆด้าน ทั้งองค์กร บุคคล ทรัพยากรและชุมชน ดังนี้ (พิไลลักษณ์ สุขเทพ. 2543: 1)

- 1) ความพร้อมของระบบองค์กร คือ สภาพบุคคลหรือองค์กรที่มีภาวะสมบูรณ์ทั้งทางกายภาพและกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียน ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ องค์กรประกอบ คือ นโยบาย

(Policy) เพื่อเป็นทิศทางและกระบวนการที่นำไปสู่เป้าหมาย ได้แก่ การวางแผน การเตรียมองค์กรหรือเตรียมแผนการปฏิบัติงาน การมีแผนงานหรือระเบียบปฏิบัติงาน การประสานงานและการประเมินผล

2) การเตรียมความพร้อมของบุคคล เป็นการเตรียมความเจริญก้าวหน้าในตัวบุคคล ทั้งสภาพบุคคล ความกระตือรือร้น ตั้งใจในการร่วมกิจกรรม รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา

3) การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร หมายถึง การเตรียมการเงินและอุปกรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย

4) การเตรียมความพร้อมของชุมชน เป็นการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้มแข็ง เป็นการแก้ปัญหาย่างบูรณาการ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล

การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้

สุทธธศน์ โพชากรณ์ (2549: 26) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ภูมิภาวะ
- 2) การได้รับการอบรมและเตรียมตัว
- 3) ความสนใจหรือแรงจูงใจ

Rowden (2001) กล่าวว่า ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงถือเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมปัจจุบันมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และไม่แน่นอนสูง องค์กรต่างๆ จำต้องแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผ่านการเรียนรู้คู่แข่งขัน พร้อมกับแสวงหาองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่องค์กร มี 2 ประเภท ดังนี้

1) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล เริ่มจากความปรารถนา แรงจูงใจและจุดมุ่งหมายที่สมาชิกในองค์กรมีต่อการเปลี่ยนแปลง

2) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงระดับองค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรทั้งเชิงสังคม เทคโนโลยี หรือความคิดเชิงระบบในความพยายามนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาและเปลี่ยนแปลงองค์กรในรูปแบบต่างๆ

Maurer (2001) ได้เสนอเครื่องมือวัดความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ครอบคลุม 6 ประเด็นดังนี้

1) การตรวจสอบความเป็นมาของความเปลี่ยนแปลงโดยพิจารณาว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีความเป็นมาอย่างไร ในอดีตเคยมีเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันหรือไม่

2) การชี้แนะ (Direction) หมายถึง องค์กรต้องสร้างความเข้าใจต่อสมาชิกและทำให้สมาชิกยอมรับต่อการตัดสินใจดำเนินการใดๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

3) การสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจ (Cooperation and trust) องค์กรจะต้องพิจารณาว่า ข้อมูลต่างๆ ในองค์กรได้ถูกแพร่กระจายไปอย่างทั่วถึงรวมถึงสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจกันเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยเฉพาะการสร้างความสำเร็จได้กล้าเสียและกล้าเผชิญความเสี่ยง

5) การสร้างกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการใดๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ กระบวนการยืดหยุ่นถูกคาดหวังว่าจะทำให้ระดับการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในองค์กรลดน้อยลง

6) การใช้รางวัลและกลวิธีต่างๆ เพื่อจูงใจให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลง

Sudharatna (2004: 61-62) กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนเพื่อให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

(1) การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คือ สมาชิกองค์กรต้องมีความรู้เกี่ยวกับสถานะขององค์กร

2) ภาวะผู้นำ ผู้นำต้องสร้างความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้เป้าหมายและพันธกิจขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ กระตุ้นให้บุคลากรทำงานร่วมกัน สร้างความไว้วางใจภายใต้กรอบจริยธรรม และสื่อสารให้ทราบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่มีต่อบุคลากร รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลง

3) วัฒนธรรมองค์กร ด้วยการสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการให้อำนาจบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้กล้าเสี่ยงและพร้อมเปลี่ยนแปลง

4) แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ สร้างความพร้อมรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยมุ่งกระตุ้นให้บุคลากรกล้าตัดสินใจ เปิดกว้างรวมถึงสามารถจัดการความหลากหลายของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การสื่อสารภายในองค์กร มีการสร้างช่องทางสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคลากรได้สะดวก

6) ทักษะและความเหมาะสมกับของงาน กล่าวคือ ต้องแน่ใจว่าบุคลากรส่วนใหญ่ต้องการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันแน่ใจว่าผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมีความรู้และทักษะที่เหมาะสม ทั้งความสามารถในการประสานประโยชน์ให้บุคลากร ความสามารถในการรับฟังผู้อื่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการจัดการการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

7) การให้รางวัลและคำชื่นชม เป็นการจูงใจให้บุคลากรเชื่อว่าจะได้รับประโยชน์จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การให้รางวัลหรือผลตอบแทนที่เชื่อมโยงต่อความสำเร็จขององค์กร การรับประกันความมั่นใจทั้งความมั่นคงในการทำงานและคุณค่าของบุคลากร เป็นต้น

8) โครงสร้างองค์กร โดยจัดโครงสร้างให้เหมาะสม ทำให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมายและบทบาทของตนอย่างชัดเจน

พรชัย กิตติขัญญธร (2555) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงขององค์กรจะต้องประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1) ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำที่สนับสนุนให้องค์กรพร้อมเปลี่ยนแปลง แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational leadership) และภาวะผู้นำเชิงแลกเปลี่ยน (Transactional leadership)

(1) ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป หมายถึง ผู้นำที่สามารถกระตุ้นผู้ตามทั้งในเชิงปัญญา แรงบันดาลใจ และมีเสน่ห์ในการนำผู้คน ผู้นำเชิงปฏิรูปจะประสานผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคลากรให้สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันกับผลประโยชน์ขององค์กร ผู้นำประเภทนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรปฏิบัติงานภายใต้วิสัยทัศน์ร่วมกันและอุทิศตนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ท้าทาย

(2) ภาวะผู้นำเชิงแลกเปลี่ยน หมายถึง ผู้นำที่สามารถจูงใจหรือกระตุ้นบุคลากรผ่านการแลกเปลี่ยนค่าตอบแทนและการบริการจัดการแบบกระตือรือร้น ผู้นำประเภทนี้จะตั้งเป้าหมายและสื่อสารความคาดหวังข้อตกลงกับบุคลากร ตลอดจนสื่อสารถึงค่าตอบแทนที่จะได้รับจากความพยายามและความมุ่งมั่น

2) โครงสร้างขององค์กร หมายถึง การมีโครงสร้างการดำเนินงานที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยงานต่างๆ ให้อำนาจในการตัดสินใจ และอิสระในการทำงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและข้ามสายงาน

การเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์เรียนรู้ของชุมชนประกอบด้วย

- 1) ด้านอาคารสถานที่ ที่เหมาะสมและเป็นศูนย์รวมของสมาชิกชุมชน
- 2) ด้านปัจจัยการจัดการ เช่น Plan Do Check Action (PDCA)
- 3) เนื้อหากรณีศึกษาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความพร้อมที่จะขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น
- 4) ประชาชนผู้รู้ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ในชุมชนเองหรือวิทยากรจากนอกชุมชน ตลอดจนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเตรียมความพร้อมขับเคลื่อนการบริหารศูนย์เรียนรู้

การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เป็นแนวคิดสำคัญที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการพัฒนาและขับเคลื่อนการเป็นศูนย์เรียนรู้ ตลอดแนวทางการบริหารศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านสตรีและครอบครัวที่มีความเป็นเลิศในการให้บริการที่สอดคล้องกับภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 แนวคิดมาตรฐานและตัวชี้วัด

มาตรฐาน (Standard) หมายถึง สิ่งที่มีถือเป็นเกณฑ์ที่รับรองกันทั่วไปหรือสิ่งที่มีถือเป็นเกณฑ์สำหรับเทียบกำหนดทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2546: 855) องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization - ISO) ให้ความหมายมาตรฐานว่าเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นจากการเห็นพ้องต้องกันและได้รับความเห็นชอบจากองค์กรอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เอกสารดังกล่าววางกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติหรือลักษณะเฉพาะแห่งกิจกรรม หรือผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ใช้ทั่วไปจนเป็นปกติวิสัย โดยมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดตามข้อกำหนดที่วางไว้ ประโยชน์ที่สำคัญของมาตรฐาน ได้แก่ การปรับปรุงความเหมาะสมของการบริการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในทางเทคโนโลยี

ตัวชี้วัด (Indicator) หรือบางแห่งเรียกว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่ สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550: 82) เป็นค่าที่แสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้ ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่ชัดเจนเพียงพอที่จะใช้เปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541: 6-7)

นงราม เศรษฐพานิช (2540) อธิบายว่า ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้กับตัววัด ตัวชี้ คือ ตัวที่ชี้ทิศทาง ชี้แนวทาง และชี้เป้าหมายการดำเนินงาน การประเมินจึงควรใช้เป้าหมายหรือทิศทางที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในการทำงานเป็น เกณฑ์การพิจารณา โดยเปรียบเทียบสภาพการณ์หรือผลงานที่คาดหวังจะให้เกิดกับสภาพการณ์หรือผลงานที่ เกิดขึ้นจริง ถ้าสภาพการณ์หรือผลงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามความคาดหวัง การทำงานนั้นก็จะประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าผลงานต่ำกว่าเป้าหมาย แสดงว่างานนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ ยังมีคำที่นิยมใช้ คือ “ตัวชี้วัดการ ดำเนินงาน” หรือ “ตัวชี้วัดความสำเร็จ” (Performance indicator) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังว่าจะปรากฏหรือ บรรลุในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในระบบคุณภาพ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2548:55) ตัวชี้วัดเป็นเครื่องชี้วัดสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลและเป็นเครื่องมือประกอบการกำหนดกรอบนโยบาย การบริหารและการพัฒนา ใช้เป็นสิ่งที่บ่งบอกสภาพการณ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ และการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย เป็นเครื่องมือติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน แสดงถึง ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อนและจุดแข็งของหน่วยงาน กำกับการทำงานให้มีทิศทางและตรวจสอบ การดำเนินงานได้ตลอดเวลา เป็นเครื่องวัดผลสัมฤทธิ์ของงานและก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี มีดังนี้ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2551: 12-13)

- 1.ความตรง หมายถึง ความถูกต้องของเนื้อหา (Content validity) ทั้งเนื้อหาของตัวชี้วัดและการ สร้างตัวชี้วัด สามารถวัดได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการอย่างถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจน ตรงตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด
- 2.ความตรงประเด็น (Relevant) หมายถึง ความสามารถวัดได้ มีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง สัมพันธ์ โดยตรงกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด
- 3.ความเป็นตัวแทน (Representative) หมายถึง ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นวัดได้ครอบคลุมองค์ประกอบ สำคัญของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษาครบถ้วนและชัดเจน เช่น คุณภาพของผู้ทำหน้าที่บริการวัดด้วยลักษณะ การให้สารสนเทศ ความรวดเร็วในการตอบสนอง ความต้องการ การพูดจา สีนัยท่าทาง เป็นต้น
- 4.ความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) คือ ความคงเส้นคงวาหรือบ่งชี้ได้คงที่ แม้วัดซ้ำในเวลา เดียวกัน เก็บข้อมูลได้แม่นยำไม่ว่าจะเก็บข้อมูลกี่ครั้งและโดยใคร
- 5.ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง ความชัดเจนตามสภาวะที่เป็นอยู่หรือตามคุณสมบัติสิ่งนั้น
- 6.ความคลาดเคลื่อนต่ำ (Minimum error) ค่าที่ได้ต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
- 7.ความเป็นกลาง (Neutrality) ไม่ลำเอียงหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ชี้นำ บ่งชี้เฉพาะ
- 8.ความไว (Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการวัดความแตกต่างระหว่างหน่วย แสดงความผัน แปรหรือความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ที่ได้ชัดเจน มีมาตรและหน่วยวัดที่ละเอียดเพียงพอ

9.ความสะดวกในการนำไปใช้หรือการนำไปใช้ได้จริง (Practicalibility) คือ มีกระบวนการวัดที่สะดวก เก็บข้อมูลได้ง่าย แปลความหมายง่าย ไม่ยุ่งยาก มีเกณฑ์เปรียบเทียบที่เหมาะสม แปลงนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่วัดหรือสังเกตได้ เข้าใจตรงกัน ตัวชี้วัดที่ดีควรให้ค่าการวัดที่มีจุดสูงสุดและต่ำสุด ปรับเปลี่ยนได้ง่าย ใช้ต้นทุนต่ำ ทั้งในการพัฒนาและการใช้ประโยชน์

10.ความเป็นที่ยอมรับจากผู้นำไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในการกำหนดตัวชี้วัด ควรคำนึงถึงการแสดงเป้าหมายของกิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจองค์กร สอดคล้องกับลำดับขั้นของเป้าหมายองค์กรและมีความเป็นไปตามลำดับขั้นของตัวชี้วัด 3 ระดับ ได้แก่ ภาพรวม – โครงสร้าง - การกระจาย (Aggregate -Structural -Distribution Indicators) โดยตัวชี้วัด “ภาพรวม” เป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ผลลัพธ์สุดท้ายของการปฏิบัติตามนโยบายเฉพาะด้าน “โครงสร้าง” เป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่จะนำไปสู่การบรรลุนโยบายเฉพาะด้าน และ “การกระจาย” คือ ความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งจัดทำโดยนำปัจจัยการผลิตเข้าสู่กระบวนการและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนผู้ได้รับประโยชน์มากกว่ามูลค่าทางการเงิน

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำตัวชี้วัดจะนำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวให้สอดคล้องและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามภารกิจใหม่ของกรมกิจการสตรีและครอบครัว

2.4 ข้อมูลพื้นฐานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยหลักระดับชาติ ขับเคลื่อนงานนโยบาย วิชาการและปฏิบัติ ด้านสตรีและครอบครัว โดยมีภารกิจที่ต้องดำเนินงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและบุคคลในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาทในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การตรวจสอบขาดเชยและเยียวยาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ รวมทั้งการคุ้มครองป้องกันและพัฒนาอาชีพผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี เป็นต้น มีโครงสร้างและแบ่งส่วนราชการดังนี้

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กลุ่มตรวจสอบภายใน

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

สำนักงานเลขานุการกรม
 - กลุ่มอำนวยการ
 - กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล
 - กลุ่มพัฒนาบุคลากร
 - กลุ่มกฎหมาย
 - กลุ่มการคลังและพัสดุ
 - กลุ่มสื่อสารองค์กร

กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มมาตรการและกลไก
 - กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
 - กลุ่มคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ
 - กลุ่มคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มมาตรการและกลไก
 - กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
 - ศูนย์ปฏิบัติการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวกรุงเทพมหานคร
 - ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์
 - กลุ่มแผนงานและงบประมาณ
 - กลุ่มเทคโนโลยีและสารสนเทศ
 - กลุ่มวิจัยและติดตามประเมินผล
 - กลุ่มส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มมาตรการและกลไก
 - กลุ่มคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ
 - กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
 - กลุ่มเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติ
 - กลุ่มคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
 - กลุ่มบริหารกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มมาตรการและกลไก
 - กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
 - กลุ่มเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.)
 - กลุ่มเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว
 - ฝ่ายบริหารทั่วไป
 - กลุ่มแผนงานและประเมินผล
 - กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสตรีและครอบครัว
 - กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในชุมชน

1. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จ.ขอนแก่น
2. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพ 36 พรรษา จ.ชลบุรี
3. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จ.เชียงราย
4. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จ.นนทบุรี
5. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จ.ลำปาง
6. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษาบรมราชินีนาถ จ.ลำพูน
7. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ศรีสะเกษ
8. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จ.สงขลา

การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่

4.1 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

- 1) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่อธิบดีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการภายในกรม
- 2) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการภายในกรม
- 3) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลางและหน่วยงานในสังกัดกรม
- 4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

การแบ่งงานภายใน

- 1.1 งานธุรการ
- 1.2 งานพัฒนาระบบบริหาร
- 1.3 งานบริหารการเปลี่ยนแปลง

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

- 1.1 งานธุรการ
 - 1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการและงานสารบรรณของกลุ่ม
- 1.2 งานการพัฒนาระบบบริหาร
 - 1) วิเคราะห์ เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการของกรม
 - 2) ประสานการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของกรม ไปสู่การปฏิบัติ ผ่านระบบการจัดทำคำรับรองและตัวชี้วัด
 - 3) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนงานตามตัวชี้วัด และรายงานผลการดำเนินงาน พร้อมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลงสู่การปฏิบัติราชการ
 - 4) ศึกษา วิเคราะห์ ทบทวน และประสานการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการ
- 1.3 งานบริหารการเปลี่ยนแปลง
 - 1) ศึกษา วิเคราะห์ และประสานการจัดทำลักษณะสำคัญขององค์กร ในการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร
 - 2) จัดทำแผนปฏิบัติการการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี และกำกับให้มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ
 - 3) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารราชการของกรม และรายงานผลพร้อมข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุง

4.2 กลุ่มตรวจสอบภายใน

- 1) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของกรม
- 2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 งานธุรการ

1) กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง ภารกิจงานตรวจสอบภายใน เพื่อสนับสนุนการบริหารงานและการดำเนินงานด้านต่างๆ ของส่วนราชการ โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของส่วนราชการ และคณะกรรมการตรวจสอบหรือคณะกรรมการอื่นใดที่ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมบริหารความเสี่ยง และความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของส่วนราชการด้วย

2) ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการตรวจสอบหรือคณะกรรมการอื่นที่ปฏิบัติงาน เช่นเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการบรรลุเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ปฏิบัติงานตรวจสอบให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ซึ่งกรมบัญชีกลางกำหนด

4) ประเมินความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในหน้าที่ของหน่วยรับตรวจสอบและเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง

5) สอบทานความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลการดำเนินงานและการเงินการคลัง

6) ตรวจสอบระบบการดูแลรักษา และความปลอดภัยของทรัพย์สินของหน่วยรับตรวจสอบให้มีความเหมาะสมกับประเภทของทรัพย์สินนั้น

7) สอบทานระบบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและ/หรือ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่ทางราชการกำหนด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ตรงตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับนโยบายของ ส่วนราชการ

8) การปฏิบัติงานบริการให้คำปรึกษา หมายถึง การให้บริการ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยลักษณะงานและขอบเขตของงาน จัดทำข้อตกลงร่วมกับผู้รับบริการ และมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลของส่วนราชการให้ดีขึ้น

9) การปฏิบัติงานบริการให้ความเชื่อมั่น เป็นการตรวจสอบหลักฐานต่างๆ อย่างเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการประเมินผลอย่างเป็นอิสระในกระบวนการกำกับดูแล บริหารความเสี่ยง และการควบคุมของส่วนราชการ เช่น (1) การตรวจสอบรายงานทางการเงิน (2) การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (3) การตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงาน (4) การตรวจสอบผลการดำเนินงานหรือผลการปฏิบัติงาน (5) การตรวจสอบสารสนเทศ (6) การตรวจสอบการบริหาร

10) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน ตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการ

4.3 สำนักงานเลขานุการกรม

1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานสารบรรณงานเลขานุการนักบริหาร งานธุรการและงานช่วยอำนวยความสะดวก ตลอดจนประสานการปฏิบัติราชการของกรม

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่และยานพาหนะของกรม

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบงานและบริหารทรัพยากรบุคคล การเสริมสร้างวินัย การรักษาระบบคุณธรรม และงานสวัสดิการของบุคลากรในกรม

4) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารผลการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกรม

5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัฒนากฎหมาย ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรม งานนิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญาคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม

6) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ตลอดจนศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำฐานข้อมูลติดตามประเมินผลบุคลากร และพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและกระทรวง

7) เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาลการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐมาตรฐานทางคุณธรรมและค่านิยมสร้างสรรค์ รวมทั้งการเผยแพร่ ปลุกฝัง ส่งเสริม ยกย่องข้าราชการที่เป็นแบบอย่างที่ดีและติดตามสอดส่องการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนของกรม

8) ดำเนินการอื่นใดที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดของกรม

9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 กลุ่มอำนวยความสะดวก

1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวก

2) งานสารบรรณการบริหารงานทั่วไป และจัดทำแผนการควบคุมภายในของกรมและของหน่วยงาน

3) การบริหารการประชุม

4) ดูแลงานเลขานุการผู้บริหาร

5) ปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ

1.2 กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล

1) การจัดทำเงินเดือนและประเมินความดีความชอบ

2) การวิเคราะห์และจัดทำแผนอัตรากำลัง

- 3) การจัดทำแผนความก้าวหน้า
- 4) การแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น
- 5) การดำเนินการทางวินัยและข้อร้องเรียน
- 6) การจัดทำทะเบียนประวัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ
- 7) การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 8) การลาออกจากราชการ และการขอบำเหน็จบำนาญ
- 9) การจัดสวัสดิการข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ
- 10) การจัดทำโปรแกรมระบบสารสนเทศทรัพยากรบุคคลระดับกรม (DPIS)
- 11) การให้คำแนะนำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลแก่หน่วยงานต่างๆ ภายในกรม
- 12) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มพัฒนาบุคลากร

- 1) ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทรัพยากรบุคคล
- 2) จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรบุคคล/แผนกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากร ระยะ 4 ปี
- 3) จัดทำแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลประจำปี
- 4) จัดทำแผนพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพครอบคลุมทุกสายงาน
- 5) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล
- 6) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร/ฝึกอบรมบุคลากรตาม

หลักสูตรที่กำหนด

- 7) พัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามความจำเป็นของหน่วยงาน (ส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานกับหน่วยงานภายนอก)
- 8) ประสานความร่วมมือสถาบันการศึกษา/สำนักงาน ก.พ./หน่วยงานภายนอก/แหล่งทุนเพื่อสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการศึกษาคือในระดับที่สูงขึ้น
- 9) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- 10) จัดเก็บข้อมูลการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล
- 11) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มกฎหมาย

- 1) การพัฒนากฎหมาย
- 2) การวินิจฉัยและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรม
- 3) การดำเนินงานตามนิติกรรมสัญญา พันธสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศ
- 4) การดำเนินงานเกี่ยวกับคดีแพ่ง คดีอาญาคดีปกครอง และคดีอื่น ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม
- 5) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.5 กลุ่มการคลังและพัสดุ

- 1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงินและบัญชี

- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการงบประมาณ
- 3) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุ/อาคารสถานที่/ยานพาหนะ
- 4) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง
- 5) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.6 กลุ่มสื่อสารองค์กร

- 1) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในภารกิจของกรม
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ภารกิจของกรม ในการเสริมสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์องค์กร
- 3) ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรม
- 4) การจัดทำสื่อเผยแพร่งานภารกิจของกรม
- 5) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4.4 กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะ และประสานการกำหนดนโยบาย การแปลงนโยบายและจัดทำยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ แผนแม่บท และแผนงานของกรม ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลและกระทรวง
- 2) ให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำแผนงาน โครงการและแผนเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี ครอบครัว ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดรวมทั้งการป้องกันและคุ้มครองผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ตลอดจนการวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม แผนงาน โครงการ ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและกระทรวง
- 3) จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและกระทรวง
- 4) ศึกษา พัฒนาและบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกรม รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำหรือฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกกรม
- 5) เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ รวมทั้งการจัดทำแผนและติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณของกรม
- 6) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนางานวิชาการเกี่ยวกับสตรีครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ถูกคุ้มครองสวัสดิภาพ และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การส่งเสริมศักยภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การคุ้มครองผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
- 7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์ การประสานความร่วมมือเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ พันธกรณี ข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศของกรม

8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

- 1) ดำเนินงานเกี่ยวกับสารบรรณธุรการ และการบริหารงานทั่วไป
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชุม งานเลขานุการทั่วไปของผู้บริหารกองฯ
- 3) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานการเงิน ควบคุมงบประมาณ กิจกรรม/โครงการของกอง และรวบรวมรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน/โครงการประจำปีของกอง
- 4) ดำเนินการด้านงานพัสดุ จัดซื้อ-จัดจ้าง ควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ ดูแลบำรุงรักษา
- 5) ดำเนินงานการเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานทะเบียนประวัติ วันลา งานสวัสดิการของข้าราชการในกอง
- 6) จัดทำแผนควบคุมภายในของกอง
- 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ
- 8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.2 กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์

- 1) จัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของกรมให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ของกระทรวง พันธ์กรณีระหว่างประเทศ และแผนเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย
- 2) จัดทำมาตรการ กลไกและแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมฯ
- 3) จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี
- 4) ถ่ายทอด ประสาน สนับสนุนและส่งเสริม เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล รัฐมนตรี กระทรวง รวมทั้งนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของกรมไปสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 5) วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการติดตามประเมินผลของกรม
- 6) ดำเนินงานตาม PMQA หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์
- 7) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มแผนงานและงบประมาณ

- 1) ศึกษา วิเคราะห์และจัดทำแผนงาน/โครงการของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล
- 2) วิเคราะห์และจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรมฯ
- 3) จัดทำแผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของกรมฯ
- 4) จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล
- 5) จัดทำข้อมูลการชี้แจงงบประมาณต่อคณะกรรมาธิการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

- 6) ขออนุมัติหลักการโครงการประจำปีของกรม
- 7) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี (สงป. 301 และ สงป. 302)
- 8) การวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี (ระบบ PART)

9) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มเทคโนโลยีและสารสนเทศ

- 1) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 2) จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โครงการและงบประมาณงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 3) กำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามนโยบายรัฐบาล
- 4) จัดทำและออกแบบระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของกรมฯ
- 5) บริหารและบริการด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
- 6) การเชื่อมต่อระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 7) จัดทำและดำเนินการตามแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ
- 8) การบริหารจัดการระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายฐานข้อมูล และการบำรุงรักษาระบบสารสนเทศ
- 9) เป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลด้านสตรี ครอบคลุม ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ความรุนแรง การค้ามนุษย์ และการค้าประเวณี ที่ทันสมัยระดับประเทศ
- 10) รวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและข้อมูลการรับแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในระบบ
- 11) พัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ
- 12) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.5 กลุ่มวิจัยและติดตามประเมินผล

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์งานวิจัยของกรม และพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (สตรี ครอบคลุม ความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี)
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัย การจัดการความรู้และนวัตกรรม องค์ความรู้ด้านสตรี ครอบคลุม ความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี ในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม
- 3) จัดทำข้อมูล สถิติ สารสนเทศ งานวิจัยในภาพรวมของกรม และผลักดันให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีการจัดเก็บข้อมูลจำแนกเพศ

4) กำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี รายไตรมาสและประจำปีของกรม

5) พัฒนาระบบและวิธีการติดตามประเมินผล เพื่อการติดตาม ประเมินผล รวมทั้งจัดทำรายงาน และข้อเสนอเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนางาน

6) จัดทำแผนการตรวจราชการและรายงานผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะจากการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวง และคณะกรรมการตรวจประเมินผลของกระทรวง

7) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวมและผลิตองค์ความรู้ ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกรม เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.6 กลุ่มส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

1) ศูนย์ประสานการขับเคลื่อนงานตามพันธกรณี ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมฯ

2) ศูนย์ประสานการขับเคลื่อนงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมฯ

3) ประสานการจัดประชุมและเข้าร่วมประชุมกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศหรือระหว่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมฯ ทั้งในและต่างประเทศ

4) วิเคราะห์ปัญหาและความเห็นของหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการให้สัตยาบัน การปฏิบัติตามพันธกรณี ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของ กรมฯ

5) ชี้แจงและให้ข้อมูลการดำเนินงานเกี่ยวกับภารกิจของกรมแก่หน่วยงานและองค์กรระหว่างประเทศตามที่ได้รับการประสานขอความร่วมมือ

6) ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหวแนวโน้มและทิศทางการดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรม

7) ศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลและรายงานผลการปฏิบัติงานตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของกรมฯ

8) สนับสนุนข้อมูลและเผยแพร่เอกสาร บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว แนวโน้มและทิศทางการดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมฯ

9) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4.5 กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

1) ศึกษา วิเคราะห์ สำรวจ รวบรวม และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การส่งเสริมศักยภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึงเสริมสร้างความเข้าใจ และการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อสร้างสังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรมระหว่างเพศ

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การรับรอง การกำหนดมาตรฐานและการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคเอกชนด้านสตรี และองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่คุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

3) ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน และประสานความร่วมมือให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และองค์กรระหว่างประเทศ ดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง ความร่วมมือ ระหว่างประเทศ และนโยบายที่กำหนด

4) เสริมสร้างมาตรการและกลไกในการพัฒนาศักยภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่าง เพศ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ตลอดจนส่งเสริมและ สนับสนุนองค์กรเครือข่ายให้ตระหนักถึงโอกาส ผลกระทบและการได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมระหว่างเพศ ในการกำหนดนโยบายการบริหารและการดำเนินการ

5) ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนามาตรการ กลไก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริม สถานภาพ การพัฒนาศักยภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ

6) เป็นศูนย์กลางบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ระหว่างเพศ รวมทั้งรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ดำเนินงานที่มี มิติด้านความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน่วยงาน

7) ดำเนินงานในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศรีแห่งชาติ รวมทั้งงานเลขานุการและงานวิชาการของคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ การจัดสมัชชา สตรี และติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำไปปฏิบัติ

8) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมทั้งการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.) การให้ความรู้ คำแนะนำ และ ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ตลอดจนตรวจสอบการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

9) ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ในการบริหาร การรับ การจ่ายเงิน การเก็บ บริक्षाเงิน การระดมทุน การลงทุน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน เพื่อส่งเสริมความ เท่าเทียมระหว่างเพศ

10) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

- 1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ/งานสารบรรณ
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชุม
- 3) งานเลขานุการทั่วไปของผู้บริหารกองฯ
- 4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การรวบรวมการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามแผนงาน/ โครงการประจำปีของกองฯ

5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุ การจัดซื้อ – จัดจ้าง การควบคุมพัสดุ-ครุภัณฑ์ รวมถึงการ บำรุงรักษา

6) ดำเนินการงานเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานด้านทะเบียนประวัติ วันลา งานสวัสดิการ ของข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในสำนักฯ

7) ดำเนินการเกี่ยวกับการประสาน การประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.2 กลุ่มมาตรการและกลไก

1) พัฒนามาตรการกลไก แนวทางในการพัฒนาสถานภาพสตรี กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนามาตรการ กลไก กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสถานภาพสตรี กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

3) ติดตามประเมินผล และรายงานผลการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (รายงานตามมติ ครม.)

4) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์สตรี และความเสมอภาคระหว่างเพศ

5) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคระหว่างเพศ และเสนอแนะ แนวทางการแก้ไข

6) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสถานภาพสตรี กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และความเสมอภาคระหว่างเพศ

7) จัดทำและผลักดันแผนพัฒนาสตรีฯ และแผนปฏิบัติการตามแผนพัฒนาสตรีฯ รวมทั้งแผนที่เกี่ยวข้องกับความ เสมอภาคระหว่างเพศ

8) ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้มีการดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดท่าทีและบทบาทการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในเวทีต่างประเทศ ตลอดจน ดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าตามข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

9) เป็นศูนย์ประสานงาน/กลไกระดับชาติในภาครัฐและภาคเอกชน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม) เพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ

10) ส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือ หลักสูตรการฝึกอบรม สนับสนุนด้านวิชาการ และให้คำปรึกษาแก่ กลไกในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

11) จัดทำมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างเพศและผลักดันให้มีการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ

12) ส่งเสริมและผลักดันให้ทุกภาคส่วน มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและมีการจัด ทางงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชาย ซึ่งจะทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

13) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ

1) กำหนด พัฒนา และผลักดันให้มีนโยบาย กลไก มาตรการ ระบบ และแนวทางคุ้มครองและ พิทักษ์สิทธิ รวมทั้งเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิสตรีและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

2) ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนของสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศและกฎหมายเปรียบเทียบของประเทศต่างๆ เพื่อนำไปสู่การมี หรือแก้ไขกฎหมาย มาตรการต่างๆ ที่ยังเลือกปฏิบัติและเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิสตรีและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

3) รมรณรงค์ ผลักดันให้มีการจัดทำ ทบทวน หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย มาตรการ และแนวทาง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมตามหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

4) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้แก่สตรีและกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

5) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรีและกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

6) ส่งเสริมและผลักดันให้สตรี ประชาชน และทุกภาคส่วนของสังคมมีตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของสตรี เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิและมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี และกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

7) ส่งเสริม สนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ และข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดท่าทีและบทบาทการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในประเด็นสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคทางเพศ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8) การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศและข้อตกลงอื่นๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสตรี รวมทั้งจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามพันธกรณีระหว่างประเทศและข้อตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

9) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา

1) กำหนดรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ พัฒนาบทบาท ส่งเสริมศักยภาพ และประสานให้องค์กร ภาคีเครือข่ายด้านสตรีให้ตระหนักถึงความเป็นธรรมระหว่างเพศเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย และการดำเนินงานในการพัฒนาสถานภาพสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม แนวทาง และคู่มือพัฒนาสถานภาพสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ รมรณรงค์เผยแพร่ ส่งเสริม ผลักดัน และประสานองค์กรเครือข่ายภาครัฐภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศให้มีการดำเนินงานและมีความตระหนักถึงความเสมอภาคระหว่างเพศ

3) เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมสถานภาพสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ และให้คำปรึกษา ด้านการฝึกอบรมแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

4) พิจารณาประสานการคัดเลือกสตรีดีเด่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนดีเด่น ด้านส่งเสริมสถานภาพสตรีด้านต่างๆ เข้ารับรางวัลในวันสตรีสากล เพื่อเป็นต้นแบบและการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้สังคมได้ตระหนักถึงการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

5) รณรงค์สร้างกระแสให้สังคมให้ความสำคัญของการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ

6) จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ร่วมกับภาคีภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อรายงานผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศต่อสาธารณชน เช่น วันสตรีสากล วันสตรีไทย เป็นต้น

7) จัดการประชุมสัมมนาสตรีเพื่อระดมความคิดเห็นของสตรี เครือข่ายและองค์กรสตรี เป็นการเสริมสร้างและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวบรวมความคิดเห็นเสนอต่อคณะกรรมการต่างๆ ไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายในภาพรวมระดับประเทศต่อไป

8) พัฒนาและสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ ให้แก่เครือข่ายสตรีให้มีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

9) ดำเนินการเรื่องเงินอุดหนุนตามระเบียบที่กำหนด

10) ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้มีการดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดท่าทีและบทบาทการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในเวทีต่างประเทศ ตลอดจนดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าตามข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

11) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.5 กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติ (กยส./สทพ.)

1) เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานภาพสตรีแห่งชาติ (กยส.) และคณะกรรมการความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สทพ.) และคณะกรรมการระดับชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวม และจัดทำประเด็น ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำร่างนโยบาย มาตรการ และ แผนปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

3) ผลักดันและขับเคลื่อนนโยบาย มาตรการ แผนปฏิบัติงาน กฎระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ ในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

4) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรับทัศนคติของสังคม เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ รวมทั้งเสนอมาตรการพิเศษ ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศ

5) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ให้สังคมได้รับทราบ

6) ผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ มีการจัดเก็บข้อมูลจำแนกเพศ และศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศเพื่อจัดทำรายงานการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศและการพัฒนาสถานภาพสตรี

7) ให้คำปรึกษา ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะรัฐมนตรี

8) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อกำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.) และคณะอนุกรรมการทุกระดับที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

9) ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.6 กลุ่มคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.)

1) เป็นเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.) หรือคณะอนุกรรมการ

2) เป็นหน่วยรับเรื่องและคัดกรองคำร้องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ รวมทั้งจัดทำความเห็นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ สทพ. คณะกรรมการ วลพ. หรือคณะอนุกรรมการ แล้วแต่กรณี

3) ประสานงานกับบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ความคุ้มครองและป้องกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ (มาตรา 14)

4) กำกับ ดูแล และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือตามมาตรการชั่วคราวตามที่คณะกรรมการฯ กำหนดก่อนมีคำวินิจฉัยตัดสิน รวมทั้งติดตามผู้เสียหายจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

5) ดำเนินการและประสานกับหน่วยงานต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองป้องกันและชดเชยค่าเสียหายให้ผู้เสียหายตามคำสั่งและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ

6) ติดตามและประเมินผล รวมทั้งจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการฯ

7) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.7 กลุ่มการบริหารกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

1) เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

2) จัดการและบริหารกองทุน การรับ การจ่ายเงิน การเก็บรักษากองทุน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการระดมทุน การลงทุน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ สทพ. กำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

3) จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และรายงานสถานะทางการเงินของกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

4) จัดทำรายงานและระบบฐานข้อมูลของผู้เสียหายที่ได้รับการชดเชยและเยียวยาจากกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสนอต่อคณะกรรมการฯ

5) จัดทำแบบรายงานเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน เพื่อพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือต่อผู้เสียหายตามมติของคณะกรรมการ วลพ.

6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

7) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4.6 กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว

1) ศึกษา วิเคราะห์ สำรวจ รวบรวม จัดทำข้อมูล และมาตรฐานสถาบันครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหา การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การส่งเสริมศักยภาพ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

2) ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันและประสานความร่วมมือให้ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และองค์กรระหว่างประเทศ ดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศและนโยบายที่กำหนด เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มาตรการ โดยกระบวนการสมัชชาครอบครัว

4) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้แก่บุคคลในครอบครัว ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนการพัฒนามาตรการ กลไก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในครอบครัวและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

5) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัว สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาของครอบครัว พัฒนาศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและรับผิดชอบต่อสังคม

6) ศึกษาพัฒนาและจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน การรับรองและจัดแจงการรับรองในทะเบียนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนของกรมฯ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำหน้าที่เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข ให้คำปรึกษาแนะนำ และส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและครอบครัวในท้องถิ่น

7) เป็นศูนย์กลางบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การประสานนโยบายและการช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

8) ดำเนินงานในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ

9) เผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

10) ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานด้านครอบครัว

11) ปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ/งานสารบรรณ

2) ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชุม งานเลขานุการทั่วไปของผู้บริหารกองฯ

3) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การรวบรวมการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน/โครงการประจำปีของกองฯ

4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุ การจัดซื้อ-จัดจ้าง การควบคุมพัสดุ-ครุภัณฑ์ รวมถึงการบำรุงรักษา

5) ดำเนินการงานเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานด้านทะเบียนประวัติ วันลา งานสวัสดิการของข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในกองฯ

6) ดำเนินการเกี่ยวกับการประสาน การประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

1.2 กลุ่มมาตรการและกลไก

1) ติดตามสถานการณ์ปัญหาของครอบครัว ตลอดจนสถานการณ์ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาของครอบครัว

2) กำหนด พัฒนา และส่งเสริมการพัฒนากลไก กฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อแก้ไขปัญหาของครอบครัว ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศไทย และภายใต้บริบทอาเซียน

3) ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข้อมูลและบริการข้อมูลด้านครอบครัวแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนจัดทำรายงานสถานการณ์ครอบครัวไทย

4) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการและแผนพัฒนาครอบครัวแห่งชาติเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัวและสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

5) สร้างความร่วมมือและผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ดำเนินการตามแผนพัฒนาครอบครัวแห่งชาติ

6) จัดทำและพัฒนาระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดปัญหาของครอบครัว รวมถึงจัดทำรายงานความเข้มแข็งของครอบครัว

7) จัดสมัชชาครอบครัวระดับชาติเพื่อจัดทำปัญหาเชิงนโยบาย โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และให้ครอบครัวเป็นศูนย์กลางการดำเนินงาน

8) หนุนเสริม ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมนำเสนอตามมติสมัชชาครอบครัวระดับชาติสู่การปฏิบัติ

9) ติดตาม วิเคราะห์ปัญหาและความเห็นของหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการให้สัตยาบัน และการปฏิบัติตามอนุสัญญา ปฎิญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

10) ติดตาม วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหว แนวโน้มและทิศทางการดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว รวมทั้งจัดทำรายงานผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

11) สนับสนุนข้อมูล และเผยแพร่เอกสาร บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว แนวโน้ม ทิศทางการดำเนินงานด้านครอบครัวของประเทศไทย

12) ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนพัฒนาครอบครัวแห่งชาติ

13) ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา

- 1) กำหนดรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ ศพค. ผู้ปฏิบัติงาน และเครือข่ายด้านครอบครัว
- 2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม แนวทางและคู่มือการพัฒนาศักยภาพ ศพค. ผู้ปฏิบัติงาน และเครือข่ายด้านครอบครัว
- 3) เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมด้านครอบครัว และให้คำปรึกษาด้านการฝึกอบรมแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- 4) กำหนดและพัฒนามาตรฐานเกณฑ์และตัวชี้วัดเพื่อพัฒนา ศพค. ผู้ปฏิบัติงาน และเครือข่ายด้านครอบครัวที่เข้ารับการอบรม
- 5) สนับสนุน และพัฒนาสื่อการสอนให้มีมาตรฐานเป็นสากล
- 6) ดำเนินการเรื่องเงินอุดหนุน ศพค. ตามระเบียบที่กำหนด
- 7) ติดตาม กำกับ ประเมินผลการปฏิบัติงานของ ศพค. และเครือข่ายการทำงานด้านครอบครัว
- 8) พิจารณาคัดเลือก ศพค. เพื่อเข้ารับการรับรองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว
- 9) สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหของครอบครัว โดยใช้แผนพัฒนาครอบครัวเป็นเครื่องมือ
- 10) รณรงค์ – สร้างกระแสให้สังคมเห็นความสำคัญของครอบครัว
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ

- 1) เป็นศูนย์กลางการประสานและการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติและคณะกรรมการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) เป็นฝ่ายเลขานุการ ปฏิบัติงานธุรการ การส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาครอบครัว
- 3) จัดประชุมคณะกรรมการ และอนุกรรมการชุดต่างๆ
- 4) จัดทำรายงานการสำรวจ การศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลและสถานการณ์เกี่ยวกับครอบครัวเสนอ กยค.
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ กยค. มอบหมาย

1.5 กลุ่มเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

- 1) เสริมสร้างหลักประกันของครอบครัวเพื่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของครอบครัว โดยการจัดระบบสวัสดิการสังคมพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของครอบครัว
- 2) พัฒนา บังคับใช้กฎหมาย กฎ และระเบียบข้อบังคับให้ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์และบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านสิทธิเด็กสิทธิสตรี และสิทธิมนุษยชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- 3) สร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวชายขอบประเภทต่างๆ

4) กำหนดแนวทางการช่วยเหลือและแก้ไขครอบครัวที่มีปัญหาเพื่อให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้ต่อไป

5) ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ค้ำครอง พิทักษ์สิทธิบุคคลในครอบครัว

6) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545

7) ติดตามประเมินผลการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

4.7 กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

1) ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การค้าประเวณี เพื่อกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม นำไปสู่การผลักดันให้สังคมเกิดความตระหนักและความร่วมมือตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวง

2) เสริมสร้างมาตรการ กลไก และพัฒนามาตรฐานในการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีอย่างเป็นระบบ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทุกภาคส่วน สหวิชาชีพ และองค์กรระหว่างประเทศในการช่วยเหลือ ค้ำครอง แก้ไข เยียวยา บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาอาชีพตามหลักการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ประสบปัญหาหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี

3) ศึกษา พัฒนาระบบ รูปแบบการให้บริการสวัสดิการ และจัดทำมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพแก่ผู้ประสบปัญหาหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้องค์กรภาคเอกชน ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประเวณี

4) เป็นศูนย์กลางประสานการปฏิบัติงานกับทุกภาคส่วน รวมทั้งศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ในการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพผู้ประสบปัญหาหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี ตลอดจนรณรงค์เผยแพร่ความรู้ และมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

5) ดำเนินการหรือสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่เกิดขึ้นจากอนุสัญญา ปฏิญญาพันธกรณี พิธีสาร ข้อตกลง และความร่วมมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประเวณี และการค้ามนุษย์

6) ดำเนินงานที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองและพัฒนาอาชีพตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การรับรอง การกำหนดมาตรฐานและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของมูลนิธิ สมาคม หรือสถาบันอื่น ที่ดำเนินกิจการสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์

8) ดำเนินการและสนับสนุนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง แก้ไข เยียวยา พัฒนาอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักการสังคมสงเคราะห์แก่ ผู้ประสบปัญหาจากการประเวณีและการค้ามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้

9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

- 1) ดำเนินการบริหารทั่วไป งานอำนวยการ งานสารบรรณงานธุรการ
- 2) ดำเนินการงานการเงิน - บัญชี จัดซื้อจัดจ้าง ควบคุมงานพัสดุ และยานพาหนะ และดูแลบำรุงรักษา

- 3) วิเคราะห์จัดทำแผนงาน/งบประมาณประจำปี
- 4) ดำเนินการงานบุคคล พัฒนาบุคลากร งานพัฒนาระบบบริหาร
- 5) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในความดูแล
- 6) ปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ

1.2 กลุ่มมาตรการและกลไก

- 1) วิเคราะห์สถานการณ์และพัฒนามาตรฐานมาตรการ กลไกในการแก้ไขปัญหาการป้องกัน และแก้ไขค่าประเวณี
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี
- 3) แปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติและจัดทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน
- 4) จัดทำมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทั้งการค้าประเวณีของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ รวมถึงมาตรฐานของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาสตรีและครอบครัว ในรูปแบบของสถาบันการให้บริการและคุณภาพการให้บริการ
- 5) เป็นศูนย์ประสานงานดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนภารกิจและสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ก.ค.อ.) ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ม.14 และ 25)
- 6) ดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าตามข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ และการค้าประเวณี
- 7) กำกับและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 หรือกฎหมายและข้อระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ ระบบการให้บริการ ช่วยเหลือ พื้นฟู แก่กลุ่มเป้าหมาย
- 2) จัดให้มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ การค้าประเวณี การจัดทำบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่การเสริมสร้างศักยภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 3) พิจารณามูลนิธิ สมาคม หรือสถาบันอื่นๆ ในการขอจัดตั้งสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ตาม ม.26 - 31) และ กฎกระทรวงรวมทั้งการกำกับและติดตามมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2542
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้ตรงตามความต้องการของตลาด และส่งเสริมทุนประกอบอาชีพ รวมทั้งการประสานจัดหางาน

5) ประสานงานและกำกับดูแลให้ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาศตริและครอบครัว ดำเนินการให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งการประสานงานด้านอื่นๆ

6) การสร้างความรู้ความเข้าใจและรณรงค์ในการป้องกันปัญหาแก่ประชาชนและกลุ่มเสี่ยง โดยทั่วไป

7) ประสานและร่วมดำเนินการกับหน่วยงานในพื้นที่หรือเครือข่ายอื่นๆ มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี

8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ

1) ประสานการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายด้านกฎหมาย/ การติดตามคดี/และการยุติคดี

2) ช่วยเหลือและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มเป้าหมายทุกเพศ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

3) ประสานงานและกำกับดูแลให้สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งการประสานงานด้านอื่นๆ

4) ประสานกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน รวมทั้งประเทศต้นทางและปลายทาง ในการกลับคืนสู่ครอบครัว/ประเทศภูมิลำเนาและสังคม

5) สนับสนุน ส่งเสริม และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งในระดับชาติท้องถิ่น และต่างประเทศในการแก้ไขปัญหา

6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.5 กลุ่มคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

1) รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ก.ค.อ.)

2) ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม และจัดทำประเด็น ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการร่างนโยบายในการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ค้าประเวณี

3) เป็นหน่วยในการประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนในการกำหนด และรวบรวมแผนงาน โครงการ ระบบงาน แนวทางปฏิบัติ งบประมาณ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี จัดทำข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อเสนอต่อ ก.ค.อ.

4) ร่างกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ รวมถึงระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน ของสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพเสนอ ก.ค.อ.

5) เป็นหน่วยรับคำขออนุญาตจัดตั้งสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของทางราชการ และเสนอ ก.ค.อ.

6) ร่างระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการรับ - ส่ง ระยะเวลาในการดูแลกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการในสถานแรกรับและสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ เพื่อเสนอ ก.ค.อ. พิจารณา

7) จัดให้มีการฝึกอบรมและอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมอาชีพและจัดหางานให้แก่ผู้ซึ่งได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ

8) รวบรวมผลการวิเคราะห์ วิจัย ดำเนินการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดทำ รายงานผลให้ ก.ค.อ. ทราบ

9) ปฏิบัติตามมติของ ก.ค.อ. หรือตามที่ ก.ค.อ. มอบหมาย

4.8 กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

1) ดำเนินการตามมาตรการและแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวแก่ผู้กระทำหรือ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งรับการแจ้ง รวบรวม และประมวลข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนยื่นคำร้องขอหรือคำแถลงต่อศาลเพื่อให้มีการออกคำสั่งคุ้มครอง สวัสดิภาพแก่บุคคลในครอบครัว

2) ประสานกับสหวิชาชีพและทุกภาคส่วนในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวตามคำสั่งศาล หรือตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมสถาบันครอบครัว (ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการ กรุงเทพมหานคร) กำหนด ตลอดจนให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำ และการไกล่เกลี่ยประนีประนอมปัญหา เกี่ยวกับครอบครัวแก่ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3) ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและการ คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่าง เหมาะสม รวมทั้งจัดทำข้อมูลแยกประเภทจำนวนคำร้องขอหรือคำแถลงคุ้มครองสวัสดิภาพที่ยื่นต่อศาล จำนวนคำสั่งใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ จำนวนการละเมิดหรือฝ่าฝืนคำสั่งมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตลอดจนข้อมูลการติดตามและรายงานผลการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

4) ให้การช่วยเหลือ คุ้มครอง แก่ไข เยียวยา บำบัด พัฒนาฟื้นฟู และปรับพฤติกรรม ตามคำสั่งศาล หรือตามหลักการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้เป็นปกติ มี คุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการประสาน ติดตาม และรายงานผลการคุ้มครอง สวัสดิภาพหรือการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น

5) เป็นศูนย์กลางบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การประสานนโยบายและการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือ คุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความ รุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว

6) ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน และประสานความร่วมมือกับส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามมาตรการ และนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา ครอบครัวเข้มแข็งลดความรุนแรงและการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

7) พัฒนารูปแบบวิธีการ มาตรการ กลไก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้กระทำ หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือหรือชดเชยเยียวยาบุคคลใน ครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบาก

8) ส่งเสริมสนับสนุนให้ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริมสถาบันครอบครัวจังหวัดเพื่อดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

การแบ่งงานภายใน

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

1.2 กลุ่มมาตรการและกลไก

1.3 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา

1.4 ศูนย์ปฏิบัติการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวกรุงเทพฯ

1.5 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว

หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่ม/ฝ่าย

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

1) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ/งานสารบรรณ

2) ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชุม งานเลขานุการทั่วไปของผู้บริหาร

3) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การรวบรวมการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามแผนงาน/

โครงการประจำปี

4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุ การจัดซื้อ – จัดจ้าง การควบคุมพัสดุ- ครุภัณฑ์ รวมถึงการบำรุงรักษา

5) ดำเนินการงานเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานด้านทะเบียนประวัติ วันลา งานสวัสดิการและอื่นๆที่เกี่ยวข้องของข้าราชการและพนักงานราชการ

6) การจัดระบบและดำเนินการเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ใกล้ชิด ประณีประนอม และพยานที่เข้าร่วมสอบปากคำตามกฎหมาย

1.2 กลุ่มมาตรการและกลไก

1) ดำเนินการให้มีการออกนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2) ประสานและผลักดันนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแผนปฏิบัติการให้เกิดการขับเคลื่อน ไปสู่การบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมและผลักดันให้มีการดำเนินการ ตามมติคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในทุกๆระดับและความร่วมมือระหว่างประเทศ

3) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว พัฒนาระบบงานสารสนเทศ จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4) จัดทำรายงานสถานการณ์ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งจำนวนคำร้องขอหรือคำแถลงที่ยื่นต่อศาล จำนวนคำสั่งใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ จำนวนการละเมิดหรือฝ่าฝืนคำสั่งมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

5) พัฒนามาตรฐานขั้นต่ำและตัวชี้วัดในการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวและขับเคลื่อนให้มีการดำเนินการดังกล่าว

6) ติดตามประเมินผลตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีและไตรมาส

7) ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา

1) ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว รวมทั้งจัดทำหลักสูตร คู่มือ แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน ผู้ไกล่เกลี่ย และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง รวมทั้งหลักสูตรการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรง

2) เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องสิทธิตามกฎหมาย และการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) ส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานและเครือข่ายสหวิชาชีพในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการเชื่อมโยงงานกับศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 แห่ง

4) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ (การคัดเลือก อบรม แต่งตั้ง ออกบัตร/ต่อบัตร การจัดทำทะเบียน ฐานข้อมูล) เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประเมินผู้ผ่านการอบรมที่จะได้รับการแต่งตั้ง และจัดทำทะเบียนผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัว

5) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และกลไกที่เกี่ยวข้อง

6) รณรงค์ป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

7) ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 ศูนย์ปฏิบัติการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวกรุงเทพมหานคร

1) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ ผู้ถูกกระทำ บุคคลที่เสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

2) รับแจ้งเหตุ และดำเนินการเข้าคุ้มครองช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวเมื่อได้รับทราบหรือได้รับแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

3) รวบรวมและประมวลข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในการยื่นคำร้องขอหรือคำแถลงต่อศาลและการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

4) เป็นศูนย์กลางในการประสานการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และทีมสหวิชาชีพในการดำเนินการตามกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ตลอดจนการประสาน ส่งต่อ เพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพในเขตพื้นที่ กทม.

5) ดำเนินการให้มีการบำบัดเยียวยา และฟื้นฟู ผู้กระทำ/ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนการเสริมพลังผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

6) ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามกฎหมาย/คำสั่งกำหนดมาตรการต่างๆ ในรายการนี้ รวมทั้งติดตามผลการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ตามกฎหมายในรายการนี้

7) จัดทำระบบ ทะเบียน และดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบากจากความรุนแรงในครอบครัว

1.5 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว

1) การดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนงาน และแนวทางการพัฒนาครอบครัว และการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

2) จัดทำระบบการรับแจ้งเหตุ การแจ้งเตือนให้มีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลา การร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามกระบวนการของกฎหมาย รวมทั้งพัฒนากระบวนการ/ขั้นตอนที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองช่วยเหลือ การประสานงาน ติดตาม และรายงานผล รายการนี้

3) จัดทำระบบการปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวจังหวัด

4) ส่งเสริมให้ศูนย์ส่งเสริมสถาบันครอบครัวจังหวัดเป็นศูนย์เรียนรู้การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว และการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

5) จัดทำและพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องปัญหาในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรง

6) ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว และการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

7) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ เอกชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว และการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

4.9 ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว โอนมาจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการโดยเดิมเป็นศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพจำนวน 8 แห่ง (ลำพูน, ชลบุรี, เชียงราย, นนทบุรี, ศรีสะเกษ, สงขลา, ลำปางและขอนแก่น) โดยปรับเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้เป็นทั้งหน่วยวิชาการและปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมที่มีกลุ่มเป้าหมายคือ

1. ผู้ประสบปัญหาการค้าประเวณี
2. ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ
3. ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด
4. สตรีและผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว
5. สตรีและผู้ประสบปัญหาสังคม เช่น การว่างงานถูกเลิกจ้างไม่มีอาชีพ ด้อยโอกาสทางการศึกษา ผู้ป่วยจิตเวชทุพพลภาพ สตรีผู้พัวพันโทษ สตรีผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด
6. กลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร เป็นชายขอบ (เลขสถานะทางทะเบียนราษฎรหัวศูนย์ฯ)

7. สตรีและครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
8. สตรีและครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์
9. สตรีและครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ

นอกจากนี้ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ยังทำหน้าที่เป็นหน่วยศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สังคมในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการกิจของกรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เกิดการเรียนรู้ในทักษะชีวิตและทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของตนเองและครอบครัวและเพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านสตรีและครอบครัวที่มีพื้นที่รับผิดชอบเป็นกลุ่มจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ดำเนินการและสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง แก่ไข เยียวยา บำบัดฟื้นฟู พัฒนาอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดสวัสดิการแก่ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัว ผู้ประสบปัญหาสังคมตามหลักการสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้

2) เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ การเสริมสร้างความรู้และทักษะ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาศักยภาพและสถานภาพสตรีและครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัวผู้ประสบปัญหาสังคม

3) จัดบริการสวัสดิการสังคมการ ให้คำปรึกษาแนะนำการแก้ไขปัญหา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการสงเคราะห์สตรีและครอบครัวผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัว ผู้ประสบปัญหาสังคม รวมทั้งประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ การจัดสวัสดิการสังคมและเพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตลอดจนประสานส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้องค์กรภาคเอกชนชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้แก่สตรีและครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัว ผู้ประสบปัญหาสังคม

5) จัดทำมาตรฐานการดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานในการป้องกันการคุ้มครองการพัฒนาอาชีพ การจัดสวัสดิการสังคมผู้ประสบปัญหา หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรีและครอบครัว ผู้ประสบปัญหาสังคม

6) สำรวจ ศึกษาวิเคราะห์ รวบรวมและจัดทำข้อมูลการวิจัยและพัฒนารูปแบบวิธีการและหลักสูตร การพัฒนาอาชีพการฝึกอาชีพ การจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตการดำเนินกิจกรรมเชิงป้องกันให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดรวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรม ยุทธศาสตร์จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด

7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย การแบ่งงานภายในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว แบ่งออกเป็น 1 ฝ่ายกับ 3 กลุ่มงานดังนี้

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป

1.2 กลุ่มแผนงานและวิชาการ

1.3 กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ

1.4 กลุ่มส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านสตรีและครอบครัว

1.1 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

1) ดำเนินการอำนวยความสะดวก การบริหารงานทั่วไปงานสารสนเทศ งานธุรการ งานอาคารสถานที่ ยานพาหนะและการบริหารงานบุคคล

2) งานการจัดซื้อจัดจ้างการเงิน-บัญชีและการบริหารงบประมาณงานการจัดซื้อจัดจ้างการเงิน-บัญชี และการบริหารงบประมาณ

3) ประสานการดำเนินงานระหว่างส่วนราชการทั้งส่วนกลางภูมิภาคและท้องถิ่น

4) ปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ

1.2 กลุ่มแผนงานและวิชาการ

1) ศึกษาวิเคราะห์ และบูรณาการการจัดทำแผนงาน และแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดตามความ คาดหวังและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

2) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลสถานการณ์ในระดับพื้นที่และของผู้ใช้บริการ เพื่อประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของหน่วยงานเพื่อประกอบการจัดทำกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ ของกรมฯ

3) สื่อสารและกำหนดวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจต่อประชาชนผู้ให้บริการ แก่หน่วยงานภาครัฐเอกชนและภาคประชาชน ตลอดจนภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่เกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์การทำงานของกรมฯ และของหน่วยงานสื่อสารและกำหนดวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างการ รับรู้และเข้าใจต่อประชาชนผู้ให้บริการแก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ตลอดจนภาคีเครือข่าย ในระดับพื้นที่เกี่ยวกับนโยบายยุทธศาสตร์การทำงานของกรมฯและของหน่วยงาน

4) กำกับดูแลนิเทศและติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน/โครงการของ หน่วยงานในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายในการสรุปผลเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและ พัฒนาต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กำกับดูแลนิเทศและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติงาน/โครงการของหน่วยงานในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายในการสรุปผลเสนอแนะ แนวทางในการป้องกันและพัฒนาต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

5) งานด้านการประชาสัมพันธ์ผลงานและบริการของหน่วยงาน

6) ศึกษาวิเคราะห์และจัดทำมาตรฐานการให้บริการของหน่วยงานและกำกับดูแลให้มีการ ดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้

7) เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านสตรีและครอบครัวระดับเขตพื้นที่ รับผิดชอบเป็นศูนย์ ข้อมูลสารสนเทศด้านสตรีและครอบครัวระดับเขตพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ

- 1) กำหนดรูปแบบวิธีการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพสตรีและครอบครัวที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของผู้รับบริการในแต่ละเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ
- 2) การส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพกำหนดหลักสูตรสื่อการเรียนรู้ในการให้บริการ การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ ปฏิบัติงานและประสานการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่ายด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่ การส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพ กำหนดหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ในการให้บริการ การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ ปฏิบัติงานและประสานการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและภาคีเครือข่ายด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่
- 3) การดำเนินงานกิจกรรม/โครงการต่างๆเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง แก่สตรีและครอบครัวด้านอาชีพเศรษฐกิจสังคมและสนับสนุนเครือข่ายสตรีในชุมชนพื้นที่เป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสตรีและครอบครัว
- 4) ส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ การเสริมสร้างความรู้และทักษะการพัฒนาคุณภาพชีวิตการพัฒนาศักยภาพและสถานภาพสตรีและครอบครัว ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม
- 5) ประสานและบูรณาการความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการขับเคลื่อนภารกิจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.4 กลุ่มส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านสตรีและครอบครัว

- 1) ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มและความเสี่ยงจากสถานการณ์ของผู้ใช้บริการกลุ่มเป้าหมายอันได้แก่ เยาวสตรี สตรี บุคคลในครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคมเพื่อกำหนดวิธีการและให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์และพัฒนาโดยดำเนินงานเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
- 2) ดำเนินการและสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง แก่ไข้ เหยี่ยวยา บำบัดฟื้นฟู พัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และผู้ประสบปัญหาสังคม ตามหลักการสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน/การสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้
- 3) ศึกษาวิเคราะห์และดำเนินงานกิจกรรม/โครงการต่างๆเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนในการเฝ้าระวังปัญหา อาทิ ความรุนแรงต่อเด็กสตรีและบุคคลในครอบครัว การค้าประเวณีในชุมชนเป้าหมายที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- 4) สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ในการเฝ้าระวังเหตุและประสานการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนหรือผู้ใช้บริการที่ประสบปัญหา สนับสนุนและส่งเสริมการ

ดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ในการเฝ้าระวังแจ้งเหตุและประสานการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนหรือผู้ใช้บริการที่ประสบปัญหา

5) สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของสตรี ครอบครัวและชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของสตรีสิทธิและบทบาทสตรี การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ความเสมอภาคระหว่างเพศ การป้องกันไม่ให้ตกเป็นผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบของการค้าประเวณีผ่านกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของหน่วยงาน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2553) สํารวจการละเมิดสิทธิสตรีในประเทศไทย ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบที่ผ่านมุมมองเชิงเพศภาวะด้วยกัน 3 ประการ คือ

1) ความเป็นหญิงเป็นชายของผู้ให้ข้อมูลหลักยังอยู่ภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้หญิงที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้หญิงยากจน ผู้หญิงพิการและผู้หญิงในกลุ่มชาติพันธุ์ (เผ่าม้ง) ที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ มากกว่าผู้หญิงกลุ่มอื่นๆ

2) พลังจารีตอยู่เหนือพลังใดๆ และ 3) การละเมิดสิทธิสตรีเกิดขึ้นได้ทั้งจากการยินยอม จำยอม จำทน และความไม่รู้ ทำให้เห็นได้ว่าผู้หญิงในประเทศไทยถูกละเมิดสิทธิด้านอนามยเจริญพันธุ์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ 1) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวควรต้องแสดงบทบาทสำคัญในการประเมินและขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายด้านการส่งเสริมบทบาทหญิงชาย การพัฒนาครอบครัว การศึกษา การสร้างสุขภาพ และการปกครอง ชี้ให้เห็นว่าการจะปกป้องสิทธิสตรีที่ถูกละเมิดมาก ควรเป็นการแก้ปัญหาในลำดับแรกๆ โดยต้องเริ่มที่ทำให้เกิดกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้หญิงมีพลังอำนาจในตนเองเพิ่มขึ้น เกิดการจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคมใหม่ที่ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของหญิงชายมีความสมดุลกัน ดังนั้นจึงต้องขับเคลื่อนกระบวนการนโยบาย โดยเริ่มจากการประเมินนโยบายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจะต้องมีเครื่องมือสำหรับการประเมินนโยบาย ให้นโยบายนั้นสามารถสร้างความเป็นธรรมและเท่าเทียมเชิงเพศภาวะได้ 2) สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัวควรศึกษานโยบายและโครงการต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว โดยใช้เป้าหมายการปรับเปลี่ยนเพศภาวะเป็นธงนำเพื่อระบุจุดแข็งและช่องว่างที่ต้องเติมเต็มแล้วทำงาน ร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมจุดแข็ง และลดช่องว่าง นอกจากนั้น ควรสานพลังสร้างจุดยืนกับองค์กรเครือข่ายอย่างต่อเนื่องในการสร้างความเป็นธรรม และความเท่าเทียมเชิงเพศภาวะ โดยการสะท้อนภาพองค์กรสำนักงานกิจการสตรีฯ ผ่านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่แสดงถึงความจำเพาะเชิงเพศภาวะอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นตัวอย่างของการทำงานที่ เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะ และมีการปฏิบัติงานที่มีความจำเพาะเชิงเพศภาวะที่ องค์กรต่างๆ สามารถถอดบทเรียนไปพัฒนาต่อไปได้

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2553) ศึกษาวิจัยแนวทางส่งเสริมการบูรณาการมิติหญิงชายเพื่อการพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผลการวิจัย พบว่าความเสมอภาคหญิงชายกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์โยงเกี่ยวกัน เปรียบเสมือนสองด้านของ

เหรียญเดียวกัน และหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจะขยายผลได้น้อยและไม่รวดเร็ว หากผู้หญิงไม่มีบทบาทและไม่มีส่วนร่วม ในการส่งเสริมสนับสนุนและจรรโลงหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ในทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ 1) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ควรทบทวนการกำหนดภารกิจหลักและรอง รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของภารกิจให้ชัดเจน เพื่อก้าวต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความมั่นใจและไม่สับสน เช่น หากเลือกที่จะขับเคลื่อนนโยบายเป็นหลัก ก็ไม่จำเป็นต้องจัดงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แต่ควรมุ่งเน้นที่การให้นโยบายและสาระ และถ่ายโอนการจัดงานประเภทต่างๆ ให้ภาคส่วนหรือภาคีอื่นดำเนินการแทน แต่หากสำนักงานต้องการเน้นปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคม ก็น่าที่จะขับเคลื่อนกับสื่อทั้งสื่อสารมวลชน สื่อทางเลือก หรือสื่อ Social Media เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวอาจทำหน้าที่ควบคุมเนื้อหาและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อให้ช่วยคิด ช่วยทำ เป็นต้น 2) ในส่วนของการขับเคลื่อนเพื่อบูรณาการมิติหญิงชายบนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติดังนี้ (1) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ควรนำเสนอและเผยแพร่อย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับความเชื่อมโยงของหลักคุณธรรมและหลักเหตุผลกับความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เรื่องความถูกต้องและชอบธรรมของสังคม ตลอดจนแสดงถึงพลังอันยิ่งใหญ่ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุมถึงมิติต่าง ๆ อันหลากหลาย (2) ในการรณรงค์เรื่องความเสมอภาคหญิงชาย ควรเน้นมิติจิตใจของทั้งสองแนวคิด ให้บุคคลเข้าใจและตระหนักในสาระสำคัญของแนวคิดอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดจิตร่วม จนเป็นพลังให้การรณรงค์ได้ผลอย่างสมบูรณ์ (3) การขยายความเรื่องบทบาทของผู้หญิงในการช่วยจรรโลงและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ควรใช้วิธีสื่อสารที่น่าสนใจและโดนใจ เช่น การใช้เรื่องราวในชีวิตจริง 4) ประเด็นเรื่องความเสมอภาคของหญิงชายจะช่วยให้ครอบครัวและสังคมมีคุณภาพและ มีผลต่อการป้องกันความเสี่ยง เป็นประเด็นที่น่าจะนำมาเผยแพร่และรณรงค์ได้เช่นกัน

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2554) ศึกษาแนวทางการป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้หญิงที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ ผลการวิจัย ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 38 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติอายุเฉลี่ย 39 ปี ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติ ได้แก่ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ต้องการสร้างชีวิตใหม่

2) การดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปต่างประเทศ ของผู้หญิง ทั้งใน ด้านนโยบาย แผนการดำเนินงาน ทัศนคติต่อปัญหา ตลอดจนแผนงานโครงการ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีหน่วยงานใดที่มีกระบวนการปฏิบัติสำหรับผู้หญิงเป็นกรณีเฉพาะข้อเสนอแนะ

ข้อสรุปแนวทางการช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิผู้หญิงที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศมี 2 ส่วน ดังนี้ 1) แนวทางการช่วยเหลือในประเทศไทย (ถิ่นต้นทาง) ควรทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพิ่มกลไกการคัดกรองก่อนเดินทางไปต่างประเทศ โดยการพัฒนากระบวนการข้อมูลผู้หญิงไทยที่จะเดินทางไปต่างประเทศให้เชื่อมโยงกันหลายหน่วยงาน โดยต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบตั้งแต่การตรวจสอบคุณสมบัติของชายชาวต่างชาติที่ต้องการจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย ขณะเดียวกันควรมีระบบให้คำปรึกษา เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการสมรสกับชาวต่างชาติ และแนวทางการปรับตัว

โดยเฉพาะในระดับจังหวัด ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมก่อนการ ย้ายถิ่นไปต่างประเทศ นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในถิ่นต้นทางให้มั่นคงในอาชีพ และปลูกฝังค่านิยมเรื่องความยั่งยืนของครอบครัว และหาแนวทางลดความเสี่ยงของการหย่าร้าง ควรพัฒนา กลไกระดับพื้นที่ผ่านสมัชชาเครือข่ายสตรี ให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ให้ข้อมูลและเฝ้าระวังในระดับ พื้นที่ อนึ่งในกรณีที่ผู้หญิงได้รับผลกระทบจากการสมรสกับชาวต่างชาติและเดินทางกลับไปยังประเทศต้นทาง ควรพัฒนาระบบช่วยเหลือเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้หญิงทั้งด้านสภาพจิตใจ และการฝึกอาชีพ 2) แนวทางการ ช่วยเหลือในต่างประเทศ (ถิ่นปลายทาง) สืบเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงเดินทางไปต่างประเทศ ทั้งเพื่อการทำงาน และการสมรส กับชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่คาดหวังต่อการไปอยู่ต่างประเทศ แต่ขณะเดียวกันเตรียมตัว ในระดับ ปานกลางเท่านั้น ประกอบกับมีปัญหาการสื่อสาร และปัญหาที่ต้องปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ ประกอบกับ ความคาดหวังที่มีสูงอาจไม่ได้รับการตอบสนอง นำมาซึ่งความเครียดในการใช้ชีวิต ดังนั้น ในถิ่นปลายทางควร พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาในด้านสุขภาพจิต อาชีพ ทักษะชีวิต และการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ ผู้หญิงสามารถมีครอบครัวอย่างมั่นคงต่อไป ทั้งนี้ควรพัฒนารูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กับองค์กรเอกชน (NGOs) ในพื้นที่ นอกจากนี้ควร สนับสนุนเครือข่ายผู้หญิงไทยในต่างประเทศให้มีบทบาทช่วยเหลือและให้คำปรึกษากับผู้หญิงกลุ่มนี้มากขึ้น

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2554) สังเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสถานภาพสตรี และความเสมอภาคหญิงชายในแง่สถานการณ์ ปัญหาและวิธีการ ที่ใช้ระหว่าง ปี พ.ศ. 2548 – 2552 ผลการศึกษาที่สำคัญ คือ **เรื่องสิทธิมนุษยชนสตรี** รัฐควรทบทวนกฎหมาย และนโยบายที่ขัดกับพันธกรณีต่างๆ การเลือกปฏิบัติต่อสตรี รวมทั้งส่งเสริม ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย ออกกฎหมาย และมาตรการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ **เรื่องกลไกเชิงสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรี** รัฐควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสถาบันต่างๆ อย่าง กว้างขวาง ทั้งในภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานอาสาสมัคร ส่งเสริมการประสานร่วมมือภายในรัฐบาลกลาง เพื่อประกันการนำมุมมองบทบาทหญิงชายเข้าไปในทุกกระบวนการวางนโยบาย โดยปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูล การมีส่วนร่วมของหญิงและชายในเศรษฐกิจให้ครบถ้วน **เรื่องสตรีกับสุขภาพ** รัฐบาลควรสนับสนุน ช่วยเหลือ แก่องค์กรสตรี ในการจัดตั้งและ ขยายโครงการให้การศึกษาเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ให้องค์กรสตรีเข้าร่วมออกแบบโครงการและติดตามการดำเนินงานของโครงการต่างๆ **เรื่องการแพร่ระบาดของ โรคเอดส์** ให้สังคมเรียนรู้เรื่องเอดส์ในทางบวก มีการสื่อสารเรื่องเอดส์ ในชีวิตประจำวันเสริมสร้างความคิด อยู่กับเอดส์อย่างเข้าใจผ่านสื่อสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง รมรณรงค์เสริมสร้างค่านิยม สิทธิ และความเท่า เทียมทางเพศ **เรื่องสังคมผู้สูงอายุ** รัฐควรศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างผู้สูงอายุหญิงกับผู้สูงอายุชายว่าปัจจัย ส่วนบุคคลสัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมหรือไม่ รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบ ผลการรับบริการ กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุว่าตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุหรือไม่ **เรื่องความ รุนแรงต่อสตรี** รัฐควรสร้างจิตสำนึกและกระตุ้นเตือนผู้หญิงและคนในสังคม ไม่ให้เพิกเฉย ต่อปัญหาความ รุนแรงหรือการคุกคามทางเพศที่เกิดจากในครอบครัวหรือสถานที่ทำงาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมี บทบาทให้ข้อมูล ความรู้ ที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมไทยปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมเกี่ยวกับความรุนแรงหรือ

สาเหตุที่ผู้หญิงถูกทำร้ายจากครอบครัว **เรื่องสตรีกับความขัดแย้งด้วยอาวุธ** รัฐควรศึกษาประสบการณ์ตรงจากผู้ประสบเหตุการณ์ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้แก่บุคลากรที่ต้องดูแลรักษาหรือให้คำปรึกษาเพื่อให้การดูแลและให้คำปรึกษาตอบสนองความต้องการของสตรีได้อย่างเหมาะสม **เรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงาน** รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุน การประกอบอาชีพเสริม ทั้งนี้เพราะเมื่อสตรีมีรายได้ เพียงพอในการดำรงชีพและเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว จะส่งผลให้สตรีมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติลดน้อยลง **เรื่องสตรีกับเศรษฐกิจ** ขจัดค่านิยมอันเป็นอคติทางเพศเกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำของหญิงและชายที่ถูกตอกย้ำผ่านระบบคิดในแนวปิตาธิปไตยเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงงานพัฒนาศักยภาพเรียนรู้ให้หลากหลายมากขึ้นสำหรับสตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท **เรื่องสตรีกับความยากจน** รัฐควรพิจารณาปรับเปลี่ยนโครงสร้างปัญหาที่ต่างประเทศ การเก็บภาษี การจ้างงาน การตลาดและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โดยพิจารณาผลกระทบที่แตกต่างกันต่อความยากจนของหญิงและชาย **เรื่องสตรีกับสิ่งแวดล้อม** รัฐควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีระดับผู้นำในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสตรีเป็นผู้เชื่อมโยงและใกล้ชิดกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ย่อมตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และข้อมูลเป็นปัจจัยหนึ่งที่เสริมสร้างศักยภาพของสตรีในการมีส่วนร่วมและเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **เรื่องการศึกษาและฝึกอบรมของสตรี** รัฐควรสนับสนุนการวิจัยเรื่องความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา เพื่อทบทวนให้แน่ใจว่าประชาชนไทยทั้งหญิงและชายได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ไม่ใช่แค่เพียงปริมาณ แต่ต้องรวมทั้งคุณภาพและสาขาวิชาที่ศึกษา อีกทั้งควรกำหนดนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำเนื้อหาหลักสูตร รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนที่มีความเสมอภาคระหว่างหญิง ชาย รวมถึงบรรจุวิชาสตรีศึกษาเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน **เรื่องสตรีกับอำนาจการตัดสินใจ** เปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมบริหารและตัดสินใจในระดับนโยบายขององค์กรปกครองท้องถิ่น ด้วยการสร้างมาตรการและกลยุทธิ์ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสตรี **เรื่องสตรีกับสื่อมวลชน** สื่อมวลชนต้องเสนอทางเลือกให้แก่ผู้หญิงโดยให้ข้อมูลที่รอบด้าน ครบถ้วน ถูกต้อง ให้ผู้หญิงและสังคมสามารถพิจารณาข้อมูลและทางเลือกต่างๆ ในการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง **เรื่องเด็กผู้หญิง** ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องจากตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ยังไม่ได้รับความสำคัญ มากเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าเรียนของเด็กผู้หญิงที่ตั้งครรภ์

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2555) วิจัยเชิงสำรวจพบว่า ความเสมอภาคหญิงชายตามกรอบแนวคิดมาตรฐานที่ 1 ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตรฐานที่ 2 ความเสมอภาคทางสังคม ตัวแปรด้านพื้นที่อยู่อาศัยหรือภูมิภาคที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ มีผลต่อเจตคติของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกประเด็น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกันมีเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายแตกต่างกันเกือบทุกประเด็น ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง อาทิ เขตที่อยู่อาศัย (ในเขตหรือนอกเขตเทศบาล) อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลต่อเจตคติของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญใน บางประเด็นเท่านั้น เป็นที่น่าสนใจว่าความเสมอภาคหญิงชายมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทย

ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายจะมีมากขึ้นในสังคมที่มีระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์น้อย แม้แนวโน้มและทิศทางบทบาทของผู้หญิงจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่บทบาทสำคัญและค่านิยมบางประการที่อยู่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทหน้าที่และสถานภาพของผู้หญิงในครัวเรือนยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง หรือแบ่งเบาภาระจากผู้เป็นสามีหรือผู้เป็นพ่อให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย

รัตน สัยยะนิฐี (2556) ศึกษาเรื่อง การติดตามและการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพเครือข่ายสตรี ให้เป็นผู้นำในการสร้างสันติสุข ประจำปีงบประมาณ 2556 พบว่า ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากกับการดำเนินงาน ผลกิจกรรมพบว่าประชาชนเห็นด้วยอย่างมากกับกิจกรรมโครงการ ข้อเสนอแนะคือ 1) ด้านนโยบาย ควรดำเนินการต่อเนื่องซึ่งโครงการสอดคล้องกับแผนพัฒนาสตรีในช่วงเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2549) ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555-2559 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2557) แผนพัฒนาสตรีจังหวัด และแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2555-2257 2) ควรบูรณาการแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมโครงการฯกับภาคียุทธศาสตร์ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อเสริมสร้างโอกาสและศักยภาพสตรีภาคใต้ให้มีโอกาสและพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีและครอบครัว 3) สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและดำเนินการต่อเนื่อง 4) สค. ควรจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและทราบแนวทางพัฒนาสตรีอย่างแท้จริงและตรงกับความต้องการในพื้นที่ 5) ควรบูรณาการงบประมาณส่วนกลาง (งบประมาณของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) กับทรัพยากรในระดับท้องถิ่นกับ ศอ.บต. กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนากลไกสตรีได้ให้เข้มแข็งเพื่อดูแล เด็ก สตรีในครอบครัวที่ประสบภัยจากการใช้ความรุนแรงในภาคใต้ 6) ควรส่งเสริมองค์กรและกลไกสตรีในระดับต่างๆ โดยเฉพาะระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลให้เข้มแข็งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 7) พัฒนาเครือข่ายองค์กรสตรีได้ให้มีบทบาทเชื่อมโยงเครือข่าย 5 จังหวัด ชายแดนใต้กับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อกระตุ้นให้สตรีฯ ทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองและกิจกรรมในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้น 8) ควรติดตามและประเมินผลโครงการอย่างสม่ำเสมอเพื่อดูความก้าวหน้าและการคิดต่อยอดในการดำเนินการโครงการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องการดำเนินงานของกลุ่มสตรี

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) ทั้งการวิจัยเอกสาร (Document research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่างและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สตรีและครอบครัว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาสตรีและครอบครัว (Stakeholders) ผู้บริหารของกรมกิจการสตรีและครอบครัว (สค.) และศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง

3.1.2 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

(1) ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้แหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละภูมิภาคที่สามารถได้ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครอบคลุม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของ สค. ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งมอบงานให้ศูนย์ฯ ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการกรม กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้ง 8 แห่ง

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์ฯ และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ที่ทำงานเชื่อมโยงกับศูนย์ฯ อย่างน้อย 1 จังหวัดสำหรับศูนย์ฯ ที่มีจังหวัดในความรับผิดชอบไม่เกิน 10 จังหวัด และอย่างน้อย 2 จังหวัดสำหรับศูนย์ฯ ที่มีจังหวัดในความรับผิดชอบมากกว่า 10 จังหวัด โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประกอบด้วย

1) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน จังหวัดละอย่างน้อย 5 แห่ง ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) แรงงานจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนนักวิชาการหรือสถานศึกษา และผู้แทนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) เครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัดละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้แก่ มูลนิธิ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกองทุนพัฒนาสตรี (ระดับจังหวัดและระดับภาค) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสตรีและครอบครัว อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) และ/หรือผู้แทนกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

3) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์ฯ ที่เป็นแกนนำชุมชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า 10 คน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ประสานงานกับศูนย์เรียนรู้ทั้ง 8 แห่ง และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพื่อค้นหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างและได้ข้อมูลครอบคลุมจากทุกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 3 สตรีและครอบครัว ที่ได้รับประโยชน์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ จาก 8 เขตพื้นที่ใน 77 จังหวัด จำนวน 1,540 คน

(2) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ในการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จำแนกตามวิธีการวิจัย ดังนี้

(2.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 65 คน ประกอบด้วย 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของ สค. ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งมอบงานให้ศูนย์ฯ ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการกรม กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ทั้ง 8 แห่ง ผู้วิจัยกำหนดที่จะสัมภาษณ์ผู้ที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ โดยตรงด้วยการทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังต้นสังกัดและหน่วยงานที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงาน พร้อมส่งแนวสัมภาษณ์เชิงลึกให้ล่วงหน้า หลังจากนั้นนัดวันเวลาเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์ฯ และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ที่ทำงานเชื่อมโยงกับศูนย์ฯ อย่างน้อย 1 จังหวัดสำหรับศูนย์ฯ ที่มีจังหวัดในความรับผิดชอบไม่เกิน 10 จังหวัด และอย่างน้อย 2 จังหวัดสำหรับศูนย์ฯ ที่มีจังหวัดในความรับผิดชอบมากกว่า 10 จังหวัด โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน จังหวัดอย่างน้อย 5 แห่ง ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) แรงงานจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนนักวิชาการหรือสถานศึกษา และผู้แทนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2.2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีการจัดสนทนากลุ่มจำนวน 19 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 480 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัดละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้แก่ มูลนิธิ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกองทุนพัฒนาสตรี (ระดับจังหวัดและระดับภาค) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสตรีและครอบครัว อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ/หรือผู้แทนกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์ฯ ที่เป็นแกนนำชุมชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า 10 คน

(2.3) การใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากสตรีและครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใน 77 จังหวัดๆ ละ 20 ชุด รวม 1,540 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับ 1,124 ชุด

ตารางที่ 3.1 แสดงพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง

ศูนย์เรียนรู้ เชียงราย (5 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ ลำพูน (4 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ ลำปาง (8 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ ขอนแก่น (10 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ ศรีสะเกษ (10 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ นนทบุรี (15 จังหวัด)	เรียนรู้ศูนย์ฯ ชลบุรี (11 จังหวัด)	ศูนย์เรียนรู้ สงขลา (14 จังหวัด)
1) เชียงราย* 2) พะเยา 3)แพร่* 4) น่าน 5) อุตรดิตถ์	1) ลำพูน* 2) แม่ฮ่องสอน 3) เชียงใหม่* 4) ตาก	1) ลำปาง* 2) สุโขทัย 3) กำแพงเพชร 4) อุทัยธานี 5) นครสวรรค์ 6) พิจิตร* 7) พิษณุโลก 8) เพชรบูรณ์	1) ขอนแก่น* 2) มหาสารคาม 3) อุดรธานี* 4) สกลนคร 5) บึงกาฬ 6) กาฬสินธุ์ 7) หนองคาย 8) หนองบัวลำภู 9) ชัยภูมิ 10) เลย	1) ศรีสะเกษ* 2) สุรินทร์ 3) อุบลราชธานี* 4) ร้อยเอ็ด 5) ยโสธร 6) อำนาจเจริญ 7) มุกดาหาร 8) นครราชสีมา 9) นครพนม 10) บุรีรัมย์	1) นนทบุรี* 2) สุพรรณบุรี 3) กาญจนบุรี 4) นครปฐม* 5) ราชบุรี 6) เพชรบุรี 7) ประจวบคีรีขันธ์ 8) สมุทรสาคร 9) สมุทรสงคราม 10) กรุงเทพมหานคร 11) ปทุมธานี 12) พระนครศรีอยุธยา 13) สิงห์บุรี* 14)อ่างทอง 15) ชัยนาท	1) ชลบุรี* 2) ระยอง 3) จันทบุรี 4) ตราด 5) ปราจีนบุรี* 6) สระแก้ว 7) ฉะเชิงเทรา 8) ลพบุรี 9) สระบุรี 10) นครนายก 11) สมุทรปราการ*	1) สงขลา* 2) สุราษฎร์ธานี 3) นครศรีธรรมราช 4) กระบี่ 5) พังงา 6)ภูเก็ต 7) ระนอง 8) ตรัง 9) ชุมพร 10) พัทลุง 11) สตูล* 12) ปัตตานี 13) ยะลา* 14) นราธิวาส

หมายเหตุ * หมายถึงจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2.1 การวิจัยเอกสาร (Document Research) มุ่งที่จะทบทวนเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศกำเนิด และบุคคลในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การตรวจสอบ การขุดเขย และการเยียวยาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ การคุ้มครองและการพัฒนาอาชีพผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือวิจัยและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อ่านเอกสารทั้งหมด แล้ววิเคราะห์เนื้อความเพื่อจัดหมวดหมู่องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยภายใต้ประเด็นต่อไปนี้

- (1) สถานการณ์ และปัญหาของสตรี และครอบครัวของประเทศไทย
- (2) การพัฒนาศักยภาพสตรี
- (3)การส่งเสริมความเสมอภาค และความเท่าเทียมระหว่างเพศ
- (4) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว
- (5) การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศกำเนิด และบุคคลในครอบครัว
- (6) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว

- (7) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- (8) การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว
- (9) การตรวจสอบ การชดเชย และการเยียวยาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ระหว่างเพศ

- (10) การคุ้มครองและการพัฒนาอาชีพผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี
- (11) ข้อเสนอการพัฒนาเชิงนโยบาย มาตรการ กลไกการพัฒนาศรีและครอบครัว
- (12) การวิเคราะห์บทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัย

(3) วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยมีหลักในการวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 อ่านทำความเข้าใจ ข้อความ ถ้อยคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในบันทึก ขั้นตอนที่ 2 จัดประเด็นสำคัญ ค้นหา ประโยคหรือคำสำคัญ ขั้นตอนที่ 3 จัดหมวดหมู่ จำแนกประเภท (Categorizing) ขั้นตอนที่ 4 ตีความ ตรวจสอบความหมาย เพื่อระบุใจความสำคัญหรือหัวเรื่อง (Theme) และขั้นตอนที่ 5 สร้างข้อสรุปจากหมวดหมู่และความหมายทั้งหมด

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน เพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจตามคำถามการวิจัยที่กำหนด เน้นการซักถามพูดคุยเพื่อให้อธิบายและให้เหตุผลระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อค้นหาคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยข้อมูลที่ได้มาจะต้องเที่ยงตรง ซึ่งผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบจาก 1) ภาษาที่ใช้ (Language) 2) ความแตกต่างระหว่างเพศของนักวิจัยและผู้ให้ข้อมูล (Gender) และ 3) สถานภาพทางสังคม (Social Class) (Senanuch, 2008: 73) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงระมัดระวังอย่างยิ่งต่อการตั้งคำถามและภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ รวมทั้งตระหนักถึงสถานภาพหรือความแตกต่างทางสังคม (Status) เพศสภาพ วิถีชีวิตและความเชื่อที่ความแตกต่างระหว่างนักวิจัย และผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่าการได้มาของข้อมูลถูกต้องและน่าเชื่อถือมากที่สุด

(1) กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์เชิงลึกมี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของ สค. ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งมอบงานให้ศูนย์ฯ ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเลขานุการกรม กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ทั้ง 8 แห่ง

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์ฯ และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน จังหวัดละอย่างน้อย 5 แห่ง ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) แรงงานจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนนักวิชาการหรือสถานศึกษา และผู้แทนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก (ภาคผนวก) เครื่องมือบันทึกเสียง (Digital voice recorder) และกล้องถ่ายรูป (Digital camera) เพื่อบันทึกถ่ายภาพนิ่งและกล้องวิดีโอบันทึกภาพเคลื่อนไหว (Digital video recorder) ขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (ที่ได้รับอนุญาตให้บันทึกได้เท่านั้น)

(3) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการวิจัยเอกสาร

2. การสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย แลกเปลี่ยน ในสถานการณ์ปัญหาสตรีและครอบครัว ค้นหา ช่องว่างการให้บริการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยผู้วิจัยจะให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกันในประเด็นที่กำหนด คอยจุดประเด็นการสนทนาเพื่อชักจูงให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นของตนต่อประเด็นสนทนาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น ขนาดของกลุ่ม 20 คน โดยผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน ตลอดจนจดบันทึกการโต้ตอบกันระหว่างสมาชิกด้วยการบันทึกเทปหรือจดบันทึกเพื่อนำไปวิเคราะห์ในภายหลัง โดยจัดสนทนากลุ่มจำนวน 19 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงพื้นที่การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group)

เขต	จังหวัดจัดสนทนากลุ่ม	วันเดือนปี	สถานที่
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง	นครปฐม	10 พฤษภาคม 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จ.นนทบุรี
	นนทบุรี	23 พฤษภาคม 2559	
	สิงห์บุรี	1 มิถุนายน 2559	องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์รวม จ.สิงห์บุรี
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเชียงราย	เชียงราย	6 มิถุนายน 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จ.เชียงราย
	แพร่	7 มิถุนายน 2559	ศูนย์พัฒนาชาวเขา จ.แพร่
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์	ขอนแก่น	7 มิถุนายน 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จ.ขอนแก่น
	อุดรธานี	8 มิถุนายน 2559	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงอุดรธานี
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	20 มิถุนายน 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ศรีสะเกษ
	อุบลราชธานี	21 มิถุนายน 2559	สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.อุบลราชธานี
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ	สมุทรปราการ	24 มิถุนายน 2559	สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดสมุทรปราการ

เขต	จังหวัดจัดสนทนากลุ่ม	วันเดือนปี	สถานที่
สมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี	ชลบุรี	24 มิถุนายน 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ เทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี
	ปราจีนบุรี	15 กรกฎาคม 2559	โรงเรียนปราจีนกัลยาณี
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคเหนือจังหวัด ลำปาง	พิจิตร	30 มิถุนายน 2559	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จ.พิจิตร
	ลำปาง	6 กรกฎาคม 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา จังหวัดลำพูน	ลำพูน	4 กรกฎาคม 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา จังหวัดลำพูน
	เชียงใหม่	5 กรกฎาคม 2559	ศูนย์พัฒนาชาวเขาเชียงใหม่
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคใต้ จังหวัด สงขลา	สงขลา	26 กรกฎาคม 2559	ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ
	สตูล	26 กรกฎาคม 2559	ครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา
	ยะลา	27 กรกฎาคม 2559	บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ยะลา

(1) กลุ่มเป้าหมาย คือ เครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัดละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้แก่ มูลนิธิ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกองทุนพัฒนาสตรี (ระดับจังหวัดและระดับภาค) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสตรีและครอบครัว อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) และ/หรือผู้แทนกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน รวมทั้งผู้แทนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์ฯ ที่เป็นแกนนำชุมชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า 10 คน

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแนวทางสนทนากลุ่ม (ภาคผนวก) และเครื่องบันทึกเสียง (Digital voice recorder)

(3) วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการวิจัยเอกสาร

3.2.3 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นต่างๆ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งแบบสอบถามนี้ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นต่อปัญหาการพัฒนาสตรีและครอบครัว ส่วนที่ 3 เป็นความคิดเห็นต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ

(1) กลุ่มเป้าหมาย ผู้แทนกลุ่มสตรีและครอบครัวใน 8 เขต การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสตรีและครอบครัวในจังหวัด มีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปรียบเทียบจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ (R. V. Krejcie และ D.W. Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2534: 176 - 177) โดยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อนำมาแบ่งตามสัดส่วนของแต่ละจังหวัดและจำนวนที่กำหนดโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) เป็นสตรีหรือครอบครัวที่อยู่ในวัยทำงาน
- (2) เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านสตรีและ/หรือครอบครัวทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ
- (3) อาศัยอยู่เขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้ฯ ใน 77 จังหวัด
- (4) ยินดีเข้าร่วมในการทำแบบสอบถามการศึกษา

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างใน 77 จังหวัด

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	เชียงราย	1.เชียงราย	625,235.00	652,913.00	1,278,148.00
		2.พะเยา	235,552.00	246,370.00	481,922.00
		3.แพร่	219,216.00	232,953.00	452,169.00
		4.น่าน	241,292.00	238,242.00	479,534.00
		5. อุตรดิตถ์	225,749.00	233,925.00	459,674.00
2	ลำพูน	1.ลำพูน	196,824.00	209,504.00	406,328.00
		2.แม่ฮ่องสอน	139,853.00	134,091.00	273,944.00
		3.เชียงใหม่	840,655.00	888,263.00	1,728,918.00
		4.ตาก	313,475.00	305,608.00	619,083.00
3	ลำปาง	1) ลำปาง	368,918.00	383,192.00	752,110.00
		2) สุโขทัย	293,102.00	308,511.00	601,613.00
		3) กำแพงเพชร	362,297.00	367,897.00	730,194.00
		4) อุทัยธานี	162,541.00	168,278.00	330,819.00
		5) นครสวรรค์	524,407.00	547,171.00	1,071,578.00
		6) พิจิตร	267,253.00	278,619.00	545,872.00
		7) พิษณุโลก	423,127.00	440,313.00	863,440.00

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
		8) เพชรบูรณ์	494,495.00	502,434.00	996,929.00
4	ขอนแก่น	1) ขอนแก่น	888,580.00	909,631.00	1,798,211.00
		2) มหาสารคาม	473,461.00	490,841.00	964,302.00
		3) อุดรธานี	784,954.00	790,357.00	1,575,311.00
		4) สกลนคร	570,880.00	572,045.00	1,142,925.00
		5) บึงกาฬ	212,165.00	208,592.00	420,757.00
		6) กาฬสินธุ์	489,942.00	495,230.00	985,172.00
		7) หนองคาย	259,444.00	260,123.00	519,567.00
		8) หนองบัวลำภู	255,850.00	254,322.00	510,172.00
		9) ชัยภูมิ	565,477.00	572,716.00	1,138,193.00
		10) เลย	321,611.00	317,277.00	638,888.00
5	ศรีสะเกษ	1) ศรีสะเกษ	733,658.00	735,232.00	1,468,890.00
		2) สุรินทร์	697,232.00	697,705.00	1,394,937.00
		3) อุบลราชธานี	930,842.00	926,958.00	1,857,800.00
		4) ร้อยเอ็ด	651,893.00	656,153.00	1,308,046.00
		5) ยโสธร	271,025.00	269,136.00	540,161.00
		6) อำนาจเจริญ	188,071.00	188,328.00	376,399.00
		7) มุกดาหาร	174,393.00	173,751.00	348,144.00
		8) นครราชสีมา	1,298,582.00	1,331,068.00	2,629,650.00
		9) นครพนม	357,063.00	358,438.00	715,501.00
		10) บุรีรัมย์	790,439.00	794,632.00	1,585,071.00
6	นนทบุรี	1) นนทบุรี	559,915.00	635,460.00	1,195,375.00
		2) สุพรรณบุรี	411,206.00	438,344.00	849,550.00
		3) กาญจนบุรี	444,037.00	438,611.00	882,648.00
		4) นครปฐม	432,023.00	467,513.00	899,536.00
		5) ราชบุรี	423,421.00	444,740.00	868,161.00
		6) เพชรบุรี	231,838.00	246,919.00	478,757.00
		7) ประจวบคีรีขันธ์	265,027.00	270,006.00	535,033.00
		8) สมุทรสาคร	263,958.00	282,628.00	546,586.00

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
		9) สมุทรสงคราม	93,370.00	100,962.00	194,332.00
		10) กรุงเทพมหานคร	2,695,575.00	3,001,542.00	5,697,117.00
		11) ปทุมธานี	520,644.00	574,983.00	1,095,627.00
		12) พระนครศรีอยุธยา	389,514.00	418,991.00	808,505.00
		13) สิงห์บุรี	100,779.00	110,571.00	211,350.00
		14) อ่างทอง	135,807.00	147,188.00	282,995.00
		15) ชัยนาท	159,793.00	171,773.00	331,566.00
7	ชลบุรี	1) ชลบุรี	714,954.00	743,471.00	1,458,425.00
		2) ระยอง	339,783.00	350,368.00	690,151.00
		3) จันทบุรี	260,583.00	270,537.00	531,120.00
		4) ตราด	114,180.00	115,249.00	229,429.00
		5) ปราจีนบุรี	238,760.00	243,694.00	482,454.00
		6) สระแก้ว	279,452.00	277,798.00	557,250.00
		7) ฉะเชิงเทรา	343,979.00	357,296.00	701,275.00
		8) ลพบุรี	380,706.00	378,124.00	758,830.00
		9) สระบุรี	315,491.00	322,718.00	638,209.00
		10) นครนายก	128,095.00	130,447.00	258,542.00
		11) สมุทรปราการ	614,283.00	666,112.00	1,280,395.00
8	สงขลา	1) สงขลา	688,808.00	722,581.00	1,411,389.00
		2) สุราษฎร์ธานี	517,594.00	529,851.00	1,047,445.00
		3) นครศรีธรรมราช	768,918.00	783,775.00	1,552,693.00
		4) กระบี่	230,087.00	232,351.00	462,438.00
		5) พังงา	132,010.00	132,203.00	264,213.00
		6) ภูเก็ต	183,435.00	203,938.00	387,373.00
		7) ระนอง	94,762.00	92,848.00	187,610.00
		8) ตรัง	313,774.00	326,906.00	640,680.00
		9) ชุมพร	251,250.00	255,052.00	506,302.00
		10) พัทลุง	255,317.00	267,412.00	522,729.00

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
		11) สตูล	157,313.00	158,774.00	316,087.00
		12) ปัตตานี	343,888.00	350,563.00	694,451.00
		13) ยะลา	257,322.00	261,236.00	518,558.00
		14) นราธิวาส	387,886.00	395,765.00	783,651.00

ที่มาข้อมูล : ระบบสถิติทางการทะเบียน [www.http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_m.php](http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_m.php)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณตัวอย่างคือ

$$n = \frac{\chi^2 N p (1 - p)}{e^2 (N - 1) + \chi^2 p (1 - p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($\chi^2=3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

ทั้งนี้กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนตัวอย่างที่ผู้แทนกลุ่มสตรีและครอบครัว ของ 8 เขตพื้นที่

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร	
			หญิง	รวม
1	เชียงราย	1.เชียงราย*	652,913.00	20
		2.พะเยา	246,370.00	20
		3.แพร่*	232,953.00	20
		4.น่าน	238,242.00	20
		5. อุตรดิตถ์	233,925.00	20
2	ลำพูน	1.ลำพูน*	209,504.00	20
		2.แม่ฮ่องสอน	134,091.00	20
		3.เชียงใหม่*	888,263.00	20
		4.ตาก	305,608.00	20

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร	
			หญิง	รวม
3	ลำปาง	1) ลำปาง*	383,192.00	20
		2) สุโขทัย	308,511.00	20
		3) กำแพงเพชร	367,897.00	20
		4) อุทัยธานี	168,278.00	20
		5) นครสวรรค์	547,171.00	20
		6) พิจิตร*	278,619.00	20
		7) พิษณุโลก	440,313.00	20
		8) เพชรบูรณ์	502,434.00	20
4	ขอนแก่น	1) ขอนแก่น*	909,631.00	20
		2) มหาสารคาม	490,841.00	20
		3) อุตรธานี*	790,357.00	20
		4) สกลนคร	572,045.00	20
		5) บึงกาฬ	208,592.00	20
		6) กาฬสินธุ์	495,230.00	20
		7) หนองคาย	260,123.00	20
		8) หนองบัวลำภู	254,322.00	20
		9) ชัยภูมิ	572,716.00	20
		10) เลย	317,277.00	20
5	ศรีสะเกษ	1) ศรีสะเกษ*	735,232.00	20
		2) สุรินทร์	697,705.00	20
		3) อุบลราชธานี*	926,958.00	20
		4) ร้อยเอ็ด	656,153.00	20
		5) ยโสธร	269,136.00	20
		6) อำนาจเจริญ	188,328.00	20
		7) มุกดาหาร	173,751.00	20
		8) นครราชสีมา	1,331,068.00	20
		9) นครพนม	358,438.00	20
		10) บุรีรัมย์	794,632.00	20
6	นนทบุรี	1) นนทบุรี*	635,460.00	20

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร	
			หญิง	รวม
		2) สุพรรณบุรี	438,344.00	20
		3) กาญจนบุรี	438,611.00	20
		4) นครปฐม*	467,513.00	20
		5) ราชบุรี	444,740.00	20
		6) เพชรบุรี	246,919.00	20
		7) ประจวบคีรีขันธ์	270,006.00	20
		8) สมุทรสาคร	282,628.00	20
		9) สมุทรสงคราม	100,962.00	20
		10) กรุงเทพมหานคร	3,001,542.00	20
		11) ปทุมธานี	574,983.00	20
		12) พระนครศรีอยุธยา	418,991.00	20
		13) สิงห์บุรี*	110,571.00	20
		14) อ่างทอง	147,188.00	20
		15) ชัยนาท	171,773.00	20
7	ชลบุรี	1) ชลบุรี*	743,471.00	20
		2) ระยอง	350,368.00	20
		3)จันทบุรี	270,537.00	20
		4) ตราด	115,249.00	20
		5) ปราจีนบุรี*	243,694.00	20
		6) สระแก้ว	277,798.00	20
		7) ฉะเชิงเทรา	357,296.00	20
		8) ลพบุรี	378,124.00	20
		9) สระบุรี	322,718.00	20
		10) นครนายก	130,447.00	20
		11) สมุทรปราการ*	666,112.00	20
8	สงขลา	1) สงขลา*	722,581.00	20
		2) สุราษฎร์ธานี	529,851.00	20
		3) นครศรีธรรมราช	783,775.00	20
		4) กระบี่	232,351.00	20

เขต	ศูนย์เรียนรู้ฯ	จังหวัด	ประชากร	
			หญิง	รวม
		5) พังงา	132,203.00	20
		6) ภูเก็ต	203,938.00	20
		7) ระนอง	92,848.00	20
		8) ตรัง	326,906.00	20
		9) ชุมพร	255,052.00	20
		10) พัทลุง	267,412.00	20
		11) สตูล*	158,774.00	20
		12) ปัตตานี	350,563.00	20
		13) ยะลา*	261,236.00	20
		14) นราธิวาส	395,765.00	20
		รวม		1,540

* หมายถึง จังหวัดที่มีการสนทนากลุ่ม

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้น (ภาคผนวก)

(3) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำผลที่ได้ไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติต่างๆด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่า ความถี่ ร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางโดยอาศัยข้อมูลทางสถิติประกอบการพรรณนา

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากระเบียบวิธีวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ ดังนี้

ตารางที่ 3.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล		
	การสัมภาษณ์ เชิงลึก	การสนทนา กลุ่ม	แบบสอบถาม
1. ผู้บริหารของ สค. ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งมอบงานให้ศูนย์ฯ ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการกรม กอง ยุทธศาสตร์และแผนงาน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และผู้อำนวยการ ศูนย์เรียนรู้ทั้ง 8 แห่ง	✓ แนวคำถาม ประกอบการ สัมภาษณ์เชิงลึก		
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของ ศูนย์ฯ และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน จังหวัดละอย่างน้อย 5 แห่ง ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) แรงงานจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนนักวิชาการ หรือสถานศึกษา และผู้แทนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	✓ แนวคำถาม ประกอบการ สัมภาษณ์เชิงลึก		
3. ผู้แทนเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสตรี และ/หรือครอบครัวจังหวัดละไม่น้อยกว่า 5 คน ได้แก่ มูลนิธิ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (ระดับจังหวัดและระดับภาค) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสตรีและครอบครัว อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) และ/หรือ ผู้แทนกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน รวมทั้ง		✓ แนวคำถาม ประกอบการ สนทนากลุ่ม	

กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล		
	การสัมภาษณ์ เชิงลึก	การสนทนา กลุ่ม	แบบสอบถาม
ผู้แทนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์ฯ ที่เป็นแกนนำ ชุมชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า 10 คน			
4. ผู้แทนกลุ่มสตรีและ/หรือครอบครัวใน 77 จังหวัด			แบบสอบถาม ประกอบการสำรวจ รวมจำนวน 1,540 ชุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณและข้อมูลคุณภาพทั้งหมด โดยให้ตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1) เพื่อให้การติดตามผล การทำงานของแต่ละศูนย์เรียนรู้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและ 3) เพื่อยกระดับการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้มีมาตรฐาน และตอบสนองต่อปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและ

ลำดับการนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 สถานการณ์สตรี ผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว

ส่วนที่ 2 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ

ส่วนที่ 4 จุดแข็งและจุดอ่อนการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ฯ

ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี

ส่วนที่ 6 มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว

รายละเอียดของผลการศึกษาแต่ละส่วน มีดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว

สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม จำนวน 1,124 ชุด การสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มในประเด็นความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว ผลการศึกษามีดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และเป็นเพศหญิงจำนวน 900 คน คิดเป็นร้อยละ 80.1 โดยมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 504 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเกินครึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 714 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5

เมื่อพิจารณาพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าสามลำดับแรกมาจากพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัดสงขลา จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 รองลงมาคือศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดชลบุรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ตามลำดับ ในแง่ของการประกอบอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการมากที่สุด จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และรายได้ต่อเดือนโดยมากอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท จำนวน 457 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 สำหรับความเกี่ยวข้องของ

กลุ่มตัวอย่างกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวสามลำดับแรกพบว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 406 คน (ร้อยละ 36.1) รองลงมาเป็นแกนนำด้านการพัฒนาสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัด จำนวน 368 คน (ร้อยละ 32.7) และเป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคม จำนวน 220 คน (ร้อยละ 19.6) รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 1,124)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัด		
เชียงราย	49	4.4
ลำพูน	57	5.1
ลำปาง	129	11.5
ขอนแก่น	140	12.5
ศรีสะเกษ	120	10.7
นนทบุรี	185	16.4
ชลบุรี	187	16.5
สงขลา	257	22.9
กลุ่มอายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	158	14.0
31-40 ปี	281	25.0
41-50 ปี	312	27.8
51-60 ปี	261	23.2
มากกว่า 60 ปี	112	10.0
เพศ		
ชาย	224	19.9
หญิง	900	80.1
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	71	6.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	103	9.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	210	18.7
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	42	3.7
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	68	6.0
ปริญญาตรี	504	44.8

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาโท	125	11.2
ไม่ได้เรียน	1	0.1
สถานภาพสมรส		
โสด	278	24.7
สมรส	714	63.5
หย่าร้าง	49	4.4
แยกกันอยู่กับคู่สมรส	19	1.7
คู่สมรสเสียชีวิต	64	5.7
อาชีพ		
ข้าราชการ	329	30.4
รับจ้าง/ลูกจ้าง	196	18.1
เกษตรกรรวม/ปศุสัตว์/ประมง	190	17.5
ค้าขาย	129	11.9
ธุรกิจส่วนตัว	127	11.7
พนักงานบริษัท/เอกชน	37	3.4
ข้าราชการบำนาญ	28	2.6
ข้าราชการการเมือง	20	1.8
แม่บ้าน	14	1.3
นิสิต/นักศึกษา	2	0.2
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	12	1.1
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	226	20.1
10,000-20,000 บาท	457	40.7
20,001-30,000 บาท	197	17.5
30,001-40,000 บาท	77	6.9
มากกว่า 40,000 บาท	78	6.9
ไม่ระบุ	89	7.9
ความเกี่ยวข้องของท่านกับการพัฒนาสตรีและครอบครัว		
เป็นผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐ	406	36.1
เป็นแกนนำด้านการพัฒนาสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัด	368	32.7
เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชน มูลนิธิ ฯลฯ	220	19.6

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประชาชนทั่วไป	89	8.0
ไม่ระบุ	41	3.6

1.2 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและปัญหาครอบครัว โดยภาพรวมของประเทศไทย 5 อันดับแรก

ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด 5 อันดับแรกในภาพรวม คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 1,060 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 956 คน) 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 811 คน) 4) การถูกล่อลวง/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี (จำนวน 773 คน) และ 5) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 767 คน)

สำหรับปัญหาครอบครัว 5 อันดับแรกในภาพรวม คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 945 คน) 2) การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่างๆ (จำนวน 888 คน) 3) อบรมในครอบครัว เช่น ดิดการพนัน ดิดสุรา เป็นต้น (จำนวน 828 คน) 4) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 817 คน) และ 5) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 773 คน) ดังแสดงในตารางที่ 1.2-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดว่า ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมอันดีไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9

ส่วนปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าให้มีการเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ดังแสดงในตารางที่ 1.2-2

ตารางที่ 1.2-1 อันดับและจำนวนการแสดงความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	การแสดงความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว	จำนวน
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	1,060
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	956
3	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	811
4	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	773
5	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	767
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	684
7	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	641
8	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	634
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	607
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	576
ปัญหาครอบครัว		
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	945
2	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	888
3	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	828
4	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	817
5	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	773
6	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว	740
7	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	721
8	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	623
9	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	618
10	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	609
11	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	544
12	การเลี้ยงดูผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	516
13	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	454

ตารางที่ 1.2-2 ข้อเสนอแนะต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว โดยภาพรวมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	245	30.6
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ	211	26.4
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	169	21.1
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระดับตำบล	168	21.0
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	7	0.9
รวม	800	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	274	44.8
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	126	20.6
3. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	120	19.6
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคู่รักในครอบครัวในระดับตำบล	81	13.3
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	10	1.7
รวม	611	100.0

1.3 ความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวดำเนินกิจกรรม/ โครงการ

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวดำเนินกิจกรรม/โครงการ เรียงลำดับมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ (ตารางที่ 1.3)

1) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.00)

2) การสนับสนุน ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.99)

3) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (การฝึกอบรมในศูนย์ฯ) (ค่าเฉลี่ย 3.96)

4) การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.96)

5) การส่งเสริมศักยภาพสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มีบทบาทสำคัญในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.93)

6) การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครอง ช่วยเหลือฟื้นฟู แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และ ครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว / การค้าประเวณี / การถูกทารุณกรรมทางเพศ / การค้ามนุษย์ / การถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ (ค่าเฉลี่ย 3.93)

7) การเป็นศูนย์บริการ และให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และ ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.90)

8) การเป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนกรณีถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ / การค้าประเวณี / การค้ามนุษย์ / การถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.88)

9) การเป็นศูนย์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ กฎหมายและสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.88)

10) การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านสตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวมี (ค่าเฉลี่ย 3.75)

ตารางที่ 1.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและลำดับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างต่อความต้องการ กิจกรรม / โครงการของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวในภาพรวม (n=1,124)

ลำดับ	กิจกรรม/โครงการที่ต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว	4.00	.855
2	การสนับสนุน ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ ฯลฯ	3.99	.872
3	การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิด และครอบครัว	3.96	.892
3	การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน	3.96	.846
4	การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครอง ช่วยเหลือ ฟื้นฟู แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ฯลฯ	3.93	.934
4	การส่งเสริมศักยภาพสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มีบทบาทสำคัญในชุมชน	3.93	.840
5	การเป็นศูนย์บริการ และให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ	3.90	.864

ลำดับ	กิจกรรม/โครงการที่ต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน
6	โดยกำนัน และครอบครัว การเป็นศูนย์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ กฎหมายและสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับ สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำนันและครอบครัว	3.88	.879
6	การเป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนกรณีถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ / การค้า ประเวณี / การค้ามนุษย์ / ฯลฯ	3.88	.955
7	การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านสตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำนัน และ ครอบครัว	3.75	.877

1.4 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ

1.4.1 สถานการณ์ปัญหาของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

1.4.1.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

1) ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศ

กลุ่มตัวอย่างระบุปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด 5 อันดับแรก คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 47 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 44 คน) 3) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 40 คน) 4) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี (จำนวน 33 คน) และ 5) การถูกล่วงละเมิดทางเพศซึ่งเท่ากับการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน/สังคม คือ จำนวน 32 คน

กลุ่มตัวอย่างระบุปัญหาครอบครัว 5 อันดับแรก คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง (จำนวน 40 คน) 2) อบรมมุขในครอบครัว เช่น ดุด่าการพนัน ดิตสุรา (จำนวน 38 คน) 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 35 คน) 4) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานซึ่งเท่ากับครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น คือ จำนวน 33 คน และ 5) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดิตเกมส์ เด็กแวนท์ (จำนวน 32 คน) ดังตารางรายละเอียดที่ 1.4.1-1

2) ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดควรมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารวมในระดับตำบล จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 การส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 เสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.4

สำหรับปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบรมมุข ยาเสพติด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารวมในระดับตำบล จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ดังตารางรายละเอียดที่ 1.4.1-2

ตารางที่ 1.4.1-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	47
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	44
3	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	40
4	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	33
5	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	32
5	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	32
6	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	30
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	30
7	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	29
7	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	29
	รวม	346
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	40
1	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	40
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	38
3	สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	35
4	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	33
4	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	33
5	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	32
6	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	30
7	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้ได้รับความสนใจจากครอบครัว	29
8	การเลี้ยงดูผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	28
9	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	27
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	26
11	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	23
	รวม	414

ตารางที่ 1.4.1-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดรีและปัญหา
ครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย 5 อันดับแรก

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาดรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาดรีความรุนแรงในระดับตำบล	28	30.1
2. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	24	25.8
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้าง ความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	23	24.7
4. เสริมทักษะอาชีพ	18	19.4
รวม	93	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	34	50.0
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	14	20.6
3. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาดรีครอบครัวในระดับตำบล	13	19.1
4. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง	6	8.8
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	1	1.5
รวม	68	100.0

1.4.1.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์และสภาพปัญหาดรี และครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
ว่า ประกอบด้วย ปัญหาความยากจน หญิงชายบริการ ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว
ท้องไม่พร้อมดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ความยากจนคนเป็นปัญหามาก สตรีไทยขาดโอกาสเรื่องอาชีพ...เรื่องการค้าประเวณี ตอนนี้สถาน
ประกอบการถูกตรวจเข้มงวด แต่ที่เปิดลับๆ ไม่แน่ใจ..... หญิงต้องทำงาน และดูแลทั้งลูก-สามี แต่ค่าแรงน้อย
สตรีที่ว่างงานจากเลิกปฏิบัติก็มี สตรีละอาย ไม่กล้า สตรีที่ถูกใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีแต่ไม่มาก.....
เป็นห่วงเด็กวัยรุ่นที่มีค่านิยมเลียนแบบดารา เลียนแบบสื่อ ไม่มีศีลธรรม ขอบลอง ท้องก่อนวัยเรียน” 014

1.4.1.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

จากการประชุมกลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว ด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านเด็กและเยาวชน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ด้านยาเสพติด และด้านสื่อ ดังนี้

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว

(1.1) สถานการณ์กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เกิดความรุนแรงในครอบครัว ภรรยาไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์แต่ต้องตามสามี มีปัญหา ยาเสพติด การทะเลาะวิวาทส่งผลให้ทำร้ายทุบตีกัน แต่ผู้หญิงก็ยอม แล้วเกิดความรุนแรงก็ส่งผลกระทบต่อลูกๆ

(1.2) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงไม่มีอำนาจต่อรอง ต้องพึ่งพิงต้องทนในสังคมต่อไป การป้องกันการตั้งครรภ์จะถูกปฏิเสธ ผู้หญิงก็จะตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น อาจป้องกันภายหลังโดยใช้ยาคุมฉุกเฉิน แต่ไม่รู้ว่ามีผลกระทบอย่างไร บางครั้งก็ไปทำแท้งแล้วตกเลือด ทำให้เด็กพิการหรือเสียชีวิต บางรายทั้งเด็กทารก โรงพยาบาลก็ต้องส่งเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์ การทิ้งเด็กทำให้เด็กไร้สถานะ

(1.3) แม่วัยรุ่นหลายคนอยากออกมาทำงาน แต่สามีไม่ให้ออกเพราะไม่มีคนเลี้ยงลูก บางคนไม่ได้ถูกบังคับ แต่สับสนในบทบาทของเขาว่าต้องอยู่บ้านเลี้ยงลูก รากของความคิดยังอยู่ในวัยพึ่งพิงผู้สามี ผู้หญิงอาจยังอยู่ในความคิดเก่าๆ ต้องรื้อตัวระบบคิดนี้

(1.4) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวแทบจะไม่มี ช่วงกลางวันผู้ชายไปทำงานมา ตอนเย็นก็มีเรื่องสุรา ผู้หญิงไม่มีรายได้ ก็เกิดปัญหาทะเลาะกัน เกิดความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวแตกแยกกลายเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว บางครอบครัวแห่วงกลางมีแต่ปู่กับย่า พ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด หลานไม่สามารถคุยกับปู่กับย่าได้มีกรณีที่วัดสระหนองบัว มีชาวบ้านจากหลายอำเภอไปฝากท่านพระครูพญาเม็งรายเลี้ยงเด็กไว้เกือบ 20 กว่าคน ก็อยากให้หน่วยงานมาช่วยดูแลลูกสมัยนี้ต้องการสัมผัสจากพ่อแม่ อบอุ่น ก็พยายามเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี พบว่าทัศนคติผู้หญิงเห็นเรื่องว่าการตีเมียเป็นเรื่องปกติ ขอบงานสนุกสนานรื่นเริง ปัจจุบันความใกล้ชิดสนิทสนมและการแตะเนื้อต้องตัวกันของผู้ชายผู้หญิงมีมากขึ้น ในทางกลับกันสตรีไทยบางคนถูกปลุกฝังเรื่องของการดูแลครอบครัว ผู้หญิงจะไม่ค่อยออกมาประชุมหรืออบรม มีออกมาแต่ออกมาน้อยส่วนใหญ่เป็นแกนนำ

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(3.1) เด็กเรียนไม่จบแม้กระทั่งภาคบังคับ (มีกรณีที่นักเรียนม.2 เป็นแฟนกับเณรแล้วเณรต้องสึกไป 2 รูป) เด็กเรียนไม่จบปัญหามาจากสภาพและรากฐานทางการศึกษา การเลี้ยงดูไม่ดี พ่อเด็กไม่มีการศึกษา ก็ไม่มีโอกาส ไม่มีงานทำ เกิดความยากจน ทำงานอย่างอื่นลำบาก ก็เลยเลือกทำงานสบาย

(3.2) มีกรณีเด็กทำร้ายผู้ปกครอง คนใกล้ชิดตัวคุยไม่ได้เลย ถูกทำร้าย

(3.3) เด็กม.ปลายเป็นชายรักชายติดกามโรค

(3.4) ความรุนแรงทางเพศในเด็ก เวลาเด็กผู้ชายไปเปิดกระโปรงผู้หญิง กลายเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิ

(3.5) มีโครงการรณรงค์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เน้นไปที่เด็กป.6 - ม.3

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ

(4.1) ปัญหาด้านอาชีพ ชาวบ้านไม่มีความรู้ในด้านการตลาด แต่มีทักษะในอาชีพ แต่ก็ยังไม่มีคุณภาพมากพอจะส่งออกได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจนและหนี้สิน

(4.2) กลุ่มเด็กผู้หญิงที่อยู่ระหว่างพิสูจน์สัญชาติมาฝึกอาชีพ แต่ไม่สามารถกลับไปทำงานได้ เพราะติดปัญหาการสมัครงานตามสถานประกอบการจะถูกปฏิเสธ

(4.3) ส่วนใหญ่ชาวบ้านเป็นเกษตรกรทำนา พอว่างจากช่วงนา จะไม่มีอาชีพ ว่างงาน ต้องมีการจัดอบรมอาชีพ แต่พอทำแล้ว ก็มีปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากชาวบ้านไม่สนิท ทำให้มีหนี้สิน

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์

(5.1) ครอบครัวต่างวัฒนธรรม เนื่องจากเชียงรายเป็นเขตชายแดน สาวลาวหรือพม่า แต่งงานกับคนไทย มีลูกกัน สามิคนไทยมีอำนาจเกิดขึ้น หรือสามิเป็นชาวอังกฤษมาแต่งงาน สามิก็เป็นคนมีอำนาจ

(5.2) สถานการณ์ผู้หญิงพม่าได้สามิคนไทย ลูกได้สัญชาติตามพ่อ อยู่สักพักผู้หญิงไปค้าประเวณี พ่อก็มีครอบครัวใหม่ ทั้งลูกไว้กับตายาย เด็กไม่ได้รับความอบอุ่น ทำให้เกิดปัญหายาเสพติด และท้องก่อนวัยอันควร พื้นที่มีเด็กชายชอบจำนวนมาก ถึงแม้ไม่ใช่เด็กคนไทย แต่ก็ต้องดูแล

(5.3) ตำบลทรายขาวมีชาวเขาอยู่ 5 เผ่าพอสามิภรรยา มีลูกกันจะมีปัญหาเรื่องเชื้อชาติ การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เด็กหลายคนติดตามพ่อแม่มาจากนอกพื้นที่จะไม่ได้รับการยอมรับในสังคม

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด มีกรณีปัญหาเสพติดในครอบครัว พ่อแม่เป็นผู้ใช้ยาเสพติด เด็กก็จะเติบโตมากับครอบครัวยาเสพติดที่ถือว่าเป็นเรื่องปกติ

(7) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสื่อ ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าการดำเนินการสวัสดิการและพัฒนาสังคมปัจจุบัน ต้องยอมแพ้โซเชียลเน็ตเวิร์ค ต้องทำงานหนักกันต่อไป เนื่องจากไม่สามารถแก้ไขได้

➤ พื้นที่จังหวัดแพร่

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพ ด้านเด็กและเยาวชน ด้านการพนันและการเล่นหวย ด้านสตรีและบทบาทสตรี และด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพ

(1.1) สภาพปัญหาทั่วไปคือเรื่องรายได้ สตรีประกอบอาชีพการเกษตรหรือรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตรายได้เป็นก้อน หลังเก็บเกี่ยวไม่มีรายได้เสริมจึงต้องไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้ห่างเหินกันในครอบครัว

(1.2) มีกลุ่มฝึกอาชีพ แต่ไม่มีการฝึกอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มเริ่มอ่อนแอ กระจายและว่างงาน ขาดความรู้เรื่องการตลาด ตลอดจนอยากให้ขยายกลุ่ม เพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเข้ามาร่วม

(1.3) ศูนย์พัฒนาชาวเขามาทุกกลุ่มอาชีพ เมื่อฝึกอบรม รวมกลุ่ม ของงบประมาณ แต่ขาดการประเมินและติดตามผล ทำแล้วก็หายไป ทำสินค้าไปแล้วแต่ไม่เอาไปขาย ไม่มีตลาดรองรับ

(1.4) สนับสนุนให้ปักผ้าเพื่อประกอบเป็นเสื้อ ซึ่งมีความโดดเด่นทางด้านลวดลาย มีการของงบประมาณสานต่อ มีการนำกระเป๋ามาเสนอต่อยังไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายที่จะซื้อ เขาอยากให้ทำเป็นเสื้อ แต่เรายังมีข้อจำกัดในเรื่องนี้

(1.5) ผู้ชายมักได้ค่าแรงมากกว่าผู้หญิง รายได้จะต่างกันเพราะผู้หญิงเป็นแรงงาน

(1.6) ปัญหาความยากจนและภาระหนี้สิน ส่วนด้านประกอบอาชีพ การที่ชาวบ้านมีความรู้ น้อย ทำให้ต้องรับจ้างเป็นกรรมกร บางคนเลือกงานที่จะทำ

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(2.1) เด็กวัยรุ่นมีลูกยังอายุน้อย มีปัญหาการหย่าร้างสูง มีปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กมีปัญหา เด็กที่ถูกให้ปฎิเสธตายเลี้ยงก็มีปัญหา

(2.2) การศึกษาไม่เข้มแข็ง เด็กเรียนที่โรงเรียนไม่รู้เรื่อง พ่อแม่ต้องนำเงินที่ได้ไปจ่ายค่าเรียนพิเศษ ต้องไปกั๊หนี้ยืมสิน ทำให้เกิดความเครียด

(2.3) การศึกษาในครอบครัวต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กเล่นเกมให้เล่นไปเลย ให้ติดต่อสื่อสารกับเด็กต่างชาติ เพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษ คือไม่ห้าม แต่เล่นอย่างมีเหตุผล

(2.4) มีโครงการจัดให้เด็กเป็นส่วนใหญ่ มีการฝึกอาชีพระยะสั้นให้กลุ่มเด็กในโรงเรียน การอบรมเกี่ยวกับครอบครัวสัมพันธ์ โดยเชิญผู้ปกครองและเด็กร่วมทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการพนัน และการเล่นหวย ปัญหาใหญ่คือหวยบนดิน สตรีจะกู้เงิน พอไปก็เล่นการพนัน ไม่มีเงินชำระ มีการกู้เงินนอกระบบ ไม่มีเงินจ่ายและต้องออกนอกพื้นที่ไป อยากให้ศูนย์เรียนรู้ มาช่วยการแก้ปัญหาห่วยได้ดิน ถ้าจัดกิจกรรมตรงกับวันที่หวยออกจะไม่มา มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี

(4.1) ชาวเผ่าม้ง มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิสตรี หรือหน้าที่บทบาทในชุมชน กล่าวคือ ผู้หญิงต้องเป็นรองผู้ชาย มีปัญหาอุปสรรคที่ผู้ชายไม่ยอมให้ผู้หญิงมาฝึกอบรมฝึกอาชีพ แล้วพอมีผลผลิตออกมา ต้องหาตลาด แต่ติดปัญหาที่ผู้นำครอบครัวก็ไม่ให้ออกมา เป็นปัญหาด้านประเพณีวัฒนธรรม

(4.2) โครงการสตรีที่จัดลงมาในพื้นที่เป็นโครงการที่ดี มีการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพของตนเอง ปัญหาคือมีค่าตอบแทนหรือไม่ ถ้าอบรมแล้วมีค่าตอบแทน สตรีถึงจะมา

(4.3) การถูกล่อลวงค้าประเวณียังมีอยู่ แต่ไม่เปิดเผย

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว

(5.1) ครอบครัวในสถานการณ์ปัจจุบันไม่เข้มแข็ง จะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวแหว่งกลางก็ไม่เป็นไร แต่ต้องทำให้เข้มแข็ง พ่อแม่ต้องบริหารจัดการให้ได้ โทรมหาลูกบ้างให้เขาอบอุ่น หลายครอบครัวออกไปทำงานนอกหม. แต่ก็กลับมาครอบครัวก็อบอุ่น

(5.2) มีการนำร่องสำรวจข้อมูลที่อำเภอสูงเม่น สำรวจข้อมูลชุมชน ข้อมูลครอบครัวแหว่งกลาง และการดื่มสุราในชุมชน

(5.3) ช่องว่างระหว่างผู้สูงอายุกับหลาน ทำให้เด็กติดยาเสพติดและอบายมุข ที่ผ่านมามีศูนย์สามวัย มี อสม. อพปร. ช่วยกันดูแล

1.4.2 สถานการณ์ปัญหาของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

1.4.2.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

1) ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุความคิดเห็นต่ออันดับสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด 5 อันดับแรก คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 55 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 48 คน) 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 40 คน) 4) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 32 คน) และ 5) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/ การค้าประเวณี (จำนวน 30 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาครอบครัว 5 อันดับแรก คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 51 คน) 2) อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น (จำนวน 40 คน) 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 33 คน) 4) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 30 คน) ซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง และ 5) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 28 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.2-1

2) ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมาส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 เสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความสะดวกสบายให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ซึ่งเท่ากับมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ส่วนปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในระดับตำบล จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.2-2

ตารางที่ 1.4.2-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	55
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	48
3	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	40
4	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	32
5	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	30
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	27
7	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	23
8	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	20
8	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	20
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	18
	รวม	313
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	51
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ดื่มการพนัน ดื่มสุรา เป็นต้น	40
3	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	33
4	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	30
4	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	30
4	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดื่มเกมส์ เด็กแวนท์	30

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
5	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	28
6	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	23
6	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	23
7	การเลี้ยงดูผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	20
8	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	14
9	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	13
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	12
	รวม	347

ตารางที่ 1.4.2-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและ
 ปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัว เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ
 จังหวัดลำพูน 5 อันดับแรก

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและปัญหาครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาดังกล่าว ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	25	35.7
2. เสริมทักษะอาชีพ	16	22.9
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความ เดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	14	20.0
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล	14	20.0
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	1	1.4
รวม	70	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	15	28.8
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	14	26.9
3. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่ เกี่ยวข้อง	12	23.1
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคู่สมรสในระดับตำบล	9	17.3
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	2	3.8
รวม	52	100.0

1.4.2.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบว่าประกอบด้วยหญิงขายบริการและยาเสพติด โดยหญิงขายบริการเป็นสภาพการณ์ที่หญิงที่ไม่มีงานทำแต่หันไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานเข้าไปดูแลเข้มงวดในการห้ามเปิดสถานบริการ แต่อาจมีการเปิดให้บริการอย่างลับๆ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ทั่วถึงยาเสพติดเป็นปัญหาที่อาจเกิดจากหลายปัจจัยแต่ส่วนใหญ่มีกมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ

1.4.2.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ด้านเด็กตั้งครรถ์ไม่พร้อมด้านการส่งเสริมอาชีพด้านยาเสพติด และการพนัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

➤ พื้นที่จังหวัดลำพูน

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี

(1.1) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นการให้เงินทุนแก่สตรีในตำบล เพื่อพัฒนาและส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพ โดยปัญหาของสตรีคือการถูกตัวเองทั้งๆที่เขาก็มีความสามารถ จึงต้องทำให้เขาตระหนักถึงคุณค่าของเขาว่าเขาก็สามารถที่จะประกอบอาชีพ โดยกองทุนก็ได้มีการอบรมความรู้ให้เขาพัฒนาศักยภาพของเขาให้เต็มที่ ที่ผ่านมามีปัญหาการส่งเงินคืนบ้าง เพราะภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี

(1.2) สตรีมีความสามารถ แต่ถูกตนเองว่าทำอะไรไม่ได้ มักมองว่าตนเป็นช้างเท้าหลัง

(1.3) เมื่อก่อนการทำงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไม่มีแบบแผนแต่ปัจจุบันก็ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยการนำผู้นำของแต่ละหมู่บ้านมาเข้าร่วมในการเป็นคณะกรรมการ

(1.4) เทศบาลตำบลริมปิงให้ความสำคัญกับการดูแลสตรีและครอบครัว จะมีการประชุมกลุ่มสตรีแม่บ้านว่าเขต้องการอะไร เพราะแต่ละพื้นที่ก็จะมีปัญหาไม่เหมือนกันมีการถามความต้องการว่าเขาอยากฝึกอาชีพอะไรตามความถนัด แต่งบของเทศบาลเราจะมีปัญหาเรื่องการต่อยอดเพราะอบรมแล้วหายแล้วทำต่อไม่ได้ เราก็เลยมีการจัดอบรม และช่วยกันจัดหาตลาดให้

(1.5) หลังจากมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรี คนก็ให้ความสนใจมากขึ้น ผู้ชายและผู้หญิงเริ่มไม่ยอมกันแล้วบางหมู่บ้านมองว่าผู้หญิงทำงานเกินหน้าเกินตาผู้ชายมากจนเกินไปไม่ดีผู้หญิงเก่งเกินไป ไม่ได้รับการยอมรับ

(1.6) สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์เมื่อก่อนผู้หญิงต้องเป็นช้างเท้าหลัง แต่ปัจจุบันทางหน่วยงานภาครัฐก็จะเข้าไปแนะนำอบรมอาชีพ เด็กรุ่นใหม่ได้ศึกษาเล่าเรียนการออกมาข้างนอกของผู้หญิงทำได้ง่ายขึ้นแต่ก็ยังไม่มีสัมชาติพันธุ์ยังมีการแต่งกายตามชาติพันธุ์ของตน

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว

จากข้อมูลของบ้านพักเด็กและครอบครัวพบว่ามีการปัญหาความรุนแรงในบ้านเกือบสิบรายส่วนใหญ่เป็นเรื่อง

ของสามีทำร้ายร่างกายภรรยา อันดับสองคือลูกทำร้ายแม่ มักมีเรื่องของยาเสพติดและการดื่มสุราเข้ามาเกี่ยวข้องและความรุนแรงก็เพิ่มมากขึ้นทุกปี มีเรื่องการหย่าร้างของสามีภรรยา สตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วบ้านพักเด็กฯ ไม่สามารถดูแลเรื่องอาชีพได้หลังจากคลอดลูก มองว่ากรณีนี้ น่าจะให้มีการช่วยเหลือโดยรับงานไปทำที่บ้าน

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาเด็กตั้งครรภ์ไม่พร้อม พบว่าปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร ทุกภาคส่วนควรจะต้องให้ความรู้เด็กในเรื่องของควมมีคุณค่าในมนุษย์ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าชาวเผ่ากะเหรี่ยงที่ท้องก่อนวัยมีจำนวนมากขึ้นตั้งแต่ชั้นม.2-3 (อายุ 13 - 15 ปี)

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ

(4.1) ชุมชนห้วยด้อมก็ได้เข้ามาฝึกอาชีพกับศูนย์เฉลิมพระเกียรติ72 พรรษา มีการให้ความรู้เรื่องต้นทุนการผลิต การรวมกลุ่มต่อยอด ทำให้ผู้ชายเข้าใจมากขึ้น รายได้ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ชายเห็นและยอมรับ

(4.2) กลุ่มแกนนำบ้านก้อ เป็นกลุ่มท่องเที่ยว แต่ชาวบ้านยังไม่ตื่นตัวในเชิงการท่องเที่ยว อาชีพหลักของคนในหมู่บ้านคือปลูกข้าวโพดและเมื่อปีที่ผ่านมามีชาวโพดราคาตกทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น มีการกู้เงินแต่ไม่ชำระหนี้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก ผู้ชายไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ผู้หญิงต้องเลี้ยงลูกแต่เมื่อมีการอบรมของศูนย์เฉลิมพระเกียรติฯ จึงทำให้มีการรวมกลุ่มขึ้น

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหา ยาเสพติดและการพนัน

(5.1) ปัญหา ยาเสพติด มีกรณีพ่อแม่ไปซื้อให้ บางคนจะทำร้ายพ่อแม่ บำบัดแล้วก็กลับมาติดอีก ผู้เสพก็ยังมียู่ ผู้ค้าก็ไปสูมกันเป็นเครือข่าย ยังไม่มีการเข้ามากวาดล้างปัญหานี้ในชุมชน ส่วนใหญ่ปัญหาไปกระจุกที่อำเภอ แล้วเด็กซึมเข้าไป ทำอย่างไรให้กฎหมายมีบทลงโทษเพิ่มขึ้น ปัจจุบันปัญหาการพนันลดลง แต่จะอย่างไรให้การแก้ไขปัญหาคืบเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีการบูรณาการกันและมีติดตามประเมินผล

(5.2) ปัญหาความปลอดภัยและปัญหา ยาเสพติดยกตัวอย่างเช่นอำเภอเวียงหนองล่องก็จะมียอดรับซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรจำนวนมาก ทำให้เป็นแหล่งยาเสพติด ทั้งคนที่มาทำงานในพื้นที่และคนนอกพื้นที่

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

สถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งผลที่มาจาก การขยายตัวของสังคมเมืองสถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชนด้านสตรี และความเท่าเทียมกันระหว่างเพศด้านความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนสถานการณ์และสภาพปัญหาของประชาชนในพื้นที่สูง และชาติพันธุ์โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาจากการขยายตัวของสังคมเมือง

(1.1) เชียงใหม่ช่วงที่ผ่านมาโตเร็วมาก การรุกคืบของสังคมเมืองเข้ามาสู่สังคมชนบท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัว เกิดครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น เกิดช่องว่างระหว่างวัยผู้สูงอายุ กับเด็ก แล้วผู้สูงอายุก็นั่งอยู่อีกครอบครัวหนึ่ง พ่อแม่ก็จะเอาลูกมาเลี้ยงอีกครอบครัวหนึ่ง ความผูกพันของ ตาหลานจะลดลง แล้วเด็กก็จะไม่ได้รับการปลูกฝังเอาวัฒนธรรมเก่าๆ แต่เป็นการรับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ มา

(1.2) การขยายตัวของสังคมทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไป อย่างที่ชุมชนของตำบลป่าไผ่ เป็นเขตที่อยู่ชนเมือง แล้วมีหมู่บ้านจัดสรร อีกส่วนหนึ่งคือมีชุมชนเผ่าต่างๆ ทั้งลาหู่ อาข่า ม้ง ลีซอ ทำให้ วัฒนธรรมของดั้งเดิมของตำบลป่าไผ่เป็นการผสมผสานไปนอกจากนั้นยังอยู่ในเขตของสนามกอล์ฟ แคตตี้ที่ ทำงานในสนามกอล์ฟก็เป็นคนในพื้นที่ ก็จะมีค่านิยมที่ผิด ครอบครัวหย่าร้างมากขึ้น เพราะผู้หญิงที่ออกไป ทำงาน ไปเจอสังคม ได้แต่งงานกับคนต่างชาตก็เลยเลียนแบบกัน อีกนัยยะหนึ่งเขาไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับสิทธิความเสมอภาคเท่าเทียม เขาก็เลยถือว่าเขามีสิทธิเหมือนผู้ชาย ผู้ชายมีสิทธิเต็มเหล่า เขาก็จะเต็ม เหล่า ผู้ชายเที่ยวเขาก็จะเที่ยว กลายเป็นว่าจะมีเสียงผู้หญิงมากกว่าเสียงผู้ชาย

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน พบว่าวัยรุ่นผู้หญิงบางคนชอบเที่ยว แล้วท้องขึ้นมา หาพ่อไม่ได้ อย่างพื้นที่อำเภอสารภีซึ่งถือว่าเป็นสังคมเมืองติดตัวเมืองเชียงใหม่ จะสังเกตว่าแม่ อายุหน่อยลง กลุ่มที่เรียนไม่จบแล้วเป็นแม่ที่ต้องออกจากวัยเรียนกลางคันเพิ่มขึ้นนอกจากนั้นยังพบปัญหาลูกเล่นเกม ไม่สนใจการเรียน ยิ่งช่วงวัยรุ่น ต้องกลัวว่าลูกจะไปที่ไหน จะกลับอย่างไร ลูกยังไม่เข้าบ้าน

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี

(3.1) ผู้หญิงต้องรับภาระหลายอย่างไม่ว่าเรื่องงานนอกบ้าน งานบ้านและคนใน ครอบครัวนอกจากดูแลสุขภาพกายแล้ว ต้องดูแลสุขภาพใจด้วย

(3.2) วิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนไป ผู้หญิงต้องมาใช้แรงงาน ต้องรับจ้าง ช่วยเหลือครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดการดูแลอีกส่วนหนึ่งผู้สูงอายุที่เป็นสตรี การที่ลูกหลานต้องทำงานไกล ก็ขาดคนดูแลและเอาใจใส่ ปัจจุบันครอบครัวเล็กความอบอุ่นก็จะหายไป ความแตกแยกในครอบครัวมีมากขึ้น มองในเรื่องของอาชีพ ทำอย่างไรให้สตรีอยู่ได้ มีอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ พยายามจัดแผนงานโครงการที่จะ ไปเชื่อมความต้องการของครอบครัวชุมชน โดยเฉพาะสตรี

(3.3) สังคมปัจจุบันจะยอมรับผู้หญิงมากขึ้น สิทธิความเท่าเทียมของผู้หญิงก็เท่าเทียมผู้ชาย แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่ อย่างด้านค่าแรงงาน ถ้าเป็นส่วนราชการเขามีเกณฑ์กันอยู่ แต่ระดับของเอกชน หรือชาวบ้านทั่วไป แรงงานผู้หญิงจะได้รับค่าแรงน้อยกว่าผู้ชาย

(3.4) ผู้หญิงจะมีจิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอ ไม่ส่งเสริมผู้หญิงด้วยกัน ผู้หญิงจะมีความ อิจฉาริษยาในตัว คือเห็นผู้หญิงด้วยกันดีกว่ากันไม่ได้ เป็นความคิดดั้งเดิม ที่ผู้หญิงทำไม่ได้เท่าผู้ชาย

(3.5) ปัญหาความเป็นอยู่ของสตรีผู้สูงอายุ โดยเฉพาะคุณภาพสังคมและการยอมรับ น้อยลง ดังนั้นการพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น น่าจะแก้ไขหลายๆอย่าง การยอมรับของสังคม การมีคุณค่า เพิ่มขึ้น ซึ่งถ้าเราแก้ไขตรงนี้ เราจะสามารถแก้ไขปัญหาอื่นที่ตามมา คนที่ทำงานให้กับสังคมส่วนใหญ่

เขาจะมีความพร้อมในเรื่องความเป็นอยู่ อาชีพ การยอมรับ เพราะฉะนั้นถ้าเราพัฒนากลุ่มนั้นให้เขาพร้อมก่อน การทำงานหรือการมีส่วนร่วมหรือช่วยเหลือสังคมน่าจะมีมากขึ้น

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านความรุนแรงในครอบครัว พบว่า การดื่มเหล้าเป็นสาเหตุของครอบครัวที่จะใช้ความรุนแรง เนื่องจากการเมึนเมาสุรา ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาของประชาชนในพื้นที่สูง และชาติพันธุ์

(5.1) แต่ละชนเผ่าเขาก็จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีชีวิตที่แตกต่างกัน แล้วก็มีสภาพปัญหาแตกต่างกันแต่ละพื้นที่ ถ้าตามเขตแนวชายแดน สถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงมากขึ้น มีสถานการณ์การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร ด้วยวิถีของชนเผ่าที่นิยมออกโรงเรียนมาแล้วแต่งงานตอนอายุ 13 - 14 ปี การแต่งงานมีลูกก็ถูกต้องตามประเพณีแต่ก็ยังเป็นแม่วัยใส วัยรุ่นร่างกายยังไม่พร้อม นอกจากนั้นก็มีเรื่องของอาชีพและรายได้ การขาดทักษะในการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ให้กับตัวเอง และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

(5.2) การเป็นครอบครัวเดี่ยวที่พบบนสังคมพื้นที่สูง การขยายตัวของชุมชนเมือง การกลืนวัฒนธรรมตามกระแสนิยม ปัญหาของเด็กในชุมชนก็เริ่มมีการติดเทคโนโลยีสื่อสารต่างๆ

(5.2) ปัญหาของหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง คือเขตหมู่บ้านอยู่ในเขตอุทยานพื้นที่ทำมาหากินก็น้อย พื้นที่นำไปพัฒนาปลูกป่าหมดแล้ว จึงไม่มีพื้นที่ทำมาหากิน ทำให้ฐานะในหมู่บ้านยากจน เพราะว่าเด็กทุกคนก็เรียนหนังสือ ไม่มีรายได้ ในอุทยานมีพื้นที่ท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นที่ย่อยเที่ยวได้ ส่วนปัญหายาเสพติด ส่วนมากมาจากข้างล่าง เพราะเด็กไปเรียนหนังสือข้างล่างก็ติดขึ้นมา และเมื่อมีคนติดก็มีคนขึ้นมาขายในหมู่บ้าน

(5.3) สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่อำเภอเชียงดาวมีเยอะมาก ด้วยสาเหตุหลักมาจากพื้นที่อยู่ติดชายแดน เรื่องของปัญหายาเสพติดจะมีมาก มีเรื่องของปัญหาผู้่วยจิตเวช เนื่องจากการใช้สารเสพติดในการประกอบอาชีพ แล้วเกิดเป็นความรุนแรงในครอบครัว แล้วโรงพยาบาลเชียงดาวมีแพทย์นักจิตอยู่คนเดียว แล้วต้องลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ซึ่งแต่ละพื้นที่จะไกลกัน ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายสตรีชนเผ่าไม่ได้มีความรู้ในเรื่องความรุนแรงที่เป็นกฎหมาย ด้วยวัฒนธรรมที่ชายมีความเป็นใหญ่สูง ทำให้พื้นฐานของเขาไม่กล้าต่อสู้เรียกร้องสิทธิ ด้วยกรอบของวัฒนธรรมทำให้อยู่ในระบบเดิม แล้วหน่วยงานรัฐก็ไม่กล้าเข้ามา

1.4.3 สถานการณ์ปัญหาของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

1.4.3.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถามพบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง คือ 1) ปัญหาความยากจน/

ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 112 คน) 2) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 84 คน) 3) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 83 คน) 4) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 74 คน) และ 5) การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ (จำนวน 69 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 102 คน) 2) อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น (จำนวน 87 คน) 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 71 คน) 4) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว (จำนวน 68 คน) และ 5) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 67 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.3-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมา คือ ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 เสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระดับตำบล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 และ มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระดับตำบล จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.3-2

ตารางที่ 1.4.3-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	112
2	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	84
3	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	83
4	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	74

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
5	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	69
6	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	64
7	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	60
8	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	54
8	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	54
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	47
	รวม	701
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	102
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	87
3	สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	71
4	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	68
5	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	67
6	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	65
7	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	57
8	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้ได้รับความสนใจจากครอบครัว	53
9	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	46
10	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	39
10	การเลี้ยงดูผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	39
11	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	36
12	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็ก	30
	รวม	760

ตารางที่ 1.4.3-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. เสริมทักษะอาชีพ	19	37.3
2. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	15	29.4

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	9	17.6
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารวมแรงในระดับตำบล	6	11.8
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	2	3.9
รวม	51	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	16	34.0
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	12	25.5
3. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	10	21.3
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารวมแรงในระดับตำบล	9	19.1
รวม	47	100.0

1.4.3.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์และสภาพปัญหาดรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบว่าประกอบด้วยความยากจนหญิงขายบริการยาเสพติดความไม่เท่าเทียมทางเพศความรุนแรงในครอบครัวและการว่างงานดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เด็กที่มีฐานะยากจน มาเรียนด้วยสภาพของครอบครัวที่ยากจนจริงๆการค้าประเวณีค่อนข้างรุนแรงโดยเฉพาะพื้นที่ดอกคำใต้ พะเยา เป็นเรื่องที่หญิงไทยออกไปค้าประเวณีต่างประเทศในพื้นที่ลำปางก็มาก....ครอบครัวยากจนไม่สามารถส่งลูกเรียนจบ ป.6ไม่รู้ว่าเรียนต่อ ม.1 อย่างไร ไม่มีรายได้ส่งลูกเรียน.....เคยเก็บสถิติความรุนแรงในครอบครัว...ปัญหาคือผู้หญิงออกจากบ้านมากขึ้นผู้ชายอาจจะพบเห็นผู้หญิงมากขึ้นอาชีพที่ผู้หญิงไปทำบางทีเปิดกว้างเกินไปล่อแหลมที่ถูกกระทำจากผู้ชายสื่อทำให้ปัญหามารวมแรงเพิ่มมากขึ้น....ปัญหาดรีปัญหาครอบครัวผู้สูงอายุปัญหาเด็กไม่สามารถแยกส่วนได้” 020

1.4.3.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัวด้านเด็กและเยาวชน ด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว

(1.1) ปัญหาของสัมพันธภาพในครอบครัว ความมั่นคงและภาวะตึงเครียดในครอบครัว ทำให้เด็กตั้งครมในวัยรุ่น ทำอย่างไรในการเลี้ยงลูกในครอบครัว อยากให้ลูกเป็นเหมือนเรา ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีการติดต่อทางปัญญา ต้องเป็นแผนงานระยะยาว ทำอย่างไรให้พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบไม่เลือกปฏิบัติ ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลี้ยงลูก

(1.2) แม่บ้านต้องไปเรียนคน. ไม่มีเวลาเลี้ยงลูก และตามใจลูก ปัญหาพ่อแม่เป็นหนี้ แต่ส่งลูกเรียนในเมือง ผู้ปกครองก็ยังเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี

(1.3) ปัญหาความรุนแรง มักไม่กล้าบอก ทำให้ปัญหามานปลาย เด็กมีการเรียนตกต่ำลง มีปัญหาภาวะทางอารมณ์ และเมื่อปัญหามาถึงที่โรงพยาบาล มักเป็นเชิงรับมากกว่า

(1.4) จังหวัดลำปางเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว บทบาทของคนในครอบครัวมีความสำคัญ และต้องมีการหนุนเสริมในครอบครัวเพิ่มขึ้น

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็ก และเยาวชนพบปัญหาการตั้งครมไม่พร้อม ซึ่งควรให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด และเด็กลำปางทานเหล้าเมื่ออายุน้อย และเพศสัมพันธ์ในเด็กที่มีมากขึ้น

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการส่งเสริมอาชีพ

(3.1) มีการส่งเสริมอาชีพแต่ไม่มีตลาดให้ การสอนสตรีเป็นกลุ่ม แต่สำเร็จออกไปเป็นบางคน เราต้องสร้างบุคคลที่เป็นนักธุรกิจ มีสตรีที่ยังไม่ได้รับพัฒนา

(3.2) ปัญหาภาวะเศรษฐกิจในครอบครัว รายได้เป็นปัญหาใหญ่

(3.2) ในการประชุมกับกลุ่มสตรีเรามีเกณฑ์ในเรื่องของการส่งเสริมเงินทุน มีการตามหนี้ทุกเดือน ซึ่งเยอะมาก และมีการจัดอบรมให้ความรู้บ่อยมาก

➤ พื้นที่จังหวัดพิจิตร

จากการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดพิจิตรพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพ และผู้สูงอายุด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

(1.1) สตรีส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับบุตรต้องไปทำงานต่างจังหวัดโดยทิ้งลูกให้อยู่กับพ่อแม่ของตน ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เมื่ออยู่กับปู่ย่าตายาย ก่อให้เกิดการสร้างปัญหาให้กับเด็กที่ไม่รู้จักช่วยเหลือตนเอง ทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าวเพราะมีตาบยายคอยทำทุกอย่างให้ คอยตามใจ แต่ถ้าหากเด็กได้อยู่กับพ่อแม่ พวกเขาจะคอยอบรมสั่งสอนให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้เป็นเด็กที่มีระเบียบ

(1.2) ส่วนมากพ่อแม่ของเด็กก็จะมาหางานเมืองใหญ่ ทำให้มีไม่มีเวลากลับมาหาเด็ก หากเป็นช่วงเปิดเทอมเด็กก็จะไปเรียนหนังสือ แต่ถ้าหากเป็นช่วงปิดเทอมพ่อแม่ของเด็กก็จะรับไปอยู่ด้วยเพราะฉะนั้นเด็กจึงไม่รู้เรื่องการทำการเกษตร เหลือกก็แต่เด็กเกรที่ไม่นับเรียนหนังสือที่จะเข้ามาสืบสานงานเกษตรต่อ เพราะฉะนั้นเด็กเกรจึงเป็นกลุ่มที่สร้างอาหารให้กับประเทศ

(1.3) ความสัมพันธ์ในครอบครัว ต่างคนต่างเครียดบางทีลูกก็ต้องไปเรียนค่าใช้จ่ายก็ต้องเพิ่มกันเยอะขึ้น แต่ละครอบครัวมีลูกเฉลี่ยประมาณสองคน

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสุขภาพ และผู้สูงอายุ

(2.1) การเมื่อยล้าของสุขภาพตามอายุเป็นสิ่งสำคัญ เป็นเรื่องใหญ่ของคนในหมู่บ้านจึงมีปัญหาในการทำมาหากินทำให้ช่วยเหลือตนเองไม่ค่อยได้ ทำการเกษตรไม่ค่อยสะดวก ชาวบ้านในพื้นที่โดยส่วนมากเป็นโรคเบาหวาน ความดัน และไขมันในเส้นเลือดแทบจะทุกครัวเรือน

(2.2) ตำบลเขาทราย มีโรงพยาบาลสุขภาพชุมชน 2 แห่ง แล้วผู้อำนวยการของโรงพยาบาลเอาใจใส่ มีชมรมผู้สูงอายุ มีการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจกันทุกอาทิตย์ และมีเงินของชุมชน

(2.3) ผู้สูงอายุที่ลูกไปทำงานที่อื่นส่วนใหญ่ญาติก็ช่วยเหลือกันดูแล

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ พบว่าส่วนมากยังประกอบอาชีพเกษตร แต่ช่วงนี้ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้ดีเท่าที่ควรทำให้ราคาคงต่ำ ทำให้มีแต่หนี้สิน จำยอมขายไม้แทน และส่วนใหญก็ได้ถูกส.ก.บ.สหกรณ์เพื่อนำเงินมาลงทุน แต่ตอนนี้ก็ได้มีการพักหนี้กันหมดแล้ว แล้วก็มีการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่ปัญหาที่สำคัญคือเรื่องการตลาด พอทำการผลิตก็ไม่มีตลาดที่จะรองรับสินค้า

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็ก และเยาวชน

(4.1) เด็กต้องไปเรียนนอกพื้นที่สถานที่เรียนที่ห่างไกล เด็กก็จะอ้างไปอยู่หอเมื่อเด็กรวมตัวกันผู้ปกครองก็จะไม่รู้เรื่องอะไรเลยว่าแต่ละวันลูกทำอะไรบ้าง แล้วลูกก็จะอ้างว่ามีค่าใช้จ่ายที่ต้องการใช้ พ่อแม่จึงไม่ค่อยจะทราบเรื่องของลูกทำให้เกิดปัญหามั่วสุมของเด็ก

(4.2) ในพื้นที่มีศูนย์เด็กเล็กไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 หากจะศึกษาต่อต้องไปเรียนต่อนอกพื้นที่เด็กได้เรียนและส่วนใหญ่ก็เรียนดีเพราะเห็นพ่อแม่ลำบาก แต่เด็กบางคนไม่มีสมาธิในการเรียนเพราะสนใจสื่อ เด็กเริ่มสายตาสั้นและมีความจำสั้น

(4.3) วัยรุ่นตักกันมีบ้าง เยาวชนมีปัญหายาเสพติดบ้าง แต่ก็บางเบาไปพอสมควร และพื้นที่ของเราจะมีสภาเยาวชน ซึ่งมีการประชุมกันปีละสี่ครั้ง

(4.4) ตำบลเขาทราย เยาวชนมีคนเดียวคนที่ท้องก่อนวัยอันควร ส่วนการทรมานการทุบตีเด็กมีอยู่คนเดียว แต่พอไปลงพื้นที่ก็คือพ่อตูลูกไม่ได้มีรอยฟกช้ำแต่อย่างใด ส่วนเรื่องการค้าประเวณีก็ไม่มี

1.4.4 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัดนาภา จังหวัดขอนแก่น

1.4.4.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรี และครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัดนาภา จังหวัดขอนแก่น คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 134 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็น

ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 124 คน) 3) การถูกล่อลวง/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี (จำนวน 119 คน) 4) ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 116 คน) และ 5) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 99 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/ การว่างงาน (จำนวน 123 คน) 2) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 104 คน) 3) อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น (จำนวน 99 คน) 4) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว (จำนวน 89 คน) และ 5) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 87 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.4-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 เสริมทักษะชีวิต ให้มี พฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 การส่งเสริม ความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.4-2

ตารางที่ 1.4.4-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	134
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	124
3	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	119
4	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	116

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
5	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	99
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	75
7	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	72
8	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	69
9	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	62
10	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	61
	รวม	931
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	123
2	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	104
3	อบายมุขในครอบครัว เช่น ดื่มการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	99
4	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ส่องละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	89
5	สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	87
6	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	85
7	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	83
8	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	77
9	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	76
10	การเลี้ยงดูผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	63
11	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	55
12	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	54
13	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้ได้รับความสนใจจากครอบครัว	51
	รวม	1,046

ตารางที่ 1.4.4-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. เสริมทักษะอาชีพ	30	30.0
2. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	29	29.0

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดสตรและครอบครั	จำนวน	ร้อยละ
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัและสังคม	21	21.0
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในระดับตำบล	20	20.0
รวม	100	100.0
ปัญหาครอบครั		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครั ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	37	49.3
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	17	22.7
3. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครั สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	14	18.7
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในระดับตำบล	6	8.0
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	1	1.3
รวม	75	100.0

1.4.4.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์และสภาพปัญหาดสตรและครอบครัในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบว่าประกอบด้วย ความไม่เท่าเทียมทางเพศ การแสดงออกไม่ตรงกับเพศกำเนิด การใช้แรงงานเด็ก การค้าประเวณี ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งครรภ์ไม่พร้อม การใช้สารเสพติด การใช้ความรุนแรงในครอบครั การหย่าร้างและสตรีเลี้ยงเดี่ยว และปัญหาอื่นที่ต่อเนื่องมาจากความเป็นเมืองและความยากจน โดยความไม่เท่าเทียมทางเพศพบในลักษณะของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีเดิมที่ปลูกฝังว่าสตรีเป็นช้างเท้าหลัง ซึ่งสะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของสตรีแกนนำระดับจังหวัดที่พยายามพัฒนาตนเองให้มีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นและดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนยกระดับสถานภาพทางสังคมของสตรีในลักษณะต่าง ๆ โดยผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นการแสดงออกไม่ตรงกับเพศกำเนิดเริ่มปรากฏให้เห็นได้โดยมีสาเหตุมาจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้บิดามารดาไม่เข้าใจและยังไม่สามารถยอมรับได้ต่อสภาพสังคมที่เปิดกว้างในเรื่องการแสดงออกไม่ตรงเพศของบุตรการเข้าสู่แรงงานของเด็กเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความยากจนของครอบครัการค้าประเวณีพบในลักษณะของการที่สตรีมีประวัติค้าประเวณีถูกส่งตัวมาจากหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือเพื่อฝึกอาชีพที่ศูนย์ฯ ปัญหาดสตรติดเชื้อเอชไอวีสืบเนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องไปค้าประเวณีและได้รับเชื้อมาจากบุคคลอื่น ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดจากความไม่เท่าทันเทคโนโลยีที่ทำให้วัยรุ่นบริโภคสื่อโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดวิจารณญาณที่จะพิจารณาเลือกใช้ มีการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกแล้วนำมาซึ่งปัญหาทางเพศการใช้สารเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยประเมินจากลักษณะและปัญหาที่พบจากผู้ให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกมาก การใช้ความรุนแรงในครอบครัเกิดจากความเท่าเทียมระหว่าง

หญิงชายที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างมีอิสระในการแสดงออกซึ่งสิทธิของตนประกอบกับใช้สุรยาเสพติดร่วมด้วยปัญหาอื่นที่ต่อเนื่องมาจากที่ต่อเนื่องมาจากความเป็นเมืองและความยากจนทำให้การสื่อสารในครอบครัวลดลงส่งผลให้การขัดเกลาทางสังคมภายในครอบครัวลดลงตามไปด้วยและก่อให้เกิดปัญหาของสตรีและครอบครัวต่างๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เดิมประเพณีผู้หญิงอยู่ข้างหลังเหมือนองค์ประกอบครอบครัว ความสำคัญไม่มี.....จะตกกับผู้หญิง บางครอบครัวผู้ชายเป็นปัญหาสตรีเป็นคนรับบทหนัก....เป็นผู้หญิงคนหนึ่งทำงานแล้วเห็นถึงความแตกต่างแนวความคิดระหว่างหญิงและชายเป็นช่องว่างสำหรับเมืองไทย.....ความยากจนทำให้ต้องอยู่รอด มีโสเภณี เพราะไม่มีจะกิน....เคยไปสัมภาษณ์คนติดเฮโรอีน น่าเห็นใจ เลิกเกิดไม่ได้....ความยากจนเป็นปัญหาหลัก ยาเสพติดต้องก่อนวัยเรียนตามมา ลูกไม่ยอมไปโรงเรียนถ้าไม่ได้โทรศัพท์ เป็นสภาวะที่เห็นจริงในครอบครัว ความยากจนมาก่อน ต้องไปขายแรงงานทั้งให้ลูกอยู่กับตายายย่าเลี้ยงทั้งหลายยายหลานย่าคือ เลี้ยงหลานที่เป็นลูกของลูกสาวและลูกชาย ทั้งเลี้ยงตัวเอง.....ไปเห็นครอบครัวหนึ่งจนไม่มีอันจะกิน ไข่ไม้ไผ่ตีให้แบน ทำเป็นฝาบ้าน ปูเป็นพื้นในป่ามีลูก 3 คนพ่อแม่เสียชีวิต ทำงานรับจ้างทั่วไป เงินจะทำศพยังไม่มี สามิตายแล้ว ครอบครัวเดือดร้อน.....ก้าวตามไม่ทันสื่อ เด็กต้องก่อนวัยเรียน เด็กผู้หญิงชอบทำผู้ชาย เสียตลกก็เกิดความรู้สึก โทษสังคมก็ยาก ต้องหาวิธีให้สถาบันครอบครัวเป็นเกราะด่านแรก” 501

“เด็กไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้เนื่องจากไม่มีตัง เป็นปัญหาเศรษฐกิจเด็กหัวไร่ปลายนาต้องไปเลี้ยงวัวแล้วก็เข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นแรงงานเด็ก” 502

“เรื่องเศรษฐกิจและเรื่องครอบครัว.....พ่อแม่อยากให้เป็นเพศที่ถูกต้องตามเกิดบางทีพ่อแม่ก็ไม่เข้าใจ.....สตรีที่มีปัญหาสังคมหรือได้รับผลกระทบจากค่าประเวณไม่มีโอกาสศึกษาต่อมาฝึกอาชีพที่.....ปัญหาในเขตรับผิดชอบรุนแรงขึ้นมากเริ่มจากเยาวชนติดยาเสพติด ตั้งครรภ์ไม่พร้อมตามมา เกินครึ่งเป็นแม่วัยใส ลามมาจากภาคกลางขยายเกือบทุกหลังคา ยังมีมหาวิทยาลัย สถานศึกษา บางทีเยาวชนไม่ได้เรียน มั่วสุมห้อง ผู้ชายก็ไม่รับผิดชอบเลี้ยงลูกคนเดียวนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวลูกเกิดมาไม่ได้มรยที่จะเป็นบุคลากรอนาคตทั้งให้ปู่ตายายเลี้ยงดูต้องดิ้นรนไปทำงาน....พอได้ส่งเงินเป็นค่านมลูก” 503

“ช่วงวัยรุ่นกับวัยทำงานเยอะ เสพแล้วขายด้วยเพราะต้องการเงิน.....สัมมนาสตรีและสัมมนาครอบครัวอันดับที่ 2 คือความรุนแรงในครอบครัว....ทะเลาะกัน...สมัยนี้ผู้หญิงผู้ชายทำงานเท่าเทียม วัฒนธรรมความคิดของผู้ชายสมัยโบราณคือตัวเองเป็นใหญ่ แต่ผู้หญิงทำงานเองอิสระได้ บังคับไม่ได้ ไม่ยอมแล้ว หาเงินได้ เลี้ยงลูกได้อยู่ได้เหมือนกัน ผู้ชายจะยอมรับไม่ได้ หากผู้ชายอยู่บ้านจะมองว่าผู้ชายเกะ ผู้หญิงกิน ก็จะมี ความรุนแรงเกิดขึ้น พวกติดสุราติดยาเสพติด ครอบครัวยากจน...รับจ้างหาเช้ากินค่ำไปกินเหล้าแล้วตีลูก.....ปัญหาอื่นคือหย่าร้างเป็นสตรีเลี้ยงเดี่ยว...ตั้งแต่มีกฎหมายความรุนแรงต่อเด็กและสตรี สตรีรู้จะไม่ยอมแต่ก่อนยอมเพราะยังงักเป็นครอบครัวผู้ชายทำขนาดไหนก็ยังยอมได้แต่ทุกวันนี้ไม่ยอม” 701

“ปัญหาสำคัญที่สุดคือสื่อสารในครอบครัวน้อยมากเมื่อสื่อสารน้อยการถ่ายทอดวัฒนธรรมก็น้อย เกี่ยวข้องกับ Socialization อบรมขัดเกลาเด็ก ทั้งพ่อแม่บทบาทขัดเกล่าน้อยไปเรื่อย ๆ บอกว่าไม่มีเวลา”

“เทคโนโลยีสื่อต่างๆ ไปเร็วมาก คุยกันแป๊บเดียว มารอกันที่หน้าประตูศูนย์ บางทีเจอกันในเฟสในไลน์...เด็กบางคนไม่ผูกพันกับครอบครัวสำหรับเป็นเกราะป้องกัน” 503

“ปัญหาของสตรีและครอบครัวอันดับ 3 คือการศึกษา สตรีที่มาทำงานการศึกษาไม่สูงส่วนใหญ่เป็นประถมมัธยมไม่เกินปวช. ปริญาตรีขึ้นไปน้อยปัญหาที่เลี้ยงดูบุตรไม่เหมาะสม” 701

1.4.4.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเด็กและเยาวชน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านผู้สูงอายุ ด้านความยากจนและหนี้สิน และด้านการส่งเสริมอาชีพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(1.1) เด็กขาดความอบอุ่น อันเนื่องมาจากครอบครัวแตกแยก ทำให้เด็กต้องอยู่กับผู้สูงอายุเพียงลำพัง ขาดการปลูกฝังที่ดีจากผู้ปกครอง ทั้งๆ ที่เด็กกำลังอยู่ในวัยที่เปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม เด็กมักติดเพื่อนวัยเดียวกัน และจากการติดเพื่อนได้นำไปสู่การแสดงออกที่ก้าวร้าว คำพูดไม่สมกับวัย ต้มสุรา เล่นการพนัน เสพยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

(1.2) ในโรงพยาบาลมีวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 19 ปีมาคลอดบุตรเกินครึ่งของจำนวนคนที่มาคลอด แต่บางคนก็ไปทำแท้ง หากไม่สำเร็จ ก็ส่งผลให้ทารกพิการ ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี หรือคลอดออกมาสมบูรณ์แต่ปล่อยให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดู

(1.3) กลุ่มเด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบทางด้านวัตถุ ด้านพฤติกรรมทางเพศ ในช่วงอายุ 12 - 14 ปี เป็นช่วงอายุที่อันตรายที่สุด กลุ่มวัยรุ่นจะมีประเด็นในเรื่องแรงงานและยาเสพติด ในด้านเทคโนโลยี เด็กมีเรื่องการติดเกม เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายมีการวางตัวที่ไม่เหมาะสม และใกล้ชิดกันเกินไป

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา พบว่า รายได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของครอบครัว ผู้ชายมีหน้าที่หลักในการหารายได้สู่ครอบครัวเมื่อผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้านจึงมีปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อภรรยา จากเดิมที่สตรีค่อนข้างรักนวลสงวนตัว ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ตอนนี้สตรีเริ่มเข้ามามีบทบาททางสังคม ทำให้เกิดเรื่องที่คุณผู้หญิงไม่ซื่อสัตย์ได้เช่นกัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลให้ผู้ชายผู้หญิงเลิกกันบ่อย และต่างคนต่างอยู่

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรีและบทบาทสตรี

(3.1) สถานการณ์ของสตรีที่พบมากที่สุด เป็นสตรีที่รายได้น้อยและขาดแคลนทุนประกอบอาชีพ รองลงมาเป็นสตรีหม้ายที่ต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง และเรื่องของการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจบวกกับครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยสาเหตุหลักมาจากอบายมุข ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัว หนี้สิน และความรุนแรงผู้หญิงก็มีบริบทและปัญหาของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน

(3.2) ถ้าให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมตัดสินใจในทางการเมือง เชื่อว่าปัญหาผู้หญิงจะลดน้อยลง ส่วนใหญ่ปัญหาความรุนแรงเกิดจากผู้ชาย ควรทำความเข้าใจผู้ชายในเรื่องการมีภาวะผู้นำ

(3.3) ผู้หญิงของเราถ่อมตน ไม่ใช่จะเป็นเท้าหน้า เพียงแต่ต้องการมีส่วนร่วม เพราะทุกวันนี้ บริหารผู้ชายมี 90% นั่นคือที่อยากให้ผู้ชายมาพูดคุยกันหรือมาช่วยกัน

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ

(4.1) ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง โดยเฉพาะสตรีผู้สูงอายุที่ยากจน และมีภาระเลี้ยงดูลูกหลาน มากที่สุด รองลงมาคือผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องการคนดูแล ไม่มีรายได้ และสมควรได้รับความช่วยเหลือ ประการสุดท้ายคือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงกิจกรรมการฝึกอาชีพได้

(4.2) ทางท้องถิ่นมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้ให้กับตัวเอง เลี้ยงดูตัวเองได้ มีค่าขนมให้ บุตรหลาน มีเรื่องของสมุนไพรเพื่อสุขภาพที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ

(4.3) กลุ่มผู้สูงอายุผู้ชายมีจำนวนน้อยเนื่องจากส่วนใหญ่จะเสียชีวิตหมด

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาความยากจนและหนี้สิน พบว่า ความยากจนส่งผลให้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาให้เด็ก เด็กก็เลยหาทางออกโดยการไปกับเพื่อน เด็กเริ่มลักขโมยจากในบ้าน ไปสู่การขโมยของนอกบ้านตลอดจนสถิติการเล่นการพนันยังมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมการเล่นการซื้อหวย ค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นพฤติกรรมเลียนแบบสู่บุตรหลาน ทำให้รายได้ไม่พอรายจ่าย เกิดภาวะหนี้สินขึ้น

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ

(6.1) ปัญหาหลักคือว่างงาน ปัญหาที่สองคือดื่มสุรา ปัญหาที่สามคือขาดการส่งเสริมอาชีพ สตรีว่างงานขาดการส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืน พอว่างงานก็มาสูบล้อเล่นการพนัน

(6.2) การส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ ต้องเจาะไปที่ชุมชนโดยตรง โดยให้พี่น้องในชุมชน ร่วมกันก่อตั้งกลุ่ม และมีกฎของชุมชน

➤ พื้นที่จังหวัดอุดรธานี

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเด็กและสตรี ด้านความยากจนและหนี้สิน ด้านผู้สูงอายุ และด้านความรุนแรงหรือการกระทำละเมิดทางเพศใน ครอบครัว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและสตรี

(1.1) ปัญหามากที่สุดตอนนี้เกี่ยวกับเด็ก ก็คือเด็กยากจน รองลงมาคือเด็กกำพร้า การล่วงละเมิดทางเพศ การเลี้ยงดูไม่เหมาะสม การกระทำความรุนแรงกับเด็กในครอบครัว แล้วก็มีเด็กที่ติดเชื้อ เอชไอวีด้วยที่อยู่กับเรา (สถานสงเคราะห์)

(1.2) วัยรุ่นยกพวกตีกัน ผู้ปกครองบางคนก็เห็นด้วยกับลูกของตัวเอง พ่อแม่ไม่ยอมรับก็เลยเป็นปัญหา

(1.3) เด็กไม่ค่อยได้เรียนหนังสือ การศึกษาสูงสุดจะอยู่ที่มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนน้อยที่จะมีโอกาสได้เรียนต่อ และเมื่อไม่มีอาชีพหรือไม่มีรายได้ที่แน่นอน ก็มีการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ส่วนเด็ก

มัธยมศึกษาตอนต้นที่เห็นพ่อแม่มีอาชีพที่ไม่แน่นอนก็ไปหางานที่อื่น ส่วนเด็กเล็กๆ ก็จะอยู่กับตาบยาย สิ่งที่มาปัญหาคือขาดความอบอุ่น การแต่งกายน้อยท่อน้อย เด็กผู้หญิงตามจีบเด็กผู้ชาย

(1.4) สตรีในปัจจุบันแต่งงานกับชาวต่างชาติจำนวนมาก แล้วรับประเพณีของเขามา ปัญหาก็คือเด็กเลียนแบบ เช่น เรื่องของการแต่งกาย ใส่กางเกงสั้น พาไปเดินตามห้างสรรพสินค้า

(1.5) พ่อแม่จะเป็นพ่อแม่ที่เป็นเด็กๆ พ่อแม่ส่งไปเรียนหนังสือ แต่เด็กก็ไปท่อง คืออีกอย่างพ่อแม่ปลูกฝังลูกว่าถ้าไม่เรียนก็ไปหาตัวฝรั่ง ไม่ว่าตัวฝรั่งที่ได้มาจะมีฐานะยังไงก็ถือว่าเชิดหน้าชูตาได้

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาความยากจน และหนี้สิน

(2.1) ชาวบ้านส่วนมากเป็นเกษตรกร แล้วรับจ้างในพื้นที่ มีรายได้น้อยและยากจน มีหนี้สิน ก็จะเข้าไปทำงานที่ต่างจังหวัด ไม่จั้นก็รายได้ไม่พอ สาเหตุอย่างแรกที่ไม่ได้ับการศึกษา คือความยากจนเป็นอันดับหนึ่ง ในชุมชนจะมีแต่ผู้สูงอายุอยู่บ้านเลี้ยงหลาน วัยหนุ่มสาวไปทำงานนอกพื้นที่ในเมือง ในต่างจังหวัด แล้วพอพ่อแม่กลับมาบ้านก็นำเอาหนี้กลับมาด้วย มีผู้ติดเชื่อเอาหนี้จำนวนมาก เป็นจำนวนไม่น้อย

(2.2) ทุกสิ่งทุกอย่างมาจากกระบวนครอบครัว จะสังเกตทุกวันนี้พ่อแม่ซื้อโทรศัพท์ให้ลูกตั้งแต่ประถมศึกษา ต่อมัธยมศึกษาก็เป็นมอเตอร์ไซด์ พอมหาวิทยาลัยก็เป็นรถเก๋ง พ่อแม่หลายคนกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาซื้อ หรือถ้าเด็กหาเองไม่ได้ก็จะไปขายบริการ ขายยาเสพติดทุกสิ่งทุกอย่าง

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่ามีปัญหาผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง เป็นปัญหาหลักในพื้นที่ ลูกหลานก็ไปทำงานต่างจังหวัด ทิ้งให้พ่อแม่อยู่คนเดียว บางบ้านก็จะมีญาติที่จะเป็นคนคอยดูแล ซึ่งเป็นบ้านข้างๆ ไม่ได้อาศัยอยู่ในหลังเดียวกัน ถ้าเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ก็มีจำนวนมาก

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านความรุนแรงหรือการกระทำละเมิดทางเพศในครอบครัว จากการรวบรวมสถานการณ์ด้านสังคมพบปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัว และการละเมิดทางเพศโดยคนในครอบครัวยังถือว่าสูง จากสถิติที่ผ่านมา

1.4.5 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

1.4.5.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรี และครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 117 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 105 คน) 3) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี (จำนวน 95 คน) 4) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 89 คน) และ 5) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 81 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 94 คน) 2) อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น (จำนวน 91 คน)ซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 91 คน) 3) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว (จำนวน 90 คน) 4) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 89 คน) และ 5) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์ (จำนวน 80 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.5-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ซึ่งเท่ากับการเสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา คือ การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 และมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.5-2

ตารางที่ 1.4.5-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	117
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	105
3	การถูกล่วงละเมิด / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	95
4	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	89
5	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	81
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	77
7	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	68

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
8	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	64
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	62
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	58
	รวม	816
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	94
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	91
2	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	91
3	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	90
4	ครอบครัว	89
5	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	80
6	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	76
7	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	66
8	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	65
9	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	58
9	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	58
10	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	54
11	การเลี้ยงดูผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็ก การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	51
	รวม	963

ตารางที่ 1.4.5-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดังกล่าว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาดังกล่าวและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. เสริมทักษะอาชีพ	36	27.3
2. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	36	27.3
3. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาท หญิงชาย	33	25.0
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล	27	20.5

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดรีและครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
รวม	132	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	52	53.6
2. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง	22	22.7
3. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	18	18.6
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคอครอบครัวในระดับตำบล	5	5.2
รวม	97	100.0

1.4.5.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสภาพการณ์และปัญหาของสตรีและครอบครัวว่า ประกอบด้วย การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ตั้งครรภ์ไม่พร้อม การใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด การล่วงละเมิดทางเพศ ครอบครัวไม่เข้มแข็งจากความเป็นเมืองและความยากจน ครอบครัวเลี้ยงเห่วงกลาง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หากครอบครัวเข้มแข็งความรุนแรงจะน้อยลง การหาอาชีพพิเศษจะน้อยลง ปัญหาอื่นจะลดลง ค่ายา แวน ท้องจะลดลง เพราะหากมีอาชีพจะลดปัญหาสังคมได้” 601

“ปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นมาก....สามีมีเมียน้อย....ส่วนใหญ่จากการศึกษาไม่ดีพอ ทำให้ไม่กล้าแสดงออก ไม่ค่อยพูด....ติดเหล้าเยอะติดแอลกอฮอล์ ทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชายปนกัน ทำให้เกิดความรุนแรง แอลกอฮอล์เป็นปัญหาที่หนึ่ง...เด็กติดวัตถุอันตรายเยอะมาก เด็กเองที่สะท้อนตอนทำสมาธิครอบครัว สมาชิกสตรีก็สะท้อนว่าเด็กติดวัตถุอันตรายทำให้ไปติดยาเสพติดสุขภาพแวดล้อมเอื้อ คือ ครอบครัวไม่เข้มแข็ง” 602

“ใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีแต่ไม่มากนักยังมีอยู่ผู้เมียเมาเหล้าทำนองนี้ พ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยงก็มี...สตรีอีสานนิยมนานเหล้า....ผู้หญิงกินเหล้าเก่งแต่จำนวนไม่แน่ใจ...กลุ่มแม่บ้านไม่ต้องกลัว กินเหล้าครั้งต่อครั้ง...ปัญหานี้เป็นปัญหาเดิม ศรีสะเกษมีประเด็นนี้สูง ไม่ว่าจะโดยครู โดยพระ คนข้างบ้านรู้มากขึ้นเร็วขึ้น เพราะมีบ้านพักเด็กและครอบครัวสังคมช่วย เครือข่ายแจ้งมาทางไลน์ว่ามีเรื่องนี้เกิดขึ้น” 603

“จากครอบครัวยังไม่เข้มแข็งโยงมาการกระทำรุนแรงเป็นปัญหาอันดับสาม ครอบครัวติดเหล้ามาก ทั้งชายหญิง มาจากแอลกอฮอล์ รองมา คือ สามีมีกิ๊กซึ่งทำให้เกิดความรุนแรง ยาเสพติด....ปัญหาอันดับสามเด็กติดวัตถุอันตรายได้จากสมาชิกสตรี และสมาชิกครอบครัว ปัญหาที่ ห้า คือสภาพแวดล้อมที่เอื้อ เช่น ติดบ้าน ติดเกมส์ครอบครัวที่ไม่ค่อยเข้มแข็ง ส่วนหนึ่งจากพนัน อันดับหกคือ พ่อแม่ย้ายถิ่น ครอบครัวไม่อบอุ่น”

604

“ใช้ความรุนแรงในบ้านมีบ้างแต่ไม่รุนแรง.....เครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่จะโทรมาบอกถ้าผู้เมียตีกัน ทะเลาะกันธรรมดา ประปราย.....ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเยอะขึ้นส่วนใหญ่เป็นหญิงเลี้ยง บางรายทิ้งให้ปู่ตายายเลี้ยง เกิดจากปัญหาเริ่มต้นที่ว่าครอบครัวไม่พร้อมในวัยรุ่น ก็มาจากสื่อ อาจมีแต่งงานบ้างถ้าพ่อแม่มีหน้ามีตา ไม่อยากเสียหน้ามาอยู่ด้วยกันบางครอบครัวจัดงานใหญ่โตเสร็จแล้วแยกทาง....ปัญหาความยากจน ภาระหนี้สิน การว่างงานในพื้นที่น่าจะรุนแรงมากที่สุด....อาจเรื่องของความยากจนและก็ไม่มีการศึกษา.....ตาอยู่กับภรรยา มีลูกสามคน ลูกแต่ละคนก็ไม่ได้เรื่อง แต่ละคนไปมีครอบครัวได้ลูกมาก็ให้แก่เลี้ยง ตกลงมีหลานสี่คน ตาอายุเจ็ดสิบ ยายหกสิบกว่า อาชีพก็ไม่มี ไม่มีที่ทำกิน แกะเปลือกกระเทียมหนึ่งกิโลเพื่อซื้อข้าวกิน” 605

1.4.5.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งปัญหาด้านเด็กและเยาวชน และด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(1.1) ปัญหาชุมชนชายขอบ เด็กชายขอบที่ไม่ได้เรียนหนังสือซึ่งเกิดจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน เมื่อคลอดลูกมาแล้ว เด็กผู้ชายก็จะมาเก็บขยะขาย เช่นเดียวกับเด็กผู้หญิงที่เป็นกรรมกรในไร่สวน แล้ววิ่งส่งยาหรือขายตัว ซึ่งวัฏจักรจะวนอยู่อย่างนี้ คือเก็บขยะ กรรมกร โดนข่มขืน ขายตัว มีลูกให้ปู่ตายายเลี้ยง หรือติดคุกติดตารางไป

(1.2) การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ที่เป็นนโยบายของรัฐในตอนนี้ ศูนย์เรียนรู้ฯ น่าจะเข้าไปสร้างอาชีพให้กับเด็กในโรงเรียน ซึ่งน่าจะเป็นการสร้างความรู้ด้านอาชีพและพัฒนาการให้เขาไปด้วย อาจเริ่มจากเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

(1.3) ปัญหาการค้ามนุษย์และเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กถูกเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ซึ่งสาเหตุมาจากครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เด็กอยู่กับผู้สูงอายุ

(1.4) วัยรุ่นติดโซเชียลเป็นเป็นสังคมก้มหน้ากันมาก

(1.5) ปัญหาของเด็กผู้หญิงที่ต้องก่อนวัยอันควรที่มองว่าเป็นแฟนกันแล้วยินยอมในเรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศ มี Sex เกิดขึ้นก็มองว่าเกิดจากความรักรักที่ผู้ชายมีให้ ทั้งๆ ที่ยังไม่ใช่วัยที่ควรจะเริ่มสร้างครอบครัว แล้วก็ป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์กัน

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว

(2.1) หากครอบครัวสมบูรณ์ พ่อแม่อยู่ด้วยกันก็จะไม่ค่อยมีปัญหา แต่หากพ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวจะมีปัญหา แล้วเด็กต้องขึ้นโดยไม่รู้จะไปเสียตัวที่ไหนมา แล้วก็นำลูกมาให้ยายเลี้ยง ผู้สูงอายุก็อยู่บ้านโดยลำพัง ควรส่งเสริมเรื่องปัญหาวัยรุ่นด้วย

(2.2) การแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนคือเพิ่มการศึกษา และส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถ มีวิชาชีพในการใช้ชีวิต ซึ่งหากเขาได้ดำเนินชีวิตตามบทบาทที่เป็นไปตามวัยของเขาจะทำให้

ปัญหาลดลง แล้วจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้คนสังคมได้เพิ่มมากขึ้น เช่น พ่อทำหน้าที่ของพ่ออบรมสั่งสอนลูก แม่ทำหน้าที่แม่บ้านดูแลครอบครัว ลูกทำหน้าที่เรียนหนังสือ

(2.3) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งผู้ที่ถูกระงับจะอยู่ในวัย 40 ปีขึ้นไป กระบวนการช่วยเหลือจะเป็นไปตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ที่ศึกษาข้อเท็จจริง ประเมินความเสี่ยงต่างๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะเกิดจากผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่เกิดจากเด็กเอง แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่หน่วยงานไม่รับทราบหรือช่วยเหลือ แต่ช่วยเหลือแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาซ้ำๆ หรือบางครอบครัวก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือไปเลย และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ได้มองถึงการแก้ไขปัญหา จะเอาแต่สิ่งที่ตนอยากได้ ไม่ยอมเข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

➤ พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ด้านการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการค้าประเวณี ด้านสุรา การพนัน และยาเสพติด ด้านเด็กและเยาวชน และด้านสตรี และบทบาทสตรีโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว

(1.1) ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ลูกหลานจะเป็นภาระของปู่ย่าตายาย พ่อแม่ที่แท้จริงจะต้องไปประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ นานครั้งจะกลับบ้านมาเจอกัน โดยพื้นที่ได้จัดกิจกรรมเสริมสายสัมพันธ์ครอบครัวอบอุ่นและโครงการที่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์มากขึ้น

(1.2) ปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เพราะวัตถุนิยม จะใช้การสื่อสารด้วยแอปพลิเคชัน เป็นสิ่งที่ฉาบฉวยและรวดเร็ว ถ้าอยู่ในมือของเด็ก ตลอดจนเด็กมีความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างกับครอบครัว พอมีปัญหาที่จะปรึกษาเพื่อน

(1.3) การใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีการดำเนินงานและติดตามอยู่ ซึ่งสาเหตุมาจากสุรา ครอบครัวพ่อแม่ไม่ค่อยได้อยู่ด้วยกัน

(1.4) ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวสืบเนื่องจากเรื่องของอบายมุข ติดสุรา ติดพนัน ติดเกมส์ เด็กแวนท์ ท้องก่อนวัยอันควร นินจากระบบ ปัจจุบันลูกหลานจะอยู่กับปู่ย่าตายาย ความแตกแยกก็มีบ้าง มีปัญหาที่ค่อนข้างหลากหลาย ที่ผ่านมามีการจัดทำโครงการซึ่งหน่วยงานยังขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และยังแก้ปัญหาได้ไม่ครบถ้วน

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศและการค้าประเวณี

(2.1) มีกรณีผู้สูงอายุและคนพิการที่จะถูกล่วงละเมิดทางเพศขึ้น

(2.2) เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ มีการแก้ปัญหา ได้ประสานงานกับ OSCC โดยให้ความช่วยเหลือทั้งทางพื้นที่และจังหวัด ผู้ที่ถูกระงับก็ได้ดำเนินการรักษา ปัญหาเกิดเมื่อมีการดื่มเหล้า

(2.3) เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศจากคนในครอบครัว ผู้กระทำความผิดที่พบคือ ตาที่อยู่กับหลานสาว ซึ่งพื้นที่เลือกใช้อยอมความไกล่เกลี่ย ใช้การจัดการระบบเครือญาติ

(2.4) เด็กมีพฤติกรรมเป็นเด็กแวนท์ ซึ่งการแก้ปัญหาตอนนี้ก็แก้ได้แค่ปลายเหตุ

(2.5) เด็กอยู่ในชุมชน พ่อแม่ที่แท้จริงไปทำงานต่างจังหวัด เด็กไม่มีคนดูแล เด็กไม่มีสัญชาติที่เกิดจากการตั้งครมไม่พร้อมและไม่มีการแจ้งเกิด พิสูจน์สัญชาติไม่ได้ โดยคลอดทิ้งไว้ชายแดนจำนวนมาก บุคคลที่เป็นต่างด้าวจะมีข้อจำกัดในการออกนอกพื้นที่

(2.6) บ้านพักเด็กๆ จะเป็นปลายทางที่ต้องรับเรื่อง เป็นการดูแลผู้ที่มีอาชีพพิเศษ การควบคุมการป้องกันโรค การตรวจผู้ค้าประเวณี ต้องการให้ใช้กฎหมายค้ามนุษย์ และกฎหมายการค้าประเวณีอย่างจริงจัง การละเมิดทางเพศมีทั้งยินยอมและไม่ยินยอม ถ้ายินยอมคือเด็กและครอบครัวยินยอม

(2.7) การค้าประเวณีจับตัวได้ยาก ปัจจุบันเป็นการแอบแฝงในระบบไอที เช่น บี-ทอค ซึ่งเข้าถึงได้ง่าย

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสุรา การพนัน และยาเสพติด

(3.1) หากมีการดื่มเหล้าในงานบุญหรืองานศพ ทางแกนนำชุมชนทางองค์กร พุทธศาสนามีแนวทางแก้ปัญหา จะไม่ไปสวดไม่ไปร่วม ซึ่งชุมชนในเทศบาลได้รับความร่วมมือและได้รับการช่วยเหลือร่วมกัน โดยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านจะให้ค่าช่วยเหลือในงานศพที่ไม่มีสุราในงานศพ ซึ่งเช่นเดียวกับการพนัน ถ้ามีการเล่นการพนันในงานศพจะมีมาตรการเดียวกัน

(3.2) ยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดนั้น มีการประสาหลอน และมีการกระทำความผิดต่อกฎหมายต่อเด็กพิการ และปัญหายาบ้าที่ระบาดมาก มีกรณีคนค้ายาไปบวชอาศัยวัดเป็นที่ค้ายาเสพติด

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(4.1) การท้องก่อนวัยของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีค่อนข้างมาก เกิดปัญหาไม่มีใครเลี้ยงดูเด็ก เด็กอยู่กับตายาย การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ยังไม่เกิดการหลอมหลวม แต่เป็นจัดการของแต่ละหน่วยงานไป

(4.2) มีกรณีสตรีในวัยรุ่น นักดื่มหน้าใหม่ที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ การตรวจสถานบริการพบเด็กอายุต่ำกว่า 18 มีเพิ่มมากขึ้น

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี

(5.1) สตรีมีปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียม ผู้หญิงไม่ค่อยดูแลสุขภาพ เช่น มะเร็งที่ต้องอยู่ในช่วงที่ต้องตรวจแต่อยู่กับการทำงานมาก หรือไม่กล้าตรวจ

(5.2) สุขภาพของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่ดี ส่งผลให้เด็กขาดสารไอโอดีน ทำให้ระดับไอคิวเด็กอยู่ในระดับท้ายๆ ของประเทศ อยากให้มีการเตรียมความพร้อมของครอบครัว

(5.3) งานที่ลงไปจัดกับสตรีแทบไม่ค่อยเห็นเรื่องการเข้าถึงสิทธิ หรือทำให้สตรีได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง

1.4.6 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนการพัฒนาศรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

1.4.6.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนการพัฒนาศรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 171 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 148 คน) 3) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี (จำนวน 122 คน) 4) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 110 คน) และ 5) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 108 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้และพัฒนาศรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 142 คน) 2) อบรมในครอบครัว เช่น ดิดการพนัน ดิดสุรา เป็นต้น (จำนวน 129 คน) 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 120 คน) ซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 120 คน) 4) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว (จำนวน 117 คน) และ 5) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดิดเกมส์ เด็กแวนท์ (จำนวน 102 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.6-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมา คือ ส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และการเสริมทักษะชีวิตให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบรม ยาเสพติด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมา คือ การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 และมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.6-2

ตารางที่ 1.4.6-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	171
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	148
3	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	122
4	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	110
5	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	108
6	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	94
7	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	92
8	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	83
9	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	78
10	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	76
	รวม	1,082
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	142
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ดื่มการพนัน ดิตสุรา เป็นต้น	129
3	สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	120
3	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	120
4	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	117
5	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดิตเกมส์เด็กแวนท์	102
6	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	101
7	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	80
8	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	77
9	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกล่อลวง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	61
10	การเลี้ยงดูผู้ที่ยช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	60
11	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	52
12	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	49
	รวม	1,210

ตารางที่ 1.4.6-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดสรีและ
ปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

ข้อเสนอแนะต่ออันดับประเด็นปัญหาดสรีและครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาดสรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	33	37.1
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ	24	27.0
3. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล	21	23.6
4. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความ เดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม	11	12.4
รวม	89	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	28	39.4
2. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่ เกี่ยวข้อง	17	23.9
3. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	15	21.1
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคู่สมรสในระดับตำบล	11	15.5
รวม	71	100.0

1.4.6.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสภาพการณ์และปัญหาของสตรีและครอบครัวว่า ประกอบด้วย การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การว่างงานและปัญหาอื่นที่ต่อเนื่องมาจากความเป็นเมืองโดยการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างสตรีกับสมาชิกในครอบครัวของสตรี โดยเฉพาะกับคู่สมรสและอาจรวมไปถึงสมาชิกอื่นในครอบครัว เป็นการทำให้ฝ่ายหญิงได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจ มีตั้งแต่ไม่รุนแรงจนถึงทำให้อีกฝ่ายได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย ซึ่งไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นปัญหาสำหรับสตรีหรือครอบครัว สาเหตุส่วนใหญ่มาจากความบีบคั้นทางเศรษฐกิจและความเจริญทางเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดความเครียด ผสมกับการใช้สุราหรือสารเสพติดเพื่อแก้ปัญหา มักเกิดในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือระดับล่าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผลลัพธ์ของปัญหามักสิ้นสุดด้วยการตกลงกันในครอบครัวหรือมีบุคคลภายนอกช่วยระงับเหตุ การว่างงานเป็นสภาพการณ์ที่สตรีไม่มีการทำงานแล้วมารับบริการที่ศูนย์เพื่อฝึกอาชีพ ซึ่งโดยมากเป็นสตรีที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในพื้นที่ปัญหาอื่นที่ต่อเนื่องมาจากความเป็นเมืองเกิด จากการเติบโตของเมืองที่ทำให้มีคนย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น จะก่อให้เกิดปัญหาของสตรีและครอบครัวมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง ความรุนแรงในครอบครัว มีบ้าง เป็นปัญหาสามัญกรรยา สาเหตุมาจาก เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นตัวแปร....การทำงานทำให้เครียด สังคมเครียดตลอด ภาวะกดดันจากข้างนอกเก็บไว้แล้วดื่มสุราสามีบางคนติดเหล้ามาก โดยเฉพาะเหล้าขาว บางคนใช้สารเสพติดแล้วกลับไประบาย ทุบตี ทำร้ายคนอ่อนแอไม่ว่าเด็กหรือครอบครัว.....พูดคุยไม่เข้าใจ ใช้อารมณ์ ทั้งๆ ที่การศึกษาสูงขึ้น แต่ EQ ลดลง.....ปัญหาสตรีและครอบครัวแยกจากกันไม่ออกมาพร้อมกัน ฝ่ายหญิงมักถูกรังแกปัญหาจะวน.....มักเกิดกับครอบครัวระดับล่าง ในพื้นที่มีเกือบ 40% ที่นี้คนย้ายถิ่นมาก ประชากรแฝงเกือบครึ่ง ตามบ้านเช่า หอพักที่แออัดที่สุด คือ ทำร้ายร่างกาย....กักขังหน่วงเหนี่ยวภรรยาไม่ให้ไปไหนเชิงลงโทษ เกิดในคนต่างจังหวัดที่มาอยู่กรุงเทพฯมากกว่า...โดยเฉพาะสตรีที่ไม่ได้ทำงาน ผู้ชายอาจมองว่าเป็นภาระ คิดว่าทำอะไรกับผู้หญิงก็ได้.....สามีมองภรรยาเป็นบริวาร” 001

“ส่วนมากที่คลองข่อยปัจจุบันสตรีไม่มีงานทำที่นี้อีก 3 - 4 ปี มีปัญหาเพราะราคาของสูงขึ้น มหาวิทยาลัยตั้งเพิ่มขึ้น หอพักเพิ่ม ร้านเหล้ามีโรงงาน คนต่างจังหวัดย้ายเข้ามาปัญหาจากคนย้ายถิ่นจะตามมา พวกขโมย ไม่ค่อยเกิดจากคนพื้นที่”002

1.4.6.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดนนทบุรี

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพ ด้านเด็กและเยาวชน ด้านผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ด้านสตรีและบทบาทสตรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพ

(1.1) รายได้ในครอบครัวไม่เพียงพอ ไม่มีรายได้ที่แน่นอน ไม่มีอาชีพที่มั่นคง การฝึกอาชีพก็ไม่มิตลาดรองรับทำให้รายได้ไม่เพียงพอต้องไปกู้เงินนอกระบบ ทำให้ครอบครัวไม่อบอุ่น และเกิดปัญหายาเสพติด และปัญหาคนทำงานไม่ตรงกับวุฒิการศึกษา

(1.2) ผู้หญิงเริ่มออกมาจากบ้าน เริ่มมีการตั้งกลุ่มการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น มีสินค้าที่ได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นแต่ตลาดในการรองรับสินค้ายังไม่มากนัก

(1.3) การสร้างอาชีพที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ดำเนินงานได้ดีมาก แต่อยากให้มิตลาดในการขายสินค้ามากขึ้น สามารถไปขายได้หลายพื้นที่ หรือศูนย์เรียนรู้ฯ จะสร้างหน่วยงานหรือร้านค้าของกลุ่มอาชีพก็ได้

(1.4) การฝึกอาชีพนวดแผนไทยตอนนี้แฝงเรื่องการค้าประเวณีด้วยเหมือนกัน โสเภณีเองก็เอาอาชีพมาใช้ในการทำมาหากินเพิ่มมากขึ้น

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(2.1) ปัญหาพ่อหรือแม่วัยรุ่น ซึ่งลักษณะของเด็กที่เป็นปัญหาก็มาจากปัญหาครอบครัวไม่อบอุ่น ติดยาเสพติด ติดแฟน เด็กผู้หญิงมีปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ส่วนใหญ่เด็กที่คลอดออกมานั้นเป็นแม่

เด็กที่ต้องรับผิดชอบ ส่วนพ่อเด็กหายไปไม่มารับผิดชอบ อยากให้ทางหน่วยงานรัฐทำงานในเชิงรุกมากขึ้น ทำอย่างไรให้แก้ไขปัญหามากขึ้น

(2.2) ปัญหาเด็กแวนท์ เนื่องด้วยพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก ส่งผลให้เด็กใช้ชีวิตกับเพื่อน บางครั้งมีการตั้งแก๊งค์โมยจักรยานยนต์ของชาวบ้าน

(2.3) ปัญหาการทำร้ายร่างกายเด็ก เด็กถูกทอดทิ้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปัญหาเด็กถูกใช้แรงงาน ถูกล่อลวงไปใช้แรงงาน เด็กขาดจิตสำนึก ไม่มีมารยาท ไม่มีความเคารพ

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น บางครอบครัวทิ้งลูกให้อยู่กับผู้สูงอายุ เด็กติดเล่นเฟสบุ๊ค ติดเล่นไลน์ ผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุก็จะตามไม่ทันลูกหลาน

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว พบปัญหาครอบครัวหย่าร้าง หัวหน้าครอบครัวทำตัวไม่เหมาะสม ไม่ทำตามบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ประกอบอาชีพ หรือเมาสุรา ผู้หญิงเริ่มทำงานนอกบ้านมากขึ้น และปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ นอกจากนั้นแล้วพบปัญหาหญิงเป็นหม้ายต้องเลี้ยงดูลูกตามลำพัง เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี พบว่า สตรีจะเป็นผู้นำ เป็นช้างเท้าหน้าเพิ่มมากขึ้น และมีปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้หญิง เช่น ความดัน เบาหวาน มะเร็งปากมดลูก เป็นต้น

➤ พื้นที่จังหวัดนครปฐม

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพ ด้านผู้สูงอายุ และด้านสัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพ

(1.1) ปัญหาหนี้สินที่ต้องทำให้เกิดการดิ้นรนต่อสู้ให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น ไม่ได้หวังเพียงแค่ผู้ชายที่ต้องทำงานนอกบ้านเท่านั้น แล้วพ่อแม่บ้านออกมาทำงาน ก็ทำให้ไม่ค่อยได้ดูแลลูก

(1.2) ผู้สูงอายุไม่มีรายได้นอกจากเบี้ยยังชีพ รวมทั้งอาชีพของคนในชุมชนที่มีทั้งรายปี รายวัน รายเดือน ประชาชนก็ยังคงทำงานด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการทำงานรายวันด้วย

(1.3) มีการฝึกอบรมอาชีพแล้ว แต่ขายไม่ค่อยได้ ทำให้ทุนจม

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง หรือผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัว ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้สูงอายุบางคนเป็นโรคซึมเศร้า

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่าปัจจุบันนี้ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ทิ้งลูกหลานให้กับผู้สูงอายุดูแล ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีปัญหากับสามี และมีผลต่อการเลี้ยงดูลูก เกิดปัญหาตั้งครรภ์ไม่พร้อม ติดยาเสพติด เด็กติดเกมส์

➤ พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพ ด้านเด็กและเยาวชน ด้านสตรีและบทบาทสตรีด้านผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัวและด้านยาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพ

(1.1) แม่บ้านมีค่าใช้จ่ายที่ต้องดูแลรับผิดชอบมาก ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน โดยเฉพาะช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดีและปัญหาความยากจนส่งผลให้เกิดปัญหาความอบอุ่นในครอบครัว และยาเสพติด

(1.2) ผู้หญิงที่ต้องออกมาทำงานนอกบ้าน บางคนขาดทักษะการประกอบอาชีพ อยากให้มีการเพิ่มความรู้ทักษะด้านอาชีพ การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ การมีตลาดรองรับสำหรับผลิตภัณฑ์

(1.3) ทุกหน่วยงานให้กู้แต่ควรหาสาเหตุที่เป็นหนี้เพราะอะไร ถ้ายากจนจริงเห็นด้วย แต่ความจริงไม่ใช่ ทำให้มีการกู้หนี้ยืมสินกันมาก เราได้รับการดูแลจากรัฐมิด รัฐไม่ติดตามและโยนให้ชุมชนทำ อยากให้ประชาชนมีอยู่มีกิน รัฐควรจะต้องลงไปดูว่า ชาวบ้านรับเงินไปแล้ว มีผลเป็นอย่างไร

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(2.1) ปัญหาเด็กผู้หญิงที่ท้องและมีบุตรก่อนวัยอันควร พ่อแม่ยังเป็นวัยรุ่น ลักษณะของเด็กเกิดจากปัญหาครอบครัวไม่อบอุ่นบางครอบครัวทิ้งลูกให้ผู้สูงอายุ เด็กเล่นเฟสบุ๊ค เล่นไลน์ ผู้ใหญ่ตามไม่ทัน

(2.2) ปัจจุบันเด็กเกิดน้อย นักเรียนน้อย ก็เลยยุบโรงเรียนวัด แล้วพ่อแม่ยากจนหรือเด็กพิเศษก็ไม่มีที่เรียน ครูก็ลดลง ครูไม่ครบ

(2.3) ปัญหาการท้องก่อนวัยเรียน หรือยาเสพติด เกิดจากการไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี

(3.1) ผู้หญิงมีปัญหายาเสพติด เวลาท้อง มีลูก เป็นเอตส์ปัญหาสุขภาพผู้หญิงที่มีโรคภัยหลายอย่าง ทำอย่างไรให้เล็งเห็นความสำคัญตรงนี้ ที่ผ่านมามีการอบรมหลายครั้งแต่ไม่ต่อเนื่อง

(3.2) อยากให้สนับสนุนสตรีอย่างเด่นชัด เพราะสตรีมีบทบาทมาก ส่วนใหญ่สตรีมาประชุมและออกมาทำงานในองค์กรต่างๆ มากขึ้น เราจะมีการส่งเสริมอย่างไร อยากให้สนับสนุนผู้หญิงเป็นผู้นำ ปัจจุบันไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากครอบครัวครอบงำหมด

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบข่าวผู้สูงอายุโดนข่มขืนในพื้นที่นครปฐม ข่าวผู้สูงอายุตัดเบียร์ยังชีพ อยากให้เคารพและเท่าเทียมกัน อย่าดูถูกกัน การแก้ไขกฎหมายอย่าทำแบบนี้อยากให้ส่งเสริมเรื่องนี้ (เบียร์ยังชีพ)

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ครอบครัวปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวทิ้งลูกหลานให้อยู่กับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุไม่มีรายได้ ตลอดจนกระแสบริโภคนิยมก็เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยากอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเริ่มแก้ที่ปัญหาครอบครัวครอบครัวต้องดูแลกัน ต้องมีความรู้เท่าทัน บางกรณีถ้าพ่อแม่ไม่ปิดกั้นการแสดงออกทางเพศ เด็กก็จะได้ดี

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด มีหน่วยงานเคลื่อนที่ตรวจปัสสาวะ เราติดตามดูแลกันเองได้ บ้านใดมีผู้เสพ เราขอตรวจปัสสาวะและเชิญผู้ปกครองมารับฟังต้องช่วยให้เขาไม่ต้องไปเสพยา

1.4.7 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

1.4.7.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 178 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 155 คน) 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 133 คน) 4) การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน/สังคม (จำนวน 119 คน) และ 5) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 118 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 165 คน) 2) อบรมมุขในครอบครัว เช่น ดิดการพนัน ดิดสุรา เป็นต้น (จำนวน 143 คน) 3) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 141 คน) 4) ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว (จำนวน 128 คน) และ 5) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดิดเกมส์ เด็กแวนท์ (จำนวน 127 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.7-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา คือ ส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ซึ่งเท่ากับมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 การเสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบรมมุข ยาเสพติด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมา คือ มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 12 คน คิดเป็น

ร้อยละ 21.8 การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.7-2

ตารางที่ 1.4.7-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	178
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	155
3	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	133
5	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	118
6	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	113
7	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	111
8	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	105
9	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	103
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	103
	รวม	1,238
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	165
2	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	143
3	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	141
4	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลในครอบครัว	128
5	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	127
6	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์	125
7	แวนท์	108
8	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	92
9	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	87
10	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	85
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	85
11	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	75

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
12	การเลี้ยงดูผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้ได้รับความสนใจจากครอบครัว เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็ก	68
	รวม	1,429

ตารางที่ 1.4.7-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	28	30.8
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ	23	25.3
3. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล	23	25.3
4. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อน	16	17.6
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	1	1.1
รวม	91	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	19	34.5
2. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคู่สมรสในระดับตำบล	12	21.8
3. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	11	20.0
4. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	9	16.4
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	4	7.3
รวม	55	100.0

1.4.7.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสภาพการณ์และปัญหาของสตรีและครอบครัวว่า ประกอบด้วย ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวไม่มีเวลาดูแลลูก เด็กมีปัญหาการเรียนและปัญหาพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ ไม่เท่าเทียมทางเพศ และปัญหาสังคมที่สืบเนื่องจากความเป็นเมือง ซึ่งสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทำให้เกิดการหย่าร้าง

ของคู่สามีภรรยา ส่งผลให้เกิดครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น โดยเด็กมักอยู่กับปู่ย่าตายายและเด็กในสภาพครอบครัวเช่นนี้มักเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา การมุ่งทำมาหากินของพ่อแม่เพื่อหารายได้ให้ครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาที่มีคุณภาพสำหรับดูแลลูกและทำให้ลูกเกิดปัญหาเนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้เป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้มีประชากรแฝงมากและนำมาซึ่งปัญหาต่างๆมากมายที่กระทบต่อสตรีและครอบครัวการล่วงละเมิดทางเพศแม้จะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่เป็นปัญหาที่สร้างความกระทบกระเทือนต่อบุคคลทั้งในครอบครัวและผู้ถูกกระทำทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตสังคมความไม่เท่าเทียมทางเพศพบในลักษณะของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของการยอมรับให้ผู้ชายมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมมากกว่าผู้หญิง จากการเติบโตของเมืองทำให้คนในพื้นที่เดิมเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต คนย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นทำให้เกิดชุมชนแออัด ส่งผลให้ปัญหาของสตรีและครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เป็นครอบครัวหย่าร้าง เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว จากคุยกับครูพบว่าเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่60% โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาส มีปัญหา ยาเสพติดกรรม ส่วนใหญ่เกิดในครอบครัวระดับล่าง พ่อแม่ทำงานเป็นกะ เด็กมัธยมเล่นเกมส์ เด็กตึกกัน ลักขโมย ส่วนใหญ่เด็กอยู่กับยาย เด็กครอบครัวสมบูรณ์จะมีปัญหาน้อย... สตรีขาดโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งงานมากกว่าชาย...จริงๆในสมุทรปราการผู้นำชุมชนเป็นหญิงแต่พอเลือกประธานจะเลือกผู้ชาย ส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานจิตอาสาเป็นผู้หญิง” 003

“ปัญหาคือต้องสร้างรายได้ให้เยอะ ๆ ไม่มีเวลาดูแลลูก เพราะมุ่งสร้างรายได้ เป็นปัญหาครอบครัวโยงโยยาเสพติด ล่วงละเมิดทางเพศ การใช้ Social....มีการไหลเข้ามาของคนทั้งดีและไม่ดี และแพร่ลามไปถึงคนในพื้นที่ มีปัญหาล่วงละเมิด... ถ้าเป็นครอบครัวดั้งเดิมจะมีปู่ย่าตายายช่วยดู แต่ประชากรแฝงไม่มีใครช่วย เด็กกลับมาอยู่ห้องเช่าคนเดียว อาจเสี่ยงถูกล่วงละเมิดจากข้าง ๆ ห้อง....ในช่วง5ปี ปัญหาเพิ่มมากขึ้นจากตัดถนนใหม่ เกิดแหล่งมั่วสุม ชาวบ้านขายที่ได้ มีเงินมาก ครอบครัวเริ่มมีปัญหาและลามถึงคนในพื้นที่ ใช้ความรุนแรง มีปัญหาเงิน เครียด ต้มเหล้า....ทำอย่างไรให้ปัจจัยส่งเสริมลดลง เช่น สร้างงานในหมู่บ้าน ให้อยู่บ้านแล้วรายได้เพิ่ม ต้องแก้ที่พื้นฐานครอบครัว สังคมชนบทเคยช่วยกัน พอเป็นสังคมเมืองไม่ได้คุยกัน” 004

“ปัญหายาเสพติดก็มี ทะเลาะวิวาท ช่มชู้จากเด็กโต เด็กหญิงรุนแรงมากขึ้น ตบตีแล้วลงยา...ปัญหาอันดับต้นๆ คือ ครอบครัวแตกแยก บ้านไม่เป็นบ้าน นอนรวมๆกัน ไม่มีงาน อาจเกิดล่วงละเมิดทางเพศจากพ่อเลี้ยง คนข้างบ้าน พ่อข่มขืนลูก ฟังเหมือนปกติ เป็นเรื่องไม่น่าเกิด ทางโรงเรียนเชิญแม่มาบอกว่าลูกถูกพ่อข่มขืน แม่ไม่รู้ ลูกไม่กล้าบอก แต่เด็กบอกครู อีกหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะเข้าไม่ถึงเด็กเพราะไม่ทำเชิงรุก เขาเดินเรื่องไปทางสายปกครองมากกว่า เดินสายสังคมสงเคราะห์ซึ่งบางเรื่องเด็กจะโดนผลกระทบ” 005

“ชลบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยว มีสตรีหลากหลาย อาชีพหลากหลาย ทั้งเกษตรและอุตสาหกรรม ประชากรแฝงมาประกอบอาชีพไม่เหมาะสมเพราะเขาคิดว่าไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนหาเงินเลี้ยงครอบครัวได้ แต่เด็กที่มาเรียนที่เราพบว่าอยู่ในระบบการศึกษาปกติไม่ได้ บางคนมีปัญหาภาคทัณฑ์” 008

1.4.7.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดชลบุรี

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านประชากรแฝง และการเป็นเมืองอุตสาหกรรม ด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านเด็กและเยาวชน ด้านผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพและด้านยาเสพติด โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาประชากรแฝง และการเป็นเมืองอุตสาหกรรม

(1.1) การหลั่งไหลของประชากรแฝงที่มาใช้แรงงาน ทำให้มีปัญหาการเข้าไม่ถึงทรัพยากร ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนการดูแลติดตามค่อนข้างยาก มีปัญหาในการเก็บข้อมูลพื้นฐานของประชากร ปัญหาเกี่ยวกับหอพักและบ้านเช่า

(1.2) พื้นที่ในเขตเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เป็นเขตโรงงานอุตสาหกรรม มีปัญหาประชากรแฝง ปัญหายาเสพติด ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หาดูงานในพื้นที่ยาก ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือ จะให้ความสำคัญกับการทำมาหากินมากกว่า

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว

(2.1) ความหลากหลายของประชาชนในหลายรูปแบบ และสังคมเมืองอุตสาหกรรม ส่งผลให้การดูแลกันของพ่อแม่ลูกขาดความยึดโยงกับครอบครัวพื้นฐาน ผู้หญิงต้องเผชิญกับสภาพชีวิตและปัญหาที่หลากหลาย มีข้อมูลการสำรวจพบว่าแม่ต้องดูแลลูกตามลำพัง เนื่องจากการหย่าร้าง กลายเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว รายได้ไม่พอเพียง ชีวิตผู้หญิงถูกล่อลวง มีความเสี่ยงและล่อแหลม

(2.2) มีกรณีสามีตีตรา สภาพครอบครัวแยกทางกัน พ่อแม่ติดการพนันหรือติดยา พ่อแม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ลูกไม่ได้รับการดูแลและต้องอยู่กับตายาย และเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยอพท. มีการจัดกิจกรรมครอบครัวอบอุ่นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

(2.3) พ่อแม่วัยรุ่นก็เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ครอบครัวแตกแยก

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรีและบทบาทสตรี

(3.1) สตรีสูงวัยมีบทบาทในพื้นที่ และมีอาชีพทุกคน

(3.2) องค์กรสตรีทำงานหนักบางครั้งไม่มีเวลาอบรมลูก ทำให้ลูกที่บ้านกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาที่ผ่านมามีการรณรงค์สร้างครอบครัวแข็งแรงและครอบครัวอบอุ่นจะได้ไม่สร้างปัญหาสังคม

(3.3) การของบประมาณโครงการด้านสตรี ขอได้ยากมาก

(3.4) ผู้ชายยังไม่ค่อยให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทใหญ่

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน พบปัญหาเด็กแวนท์ เนื่องจากพ่อแม่ตามใจ สร้างผลต่อกระทบสังคม ทำให้ชุมชนหวาดผวา และมีการปล้นกัน ตลอดจนเด็กวัยรุ่นในชุมชนก้าวร้าวและดื้อมากขึ้น

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุที่เกษียณจะอยู่บ้าน รวมกลุ่มกัน โดยในพื้นที่จะมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมดูแลกลุ่มผู้วัยติดเตียง เป็นขวัญกำลังใจ ช่วยฝึกยกขา ออกกำลังกาย มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลหนึ่ง มีผู้สูงอายุเข้าร่วมประมาณ 100 คน มีการส่งเสริมเรื่องอาชีพ

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการส่งเสริมอาชีพ พบว่าจังหวัดมีปัจจัยเสี่ยงเยอะ ทั้งด้านเศรษฐกิจและว่างงาน ต้องทำงานแข่งกับเวลา ทำให้เวลาที่มีให้กับครอบครัวลดลง เป็นปัจจัยทำให้ครอบครัวอ่อนแอลง อย่างไรก็ตาม มีความพยายามในการแก้ไขปัญหา ทั้งการมีกลุ่มอาชีพเสริม โดยกศน. สนับสนุนค่าอุปกรณ์และค่าวิทยากรเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เสริม การส่งเสริมให้แม่บ้านว่างงานมาทำผ้าบาติก หรือรวมตัวกันเย็บผ้าออกจำหน่าย ตลอดจนการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีรายจ่าย

(7) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด พบว่าปัญหายาเสพติดยังเข้าไม่ถึง สามารถหาได้ง่ายมากแม้แต่ในวัด มีการเน้นให้ลูกหลานออกกำลังกาย มีลานกีฬา ส่งเสริมให้กลุ่มวัยรุ่นฝึกอาชีพ มีกิจกรรมด้านยาเสพติด การถักจักรยานเป็นเวลาไม่มั่วสุมกัน

➤ พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านประชากรแฝง ด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการศึกษา และด้านเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาประชากรแฝง พบว่าจังหวัดมีประชากรแฝงเกือบล้าน มีคนอพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่ ส่งผลต่อการสร้างงานและสร้างรายได้ของคนในพื้นที่ เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณยึดกับทะเบียนบ้าน ไม่ได้มองถึงจำนวนประชากรแฝง

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพ และความรุนแรงในครอบครัว

(2.1) ปัญหาครอบครัวแตกแยก ครอบครัวไม่อบอุ่น สังคมสมัยใหม่ สามมีคนอื่นได้ ทำไมภรรยาถึงมีไม่ได้ สามมีภรรยาแยกกันอยู่ หรือมีพ่อแม่เสียชีวิตก็ส่งผลต่อเด็ก

(2.2) มีปัญหาความสัมพันธ์และความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ ต้องไปทำมาหากิน รายได้น้อยไม่เพียงพอ พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลา ไม่ค่อยดูแลลูกเท่าที่ควร

(2.3) ปัญหาครอบครัวแตกแยก พบว่าคนที่มีความเพี้ยนอยู่ที่นี่ ปัญหาไม่ค่อยรุนแรง แต่ประชากรแฝงจะมีปัญหานี้ค่อนข้างรุนแรง ส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้หญิงที่เป็นแม่ ฝ่ายผู้ชายไม่ค่อยรับผิดชอบ บางครอบครัวสามมีไปทำงานต่างจังหวัด ทั้งการให้ภรรยาเลี้ยงดูลูก หรือมีกรณีที่มีสามมีติดการพนัน หรือมีครอบครัวหนึ่งที่แม่ทำงานหญิงบริการ พ่อติดยาเสพติด แม้ทั้งลูกให้อยู่กับยาย

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี บางพื้นที่บทบาทสตรี ไม่มีปัญหาเพราะมีผู้นำเป็นสุภาพสตรี แต่ส่วนใหญ่สตรีมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมาก จะมีปัญหาสุขภาพผดผอยมาก แล้วสุขภาพบุรุษมักเสียชีวิตก่อน ทำให้มีสตรีผู้สูงอายุอยู่มาก

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ

(4.1) มีการรวมกลุ่มด้านการประกอบอาชีพ โดยตัวแทนสตรีมาหารือร่วมกันว่า ต้องการฝึกอาชีพอะไร ซึ่งก็ฝึกทำได้หมด ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ แต่สิ่งที่ขาดคือในเรื่องการตลาด หลายอปท. เล็งเห็นถึงการให้ความรู้เรื่องการจัดการ การตลาด การจัดจำหน่าย และบรรจุภัณฑ์

(4.2) การอบรมการส่งเสริมอาชีพ อปท.ต่างๆ นำโครงการเข้ามาค่อนข้างมาก คนว่างงานมีจำนวนน้อย แต่มีงานบางประเภทที่หาคนทำยากเนื่องจากคนเลิกงาน

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาทางการศึกษา พบว่ามีบางครอบครัวที่ไม่ได้เรียนหรือเรียนน้อย ทำให้ขาดโอกาส มีความคิดที่แตกต่าง ฐานะยากจน การไม่มีเงินทำให้มีปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ขาดยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์เร็ว มีลูกเร็ว เป็นต้น

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน พบว่ามีกรณีเด็กพิการ ไม่ได้เรียน อนุบาล ทำให้เด็กเสียโอกาส ทางโรงเรียนจึงต้องช่วยเหลือ ส่วนตัวแทนจากพื้นที่บางปลา ให้ข้อมูลว่าในพื้นที่ มีหน่วยงานของโรงเรียนที่มีระบบการช่วยเหลือเด็ก

➤ พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

จากการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งความยากจน ด้านยาเสพติด การตั้งครกไม่พร้อมในวัยรุ่น ด้านผู้สูงอายุ และด้านสัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาความยากจน พบว่าชาวบ้านมีรายได้ไม่เพียงพอ มีการะหนีสิน สมาชิกในครอบครัวว่างงาน ทำให้ไม่มีรายได้เพียงพอจะเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด พบว่าปัญหาเสพติด มีทุกพื้นที่ที่มีการแก้ไขปัญหาค่อนข้างเน้นการปราบปราม การจับกุม ทำให้ยังไม่สามารถแก้ปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากพื้นที่ได้

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาการตั้งครกไม่พร้อมในวัยรุ่น พบว่าปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและจากการสำรวจพบว่าวัยรุ่นที่ตั้งครกไม่พร้อมมีอายุน้อยลง แม้วัยรุ่นมีสัมพันธภาพค่อนข้างห่างเหินกับบุตร ขาดความรับผิดชอบ ครอบครัวแตกแยก และส่งผลกระทบต่อเด็กที่เกิดขึ้นมาเพราะไม่ได้มีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมหรือได้รับความรักจากแม่ของตนเอง

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง หรือผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัว ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้สูงอายุบางคนเป็นโรคซึมเศร้า วิตกกังวล หรือโรคทางกายที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่าสตรีออกไปทำงานนอกบ้านทำให้มีปัญหากับสามี และส่งผลกระทบต่อการเล่นดูบุตร เนื่องจากไม่มีเวลาดูแลบุตรอย่างเต็มที่ ลูกไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมหรือได้รับการอบรมสั่งสอน

1.4.8 สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

1.4.8.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ระบุความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว ปัญหาของสตรีฯ อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 246 คน) 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (จำนวน 219 คน) 3) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย (จำนวน 213 คน) 4) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จำนวน 209 คน) และ 5) การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ (จำนวน 203 คน)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว อันดับ 1-5 สรุปภาพรวมของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศรีและครอบครัวภาคใต้จังหวัดสงขลา คือ 1) ความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน (จำนวน 228 คน) 2) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง (จำนวน 224 คน) 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (จำนวน 213 คน) 4) ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว) (จำนวน 209 คน) และ 5) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็กแวนท์ (จำนวน 208 คน) ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.8-1

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

ปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมา คือ ส่งเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 การเสริมทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

ปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ การส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และจัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ดังรายละเอียดตารางที่ 1.4.8-2

ตารางที่ 1.4.8-1 อันดับและจำนวนความคิดเห็นต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

ลำดับ	ปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว	จำนวน
	ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	246
2	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	219
3	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	213
4	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	209
5	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ	203
6	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม	201
7	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ	198
8	การถูกล่วง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	197
9	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ	196
10	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	170
	รวม	2,052
	ปัญหาครอบครัว	
1	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	228
2	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	224
3	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	213
4	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	209
5	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติดตั้งครภในวัยรุ่น ติดเกมส์ เด็ก	208
6	แวนท์	201
7	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	189
8	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลใน	182
9	ครอบครัว	174
9	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	174
10	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	173
11	การเลี้ยงดูผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ	164
12	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้รับความสนใจจากครอบครัว	163
	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ	
	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	
	รวม	2,502

ตารางที่ 1.4.8-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มต่อข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสตรีและปัญหาครอบครัว
ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะต่ออันดับประเด็นปัญหาสตรีและครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด		
1. ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย	58	33.3
2. ส่งเสริมทักษะอาชีพ	45	25.9
3. เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมที่ดี ไม่สร้าง ความเดือดร้อนฯ	39	22.4
4. มีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหามารยาทในระดับตำบล	29	16.7
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	3	1.7
รวม	174	100.0
ปัญหาครอบครัว		
1. เสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด	73	50.0
2. ส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง	28	19.2
3. ส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	27	18.5
4. มีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคู่สมรสในระดับตำบล	16	11.0
5. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ/กองทุนส่งเสริมอาชีพ	2	1.4
รวม	146	100.0

1.4.8.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนสภาพการณ์และปัญหาของสตรีและครอบครัวว่า ประกอบด้วย ความยากจน ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ การติดสื่อออนไลน์ การล่วงละเมิดทางเพศ ยาเสพติด ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เป็นคนยากจนมาก...เรื่องของเด็กแฝดนมของแม่ไม่พอไม่มีเงินซื้อ...มีหนึ่งคนที่ต้องดื่มน้ำข้าวแม่ต้ม
น้ำข้าวให้กิน..เศรษฐกิจคืออย่างพาราราคาตกต่ำบั่นทอนกันว่าแก้ปัญหาคู่สมรสไม่ได้ความยากจนกระทบ
การศึกษาลูกคุณภาพชีวิตความเครียดไปหมด...ปัญหาเศรษฐกิจไปชะลอทำให้เวลาและโอกาสที่มันจำกัดเขา
เพิ่มขึ้น.....ผู้ชายเหมือนไม่ยอมให้ผู้หญิงเท่าเทียมเหมือนเสียโอกาสหลายอย่าง.....ผู้หญิงเล่นเฟสแล้วทิ้งลูกทิ้ง
ผัว ในหมู่บ้านประมาณ 3-4 คน น่าตกใจเกิดเรื่องแบบนี้ได้อย่างไร คิดว่าผู้หญิงน่าจะจริงจังหนักแน่นกว่า ทิ้ง
ลูกกับผัวไปเลย มีอยู่รายหนึ่ง ทิ้งลูกแค่ 3 ขวบไม่ใช่แต่เฉพาะวัยรุ่น.....ที่น่าเป็นห่วงคือสตรีไม่ได้รับการพัฒนา
ไม่เปิดโอกาสให้ตัวเอง ในกระบวนการพัฒนาเปิดโอกาสให้ตลอด ไปดูงานใหม่ชักจูงตลอด แต่ไม่มีเวลาปิด

ตัวเอง ไม่มีเงินเสียเวลา ไม่รู้ว่าทำไปทำไม.....วัยรุ่นก็แย่ พาเพื่อนผู้ชายให้ไปชมخينเพื่อนในกลุ่มเพื่อนผู้หญิง.....เรื่องยาเสพติด เริ่มจากดูดูบุหรี่แล้วมาเสพยาบ้าแล้วไปเข้ากลุ่มน้ำกระท่อมจนกลายเป็นผู้ชาย.....เรื่องความรุนแรงในครอบครัวอย่างทะเลาะกันตอนกลางคืนไม่มีที่ไป” 016

“ล่องละเมิดทางเพศก็ในวัยรุ่นก็มี ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่มีรู้ว่าจะถูกล่วงละเมิดทางเพศ ก็จะไปรู้ตอนที่สายแล้วก็คือท้อง” 018

1.4.8.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดสงขลา

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสตรีและบทบาทสตรี ด้านเด็กและเยาวชน ด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านผู้สูงอายุ และด้านยาเสพติดโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรีและบทบาทสตรี

(1.1) การพัฒนาสตรีต้องมาพร้อมกันกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจุบันยังมีปัญหาความยากจนของสตรี ต้องทำให้การศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ส่งเสริมการศึกษาเรื่องอาชีพและสร้างการเรียนรู้ อยากรให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและมีความเป็นผู้นำเชื่อว่าถ้าเราพัฒนาครอบครัว สังคมจะไม่มีปัญหา (การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้ ต้องพัฒนาการศึกษา ครอบครัว และศาสนาไปพร้อมกัน)

(1.2) อยากให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพิ่มขึ้น ที่ผ่านมาเวลาร่วมประชุมประชาคมผู้หญิงจะเข้าร่วมมากกว่าผู้ชาย แต่กลับพบว่า โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับสตรียังมีน้อย

(1.3) ปัญหาสตรีที่เป็นหม้าย ซึ่งสูญเสียสามีหรือพ่อ ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ รายได้และการประกอบอาชีพในพื้นที่

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(2.1) การตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเด็กนักเรียน และใช้วิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้มิดโปกผลไม้ตัดสายสะดือเด็ก หรือปล่อยให้เด็กถูกมดกัด เป็นต้น

(2.2) มีกรณีเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความบกพร่องทางสติปัญญา เลยถูกล่อลวงให้ไปมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ การดูแลช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ยังเข้าไปไม่ถึง

(2.3) ศูนย์ประชาบดีเข้าจะแก้ปัญหาหรือเพิ่มปัญหา มีกรณีที่เด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์ และลูกไม่มีพ่อ ศูนย์ประชาบดีก็เข้าไปช่วย แต่เด็กก็ยังไปมีลูกเพิ่มขึ้นมาอีก บางครั้งการช่วยเหลือก็เป็นตาบสองคม

(2.4) มีปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง และเป็นคนเร่ร่อน

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว

(3.1) มีกรณีการแต่งงานซึ่งคู่สมรสมาจากคนละศาสนา มักจะมีปัญหากัน ก่อนสมรสต้องมีการเรียนรู้ก่อนการนำหลักปรัชญาและคำสอนทางศาสนามาใช้ในชีวิต จะทำให้สังคมมีคุณภาพ และครอบครัวมั่นคง

(3.2) ปัญหาสถาบันครอบครัวอ่อนแอ พ่อแม่ขาดความรู้ในการสื่อสารกับลูก ลูกจะอยู่กับอินเทอร์เน็ต ลูกไปไหนมาไหนไม่แจ้ง พ่อจ้างร้านน้ำชา แม่ทำงานโรงงาน ไม่มีความรู้ และไม่มีเวลา

(3.3) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีขวิดเหล้าเต็มบ้านไปหมด ครอบครัวเจ้าหน้าที่ก็เหมือนกันพื้นฐานครอบครัวต้องพร้อม สิ่งสำคัญที่สุดเราต้องรู้ข้อมูลของครอบครัวในพื้นที่

(3.4) ผู้แทนจากบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้นำเสนอปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทั้งการถูกทำร้ายและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีค่อนข้างมาก

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพ พบว่าสมัยก่อนที่ศูนย์เรียนรู้ฯ เคยเป็นศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพ เคยมีการนำเปิดนำหมูให้ชาวบ้านไปเลี้ยง แต่ไม่นานเท่าใด ชาวบ้านก็นำหมูไปขาย ส่วนอาชีพทำพรมเช็ดเท้า หรือทำดอกไม้บายบว มีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนส่งเสริม แต่คนไม่เข้มแข็งหรือขี้เกียจ จะทำอะไรให้คนในชุมชนเข้มแข็ง และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านความเท่าเทียมกันทางเพศ การรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีลูกเป็นผู้ชาย แต่จิตใจเป็นผู้หญิง เป็นประเด็นที่ท้าทาย

(6) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านการศาสนาและวัฒนธรรม พบว่าคนมุสลิมบางคนยังมีปัญหาด้านคุณภาพชีวิต และในพื้นที่ยังมีปัญหาในการสื่อสารระหว่างกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรใช้ศัพท์ท้องถิ่น ที่เข้าถึงทั้งคนพุทธและคนมุสลิม

(7) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุ พบว่า หากตั้งเป็นกลุ่มสตรี ผู้สูงอายุจะไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม อยากให้สามารถจัดกิจกรรมที่เข้าไปในกลุ่มผู้สูงอายุได้ จะทำให้ผู้สูงอายุมีเพื่อนไม่เหงา หรือมีการฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุ

(8) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด พบเด็กวัยรุ่นดื่มน้ำกระท่อมในบริเวณวัด

➤ พื้นที่จังหวัดยะลา

จากการประชุมสนทนากลุ่มพบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเด็กและเยาวชนด้านยาเสพติด ด้านสัมพันธภาพในครอบครัวด้านการส่งเสริมอาชีพและด้านผู้สูงอายุและคนพิการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน

(1.1) ปัญหาตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือท้องก่อนวัยอันควร ในเด็กช่วงอายุประมาณ 16-17 ปี ทำให้ต้องออกจากโรงเรียน แต่ข้อดีของมุสลิม คือหากเด็กท้องจะจับผู้ชายและผู้หญิงแต่งงาน แต่จุดอ่อน คือเด็กยังไม่มีความพร้อมจะเป็นพ่อแม่ ส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก นอกจากนั้นแล้ว มีกรณีท้องกับคนต่างศาสนา คือทหารเกณฑ์มาจากต่างพื้นที่ แล้วมามีความสัมพันธ์กับเด็กผู้หญิงในพื้นที่จนตั้งครรภ์ ต่อมาผู้ชายปลดประจำการก็กลับไปแล้วก็ไม่กลับมา

(1.2) บางทีมีวิธีการเลี้ยงลูกที่ผิด เช่น ต้องมีมอเตอร์ไซค์เหมือนเพื่อน เป็นต้น ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องมีวิธีการให้ความรู้และความเข้าใจแก่เด็ก โดยมีกรณีตัวอย่างการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของเด็ก

3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกิดการเรียนรู้แล้วพบว่าการจัดกิจกรรมนอกพื้นที่จะทำได้ยาก แต่การออกนอกพื้นที่ ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น และมีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

(1.3) การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในพื้นที่ มีทั้งเด็กกลุ่มที่ดีและเด็กไม่ดี หากจัดกิจกรรมแล้ว นำเด็กไม่ดีไปรวมกับเด็กกลุ่มที่ดี อาจทำให้เด็กไม่เข้ากลุ่มกัน หรือเด็กดีกลายเป็นเด็กไม่ดี ต้องพิจารณาว่าควรจัดกิจกรรมแยกกลุ่มหรือไม่ แต่ต้องคิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้ทั้งสองกลุ่มมาเชื่อมกันได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเกิดกระบวนการขับเคลื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้น

(1.4) การป้องกันปัญหาเกี่ยวกับเด็ก ต้องสร้างจิตสำนึกตั้งแต่ระดับประถมศึกษา สร้างความเป็นจิตอาสาให้เด็กได้เห็นโลกกว้าง

(1.5) อย่าไปโทษสังคม อย่าโทษลูกคนอื่น ลูกไปทะเลาะกับคนอื่น เราต้องรู้จักป้องกัน ควรปลูกฝังในเรื่องศาสนา เพราะมีผลต่อพฤติกรรมเด็ก สังคมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ต้องเปิดใจยอมรับ

(1.6) ให้เด็กออกไปเรียนรู้ข้างนอกบ้าง อย่าเรียนแต่ในห้องเรียน โรงเรียนพัฒนาแต่ตัวโรงเรียน แต่ไม่ได้พัฒนาครู

(1.7) การทำงานในพื้นที่ ควรมีการถอดบทเรียนการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะเมื่อไปปฏิบัติงานยังจังหวัดอื่นๆ ซึ่งจะได้อะไรทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี รวมถึงเมื่อกลุ่มต่างๆ ได้รับงบประมาณในการจัดกิจกรรมไปแล้ว ควรถอดบทเรียนว่าได้อะไรไปบ้างนอกจากนั้นแล้ว

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด พบว่าปัญหาเด็กติดยาเสพติดหรือยาบ้า ทำให้เกิดการลักเล็กขโมยน้อย บางกรณีเด็กถูกจับ แต่เมื่อประสานผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองบางคนไม่รู้ ว่าลูกติดยาเสพติด การติดยาเสพติดเนื่องจากตามเพื่อน พ่อแม่เตือนหรือพูดอะไรก็ไม่ฟัง แล้วพ่อแม่ทำงาน ไม่มีเวลาดูแลลูกบางครั้งพ่อก็ติดยาเสพติด

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

(3.1) บางครอบครัวพ่อแม่ทำงานหาเงิน ทำให้ช่วงเวลาไม่ตรงกัน ตื่นตอนเช้าก็ออกไปกรีดยาง ซึ่งตามหลักศาสนาอิสลาม ส่งเสริมให้คนในครอบครัวนั่งกินข้าวและซักถามพูดคุยกัน

(3.2) ปัญหาการขาดการสื่อสารกันภายในครอบครัว การใช้ชีวิตในครอบครัวร่วมกันน้อยลง ไม่มีการเรียนรู้พฤติกรรมที่ดีในครอบครัว บางครอบครัวมีลูกหลายคน ก็ให้ลูกไปอยู่กับญาติ พอญาติเสียก็กลับไปอยู่กับครอบครัวที่แท้จริง เด็กก็ปรับตัวไม่ได้

(3.3) ช่วงเดือนรอมฎอนเป็นช่วงที่พ่อแม่ลูกได้อยู่ใกล้ชิดกัน ทำให้ได้รู้นิสัยที่แท้จริง พ่อแม่ไม่ควรทำให้ลูกทุกอย่าง ควรให้ลูกช่วยล้างจานหรือทำงานบ้านชักชวนกันปฏิบัติศาสนกิจ แล้วไม่ควรเปรียบเทียบลูกกับบ้านอื่น หลักศาสนาสอนให้เราดูแลลูกให้ดีที่สุด เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ

(3.4) ปัญหาที่เกิดจากสถาบันครอบครัว ทุกครอบครัวต้องกลับมาช่วยกันแก้ไขปัญหาในครอบครัวของตนจะมีเทคนิคในสอนลูกอย่างไรที่ไม่ต้องไปเปรียบเทียบกับลูกคนอื่น

(3.5) พบปัญหาหญิงหม้าย และเด็กกำพร้า

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านส่งเสริมอาชีพ มีประเด็นพบว่าการฝึกอบรมอาชีพการเย็บผ้าของศูนย์เรียนรู้มีระยะเวลาเรียนและถอดบทเรียน 60 วัน อยากให้ขยายเวลาได้หรือไม่ บางคนยังไม่สามารถทำได้ (เจ้าหน้าที่ของสค. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในระหว่างการฝึกอบรมต้องใช้ระบบคนที่เก่งไปสอนคนอื่น ต้องเรียนรู้ร่วมกัน เพราะพื้นฐานการเรียนรู้แต่ละคนไม่เท่ากัน ควรรวมกลุ่มกันเพื่อนช่วยเพื่อน กรณีมีปัญหา ก็โทรศัพท์ปรึกษาศูนย์เรียนรู้ หากกลุ่มเข้มแข็งก็จะให้ศูนย์เรียนรู้ไปสานต่อได้ ก็จะมีการสนับสนุนเงินทุนไปจนถึงการเป็นกลุ่มธุรกิจสตรี)

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านผู้สูงอายุและคนพิการ พบว่าผู้สูงอายุยังอยู่ในครอบครัวใหญ่ หากอยู่คนเดียวก็จะมีครอบครัวใกล้เคียงไปดูแล แต่ก็ยังพบปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง และมีการคนพิการอยากให้มีการเพิ่มเบี้ยคนพิการ

➤ พื้นที่จังหวัดสตูล

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบประเด็นสถานการณ์และสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านยาเสพติด ด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมอาชีพด้านสัมพันธภาพในครอบครัวด้านเด็กและเยาวชน และด้านสตรีและบทบาทสตรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านยาเสพติด พบปัญหาวัยรุ่นนั่วมั่วสุมกินน้ำกระท่อม เนื่องจากกระท่อมหาซื้อง่ายและถูกกว่ายาเสพติดตัวอื่น บางครอบครัวดื่มน้ำที่บ้านหาได้ง่ายบริเวณฝั่งชายแดน เนื่องจากใบกระท่อมในประเทศมาเลเซียไม่ผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วแต่เริ่มรุนแรงมากขึ้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่มีเจ้าภาพ ยังไม่มีการแก้ไขปัญหามาจริงจัง พ่อแม่ไม่ยอมรับว่าลูกติด ทำให้การดื่มน้ำกระท่อมยังมีอยู่

(2) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการส่งเสริมอาชีพ พบปัญหานี้สิน ครอบครัวยากจน มีการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปชำระหนี้กลุ่มอาชีพมีงานทำ แต่ไม่มีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จึงควรมีกิจกรรมเพิ่มศักยภาพด้านอาชีพของกลุ่มสตรีต่างๆ อยากต่อยอดให้ถึงอาเซียน ที่ผ่านมากลุ่มอาชีพมาได้ครั้งทาง ยอดถึงตามเป้าหมายแต่ยังขาดโอกาส บางกลุ่มได้รับงบประมาณจากศูนย์เรียนรู้ ครั้งแรกในการรวมตัวสำหรับอาชีพ แต่ไม่ได้รับงานสนับสนุนต่อ พอทุนไม่มี ก็ไปต่อไม่ได้ เป็นปัญหาด้านการขาดงบประมาณ วิทยากร และทรัพยากร จึงอยากได้รับการสนับสนุนไปต่ออีกสักระยะหนึ่ง

(3) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่าผู้หญิงและผู้ชายติดสังคมออนไลน์ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน จะเลิกกันเพราะมีคนอื่น เกิดปัญหาหย่าร้าง เนื่องจากสามีไปมีภรรยา

(4) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชน พบปัญหาดังครรภ์ไม่พร้อม เด็กเรียนบ้างไม่เรียนบ้าง เด็กติดเกมส์ ติดสังคมออนไลน์อาจมาจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เล่นด้วยอาจส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่แข่งขันกีฬาหรือมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(5) สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสตรี และบทบาทสตรี

(5.1) การมีส่วนร่วมของสตรีในทางการเมืองภาครัฐ บางพื้นที่น้อย บางพื้นที่ที่มากเกินไป จนล้น จนละเลยบทบาทของสตรีในครอบครัว ควรเน้นทักษะของสตรีในการเลี้ยงลูกอย่างมีคุณภาพ ทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัว การนำหลักการในศาสนาอิสลามมาทบทวนบทบาทของสตรี

(5.2) มุมมองเน้นสตรี มองว่าผู้ชายคือตัวปัญหา อยากให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา อยากให้เข้ามามีส่วนร่วมทำความเข้าใจร่วมกัน สตรีรับภาระมาก และสตรีควรสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง

ส่วนที่ 2 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัวของแต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ

2.1 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

2.1.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก: พื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดแพร่

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าองค์กรท้องถิ่นพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ผ่านกลุ่มสตรีแกนนำระดับจังหวัด กิจกรรมมุ่งเน้น สร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ไม่มีงานประจำดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เครือข่ายสตรีทั้งจังหวัด 200,000 คน ใช้แม่บ้านเป็นหลัก ทำมาจนเข้มแข็งเป็นสมาคม พระธาตุช่อแฮเป็นที่ตั้งสมาคม มีอบรมอาชีพความต้องการของแต่ละอำเภอต่อยอดต่อจากมหาวิทยาลัย ประชุมวิเคราะห์สาเหตุการทำงาน ดูแลกันเอง สตรีทำหมอนผ้านุ่น ใครไปใครมาก็ให้หมอนเป็นของขวัญ” 014

“สตรีทำอะไรต้องไปให้เห็นพลัง กองทุนพัฒนาสตรี แพร่ได้รับ 70 ล้านบาทเข้มแข็งที่จะทำได้ งบและเข้มแข็งต่อเนื่อง ต้องช่วยกันผลักดันการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วต้องช่วยกันขาย เพื่อให้เกิดรายได้ยุติกัน ดี ไม่ใช่ไฟไหม้ฟาง” 015

2.1.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดเชียงรายโดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกันดังนี้

(1) คณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาสังคม (คพจ.) มีการดำเนินงานที่เน้นประเด็นหลักคือเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งต้องสร้างสรรคให้เหมาะสมกับจังหวัด

(2) เรื่องสตรีกับครอบครัว มีการประสานจากภาคประชาสังคมและภาครัฐทั้งหมด มีสภาคนฮักเชียงฮือ คล้ายโครงการประชารัฐและใช้กลไกพัฒนาการเมืองโดยสถาบันพระปกเกล้า

(3) มีองค์กรต่างๆ เช่น สภาปฏิรูปประเทศไทย หน่วยงานราชการ สาธารณสุข ศาลเด็กและเยาวชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ศูนย์ป้องกันเหตุความรุนแรงในครอบครัว (ของอบต. ม่วงคำ) สภาเด็กและเยาวชน (โครงการมัดปึก) มูลนิธิบ้านสคูล เป็นต้น

(4) เครือข่ายหลักของ สค.ได้รับงบประมาณ ในการจัดโครงการตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง ได้เสนอโครงการของศูนย์พัฒนาชุมชน มีคณะกรรมการครอบครัวจังหวัด และสมาชิกครอบครัวที่ประสานกัน

(5) กลไกจังหวัดร่วมกับทางอบต. โดยอบต.มีศูนย์รับแจ้งเหตุต่างๆ

(6) ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ดำรงธรรม คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก คณะกรรมการค่านิยม 4 ประการ ทิมสหวิชาชีพทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น โดยจังหวัดเป็นผู้นำร่องแก้ไขป้องกันตั้งกรณีในวัยรุ่นและมีหลายหน่วยงานลงมาทำในพื้นที่

(7) มีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการสตรี เพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทสตรี ให้มีบทบาททางการเมือง อาชีพ และการดูแลครอบครัว

(8) โรงเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครอง นอกจากการดูแลนักเรียนโดยครูในโรงเรียนแล้ว นอกโรงเรียนก็มีเครือข่ายผู้ปกครองในชุมชน

(9) อปท. มีบทบาทในการสนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยง ถ้าการทำงานมีจุดยืนและชัดเจนก็สามารถบริหารจัดการได้ บางพื้นที่ผู้นำอปท. มีความสนใจ และเสียสละในการต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง

(10) ศูนย์พัฒนาหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ละพื้นที่จะมีระบบบริหารจัดการของพื้นที่เอง

(11) เทศบาลพญาเม็งรายมีงบประมาณอบรมให้ความรู้เยาวชนในโรงเรียน จัดโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านอาชีพก็มีทางเทศบาลไปดูแล ครอบครัวใดมีผู้หญิงท้องจะดูแลตั้งแต่สามเดือนจนคลอด มีกลุ่มอาชีพต่างๆ ทั้งทำไอศกรีม และกล้วยหอมแปรรูป

(12) ศูนย์เรียนรู้ มีการช่วยเหลือด้านอาชีพ มีงบประมาณส่วนหนึ่งในการส่งเสริมอาชีพสตรีที่ไม่มีอาชีพ เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน หรืออยากได้วิทยากร ก็ยินดีบริการให้แก่ชุมชน

➤ พื้นที่จังหวัดแพร่

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดแพร่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ศพค.ในจังหวัดจะใช้งบประมาณสนับสนุน โดยให้เขียนโครงการเข้าไป โดยปัจจุบันศพค.ใน 83 อปท. มีการขับเคลื่อนแล้ว แต่ต่อเนืงยังไม่ 100%

(2) คณะกรรมการพัฒนาครอบครัว และคณะกรรมการเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา และทำงานร่วมกับศพค. ในทุกภาคส่วน

(3) อบต. ศูนย์ OSCC ศูนย์ยุติธรรมประจำตำบล ศูนย์อาสาสมัครคุมประพฤติ และสภาเด็กมีส่วนในการป้องกันแก้ไขเียวยา โดยอบต.เป็นหลักในดำเนินงานกรณีมีความรุนแรงในครอบครัว และปัญหา ยาเสพติด

(4) สภาเด็กและเยาวชน มีการจัดงานต่างๆ โดยเด็กจะหางบประมาณกันเอง

(5) หน่วยงานภาครัฐ และอปท. ต้องมีการเสริมและเติมเต็มในการให้ข้อมูลสมาชิกในชุมชน เพื่อระดับประคองการเป็นครอบครัวที่เข้มแข็งให้ได้ และอปท.ควรต้องมีการประเมินการทำงาน

(6) ควรให้งานด้านสตรีอยู่ที่ศูนย์เรียนรู้ และงานครอบครัวอยู่ที่พมจ.

(7) ศูนย์เยาวชนได้รับรางวัลชนะเลิศในการดำเนินงาน และอบต.มีความเข้มแข็ง

(8) บางอบต. (เช่น อบต.เหมืองหม้อ เป็นต้น) สนับสนุนให้ประชาชนเป็นสมาชิกในกลุ่มที่พึ่งตนเอง เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น ซึ่งได้รับรางวัลในการดำเนินงาน และกำลังนำระบบไอทีเข้ามาช่วยในการทำงาน โดยแทนที่อบต.จะสนับสนุนให้เป็นเงินทั้งหมด ก็เปลี่ยนเป็นให้อุปกรณ์ และเน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการ แต่อปท.มีงบประมาณน้อย อยากให้ศูนย์เรียนรู้ สนับสนุนด้านงบประมาณ

2.2 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถจังหวัดลำพูน

2.2.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าองค์กรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนให้การทำงานพัฒนาสตรีและครอบครัวสำเร็จ โดยเฉพาะการสนับสนุนกำลังคนและงบประมาณก็จะส่งผลดีเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีความได้เปรียบในการใช้สัมพันธ์ภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับกลุ่มคนในท้องถิ่นทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับผู้นำหรือผู้มีชื่อเสียง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การทำงานหรือการให้ความช่วยเหลือกันง่ายขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ประธานอบต. เนื่องจากดูแลพื้นที่ คัดเลือกแกนนำชุมชนเข้ามาตามขั้นตอน ความร่วมมือดี ช่วยแบ่งเบาภารกิจ หน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณบ้าง.....มีรวมกลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมที่จ้างเย็บชุดชั้นใน ไม่ต้องออกทำงานโรงงาน สามารถซื้อจักรเย็บเย็บอยู่บ้านกับครอบครัวได้” 013

2.2.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำพูน

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ตำบลริมปิงมีโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว มีการทำงานแบบบูรณาการ มีการให้ความรู้กับคนที่แต่งงานกันทั้งชายและหญิง เช่นความรู้ในการเลี้ยงลูก มีการให้ความรู้ที่โรงเรียนประถม เรื่องเพศศึกษาบางกรณีครูในโรงเรียนไม่รู้เรื่องยาเสพติด ก็ให้ตำรวจไปให้ความรู้

(2) ศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขความรุนแรงระดับตำบลเป็นแกนหลักที่จะขับเคลื่อนได้ หากมีอยู่ในทุกพื้นที่ของชุมชนมีการจัดประชุมวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันก็จะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของภาครัฐไปได้ในระดับหนึ่ง รวมถึงการให้ความรู้ของคนในท้องถิ่นแต่ละที่ก็จะช่วยลดภาระของศูนย์ฯ ได้

(3) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีระเบียบเงื่อนไขกฎเกณฑ์ แต่อาจมีปัญหาเช่นเงินอุดหนุนไปจัดอบรมจริงหรือไม่ บางพื้นที่บางโครงการต้องคืนเงิน ถ้าไม่สามารถทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอไปได้

(4) กลุ่มพัฒนาสตรีจังหวัดลำพูน มีการทำงานเป็นกลุ่มได้ ไม่ขัดแย้งกัน ทางภาครัฐขอความช่วยเหลือ ก็ให้ความร่วมมือดี มีการประชุมของกลุ่มพัฒนาสตรีสองเดือนครั้ง

(5) การทำงานของอพม.มีทั้งปัญหาและอุปสรรค การมีอพม.ในหมู่บ้านได้มีการสะท้อนปัญหาและช่วยเหลือขึ้นมา บางพื้นที่ก็มีผู้มีอิทธิพลที่กระทำการรุนแรงกับคนยากจน ปัญหารุนแรงตอนนี้ คือ ครอบครัวยากจนและการหย่าร้าง เด็กต้องไปอยู่สถานสงเคราะห์

(6) โครงการของรัฐบาลคือศูนย์ OSCC ตรงนี้มีประโยชน์ ทำให้ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำชุมชนทุกกลุ่มทราบว่าเทศบาลเป็นศูนย์ OSCC โดยเทศบาลมีข้อมูลของกลุ่มที่มีปัญหาจึงได้ร่วมมือกับตำบลรพส. และทีมสหวิชาชีพเข้าไปแก้ปัญหาและช่วยเหลือโดยมีการติดตามเป็นรายเดือน

(7) วิทยาลัยการอาชีพป่าซางได้ทำ MOU ร่วมกับศูนย์เรียนรู้ฯ มีการคัดเลือกนักเรียนที่ด้อยโอกาสหรือขาดความอบอุ่นในครอบครัว เข้ามาอยู่ในศูนย์เรียนรู้ฯ โดยทางวิทยาลัยได้เข้ามาดูแลหลักสูตรและให้ครูจากวิทยาลัยมาสอนที่ศูนย์ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็กทั้งภายในและภายนอก เช่น การประกวดแดนเซอร์ การแข่งขันกีฬาอาชีพศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ฝึกอาชีพก็ได้ประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) พมจ.เชียงใหม่ มีการขับเคลื่อนศพค.อย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการเข้ากับท้องถิ่น มีพื้นที่นำร่อง 9 แห่งด้วยกัน เพื่อขับเคลื่อนโครงการตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรงในครอบครัว หลังจากนั้นในปี 2558 ก็มีการขยายผลเป็น 33 พื้นที่ แล้วล่าสุดปีนี้เป็น 87 พื้นที่ โดยมีงบประมาณสนับสนุนทั้งจาก พมจ. และจาก สค. เพื่อให้พื้นที่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนตรงนี้ มีการบูรณาการกันระหว่างพี่เลี้ยงแต่ละพื้นที่แต่ละอำเภอ (จากพี่เลี้ยงในพื้นที่นำร่องสู่พื้นที่อื่น) ในการดูแลเรื่องการขับเคลื่อนงานด้านครอบครัว มีวิทยากรขยายผล รวมถึงไปฝึกไปแนะนำในเรื่องของการลงพื้นที่ เรื่องของการส่งเคสจะมีไลน์กลุ่มของพื้นที่อยู่เพื่อประสานกัน ตลอดอีกส่วนของการขยายผลระหว่างจังหวัด ก็มีคณะกรรมการจังหวัดด้วย

(2) องค์กรที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดก็คือ อปท. ถ้าผู้นำไม่สนใจเรื่องของสตรี เยาวชน ครอบครัวก็จะไม่สนใจ อยู่ที่ผู้นำ โดยเฉพาะศพค. ตอนนี้อยากเป็นหน่วยเล็กไปกลายเป็นเข้าไปอยู่ใน สปสช. ได้งบเดียว ทั้งๆ ที่จังหวัดมีความพร้อมอยู่แล้วถ้าเราไปประสาน

(3) ประธานศพค. แต่ละที่ไม่เหมือนกัน บางที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางที่เป็นทีมงานผู้บริหารกลุ่มองค์กร ทางผู้สูงอายุ และเด็ก แต่ส่วนใหญ่ประธานจะไม่ใช่นายกอพท. นายกอพท.เป็นไม่ได้ เพราะเป็นผู้อนุมัติงบประมาณ และก็มีกองสวัสดิการสังคม และกองสาธารณสุข รวมถึงรพสต.เป็นที่ปรึกษา

(4) อีกหนึ่งในกลไกคือองค์กรภาคเอกชนที่เรียกว่า NGO ซึ่งก็ได้งบจากต่างประเทศหรือในประเทศล่าสุดเป็นงบจากองค์กรต่างประเทศที่ได้รับทุน กำลังพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับคนพิการซึ่งสัมพันธ์กับครอบครัว

(5) เวลาเราตั้งกลุ่มองค์กรเขาจะมองว่าแหล่งทุนหน่วยงานภาครัฐอย่างเดียว จริงๆ แล้ว NGO มีบทบาทสำคัญมาก หลายส่วนได้งบประมาณมาจาก NGO ด้วยการประสานงานของกรรมการ ศพค. เอง ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เทศบาล

(6) อปท. มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ส่วนใหญ่งบประมาณจะอยู่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขับเคลื่อนงานด้านสังคม มุ่งเน้นไปที่ว่าคนในพื้นที่จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนเอง ต้องหาแหล่งทุนเอง

(7) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนที่หมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ เป็นกองทุนที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสตรี มีสำนักงานพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการทำงานร่วมกัน แล้วก็มีพมจ.ของเชียงใหม่ แล้วมีสำนักงานเกษตร กศน. สาธารณสุขซึ่งเกี่ยวข้องกันหมดที่ทำงานร่วมกันเป็นภาคภาคี

(8) งบ สปสช. จะมีหลักเกณฑ์การอนุมัติที่เน้นเรื่องสุขภาพ เรื่องอื่นไม่ได้เลย ถือว่าผิดวัตถุประสงค์ แล้วมีความเสี่ยงที่ถูกตรวจสอบจาก สตง. ในส่วนของเทศบาลการอนุมัติต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน ซึ่งจะมีเวทีประชาคมแผนของแต่ละหมู่บ้าน การเสนอโครงการต้องผ่านประชาคมแผน แผนจะผ่านสภาแล้วออกมาเป็นเทศบัญญัติ งบประมาณตามเทศบัญญัติเท่านั้นถึงจะใช้ได้ โดยจะมีการติดตามและประเมินผลว่าโครงการที่ตั้งในเทศบัญญัติทำได้มากน้อยเพียงใด

(9) การทำโครงการกับกลุ่มองค์กร บางทีเป็นการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาล ชุมชนจัดการบางส่วน เทศบาลจัดการบางส่วน แล้วแต่ว่าจะเป็นโครงการของด้านไหน แต่เงินอุดหนุนมีข้อจำกัดว่า จะต้องอุดหนุนองค์กรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเท่านั้น

(10) ศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ภายหลังการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง จึงเน้นงานราษฎรบนที่สูงในพื้นที่ทั้งหมด 14 อำเภอ มีชนเผ่าที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 8 ชนเผ่าด้วยกัน ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 84,000 ครอบครัว

(11) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ จังหวัดเชียงใหม่เป็นหน่วยงานทำงานด้านวิชาการ บทบาทแรกคือการวิเคราะห์วิจัยด้านวิชาการที่สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย อันที่สองก็คือส่งเสริมด้านวิชาการต่างๆ ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ สามคือเรื่องของการเป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละพื้นที่ และอีกบทบาทคือทำงานร่วมกับภาคีต่างๆ

2.3 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

2.3.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าองค์กรท้องถิ่นสนับสนุนให้สตรีที่เข้มแข็งมาทำงานพัฒนาสตรีและครอบครัว ซึ่งสตรีมีบทบาทมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เดิมผู้หญิงเข้าการเมืองท้องถิ่นไม่ถึง 2 เปอร์เซ็นต์ ช่วงนั้นเริ่มณรงค์เริ่มหาผู้หญิงที่มีศักยภาพ หรือจัดตัวเข้มให้ ช่วยออกแบบโปสเตอร์ ช่วยออกแบบวิธีการเพื่อให้มั่นใจ.....ทำร่วมกับองค์กรผู้หญิงในพื้นที่ เพื่อพัฒนาสตรีและเด็กเยาวชน องค์กรผู้หญิง มูลนิธิผู้หญิง เข้ามาช่วยกันเรียกว่าดึงขึ้นมาสู่ท้องถิ่นได้....ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีในพื้นที่ ทำทุกเรื่องอีกกลุ่มคือสตรีนักรูทกิจ”020

2.3.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำปาง

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดลำปาง โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) มีเครือข่ายมีภาครัฐ อย่าง กศน.ก็เน้นเรื่องการศึกษา ซึ่งปัจจุบันทำเรื่องสตรีมากขึ้น มีมูลนิธิมีภาคประชาชน แต่การลงพื้นที่ยังเป็นหน้าเดิม ๆ อาจมีปัญหาบ้าง

(2) มีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สมัชชาสุขภาพ โดยศูนย์เรียนรู้ฯ ควรมีบทบาทในการรวมงานเหล่านี้ โดยมีศพค.ทำหน้าที่ช่วยในการหนุนเสริมครบถ้วน มีการวางบทบาทของจังหวัดและการจัดการในระดับตำบล

(3) มีองค์กรภาคเอกชน เช่น สมาคม ชมรมต่าง ๆ ที่ทำงานในพื้นที่ มีศูนย์เฝ้าระวังเมื่อเห็นเหตุก็จะแจ้ง แต่งบประมาณเป็นเรื่องของแต่ละองค์กรมีการประสานงานระหว่างกันในเรื่องการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

(4) มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กศน. พมจ. อพม. เงินกองทุนพัฒนาสุขภาพตำบล เป็นต้น

(5) ภาครัฐมีปัญหาความต่อเนื่องของงานหรือในระดับองค์กร คนที่สามารถขับเคลื่อนได้คือคนในพื้นที่ ปัญหาที่ต้องการแก้ไขจริงๆ จะถูกตัดส่วนใหญ่เคสต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรี จะผ่านทาง OSCC ไม่ค่อยมีโทรมาแจ้งโดยตรงที่หน่วยงาน บางครั้งเป็นเรื่องที่ท้องถิ่นสามารถแก้ไขได้และจบกันได้ แต่พอส่วนกลางลงไป แล้วพอกลับไปแล้วก็สร้างเรื่องที่กระทบจิตใจเขา เช่น การนำรถ OSCC สัมผัสลงไปในพื้นที่เป็นต้น บางพื้นที่ก็มีทีมสหวิชาชีพในชุมชนที่เข้มแข็งอยู่แล้ว

(6) เด็กที่มาเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเด็กพื้นที่สูง และเป็นเด็กที่ค่อนข้างติสาขาที่เรียนเป็นสาขาผ้า ตอนนี้อยู่ศูนย์เรียนรู้ฯ ไม่ได้ส่งเด็กไปเรียนแล้ว ก็ค่อนข้างน่าเสียดาย ควรมีการตั้งคณะกรรมการในส่วนนี้ที่เข้ามาช่วยเข้ามาพัฒนาแผนงาน เชิญบุคคลมาแลกเปลี่ยน และถอดบทเรียนร่วมกัน

(7) แรงงานจังหวัดได้รับงบประมาณแต่ละปีประมาณหนึ่งล้านบาท ภารกิจที่มีเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ โดยมีการจัดพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ที่ว่างงาน ตอนนี้แรงงานจังหวัดกำลังจัดทำแผนอยู่ ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถเข้าไปเติมเต็มได้

(8) คณะกรรมการศพค. ควรจะมีโครงสร้างประกอบด้วยผู้แทนที่มาจากหน่วยงานรัฐ อปท. ภาคเอกชน ชุมชน สตรี ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน และมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

(9) การทำงานของศพค. ที่ผ่านมามีการจัดอบรม แต่ไม่สามารถอบรมเป็นครอบครัวได้ พ่อไม่ว่าง แม่ไม่ว่าง หรือลูกไม่ว่าง

➤ พื้นที่จังหวัดพิจิตร

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) กศน.และสนง.พัฒนาชุมชนมาช่วยเหลือเรื่องฝึกอาชีพ หน่วยปกครองเข้ามาแจกถุงยังชีพ เกษตรท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง อบต.จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและคนพิการ ธกส.และสหกรณ์ มาให้ความรู้การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจพอเพียงทหารเข้ามาแจกถุงยังชีพและคอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อย

(2) สาธารณสุขมาให้ความรู้เรื่องการป้องกันยุงลาย โรคอ้วน เบาหวาน ความดัน ส่วน รพสต. มีการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงเดือนละครั้ง

(3) พมจ. จิตอาสาโรงพยาบาลพิจิตรเข้ามาช่วยเหลือเด็กที่ยากไร้ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุ ที่ถูกทอดทิ้งและมีโรคประจำตัว

(4) การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ แตกต่างกับหน่วยงานอื่นมาก เพราะหน่วยงานอื่นมาให้อบรมความรู้ ฝึกเสร็จแล้วก็ไป ซึ่งต่างจากศูนย์เรียนรู้ฯ ตั้งแต่ยื่นเรื่องไปก็เข้ามาให้ความช่วยเหลือ เข้าอบรมก็สนับสนุนค่าพาหนะและค่าอาหาร เมื่ออบรมเสร็จก็ให้เงินมาเป็นทุนมาเป็นต้นทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม คือหน่วยงานก็เข้าใจชาวบ้านอย่างพวกเรา และก็มีสอนให้ทำบัญชีรายรับรายจ่าย

2.4 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา จังหวัดขอนแก่น

2.4.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบว่าดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ใช้จุดแข็งของการฝึกอาชีพด้วยหลักสูตรที่หลากหลายซึ่งเป็นภารกิจเดิมและเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาสตรีและครอบครัว

เนื่องจากศูนย์ฯมีพัฒนาการจากการเป็นสถานสงเคราะห์และศูนย์ฝึกอาชีพมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันจึงยังมุ่งช่วยเหลือสตรีด้อยโอกาสและผู้ด้อยโอกาสอื่นให้มีความสามารถและออกไปประกอบอาชีพ โดยพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงและพยายามบริหารงานบนงบประมาณที่มีข้อจำกัดดังกล่าว

“เดิมต้องการสกัดกั้นไม่ให้สตรีไปทำงานในเมืองใหญ่พัฒนาสตรีอายุ 15 ปี ให้มีทักษะวิชาชีพพร้อมสอนมารยาทบุคลิกภาพ ทักษะชีวิตจิตวิทยาพิเศษนอกเหนือวิชาชีพ 12 วิชา วิชากฎหมาย วิชาสุขภาพการจัดการงานวัฒนธรรมไทย....สมัยก่อนเด็กทุกแผนกเรียนทำอาหาร 4 ภาคเป็นคอร์สเดือนครึ่ง เรียนทำความสะอาดบ้านเรือนเสื้อผ้าการดูแลตนเอง.....ตอนนั้นศูนย์ได้รับคำชมเยอะมาก.... เป็นหน่วยงานดีเด่น...เด็กในศูนย์ได้รับคำชมว่ามารยาทดี เจ้าหน้าที่ทุกคนใส่ใจมาก....เพราะมีหม่อม....เป็นที่ยึดเหนี่ยว รู้สึกว่าต้องทำให้ดีที่สุด.....หม่อมมามอบประกาศนียบัตรด้วยตนเอง.....ที่นี่ดูแลทุกหน่วยงานในจังหวัด.....ทุกหน่วยเวลาเดือดร้อนวิ่งมาหาเรา.... วัดส่งเจ้าหน้าที่มาเรียนผูกผ้าประดับประกอบเป็นอาชีพเสริมจนทุกวันนี้....คิดหลักสูตรระยะสั้นหนึ่งเดือน1 อาทิตย์...มีคหกรรมศาสตร์โภชนาการ ดอกไม้เสริมสวย...คตินอกกรอบตลอด กระทั่งได้รับคำสั่งปี 57-58 ให้สร้างชีวิตใหม่กับกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มค้าประเวณี.....ก็มีผู้ชายข้ามเพศเข้ามาเรียน เด็กพิการมาเรียน ซึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่จะรับเด็กเรียนได้....ความเสมอภาคหญิงชาย รับผู้ชายมาเรียนแบบเดินเรียนไม่ให้ค้าง....ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน....หลังจากนั้นเปิดนวด....คนอายุเกินมาเรียน.....สอนทำขนมไทย....คนที่เรียนนวดแล้วต้องไปสอบที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานเรียกว่าสอบมาตรฐานคือพัฒนาอยู่ตลอดพัฒนาไปเรื่อย....โครงการข้างนอกมีให้ความรู้เยาวชนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงตามโรงเรียนต่างๆปีหนึ่งเป็นสิบโครงการ” 502

“เด็กหลายคนที่ยากจนแต่มุ่งมั่นเพราะพ่อแม่ไม่มีดั่ง ที่นี้ก็ส่งเสริมให้เรียน ปวช.ปวส.....แข่งขันได้ รางวัลชนะเลิศระดับภาคของการโรงแรมและส่งเสริมแข่งขันระดับชาติ.....ที่นี้เด่นเรื่องอาชีพ...สถานประกอบการรับ คนที่นี้ไปทำงาน บางคนไปอยู่สถานประกอบการจนเป็นผู้บริหารหรือบางคนที่มีกำลังก็พาน้องที่นี้ไปทำงาน สถานประกอบการอยากได้คนที่นี้ ถือเป็นจุดแข็ง...เป็นสิ่งดีเป็นวัฒนธรรมที่มั่นใจว่ามาที่นี้แล้วมีงานแน่นอน หลักสูตรปวช.ปวส. อาจไม่ใช่ภารกิจโดยตรง แต่ต้องการให้เด็กด้อยโอกาสมีอาชีพ สถานประกอบการ ต้องการเด็กมีวุฒิเลยคิดหลักสูตรปวช.ปวส. ขึ้นมาเป็นตัวเลือก แต่ต้องดูแลค่าเรียนเพราะเด็กไม่มีจ่าย ใช้เงิน สงเคราะห์ไปเป็นจ่ายค่าเทอมอยากส่งเด็กให้ถึงฝั่งแต่เงื่อนไขอะไรบางอย่าง” 503

“ปัญหางบประมาณเป็นเรื่องปกติ ไม่พอทุกที แต่กรมพยายามเติมเสริมให้เพราะกลุ่มเป้าหมายที่นี้ ล้นทุกปี เขตพื้นที่กว้าง 3-4 จังหวัด กลุ่มเป้าหมายอาจไม่ครบ 10 จังหวัดด้วยซ้ำ สำนักงานประมาณคิด ค่าอาหารตามระเบียบ.....ก็พยายามทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความสุขในการอยู่อาศัย.... เมื่อก่อนกรมราชทัณฑ์ สงเคราะห์อาหารให้...พยายามที่จะบริหารจัดการให้อยู่ได้.....ทำให้พอขับเคลื่อนไปได้เพื่อประสิทธิภาพ” 503

2) ศูนย์เรียนรู้พัฒนาตนเองสู่ภารกิจใหม่ด้วยการทำงานเชิงรุกออกไปในชุมชน โดยใช้การฝึก อาชีพเป็นเครื่องมือแนวทาง

นอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามภารกิจเดิมแล้วศูนย์เรียนรู้เพิ่มเติมการทำงานเชิงรุกเพื่อรองรับ ภารกิจใหม่ด้วยโครงการฝึกอาชีพสตรีในชุมชนโดยเริ่มจากให้สตรีรวมกลุ่มจำนวนสมาชิกพอสมควรและรับการ อบรมตามวันเวลาที่กำหนดพร้อมให้ทุนสนับสนุนการเข้าร่วมโครงการรวมทั้งเตรียมคิดโครงการ/กิจกรรมเพื่อ รองรับพัฒนาครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“มีโครงการออกไปชุมชนด้วยคือ ไปสร้างกลุ่มอาชีพลักษณะรวมกลุ่มอบรม 60 วัน 100 วัน ลงทุนให้ เขาดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม...ตอนนี้กำลังตั้งหลักรองรับภารกิจใหม่ของกรมที่จะขับเคลื่อนซึ่งอนาคตจะกว้าง มากขึ้นโดยต้องไปแก้ปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ให้อยู่มีความสุขในชุมชน ถือเป็น บทบาทในอนาคต.....การสร้าง ความเข้มแข็งในระดับชุมชนต้องป้องกันปัญหาดังแต่ในครอบครัว ถ้าครอบครัว เข้าใจ เขาจะป้องกันเอง โดยเฉพาะเยาวชนเสี่ยงค้าประเวณี ต้องให้ชุมชนมีเกราะป้องกัน” 503

3) ผู้นำของศูนย์เรียนรู้ เป็นบุคคลหลักที่มีบทบาทนำพาบุคลากรให้เข้าใจและปฏิบัติงานตาม ภารกิจเดิมและภารกิจใหม่ด้วยการสร้างความเข้มแข็งของฝึกทักษะอาชีพซึ่งเป็นภารกิจเดิมให้มากขึ้น พร้อมกับออกแบบงานตามภารกิจใหม่ด้วยการต่อยอดการฝึกทักษะอาชีพในชุมชน

ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ มีบทบาทอย่างมากในการสร้างความมั่นใจ เป็นตัวอย่างในการคิดนอก กรอบเรื่องการสร้างเครือข่ายระดับต่างๆ ในชุมชน ลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ออกแบบโครงการ/ กิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์สังคม บุกเบิกการทำงานลักษณะใหม่ๆ สร้างภาวะผู้นำให้ผู้ปฏิบัติงาน แสวงหาแหล่งช่วยเหลือ นำพาบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการฝึกและขยาย การฝึกอาชีพด้วยหลักสูตรลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการทำงานที่นับว่าเป็นจุดแข็งเดิมที่มีและพา ขยับเคลื่อนไปสู่ภารกิจใหม่แบบแทรกซึมภารกิจใหม่กับการทำงานเดิม

“ขึ้นอยู่กับผู้นำหน่วยเป็นสำคัญต้องเข้าใจว่าปัญหาอะไรที่ทำให้สตรีเข้ามาอยู่ที่ศูนย์....เด็กไม่สามารถเรียนในระบบได้เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจเด็กหัวไร่ปลายนา เลี้ยงวัวไม่นานก็เข้าสู่ตลาดแรงงานซึ่งเป็นแรงงานเด็กจบ ป. 6 อายุ 12 ปีจะไปทำงานได้อย่างไร บางทีศูนย์ต้องรับเด็กไว้ก่อนแม้อายุไม่ถึง...ที่นี้หลักสูตรปีเดียวบางทีเด็กยังทำงานไม่ได้ ก็ต้องอยู่ที่นี้ก่อน หาทางทำหลักสูตรเพื่อปิดช่องว่างยี่ดอายุให้เด็กเรียนและออกไปทำงานได้ แก่ปัญหาเฉพาะหน้าปรับไปตลอด.... ไม่ใช่ทำงานแต่ในศูนย์ต้องยื่นมือออกไปช่วยเด็กข้างนอก งานกว้างมาก.....กรมพยายามปรับภารกิจใหม่ให้ขยายออกไปแนวคิดนี้ถูกต้องเพราะจริงๆ ศูนย์ทำมาก่อนหน้า...กระโดดออกนอกรั้วไปนานแล้ว...ศูนย์ก้าวข้ามรั้วออกไปดูแลชุมชน....น่าจะเปลี่ยนเป็นศูนย์การเรียนรู้มานานแล้ว.....จัดอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่นี้2 อาทิตย์ผู้สูงอายุมาจาก 4 จังหวัดเป็นเงินของออมสินเด็กการโรงแรม ทำอาหารให้..ได้ประโยชน์ทุกอย่าง.....เมื่อก่อนทำกระท่อมไว้ ในกระท่อมมีอุปกรณ์ทอดผ้าของคนอีสานให้เด็กเรียนรู้กลางธรรมชาติจริง.....ทำให้เด็กหายคิดถึงบ้าน.....นี่คือจิตวิญญาณของศูนย์.....ช่วงนั้นหม่อมນាំโกโมโนมา ให้เด็กเรียน เมื่อจบตัดเย็บเสื้อผ้าต้องเรียนโกโมโนอีก1 ปีเป็นหลักสูตร 1 ปีกับ 6 เดือนได้ทุนติดต่อกัน3 ปีละ 5 คนไปเรียนที่ญี่ปุ่น สมัยนั้นพัฒนามากไม่เคยอยู่นิ่งเลย” 502

“ผู้นำต้องไปก่อน ชวนลูกน้องทำเครือข่ายระดับตำบล....เบิกทางให้เห็นว่าทำได้.....ผู้นำต้องไปประสานหน่วยงานข้างนอก.....ต้องสร้างแนวคิดให้ผู้ปฏิบัติได้ประสบการณ์.....ต้องสร้างความแตกต่างในการทำงาน....เป็นคนแรกที่ไปส่งเสริมไม่ผลบนดอยธรรมชาตินบนประมาณจำกัด..... คัดนอกกรอบ ทุกอย่างอยู่บนเงื่อนไขที่จัดการได้....คิด โครงการเก่าแก่น้อย.....มีเงินสงเคราะห์ช่วยคนที่เรียนจบให้ไปทำอาชีพตัวเอง.....ช่วยภายใต้ระเบียบให้พึ่งตัวเองได้แล้วให้คิดขยายกิจการของตัวเอง.....หากหัวหน้ามีภารกิจ ลูกน้องต้องประสานแทนได้....เข้าถึงเครือข่ายชุมชน ทำให้ลูกน้องเห็น พาไปแนะนำให้คนอื่นรู้จัก.....ลูกน้องก็เต็มใจทำงานง่ายขึ้น เครือข่ายก็รู้สึกดี ลูกน้องภูมิใจ ต่อไปอีกไปประสานเอง....ถือคิดว่าต้องให้ความสำคัญกับหน่วยงานอื่น.....ไปเยี่ยมให้กำลังใจลูกน้อง ไปดูว่ามีปัญหาอะไร.....ไปเยี่ยมหลายกลุ่ม มีเงินสงเคราะห์ไปมอบกลุ่ม ไปชื่นชมกลุ่ม....ไปเสริมความภาคภูมิใจให้ทำให้ดีที่สุดต้องเริ่มตัวเองก่อน ทำแปลงผักแบบถาวร.....ให้เด็กเห็นแล้วกลับไปทำที่บ้าน..... ใช้น้ำนมความรู้สึกของการเป็นพ่ออบรมลูกผู้หญิงในศูนย์.....พยายามคุยให้รู้สึกว่าเราเป็นพ่อ พยายามสอนตอนเช้าหน้าเสาธง ปกป้องไม่ให้ใครรังแก....เด็กชายอยากนุ่งกระโปรง ก็ตามใจเพราะไม่เสียหายกับสังคม.... ต้องมองเชิงบวก ...วิงวอนเป้าหมาย ผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบ” 503

4) หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนสตรีผู้นำดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสตรีและครอบครัวระดับจังหวัด

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีช่วยเหลือสตรีและครอบครัวด้วยกิจกรรมลักษณะที่หลากหลายและต่อเนื่อง ด้วยงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและจากหน่วยงานอื่นที่ให้การช่วยเหลือ โดยให้ความสำคัญมากขึ้นกับกิจกรรมการพัฒนาครอบครัวที่เกิดจากการรับทราบปัญหาของสตรีในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัด ขณะที่ภาครัฐสนับสนุนการทำงานของแกนนำสตรีโดยบรรจุไว้ในแผนการทำงาน ซึ่งกิจกรรมมีจำนวนมาก แต่บุคลากรมีจำกัดซึ่งต้องอาศัยเครือข่ายต่างๆ ช่วยให้งานดำเนินไปได้ตามแผนดังกล่าว

“หลังจากเป็นประธานสตรี ก็ไปพัฒนาชุมชน ไปอบรม ร่วมช่วยสังคม.....ไปรับฟังปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น....ของบจากนักการเมือง....เป็นค่าบริหารจัดการของหน่วยงาน.....12 ตำบลแบ่งกัน.....เชิญ

แม่บ้านมานั่งคุย ห่อข้าวกินกัน...จะช่วยเหลือกันอย่างไร...ช่วยคิดกัน แต่ละหมู่บ้านหาเงินมาช่วยกัน....เก็บบ้านละ 10 บาท ได้ร้อยห้าสิบลบาทตายไปช่วย....ทำมา 27 ปี...สมาคมก่อตั้งจนปัจจุบันสมาชิกกว่า 20 คน มีอาคารสถานที่ มีรถ ทำให้คนเห็นว่าดี.....ก็ดีใจลึกๆ ว่าได้ช่วยคน.....รายงานประจำปีทำถูกต้องตามกฎหมายให้เกิดความไว้วางใจ.....บริจาคให้โรงพยาบาล สร้างวัด ไม่มีเงินเดือน” 501

“ค่ายครอบครัวอบอุ่นสมาชิก คือแก่กลางวัยรุ่น ไปขอเงินจากกองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคมและกองทุนสตรี ปีที่แล้วได้รับรางวัล.... ไปทำให้ผู้ต้องขังหญิงได้รางวัลพัฒนาผู้ต้องขังหญิงดีเด่น 4 ปีติดต่อกัน..... ค่ายครอบครัวอบอุ่นจะสอนพ่อแม่ว่าวางแผนอย่างไรให้ลูกรู้ว่าการรักของครอบครัวสำคัญที่สุด สมาชิกที่มาร้องให้ระงม.....พอเกษียณไปแล้ว ยังถูกตามให้ไปช่วยงาน เป็นกรรมการมูลนิธิที่ห้ามลาออก....เป็นอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ช่วยงานตลอดว่างก็ไป....พมจ. ให้เงินมาทำครอบครัว 2-3 ปี....จัดบรรยายกฎหมาย สวัสดิการสังคม....ค่ายครอบครัวได้รางวัลระดับประเทศ....ต่อด้วยโครงการต้นกล้าเด็กดี....โครงการสภาเด็ก....มีผู้สูงอายุในโครงการ....มีกิจกรรมเคลื่อนที่....กิจกรรมด้านวัฒนธรรม...หาทุนมาทำงาน....ได้เรียนรู้การทำงานที่ประสบความสำเร็จจากหน่วยงานอื่น” 502

“การพัฒนาสตรีขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของสตรีที่เป็นเครือข่ายการทำงานให้สามารถช่วยคนในชุมชนได้บางครั้งส่วนกลางให้งานลงมาเยอะทำไม่ทันต้องรายงานให้เสร็จสิ้นเดือน...ทำได้เพราะความสัมพันธ์ส่วนตัวอบต. ที่รู้จักก็ช่วยกันเก่งจากไหนก็ต้องสร้างสัมพันธ์ภาพทำงานกับคนอื่นต้องเรียนรู้...บทบาทสตรีของอุดรเข้มแข็งแทบทุกกลุ่ม.....ข้าราชการบำนาญมาเป็นอาสาสมัคร สวมหมวกหลายใบ ควบคุมดูแลทั้งหมดประสานทั้งหมดดึงสตรีให้มาทำงานร่วมกันได้.....ทุ่มเทให้กับงานสังคมไม่หวังผลตอบแทน.....ดึงเครือข่ายเข้ามาเลยทำให้เข้มแข็ง” 701

5) การพัฒนาสตรีและครอบครัวจะทำงานด้วยการประสานเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนทำงานประสานกันเป็นเครือข่ายอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มสตรีและต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือสตรีและครอบครัวบนจำนวนบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดตั้งคำถามต่อไป

“ประสานทุกหน่วยงานเช่นถ้าผู้สูงอายุไม่มีคนดูแลก็ประสานไปที่ศูนย์ผู้สูงอายุเด็กถูกระทำต้องส่งเข้าบ้านพักเด็กก่อนแล้วบ้านพักส่งมาที่ศูนย์.....สหวิชาชีพมีหน่วยงานในกระทรวงพม. ทหารตำรวจสาธารณสุของค์กรภาคเอกชนเครือข่ายพัฒนาสตรีเครือข่ายบทบาทสตรี สตรีนักธุรกิจชมรมแม่ดีเด่นชมรมสตรีดีเด่นเป็นเครือข่ายทั้งหมดวัฒนธรรมพัฒนาชุมชนเขตพื้นที่การศึกษา.....เจ้าหน้าที่มีแค่คนสองคน.....ทำทั้งจังหวัดเหนื่อยมากบางวันออกพื้นที่ 3 case บางทีไม่ได้ดูครอบครัวตัวเองเลย.....ต้องสอนงานเด็กใหม่ พอรู้งานก็ไปอีกแล้วอย่างน้อยควรเป็นพนักงานราชการ มีสวัสดิการให้บ้าง ให้เป็นลูกจ้างที่เท่าเทียมราชการ ให้ได้บำเหน็จบำนาญหากเป็นพนักงานเข้าประกันสังคมเบิกให้พ่อแม่ไม่ได้ก็ดิ้นรนหาที่ที่มั่นคงกว่าคุณภาพงานแทบไม่มีให้เปลี่ยนโครงสร้างปรับภารกิจก็เหมือนเดิมเพราะความมั่นคงของคนทำงานไม่มี” 701

2.4.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) กลไกขององค์กรที่ทำงานพื้นที่ในระดับจังหวัด นอกจาก พมจ.แล้ว จะมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีพัฒนาชุมชนเป็นผู้กำกับดูแลและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรี (อย่างไรก็ตาม มีการถกเถียงประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทในกองทุนบทบาทสตรีนี้)

(2) พมจ.มีคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ถือว่าเป็นกลไกหลักตัวหนึ่งของ พมจ. โดยมีบทบาทหน้าที่ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการพัฒนาแก้ไข ส่งเสริมด้านครอบครัว แล้วก็มีเวทีที่จะเคลื่อนตามนโยบายของคณะอนุกรรมการ เป็นเวทีสมัชชาครอบครัว ซึ่งเป็นที่เก็บประเด็นจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาควิชาการ หรือองค์กรต่าง ๆ มาระดมแนวคิดแล้วมากำหนดยุทธศาสตร์และวางแผน นำเสนอเข้าสู่วาระแห่งชาติและเข้าสู่ระดับประเทศ ตรงนี้ต่อยอดกับ ส่วนกลไกในการแก้ไขพัฒนาครอบครัวคือตัวศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(3) ควรให้อปท. มาร่วมพูดคุยกับศูนย์เรียนรู้ฯว่าจะมีนโยบายร่วมกันอย่างไร เพื่อให้เป็นรูปธรรม

(4) สโมสรซอนต้าสากลขอนแก่น ได้ทำประชาสัมพันธ์ให้ศูนย์เรียนรู้ฯ แล้วประสานงานทำโครงการด้านส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ให้ผู้หญิงรักษาวลสงวนตัว รู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสม โครงการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โครงการทำดีเยาวชนรักพ่อเพื่อเทิดพระเกียรติในหลวง มีการจัดกิจกรรมการยุติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การยุติการกระทำรุนแรงกับสตรีและเยาวชน โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายในต่างประเทศ

➤ พื้นที่จังหวัดอุดรธานี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนมาจาก อบต. มีคณะอนุกรรมการที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสตรีและเด็ก คณะกรรมการพิจารณาแต่ละหมู่บ้าน ให้ผู้นำหมู่บ้านเสนอเข้ามาว่าอยากให้ดูแลครอบครัว หรือสตรี หรือเด็กที่พ่อแม่ไม่มีที่จะให้อยู่ แล้วก็มีการประชุมเพื่อคัดเลือก ส่วนคนแก่ที่ไม่มีลูกดูแล ก็ให้ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปทำให้ องค์กรของเราก็ดูแลอยู่ ส่วนมากจะเรื่องยากจน เราจะมึงบประมาณให้แค่สองหมื่นบาทให้ทุกปี โดยกองทุนเราจะสนับสนุนทุกปี

(2) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะมีเงินให้กู้ยืม ซึ่งมีปัญหาว่าทำไมตรงเป้าหมายตามโครงการที่สนับสนุน ทำไปแล้วมันไม่ต่อเนื่อง หยุดชะงัก เลยต่อยอดไม่ได้ มีความพยายามหาแหล่งทุนฝึกอาชีพที่จะทำให้ทุกอย่าง แต่พอให้ไปแล้วก็ไม่อยากจะทำ

(3) บทบาทของพัฒนาสังคมมีงบประมาณให้นำไปฝึกอาชีพ ผ่านทางพัฒนาชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งประธานทุกตำบล ว่าเรามีกิจกรรมอะไร มีข่าวสารอะไรก็จะทำหนังสือแจ้งให้ทราบ มีการอบรม ให้ความรู้ แต่ปัญหาคือไม่ต่อเนื่อง

(4) หน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าไปดูแลมีน้อย ท้องถิ่นบางที่ไม่ตั้งบที่จะไปพัฒนาเกี่ยวกับ บทบาทสตรีไม่มีส่งเสริมอาชีพ ไม่มีเรื่องที่จะช่วยสตรี ไม่มีอะไรที่แน่นอน เพราะไม่มีหน่วยงานใดที่จะเข้าไป รับผิดชอบโดยตรง น้อยคนที่จะรู้จักองค์กรที่จะช่วยเหลือเขาได้

(5) วันสตรีสากลได้รับงบประมาณหกแสนจาก อบจ. เราก็แบ่ง 20 อำเภอ อำเภอละสองหมื่น โดยให้ทำงานเกี่ยวกับการต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ การต่อต้านเอดส์ และเพศศึกษา แล้วกลไกอีกอันหนึ่งคือจัด อบรมกฎหมายครัวเรือนให้แก่สตรีที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม มีคนจำนวนมากที่สนใจเข้าประชุมเป็นร้อยคน มี สมาคมนักธุรกิจวิชาชีพที่สนับสนุนงบประมาณ การสอนอาชีพให้กับสตรีผู้สนใจ โดยประสานกับวิทยาลัย อาชีวศึกษา

(6) การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีจะมีระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ตามระเบียบมี การประชุมทุกเดือน แต่สืบเนื่องจากว่าทุกวันนี้เศรษฐกิจไม่ดี ก็ประชุมสองสามเดือนครั้ง หรือแล้วแต่ภารกิจ

(7) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนี้มีงบประมาณมาจากรัฐบาล แต่พัฒนาบทบาทสตรีของอำเภอ และตำบล ไม่มีอำนาจที่จะเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จะต้องทำเป็นสมาคม เช่น ได้รับงบประมาณจาก อบจ. ทางสมาคมจะต้องเขียนโครงการให้ หรือขอจาก อบต. พมจ. ก็เช่นกัน

(8) สำนักงานพัฒนาชุมชนก็จะดูแลเรื่องรายได้ให้แก่สตรี พัฒนาสังคมก็จะสนับสนุน พัฒนบทบาทสตรีและครอบครัว ให้การสนับสนุนแก่กลุ่มองค์กรสตรีจะไปทำงานในพื้นที่ กองทุนส่งเสริมการ จัดสวัสดิการสังคมให้อุปกรณ์สารพัดประโยชน์ อุปกรณ์สวัสดิการชุมชนที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายการส่งเสริม การจัดสวัสดิการสังคม ก็ของงบประมาณไปจัดกิจกรรมได้ นอกนั้นก็จะเป็นส่วนของท้องถิ่นที่ขอสนับสนุนงบ ตรงนี้ แล้วก็หน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคม ส่วนกิจกรรมก็จะเป็นในเรื่องของเด็กและเยาวชน เรื่องความรุนแรง เรื่องพ่อแม่วิยโสเพราะว่าสถานการณ์นี้จะเพิ่มมากขึ้น ในหลายพื้นที่เป็นเรื่องของยาเสพติด ซึ่งบูรณาการร่วมกันกับท้องถิ่น เรื่องการค้ามนุษย์ของกองทุนการค้ามนุษย์ ก็จะสนับสนุนงบประมาณให้ หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาททำให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน สตรี ผู้นำสตรี หรือผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ผู้หญิงผู้ชาย ให้พื้นที่ที่มีส่วนร่วมตรงนี้ อีกกองทุนคือกองทุนคุ้มครองเด็กส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งก็จะไปแก้ปัญหาของครอบครัวและของสตรี นอกจากนั้นยังมีกองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคม ซึ่งองค์กรไม่ สามารถขอได้เอง ต้องขอผ่านท้องถิ่น

(9) เวลาเจ้าหน้าที่เขาออกไปพื้นที่ เวลาหน่วยงานท้องถิ่นไปเป็นวิทยากร พื้นที่ไม่ทราบข้อมูล พวกนี้ว่ามีกองทุนที่สามารถเข้าถึง โดยเฉพาะด้านสตรี ครอบครัว ผู้สูงอายุ และเยาวชน

(10) ศพค. จังหวัดอุดรธานียังไม่ครบทุกตำบล ก็พยายามผลักดัน แต่ก็อยากให้เขาพร้อม อยากให้เป็นทางเขาที่อยากจะมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นมากกว่าที่จะไปบังคับ หลายพื้นที่จัดตั้งขึ้นมาแล้วไม่มีการ ขับเคลื่อนทางด้านสตรีและครอบครัว แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารท้องถิ่น หรือว่าเจ้าหน้าที่ที่ดูแล

รับผิดชอบตรงนี้ การโยกย้าย หรือการสับเปลี่ยนตำแหน่งงาน เราพยายามจะให้เครือข่ายในพื้นที่เห็นความสำคัญของศูนย์ต่างๆ ของเราที่ตั้งขึ้น แล้วก็มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว มีคณะกรรมการสตรีให้ข้อเสนอแนะในเรื่องต่างๆ ซึ่งมาจากองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรอิสระ

(11) เวลาประชุมไม่ว่าจะเป็นทางกรมจะบอกว่าให้มาของงบประมาณทางท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นมีงบจำกัด อาจจะทำได้บ้างไม่ได้บ้าง ชุมชนส่วนมากจะไม่ได้ทำอาชีพ ผู้ชายจะเป็นหลัก ทำอย่างไรเงินถึงจะมาเข้าแหล่งสตรีได้โดยตรง

(12) กลุ่มพัฒนาสตรีก็มีการเสริมอาชีพ การตั้งกลุ่มแล้วก็การหาเงินระดมทุนหารายได้เพื่อจัดเก็บเข้าส่วนกลาง ดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่อไป ผลตอนนี้เราสามารถดำเนินโครงการได้ กลุ่มก็มีเงินเก็บในกลุ่มแล้วก็สามารถช่วยเหลือคนในกลุ่มได้

2.5 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

2.5.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบว่ามีดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ใช้จุดแข็งของการฝึกอาชีพซึ่งเป็นภารกิจเดิมเป็นฐานในการพัฒนาสตรีและครอบครัว

ศูนย์มีพัฒนาการจากการเป็นสถานสงเคราะห์และเป็นศูนย์ฝึกอาชีพมาอย่างยาวนานเช่นเดียวกับศูนย์เรียนรู้ฯ อื่น การพัฒนาสตรีจากอดีตถึงปัจจุบันจึงมุ่งช่วยเหลือสตรีด้วยโอกาสในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะสตรีที่เสี่ยงต่อการค้าประเวณี การว่างงาน การไม่ศึกษาต่อให้มีงานทำและออกไปประกอบอาชีพได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เริ่มต้นจากวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการค้าประเวณี โดยใช้อาชีพส่งเสริมให้เกิดรายได้ ยุคนั้นคนว่างงานมาก ไม่เรียนต่อมาก วัฒนธรรมบางพื้นที่เห็นว่าการค้าบริการทางเพศหาเงินง่าย แต่เชิงวัฒนธรรมรับไม่ได้ กลุ่มเป้าหมายมีสตรีจำนวนมากเลยต้องเปิดเพิ่ม ที่นี้เปิดตั้งแต่ปี 30 เดิมไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นเป้าหมาย สตรีที่ไหนดมาเรียนก็ได้ แต่มีเกณฑ์คัดเลือกแต่ละจังหวัดเหมาะสม” 601

“ปัญหาคือ เด็กจบประถมไม่ได้เรียนต่อ อีกส่วนหนึ่งอาจไปทำอะไรไม่เหมาะสม จัดเป็นหลักสูตรฝึกอบรม 6 เดือน เป็นวัยรุ่นช่วง 14 ถึง 17 18.....เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายเพราะกินอยู่ที่นี้ อาหาร 3 มื้อที่พักอุปกรณ์ฟรีทั้งหมด ไม่ต้องควักกระเป๋า เมื่อเด็กจบมีอาชีพติดตัว อาจเสริมสวย ตัดผม โกศนาการตัดเย็บเสื้อผ้า หางานทำได้ แล้วทางนี้ก็หางานให้ด้วย ติดต่อกับกรมจัดหางานจังหวัดนี้และจังหวัดอื่นๆ” 603

2) ศูนย์ฯ ปรับการจัดการเรียนการสอนให้คู่ขนานและเทียบเคียงได้กับระบบการศึกษาแบบทางการ

เนื่องด้วยจำนวนผู้สมัครเรียนเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย จากเดิมมีผู้สมัครจำนวนมาก ต่อมาเริ่มมีแนวโน้มลดลง จึงปรับลักษณะการจัดการเรียนการสอนให้เทียบเคียงได้กับหลักสูตรในระบบทางการเพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาและใช้คุณวุฒินี้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“รุ่นแรก ๆ คนเรียน 700 - 800 คน เรียน 6 เดือน เป็นหลักสูตรตัดเย็บเสริมสวย แม่บ้าน โภชนาการ อยู่ในหลักสูตรเดียวกัน มีการวัดผล มอบวุฒิบัตรให้เมื่อสำเร็จการอบรม คนจบจะตั้งตัวได้เลย ลูกศิษย์เยอะมาก กระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ได้ดิบได้ดีจากศูนย์และทำมาเรื่อย.....พอยุคสมัยเปลี่ยน คนเรียนต่อมากขึ้น จนถึง ม.3 ภาคบังคับ วิทยาลัยการอาชีพระดับอำเภอเยอะมากคนเลยไปเรียน ปวช.ตามระบบ ศูนย์เลยเหลือกลุ่มด้อยโอกาสมาเรียน คนเรียนน้อยลงประกอบกับคนเรียนจบเข้าโรงงาน เพราะต้องการสะดวกสบาย หากมาเรียนที่นี่ 6 เดือนเสียเวลา ไปทำงานได้ค่าจ้าง ไม่มีทักษะก็ได้ แต่ที่นี่หากทำให้มีทักษะจะเลือกงานและได้สวัสดิการมากกว่า ต่อรองได้ ก้าวหน้าได้มากกว่าหรือจะออกมาตั้งร้านได้เพราะมีเครือข่ายที่รู้จักกันในผู้เรียนเลยต้องปรับระบบใหม่ เป็นหลักสูตรระยะสั้นกว่า 6 เดือนและหลากหลาย ตรงความต้องการของในชุมชน เช่น ทำซูชิขายในตลาดหมู่บ้าน เรียนแค่ 1 เดือนเพราะต้องกลับไปดูแลครอบครัวลูก มีทั้งไปกลับ ทั้งประจำ ผู้ชายรับกรณีพิเศษที่คิดว่าจะดูแลไม่เกิดปัญหา ขออนุมัติเป็นกรณีพิเศษและเป็นครั้งคราว เฉพาะกิจ” 601

“ระยะหลังคนจบแล้วไม่ได้เรียนต่อน้อยลงเพราะระบบการศึกษาดีขึ้น มีวิทยาลัยการเกษตร วิทยาลัยการอาชีพไม่เสียตังค์มาฝึกอาชีพก็น้อยเลยปรับปรุงเป็นฝึกอาชีพ 3 เดือนระยะเวลาฝึกสั้น.....หาลูกค้าในชุมชนเพิ่มมีฝึกแม่บ้านหลักสูตร 1 เดือนตามที่แต่ละกลุ่มต้องการ เสื้อผ้าเสริมสวยหรือทำอาหาร ประมาณปี 47 48 เริ่มเปิดหลักสูตรทำข้อตกลงกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนให้เข้ามาสอนที่นี่ ตอนหลังตกลงกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาไปเรียนปวช. กลุ่มที่ฝึกอาชีพก็น้อยลงไป.....ตอนหลังปวช. เป็นกลุ่มหลักมากกว่ากลุ่ม 6 เดือน....อบรมกลุ่มแม่บ้านมากขึ้น.....เด็กอยู่หกเดือน จะเห็นเลยว่าออกสังคมภายนอกได้ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงงานรองเท้าก่อนจะจบหลักสูตรมาขอเลยที่ชลบุรีสมุทรปราการเป็นโรงงานตัดเย็บส่งออกรองเท้า เสื้อผ้าพวกที่ตัดผมเสริมสวยก็ออกไปตั้งร้านเป็นลูกจ้างในจังหวัดบางคนตั้งร้านของตัวเอง” 603

3) ศูนย์ฯ ยังคงให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพและทำงานเชิงรุกเพิ่มเติมด้วยการเสริมศักยภาพสตรีให้และครอบครัวเข้มแข็งตามภารกิจใหม่

นอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามภารกิจเดิมแล้วศูนย์ฯเพิ่มเติมการทำงานเชิงรุกเพื่อรองรับภารกิจใหม่ด้วยการเพิ่มศักยภาพสตรีและครอบครัวในด้านต่างๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พอมาสังกัดกรมกิจการสตรีและครอบครัวได้เปลี่ยนชื่อจากสงเคราะห์มาเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ งานฝึกอาชีพจากงานหลัก กลายมาเป็นตั้งหนึ่งและมีงานเพิ่ม เพราะต้องเพิ่มศักยภาพสตรีด้านอื่น เช่น สตรีการเมือง สตรีวัฒนธรรม สตรีเศรษฐกิจ ต้องเสริมความเข้มแข็งดูแลครอบครัวด้วย กลุ่มเป้าหมายเลยขยายออกไป แต่ยังเน้นกลุ่มด้อยโอกาส สก๊ตกันการไหลบ่าและเพิ่มรายได้ครอบครัว” 601

“ในหมู่บ้านก็เข้าไปช่วยเสริม.....เป็นกลุ่มทอผ้าตัดเย็บเสื้อผ้าซึ่งมีหลายกลุ่มที่อยู่มาตั้งแต่ยี่สิบกว่าปีกลุ่มทำผ้าขาวม้าผ้าฝ้ายขายนักท่องเที่ยว ผ้าไหมก็ขายได้มีที่ทำกรากลุ่มที่ อบต. ทำผ้าฝ้ายผสมใยสังเคราะห์ให้ราคาถูกลงขายได้ง่าย” 603

4) ศูนย์ดำเนินการพัฒนาสตรีและครอบครัวด้วยการประสานการทำงานลักษณะเครือข่ายอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐบนข้อจำกัดของระเบียบในการทำงาน ปริมาณงานจำนวนมากและจำนวนบุคลากรที่จำกัด

ศูนย์ปฏิบัติงานพัฒนาสตรีและครอบครัวด้วยกิจกรรมลักษณะต่างๆ โดยประสานงานกับเครือข่ายอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ โดยต้องดำเนินงานให้สอดคล้องภารกิจบนข้อมูลที่รวบรวมไว้และให้ทันเวลากับงบประมาณที่ได้รับ รวมทั้งบนข้อจำกัดของระเบียบในการทำงาน ปริมาณงานจำนวนมากและจำนวนบุคลากรที่จำกัดดังกล่าวต่อไป

“เมื่อก่อน พมจ. แต่ละจังหวัดรับสมัครผู้เรียนให้และส่งมาที่ศูนย์ รุ่นแรก 700-800 คน เรียน 6 เดือน หลักสูตรตัดเย็บเสริมสวย แม่บ้าน โภชนาการอยู่ในหลักสูตรเดียวกัน มีการวัดผล มอบวุฒิบัตรให้เมื่อสำเร็จการอบรมประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ พมจ. ไปแต่ละอำเภอลูกศิษย์เยอะมาก กระจายตามจังหวัดต่างๆ” 601

“ใช้พ.ท. เป็นฐานทำงานเพราะมีหน่วยงานดูแลองค์กรต่างๆ มีเครือข่าย otop วิชาชีพแล้วประสานกันเอง มีประธานกองทุนบทบาทสตรี พช. พี่เลี้ยงที่ดีภาคประชาชนเข้มแข็ง” 602

“ตั้งแต่ปี 38 ทำจริงจึงปี 50 ทำศูนย์พัฒนาครอบครัวก่อนและหลังจากนั้นทำสตรีมาตลอด สะท้อนปัญหาให้คณะกรรมการรับทราบ เสนอเป็นเรื่องๆ ทำสมัชชาสตรี สมัชชาครอบครัว จัดกิจกรรมสตรีสากลสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว.พมจ.ทำงานใกล้ชิดกับศูนย์ เป็นพี่น้อง ทำด้วยกันตลอด ส่งต่อ Case มาให้ทำอาชีพ หากการศึกษาจะส่งบ้านพักเด็ก ในจังหวัดมี 6 หน่วย....โชคดีมีหน่วยของกระทรวงมาก ทำให้มีกลไกการทำงานและแลกเปลี่ยนกัน ใกล้ชิดกัน ส่งต่อกันชัดเจนและง่าย ใช้โทรศัพท์ก่อนหนังสือตามหลัง เจ้าหน้าที่น้อยใช้ประสานเครือข่ายแบบบูรณาการ....ทำงานไม่ทัน...ต้องพิจารณากลับกรองโครงการ....ทำงานแบบได้ใจทั้ง อบต. ภาครัฐและเอกชน กับ อบต.ทำงานตรง เพราะรู้จักกันเดิม อพม.ทำงานสุดๆ อาจเพราะเราคนเก่าแก่ ใครก็ช่วยเหลือ ภาคประชาสังคมเข้มแข็ง เครือข่ายให้ความร่วมมือ ปีที่แล้วได้ศูนย์มาตรฐานทั้ง 38 แห่ง....ทำงานผ่านกองทุนพัฒนาสตรี ผ่าน กพสจ. กพสอ. กลุ่มองค์กรต่างๆ ช่วยกันทำให้ได้ใจขับเคลื่อนกิจกรรม....อปท.สนับสนุนหน่วยอื่นสนับสนุน ทำให้มีpower” 604

“กำหนดงานด้านสตรีและครอบครัวไว้ในแผน ส่วนใหญ่รณรงค์ ป้องกัน ประชาสัมพันธ์และถ้าเกิดปัญหา ประชุม อบรม ชี้แจง เล่าให้ฟังสถานการณ์ บางครั้งชวนองค์กรสตรีในพื้นที่มาร่วมดูสถานการณ์.....มีฐานข้อมูลหรือเก็บข้อมูลปัญหาสตรีและครอบครัวไว้ชัดเจนเป็นแบบสำรวจผู้ประสบปัญหาทางสังคม ทุกท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ก็จะมีการสำรวจปีละครั้ง แล้วส่งมาที่อำเภอ จังหวัด มาที่พมจ.เป็นฐานข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม อีกส่วนมาจากผู้นำหมู่บ้าน อสม. จิตอาสาในชุมชนสำรวจมาให้เวลาทำกิจกรรมโครงการจะดึงข้อมูลภาพรวม..... มีเครือข่ายจะสะดวกอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วยเคยฟังพวออาศัยกัน....(เล่าการส่งต่อ case ผู้ป่วยจิตเวชที่เบ็ดปัญหาอุปสรรคกับหน่วยงานต่างๆ แต่ได้รับความ

ช่วยเหลือจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง).....ได้เรียนรู้ว่าการทำงานร่วมกับเครือข่ายต้องพึ่งพาอาศัยกัน....ปัญหาของครอบครัวหากเข้าไปอยู่ในจุดเดิม ไม่มีใครดูแล ก็จะเริ่มขึ้นมาใหม่ ก็จะต้องลงไปใหม่ทำต่ออีกไม่จบไม่สิ้นก็ต้องหาวิธีแก้ไขต่อไปอีก งานอย่างนี้ทำคนเดียวไม่ได้ ต้องใช้เครือข่ายช่วย ถ้าชุมชนไม่สนใจ ผู้นำชุมชนไม่สนใจก็ไม่กล้าลงถ้าไม่เปิดทางให้เรา.....ที่นี่ผู้หญิงมีบทบาทมาก เช่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้หญิงหลายคน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ก็จะเลือกผู้หญิงมาเป็นทีมงานจิตอาสาในหมู่บ้านกลายเป็นผู้หญิงได้รับการยอมรับการนับถือ ได้รับการตอบรับอย่างเอี่ยม ซ่อมประปา ไฟฟ้า ผู้หญิงทำเอง ไม่ร้องผู้ชาย” 605

5) ภาคประชาสังคมดำเนินการพัฒนาสตรีและครอบครัวในลักษณะเครือข่าย ทำงานคู่ขนานและเสริมหนุนการทำงานของศูนย์ฯ

หลายหน่วยงานดำเนินกิจกรรมพัฒนาสตรีและครอบครัวตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในลักษณะเครือข่ายและเสริมหนุนการทำงานของศูนย์ฯ เช่น กองทุนพัฒนาสตรีของจังหวัด เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“องค์กรภาคประชาชนภาคสังคมที่นี่เข้มแข็งเครือข่ายที่ดี.....ทำงานผ่านกองทุนพัฒนาสตรี คณะกรรมการพัฒนาสตรีจะประสานกับเครือข่ายนี้ ยกหูถึงกัน กองทุนมี อบต. สนับสนุน บางพื้นที่เขาของบเอง ทำกิจกรรมเอง” 602

“อบต. น่าจะเป็นหลัก....กลับไปเหมือนสมัยก่อนที่ชุมชนดูแลกันเอง คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน สมัยหนึ่งส่วนกลางก็เอามาทำ ตอนนี้อย่นกลับไปชุมชนอบต. เดียวนี้เก่ง....หากทำดีคนจะเลือกตลอด ยกทีม...ทำให้ดีชาวบ้านจะเลือก” 603

“จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ทำมา 4 - 5 ปี ปัญหาสังคมลด....ผู้หญิงที่นี่เก่งระดับประเทศ ภาคประชาสังคมขับเคลื่อนมากเข้มแข็ง พอช. เข้มแข็ง” 604

“ตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องดูแล คนทุกเพศวัย และทุกช่วงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ประมาณนี้ละ ตั้งแต่เกิดจนตายตอนนี้ก็มีตั้งแต่ยังไม่เกิดสตรีตั้งครรภ์ กองทุนเด็กแรกเกิด.....กลุ่มสตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน ระดับจังหวัด เป็นองค์กรที่เข้ามาร่วมทำงาน เรื่องของสตรี ทำงานร่วมกันมาตลอด” 605

6) ผู้นำของศูนย์ฯ เป็นบุคคลหลักที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาบุคลากรในศูนย์ให้คงไว้ซึ่งการฝึกและขยายการฝึกอาชีพซึ่งเป็นจุดแข็งเดิมที่มีและพาขับเคลื่อนไปสู่ภารกิจใหม่

ผู้นำศูนย์ฯ มีบทบาทอย่างมากในการนำพาภารกิจต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากรของศูนย์ให้คงไว้ซึ่งการฝึกและขยายการฝึกอาชีพซึ่งเป็นจุดแข็งเดิมที่มีอยู่เดิมและนำพาบุคลากรขับเคลื่อนไปสู่ภารกิจใหม่ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“นโยบายรัฐบาลประกาศมาจะรับส่งสัญญาณลงมาศูนย์และระดมเลยว่าทางออกควรเป็นแบบใด ศูนย์จะตอบโจทย์อย่างไร ต้องคิด จึงเกิดโครงการธุรกิจสตรี มหกรรมตลาด ประชาสัมพันธ์ แหวกแนว packaging พัฒนาผลิตภัณฑ์..... ศูนย์ต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหาเครือข่ายเพื่อให้งานบรรลุ นี่คือต้นทุนที่ผอ.ถูกฝึกมาให้แก้ปัญหาลายเรื่องและ Holistic ต้องปรับตัวเองให้เข้าได้กับทางการและคนในชุมชน ต้อง

พัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา....ต้องเข้าใจว่าทุกหน่วยงานต้องการได้รับการเชิดชูว่าดี ว่าสุดยอด....ต้องเรียนรู้ ต้องศึกษางานว่าคนอื่นตอบใจทยอะไร แล้วเสริมให้งานเขา OK มากขึ้น ใช้งานคนอื่นเป็นฐาน....ต้องระดมการ ทำให้คนอื่นรู้สึกว่าการเพิ่มงานต้องไปอาสาช่วยงาน ไม่ใช่ขอร้องให้คนอื่นช่วยงานเรา แต่ต้องพ่วงงานเราให้เขาได้ ประโยชน์กลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์.....พัฒนางานเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง....เรื่องตลาด มวลชน สร้างคน กลไก เศรษฐกิจ ปรับบทบาท มุมการเป็นนักสังคมมีความยืดหยุ่นสูง ปรับตัวได้ แต่การทำงานนี้เป็นธุรกิจทางสังคม ทำให้ต้องปรับมาก ต้องใช้การตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ต้องมีแผน นโยบายที่เข้มงวด” 601

“ต้องสร้างความสัมพันธ์โดยผู้นำหน่วย.....ที่ที่ได้เปรียบเพราะที่ดินก็เยอะ เป็นที่ของนิคมเก่าตอนหลัง ลูกค่าน้อยลงเลยเปลี่ยนเป็นห้องประชุม” 602

“ศูนย์มีจิตวิทยาทำงาน ทำให้ได้ใจ....ศูนย์ทำกิจกรรมตามกรอบที่วางไว้” 604

“แต่ถ้าไม่มี ผอ. คนจะไม่รู้เลยว่ามีส่วนนี้ หมายถึง ผอ.เป็นตัวประชาสัมพันธ์” 605

7) หน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาสตรีและครอบครัวในลักษณะคู่ขนานและเสริมหนุนการทำงานของศูนย์ฯ

หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการทำงานของภาครัฐ โดยอาศัยความสัมพันธ์ ส่วนตัวและความคุ้นเคยมาช่วยให้การทำงานต่าง ๆ สะดวกรวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“องค์กรส่วนท้องถิ่นทำงานประสานกับ พมจ. ตลอด รู้จักกันหมด โทรขอความช่วยเหลือ ได้รับความร่วมมือดีที่พี่แล้วได้ศูนย์มาตรฐาน ท็อปไฟว์ตลอด ปีนี้ได้ 38 แห่ง.....แต่ละหน่วยงานมีแผนงานของตัวเอง ทำงานไม่ซ้ำซ้อน.....อบต. มีผู้หญิงเก่งเยอะ สตรีเป็น สจ. ผู้นำสตรีระดับชาติร่วมแรงร่วมใจ” 602

“ผู้หญิงเป็นผู้ใหญ่บ้านสมาชิก อบต.เป็นนายกอบต. มีบทบาทในการเมืองเยอะขึ้น” 603

“อปท. ดำเนินการตั้งแต่ได้รับข้อมูล เช่น อสม. อช.อพม. อีกส่วนมาจากองค์กรอื่น อพส. หรือ พมจ. จะประสาน ไปกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ให้ญาติพี่น้องดูแล อสม. ทีมหมอครอบครัว....นำเข้าสถานสงเคราะห์ ติดต่อกับเครือข่ายที่ทำงานด้วยเพื่อฝากชั่วคราว แก้ปัญหาแบบให้สังคมช่วยดูแล จะทำร่วมกับเครือข่ายไม่ทำคนเดียว ต้องปรึกษาหาแนวร่วม ต้องเกี่ยวข้องชุมชนในพื้นที่ เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่บ้านพักเด็กและครอบครัว แล้วก็พมจ. เครือข่ายองค์กรทั้งภาครัฐภาคเอกชนและเอ็นจีโอ” 605

2.5.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) พมจ.ในฐานะหน่วยงานหลักที่ต้องรับผิดชอบนั้น ในเรื่องของสตรีและครอบครัวนั้น จะมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรง ซึ่งในจังหวัดจะมีศูนย์ปฏิบัติการอยู่แล้ว ถ้ามีกรณีการใช้ ความรุนแรงในครอบครัว ก็จะมีการแก้ไขและทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในจังหวัดกับศูนย์ในพื้นที่ด้วย กลไกของเราก็คือคณะกรรมการระดับจังหวัดทั้งของครอบครัวและสตรีที่เป็นโครงใหญ่ที่เป็นกลไกหลักใน

การขับเคลื่อน ตลอดจนกำหนดนโยบายในการแก้ไขและขับเคลื่อนงานในแต่ละปี กลไกที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือทรัพยากรบุคลากรในพื้นที่ที่เข้มแข็งมากการจัดกิจกรรมของสมัชชาสตรีและครอบครัว และ อปท. ในพื้นที่

(2) ภาครัฐมีจุดอ่อนและมีช่องว่างที่ห่างกับครอบครัวพอสมควร ยังขาดความต่อเนื่องในการทำงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทำงานที่อาจไม่ใช่คนพื้นที่โดยตรง จึงใช้เวลาในการลงพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์อยู่นาน กลไกที่สำคัญมองว่าเป็นครอบครัว ซึ่งต้องสร้างความรู้และทักษะให้กับครอบครัว กลไกที่สองคือชุมชนที่ต้องเข้าใจกัน ชุมชนต้องแข็งแรง โดยเครือข่ายก็ต้องเข้ามาหนุนเสริมอย่างเต็มที่ หากเครือข่ายเข้มแข็งแต่ครอบครัวและชุมชนไม่เข้มแข็ง เครือข่ายก็ทำงานยากเช่นกัน และกลไกสุดท้ายก็เป็นภาครัฐที่เข้ามาช่วยสมทบให้งบประมาณสนับสนุนในเรื่องงบประมาณต่อไป ช่วยเสริมในเรื่องที่รัฐสามารถช่วยตามหน้าที่ของรัฐเอง

(3) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีส่วนช่วยที่สำคัญ เพราะได้ให้ความช่วยเหลือไปหลายกรณีแล้ว เช่น ผู้สูงอายุถูกข่มขืนก็ได้ให้ความช่วยเหลือในการเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายและเงินสมทบทุนด้วย

(4) การพัฒนาคนและชุมชน ต้องมาจากเรามีฐานข้อมูลที่ดี ซึ่งจะทำให้ทำงานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ในการให้ความรู้และอบรมเยาวชนในชุมชนในเรื่องต่างๆ ต้องตั้งงบประมาณในการให้การสนับสนุนด้านนี้ โดยให้ผู้นำในชุมชนเป็นตัวเคลื่อนในการทำงาน เพราะผู้นำชุมชนจะเป็นคนทราบข้อมูลในพื้นที่ของตนเป็นอย่างดี เข้าใจถึงปัญหาและมีมุมมองการแก้ไขปัญหา ทำให้ท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนงานได้ดีตามไปด้วย

➤ พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) หน่วยงานทางสาธารณสุขต้องดูแลสุขภาพทุกกลุ่มวัย ซึ่งมีการขับเคลื่อนในชุมชนและให้คำปรึกษา เช่น กรณีท้องแล้วแนะนำไปฝากครรภ์ เป็นต้น และมีการจัดทำสื่อต่างๆ ตลอดจนสาธารณสุขก็พยายามเข้าไปโน้มน้าวในการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งครูหรือพ่อแม่ยังรับไม่ได้ในเรื่องนี้ ทั้งๆ ที่เด็กมีความรู้มากมาย และก้าวข้ามเรื่องความอับอายไปแล้ว สาธารณสุขก็พยายามจะให้ความรู้เรื่องนี้มากขึ้น แต่ก็ยังขัดกับวัฒนธรรมของไทย

(2) ศพค.มีส่วนช่วยขับเคลื่อนงานมาก ทั้งการดูแลในพื้นที่และการแจ้งเบาะแส

(3) อปท.จะรู้กลุ่มเสี่ยง สามารถจัดกลุ่มได้เลย เน้นการปฏิบัติงานจริง กลไกในหมู่บ้านเข้มแข็งมาก ในขณะที่องค์กรของรัฐเป็นกรอบหลวมๆ และมีองค์กรสตรีที่มีส่วนร่วมจำนวนมาก ส่วนของกฎหมายคุ้มครองเด็ก มีการจัดตั้งผู้ดูแลที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน โดยใช้ระบบสั่งการ ถ้าเป็นผู้แทนจะไม่ได้งานเลย ถ้าเป็นอาสาสมัครมาจะดีกว่า ซึ่งเป็นคนที่มาด้วยใจ

(4) ศพค.มีครอบคลุมในหลายพื้นที่อยู่ในการกำกับดูแลของอปท. โดยร่วมกันขับเคลื่อนตามงบประมาณจากสค. ทั้งงานเฝ้าระวังป้องกันแก้ไข กิจกรรมด้านครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งจะจัด

กิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาที่หลากหลาย ส่วนปัญหาอุปสรรคคือคณะทำงานจะไม่เข้าใจในงาน บางพื้นที่ไม่ได้รับงบประมาณ ไม่ได้รับการติดตามประเมินผล ยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณและการประสานงาน

(5) ศพค.จะทำงานคนเดียวไม่ได้ต้องมีตัวช่วยและมีเครือข่ายในการทำงาน

(6) ภาคประชาสังคมมีความหลากหลายและมีเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านครอบครัว สตรี ผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีภาคประชาสังคมที่เริ่มทำงานกับผู้สูงอายุมากขึ้น เราจะทำอย่างไรที่จะจับปัญหาได้ในพื้นที่

(7) ส่วนราชการควรที่จะรวมกันได้ในพื้นที่ ควรมีการประชุมทีมสหวิชาชีพหรือเครือข่ายจิตอาสา และต้องสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ มีผู้ที่รับผิดชอบทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา

(8) พื้นที่ต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลที่พื้นที่ส่งไปให้พมจ. คิดว่าไม่ใช่ข้อมูล 100%

(9) ชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีกิจกรรมที่ดึงคนในครอบครัวมาร่วมกิจกรรมด้วย

(10) งานฉาปนกิจสงเคราะห์แม่ข่ายออนไลน์ไปแล้ว แต่หน่วยงานเดิมยังต้องดำเนินงาน แล้วงานฉาปนกิจมีการร้องเรียนมาก ท้องถิ่นยังขาดความเชื่อมต่อในส่วนนี้อยู่เป็นอย่างมาก

2.6 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

2.6.1 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบว่ามีดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐเป็นหลักในการดำเนินการหรือช่วยแก้ไขปัญหา โดยเน้นแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือทำงานเชิงรับมากกว่ารุกไปยังกลุ่มเป้าหมาย

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสตรีและครอบครัว หน่วยงานภาครัฐจะเป็นหน่วยงานหลักที่ช่วยเหลือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระงับหรือยุติเหตุการณ์และเลือกใช้นุเคราะห์ให้เหมาะสมกับลักษณะเหตุการณ์นั้นๆ แต่บุคลากรที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับสตรีและครอบครัวมีจำนวนน้อย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อมีเหตุสามีภรรยาจะระงับเหตุไม่ให้ปัญหารุนแรงขึ้นและกลับไปใช้ชีวิตในครอบครัวตามปกติ โดยพยายามใช้พนักงานสอบสวนหญิงเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและไว้วางใจ...แต่พนักงานหญิงเพียง 2 คน ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ทางสถานีจะมอบให้ดูแลสตรีและครอบครัวเป็นหลัก แต่ไม่มีทุกสถานี ติดขัดงบประมาณ”

001

2) หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนให้มีทักษะการทำอาชีพเบื้องต้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของสตรีตามเงื่อนไขที่กำหนด

หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมให้สตรีที่รวมกลุ่มกันตามเงื่อนไขได้ฝึกทักษะของการทำอาชีพเบื้องต้นโดยสนับสนุนงบประมาณ ความรู้จากประสบการณ์จริงและวิทยากร สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมมักเป็นสตรีทั่วไปที่ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพแบบสร้างรายได้ให้ตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ที่คลองข่อยมีกลุ่มอาชีพสตรีอยู่แล้ว แล้ว อบต. ไปสนับสนุน จัดศึกษาดูงานหาอาจารย์มาสอน....สมาชิกเป็นสตรีทั่วไปมาจับกลุ่มกัน ชาวบ้าน อสม.ข้าราชการเกษียณ...คนที่ไม่ค่อยรวมกลุ่มเพราะขายที่ดิน ไม่ต้องทำงานก็มีตั้ง หน่วยงานรัฐที่สนับสนุนอยู่ บางที่ไม่อยากได้ต้องมานั่งฝึกเป็นวันสองวัน ไม่มา”.002

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการทำงานเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะทำงานร่วมกันหลังจากที่เกิดสถานการณ์ของสตรีหรือสถานการณ์ของครอบครัวที่ต้องได้แก้ไขโดยประสานเพื่อให้ช่วยเหลือในส่วนที่หน่วยงานนั้นเกี่ยวข้องโดยตรง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“มีการประสานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นที่ปรึกษาและช่วยกันแก้ปัญหาให้ว่าไปตามกฎหมาย ในเบื้องต้นจะพูดคุย หาปัญหาที่แท้จริงและประสานหน่วยงานเข้ามาพูดคุย เสร็จจากนั้นดำเนินการเพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตครอบครัวตามปกติ พยายามไม่ให้เป็นคดีก่อน” 001

4) การฝึกอาชีพโดยหน่วยงานท้องถิ่นเป็นเพียงการพัฒนาทักษะฝีมือเบื้องต้น ที่ยังไม่สามารถต่อยอดไปประกอบอาชีพด้วยตนเองได้

กิจกรรมการฝึกอาชีพที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดขึ้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือเบื้องต้น สิ่งที่เกิดขึ้นมีปริมาณน้อย งบประมาณสนับสนุนจำกัดผลิตแล้วใช้ในครัวเรือนตนเอง แจกจ่ายหรือจำหน่ายในชุมชนหรือละแวกใกล้เคียง แต่ยังไม่สามารถขยายผลหรือต่อยอดเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อบต.สนับสนุนให้ มีอาจารย์มาสอน พาไปศึกษาดูงาน อาชีพส่วนใหญ่เป็นพวกสานตะกร้า ทำน้ำยาซักผ้า แชมพูสระผม กลุ่มนี้สร้างมาได้ 2 ปีแล้ว...มาฝึกหัดแต่ขาดฝีมือไม่มีทุนไปประกอบอาชีพ” 002

2.6.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) มีเครือข่ายในการทำงานอยู่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น NGO ภาครัฐ การทำงานผ่านผู้นำชุมชน เพราะคนเหล่านี้เขาจะทราบปัญหาของคนในชุมชน เรามีข้อมูลส่งไปกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ กระทรวงสาธารณสุข มีอาสาสมัครพัฒนาสังคม มีการเก็บข้อมูล และส่งไปที่หน่วยงานดูแลคนไร้ที่พึ่ง

(2) เรามีกลไกในการทำงานมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการสตรีที่ฝึกอบรมบทบาทสตรี ให้มีบทบาทการเมือง ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ครอบครัวเข้มแข็ง และผู้นำชุมชน

(3) ศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นกลไกสำคัญเป็นอย่างมาก ที่ช่วยสร้างและพัฒนาอาชีพให้ผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น

(4) พัฒนาฝีมือแรงงานก็มีส่วนช่วยเหมือนกัน มีคนมาเรียนนวดเพื่อไปประกอบอาชีพมากขึ้น แต่ควรมีกลไกการประสานแหล่งตลาดสำหรับขายกระเป๋า ขนม และงานประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักมากขึ้น

(5) สาธารณสุขจังหวัดมีการจัดโครงการท้องไม่พร้อมที่ไปให้ความรู้แก่ชุมชน แต่อาจจะยังไม่ทั่วถึงหรือผู้รับบริการยังไม่มีก็นำไปใช้ นอกจากนี้ โรงพยาบาลก็มีการให้ทำหมันเพื่อป้องกันการท้องไม่พร้อมให้เกิดขึ้นซ้ำ มีการฝึกอบรมให้ความรู้ จัดกิจกรรมต่างๆ แก่เด็กในโรงเรียน

(6) ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง มีการออกหน่วยตรวจตราอยู่บ่อยครั้ง หรือปัญหาท้องไม่พร้อมที่ภาครัฐยังไม่เข้มงวดนั้น ท้องถิ่นเองก็ให้ความสำคัญ ในพื้นที่ของอำเภอบางบัวทองมีองค์กรเอกชนที่เข้าไปมีบทบาท มีท้องถื่นเข้ามาดูแล แต่ต้องการให้ภาครัฐมีบทบาทมากขึ้นกว่านี้

(7) ศพค. ชุมชนไม่เห็นรู้จักเลย น่าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรู้จัก นอกจากนั้นแล้ว ในการเชิญหรือการอบรมให้ความรู้ น่าจะมีการเชิญให้ครบทุกคนไม่ใช่แค่แกนนำหรือผู้นำเท่านั้น เพราะว่าคนที่มีความรู้ อยู่แล้วก็มีความรู้เพิ่มขึ้น แต่คนที่ยังไม่มีความรู้ น่าจะได้รับความรู้บ้าง องค์กรภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น ยังไม่มีการเชื่อมการทำงานร่วมกัน ไม่มีการสนับสนุนที่แน่นอน ทำให้ประชาชนเข้ามาไม่ถึง

➤ พื้นที่จังหวัดนครปฐม

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) มีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มในพื้นที่ ทั้ง อบต. และพมจ. เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณโครงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดความรุนแรงในครอบครัว หรือการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่วนกลไกที่สำคัญมองว่าเป็นครอบครัวและชุมชน จึงต้องสร้างความรู้และทักษะให้ครอบครัว และสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและเข้าใจกัน

(2) มีหลายหน่วยงาน เช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พมจ. กองทุนหมู่บ้าน หน่วยงานที่ทำงานด้านสตรีครอบครัว แต่เราต้องรู้ช่องทางที่เราเข้าไปถึงและรู้ถึงกระบวนการในการกู้ยืมหรือขั้นตอนที่จะได้มาซึ่งงบประมาณด้วยเช่นกัน

(3) มีหน่วยงานให้กู้เงิน ไม่ว่าจะเป็นกองทุนหรือธนาคาร ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการที่มีรายได้ไม่แน่นอน ไม่มีงานทำ ไม่มีอาชีพที่มั่นคง แต่ไม่ใช่ทุกคนที่เป็นแบบนี้ เพราะส่วนใหญ่ก็มีการทำงานประจำ นั่นก็คือลูกจ้างในโรงงานที่เขามีรายได้แน่นอน แต่จะไม่มีเวลาในเรื่องทำกิจกรรมในชุมชน ในหมู่บ้านของตนเอง แต่บางพื้นที่ก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีเยี่ยม แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพื้นที่มากกว่า

(4) หน่วยงานของรัฐต้องระวังเรื่องการตรวจสอบจาก สตง. เพราะโครงการบางอย่างท้องถิ่นก็ไม่มีอำนาจในการดำเนินงาน ผู้บริหารค่อนข้างจะระวังมาก เพราะหากเกิดการเรียกเงินคืนแล้วมันไม่คุ้มค่ากัน อปท. รัฐบาลที่เขาต้องทำ ทรัพยากรเยอะมาก แต่อปท. ไม่กล้า เนื่องจากข้อจำกัดจาก สตง. ต้องมีการทำความเข้าใจในแต่ละภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ทั้งของ พมจ. และอปท.

(5) การแก้ไขปัญหาของ อปท. ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ บางพื้นที่ผู้นำดีการแก้ไขปัญหาที่ดีตาม แต่หากผู้นำไม่มีมุมมองด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว แต่ให้ความสำคัญโครงสร้างพื้นฐาน ก็ไม่เกิดการแก้ปัญหา

(6) ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มสตรีจะเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนมากกว่า ส่วนการบรรจุกิจกรรมโครงการไว้ในแผนของ อบท. อาจจะยังไม่เห็นชัดเจนหรืออาจมองเป็นแผนงานที่ต้องให้ผู้บริหารให้ความสำคัญด้วย เพราะหากถูกนำไปบรรจุในแผนงาน การจัดกิจกรรมและการมีงบประมาณก็จะดำเนินการได้ง่ายขึ้น และเป็นผลดีต่อทุกคนด้วย

(7) ปัญหาวันเวลาในการจัดกิจกรรม เพราะจะต้องจัดเสาร์อาทิตย์ จะจัดวันทำงานไม่ได้ ไม่มีผู้เข้าร่วม แต่จัดวันทำงานเจ้าหน้าที่ก็จะสะดวกในการทำงาน แต่หากเป็นวันเสาร์อาทิตย์ เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยอยากมาจัด แต่เป็นบางคน เพราะเขามีครอบครัวที่ต้องดูแล

➤ พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ศพค. ตั้งศูนย์ใน อบต. มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมรวมถึงการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งต่างๆ อย่างไรก็ตาม อาสาสมัครอยากให้กระจายงาน และมีการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นธรรมที่ผ่านมาศพค. ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ชุมชน และมีการเลือกปฏิบัติบางกรณีเกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับอบท. อยากให้ศูนย์ใหญ่ลงมาได้หรือไม่ ไม่ต้องทำใน อบท.

(2) ศพค. มีหน้าที่บทบาทอย่างไร ตรงกับงานของศูนย์เรียนรู้ฯ หรือไม่ ถ้าตรงกันก็นำไปเชื่อมโยงกันให้เกิดความเข้มแข็งและควรมีศูนย์ข้อมูลแต่ละตำบล เพื่อนำไปพิจารณาการฝึกอาชีพ

(3) องค์ประกอบของศพค. ควรให้ครอบคลุมทุกที่ต้องประสานงาน และอยากให้แต่งตั้ง ศพค. ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และทุกชุมชน มีการแต่งตั้งให้เป็นประชาคมที่ชัดเจน

(4) มีประเด็นว่า อบต. อพม. และศูนย์ไว้ที่พี่ จะมาเชื่อมโยงเพื่อดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างไร

(5) พม. เปลี่ยนโครงสร้างเป็น 5 กรม ทุกกรมโอนเงินมาให้ พมจ. จังหวัด ตัวของ พมจ. ก็อยากทำให้ดี แต่ศักยภาพไม่พอ กรมยังไม่เชื่อมโยงกับพัฒนาชุมชน

(6) มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศพค. อพม. คณะกรรมการสตรีของจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน อาสาสมัครแม่ดีเด่น อาสาสมัครผู้สูงอายุ อาสาสมัครแรงงาน อสม. อาสาสมัครเครือข่ายพัฒนาสังคม สภาองค์กรชุมชน กลุ่มกาชาด เป็นต้น เรามีเครือข่ายทุกหมู่บ้านในการดูแลผู้หญิง ครอบครัว เด็ก ผู้สูงอายุ คนในชุมชน มีการเก็บข้อมูลสะท้อนปัญหา

2.7 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

2.7.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบว่ามีดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา/แก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวโดยเฉพาะภาครัฐ ยังคงให้ความสำคัญกับการประสานงานเพื่อฝึกทักษะอาชีพแก่ศูนย์การเรียนรู้ จะเปลี่ยนภารกิจใหม่ และมองว่าภารกิจใหม่อาจทำให้การประสานงานเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพเปลี่ยนแปลงไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสะท้อนว่ายังคงให้ความสำคัญกับการประสานงานเพื่อฝึกทักษะอาชีพให้สตรีและครอบครัว และให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการที่ศูนย์การเรียนรู้ เปลี่ยนภารกิจใหม่ให้กว้างกว่าเดิม อาจทำให้การประสานงานเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากงานอาจเกี่ยวข้องกันน้อยลง ทำให้การพัฒนากลุ่มสตรีและครอบครัวในบางประเด็นขาดผู้รับผิดชอบหลักได้ ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“สถานการณ์ความรุนแรงในสมุทรปราการจะมีบ้านพักเด็กช่วยเหลือ อาสาสมัครพัฒนาชุมชน เข้าไปดูปัญหาท่อน...กลุ่มสตรีอยู่ในส่วนของ พช.พม. มีเงิน แต่คนไปอยู่กับพช. แก้ปัญหาโดยทำหนังสือไปประสานและส่งเสริมให้มี สพค. ในจังหวัดมีภาพการเคลื่อนของทุกศูนย์ ทุกตำบลขับเคลื่อน อบต.ทำงานร่วมกัน แต่พอกระทรวงมาเปลี่ยนจะทำให้งานหลุดออกไป.....องค์กรเอกชนในจังหวัดน้อย องค์กรรัฐร่วมมากกว่า” 003

2) ศูนย์เรียนรู้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันบนความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่มีมานานมากกว่าความสัมพันธ์แบบทางการและบนบุคลากรของแต่ละหน่วยงานที่มีจำนวนจำกัด หรือมีประสบการณ์เฉพาะที่ยังไม่เพียงพอ

ศูนย์เรียนรู้ ทำงานประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนโดยอาศัยชื่อเสียงของศูนย์เรียนรู้ ในฐานะที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและใช้สัมพันธ์ภาพส่วนตัวที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จหรือเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยทุกหน่วยงานประสบปัญหาจำนวนบุคลากรจำกัด ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“การร่วมมือในท้องที่ไม่มีปัญหาอาจเพราะอยู่มานาน มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับหน่วยงานในพื้นที่ ชื่อศูนย์พระเทพ ทำให้รู้สึกอยากมีส่วนร่วม...เวลาศูนย์ลงพื้นที่ จะแจ้งแล้วมาทำงานร่วมกันแต่บางครั้งอาจขาดจนท.เพราะ พม.คนน้อยศูนย์เลยลงเองโดยไม่มี พม. เพราะพม. ไม่มีคนแต่จะแจ้งพม. ทุกครั้ง” 003

“หน่วยงานสาธารณสุขและโรงพยาบาลแหลมฉบังเข้ามาดูแลสุขภาพของโรงเรียน ให้ความรู้ การเลี้ยงดูบุตร โรงกลั่นดูแลสวัสดิการชุมชน ซึ่งอาจมีส่วนซ้อนกับมีนิคมอุตสาหกรรมซึ่งส่งเสริมสวัสดิการสังคม” 005

“การทำงานกับท้องถิ่นไม่มีอุปสรรคชลบุรีเป็นคนน่ารัก ท้องถิ่นพยายามสร้างภาพลักษณ์เช่นกัน คนในท้องถิ่นมีปัจจัยและให้ความร่วมมือดีถ้าเป็นสิ่งที่ทำให้ท้องถิ่นเจริญขึ้น” 006

“มีคหบดีมาช่วยเป็นผู้นำด้านสตรี คือ ประธานสตรี.....ส่งเด็กไปฝึกงานตามโรงแรมมีค่าตอบแทนให้เด็กด้วย เพื่อเสริมรายได้ ประสาน NGO เรื่องการค้ามนุษย์มูลนิธิ.....ไม่ค่อยได้ประสานภาครัฐ ประสานโดยตรงกับเอกชนมากกว่า....ประสานตรงกับท้องถิ่น เช่น อบต. การประสานไม่มีปัญหา” 008

3) ศูนย์เรียนรู้ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาอาชีพให้สตรีและครอบครัวด้วยหลักสูตรหลากหลายโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้พร้อมๆกับการสร้างกิจกรรมให้สตรีและครอบครัวตามภารกิจใหม่

ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย โดยยังคงให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพสตรีและพยายามที่จะต่อยอดให้สตรีมีรายได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมที่ดำเนินการมีทั้งตามที่วางแผนไว้ ตามนโยบายเร่งด่วนและโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้รองรับกับภารกิจใหม่กลุ่มเป้าหมายของศูนย์เรียนรู้ฯ มีทั้งนักเรียน สตรีที่ต้องการเข้ามาฝึกอาชีพ สตรีที่ฟื้นฟูและสตรีในชุมชน โรงเรียนในพื้นที่ที่จะส่งนักเรียนมาอบรมเพื่อให้มีความรู้เรื่องอาชีพติดตัวโดยมีหน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุน ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“เทศบาลมีกองสวัสดิการสังคมดูแลอาชีพและให้ความรู้ เช่น กฎหมายละเมิด ฝึกอาชีพ เยอะแล้ว แต่ขายไม่ได้ คิดจัดโครงการเรื่องการขาย บรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้...ไปดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทาง....งานสัมพันธ์กับกองสวัสดิการสังคมจะแยกเป็นสัดส่วนไม่ได้ ปีที่ผ่านมาให้ผู้สูงอายุทุกบ้าน ไปดูงานชมรมผู้สูงอายุในการช่วยเหลือกัน การดูแลสุขภาพ เดียวนี้ท้องถิ่นมองการอยู่ดีมีสุขมากขึ้น” 004

“มีหลายโรงเรียนส่งเด็กมา จัดหลักสูตรร่วมกันทุกโรงเรียน ศูนย์อบรมให้ความรู้เด็กเรื่องป้องกันตนเอง ป้องกันล่วงละเมิดทางเพศ โดยกระจายไปทั่วไม่ซ้ำพื้นที่มีประโยชน์มากเพราะศูนย์ใช้วิทยากรที่ชำนาญพิเศษในเรื่องนั้นๆ เช่นอัยการ ตำรวจ เป็นวิทยากรจิตอาสา รร.ระบุให้ชั้น ม.3 เรียน ใช้ชั่วโมงวิชาชีพ ที่มี 3 - 4ชม .ต่ออาทิตย์ ตามที่เด็กถนัดร. ขอความร่วมมือจากเทศบาลจัดรถมารับส่ง กิจกรรมที่ศูนย์จัดมีส่วนช่วยแก้ปัญหา....คิดว่าช่วยได้เยอะ เช่นเด็กที่ยากจนจะส่งให้มาเรียนเรื่องการโรงแรมในหลักสูตร 6 เดือน และเด็กคนนั้นสามารถทำงานที่โรงแรมได้จนบัดนี้ ศูนย์สร้างอาชีพคนได้เยอะ...ศูนย์สามารถเข้าถึงกลุ่มสตรีกลุ่มแม่บ้านที่คนในพื้นที่รู้ว่ามีปัญหา แต่ไม่แน่ใจว่าถ้าคนเยอะมากที่นี้จะรองรับได้หรือไม่” 005

“ปัญหาสตรีในจังหวัดช่วยไปได้พอสมควร ตอนนี้ศูนย์ดูแลพื้นที่ภัยแล้ง 40 รุ่น ซึ่งประสบปัญหา มีพื้นที่เกษตร แต่ไม่มีน้ำ มองว่าคนในจังหวัดไม่เดือดร้อน ประชากรแฝงมากกว่าที่มีปัญหา คนเข้าอบรมอาชีพ มีทั้งที่มีและไม่มีปัญหารายได้ แต่ต้องการเพิ่มรายได้หรือไปประกอบอาชีพที่ต้องการ คัดกรองผู้เข้าอบรมทุกรายโดยให้เขียนใบสมัคร ระหว่างเรียนจะสัมภาษณ์ ถ้ามีปัญหารายได้จะส่งให้ไปทำงานเสริมข้างนอก เช่นตามโรงแรม อีกส่วนเป็นผู้รับการสงเคราะห์เดิมหรือมาจากศูนย์ไร้ที่พึ่ง ซึ่งมีปัญหาหลากหลายเช่น ลักขโมย เรื่องเพศ...ศูนย์ของบเพิ่มจัดอบรมอาชีพ 30 วัน ในจังหวัดที่ดูแลและอบรมนักเรียน ปัจจุบันมีบุคลากร 27 คน มี จนท. ลงชุมชน 6 - 7 คน ตอนนี้ต้องสร้างประสบการณ์ให้คนที่ไม่เคยลงชุมชนเพราะชำนาญด้านอาชีพเท่านั้น งานเดิมเยอะมากคนไม่พอ อยากให้กรมเข้าใจว่าศูนย์ต้องทำให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด... มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละวัน มีอบรมเรื่องคุ้มครองตนเองเมื่อมีเหตุคับขัน การไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การถูกล่วงละเมิด...อบรมเด็กให้ตรงตามภารกิจใหม่ เช่น ค่ายพุทธบุตรซึ่งอยู่ในหลักสูตร 6 เดือน เรื่องการสร้างชีวิตใหม่ อาจเป็นคนที่ยากมีรายได้เสริมหรือบางคนอาจอยากต่อยอดอาชีพของตนเอง หรืออยากเปลี่ยนอาชีพ อายุมากกกก็ยังไม่รับ บางคนอายุ 62ปีก็มาเรียนนวดซึ่งยังประกอบอาชีพอยู่” 008

4) หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนให้สตรีมีทักษะการทำอาชีพเบื้องต้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของสตรีตามเงื่อนไขที่กำหนด

หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสตรีในพื้นที่ต่างๆ รวมกลุ่มตามเงื่อนไขที่กำหนดและฝึกทักษะการทำอาชีพเบื้องต้นตามความต้องการโดยสนับสนุนงบประมาณ ความรู้จากประสบการณ์จริงและวิทยากรให้ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมมักเป็นแม่บ้าน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“บทบาทท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านอาชีพไม่ค่อยมีปัญหาเพราะพื้นที่เป็นแหล่งงานแหล่งรายได้... ที่บางปลาไม่มีปัญหา จะคุยก่อนว่าอยากได้อะไรก็จะอบรมให้ ในส่วนการหางานพื้นที่เกษตรไม่มีปัญหาต้องนำแรงงานต่างด้าวมาอบรมด้วยซ้ำ การสร้างรายได้เสริมจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน...เทศบาลมี จนท.ประสานงานโดยตรงกับศูนย์...เวลาประชุมเสนอปัญหา ประชาคมผู้หญิงจะมาน้อย อาจเป็นเพราะมีการงานบ้านดูแลครอบครัว แต่เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วสตรีจะรวมกันแน่น”004

2.7.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดชลบุรี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) พมจ. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ศพค. ศูนย์พัฒนาสตรี 70 ศูนย์ และโครงการตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง ที่ส่งเสริมความเข้มแข็งสตรีในการป้องกันแก้ไขความตึงเครียด การพร้อมให้ความรู้เสริมสร้างและลดความรุนแรงในครอบครัว มีการส่งเสริมกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นอยู่และการไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีการเก็บข้อมูลในพื้นที่ของศพค. ซึ่งความต้องการไม่เหมือนกันในแต่ละพื้นที่

(2) ถ้าปัญหาไม่ใหญ่จะเสนออปท.หรือตำบล ถ้าปัญหาใหญ่จะประชุมระดับอำเภอขึ้นมาในระดับจังหวัด แล้วจะประสานกับกลุ่มพัฒนาสตรี พัฒนาชุมชน โดยสตรีที่อยู่ในพื้นที่จะสะท้อนปัญหาพื้นที่เนื่องจากสตรีเป็นผู้ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ

(3) ตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองเด็ก มีผู้ที่เกี่ยวข้องมาประชุมทุกสองเดือน มีคณะกรรมการครอบครัว พมจ. บ้านพักเด็กและครอบครัว โรงพัก โรงพยาบาล โดยที่ผ่านมาผู้บริหารให้ความสำคัญจึงให้ศพค.ประชุมร่วมกันกับมูลนิธิเด็กและยูนิเซฟ มีการนำประเด็นที่พบมาจัดทำโครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โดยบรรจุเข้าแผนงานของสตรี

(4) บ้านพักเด็กและครอบครัว ศูนย์เด็กเล็ก พมจ. NGO คณะกรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ มีการประสานงานให้ความร่วมมือกับเครือข่ายทีมสหวิชาชีพอย่างชัดเจน

(5) พัฒนาชุมชนจะมีการจัดตั้งองค์กรสตรีในทุกระดับ ส่งเสริมครอบครัวแข็งแรงและยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับครอบครัว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว

(6) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีเป้าหมายคือกลุ่มสตรี การส่งเสริมอาชีพสตรี การพัฒนาศักยภาพสตรีและสถาบันครอบครัว

(5) โรงพักยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ แต่จะมีห้องสอบสวนสำหรับสตรีและเด็ก

(6) คณะกรรมการด้านสตรี คณะกรรมการชุมชนมีการประสานกับพม.หรือศูนย์ประชาบดี ลงพื้นที่ด้วยกัน โดยต้องมีการบูรณาการและขับเคลื่อนกันอยู่ตลอด

(7) มีกลุ่มต่างๆ ทำงานร่วมกัน เช่น ทีมทูบีนัมเบอร์วัน กลุ่มกีฬา กลุ่มตาสับประรด เป็นต้น

(8) ด้านผู้สูงอายุจะมีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุในอปท.

➤ พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) พมจ. มีบุคลากรน้อย พื้นที่สำนักงานเล็กในระดับจังหวัด มีจุดอ่อนเกี่ยวกับนโยบายเรื่องสวัสดิการรัฐที่ยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก ยังเน้นการพัฒนาสาธารณูปโภค ถ้าท้องถิ่นไม่ช่วย ก็ลำบากในการทำงาน การทำงานยังเป็นเชิงรับ ภาพรวมเกี่ยวกับปัญหาสังคม ผู้บริหารหน่วยงานต่างๆ ยังไม่ให้ความสำคัญ

(2) อบต.บางปลา สนับสนุนและมีการอบรมความรู้เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว ประชาชนได้รับการอบรมให้เข้าถึงสิทธิสตรีที่เป็นประโยชน์

(3) มีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ชุมชนและเครือข่ายพมจ. เชิญไปเพื่อขับเคลื่อนงานสตรีและครอบครัว มีการจัดอบรมครอบครัว ให้พ่อแม่ลูกทำกิจกรรมร่วมกัน

(4) ทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มในพื้นที่อปท. โดยพมจ. สนับสนุนงบประมาณโครงการในเรื่องครอบครัว ทำเรื่องสิทธิและลดความรุนแรงร่วมกันของครอบครัว มีการประกวดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการนำไปจัดแสดงในพื้นที่

➤ พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ภาพรวมมีเครือข่ายแกนนำในชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสตรี ผู้ช่วยกลุ่มสตรี เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. พม. และอาสาสมัครต่างๆ ในการสำรวจชุมชนเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน มีการลงเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจปัญหาและรายงานผลการสำรวจในเวทีประชาคมประจำหมู่บ้านในแต่ละเดือน ซึ่งในการประชุมประชาคม มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารอปท. และแกนนำเข้ารับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ติดเตียง การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุติดสังคมและติดบ้านการประกวดผู้สูงอายุสุขภาพดี และมีโครงการระยะยาวในการจัดทำโรงเรียนผู้สูงอายุในอนาคต

(2) กรณีปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น มีเครือข่ายเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ประกอบด้วย อปท. โรงพยาบาล ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เครือข่ายอาสาสมัครต่างๆ บ้านพักเด็กและครอบครัว พมจ. ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ดำเนินการประสานความร่วมมือ ถ้ามีการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เกิดขึ้นแล้ว จะมีการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการคลอดบุตรและการ

สงเคราะห์เงินฉุกเฉินสำหรับผู้ประสบปัญหายากลำบาก และการติดตามแม่วัยรุ่นให้เข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการส่งต่อทศน. และส่งเสริมการประกอบอาชีพในส่วนของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำหรับอปท. จะร่วมมือกับสาธารณสุขจังหวัด จัดทำโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพศศึกษา การติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยาง เพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมและระดับมัธยมศึกษาออกจากหน่วยงานดังกล่าว ที่ผ่านมาในบางชุมชนมีการรวมตัวของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์และอาสาสมัครต่างๆ ในการช่วยแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน

(3) กลไกในการขับเคลื่อนงานด้านสตรีและครอบครัวมีสองส่วน ในพื้นที่คือ อปท. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครต่างๆ ได้แก่ อสม. อพม. กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยในการดำเนินการแก้ไขปัญหาก็ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง ได้แก่ พมจ. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด โรงพยาบาลที่เขตพื้นที่ สปสช. และทศน. ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในแต่ละด้านตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

2.8 ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

2.8.1 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลระบุระบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะทำงานร่วมกันหลังจากที่เกิดสถานการณ์ของสตรีหรือสถานการณ์ของครอบครัวที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยประสานเพื่อให้ช่วยเหลือในส่วนที่หน่วยงานนั้นๆ เกี่ยวข้องโดยตรงตั้งคำถามต่อไป

“เชื่อมั่นว่าถ้าวันนี้ช่วยเรื่องคนให้เก่งแล้วก็นำท้องถื่นเข้ามาขับเคลื่อน...กำลังคิดวางแผนงานโครงการว่าจะพากลุ่มครอบครัวไปประชุมที่ ทศน. ภาคและจะให้ทั้งอาชีพให้ทั้งความรู้เพื่อให้ปฏิบัติจริงที่ใช้ทศน.ภาคเพราะปฏิสัมพันธ์ส่วนตัว...นายกเทศบาลเห็นเราทำ เทศบาลช่วย.....ใช้หลัก 3 ตัวคือครอบครัว การศึกษาและศาสนาในการทำให้ชุมชนเข้มแข็งครอบครัวแข็งแรงครอบครัวเป็นหัวใจขับเคลื่อนนำหลักศาสนาใช้กับคนในครอบครัว.....” 015

“ในกระทรวงเดียวกันสามารถโทรบอกกันได้ไม่ต้องทำหนังสือแต่ถ้าเป็นหน่วยงานอื่นจะยาก บางครั้งต้องทำหนังสือขอความช่วยเหลือเชื่อมประสานกันได้มี case ด่วนโทรไปที่ท้องถื่นจะไปเบตงก็โทรไปขอความร่วมมือ” 018

2.8.2 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดสงขลา

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) พื้นที่มีหลายกลไก ปัญหาคือเวลาจัดกิจกรรมของสตรีและการส่งเสริมอาชีพ มักมีหลายหน่วยงานลงไป บางพื้นที่ใช้วันเดียวกันทำ 2 กิจกรรม

(2) อปท. เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนในท้องถิ่น แต่งบประมาณของอปท.ส่วนใหญ่ไม่ได้ขับเคลื่อนหรือเน้นเรื่องคน ทำอย่างไรให้อปท.มีความชัดเจนขึ้นในการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องคน เพื่อจะได้เห็นคุณภาพชีวิตคนที่ดีขึ้น นอกจากนั้นแล้ว บทบาทการพัฒนางานโดยเฉพาะหน่วยงานในท้องถิ่น ควรมีผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้มีความละเอียดอ่อนเพิ่มขึ้น ทำให้สตรีมีกำลังใจในการขับเคลื่อน

(3) ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องประสานงานกับอปท. ให้มีบทบาทด้วย และทำให้การทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ มีความชัดเจนขึ้นโดยต้องเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อน

(4) ที่ผ่านมา การทำงานของ พมจ.สงขลา ให้พื้นที่ทำอะไรก็มีความเต็มที่ แต่อยากให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับ อปท.บ้าง ถ้าจะขยับต้องมึงงบประมาณมาเสริมเพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

(5) ในแง่ของศาสนาอิสลามอยากกล่าวถึงหลักศรัทธากับอิหม่าม ซึ่งเป็นหลักศรัทธากับหลักปฏิบัติสม่ำเสมอ แต่ถ้าอิหม่ามหรือศรัทธาไม่ถูกวิธีก็จะก่อปัญหาเกิดขึ้น ในมุมของศาสนาอิสลามจะทำได้ยังไงให้มีศรัทธาและอิหม่ามที่เข้มแข็ง

(6) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีปัญหาหย่าร้างมากกว่า และปัญหาความกลัวของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามระเบียบของ สตง. ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

(7) โรงเรียนรัตภูมิวิทยา ได้รับการดูแลจากศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นอย่างมาก โรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดโครงการกับศูนย์เรียนรู้ฯ โดยการจัดอบรมจะมีการประสานกันและมีการวางแผนล่วงหน้า เด็กนักเรียนจะได้วิชาความรู้จากที่นี่ ทั้งในส่วนศูนย์อาชีพ กับศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเด็กก็ได้รับความรู้ติดตัวไป และมีองค์ความรู้ไปดูแลอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เด็กบางคนมีปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาเศรษฐกิจ ต้องหาเลี้ยงชีพ ศูนย์เรียนรู้ฯ จะมาช่วยตรงนี้ คืองบประมาณของโรงเรียนจะนำมาลงเพื่อสร้างตัวกิจกรรม แต่สิ่งหนึ่งที่โรงเรียนและเด็กได้รับคือศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีส่วนสร้างสถาบันครอบครัวที่ดีต่อไปในอนาคต

➤ พื้นที่จังหวัดยะลา

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังนี้

(1) มีกรณีเทศบาลบางพื้นที่พาผู้ด้อยโอกาสและหญิงหม้ายไปดูงาน ทำให้ได้เรียนรู้และนำมาต่อยอดด้านอาชีพ เล่น การเลี้ยงแพะ เป็นต้น ซึ่งได้ผลประกอบการที่ดี และยังได้รับการส่งเสริมจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และกองทุนต่างๆ ที่ส่งเสริมอาชีพ

(2) ศพค. ต้องพัฒนาให้ประชาชนเข้มแข็งและส่งเสริมประชาชนให้เขียนโครงการให้ได้ ถ้า ศพค.ที่มาจากประชาชนจะเห็นภาพในการดำเนินงาน แต่ถ้า ศพค.ที่เป็นฐานการเมือง มักจะมีปัญหา

(3) อาสาสมัครควรปรับใจในการทำงานให้เป็นจิตอาสา ไม่ควรมองเรื่องค่าตอบแทนเป็นหลัก

(4) ควรต้องยึดระเบียบการทำงานที่มาจากสมาชิกร่วมกัน ตลอดจนการขับเคลื่อนการทำงาน
ควรมาจากภาคประชาชน ไม่ควรพึ่งจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

(5) มีหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินภารกิจด้านสตรีและครอบครัว เช่น พมจ. กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรรมสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย (การป้องกันปัญหาเอดส์ สตรี และท้องก่อนวัย) มูลนิธิเพื่อการศึกษา(การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน) ศอบต. กองทุนบทบาทสตรี อพข. กอ.รมน. (ทหารช่วยสร้างบ้าน
จัดหาไฟฟ้าและน้ำประปา) บ้านพักเด็กและครอบครัว (การอบรมให้ความรู้เรื่องเคสต่างๆ) ผู้นำศาสนา
(ขัดเกลাজิตใจและจริยธรรม) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นิคมพัฒนาภาคใต้จังหวัดยะลา เป็นต้น

➤ พื้นที่จังหวัดสงขลา

ที่ประชุมได้กล่าวถึงกลไกสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา
สตรีและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดสตูล โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ต้องสร้างเครือข่ายทั่วจังหวัดเป็นเครือข่ายของ พมจ. ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ควรมี
การจัดบริการของพมจ. เพื่อการลงเยี่ยมผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ในแต่ละเดือนและส่งเสริมเงินช่วยเหลือแต่ละ
ชุมชน

(2) พมจ. ประสานในการลงพื้นที่กับทั้ง อพข. และอพม. โดยมีเคลสที่ให้การช่วยเหลือ
กลุ่มคนต่างๆ มีการสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมหลังคา หรือซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส มีการ
ประสานข้อมูลของครัวเรือนทั้งจากพัฒนาชุมชน พมจ. และเครือข่ายต่างๆ อย่างไรก็ตาม งบประมาณยังไม่
เพียงพอ

(3) ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาบทบาทสตรี ที่ต้องทำงานกับเจ้าหน้าที่ส่วนจังหวัด

(4) สค. ไม่มีหน่วยงานสาขา จะมีพมจ. ที่ประสานงานแทนกรมและกระทรวง เพื่อให้ความ
ช่วยเหลือในทุกรูปแบบ ทำหน้าที่ประสานกับศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายพัฒนาสตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ พมจ.
จึงเป็นเครือข่ายหลักที่ไปสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายโดยการดำเนินงานของ พมจ. ต้องผ่าน อพท.

(5) ปัญหาครอบครัวจะประสานกับบ้านพักเด็กและครอบครัว ส่วนด้านการประกอบอาชีพ มี
เกษตรอำเภอ และศูนย์เรียนรู้ที่เชื่อมต่อ

(6) มีคณะกรรมการระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยอำเภอมีการพึ่งตนเอง มีการตั้งกลุ่ม
ออมทรัพย์ของสตรี เป็นการช่วยเหลือคนในชุมชนเพื่อไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ สามารถพึ่งตนเองในหมู่บ้านได้
โดยมีเงินปันผลเหมือนสหกรณ์หรือธนาคาร ทำบัญชีกับคณะกรรมการหมู่บ้าน มีบัญชีของหมู่บ้าน โดยจังหวัด
และอำเภอทั้งจังหวัดมีการประสานทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกัน

(7) ตำบลชวนขัน มีคณะกรรมการที่ทำงานร่วมกันในประเด็นปัญหาการมีผู้สูบบุหรี่
เยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม การหย่าร้าง เศรษฐกิจ และยาเสพติด โดยมีการประสานไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้ง
พมจ. ศูนย์พัฒนาสวัสดิการสังคม และศูนย์เรียนรู้ฯ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และมีความเห็นควรนำ
หลักศาสนาไปแก้ไขปัญหาการมีผู้สูบบุหรี่ของเยาวชน

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ

3.1 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

3.1.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัดเชียงราย ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การเป็นศูนย์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิกฎหมายและสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.20 2) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.14 และ 3) การเป็นศูนย์บริการและให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.10 ตามลำดับ

3.1.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก: พื้นที่จังหวัดแพร่

สิ่งที่คาดหวังคือ การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีภารกิจที่กว้างขึ้น โดยให้ครอบคลุมภารกิจที่มีและกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเพื่อให้แต่ละหน่วยงานสามารถวิเคราะห์กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ แล้วบรรจุในแผนปฏิบัติการงานได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ให้นำกิจกรรมเข้าแผนด้วย เพื่องบประมาณตามมา ผู้นำต้องจริงจังและจริงใจ ทุกจังหวัดต้องเข้มแข็งช่วยเหลือตนเอง ศูนย์ 37 ดูแลแค่ 2 จังหวัด เข้มแข็งด้วยตนเอง ไม่มีปัญหา” 015

3.1.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) การฝึกอาชีพสตรีภายในศูนย์เรียนรู้ฯ ควรมีเป่ารับเด็กเข้ามาฝึกอาชีพ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเด็กเสี่ยงและเด็กชาติพันธุ์ รวมถึงมีการฝึกอาชีพในชุมชนด้วย

(2) ภารกิจควรเน้นการเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสตรี ให้เด็กและสตรีเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในพื้นที่ของตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ที่ไม่ใช่ท้องที่ในชุมชน จะทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง

(3) ต้องเข้าใจสิ่งที่อยู่ สิ่งที่เป็น สิ่งที่เข้มแข็ง ควรมีการจัดการศึกษาแบบเต็มรูปแบบ มีอาชีพที่สร้างการเรียนรู้และความเข้าใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วม

(4) ภารกิจต้องไม่ได้เน้นเฉพาะการฝึกอาชีพอย่างเดียว แต่เน้นทักษะชีวิต ต้องทำตัว Product ให้มีคุณภาพ สามารถต่อยอดและพัฒนาให้หลักสูตรที่สามารถออกไปเป็นผู้ประกอบการได้

(5) การกิจยังไม่ตอบโจทย์สังคมที่เปลี่ยนไปมาก เช่น การรักษามวลสรวงตัว ทำอย่างไรจะทำให้ผู้หญิงกล้าท้าทายอำนาจของผู้ชาย เป็นต้น ควรมีการทบทวนความหมาย นิยาม หรือหลักสูตรให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นครอบครัวที่ต้องมองในแง่ของชุมชน เพื่อได้ชุดความรู้ใหม่และเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมที่สามารถแก้ปัญหาในเชิงลึกได้

(6) กรณีตัวอย่างการตั้งครุฑแล้วไม่ได้เรียนต่อ ก็มีการส่งมาฝึกอบรม และกลับไปเป็นผู้ช่วยเหลือคนไข้ ในส่วนของผู้ชายควรมีการส่งเสริมอาชีพเกษตรที่เป็นผู้ชาย

(7) ควรต้องประชาสัมพันธ์ในวงกว้างให้รู้จัก ตลอดจนปัจจุบันมีเด็กออกนอกกระบวนการศึกษาเพิ่มมากขึ้น อาจจะเรียน กศน. หรือทำงานรับจ้างต่าง ๆ จึงควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มเหล่านี้เข้าถึงและกลุ่มเป้าหมายมีอาชีพได้เร็วขึ้น

(8) หน่วยงานภายในกระทรวง พม. ควรต้องมีการประสานกันเพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งประชาชนไปไม่ถูกจุด ขาดการประสานส่งต่อกัน ที่สำคัญการทำงานต้องคำนึงถึงความแตกต่างแต่ละพื้นที่

(9) ศูนย์เรียนรู้ฯ น่าจะมีการบรรจุหลักสูตรการป้องกันภัยของสตรี การป้องกันความรุนแรงในครอบครัว และการเรียนรู้สัมพันธ์ภาพในครอบครัว

(10) ควรมีการกิจและกลไกการประสานกับแหล่งตลาด ทั้งผลิตภัณฑ์ทอผ้า งานจิ๋วเวอร์รี่ เครื่องประดับ และประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักมากขึ้น

(11) ควรมีคลินิกอาชีพ และการฝึกอบรมเยาวชนที่เป็นแม่วัยใส

(13) ศูนย์เรียนรู้ฯ เน้นไปที่ผู้หญิงแต่ผู้ชายก็ไม่ควรละเลย อาจมีงบประมาณสร้างที่พักเพิ่มเติมสำหรับผู้ชาย ที่ผ่านมานักศึกษาผู้ชายต้องพักข้างนอก โดยเสียค่าใช้จ่าย แต่ผู้หญิงพักที่ศูนย์ฟรี

➤ พื้นที่จังหวัดแพร่

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้ทางศูนย์เรียนรู้ฯ ส่งหนังสือประชาสัมพันธ์งานต่าง ๆ ไปที่ อบต. ต่าง ๆ ด้วย

(2) ควรทำเว็บไซต์ของศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ตลอดจนจัดกิจกรรมที่พัฒนาความเข้มแข็งให้กับครอบครัวโดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายในชุมชนให้ได้เห็นถึงกิจกรรมสตรี และผลิตภัณฑ์สินค้า

(3) ควรประสานกับสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อให้มีการยกระดับและหาตลาดให้กับสินค้าได้

(4) การฝึกอาชีพในชุมชน ควรต้องยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพต้องมีเกณฑ์พิจารณาความพร้อมว่าสามารถทำได้ โดยเฉพาะกลุ่มเก่าที่เคยขอรับการสนับสนุนแล้ว ต้องมีการยกระดับ

(5) การฝึกอบรมอาชีพ ควรต้องมีการประเมินผล Output และ Outcome ด้วย

(6) สถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนไปอยากให้สร้างความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านเพื่อเป็นเกราะป้องกัน

3.2 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตรและ ครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

3.2.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้พัฒนาศตรและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การสนับสนุนส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.84) 2) การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือ พิณฟู แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.78) และ 3) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

3.2.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ มีดังนี้

(1) การวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมและพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้วยการฝึกทักษะอาชีพซึ่งเป็นจุดเด่นเดิมและขยายงานออกไปให้ครอบคลุม

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมและพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้วยการฝึกทักษะอาชีพซึ่งเป็นจุดเด่นเดิมและขยายงานออกไปให้ครอบคลุม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลุ่มเป้าหมายอาจไม่ใช่สตรีย่างเดียวอาจเป็นบุคลากรที่ทำงานกับสตรี ให้ อบต. ส่งคนมาพัฒนาที่นี่เพราะเป็นศูนย์รวมความรู้สตรีและครอบครัว อาชีพควรเน้นตลาดรับรองว่ามีงานทำต่อยอดได้ แพ็คเก็จจิ้ง เป็นศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ OTOP ซึ่งพัฒนาชุมชนทำอยู่ต่อยอดสินค้าชุมชน ถ้าฝึกตัดเย็บเสื้อผ้าให้มีโรงงานมารับต้องมีอาชีพแปลกใหม่ เป็นนวัตกรรมหรือเป็นความต้องการของตลาดจริงๆ....ไปรับออเดอร์จากโรงงานมา ก็ตั้งไลน์การผลิต.....เป็นเหมือนศูนย์สตรีศึกษาภาค ต้องมีความรู้เรื่องสตรีศึกษาด้วย มีองค์ความรู้มีการถอดบทเรียนต้องหาอัตลักษณ์ของตัวเองกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ความถนัด ความโดดเด่น ภารกิจหลักตามโครงสร้าง.....ปรับรูปแบบเป็นหน่วยงานหนุนเสริมให้กลับไปทำในพื้นที่เรียนเสร็จแล้วกลับไปขยายผลในพื้นที่ตัวเองมีข้อมูลเรื่องอาชีพ เรื่องตลาด อาชีพที่แปลกใหม่ เป็นนวัตกรรม.....บริหารการจัดอบรม เป็นแพ็คเกจการอบรมอาจทำงานร่วมกับสถานศึกษา มีศูนย์ครอบครัวเข้มแข็ง” 020

(2) การเป็นศูนย์กลางความเชี่ยวชาญด้านสตรีและครอบครัว

เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับภารกิจใหม่ที่มีบทบาทหน้าที่กว้างขึ้น จึงควรพัฒนางานให้เป็นศูนย์อบรมหรือศูนย์ที่เชี่ยวชาญงานด้านสตรีและครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เป็นศูนย์อบรมให้ความรู้กฎหมายสิทธิพึงได้ของสตรีของครอบครัว ต้นแบบครอบครัวอบอุ่น มีวิทยากร ข้อมูล เป็นศูนย์ความรู้ไม่ได้ให้เฉพาะสตรีแต่เป็นบุคลากรที่ทำงานกับสตรี” 020

3.2.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำปาง

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ภารกิจใดที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำแล้วเป็นประโยชน์อยากให้คงอยู่ แต่ยังอยากให้ทำภารกิจเพิ่ม เช่น การจัดการองค์ความรู้เพื่อเปลี่ยนวิธีการคิดแต่ละคน การจัดการศึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรื่องเศรษฐกิจในพื้นที่ และต้องทำให้หลักสูตรต่าง ๆ ไปถึงสตรีหรือกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้

(2) ต้องสร้างอาชีพให้กับคนให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของประเทศ

(3) แต่ละหน่วยงานมีภารกิจที่แตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเหมือนกัน อย่าให้ซ้ำซ้อน ให้ในสิ่งที่พื้นที่เขาขาด และไม่ควรให้ในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ

(4) เด็กที่มาเรียนอยู่ที่ศูนย์เรียนรู้ฯ มีที่มาที่แตกต่างกัน การจัดหลักสูตรก็แตกต่างกัน ที่ผ่านมามีเด็กที่ผ่านจากศูนย์เรียนรู้ฯ แล้วไปฝึกงานตามสถานประกอบการสามารถปรับตัวได้ดี และได้การตอบรับที่ดี

(5) เด็กที่มาจากพื้นที่สูง แล้วมาเรียนอยู่ในศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องทำให้เด็กเมื่อกลับคืนสู่ถิ่นแล้ว ต้องมีศักดิ์ศรี ต้องมีองค์ความรู้ต้องกลับไปประกอบอาชีพ ต้องมีอาชีพที่ยั่งยืน ต้องไม่ใช่เด็กบนดอยที่จะอยู่พื้นราบถาวร ต้องให้เด็กกลับไปแล้วพัฒนาตนเองได้ รวมถึงต้องทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมเมืองหลวงได้อย่างเท่าเทียมกันและมีภูมิกันที่ดี เด็กต้องมีการยาทางสังคม

(6) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เปิดเป็นสถานที่อบรมให้กับผู้ที่สนใจ เนื่องจากมีสถานที่ มีองค์ความรู้ แต่ช่วงแรกอาจมีปัญหาเรื่องบุคลากร ควรมีการเปิดให้ความรู้เรื่องความเข้มแข็งในครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัว และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่ศูนย์เรียนรู้ฯ น่าจะเปิดและพัฒนามากขึ้น

(7) แผนพัฒนาสตรีของจังหวัด โดยภาพรวมจะนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงมาปรับกับบริบทของจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพฝันมากกว่า ที่ผ่านมามีการนำแผนที่แต่ละหน่วยงานนำมาปรับเข้าด้วยกัน แล้วนำมาลงตามตาราง ถึงเวลาจึงนำผลงานแต่ละหน่วยงานมารวมเล่ม

(8) แผนองค์กรจะเป็นครั้งต่อครั้ง แต่แผนพัฒนาศักยภาพผู้หญิงควรทำเป็นระยะยาว ที่มุ่งเน้นให้นำความรู้ที่ได้มาไปปฏิบัติการได้ เป็นแผนระยะยาวที่ปลายทางแล้ว สามารถเป็นวิทยากรได้

(9) ตัวแทนของหน่วยงานในภาคีเครือข่ายน่าจะเข้ามาเป็นกรรมการร่วม ที่ผ่านมามีคนมาร่วมมีน้อย น่าจะมีมากกว่านี้

(10) อยากให้มีการจัดอบรมทักษะการเป็นวิทยากร การพูดอย่างมีกระบวนการให้กลุ่มที่สนใจ มีการพัฒนาสหวิชาชีพ อาจทำเป็นศูนย์พัฒนาสหวิชาชีพชุมชน

(11) อยากให้เป็นทางเลือกให้ท้องถิ่นได้หาวิทยากร วิทยากรด้านสตรีและครอบครัวหาได้ยากมากเพื่อไปพัฒนาศักยภาพสตรีและครอบครัว

(12) เรื่องอาชีพจะได้จากศูนย์เรียนรู้ฯ การหาตลาดก็ได้จากศูนย์ฯ อยากให้คงอยู่เหมือนเดิม ทำอย่างไรที่กลุ่มอาชีพจะยั่งยืน แต่ละกลุ่มอาชีพควรมีการถอดบทเรียนด้วย

(13) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เปิดให้เด็กที่เข้าไม่ถึง ทำอย่างไรจะเข้าถึงได้ ไม่อยากให้มองว่าเป็นศูนย์สำหรับสตรีเพียงอย่างเดียว

(14) ในมุมมองของบริษัทเอกชน (บริษัทวากโก้) มองว่าแรงงานในพื้นที่ที่จะเข้าทำงานในบริษัทค่อนข้างหายาก ที่ผ่านมามีบริษัทเองก็รับผู้ที่จบหลักสูตรจากศูนย์เรียนรู้ฯ ไปทำงานแทบทุกรุ่น ซึ่งเด็กที่จบจากศูนย์เป็นผู้ที่มีมารยาททางสังคม ไม่ดื้อ และเชื่อฟัง แต่ช่วงหลังมีคนเลือกสาขาที่บริษัทต้องการน้อยลง อยากให้ส่งเสริมตรงนี้ เพราะเกรงว่าพอเปลี่ยนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ แล้ว การฝึกอาชีพจะหายไป

(15) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นหนึ่งในกลไกการรับแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นกับสตรีและครอบครัว

➤ พื้นที่จังหวัดพิจิตร

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากได้ความรู้และแนวทางในการทำโครงการแต่ละโครงการ ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์จะมีแนวทางอย่างไรในการไปสู่ตลาด และทำอย่างไรให้สะดวกต่อผู้บริโภคให้เขามองเห็นว่ามันน่าใช้

(2) อยากให้ทางศูนย์เรียนรู้ฯ มาต่อยอดเรื่องความรู้ เรื่องการบรรจุหีบห่อ เรื่องโลโก้ และยังไม่มียุทธศาสตร์ผลิตและอยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ หาตลาดในการจำหน่ายสินค้า

(3) ทราบว่าการทำบัญชีของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกัน ถ้าเป็นของสหกรณ์ก็อีกแบบหนึ่ง แต่ของ พม. เราไม่ทราบว่าเราจะให้เราทำอย่างไร แล้วก็เรื่องการเขียนรายรับ-รายจ่ายให้เป็นแนวทางเดียวกันกับของศูนย์เรียนรู้ฯ

(4) กรณีสินค้าที่จะได้ดาวจากโอท็อป จะมีการวางแผนไว้แล้วถ้าหากไม่มีสถานที่ผลิตก็ไปต่อไม่ได้ สินค้าทุกตัวเขาจะแยกกันไว้ บางตัวของเราก็ผ่าน อยากให้มีพื้นที่ขายของของกลุ่มในงานจัดแสดงสินค้า โดยกระทรวงพม.อาจจะประสานขอพื้นที่จากผู้จัดงาน

3.3 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

3.3.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดลำพูน ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวฯ ละมีค่าเฉลี่ย 4.25 2) การสนับสนุนส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐฯฯฯ มีค่าเฉลี่ย 4.07 และ 3) การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือ พิ้นพู่ แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ฯลฯ และ

การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ

3.3.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับภารกิจของกรมฯ

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรตีโจทย์ภารกิจใหม่ให้เห็นภาพของกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่เฉพาะสตรีด้อยโอกาสและจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ สำหรับการฝึกอาชีพควรมีเป้าหมายให้สตรีนำไปประกอบอาชีพได้จริง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ลักษณะของงานเปลี่ยนจากเดิมที่รับเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ต้องหากกลุ่มแม่บ้านกลุ่มสตรีและครอบครัวจริง หรืออาจเป็นกลุ่มผู้สูงอายุด้วย เพราะอยู่ในชุมชน ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถนำมาส่งเสริมการผลิตได้ รุ่นนี้มีความคิดความอ่าน มีประสบการณ์ บางคนเกษียณอายุ เคยเป็นอาจารย์” 013

(2) การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

ควรลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและเอื้ออำนวยความสะดวกในการประสานงาน หรือการประสานงานกันเป็นระยะ ๆ เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เนื่องจากเปลี่ยนบทบาทภารกิจจากเดิม อาจต้องออกนอกเขตจังหวัด ซึ่งต้องเรียนรู้บริบทของแต่ละจังหวัดและให้กว้างกว่าเดิม ทำความเข้าใจกับจังหวัดเครือข่ายให้มากขึ้น ร่วมกันพัฒนา ในระดับ 5 จังหวัดต้องเป็นห่วงใยกันได้ อาจส่งต่อส่งไม้ต่อกันได้ อาจต้องเชื่อมโยง” 013

(3) การเป็นศูนย์ประสานการทำงานด้านสตรีและครอบครัวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากภารกิจใหม่ที่กว้างขึ้น จึงควรเป็นศูนย์ประสานการทำงานด้านสตรีและครอบครัวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงให้งานมีประสิทธิภาพ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ศูนย์กับจังหวัดมีภารกิจแตกต่างกัน แต่ควรเป็นศูนย์ประสาน เป็นจุดที่ต่อเนื่องกัน ต้องเลือกกลุ่มที่เข้มแข็งตามงบประมาณเดิม ตามตัวชี้วัด ต้องผ่านระบบผู้นำในท้องถิ่น ใน อบต.หรือเทศบาลที่มีเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม เพราะสะดวกในการติดต่อ” 013

3.3.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำพูน

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้อบรมความรู้การประกอบอาชีพเหมือนเดิม แต่ให้เพิ่มความรู้สวัสดิการที่รัฐพึงให้แก่สตรี เช่น กรณีโดนทำร้ายจะขอความช่วยเหลือจากใคร และแนวทางที่จะขอความช่วยเหลือจากรัฐได้

ตลอดจนการอบรมให้ความรู้อาชีพ ควรพิจารณาการหาตลาดด้วย เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้แบบยั่งยืน ความมองภาพกว้างและบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงการให้ข้อมูลเงินกองทุนว่าสามารถขอจากแหล่งใดได้บ้าง

(2) อยากให้มีวิทยากรของศูนย์เรียนรู้ฯ ออกไปให้ความรู้ข้างนอกบ้าง และขยายกิจกรรมไปตามบนดอย ที่ยังขาดโอกาส ตลอดจนมีการสอดแทรกองค์ความรู้เกี่ยวกับสตรีอื่น ๆ ในการฝึกอาชีพ

(3) อยากให้เสริมสร้างเรื่องศาสนา โดยการใช้ศีลห้า ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาจิตใจของคนในครอบครัวได้

(4) งบประมาณในการจัดสรรยังไม่มาก อยากให้ พมจ. จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น

(5) อยากให้มีเครือข่ายด้านอาชีพที่ทำหน้าที่การตลาด เพื่อให้ได้ทุนกลับไปผลิตใหม่ เนื่องจากการใช้ระบบฝากขาย ต้องใช้ความเชื่อมั่น บางครั้งไม่มีเงินที่วนในร้านที่เอาของมาฝากขาย

(6) อยากให้มีตัวแทนของแต่ละจังหวัดส่งไปส่วนกลางเพื่อพัฒนาแพคเกจ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์การเข้าสู่ AEC การส่งแข่งขันผลิตภัณฑ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ และเข้าสู่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และอยากให้มีความร่วมมือกับสถาบันและพัฒนาผลิตภัณฑ์

(7) อยากให้ทบทบ อบต. OSCC ในการเชื่อมโยงแต่ละหน่วยงาน จากประสบการณ์ที่มี เหตุเกิดที่โรงพยาบาล แต่คนที่เครือข่ายรับปัญหาต้องแจ้งใคร เช่น หวัดเด็ก ต้องแจ้งนักจิตวิทยา นักสังคมฯ ต้องมีคนที่จะเชื่อมโยงในแต่ละโรงพยาบาล เมื่อมีเคสเกิดขึ้น

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ในฐานะหน่วยงานราชการหน่วยงานท้องถิ่น ยังไม่ค่อยรู้จักในตัวศูนย์เรียนรู้ฯ ถือว่าดีที่มีอีกหน่วยงานหนึ่งสนับสนุนงานตรงนี้

(2) นอกจากการฝึกอาชีพ อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างสถาบันเข้มแข็ง ให้ปรับตัวให้ทันต่อบริบทสังคม ณ ปัจจุบัน ซึ่งน่าจะมีเครื่องมือที่มารองรับองค์กรที่ทำงานด้านครอบครัวหรือตัวสถาบันครอบครัวเองให้สามารถเท่าทันและมีภูมิคุ้มกันที่จะป้องกันปัญหาที่ตามมาเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ การส่งเสริมจิตอาสาของครอบครัว และแนวคิดเรื่องความในอย่าน่าออก ความนอกอย่าน่าเข้า ทำให้คนมองว่าเรื่องครอบครัวอย่าไปยุ่ง ผู้นำบางคนมองเช่นนั้น จะทำอย่างไรให้ผู้นำเห็นตรงนี้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติ

(3) เรื่องของบทบาททางเพศในชุมชนพื้นที่สูง การให้ความรู้ในตรงนี้ยังมีน้อยมาก ถ้าเรามีกิจกรรมโครงการ เราก็สามารถที่จะบูรณาการร่วมกันกับศูนย์พัฒนาฯ ได้ ที่จะส่งเสริมเรื่องนี้

(4) กิจกรรมของศูนย์มองว่าเป็นศูนย์ที่ทำงานทั้งด้านการณรงค์ การป้องกัน และการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทของสตรีในเรื่องของครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว การทำอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละพื้นที่ อยากให้เหมือนศูนย์รวมเวลาที่เกิดเหตุการณ์ เหมือน 1300 ถ้าเป็นเคสสตรีเราสามารถที่จะประสานงานที่ศูนย์นี้ได้ จะมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาและประสานงานเรื่องเกี่ยวกับสตรี เด็ก และครอบครัวได้ แล้วก็เรื่องของการทำงานที่ผูกพันกันเช่นเดียวกัน มีกิจกรรมอบรมฝึกวิชาชีพ เป็นศูนย์

ที่คอยฟื้นฟูกลุ่มสตรีเหล่านี้ ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว อย่างบ้านพักฉุกเฉินอาจจะมีโครงการที่บำบัดฟื้นฟู ฝึกอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ได้ ถ้าเกิดมองว่าสถานที่ที่เรามีอยู่มีข้อจำกัดเรื่องรับเด็กหรือระยะเวลาเรื่องการรับ แต่ถ้าเป็นศูนย์ฝึกอาชีพ เรามีกิจกรรมที่ทำอย่างเป็นระบบมีใบประกาศให้ สร้างความมั่นใจให้กับผู้หญิงแล้วก็มีกระบวนการที่จะส่งกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นระบบ จะทำให้ปัญหาเรื่องความรุนแรงในชุมชนค่อย ๆ ได้รับการช่วยเหลือมากขึ้น

(5) บ้านพักเด็กและครอบครัว มีข้อจำกัดหลายอย่าง แต่ถ้าศูนย์เรียนรู้ มีการเสริมพลังเรื่องของอาชีพ ให้คำปรึกษา ก็จะเป็นผลดีต่อผู้ใช้บริการเหมือนกัน บางกรณีผู้ใช้บริการไม่สามารถเข้าใช้บริการของบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้ด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ก็ควรมีช่องทางบริการทางเลือกให้ ยากให้บทบาทของศูนย์เรียนรู้ มีส่วนสนับสนุนในกรณีดังกล่าว

(6) เมื่อศูนย์เรียนรู้ ขยายภารกิจและพื้นที่ความรับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ ต้องเพิ่มอัตรากำลังไม่เช่นนั้นการให้บริการกลุ่มเป้าหมายจะไม่ทั่วถึง แล้วต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชาชีพทั้งหลาย ถ้าหน่วยงานที่ปฏิบัติอัตราไม่พอ ไม่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จะทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ทะลุ ไม่ถึงเป้าของปัญหา

(7) สิ่งที่ขาดแคลนคือนักจิตวิทยาครอบครัว คนที่ลงพื้นที่ไม่มีความรู้เรื่องจิตวิทยาครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก ต้องใช้จิตวิทยาในการเข้าถึง ยิ่งถ้าเกิดเคสที่ใช้ความรุนแรง บางทีเข้าไปแล้วไม่มีเครื่องมือ เราไม่มีความรู้ บางครั้งประสานงาน 1300 ซึ่งเป็นเคสที่ละเอียดอ่อนต้องการปกปิดข้อมูลเป็นความลับ แต่รถ OSCC สีชมพู คือไปตรงไหนก็รู้ว่ามีเคส

(8) การทำงานด้านพัฒนาสตรีและครอบครัวที่ผ่านมา ส่วนมากพบปะแต่กลุ่มสตรี จะให้ความรู้แต่กลุ่มสตรี แต่เราต้องให้ความรู้กับผู้ชาย ต้องทั้งสองฝ่าย แล้วการประเมินผลโครงการที่ผ่านมา จบโครงการประเมินผลเสร็จแล้วก็จบเลย ต้องมีการต่อยอดโครงการถึงจะสัมฤทธิ์ผล

(9) ยังไม่รู้จักศูนย์เรียนรู้ ที่ผ่านมาจะทำงานร่วมกับศูนย์พัฒนาฯ เขา ก้าวต่อไปที่เราคิดว่าเราจะเดินไป เดินคู่กันไปได้หรือไม่ให้มีพี่เลี้ยงหรือจะให้แนะนำกลุ่ม หรือว่าทำเช่นไรที่จะให้ครอบคลุมบริบทงานที่สุด

(10) ถ้าเทียบพื้นที่สูงก็คือศูนย์พัฒนาฯ เขา แล้วพื้นที่ราบหน่วยงานไหนที่รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ ถ้าจะมาเชื่อมกับหลาย ๆ หน่วยก็ไม่น่าจะเป็นปัญหา พม. จะต้องฟังและก็ต้องบูรณาการกับอปท. เมื่อก่อนศูนย์พัฒนาสังคมจะเชื่อม แต่พอแยกเป็นศูนย์พัฒนาฯ เขาก็ต้องเน้นเรื่องพื้นที่สูง ก็จะแยกออกไป พื้นที่ราบก็จะห่างออกไปอีก ต้องมีหน่วยงานหรือ พมจ. มาเชื่อม

(11) ด้านการฝึกอาชีพ ยังขาดแคลนด้านการตลาด โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่สูง หนังสือเราก็ไม่รู้ แม่บ้านเขาทำได้เขาก็ไม่รู้จะไปขายที่ไหน ที่มาส่งเสริมก็ไม่มีการต่อยอดด้านการตลาดอีกสิ่งหนึ่งคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ ถึงแม้ว่าเราจะทำผลิตภัณฑ์ออกมามีเสื้อผ้าชนเผ่า แต่เรื่องของแพคเกจและเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาเราก็ต้องน่าสนใจด้วย ถึงจะขายได้ เป็นเรื่องที่ควบคู่กันไปได้อยู่แล้ว

(12) อยากให้ทางศูนย์เรียนรู้ เชื่อมกับทางพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ดูแลเรื่อง OTOP เรื่องการคัดสรรผลิตภัณฑ์ เพราะเขามีตลาด เทศบาลก็มีปัญหาคือจัดอบรมอาชีพแล้วไม่มีตลาดรองรับ ช่วงหลังเทศบาล

เลยผลิตอะไรก็ได้ที่คนในชุมชนใช้ เน้นขายในชุมชน สำหรับร้านอาหารในชุมชน ให้ซื้อผักในชุมชน เนื่องจากจะไปหาตลาดข้างนอก เป็นเรื่องยาก ต้องมีการรับรองมาตรฐาน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีแบรนด์ ถ้าอบรมอาชีพก็ต้องอบรมเรื่องการตลาดด้วย โดยเฉพาะการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นการทำการตลาดออนไลน์

(13) บางหมู่บ้านหรือบางเผ่า ขายสินค้าได้เพราะมีนักท่องเที่ยว แล้วผ้าผืนหนึ่งที่เราทำก็ใช้เวลาเป็นเดือน แล้วเราก็เอามาขายในราคาถูก ๆ ไม่ได้

(14) ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องมีงานด้านวิชาการมากขึ้น แล้วปัจจุบันท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปะทะหน้า การไปเติมเต็มเป็นสิ่งสำคัญ แล้ว ศพค. น่าจะเป็นหน่วยงานหลักของการทำงานของกระทรวง พม. ในพื้นที่ ศพค. คือคำตอบทุกเรื่อง ผู้สูงอายุ คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง เด็ก ท้องถิ่นก็ไม่สับสน ถ้าพื้นที่มีหน่วยงานหลักอยู่ทีเดียว แล้วทุกอย่างลงไปที่นั่น ท้องถิ่นเขาพร้อมจะทำหน้าที่เพราะเป็นภารกิจของเขาอยู่แล้ว

(15) ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องปรับบทบาทต้องลบคำว่าฝึกอาชีพออก อันที่สอง ถ้าเทียบเคียงกับ สสว. ถ้าพูดถึงศูนย์เรียนรู้ฯ สสว. แบ่งเป็นสามส่วน อันดับแรกเวิร์กช็อป มีของดี ๆ ไปไว้เพื่อให้สวยงาม เพื่อให้คนมาหาศูนย์เรียนรู้ฯ ก็สร้างบริเวณของท่านให้คนมาหาของดีในแต่ละจังหวัด อันที่สองต้องไปหาพื้นที่ มีชุดทำงานที่เป็นโมบายทีม เพื่อจะไปหาเขา อันที่สามสำคัญที่สุด จะให้เราไปหาเขาหรือเขามาหาเราตลอดมันไม่มีเวลาก็คสร้างเว็บไซต์ สร้างยูทูบหรือเป็นโบรชัวร์ ทำเป็นสื่อหรือชุดความรู้ต่าง ๆ

3.4 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น

3.4.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.96) 2) การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.94) และ 3) การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือ พิณฟู แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ตามลำดับ

3.4.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน
ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าควรประสานการทำงานกับหน่วยงานอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะงานที่กลุ่มเป้าหมายเป็นคน ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กรมฯจะทำงานทางเดียวกันพร้อมไม่ว่าเรื่องเก่าเรื่องใหม่เพราะเป็นภาระหน้าที่เดียวกัน ไม่ทำ ข้ำซ้อน ก็จะต้องเจองบจะเกิดประโยชน์มากขึ้น....ไม่ต้องอบรมผู้หญิงคนเดิมหน้าเดิมพูดเรื่องเดิมทำอย่างไรให้คนที่มีความอดทนตั้งใจเข้าใจพื้นฐานการพัฒนาสตรี.....เท่าที่สัมผัสหลายศูนย์บุคลากรมีใจทำงานแต่ยังไม่เข้าใจวิธีประสานศักยภาพมากกว่า....มองว่าหน่วยงานต่าง ๆ มีตั้งกรรมการ อนุกรรมการ ถ้าเชิญสตรีเข้าไปเป็นกรรมการหรือประชุม ก็จะทราบว่าให้ความสำคัญสถาบันครอบครัวอย่างไร จะต่อยอดได้” 501

“รัฐบาลต้องสนับสนุนเพราะเป็นจุดสร้างความเข้มแข็งในฐานรากของประเทศ.....งานอยู่ในแผน... เป็นแผนปกติ...อบรมในสถาบันก็กำหนดว่ามีค่าใช้จ่าย ปีละกี่รุ่น โครงการฝึกอบรมนอกสถาบันในชุมชนก็เป็นแผนหลักอยู่แล้ว โครงการก็เป็นงานประจำ นอกจากใครจะปรับให้เข้ากับสถานการณ์ ตอบภารกิจใหม่ครบ ทุกด้าน แต่อาจยังไม่ถึงรากเหง้าชุมชนตามที่กรมหวังไว้....เงินสงเคราะห์มีประโยชน์มากที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าถึงภารกิจของกรมได้ เป็นเครื่องมือในการทำงานให้ศูนย์ได้.....การวิจัยน่าจะต้องควบคู่ไปกับการทำงาน อย่างน้อยให้สถาบันการศึกษามาช่วย เพราะงานวิจัยเป็นหัวใจหลักในการเคลื่อนงาน ไม่มีตรงนี้จะลำบากที่จะขึ้นคำสั่งต่าง ๆ ข้อเท็จจริงในชุมชน ผลงานวิจัยจะเคลื่อนงานได้เร็วขึ้น...คุยกันมาหลายปีแล้วเรื่องการทำงานบูรณาการ ปฏิบัติค่อนข้างยาก ตีระเบียบราชการ การทำกิจกรรมและงบประมาณก็มาไม่ตรงกันรวมก็ไม่ได้....องค์กรหลัก คือ ผวจ. แต่อนาคตบทบาทของกรมอาจเชื่อมประสาน ให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตามประเมินผล นิเทศ เป็นงานที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง ประสานกับ อบจ. ขับเคลื่อน พรบ. การค้าประเวณี ตอนนี้ชัดเจนแล้วว่ากรมคุ้มครองพัฒนาอาชีพทำในกฎหมายการค้าประเวณี ศูนย์ต้องทำหน้าที่ป้องกันหรือเยียวยา ตอนนี้ยังอบรมในสถาบัน งานขับเคลื่อนเรื่องชุมชนเรื่องสังคมจะต้องเพิ่มมากขึ้น”503

“ผมจ. น่าจะเป็นแค่หน่วยประสาน กำกับ อำนาจความสะดวก เพราะเจ้าหน้าที่น้อย น่าจะลงไปที่ พช.มีทุกอำเภอทุกตำบล ผมจ. มีแค่จังหวัดหน่วยเดียวต้องดูแลทุกอำเภอเครือข่ายจะช่วยไม่ใช่ให้ลงเองทุกอย่างกรณีเกิดความรุนแรง อบจ. ต้องวิ่งตำรวจ หากแจ้งความเกี่ยวกับความรุนแรง ไกลเกลี้ยไม่ได้ก็แจ้งมาที่ ผม. ผม. ก็ต้องลง นักสังคมมีน้อยมากไม่อาจดูแลได้ทั้งหมด.....ควรเป็นตัวเชื่อมศักยภาพหน่วยงาน.....งานเยอะมาก หาเวลาไปประชุมยาก.....ตำแหน่งข้าราชการให้น้อยมากควรให้ความมั่นคงในงานมากกว่านี้..... ถ้าเครือข่ายเข้มแข็งจิตอาสาจะขับเคลื่อนเอง แล้วก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐว่าจะพัฒนาความเข้มแข็งให้กลุ่มเครือข่ายได้ขนาดไหน.....การทำงานที่อุดรใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเครือข่ายเชื่อถือให้ความร่วมมือทุกอย่างทำอย่างไรที่จะพัฒนาให้มีความรักงาน” 701

(2) การวางแผนที่เดินทาง (Road map) และสร้างความเข้าใจถึงระบบบริหารจัดการ ศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรระดับต่าง ๆ เข้าใจและเดินตามทิศทางที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง

ผู้บริหารระดับกรมฯ ควรกำหนดแผนที่เดินทาง ระยะพัฒนา ช่วงเวลาและวิธีดำเนินการในแต่ละระยะเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจลักษณะงาน กลุ่มเป้าหมาย เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศูนย์พัฒนาอาชีพและศูนย์เรียนรู้ ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมองเห็นภาพอนาคตของศูนย์เรียนรู้ ที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ ส่วนใหญ่เติบโตและมีประสบการณ์สูงในการเป็นครูฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งการสอน

อาชีพเป็นเพียงภารกิจเดียวในการกิจใหม่อีกหลาย ๆ ด้าน เมื่อก้าวเข้าสู่ภารกิจใหม่ จึงควรเตรียมความพร้อม และปรับความคิดหรือทัศนคติเพื่อให้เข้าใจและยอมรับที่จะปฏิบัติตามภารกิจใหม่ได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“จากชื่อที่เปลี่ยน...งานมหาศาล....ศึกนี้ใหญ่หลวง....บุคลากรหากไม่พร้อมต้องอาศัยภาคี เครือข่ายกองทุนต่าง ๆ ในท้องถิ่นต่าง ๆ มาช่วย อัตรากำลังก็ไม่พอ...บุคลากรต้องพร้อม งบประมาณต้องมีการยื่นมือออกไปก็ต้องระดับอำนาจ...เวลาประชุมส่วนกลาง...ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจบางที่ไม่ไป...นโยบายให้ทำทำได้แค่นั้นก็แค่นั้นไม่รู้จะไปทางไหนนโยบายดีแต่ลงมาไม่เหลือ....จะเป็นศูนย์เรียนรู้ซึ่งแปลว่าเติบโต แต่ยังมีภาพไม่ออกว่าศูนย์เรียนรู้ทางกายภาพคืออะไร...ควรใช้โครงการวิจัยเป็นสื่อเชิงยุทธศาสตร์ส่วนที่เกี่ยวข้องและเพื่อให้คนในศูนย์ฯ เห็นว่าปัญหาของสตรีที่อยู่ข้างนอก องค์กรไหนทำอะไรบ้าง ควรประสานอย่างไร” 501

“เดิมทำงานขยายภารกิจอยู่แล้วแต่ไม่ได้เขียน....บุคลากรต้องการให้ส่วนกลาง (กรมฯ) กำหนดมา พื้นที่คิดได้แต่อาจไม่ถูกทิศทาง กรมฯมาถูกทางแล้ว เหลือแต่ปรับทัศนคติเจ้าหน้าที่ให้ยอมรับ การเปลี่ยนแปลงภารกิจใหม่เป็นผลดีกับสังคมและชุมชน....ต้องปรับทัศนคติบุคลากรและบรรจุกิจกรรม โครงการให้ชัดเจน เป็นศูนย์เรียนรู้จริง ๆ ต้องจัดฝึกอบรมลักษณะเป็นบริการ....ต้องมีอาคารขึ้นใหม่ มีงบประมาณ มีพื้นที่รองรับกลุ่มเป้าหมายที่จะมาอบรมได้ก็จะดีฝึกด้วย....ที่นี้มีตัวอย่างให้ดูชัดเจน เช่น ปลุกมะนาวในวงท่อ.....อยากให้งานเดิมก็ทำไป งานที่ออกข้างนอกก็ทำ ต้องเป็นศูนย์เรียนรู้จริง ๆ....ผู้บริหารในกรมฯ วิสัยทัศน์ไกลมาก แต่ระดับปฏิบัติอาจไม่เข้าใจ....ขอให้คงแนวคิดการช่วยเหลือไว้....ไม่ใช่เฉพาะสตรีและครอบครัว ควรเปิดกว้าง....คำว่าครอบครัวดีกว่าคำว่าสตรี ไม่มีใครไม่อยู่ในครอบครัว ทุกคนในครอบครัวมีสิทธิ์เรียนรู้ อยากให้เป็นอย่างนี้นานแล้ว ให้มี พรบ. รองรับ...ปรับทัศนคติเจ้าหน้าที่ไปพร้อมกัน....ถ้าจะให้ป็นรูปธรรม ศูนย์ต้องทำกิจกรรมโครงการรองรับให้ตอบโจทย์ครบถ้วน....การประสานกับหน่วยงานอื่น ต้องเชื่อมกัน” 502

“เป็นภาระหน้าที่ของกรมที่ต้องเสริมองค์ความรู้บุคลากรให้เข้าใจงานสังคม งานในชุมชน งานเครือข่าย เป็นบทบาทที่ส่วนกลางต้องส่งเสริมบุคลากร...ชัดเจนว่ากลุ่มเป้าหมายมีหลายกลุ่ม กระทรวงรับผิดชอบเกิดแก่เจ็บตาย ครอบคลุมแล้ว....ต้องแยกไปตามกลุ่มตามภารกิจ ให้บูรณาการทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ถ้าสามารถทำงานด้วยกันได้ ก็ครอบคลุม แต่จะสร้างคนอย่างไรให้สอดคล้องกับภารกิจของกรม ต้องเตรียมบุคลากรรองรับ ซึ่งตอนนี้ยังไม่พอ ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ส่วนกลางก็ไม่อยากอนุมัติภาค เพราะไม่ชิน จะเคลื่อนงานตามภารกิจใหม่ก็จะลำบาก งบก็ไม่พอ คนยังไม่มี จะบริหารอย่างไร” 503

“เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์หนึ่งคน แต่ที่นี้รับ 20 อำเภอมีเคสวันหนึ่ง 4-5 case ชักประวัติก็หมดวันแล้ว (ยกตัวอย่าง case หย่าร้างที่ใช้เวลาทั้งวันไกลเกลี่ยเพื่อชะลอการไปแจ้งความ) ความปลอดภัยไม่มี ตำรวจก็ต้องเอาตำรวจเหมือนกันไม่มีสวัสดิการ ไม่มีประกันสังคมไม่มีเบี้ยเลี้ยง เวลามีนกงานขับรถไปด้วยก็ต้องใช้เงินดูแลคนอื่นด้วยสวัสดิการไม่มีเงินเดือนก็น้อยแล้วต้องไปดูแลคนอื่นอีก” 602

(3) การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ครอบคลุม ไม่เฉพาะสตรีด้วยโอกาสและการฝึกอาชีพ

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรตีโจทย์ภารกิจใหม่ให้เห็นภาพของกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายและภาคีต่าง ๆ ในชุมชน ไม่เฉพาะสตรีด้วยโอกาสและไม่เฉพาะจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ สำหรับการฝึกอาชีพก็ควรมีเป้าหมายให้สตรีและสมาชิกในครอบครัวมีทักษะที่จะไปประกอบอาชีพได้จริง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ถ้าไม่ได้ลงถึงชุมชน ไม่ได้ป้องกันในระดับครอบครัวอนาคตจะลำบาก สถานศึกษาในระดับพื้นที่ต้องช่วยด้วย.....ไปเยี่ยมที่สกล.....เด็กเรียนจบตัดผมรุ่นที่แล้ว...เรียกทรมานบาร์เบอร์ คือ ใช้เก้าอี้พลาสติก 2-3 ตัวซ้อนกันให้คนนั่งตัดผมที่ศาลาประชาคม แล้วก็มีการจบงานหนึ่งเขียนว่ารับตัดผม คนก็ตัดเยอะนะ คือเขาไม่มีทุน แต่อยากมีธุรกิจของตัวเอง อย่างนี้ต้องเสริมกำลังใจ” 503

(4) การสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยศูนย์ฯ เป็นแกนกลางในการกระตุ้น ขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายการทำงาน

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรทำงานรุกออกไปในชุมชนและทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ในลักษณะเครือข่าย โดยกำหนดชุมชนเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ของการลงชุมชนในแต่ละครั้ง กำหนดทีมรับผิดชอบที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงานเพื่อเข้าไปสัมผัสและค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ควรพัฒนาหรือควรได้รับการช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ใช้กลไกหน่วยงานภาครัฐเครือข่ายภาคีกองทุนเป็นแกนหลักขับเคลื่อน.....ทำอย่างไรที่จะให้คนอื่นเข้ามาช่วยคิด แต่ก่อนทราบว่าคุณย่า มีชื่อเสียงดังมาก ควรนำไปต่อยอดได้จากความดีที่มีอยู่แล้ว....เปิดให้มีผู้ตัดสินใจในงบประมาณมาเป็นภาคี....ควรยื่นมือออกไปข้างนอก ทำให้มีท่อเชื่อมกัน แม้ภาระหน้าที่มาก แต่ภารกิจที่เพิ่มต้องทำ.....เชิญแนวร่วมแลกเปลี่ยนบ่อยๆ....สรุปบริบทพื้นที่...แล้วงบประมาณก็จะตามมา” 501

“เครือข่ายเป็นเรื่องที่สำคัญ ปัญหา คือ บุคลากรขาดองค์ความรู้เรื่องการทำงานหรือเครือข่ายพัฒนาสังคมในชุมชนเพราะเขามีแต่ประสบการณ์กับองค์ความรู้การฝึกอาชีพในรากฐานเดิม” 503

(5) การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจความหมายของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ตรงกัน

บุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ ทุกระดับต้องเข้าใจและมีภาพของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ใกล้เคียงกันทั้งในมิติการทำงาน ต้นแบบการทำงาน ผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มเป้าหมายและผลลัพธ์ของการทำงาน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ศูนย์เรียนรู้ฯ คือ ส่วนที่ทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ในเชิงมิติให้มีทุกมิติ...หากทำได้จะทำให้ชุมชนพึ่งตัวเองได้ ยั่งยืนได้ เป็นเกราะป้องกันชุมชน เป็นเกราะป้องกันสังคม ให้คนมีโอกาสมาเรียนรู้ไม่เฉพาะอาชีพ ให้นำไปใช้ในครอบครัวได้...เป็นต้นแบบให้ชุมชนได้...ให้ทุกศูนย์ได้มาเรียนรู้กันและขยับขึ้นไปใกล้ ๆ กัน เวียนไปหากัน ให้กำลังใจกัน สร้างสัมพันธ์กัน” 503

(6) การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้การทำงานบรรลุภารกิจใหม่

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าควรมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้ฯ บรรลุภารกิจใหม่ โดยเฉพาะมาตรฐานการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ต้องกำหนดมาตรฐานเพื่อให้พัฒนาการต่อเนื่อง.....ที่สำคัญ คือมาตรฐานการฝึกอบรมในแต่ ละหลักสูตรเพราะทำให้เชื่อมั่นในองค์ความรู้ของลูกศิษย์ มีความสุขที่ได้ช่วยคนให้เติบโตเข้มแข็ง” 503

(7) การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวให้เป็นที่ยอมรับ

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวต้องประชาสัมพันธ์ตนเองให้หน่วยงานอื่นและ สาธารณชนรู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ให้มากขึ้นในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น สื่อต่าง ๆ การประชุมร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับสตรีและครอบครัวในการมารับบริการดังกล่าวต่อไป

“ไม่รู้เลยว่าศูนย์เรียนรู้มีกรอบงานอย่างไร น่าจะให้หน่วยงานอื่นในพื้นที่เช่น พมจ. รับบทบาท หน้าที่ของศูนย์ด้วยเราก็ไม่รู้ส่งต่อไม่ได้ เช่นผู้ประสบปัญหาไม่มีงานทำจะส่งต่อได้ไหมก็ไม่รู้แต่ก่อนว่าพัฒนา คุณภาพสตรีถ้ามีกลุ่มสตรีในหมู่บ้านแล้วเขาต้องการพัฒนาเช่นกลุ่มผ้าครามจะส่งไปที่ไหนก็ยังไม่รู้” 701

3.4.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อ การพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) หลายฝ่ายไม่ทราบว่ามีกรอบพื้นที่บ้างหรือไม่ ตามที่คุยกัน ต่างคนต่างมีปัญหาทุกพื้นที่ ไม่ ว่าจะเยาวชนเรื่องเพศ ยาเสพติด ดิดเกมส์ เป็นปัญหาที่รอไม่ได้

(2) พื้นที่มีกลไก มีเครือข่าย มีการทำงานอยู่ เมื่อศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับโครงสร้างใหม่ ควรจะทำ บทบาททำหน้าที่อะไรบ้างมากกว่าเดิม เพื่อให้ตอบโจทย์ของพื้นที่ที่ยังไม่สามารถจัดการได้ทั้งหมด

(3) คาดหวังว่าศูนย์เรียนรู้ฯ กับพมจ. น่าจะประสานงานกันไปด้วยดี พมจ. มีโครงการดี มีกิจกรรมจำนวนมาก ก็อยากจะมาใช้บริการตัวอาคารสถานที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ ถ้าศูนย์เรียนรู้ฯ มีโครงการ ขยายอาคารเพิ่มขึ้น พมจ. ก็จะมาขอความอนุเคราะห์ใช้อาคารสถานที่ รวมถึงเรื่องของบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ คงขอสนับสนุนเรื่องของการไปเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการพัฒนาหรือการส่งเสริมครอบครัว ถ้าศูนย์เรียนรู้ฯ ชัดเจนในเรื่องในกลุ่มเป้าหมาย ความคาดหวังถัดมาคือเรื่องของครอบครัวจะมีหลากหลายบริบทที่เราจะต้อง พัฒนาร่วมกัน ถ้าสมมติว่าศูนย์เรียนรู้ฯ มีการระดมแนวคิดว่าจะมีทิศทาง หรือกำหนดหลักสูตรในเรื่องวิชาการ ว่าการป้องกันแก้ไขปัญหาดัง ๆ ในแต่ละปี อยากจะให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เชิญทาง พมจ. มาร่วมด้วย ควรจะมีการ พุดคุยกัน เพราะว่าเราจะเป็นผู้ปฏิบัติร่วมกับศูนย์เรียนรู้ฯ สุดท้ายกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหามันมีทุกช่วงวัย นโยบายเร่งด่วนของเราตอนนี้ก็มีเรื่องของการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายทุกช่วง

➤ พื้นที่จังหวัดอุดรธานี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อ การพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ฝากศูนย์เรียนรู้ฯ จัดอบรมผู้ปกครองให้ความรู้การดูแลครอบครัว วิธีการเลี้ยงดู การปกครองในครอบครัวที่ไม่ให้เกิดความรุนแรง

(2) ขอเจ้าหน้าที่ศูนย์เข้าเป็นวิทยากรในกิจกรรมที่กลุ่มอาชีพจัด

(3) พมจ. ยังไม่ทราบภารกิจใหม่ที่ชัดเจนของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรประสานเพื่อแจ้งภารกิจที่ชัดเจน ควรประชาสัมพันธ์เพื่อให้ พมจ. ประชาสัมพันธ์ได้เพิ่ม ส่วนพมจ. ไม่มีการอบรมอาชีพ เพราะเราพัฒนาศักยภาพเชิงนโยบาย ไม่มีงบประมาณ หลายกลุ่มต้องการการสนับสนุนงบประมาณและฝึกอาชีพ และต่อยอดผลิตภัณฑ์ แต่ พมจ. ไม่สามารถส่งเสริมอาชีพ ศูนย์เรียนรู้ฯสามารถประสานโดยตรงหรือประสานมาที่ พมจ. ได้

(4) ศูนย์เรียนรู้ฯ มีความพร้อมทั้งบุคลากรและงบประมาณ ขอให้เจ้าหน้าที่ทำต่อเนื่อง เพื่อให้ชาวบ้านได้ความรู้ และประกอบอาชีพ แม้ไม่ได้กำไร แต่ขอให้พอเลี้ยงตัวได้

(5) การประชาสัมพันธ์อาจจะผ่านมาทาง พมจ. กลุ่มสตรีหรือ อปท.

(6) อยากให้จัดฝึกอบรมในด้านอาชีพ และการเข้าถึงแหล่งทุน หรือด้านต่าง ๆ ที่จะสามารถผลักดันสตรีให้มีศักยภาพมากขึ้น แล้วให้ความรู้อย่างต่อเนื่องด้วย อยากให้มีหน่วยงานสนับสนุนให้กำลังใจบ้างเวลามีค่าตอบแทนอะไรที่เขาให้

3.5 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

3.5.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.03) 2) การเป็นศูนย์บริการและให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.98) และ 3) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และการส่งเสริมศักยภาพสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มีบทบาทสำคัญในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

3.5.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) ควรมีการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจภารกิจที่แต่ละฝ่ายมีและหาทางประสานความร่วมมือให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์เรียนรู้ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างเสนอว่าควรมีการประชุมร่วมกัน เพื่อให้ทราบและทำความเข้าใจภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการทำงานเชิงสังคมที่ประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ควรเชิญมาพบกันบ้างและควรเป็นการทำงานที่เรียนรู้ด้านสังคม ต้องเรียนรู้การทำงานกับพมจ. เพื่อให้ได้รับการยอมรับ.....ต้องใช้ศาสตร์ศิลป์ทำงานร่วมกัน.....แลกเปลี่ยนกันบ่อยครั้ง ไม่มีศูนย์ภาค

ศูนย์จังหวัดของวิชาชีพ และมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงาน ประสานงานจังหวัดและนักสังคมในจังหวัด ไม่ว่าหน่วยงานไหนในจังหวัดควรดูแลกัน คือเลือกเดียวกัน ควรมีเวทีคุยสารทุกข์สุกดิบเพื่อไม่ให้งานหลุด..... เช่น.....(เล่าการทำงานที่แต่ละวิชาชีพเสริมหนุนการทำงานซึ่งกันและกัน).....ต้องให้นักสังคมเข้าไปช่วยในงานกฎหมายเพื่อช่วยเด็ก ต้องให้นักสังคมเข้าไปให้คำปรึกษาเด็กในโรงเรียน.....ต้องมีหลักยึดและต้องเชื่อมโยงให้ได้ ต้องทราบว่ายู่จุดไหน ระดับใด ระดับ case กลุ่มหรือนโยบาย ต้องมี focal point ในการทำงาน เล่าสู่กันฟัง เพื่อสังเคราะห์ความรู้ใหม่และเกิดการพัฒนางาน ส่งผลให้ทำมาตรฐานงานได้ดี” 601

“ต้องมาคุยกัน วางไว้แค่ไหนนโยบายสตรีและครอบครัว ในพื้นที่ได้มากน้อยแค่ไหน นโยบาย จังหวัดว่าอย่างไร.....มาปรับการทำงานกัน ถ้าปรับไม่ได้ก็คุยกันใหม่” 602

“แต่ละหน่วยเกี่ยวโยงกัน..... แบ่งโซนพื้นที่ มีเครือข่าย.....เรื่องครอบครัวในพื้นที่ฝากงานกัน ได้.....ต่างคนต่างจะทำงานของตัวเองก่อน หากตกลงกันได้จะผ่อนแรงไป ส่วนมากงบประมาณที่จะทำเรื่อง ครอบครัวให้กับชุมชน.....ต้องประสานงบประมาณไม่ให้ติดขัด.....บางหน่วยงานไม่ต้องทำเอง แต่ให้หน่วยงาน ที่ตรงทำให้ แล้วผลงานออกมาตามเป้าหมายของทุกหน่วยต้องช่วยหาเครือข่ายอื่นมาช่วย.....ใช้ระบบ จัดการ.....จะหาอย่างไรให้ระบบและกลไกสั่นไหวได้” 603

(2) การทำความเข้าใจความหมายและกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของการเป็นศูนย์ฯ ระบบงานและการปฏิบัติของตนเอง รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นและกลุ่มเป้าหมายได้อย่าง ถูกต้องเพื่อวางแผนการบริหารบุคลากร งบประมาณและการจัดการได้อย่างถูกต้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเข้าใจในภารกิจของตนเองอย่างชัดเจนและปฏิบัติงานตามภารกิจให้ครบถ้วน รวมทั้งต้องทราบสถานการณ์ ปัญหาหรือความต้องการของสตรีและครอบครัวที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของชุมชน รวมทั้งต้องปรับทัศนคติบุคลากรให้เข้าใจภารกิจของกรมฯ อย่างชัดเจน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ต้องตีโจทย์ศูนย์เรียนรู้ คือ เรียนรู้ตลอดในสตรีและครอบครัว ยกอาชีพเป็นหลัก ให้รู้จักอาชีพ และคุณค่า เห็นช่องทาง เห็นโอกาสที่หลากหลาย เป็นศูนย์เบ็ดเสร็จเรื่องอาชีพ ต้องรู้การสร้างครอบครัว มุมครอบครัวในมิติต่าง ๆ ปฏิสัมพันธ์ ครอบครัวต้นแบบ ฝึกอาชีพเป็นแกนหลัก ต้องแยกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ฝึกอาชีพให้มีรายได้ ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัด 2) อาชีวบำบัด คือ กลุ่มที่ถูกส่งมาให้อุทิศ หากมีความสามารถ พิเศษที่สามารถทำอาชีพ มีรายได้ก็จะดี 3) เป็นศูนย์เรียนรู้อาชีพ เป็นที่ศึกษาดูงาน เด็กที่เรียนจะได้รู้ กระบวนการ โดยไม่ได้หวังว่าจะต้องมีอาชีพ เพื่อพัฒนาตนเอง ต้องแยกแบบนี้.....หากทำด้านเดียว เงินที่ได้มา จะเพื่องานทำ ส่วนเพื่ออาชีวบำบัดและเพื่อเรียนรู้จะไม่ได้ทำ.....สภาพของศูนย์ที่จะรองรับการพัฒนาภารกิจ ใหม่ไม่น่ามีปัญหา เพราะระยะหลังการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ ส่วนกลางสนับสนุนได้เร็วกว่าเมื่อก่อน สค. พยายามจัดให้ตามระเบียบตามที่ศูนย์ขาด แต่ก่อนยากกว่าจะได้จักร 1 ตัว เพียงแต่ระบบไม่ชัด ทำให้ศูนย์ไม่ ทราบว่าจะของบอะไรแต่ถ้าวางระบบได้ เช่น ต้องการให้ทุกศูนย์มีศูนย์เรียนรู้ด้านครอบครัว.....จะตั้งบได้เลย ว่างบพัฒนาศูนย์ งบพัฒนาอาคาร กิจกรรมภายในจะมีอะไรบ้าง” 601

“ยอมรับว่าปีแรกอาจไม่เป็นขึ้นเป็นอัน.....แต่นี่หน่วยงานอื่นเยอะที่ฝึกอาชีพ.....จะหาอย่างไร กับสังคมสงเคราะห์ นี่คือเครื่องมือทำมาหากิน...แต่ทิศทางไม่ชัดเจนอยากให้เป็นส่วนขับเคลื่อนในพื้นที่

น่าจะคล่องตัวกว่า เหมือนเป็นม้าเร็ว เคลื่อนที่เร็ว....ควรเป็นหน่วยปฏิบัติโดยตรงกับสตรี ไม่แนใจเรื่องโครงสร้าง.....ไม่แน่ใจว่ากระทรวงว่าอย่างไร...จากหนังสือที่แจ้งมา งานหลักพอดูไม่ใช่ธรรมดา” 602

(3) การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ครอบคลุม เหมาะกับบริบทพื้นที่ที่รับผิดชอบ ไม่เฉพาะสตรีด้อยโอกาสและการฝึกอาชีพเนื่องจากปัญหาสตรีและครอบครัวมีความซับซ้อน ศูนย์เรียนรู้ ต้องมองการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นทางจนสุดปลายทาง ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้องอีกหลายหน่วยงาน และควรทำงานเชิงรุกให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทุกกลุ่ม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ต้องคุยให้ชัดเจนว่าระดับใด คืออาชีพ ระดับใดเพื่อมีงานทำและระดับใดเพื่อเรียนรู้ หากมองว่าจะฝึกให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เพื่ออาชีพบำบัด ศูนย์ฯ จะไม่ใช่ผู้จัดการปัญหาดังแต่เริ่มต้น ไม่เข้าไปจัดการแบบพนักงาน จันท. หน่วยแรกก็ต้องไปจัดการมาก่อนจนดูระดับว่าสามารถพร้อมรับฝึกอาชีพ ไม่งั้นจะเกิดภาพของศูนย์รับงานมาทั้งหมด ซึ่งทำไม่ได้ งานไม่ประสบผลสำเร็จ เหมือนนำคนไข้ติดเตียงมาทิ้งไว้ ต้องทำขอบเขตงานให้ชัดเจน จึงจะตอบโจทย์สังคมได้เลยว่าเป็นศูนย์เรียนรู้ที่แก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม....ต้องวางตามวัตถุประสงค์ เป้าที่อยากเห็น ตามวิสัยทัศน์” 601

“ต้องทำความเข้าใจนโยบายให้ชัด รูปธรรมการปฏิบัติคืออะไร แล้วประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งการประสานไม่น่าจะเป็นอุปสรรค ศูนย์ต้องวางบทบาทตัวเอง” 602

“มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอยู่แล้ว ไปสนับสนุนร่วมมือกัน ผลงานเป็นของศูนย์ฯ ด้วย เป็นทางออกทางหนึ่งในการทำงาน ให้เบาแรง อาจโยงถึงกองทุนพัฒนาสังคม กองทุนประกอบอาชีพคนพิการ กองทุนประกอบอาชีพผู้สูงอายุบางที่ อบต. แข็งแรงมากก็ฝากงานสตรีและครอบครัวไปด้วย หลายหน่วยงานให้ความสนใจเรื่องทางสังคมมากขึ้นมีนักพัฒนาสังคมประจำ อบต. อยู่แล้ว งานสังคมก็จะต่อเข้าถึงกันได้หมด ลดงานที่ไม่จำเป็นลงและมีลักษณะสังคมเชื่อมต่อกับกลุ่มเป็นเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งในการทำงาน กิจกรรมต้องกว้างขึ้นรูปแบบน่าจะเปลี่ยนแต่ว่ายังยึดสตรีที่ด้อยโอกาสเป็นหลักนิยามแน่นอน” 603

“ศูนย์ฯ เปลี่ยนชื่อตั้งนานแล้ว ไม่จำกัดแค่ฝึกอาชีพสตรี.....ควรมองกลุ่มเด็กจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อ กลุ่มนี้กำลังวัยรุ่น หัวเลี้ยวหัวต่อ จะแว้งคว้าง ถ้าเป็นตัวเลือกให้เค้าได้ มีเยอะไม่ว่าจะในชนบทหรือเขตใกล้เมือง เห็นหลายเคสในพื้นที่เป็นทางเลือกเพราะถ้าเรียนมอสี่ มอห้า หรือปวช. ต้องเสียเงินในกลุ่มที่ด้อยโอกาสที่ไม่มีทางเลือกแบบนี้ขยายอายุที่ให้บริการแล้วดูผลลัพธ์ว่าตอบโจทย์ศูนย์เรียนรู้ฯ ไหม แก้ปัญหาสตรีและครอบครัวได้ไหม อย่างน้อยศูนย์ฯ น่าจะเป็นที่พึ่งให้กลุ่มที่ทำงานด้านสตรีและครอบครัวเป็นอย่างดี.....ควรนำคนในครอบครัวมาใส่ด้วย เด็กและเยาวชนก็ถือเป็นสมาชิกครอบครัว ไม่จำกัดว่าเป็นสตรีและผู้ประสบปัญหาด้านครอบครัว ผู้สูงอายุก็อยู่ในครอบครัวเหมือนกัน ลักษณะงานคือสร้างครอบครัว” 605

(4) การสร้างเครือข่ายการทำงานไปยังภาคเอกชน โดยศูนย์ฯ เป็นแกนกลางในการกระตุ้นขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายการทำงาน

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรรุกการทำงานออกไปในชุมชนและทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ในลักษณะเครือข่ายการทำงาน โดยกำหนดชุมชนเป้าหมาย ตลอดจนเป้าหมายที่ชัดเจนของการลงชุมชนในแต่ละครั้งด้วย

การจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงานเพื่อเข้าไปสัมผัสและค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ควรพัฒนาหรือควรได้รับการช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ถ้าดึงมาได้จะดีมากที่มีมูลนิธิเกี่ยวกับเด็กบริษัท ดึงมาช่วยทำงานบางด้านมาศึกษาเรียนรู้การทำงานกับชุมชนถ้าประชาสัมพันธ์ดี ๆ เอกชนพร้อมให้ความร่วมมือถ้าได้ NGO มาช่วยจะได้กำไรเยอะเพราะทำงานในพื้นที่ได้ดีกว่า การทำงานกับชุมชนสูงกว่า” 602

“ควรวางแผนการทำงานในช่วงต้น ช่วงที่เพิ่งเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายหลัก จะวิ่งที่ไหนให้เกิดรูปธรรมให้สังคมเห็นชัดหลังจากนั้นห้าปีต่อไปค่อยขยาย ศูนย์ควรดูว่า อบต. หรือเทศบาลทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือไปเสริมอาชีพ เข้าไปบูรณาการ อบต. มีขีดจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร หากจะให้ภาระงานอยู่ที่ท้องถิ่นทั้งหมดคงไม่ไหว งานจะกระจุกอยู่ที่กองสวัสดิการสังคม กองนี้ดูแลทั้งผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กเร่ร่อน ส่งเสริมอาชีพ เกษตรกร อพพร. สาธารณสุข.....ต้องช่วยเหลือกันบูรณาการงานร่วมกัน ศูนย์ทำงานคนเดียวเหมือนเดิมไม่ได้ ต้องใช้ท้องถิ่นเป็นตัวเดิน เหมือนคำว่าศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะไปทำเองโดยไม่มียกของ อบต. เทศบาล หรือ อบต. คอยช่วยขับเคลื่อนก็เป็นไปไม่ได้” 605

(5) การวางแผนการดำเนินงานในขั้นต้น ช่วงที่เพิ่งเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายหลัก จะวิ่งที่ไหนให้เกิดรูปธรรมให้สังคมเห็นชัดหลังจากนั้นห้าปีต่อไปค่อยขยาย ศูนย์ควรดูว่า อบต. หรือเทศบาลทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือไปเสริมอาชีพ เข้าไปบูรณาการ อบต. มีขีดจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร หากจะให้ภาระงานอยู่ที่ท้องถิ่นทั้งหมดคงไม่ไหว งานจะกระจุกอยู่ที่กองสวัสดิการสังคม กองนี้ดูแลทั้งผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กเร่ร่อน ส่งเสริมอาชีพ เกษตรกร อพพร. สาธารณสุข.....ต้องช่วยเหลือกันบูรณาการงานร่วมกัน ศูนย์ทำงานคนเดียวเหมือนเดิมไม่ได้ ต้องใช้ท้องถิ่นเป็นตัวเดิน เหมือนคำว่าศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะไปทำเองโดยไม่มียกของ อบต. เทศบาล หรือ อบต. คอยช่วยขับเคลื่อนก็เป็นไปไม่ได้” 605

ข้อมูลการสัมภาษณ์สะท้อนว่ากรมกิจการสตรีควรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของการปฏิบัติตามภารกิจใหม่ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“แผนจากกรมไม่ชัด กิจกรรมไม่ชัด กำหนดมาแล้วว่าแบบแผนควรเป็นแบบนี้ การสร้างสรรค์ให้แล้วแต่ศูนย์.....พอเปลี่ยนโครงสร้างให้ส่งเสริมศักยภาพที่มากกว่าอาชีพ ต้องทำในสังคม ต้องส่งเสริมความเข้มแข็งด้วย การพัฒนาอาชีพเดิมจะต้องไม่ตกต่ำ....ท้าทายเพราะใหญ่เกินกว่าศูนย์จะเอื้อมมือ หวังเพียงเป็นเครื่องมือเป็นกลไกผลักดันให้เกิดตามแนวนโยบาย เกิดครอบครัวต้นแบบ ควรเป็นศูนย์เขต ตำแหน่งงานต้องสูงขึ้น ภารกิจต้องทำให้กว้างขึ้น.....ควรทำอาชีพให้โดดเด่น ควรฝึกอาชีพให้กลุ่มความรุนแรงที่คัดกรองมาแล้วแต่ไม่ใช่ตัวจักรที่จะไปดำเนินกระบวนการมาก ใช้อาชีพเป็นเครื่องมือต่อยอดทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง ไม่ใช่กำกับ ติดตาม นิเทศ ควรทำในขอบเขตที่มีคุณภาพ ไม่ลืมน่าอาชีพเป็นเครื่องมือ ไม่วิ่งทำเรื่อง ศพค. หรือวิ่งทำเรื่องความรุนแรงมาก เน้นกิจกรรม แต่ถ้าจะให้สร้างกิจกรรม เช่น ความเสมอภาคระหว่างเพศในกลุ่มเป้าหมายที่เดิมอยู่ ศูนย์ก็ทำได้.....ถ้าจะสร้างใหม่ ต้องหาระบบให้ชัด.....ในทางปฏิบัติต้องพัฒนาอีกมาก กฎกระทรวง โครงสร้างกระทรวงเขียนภารกิจชัด ต้องพัฒนาบุคลากร สถานที่ งบประมาณ ตอนนี้ยังไม่ชัด เขียนแต่ว่าคนที่ถูกศาลสั่งมาบำบัด ศูนย์ต้องรับ คนที่ตกเป็นเหยื่อต้องเข้ามา คนที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เข้ามาฝึกอาชีพได้ ศูนย์ฯ รับได้ แต่ต้องพัฒนาคนให้สอดคล้องมากกว่าเดิม.....กรอบอัตรากำลังให้ชัด กฎกระทรวงที่ร่างไว้ ดีแล้ว แต่ต้องมาตีว่าพัฒนา 1,2,3,4 อย่างไร ตอนนี้เน้นเป้าที่ต้องเกิดและต้องพัฒนาแต่ไม่เห็นไว้ในกระบวนการพัฒนา.....ต้องจัดการระบบให้เกิด ตอนนี้มีแค่แห่งเดียว คือ ฝึกอาชีพให้มีงานทำ หากไม่ฝึกอาชีพ จะไม่จ้าง ไม่มีงบด้านอื่นมาเลย ตอนนี้ศูนย์ทำด้านอื่นก็ไม่ได้ตอบโจทย์เรื่องงบ เพราะให้งบด้านเดียว และไม่ได้ตอบโจทย์ตัวชี้วัด เพราะไม่ได้วัดด้านอื่น วัดแต่ด้านการมีงานทำอย่างเดียว ชี้ไปแล้ว

ภารกิจไปแล้ว แต่ไม่ได้วัดผลลัพธ์งานตามภารกิจ เมื่อไม่ได้วัด ศูนย์ก็ไม่ได้นำตัวสถิติของผลงานที่ทำไปต่อรอง
งบเพื่อมาทำงาน กลายเป็นทำงานผิดวัตถุประสงค์ของเงิน คือ ทำมากกว่าที่เงินให้.....กรมต้องคิดเหนือขึ้นไป
อีกชั้น ศูนย์เป็นผู้ปฏิบัติ ต้องมองภาพให้ โดยคิดต้องมาพร้อมงบด้วย มิฉะนั้นงานหายหมด งานด้านอาชีพต้อง
พุงไว้ไม่ให้ดับ และต้องคิดให้เหนือ OTOP ขึ้นไป ต้องทำจุดแข็งเดิมไว้และขยายภารกิจให้เกิดภาพใหญ่.....
หากต้องการให้ศูนย์โดดเด่น ควรนำเรื่องอาชีพเป็นเครื่องมือทำงานให้แข็งให้ได้” 601

“จะต้องติดอาวุธทางปัญญาให้บุคลากรเรื่องการพัฒนาสตรีและครอบครัว” 602

“วัฒนธรรมการทำงานเปลี่ยน แต่ก่อนฝึกอาชีพเหมือนครูสอนนักเรียนฉะนั้นทักษะด้านสังคม
ไม่ค่อยมีอย่างน้อยต้องมีนักสังคมสงเคราะห์ประจำที่ศูนย์ฯ เพื่อที่จะไปทำงานกับครอบครัว ไม่ใช่ฝึกอาชีพ
บทบาทครูฝึกต้องเปลี่ยนเป็นนักพัฒนาสังคม นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน ถ้าไม่ได้จำนวนเพิ่มก็ต้องฝึก
พัฒนาบุคลากร....ต้องพัฒนาก่อนเป็นอย่างแรกครูมาเป็นนักสังคมได้ไม่ยากเพราะมีพื้นฐานเดิมในใจ ในการ
ทำงานต้องติดอาวุธทางปัญญาให้บุคลากรเราในเรื่องของการพัฒนาสตรีและครอบครัว” 603

“เป็นตัวเลือกหนึ่ง ที่สตรีเข้าไปค้นคว้า ซักปั้งหลักสูตร พัฒนาทั้งสตรีและส่งเสริมอาชีพ
เป็นแหล่งดูงาน ภาคเอกชน กลุ่มสตรี องค์กรต่าง ๆ จะได้มีส่วนร่วม.....ถ้าเป็นศูนย์พึ่งพิงสำหรับตรีและ
ครอบครัว คนต้องเพิ่มขึ้น อาจต้องมีนักจิต นักสังคมสงเคราะห์ ความหมายคือทีม เพิ่มทั้งอัตรากำลังคน
งบประมาณ.....ศูนย์เรียนรู้ต้องตอบตรงนี้ ต้องทำทั้งรับ ทั้งรุก ที่เป็นขอบเขตสตรีและครอบครัวจริง ๆ
ภารกิจนี้ต้องคุยกันในกระทรวงก่อน ทั้งศูนย์คุ้มครอง มูลนิธิ บ้านพักเด็กและครอบครัว....คุยกันให้ชัด” 605

(6) การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวให้เป็นที่รู้จัก

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวต้องประชาสัมพันธ์ตนเองให้หน่วยงานอื่นและสาธารณะ
รู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ให้มากขึ้นในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น สื่อต่าง ๆ การประชุมร่วมกันทั้งนี้เพื่อเป็น
ทางเลือกสำหรับสตรีและครอบครัวในการมารับบริการดังกล่าวต่อไป

“ต้องประชาสัมพันธ์จุดขาย อย่างน้อยเหมือน ธกส.....พอมีคำว่าด้อยโอกาสไม่กล้าเข้าไป ซ้อมี
ส่วนเคยขับรถผ่านแต่ยังไม่เคยเข้า แต่ถ้าจัดงานเปิดบ้านแล้วเชิญหน่วยงานเข้าไปดูนิทรรศการ ดูกิจกรรม
ศูนย์อาจเคยเปิดแต่ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนสื่อมวลชน ประชาชนที่สนใจ องค์กรเข้าไปดูประวัติการทำ
ใหม่ ถ้าจัดงานคงจะดี.... ถ้าจัดบูธคนไม่ดู ถ้าเปิดบ้านทุกคนมารวมทีเดียว เห็นทุกกระบวนการ.....ใครที่ไม่ได้
ทำงานกับศูนย์ฯ จะไม่รู้เลยว่าศูนย์นี้อยู่ รู้จักศูนย์เพราะ ผอ. เพราะเวลา ผอ. ไปเป็นวิทยากรจะบอกว่า
ทำงานอะไร ที่ไหน ลักษณะงานเป็นยังไง ต้องขยับประชาสัมพันธ์ เปิดตัวทั้งรุกทั้งรับ ต้องเป็นศูนย์ฯ ที่ให้เห็น
รูปธรรมชัดเจน ต้องเป็นหน่วยวิชาการ หน่วยงานตัวเองแตกต่างจากหน่วยงานอื่นอย่างไร ภาระงานทำอะไร
จะได้ไม่ซ้ำซ้อนกับกระทรวงอื่น ต่างจากบ้านพักเด็กอย่างไร ต่างจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอย่างไร” 605

(7) การกำหนดมาตรฐานการทำงานและงบประมาณที่ตอบสนองต่อภารกิจใหม่

เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับภารกิจใหม่ที่สืบทอดหน้าที่ที่กว้างขึ้น จึงควรกำหนดมาตรฐานการ
ทำงานและงบประมาณ โดยให้ครอบคลุมภารกิจที่มีและกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเพื่อให้แต่ละหน่วยงานสามารถ

วิเคราะห์กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ แล้วบรรจุในแผนปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“มาตรฐานต้องถูกกำหนดเป็นเนื้อหาให้ปฏิบัติ ไม่ควรสูงและมากเกินไป เน้นอาชีพเป็นหลัก และต่อกิจกรรมที่รับผิดชอบอยู่ มาตรฐานต้องสอดคล้องกับบริบท ปฏิบัติได้จริง เวลาเกิด case ความรุนแรง กรมกำหนดเหมือนว่าศูนย์ต้องไปจัดการ case ได้ เป็นสถานที่รับตัวได้ด้วย ซึ่งทำลายเครือข่ายพันธมิตรที่ทำดีอยู่แล้ว ศูนย์ฯ ไม่สามารถจัดการ case ได้ ควรรับ case มาดำเนินการต่อและฟื้นฟู แต่ป้องกันความรุนแรงจากตำบลเข้มแข็งไว้ความรุนแรงที่มีอยู่ ไม่ใช่ไปกำกับระบบ แต่ถ้ากำหนดว่าต้องเกิดตัวชี้วัดว่าให้เกิดระบบในชุมชน ควรระบุเลยอย่างน้อยก็เรื่อง พร้อมงบและออกแบบกิจกรรมมา ไม่ใช่กำหนดความรุนแรงกว้าง ๆ และกำหนดตัวชี้วัดว่าจัดการ case ได้ ซึ่งไม่ใช่ ต้องมีรายละเอียดมากกว่านั้น ให้มี key person มี Focal point ที่สร้างงานได้.....ต้องมองเชื่อมโยง หากฝึกอาชีพต้องให้ครอบครัวร่วมมือ ให้อาชีพเป็นส่วนพัฒนาครอบครัว จะสร้างครอบครัวแรงใจให้รองรับอาชีพ ไม่ใช่สร้างครอบครัวเข้มแข็งแต่ล้มอาชีพ ขณะนี้มองไปที่ครอบครัวโดยไม่ต่อยอดอาชีพ ความอบอุ่นครอบครัวจะวัดอะไร คนทำงานครอบครัวยังดีใจที่ไม่ค่อยออก ต้องวัดที่ละมิตี มิติปฏิสัมพันธ์ มิติสื่อสารในครอบครัว ไม่ใช่อบอุ่น 10 ด้าน หากอบอุ่น 1 ด้านจะต้องพัฒนาอีก 9 ด้านก็ยังมีหวังที่จะนำมารวมกันได้ กิจกรรมต้องออกแบบให้ศูนย์ไปทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง ตัวอย่างหลักสูตรครอบครัวอบอุ่น ต้องนำมาทำเป็นเกมส์ ต้องนำมาออกแบบอย่างละเอียด คิดยาก จะทำอย่างไรให้สอนคนในครอบครัวให้ทำโดยธรรมชาติ แม้การทักทาย ต้องฝึกใช้ทั้งฝึกด้วยเกมส์ ฝึกใช้คำพูดให้ติดปาก ทำกลุ่ม หลักสูตรแบบนี้ถ่ายทอดยาก เขียนยาก ต้องสอนแบบให้คนมาสังเกต....ซึ่งไม่ง่าย ต้องทำให้เกิดการเรียนรู้โดยอัตโนมัติ ไม่ใช่บอกให้ปฏิบัติแบบแข็งทื่อ” 601

“ไม่ควรตั้งมาตรฐานสูงในครั้งแรก เพราะจะท้อ....การมีตัวชี้วัดดีส่วนหนึ่ง แต่ควรเป็นไปได้ที่จะบรรลุ....ไม่ต้องมาก วัดผลดูว่าเป็นอย่างไร แล้วก็ปรับ จะช่วยปรับผู้ปฏิบัติงานได้มากขึ้น เห็นภาพชัดเจน” 602

“ต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน....ขอบเขตของการพัฒนาสตรีคืออะไรก็ด้าน วัดอย่างไร....ต้องกำหนดด้านที่จะวัด....วัดยากความสัมพันธ์ในครอบครัวก็วัดยาก.....ยังต้องฝึกอาชีพทั้งกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มแม่บ้านต้องยึดตัวนั้นเป็นหลักจนกว่าจะสร้างเครื่องมือวัดใหม่ได้” 603

“ต้องกำหนดตัวชี้วัด กำหนดงานที่แสดงว่าเป็นครอบครัว กลุ่มเป้าหมายก็จะรวมถึงเด็กเยาวชน สามี เพราะเป็นครอบครัว....เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร หน่วยงานพมจ. ก็มีหน่วยงาน อบต. อบท. ก็มี.....ถ้ามีจะเป็นการดีมาก ๆ ปัญหาด้านสตรี ด้านความรุนแรงน่าจะเพลาลง....สัมพันธ์ภาพครอบครัวจะอบอุ่นหรือเข้มแข็งขึ้นมาก....ผู้หญิงมีความรู้สึก เป็นคนอ่อนน้อมอดทน หากพัฒนาสตรีแล้วเกิดปัญหาในครอบครัว ผู้หญิงที่ใจเย็นก็ทำให้หลายๆลงบ้าง” 605

(8) การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเข้าใจในภารกิจของตนเองอย่างชัดเจนและปฏิบัติงานตามภารกิจให้ครบถ้วน รวมทั้งต้องทราบสถานการณ์ ปัญหาหรือความต้องการของสตรีและครอบครัวที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“พอยกระดับเป็นกรมก็ต้องกำหนดภารกิจลงมา.... ศูนย์จะอย่างไรให้สถาบันครอบครัวดีขึ้นบทบาทน่าจะกว้างกว่าเดิม ไม่ใช่ฝึกอาชีพอย่างเดียว หรือฝึกอาชีพเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาสตรี และครอบครัว.....น่าจะมียุทธศาสตร์หรือโครงการที่เกี่ยวกับครอบครัวทำอะไรให้ครอบครัวมันคงอบอุ่นไม่มีปัญหา.....ต้องโยงไปถึงชุมชนด้วยต้องมีกิจกรรม 3 แบบเกี่ยวกับตัวสตรีโดยตรง เกี่ยวกับครอบครัวสตรี เกี่ยวกับชุมชนที่สตรีอาศัยอยู่ต้องลงไปหาชุมชนมากขึ้น อาจอบรมกลุ่มแม่บ้านอบรมผู้นำชุมชนเรื่องบทบาทของสตรีบทบาทพ่อแม่บ้านอบรมผู้ชายเพราะว่าถือเป็นสถาบันครอบครัวหรือเข้าไปมีส่วนรองรับของสตรี.... ช่วยเด็กอย่างเดียวอาจไม่ได้ประโยชน์เพราะกลับไปก็โดนกระทำอีก มีปัญหาอีกในพื้นที่ต้องลงไปว่าทำอย่างไรกับครอบครัวนั้นหรืออาจใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลขัดเกลา การฝึกอาชีพเป็นแค่เครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้มีโอกาสในการทำงานมีรายได้เลี้ยงครอบครัวต้องขยายขอบเขตการทำงานออกไปโดยประสานบุคลากร กำหนดกิจกรรมเป้าหมายก็คือสตรีด้วยโอกาส แล้วก็ครอบครัวสตรีด้วยโอกาสที่มีปัญหาแล้วก็ชุมชนที่สตรีอาศัยอยู่” 603

“เป็นที่พึ่งให้กับสตรีและครอบครัว อาจส่งเสริมด้านอาชีพเหมือนเดิมอย่างที่เคยทำ ตอนนี้ มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และมีบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งความชั่วคราวยังรองรับไม่พอ ศูนย์ฯ เลยต้องเข้ามาช่วยบ้านพักเด็กและครอบครัวจะรับเด็ก ถ้าโตขึ้นไปอีกหน่อยเป็นผู้สูงอายุ ก็นำมาจากที่คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง.....คนประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทะเลาะกับสามี ตบตีกัน จะไปพักตรงไหน ไม่เข้าข่ายไร้ที่พึ่งหรืออาจจะมองเด็กที่ท้องก็มาอยู่ที่นี่ได้ บ้านพักเด็กและครอบครัวอยู่จนคลอดถ้าเด็กประสบปัญหา แต่ถ้าในกรณีที่ปัญหาด้านครอบครัวก็จะมาตรงนี้ อย่างน้อยเป็นศาลาพักใจ ทุกคนสามารถเดินเข้ามาได้ อาจจะเดินเข้ามา ไม่ใช่เข้าไปพักพิง อาจมาขอคำปรึกษามาเป็นครั้งคราวและทำให้ปัญหาบรรเทาลง แล้วก็กลับไปได้ เพราะว่าบางคนหนีทางออก บางคนคิดฆ่าตัวตาย บางคนอยู่ระหว่างตัดสินใจ ก็น่าจะมาที่นี่” 605

(9) การกำหนดภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวให้ชัดเจนทั้งภารกิจเฉพาะและภารกิจที่ต้องบูรณาการกับหน่วยงานในกรมฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ความช่วยเหลือในฐานะพี่เลี้ยง

ศูนย์ฯ คาดหวังให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกำหนดภารกิจให้ชัดเจนทั้งภารกิจเฉพาะและภารกิจที่ต้องบูรณาการกับหน่วยงานในกรมฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งทำหน้าที่พี่เลี้ยงเพื่อให้ศูนย์ก้าวเข้าสู่ภารกิจใหม่ได้บนทิศทางการทำงานที่ชัดเจนดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“กรมควรช่วยเหลือในการประสานหนังสือผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ศูนย์ฯ ทำงานได้คล่องตัว.....ควรใช้งานของกรมเป็นเครื่องมือสร้างสัมพันธภาพ ลดความเป็นทางการลงและจะแก้ไขได้ทุกเรื่อง...ควรปรับมุมมอง การประสานระดับพื้นที่ไม่มีปัญหาเพราะฐานเดิมของศูนย์ฯ โยงกับพื้นที่มานาน

แม้คนมาทำงานใหม่ก็ตาม เพราะคนเดิมทำไว้ดีแล้ว เพียงฝากเนื้อฝากตัวก็ไม่มีปัญหา.....เมื่อกรมมีภาพไม่ชัด ศูนย์ก็ไม่ชัด เลยไปกันใหญ่ กรมควรมีการศึกษาศาสตร์ว่าจะไปทางไหน อย่างไร” 601

“อะไรคือการพัฒนาบุคลากรต้องเริ่มตั้งแต่ ผอ. ศูนย์ฯ หรือต้องเริ่มต้นจากส่วนกลาง พิจารณาปฏิบัติตามนโยบาย.....ให้ชุมชนมีส่วนร่วม.....ลดทอนมาเป็นภารกิจ กรมให้อิสระสูงในการคิด นโยบายของกรมคือไม่จำเป็นต้องทำเอง.....งบประมาณก็ไม่ขัดข้องเพื่อให้ได้ตามเป้าหมาย” 603

“คิดว่าข้าพเจ้า มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เด็กไปเรียนได้เบี้ยเลี้ยง ศูนย์ฝึกอาชีพก็มี ศูนย์พัฒนาชุมชนของอำเภอของจังหวัดก็มี บางครั้ง อปท. เองก็อบรมฝึกอาชีพเทศบาลจัดบางครั้งตอนเรียนมีอาหาร อาหารว่าง วัสดุอุปกรณ์ให้ มีค่าพาหนะก็ข้าพเจ้านอยู่ แต่ก็เส้นทางเลือกให้ประชาชน เพราะว่าบางหลักสูตรบางหน่วยงานก็จำกัดในการที่จะทำได้ อย่างเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า ศูนย์ฯ ฝึกอาชีพสตรีทำดีกว่า ตอนนี้จะกระทรวงมหาดไทยก็ส่งเสริมอาชีพ กระทรวงมหาดไทยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วก็กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงแรงงานก็มี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็มี หลายกระทรวงมุ่งส่งเสริมอาชีพเหมือนกัน แต่ว่าจะมาบูรณาการกัน ไม่ใช่เทงบ ต้องมองภาพรวมๆ ใหญ่คำว่าด้อยโอกาสน่าจะลดลง.....กลุ่มเป้าหมายเดิมระบุว่าต้องอายุ 18 ปีขึ้นไป เพิ่งจบม.3 พ้นการศึกษาเกณฑ์บังคับ ไม่เรียนต่อ กลุ่มนี้จะอยู่อย่างไร จะเข้านี้ก็เข้าไม่ได้.....งานใหม่ๆ มาจะโยนให้ท้องถิ่น แต่ไม่ได้มองความพร้อมของบุคลากรทั้งจำนวน ทั้งคุณภาพ ความพร้อมงบประมาณ ไม่มองพื้นที่บาง อปท. เงินเดือนจะจ่ายพนักงานยังไม่พออยู่แบบเช้าชามเย็นชาม ไม่มีความเชี่ยวชาญ ไม่อยากทำงาน อะไรก็จะโยนลงมา” 605

(10) เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้นแบบของการพัฒนาสตรีและครอบครัว

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเป็นต้นแบบของการพัฒนาสตรีและครอบครัวที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากหน่วยงานอื่นที่หน้าที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญเชิงวิชาการ เป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการของการช่วยเหลือและพัฒนาสตรีและครอบครัวในแง่มุมต่าง ๆ เป็นแหล่งจัดอบรมบุคลากรของกรมฯ และหน่วยงานที่สนใจ โดยอาจประสานการทำงานเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมในระยะแรก สร้างและสะสมต้นแบบจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อาจเป็นที่ให้สตรีและครอบครัวมาศึกษาหาความรู้ได้เป็นตัวอย่าง....งานใหญ่มาก.....การศึกษายังต้องปรับปรุงแล้วก็พื้นฐานของครอบครัว เป็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้สอดแทรกเยอะ ๆ ทำให้ชัดเจนสักข้อสองข้อ เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ครอบครัวเข้มแข็งอยู่ได้....บัญชีครัวเรือน การประหยัดสอดแทรกไปทุกกลุ่มตั้งแต่เด็กมีอะไรให้สตรีศึกษาให้สอดแทรกตรงนี้” 602

“ต้องทำให้คนอยากมาเรียนรู้..... มีโมเดลรูปแบบ.....ต้องเติมวิชาการลงไป.....ต้องใช้สังคมสงเคราะห์เป็นหลัก ในทางสังคม ใครก็สู้ที่นี่ไม่ได้ ต้องฝึกเจ้าหน้าที่ก่อน.....เป็นผู้รู้เรื่องสังคมสงเคราะห์.....ต้องตั้งเป้า.....งบประมาณ บุคลากร.....หรืออาจเป็นครูฝึกอาชีพชั้น 2 มาปฏิบัติหน้าที่นักสังคม ต้องมีความรู้เชิงลึก.....เป็นแหล่งวิชาการเพื่อฝึกคนของกรมฯพร้อมให้บริการ อาจไม่ต้องอยู่ประจำ อาจตั้งรูปแบบการช่วยเหลือเด็กหญิง ถ้าถูกกระทำถูกล่วงละเมิด จะมีวิธีอะไรที่จะไปช่วยครอบครัว สตรีสูงอายุทำอย่างไร สตรี

ทะเลาะกับสามีอย่างไร หรืออาจเป็นที่ฝึกอบรม เป็นแหล่งกลางให้ได้ จัดสัมมนาประเด็นเฉพาะในแต่ละปี แล้วตั้งเป็นโมเดลจนเต็มรูปแบบ ทำเชิงลึกแล้ววิเคราะห์ให้ได้แนวทาง.....ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมหาทางแก้ปัญหา วิธีการตรงไหนที่ทำสำเร็จ ผิดเรียนรู้ใหม่จนกว่าจะได้วิธีที่ดี สะสมต้นแบบ..... หากขาดบุคลากร ต้องหาคนอื่นที่ไม่ใช่ตำแหน่งแต่มาทำหน้าที่ให้ได้.... พัฒนา อสม. ... ประสานเครือข่ายที่กระทรวงมีอยู่แล้ว.....ต้องเชื่อมต่อตรงนี้.....ใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน....การทำงานสตรีพอเปลี่ยนมาเป็นสถาบันครอบครัวเริ่มติด มองงานไม่ออก.....การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นอันดับหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ” 603

“ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเป็นหน่วยวิชาการด้านสตรีและครอบครัว จัดประชุม สัมมนา มีวิธีการแก้ปัญหา เป็นศูนย์หน่วยอบรมความเชี่ยวชาญด้านนี้เลย”605

3.5.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) เมื่อปรับเปลี่ยนมาเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ แล้ว น่าจะดำเนินการและประสานงานกันกับ พมจ. ได้เป็นอย่างดี ควรมีโครงการและกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาขับเคลื่อนงานให้มากขึ้น แก้ไขจุดอ่อนและลดช่องว่างที่มีมากนั้นให้น้อยลง และสร้างความต่อเนื่องในการทำงาน

(2) ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการทำงานที่เป็นคนในพื้นที่โดยตรง เน้นการลงพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อความสัมพันธ์ในการทำงานของหน่วยงานและประชาชนให้อยู่ยาวนาน และสร้างครอบครัวเข้มแข็งให้มากขึ้น ยกตัวอย่างหรือหนุนเสริมครอบครัวตัวอย่างให้มากขึ้น รวมทั้งชุมชนเองด้วย และที่ดีที่สุดคือเครือข่ายที่ทำงานมาอย่างต่อเนื่องยาวนานไม่เคยทอดทิ้งการพัฒนาของจังหวัดเลย

(3) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นศูนย์หลักในด้านสตรีทุกมิติทุกด้าน รับเรื่องราวร้องทุกข์ทุกปัญหา พัฒนาตามยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ไม่ใช่มองแค่สตรีแค่ด้านเดียว ต้องมีการบูรณาการการทำงานอย่างครบวงจร

(4) ควรให้ความรู้กับประชาชนในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา อาชีพ การมีงานทำ รายได้ อยากให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนในการดูแลชุมชน ไม่ใช่บางที่ชุมชนไม่เคยได้รับการช่วยเหลือหรือไม่มี การลงพื้นที่เลย

➤ พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องมีองค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการพัฒนาครอบครัว มีการตรวจสอบการเฝ้าระวัง การคุ้มครองพิทักษ์สตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ซึ่งก็ควรให้ดำเนินงานตามบทบาทของศูนย์ที่ได้รับมอบหมายภารกิจมาใหม่

(2) อยากให้หน่วยงานราชการประสานงานดำเนินงานร่วมกัน ในการทำงานก็ยังคงอาศัยบุคคลหรือความสัมพันธ์ส่วนตัว ไม่ใช่ว่าในที่ทำงานจะทำงานร่วมกันได้ในทุกคน ต้องมีการคุยกันในทีม

(3) ที่ผ่านมามีจิตอาสาไม่มีอำนาจหน้าที่ อยากให้มีคำสั่งรองรับ ที่ผ่านมามีคำสั่งแต่งตั้งทีมสหวิชาชีพที่มีทีมเดียว ไม่สามารถตั้งทีมอื่น พอมีวิธีการหรือไม่ที่ให้ทางทีมอำเภอมีทีมสหวิชาชีพไปดูแล

(4) เด็กม.3 ที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นไปได้หรือไม่ที่ศูนย์เรียนรู้ฯ จะรับไปดูแล

(5) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ รองรับเคสที่มีปัญหาครอบครัวไปอยู่หรือช่วยแก้ไขได้หรือไม่

(6) ถ้าศูนย์เรียนรู้ฯ ทำให้สตรีรู้สิทธิ ให้รู้มากกว่าผู้ชาย ให้เป็นผู้นำจริง ๆ เพิ่มวิธีคิดให้สตรีมากขึ้น และสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัว

(7) ระบบ ศพค.ให้งบศูนย์ละ 10,000 บาท แต่ให้ทำทุกอย่าง ศพค.ทราบวิธีแก้ปัญหา แต่ สค. ไม่ให้ ศพค.จัดการตนเอง ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรทำงานระดับภาค ส่วนการขับเคลื่อนกลไก อบจ.ควรทำ โดยศูนย์เรียนรู้ฯ ควรค้นช่องทางในการช่วยหน่วยงานอื่น เพราะมีกลไกของ พมจ. อยู่ เราควรสนับสนุนให้ อบต.เดินได้ ควรเป็นศูนย์กลางการประสาน หากให้โดดมาเป็นทีมสหวิชาชีพ ระบบการทำงานของจังหวัดทำได้ ในมุมไหน และศูนย์เรียนรู้ฯ ควรผลักดันให้เกิดระบบทางนโยบาย มีระบบการถ่ายทอดและสร้างศักยภาพของคนทำงาน มีการสร้างทักษะให้ทีมลงไปทำงาน แล้วการทำงานที่เสี่ยง ควรอยู่ตรงไหนจึงปลอดภัยและมีอำนาจเต็ม

3.6 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

3.6.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การสนับสนุนส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อบต. หน่วยงานภาครัฐฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.98) 2) การส่งเสริมศักยภาพสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มีบทบาทสำคัญในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.92) และ 3) การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.91) ตามลำดับ

3.6.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไปถือว่ามีประสิทธิภาพ และจะดียิ่งขึ้นหากมีลักษณะที่ง่ายต่อการเข้าถึง เช่น ลดขั้นตอนการทำงานของระบบราชการ ลดการติดต่อผ่านจากหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่ง รับประสานงานตลอด 24 ชั่วโมง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นอำนวยความสะดวกให้ประสานงานทั้งในและนอกเวลาทำการ... ช่วงเวลากลางคืน จทท. จะเดินทางมาลำบาก ติดต่oไม่ได้ 24 ชั่วโมง ตำรวจจะแก้ปัญหเฉพาะหน้าไปก่อน ปัญหาไหนรอได้จะรอตามเวลาแต่ความร่วมมือโดยทั่วไปดีทุกหน่วย บางหน่วยขั้นตอนระเบียบที่ต้องประสาน อาจลำบาก อาจได้เพียงขอคำปรึกษา บางหน่วยต้องทำหนังสือ แต่เข้าใจในระบบราชการ”001

“ถ้าให้ดีควรติดต่อโดยตรงที่ศูนย์สตรีเลย ลดระยะเวลาพูดคุย ถึงศูนย์ขึ้นกับพ.ม. ก็ไม่เป็นไร แต่การทำงานควรตรงไปที่บุคลากรในพื้นที่โดยตรงไม่ใช่ต้องเลี้ยวมาทำให้ใช้เวลามากเกินไป” 002

(2) การเพิ่มการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน

การทำงานร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนาสตรีและครอบครัวควรมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันยังมีน้อย เนื่องจากคุ้นเคยกับการทำงานร่วมกับภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องยาวนานดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“หน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ค่อยมีเวลาประสาน...ภาคเอกชนไม่ค่อยได้ร่วมมือหมายความว่า มีภาคเอกชนที่ควรจะมีแต่ยังไม่ได้สื่อสารกันไม่ค่อยได้เข้าไป ส่วนมากจะทำงานรัฐกับรัฐ อย่าง อบจ. พม. หมายถึงว่าอันไหนที่เป็นการประสานปกติที่มีอยู่แล้วก็ทำตามช่องทางนั้น”002

(3) การใช้และแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่มีระหว่างหน่วยงาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลดการทำงานแบบแยกส่วน เพิ่มการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานอื่นทราบถึงความเชี่ยวชาญหรือทรัพยากรที่แต่ละหน่วยงานมีเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันให้มากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ที่นี้ไม่มีสมมุติประชาสัมพันธ์ว่ามีฝักอาชีพอะไรบ้าง หน่วยงานผมกำลังหาวิทยากร เพิ่งทราบว่า ที่นี้มีฝักอาชีพ น่าจะได้ประชุมแลกเปลี่ยนว่าชุมชนในพื้นที่ต้องการอะไรบ้างแล้วที่นี้น่าจะตอบสนองได้มากกว่า เพราะ อบต. ไปไกลกว่า ถ้าไม่มีงานก็ไม่ได้คุยกันควรได้มาแลกเปลี่ยนพูดคุยกันบ้าง”002

(4) การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น

ควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นและสาธารณะรู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ให้มากขึ้น ในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น สื่อต่าง ๆ การประชุมร่วมกันทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับสตรีและครอบครัว ในการมารับบริการดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ตำรวจทำงานกับศูนย์น้อย ทำงานคุ้มครองมากกว่าแต่อาจเป็นแนวทางสำหรับให้ผู้ได้รับผลกระทบจากครอบครัวพิจารณาเลือกใช้บางครั้งตำรวจไม่ทราบว่าศูนย์นี้ให้บริการ เคยมาส่งคนไร้ที่พึ่ง ก็ไม่ทราบว่าศูนย์ทำอะไร คงเป็นทางเลือกให้ตำรวจได้ประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีทางเลือก อาจเป็นกลุ่มแม่บ้าน ด้วย...ไม่ทราบว่าที่นี้มีฝักอาชีพ เข้าใจว่ามีเฉพาะสำนักงานเขต ต้องรูกทำงาน ควรประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพิ่มช่องทาง อาจไปขอประชาสัมพันธ์ตามหน่วยราชการ เป็นโปสเตอร์ แผ่นพับแจกก็ได้...งานที่เชื่อมต่อกัน หัวหน้าหน่วยควรได้พบปะประชุมร่วมกัน จะได้ทราบงานกัน ควรมีการแนะนำองค์กรให้หัวหน้าส่วนราชการ อื่นทราบ เผยแพร่ตัวเองให้หน่วยงานอื่นทราบ”001

“เคยเข้าส่งหนังสือแล้วก็กลับ ไม่รู้ว่าศูนย์ตั้งนานแล้ว ไม่มีใครพูดถึงศูนย์ที่มีไม่ค่อยได้ ประชาสัมพันธ์ออกไป อยู่ห่างจาก อบต. ไม่ถึง 10 กิโลเมตร.....หากเพศที่สามต้องการปรึกษา จะติดต่อใครเพราะ การให้คำปรึกษาเป็นข้อมูลที่จะเปิดเผยไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องประชาสัมพันธ์ในสมุดหรือคู่มือให้ทราบ” 002

(5) การสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยศูนย์ฯเป็นแกนกลางในการกระตุ้น ขับเคลื่อนและ ขยายเครือข่ายการทำงาน

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรรุกรการทำงานออกไปในชุมชนในลักษณะเครือข่ายการทำงาน โดยกำหนด ชุมชนเป้าหมาย ตลอดจนเป้าหมายที่ชัดเจนของการลงชุมชนในแต่ละครั้งด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการหรือ คณะทำงานที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงานเพื่อเข้าไปสัมผัสและค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ควรพัฒนา หรือควรได้รับการช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ศูนย์ควรลงพื้นที่ในรูปของกรรมการที่ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปในชุมชน นำความรู้ไปให้สตรีในชุมชนเพราะตำรวจมีวิทยาการเฉพาะ ลงชุมชนแบบมีเป้าหมาย ว่าจะให้ความรู้ชุมชน ไตบ้าง อาจให้ความรู้เคลื่อนที่ ผูกอาชีพเคลื่อนที่หรือไปปรับทราบปัญหา อาจเป็นชุดเดินสำรวจว่ากลุ่มสตรีใด ต้องการความช่วยเหลือ เชิญตัวแทนมาหารือเพื่อจัดความรู้ที่สตรีต้องการ ปรับความคิด นำความรู้อื่น ๆ แทรกเข้าไปได้อีก เช่น ยาเสพติด กฎหมายสอดแทรกไปในงานพัฒนา กลุ่มเป้าหมายวัยกลางคนควรเป็นกลุ่มที่ มองก่อนเพราะรับฟังมากกว่าเด็กรุ่น โดยลงไปในชุมชนที่เป็นครอบครัว ขยายออกไปตามเอกชน บริษัท” 001

(6) การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อ ตอบสนองภารกิจของตนเองความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเข้าใจในภารกิจของตนเองอย่างชัดเจนและปฏิบัติงานตามภารกิจให้ครบถ้วน รวมทั้งต้องทราบสถานการณ์ ปัญหาหรือความต้องการของสตรีและครอบครัวที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ภารกิจของศูนย์ฯ มีเรื่องส่งเสริมความเสมอภาคและเท่าเทียมระหว่างเพศชายกับหญิงต้องทำให้ครอบครัวเข้มแข็งเท่าเทียมกันต้องคุ้มครองผู้แสดงออกต่างจากเพศกำเนิดคือเพศที่สามต้องแก้ไขปัญห ความรุนแรงในครอบครัวต้องคุ้มครองสวัสดิภาพคนในครอบครัวต้องชดเชยเยียวยาพื้นที่มีปัญหาเพศที่สามต้อง ให้คำปรึกษาที่ศูนย์และก็ในชุมชนเพราะถ้าเกิดปัญหา สังคมไม่ยอมรับก็ไม่กล้าแสดงตัว พ่อแม่กลัวขายชีหน้า ถ้าเป็นคดีความ ประชาชนไม่มีตั้ง ศูนย์ช่วยจ่ายค่าทนายใหม่ หากผู้หญิงถูกฟ้องมา ใครจะคุ้มครอง ต้องเตรียม ทั้งรับทั้งรุกต้องมองปัญหาให้เห็น มองปัญหาให้แตก ผลได้ผลเสีย ต้องมีธงในการทำงาน มีทางออก หลากหลาย....งานสตรีเป็นงานคาบเกี่ยวหน่วยงานอื่น จะประสานอย่างไรไม่ให้มีปัญหา ถ้าที่นี้รับสตรี 18 - 25 ปี บางหน่วยดูแลเด็ก - 18 ปี ก็คาบเกี่ยว บางหน่วยดูแลถึงอายุ 5 ปี แล้วอายุ 18 - 25 ปีจะอย่างไร กรณีเป็นเยาวชนตั้งท้องอายุ 13 ปี ใครดูแล ก็เป็นปัญหาครอบครัว ต้องดูก่อนว่าหน่วยงานไหนทำอยู่แล้วในพื้นที่และเข้าไปเพิ่มหรือดูว่าจะร่วมมืออย่างไรสิ่งที่ยากได้ คือ ออกไปหาเขาจะได้รู้ปัญหา” 002

“ตำรวจอาจไม่รู้เรื่องสตรีลึกลับ ซึ่ง ทางนี้ควรให้คำปรึกษาตำรวจได้ควรแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เชื่อมถึงกันหมด มาจุดเดียวสตรีรู้หมด...อนาคตเรื่องพัฒนาสตรีเป็นไปได้ เพราะงานตำรวจแทรกเข้าไปในงาน พัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น ตำรวจพยายามอบรมพนักงานเองว่าให้มองสตรีเหมือนญาติที่ต้องช่วย เต็มที่ แต่การพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจการช่วยเหลือต้องใช้เวลา ต้องมองประชาชนและผู้เสียหายเป็นญาติ ต้องอาศัยบุคลากรที่มีใจ ต้องเสียสละ ต้องปรับทัศนคติบุคลากรการช่วยเหลือประชาชนทั่วไปให้ได้รับบริการ แก้ไขปัญหาอำนวยความสะดวกให้ได้รับสูงสุด มีโครงการจริยธรรม ปรับทัศนคติ ปรับความคิดเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้มองผู้เสียหายเหมือนคนในครอบครัว ทั้งพนักงานสอบสวน สายตรวจ สายสืบ พนักงานจราจร” 001

(7) การประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานเพื่อวางแผนการทำงานเชิงรุกโดยมีศูนย์เรียนรู้ การสตรีและครอบครัวเป็นศูนย์กลางประสานงานการทำงานด้านสตรีและครอบครัวให้กับหน่วยงานใน พื้นที่

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานการทำงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ใน พื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานการพัฒนาสตรีและครอบครัวโดยประชุมเป็นระยะเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันหรือ สื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้รับทราบ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ประสานกับท้องถิ่นน้อย เพราะงานไม่ค่อยเกี่ยวข้อง งานเดินคนละแนว ประสานหรือ ทำเฉพาะเมื่อหน่วยงานร้องขอ จึงควรประชุมหารือเป็นประจำสตรีที่เข้ามาหาตำรวจ ควรมีคนดูแลรับผิดชอบ โดยตรงเป็นพี่เลี้ยงคนกลาง เพราะสตรีไม่รู้จะพึ่งใครตำรวจจะว่าไปตามคดี สตรีไม่ไว้วางใจตำรวจมาก ควรมีคน ไม่แต่งเครื่องแบบช่วยเพื่อให้ผ่อนคลายและรู้สึกดีขึ้น...ตำรวจไม่มีงานพัฒนาสตรี จะเน้นป้องกันปราบปราม จะทราบเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่ส่งมาคุ้มครองเท่านั้น ตำรวจได้รับเชิญน้อยในการไปร่วมประชุม และมักติด ภารกิจอื่น ถูกเชิญโดยตรงเรื่องความรุนแรงในครอบครัวมากกว่า เรื่องการพัฒนาสตรีน้อย” 001

“ศูนย์ควรลงพื้นที่มากขึ้น ทางที่ดีเปิดเป็นหน่วยเฉพาะ ลงไปที่ศูนย์พัฒนาครอบครัวศูนย์ฝึก อาชีพสตรีก็ลงไปตำบลนั้นหมายถึงว่าตำบลมีศูนย์พัฒนาครอบครัวอยู่แล้วที่นี้ก็เข้าไปประสานกับเขา ทำ เหมือนนกคน. ผู้ใช้บริการไม่จำเป็นต้องวิ่งมาแต่ว่าควรกระจายออกไปต้องลองตั้งโจทย์ก่อนว่าทำไมเกิดปัญหานี้ ปัญหาต้องไปตั้งอยู่ในชุมชนด้วยถ้าเมื่อปัญหาอยู่ในชุมชนแล้วจะช่วยเขาอย่างไร ไม่ใช่รอให้ปัญหาเกิด” 002

(8) การให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับศูนย์เรียนรู้ฯ

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและ ร่วมรับประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ควรให้ชาวบ้านเข้ามาหรือศูนย์ออกไปหาชาวบ้าน ควรคุยกันชาวบ้านสตรีถึงปัญหาพบปะ แลกเปลี่ยนกับหัวหน้าคนนั้นคนนี้จะได้ว่าคนของศูนย์ชื่ออะไรเวลาติดต่อเรื่องฝึกอาชีพจะได้สะดวก” 002

(9) การตั้งโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ครอบคลุม ไม่เฉพาะสตรีด้วยโอกาสและ การฝึกอาชีพ

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรตีโจทย์ภารกิจใหม่ให้เห็นภาพของกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะสตรีด้อยโอกาสและจัดกิจกรรมฝึกอาชีพสำหรับการฝึกอาชีพควรช่วยให้สตรีนำไปประกอบอาชีพได้จริง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“นอกจากพัฒนาสตรีแล้ว ยังสามารถขายผลิตภัณฑ์เองให้หน่วยงานอื่นสั่งผลิตภัณฑ์ได้ ควรมองกลุ่มเป้าหมายไม่เฉพาะด้อยโอกาสเพราะสตรีที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลืออีกมาก” 001

“ถ้าเลือกฝึกอาชีพก็ต้องมองให้ตลอดทั้งวิทยาการแหล่งเงินทุนตลาด” 002

(10) การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ครอบคลุมภารกิจและกลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับภารกิจใหม่ที่มีบทบาทหน้าที่กว้างขึ้น จึงควรกำหนดยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยให้ครอบคลุมภารกิจที่มีและกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเพื่อให้แต่ละหน่วยงานสามารถวิเคราะห์กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ แล้วบรรจุในแผนปฏิบัติการงานได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อมีการปรับเปลี่ยนภารกิจ ก็ควรให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เตรียมตัว ที่ อบต. อย่างต่ำมีแผนสามปีในทุกข้อที่ตั้งไว้ตั้งเป็นข้อว่าก็บรรลุต้องตั้งว่า 3 ปี 5 ปี จะได้ว่าอะไรจะประสบความสำเร็จเมื่อไหร่ ต้องวางเลยว่าภารกิจนี้จะทำอะไรในแต่ละปีบ้าง.....หากภารกิจเกิดหน่วยงานต้องมองต้องทำในลักษณะประสานระหว่างหน่วยด้วย ต้องช่วยเหลือหน่วยอื่นเรื่องให้คำปรึกษาสตรี เพราะงานคาบเกี่ยว จะทำอย่างไรไม่ให้มีปัญหา” 002

3.6.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่นันทบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเปลี่ยนหน้าที่บทบาทเข้าไปช่วยพัฒนากลุ่มต่าง ๆ พัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลแก้ปัญหาสตรีและครอบครัว โดยมีการพัฒนาติดตามอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นองค์กรส่งเสริมสถาบันครอบครัวอบอุ่นและพัฒนาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

(2) ผู้ที่ฝึกอาชีพที่ศูนย์เรียนรู้ฯ บางคนเป็นวิทยากรได้ หากศูนย์เรียนรู้ฯ จะรับคนเหล่านี้มาเป็นวิทยากร ศูนย์เรียนรู้ฯ จะมีรายได้เพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นหน่วยงานที่กระจายให้คนเหล่านี้ไปเป็นวิทยากร

(3) เพิ่มกลุ่มเป้าหมายโดยรับเด็กวัยรุ่นเข้ามาฝึกอาชีพให้มากขึ้น เน้นไปกลุ่มเด็กสายวิชาชีพและเพิ่มการสร้างความรู้ในด้านต่าง ๆ ตามที่ศูนย์ได้รับการกิจมาให้กับกลุ่มที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์เรียนรู้ฯ

(4) ให้เพิ่มกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลายให้มากขึ้น เพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างออกไปไม่ได้เน้นเฉพาะการฝึกอาชีพ ต้องเน้นทักษะชีวิต ทำ Product ให้มีคุณภาพ สามารถต่อยอดได้

(5) เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เพิ่มความเข้มแข็งให้เด็กและสตรีที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ในพื้นที่ตนเอง และเข้าใจสิ่งที่อยู่ สิ่งที่เป็น สิ่งที่เข้มแข็ง มีการจัดการศึกษาแบบเต็มรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วม

(6) เพิ่มการดูแลเด็กและสตรีที่ถูกระงับด้วยความรุนแรงและการทารุณกรรม การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิตามกฎหมายเพื่อป้องกันไว้ก่อนเช่น ความเท่าเทียมระหว่างเพศ การลดปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำการป้องกันการถูกล่อลวงไปเป็นโสเภณีที่ต่างประเทศโดยควรมีแผนกิจกรรมโครงการให้ชัดเจนว่าจะลงชุมชนเมื่อใดและอย่างไร

(7) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเป็นแหล่งข้อมูลวิชาการ มีหน่วยงานบุคลากรด้านวิชาการสนับสนุนภารกิจ มีสื่อเวลาออกหน่วย โดยให้ท้องถิ่นเป็นคนทำ

(8) ควรนำในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไข

(9) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นให้คนทั่วไปได้รู้จักศูนย์เรียนรู้ฯ เพิ่มมากขึ้น สนับสนุนตลาดเพื่อรองรับสินค้าของกลุ่มให้มากขึ้น หาดตลาดที่มีคนมาจับจ่ายซื้อขายที่แน่นอน ผลักดันให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เข้ามารวมตัวกัน เพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มแต่ละกลุ่มก็จะได้เห็นจุดด้อย จุดเด่นของแต่ละกลุ่มสามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่มตนเองได้มากขึ้น

➤ พื้นที่จังหวัดนครปฐม

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ยังคงเรื่องของอาชีพไว้เหมือนเดิม แต่เพิ่มการให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ให้สามารถเท่าทันและมีภูมิคุ้มกันกับโลกปัจจุบัน

(2) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เข้ามาส่งเสริมด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น จะทำอะไรให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจถึงจะขายได้ และอยากให้มีการร่วมมือกันหลาย ๆ หน่วยงาน

(3) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ พัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมพัฒนาครอบครัว การตรวจสอบการเฝ้าระวัง การคุ้มครองพิทักษ์สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ต้องเพิ่มเติมในเรื่องของความรู้ต่าง ๆ ที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้รับมอบหมายตามภารกิจใหม่ ซึ่งอาจต้องใช้เวลา แต่เป็นสิ่งที่ดีมา

➤ พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เช่น รวบรวมข้อมูลการฝึกอาชีพของแต่ละกลุ่ม ควรมีการตลาด ลงลึกถึงชุมชนโดยมีเครือข่ายกลุ่มสตรีต่าง ๆ การสร้างกิจกรรมที่ไปถึงตัวบุคคลของแต่ละกลุ่ม

(2) อยากให้ สค. ทำงานเชิงรุก สร้างเครือข่ายให้เกิดการเชื่อมโยง และมีการกระตุ้นซึ่งกันและกัน

(3) ต้องสร้างอาวุธทางปัญญา โดยสอนและให้ความรู้ด้านการทำมาหากินในพื้นที่ และก่อนให้อาชีพก็ต้องให้ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้วย

(4) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ จับมือกับเด็กเทคนิค ศูนย์เยาวชนสตรี ศูนย์เด็กอ่อน ศูนย์เด็กเล็ก หน่วยงานทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความคิดดี ๆ ในการดำเนินกิจกรรม

(5) ให้ความรู้กับกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นบทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยทำให้ต่อเนื่องและให้ตรงจุด ควรส่งเสริมจริยธรรมไปจนถึงครอบครัวจะได้ไม่เกิดปัญหา ในด้านฝึกอาชีพควรหาตลาดรองรับด้วย

(6) มีกิจกรรมและงบประมาณสนับสนุน “ครอบครัวคุณธรรม” โดยส่งเสริมเด็กที่เรียนดี ปฏิบัติดี

(7) อยากให้มองอย่างครอบคลุม ไม่อยากให้มองแค่พวกพ้อง ให้มองถึงคนทำงานจริง ๆ

(8) สค. ควรส่งเสริมเรื่องสตรีดีเด่น แม่ดีเด่น ครอบครัวตัวอย่าง การจัดงานวันสตรีสากล ที่ผ่านมามีการคัดเลือกแม่ดีเด่น เป็นหน้าที่ที่อำเภอต้องดำเนินงาน ซึ่งแม่ดีเด่นก็ได้แค่ชุมชนเมือง ไม่ใช่ชุมชนชนบท

(9) ควรมีรางวัลกับคนทำงานในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้แก่ผู้หญิง

(10) การอบรมกลุ่มอาชีพดีมาก ทำให้มีการสร้างเครือข่าย อยากให้ทำต่อและเพิ่มรุ่นการอบรมเกี่ยวกับการทำธุรกิจ

3.7 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

3.7.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวฯ ค่าเฉลี่ย (4.19) 2) การส่งเสริมศักยภาพสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มีบทบาทสำคัญในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.13) และ 3) การสนับสนุนส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐฯ (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

3.7.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นและสาธารณะรู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้มากขึ้นในหลายรูปแบบและหลายช่องทางเพื่อเสริมสร้างการทำงานเชิงรุกและกลุ่มเป้าหมายสามารถขอความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“น่าจะสนับสนุนสื่อประชาสัมพันธ์ แผ่นพับที่สวยงามน่าสนใจชาวบ้านจะสนใจและ
จำได้”003

“จริงๆไม่เคยรู้เลยว่าศูนย์รับผิดชอบพื้นที่อะไรบ้าง เลยไม่แน่ใจว่าศูนย์จะดูแลได้ทั่วถึงไหม ที่
จังหวัดไกลๆจะมีศูนย์ประสานงานอย่างไรบ้าง แล้วคนจะเข้าไปขอความช่วยเหลืออย่างไร”005

(2) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเป็นหน่วยงานกลางหรือพี่เลี้ยงที่สนับสนุนความรู้ทางวิชาการหรือ
แหล่งเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบและกลุ่มเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสะท้อนว่าศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเป็นหน่วยงานที่มีวิทยากรที่มีความ
เชี่ยวชาญเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสตรีและครอบครัวหรือควรสร้างชุมชนต้นแบบสำหรับให้กลุ่มเป้าหมายและ
หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบมาศึกษาหรือขอใช้บริการ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ศูนย์พระเทพน่าจะเป็นพี่เลี้ยงเรื่องวิชาการ เพราะสื่อไม่พอ มองว่าสื่อสำคัญ เช่น ความ
เท่าเทียมเรื่องเพศ ความรุนแรงถ้ากระจายในทีวีเรื่อยๆน่าจะดีขึ้น...ศูนย์ต้องเป็นวิทยากรที่แข็งแรง
เป็นเจ้าภาพวิชาการ ต้องพัฒนาบุคลากรให้ชำนาญก่อนเพราะชาวบ้านจะได้จากต้นตำรับ...ศูนย์ฯ น่าจะเป็น
ผู้นำวิชาการ ถ้าทำได้จะกระจายปากต่อปาก ดีกว่าทำหนังสือ แล้วยังตอนนี้วิทยากรด้านครอบครัวมีน้อยมาก
ควรเป็นแหล่งฝึกให้ด้วยเช่นฝึกบุคลากรให้หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลโดยตรงและฝึกคนของศูนย์เองด้วยและ
ยังต้องรุกในชุมชนเช่นกัน ตอบสนองได้ทุกเรื่องที่ท้องถิ่นต้องการ ไม่ต้องเป็นผู้ปฏิบัติแต่เป็นผู้ช่วยเหลือเป็นพี่
เลี้ยงให้จะดีมาก.... อปท.ก็เล่นเรื่องสตรีและครอบครัวซึ่งต้องการวิทยากร” 003

“ศูนย์ฯ ควรเป็นศูนย์กลางการทำงานด้านสตรีในพื้นที่ ควรมีเครือข่ายกลุ่มสตรี มีท้องถิ่นร่วม
มีการกิจการให้ความรู้การคุ้มครองสิทธิ ทำกิจกรรมร่วมกับ พมจ. เพราะท้องถิ่นมีบ ศูนย์ฯ ควรดูแลเรื่อง
การถูกล่วงละเมิด การกระทำความรุนแรง อาจมีอาสาสมัครมาช่วยค้นหาปัญหา แล้วร่วมกันแก้ไข หน้าตาของศูนย์ฯ
ควรวิชาการ ต้องทำงานเชิงรุก เชิงรุก คือต้องประสานท้องถิ่นเพื่อตั้งงบประมาณ...ต้องเพิ่มคนตามภารกิจต้อง
สร้างบุคลากรหรือมีวิทยากรเฉพาะที่ชำนาญ...ต้องสร้างชุมชนต้นแบบ อาจทำนิทรรศการก็ได้ เช่นอาจให้เข้าไป
ฟังบรรยาย แล้วดูนิทรรศการ แต่สุดท้ายต้องนำข้อมูลในท้องถิ่นมาเป็นชุมชนต้นแบบในศูนย์” 004

“ต้องทำมากกว่าเรื่องอาชีพ.....ต้องปรับแนวทางดำเนินงานกลุ่มเป้าหมายต้องขยาย
มีกิจกรรมตามภารกิจเพิ่มขึ้น ต้องมีฝ่ายรับผิดชอบชัดเจน ต้องเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีวิทยากรที่เชี่ยวชาญ เช่น
เน้นเรื่องการป้องกัน การดูแลตนเอง การสร้างครอบครัวอบอุ่นซึ่งต้องใช้บุคลากรมาก”005

“ถ้าจะเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ บุคลากรต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นสื่อกลางประสานหาผู้เชี่ยวชาญ
เป็นแหล่งข้อมูล เป็นจุดให้เรียนรู้วิชาการ ปรับบุคลากรก่อน เช่น มีนักจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์”006

“ศูนย์ฯ ควรเปลี่ยนแปลงเพราะงานหลักยังไม่ถึง ต้องเป็นศูนย์เรียนรู้...เป็นที่ฟังของ
หน่วยงานเกี่ยวข้องได้ เป็นที่ดูงาน ชำนาญด้านสตรีและครอบครัว ชำนาญทางวิชาการ เป็นที่สนับสนุนรองรับ
สตรีและครอบครัว ปัจจุบันยังไม่ถึง ยิ่งถ้าต้องดูแลทั้ง 11 จังหวัด ยิ่งต้องสร้างเครือข่ายมากและต้องเก่ง”

007

(3) การปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเป็นไปตามภารกิจอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเข้าใจและปฏิบัติงานตามภารกิจของตนเองอย่างครบถ้วนและชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่น รวมทั้งตอบสนองความต้องการของสตรีและครอบครัวในพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อยากให้เล่นครอบครัวเหมือนเดิมเพราะเป็นฐานสำคัญ พอมาเล่นเรื่องความรุนแรงจะแยกส่วน พม. พช. อพช. สาธารณสุขน่าจะทำงานร่วมกัน....เป็นศูนย์เรียนรู้ที่เชี่ยวชาญและคอยให้ความช่วยเหลือ แต่ลองมองว่าเป็นศูนย์รับเรื่องราว ความรุนแรง ถามว่าจะแก้ไขทันเวลาไหมเพราะต้องดูแล 12 จังหวัด อาจทำได้แต่แต่ละผิวน่าจะเป็นเจ้าแห่งวิชาการ.....สมุทรปราการมีความเฉพาะคือคนที่มีปัญหาก็ยังอยู่ได้และไม่ได้ อยากได้ในสิ่งที่เราให้ การให้ผู้นำชุมชนไปหาผู้ด้อยโอกาสมาฝึกอาชีพเป็นไปไม่ได้เพราะศูนย์ให้เงินฝึกอาชีพ 50 บาท แต่ไม่พอค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้จริง สมุทรปราการนี้ออกไปนอกบ้านก็ได้เงินแล้วเช่นเก็บขวดขาย...ถ้าเป็นไปได้ควรสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายว่าสตรีต้องการอะไรจริงๆ” 003

(4) การกำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานมาจากส่วนกลางที่ชัดเจน

เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ ปรับภารกิจใหม่ที่มีบทบาทหน้าที่กว้างขึ้น ส่วนกลางจึงควรกำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานให้ชัดเจน เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีทิศทางการทำงานที่จะผสมงานเดิมให้เข้ากับงานตามภารกิจใหม่ได้อย่างเหมาะสม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ศูนย์มีศักยภาพและดูแลหลายจังหวัด ในอนาคตต้องเพิ่มงานและหลายพื้นที่ กรมฯ จะช่วยศูนย์อย่างไร ถึงแม้กรมให้อิสระ แต่ควรมีโครงอยู่บ้าง ควรกำหนดเป้าหมายให้ศูนย์ทราบว่าจะต้องมีกิจกรรมอะไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย...ศูนย์ต้องตอบตามภารกิจของกรม ดังนั้น กรมต้องทำความเข้าใจกับศูนย์ให้ชัดเจนว่า กรมเปลี่ยนภาระหน้าที่รวมเป็นทั้งผู้ปฏิบัติและเป็นวิชาการ และส่วนกลางจะช่วยอะไรบ้างนอกจากเป็นผู้ติดตาม ส่วนกลางต้องชัดเจนในหน้าที่และเป้าหมาย” 006

“ไม่มีเวลาจริง ๆ เพราะภาระงานมาก เดิมเป็นนักปฏิบัติมากกว่านักวิชาการ ภารกิจเดิมก็มากอยู่แล้ว อยากให้กรมฯ เป็นพี่เลี้ยงก่อนและน่าจะเปิดรับคนใหม่เพิ่มขึ้น รูปแบบต้องวางให้ชัดเจนจากกรมฯ เพราะงานด้านสตรีครอบครัวมีหลายหน่วยทำอยู่ แล้วต้องทำให้เป็นที่ยอมรับ หน่วยงานอื่นอาจมีงบประมาณให้ชุมชนมากกว่าศูนย์ กรมต้องกำหนดแนวทางเรื่องความเชื่อมั่น ทั้งทักษะและวิชาการเพื่อให้ศูนย์เป็นที่ยอมรับมากขึ้นหลักสูตรและคนต้องปรับมากขึ้น ต้องพัฒนาคน เงินและของ ตอนนี้เป็นที่ยอมรับเรื่องอาชีพ แต่ต้องสร้างงานวิชาการตามภารกิจใหม่ ต้องเก่งทั้งคนในศูนย์และคนในชุมชน” 008

(5) การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้การทำงานบรรลุภารกิจใหม่

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานที่สร้างขึ้นควรสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำงานบรรลุภารกิจใหม่ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ความจริงศูนย์ฯ เพิ่งปรับภารกิจเพียง 1 ปี ไม่น่ากำหนดมาตรฐานชัดเจนมากเกินไป เพราะงานแบบนี้เป็นจิตอาสา คิดว่าน่าจะเน้นเรื่องการอบรมว่าตนเองสำคัญอย่างไรที่จะทำให้ท้องที่เจริญ แต่ก็จำเป็นต้องมีมาตรฐานเพราะเป็นเกณฑ์ประเมินและเป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินงาน” 004

“จริง ๆ ไม่น่าจะต้องมีมาตรฐานเป็นตัวบังคับ น่าจะให้มาตรฐานอยู่ในใจเพื่อให้ทุกคนยอมรับ มาตรฐานควรมาจากคนปฏิบัติเพราะเขารู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ควรจะมีในงานตนเอง” 006

“มาตรฐานจะช่วยให้ จนท. ทุกคนได้เรียนรู้ว่าต้องทำงานมีมาตรฐานเพื่อเป็นที่ยอมรับของคนอื่น เพื่อให้มีทิศทางได้ดีขึ้น บุคลากรจะเสียเวลามากต่อการต้องทำเอกสารซึ่งถ้าต้องการให้มีมาตรฐานก็น่าจะลดเรื่องการทำเอกสารลงหากปรากฏในผลลัพธ์ของงานอยู่แล้ว เช่น เรื่องสถิติสตรีที่ประสบความสำเร็จ อาจมีน้อยที่จะโดดเด่นในเรื่องมีบ้าน มีรถ แต่มองว่าหากเขาเลี้ยงตนเองได้ก็น่าจะประสบความสำเร็จแล้ว” 008

(6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสตรีและครอบครัวเพื่อใช้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์เรียนรู้และของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสตรีและครอบครัวเพื่อใช้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์เรียนรู้และของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“อยากให้ สค. หรือส่วนกลางทำข้อมูลภาพของจังหวัด... ข้อมูลจาก อบท. ว่าครอบครัวหย่าร้าง มีเพียง 450 ครอบครัว แต่ทะเบียนบอกว่าการหย่าร้าง 60% ครอบครัวยากจน มีเพียง 302 คน หรือรายได้ต่อครอบครัว 3000 บาท ซึ่งหน่วยงานไม่ยอมให้ตกเกณฑ์ จังหวัดไม่เชื่อข้อมูล อยากให้ช่วยเก็บข้อมูลที่แท้จริง” 003

“ฐานข้อมูลแต่ละจังหวัดมีอยู่แล้ว แต่ไม่เต็มร้อย ต้องลงพื้นที่ประสานชุมชน แล้วประชุมกันเพื่อหาทางแก้ไข ข้อมูลด้านครอบครัวมีเรื่องหย่าร้าง เลี้ยงเดี่ยว แยกแยกที่พอใช้ข้อมูลเป็นฐานได้” 006

“ภารกิจเรื่ององค์กรสตรี พม. ต้องลงไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสตรีโดยเฉพาะต้องเป็นแหล่งฐานข้อมูลเกี่ยวกับสตรีและครอบครัว” 007

(7) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสะท้อนว่าควรมีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและอำนวยความสะดวกในการประสานงาน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“งานซ้อนกันอยู่ ซ้ำซ้อนกันแยกไม่ออก มีศูนย์ป้องกันการค้าความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอยู่แล้วถ้าศูนย์มาทำอีกจะซ้อนกัน” 003

“เงินโครงการให้น้อย ไปร่วมกับระบบ อบท. ซึ่งเงินเยอะมาก กระบวนการใช้เงินยากมาก ทำให้ยากลำบากซึ่งให้เขียนโครงการจะง่ายกว่า” 003

“ท้องถิ่นกับศูนย์ต้องมาเรียนรู้ร่วมกันอาจต้องมาประชุมร่วมกันก่อน” 004

“ปัจจุบันศูนย์อบรมอาชีพ แต่ถ้าตามภารกิจใหม่ก็เชื่อมการทำงานเชิงรุก ศักยภาพของศูนย์ที่สร้างครอบครัวเข้มแข็งน่าจะทำได้ ซึ่ง พมจ. ทำอยู่ประสานกับศูนย์เรื่องนี้ก็น่าจะทำได้...อดีตอาจไม่มีกำลังคน

แต่ปัจจุบันมีกำลังคน และมีช่องทางลงไปเห็นปัญหา เอกชนและชุมชนพยายามลงพื้นที่ งานไม่น่าซ้ำซ้อนเพราะทุกคนมีหน้าที่ของตนเอง แต่ทุกคนต้องมาคุยกัน พม.ต้องเป็นแกนกลางประสาน” 006

“ชลบุรียุทธศาสตร์เข้มแข็งมาก เรื่องครอบครัวแข็งแรงใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไม่มีความรู้เรื่อง ศพค.เลย เพราะเราอยากให้มีการทำงานอย่างมีคุณภาพ แต่ศูนย์สตรีนี้ รู้จักเพราะทำงานร่วมกันหลายครั้ง ปัจจุบันการทำงานเรื่องสตรีมีหลายที่ แต่ขาดการประสานงานกัน...ชลบุรีมีศักยภาพ แต่ขาดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน น่าจะปรับเรื่องการบูรณาการ อำเภอน่าจะเป็นหลัก” 007

(8) การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ครอบคลุมภารกิจและกลุ่มเป้าหมาย

ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรกำหนดยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยให้ครอบคลุมภารกิจที่มีและกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม รวมทั้งจัดสรรงบประมาณและวางแผนทางการบริหารให้สอดคล้องกับภารกิจใหม่ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุผล อีกอย่างต้องมีงบประมาณให้ ต้องวางแผนจัดการบริหารให้ด้วย” 004

“อาจต้องวางแผนระยะการพัฒนาในช่วงสั้น ระยะยาว เริ่มแรกอาจแค่สร้างให้สังคมยอมรับ” 006

(9) การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น

ควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นและสาธารณะรู้จักบทบาทหน้าที่ของศูนย์ให้มากขึ้น ในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น สื่อต่าง ๆ การประชุมร่วมกันทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับสตรีและครอบครัวในการมารับบริการ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ศูนย์พระเทพมีประชาสัมพันธ์แจ้งมาว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง แต่บริบทของสมุทรปราการ วิทยุรณรงค์จะเข้าทางระบบการศึกษามากกว่า...โครงการต่าง ๆ รู้จากเวลาศูนย์ฯ เข้ามาทำงาน ในภาพจังหวัด น่าจะยังไม่มี การปชส.ให้ชาวบ้านได้รู้มากนัก ชาวบ้านยังมองไม่เห็นเป็นตัวตน” 003

“เห็นด้วยในการขยายภารกิจ แต่ต้องพยายามเป็นที่ฟังได้จริง ๆ ทำอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับ ทำกิจกรรมอย่างไรให้ได้ผล มีกิจกรรมทั้งเชิงรุกเชิงรับ ปัจจุบันเป็นเชิงรับมากกว่า อาจใช้ภาคประชาชนช่วย โดยดูว่าประชาชนกลุ่มไหนเข้มแข็งก็ประสานขอความร่วมมือมากขึ้น เดิมเป็นเพียงขอวิทยากรเข้าไปฝึกในชุมชน เน้นลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ แค่นี้ใช้ในครัวเรือนมากกว่า” 007

3.7.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดชลบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) การฝึกอาชีพมีการทำไว้มากอยู่แล้ว ควรต้องเพิ่มภารกิจในการให้ความรู้ทางวิชาการ และเน้นนโยบายให้ความรู้และฝึกอบรมเพื่อให้ครอบครัวเข้มแข็ง

(2) ควรส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ การไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว การเป็นศูนย์ข้อมูล และอยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

(3) มีการดูแลและฝึกอาชีพเด็กที่มาจากต่างจังหวัด ตลอดจนถึงการความต่อเนื่อง ในการฝึกอบรมอาชีพ มีการเพิ่มความรู้อะไรเรื่องการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทำต่อ เพื่อให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง

(4) เป็นศูนย์อบรมทางด้านกฎหมาย

➤ พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ควรดูแลการละเมิดและคุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี และครอบครัว อาจมีรูปแบบอาสาสมัคร การพิทักษ์สิทธิสตรี มีมาตรการทางกฎหมายและเพิ่มโทษ เพื่อลดความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพต้องเลือกที่สอดคล้องกับชีวิตปัจจุบัน ส่งเสริมอาชีพโดยการหาผลิตภัณฑ์เด่นๆ

(2) กฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ สค.ต้องเผยแพร่ สถานประกอบการที่รับลูกจ้างถ้าระบุเพศ จะผิดกฎหมายทันที สค.ต้องเผยแพร่และทำความเข้าใจเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ สค.ต้องเสนอข้อมูลไปสู่นโยบายให้ได้ สค.ต้องเร่งประชาสัมพันธ์

(4) ต้องส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่ชาวบ้านกู้เงินเพื่อจะนำเงินไปใช้หนี้ และไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม อาจหาช่องสร้างมูลค่าเพิ่มในสิ่งที่เขาทำ โดยจัดคอร์สฝึกอบรม เงินจากรัฐลงมาแต่ชาวบ้านไม่เข้าใจ ต้องมีบริบทในเรื่องการออม ที่ผ่านมาระหว่างเราไม่มีหน่วยประชาสัมพันธ์ ชาวบ้านจึงไม่รู้จัก

(5) ต้องเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นหน่วยงานบุคลากรด้านวิชาการที่สนับสนุนภารกิจด้านสตรี และครอบครัว ต้องมีสื่อเวลาออกหน่วย ให้ท้องถิ่นเป็นคนทำภารกิจ แต่ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนได้

➤ พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ควรมีการส่งเสริมด้านอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์และการตลาด หรือให้ความรู้ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และการตลาด ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์เป็นโอท็อป เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและสามารถนำส่งออกต่างประเทศหรือขายสู่ท้องตลาดได้อย่างกว้างขวาง

(2) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ดูแลด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องและไม่ทิ้งพวกเรา เพราะบางกลุ่มอาจต้องใช้ระยะเวลาในการทำให้กลุ่มเข้มแข็ง เพราะขาดประสบการณ์และความรู้ทั้งขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการและการตลาดนอกจากนี้ควรมีโครงการต่อยอดวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเพิ่มขึ้น

(3) ควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ครอบครัวในปัจจุบันค่อนข้างห่างเหิน ไม่มีเวลาให้กัน ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรมีภารกิจในการส่งเสริมกิจกรรม/โครงการเพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว พร้อมกับการส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปด้วย โดยอาจทำภายในครอบครัวให้พ่อแม่ลูกได้มีอาชีพที่เพิ่มรายได้รวมกัน อาทิ บางชุมชน มีโครงการสอนเสริมเรื่องพืชสวนครัวรั้วกินได้ “หน้าสวยหลังสวน” หน้าบ้านปลูกดอกไม้ หลังบ้านมีสวน และนำออกมาขายและมีพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนมารับซื้อ หรือบางชุมชนทำผลิตภัณฑ์ แต่ให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการฝึกอาชีพด้วยเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ถ้าโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดสมาชิกในครอบครัวทั้งเด็กและเยาวชน หรือผู้สูงอายุ มาเข้าร่วมกิจกรรมได้ การทำกิจกรรมร่วมกันนำไปสู่การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

(4) ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ การมีสหกรณ์ในชุมชนช่วยส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนและกลุ่มพัฒนาอาชีพ ทำให้มีร้านขายผลิตภัณฑ์ และยังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ในการเป็นเจ้าของสหกรณ์รวมกันในการซื้อหุ้นและมีเงินปันผลจากการซื้อสินค้าในสหกรณ์ของชุมชน เหมือนกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือออมวันละบาทที่นำผลกำไรที่ได้มาช่วยเหลือคนในชุมชน ช่วยเหลือครอบครัวที่มีความยากลำบาก ซึ่งผลกำไรที่ได้จากการจัดตั้งสหกรณ์จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการมีช่องทางการจัดจำหน่ายของตัวเอง ดังนั้น การจัดตั้งสหกรณ์อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในด้านของการพัฒนาอาชีพ เสริมรายได้ และการรวมตัวเป็นปึกแผ่นที่นำไปสู่การพัฒนาได้

(5) ภารกิจด้านปัญหาสังคม สค. ใช้งบประมาณตำบลละ 10,000 บาท แต่มีเกณฑ์ในการคัดเลือกตำบลที่จะได้รับงบประมาณต่อยอดต้องอยู่ในระดับดีหรือดีเด่น ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของงบประมาณ และตำบลที่ได้มีจำนวนน้อย ข้อจำกัดของงบประมาณทำให้ตำบลที่อยากพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคมในชุมชนของตนไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง ถ้ามีชุมชนใดเขียนโครงการเพื่อแก้ปัญหาสังคม ควรมีการส่งเสริมด้านงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อสนับสนุนแก้ไขปัญหาด้วยตนเองทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

(6) ควรเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ในทุกด้านที่เกี่ยวกับสตรีและครอบครัว ทั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมต่าง ๆ โดยมีการจัดโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับปัญหาสังคมในปัจจุบันหรือในเขตพื้นที่ที่เผชิญอยู่ ถ้ามีหน่วยกลางในการประสานงาน มีเครือข่ายทำให้เกิดพลังในการทำงานของกลุ่มคนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐจะทราบข้อมูลซ้ำเพราะไม่ได้อยู่ในชุมชน ในขณะที่ อสม. อพม. แกนนำ กลุ่มสตรี และอาสาสมัครต่าง ๆ จะทราบข้อมูลได้รวดเร็วเพราะอยู่ในชุมชน ศูนย์เรียนรู้ฯ จึงควรให้ความรู้และขั้นตอนในการดำเนินการเมื่อพบเห็นปัญหา และให้ความรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับครอบครัวหรือการแก้ไขปัญหาสังคมอีกด้วย

3.8 ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

3.8.1 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา ดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก คือ 1) การสนับสนุนส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 4.09) 2) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 4.07) และ 3) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรีผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

3.8.2 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สิ่งที่คาดหวังสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

(1) การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเองความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเข้าใจในภารกิจของตนเองอย่างชัดเจนและปฏิบัติงานตามภารกิจให้ครบถ้วนรวมทั้งต้องทราบสถานการณ์ ปัญหาหรือความต้องการของสตรีและครอบครัวที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“สิ่งที่คาดหวังที่สุดคือทำอะไรให้คนในชุมชนยืนบนขาตนเอง” 015

“ถ้าย้อนไปศูนย์ฯ ทำแบบตั้งรับผู้ด้อยโอกาสและพยายามรุกออกไปในชุมชนแปลว่าการรุกยังไม่ถึงปัญหาจริงๆ ศูนย์พยายามอยู่” 016

(2) การสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้ามาให้ความรู้และข้อมูลอย่างครอบคลุม ดังเช่น

“เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ รวบรวมองค์ความรู้พัฒนาสตรีพัฒนาศักยภาพสตรีให้มียุทธศาสตร์ความรู้แลครอบครัวเลี้ยงดูบุตรเลี้ยงดูพ่อแม่ดูแลบรรพบุรุษนี้คือบทบาทหน้าที่ต่อครัวเรือนและต่อชุมชน.....เป็นเหมือนศูนย์บริการทางสังคมและศูนย์ที่สามารถดูแลอย่างน้อยแม่ที่เกิดลูกแล้วไม่มีพ่อไม่มีญาติดูแลแม่ต้องทำงานเหมือนที่รับเลี้ยงเด็กมีที่ให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติแต่ลูกหลานมีกำลังความสามารถที่จะอุดหนุนมีศูนย์ฯ ฝึกอาชีพอยู่ในนั้น มี อสม. มาดูแลผู้สูงอายุและดูแลเด็กและอย่างน้อยสตรีที่มีปัญหา เช่น ความรุนแรงในครอบครัวทะเลาะกันตอนกลางคืนไม่มีที่ไปก็แวะมาอยู่ที่ศูนย์ชั่วคราวมีอาชีพให้ทำ” 016

3.8.3 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดสงขลา

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กในโรงเรียน และกระจายทุกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานให้เด็กได้สัมผัสวิชาชีพหรือเข้าประกวดต่าง ๆ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็ก

(2) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการติดตามผลโครงการที่ได้จัดสรรงบประมาณไป มีการจัดตลาดนัดวิชาการเพื่อให้สตรีมีโอกาสนำเสนอผลงาน และให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีอาชีพ อยากให้ช่วยหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า หรือหากมีงานมหกรรมขายสินค้าที่ใดก็ให้แจ้งประชาสัมพันธ์

(3) ช่วงเดือนตุลาคมที่โรงเรียนปิด อยากให้มีการเปิดคอร์สอบรมฝึกอาชีพระยะสั้น

(4) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าถึงช่องทางการบริการของรัฐ

(5) การจัดให้ความรู้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

➤ พื้นที่จังหวัดยะลา

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้เป็นมือขวาของ พมจ. ในแต่ละจังหวัดในด้านสตรีและเด็ก

(2) ที่ผ่านมามีเวลามีปัญหาเกี่ยวกับสตรีและเด็ก จะไปโรงพักก่อน ไม่ได้ไปที่ พมจ. อยากให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพัก พมจ. ศอบต. ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์ประชาบดี หรือหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลคน สตรี และเด็ก ทำงานประสานกัน เพราะบางหน่วยงานก็มีบุคลากรน้อย

(3) อยากให้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ฯ

(4) ศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นหน่วยเดียวใน 14 จังหวัดภาคใต้ ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องยืนด้วยขาตัวเองให้ได้ เมื่อฝึกอาชีพให้แต่ละกลุ่มเสร็จแล้วต้องติดตามดูแล และต่อยอดตลอด ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องประสานให้ท้องถิ่นรับทราบด้วยเพราะแต่ละพื้นที่ก็มีงบประมาณจะได้ช่วยกันประสาน และเกิดเครือข่ายชุมชนในพื้นที่

(5) งบประมาณจากศูนย์เรียนรู้ฯ อยากให้ผ่านสตรีแต่ละตำบลไม่ขอให้ผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้านหรืออบต. เพราะจะทำให้ถูกยักยักให้แต่คนของเขาอยากให้ไปขององค์กรสตรีเอง

➤ พื้นที่จังหวัดสตูล

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงความคาดหวังต่อภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการของศูนย์เรียนรู้ฯ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการจัดอบรมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้กับครอบครัวเนื่องจากภารกิจนี้ ไม่สามารถทำได้ หากบุคคลไม่ได้เรียนด้านจิตวิทยามา เช่น จิตวิทยาในการพูดคุยกับลูก เป็นต้น

(2) ส่งเสริมให้ผู้หญิงเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยเฉพาะในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ต้องเพิ่มศักยภาพสตรีให้เป็นแกนนำมากขึ้น คือผู้หญิงไม่ได้ต้องการอยู่ข้างหน้า แต่การเป็นผู้นำเพื่อต้องการช่วยเหลือสังคม

(3) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพเดิมที่ให้การสนับสนุนไปแล้ว เพราะบางกลุ่มทำได้จริง ต่อยอดได้จริง แต่อาจยังไม่สามารถยืนได้ด้วยตนเอง โดยการต่อยอดการสนับสนุนต้องเป็นการฝึกอาชีพเดิม ตามวัตถุประสงค์เดิม เพื่อใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

(4) อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ เพิ่มงบประมาณส่งเสริมอาชีพลักษณะแบบก้าวกระโดด เพื่อจะได้พัฒนาต่อยอดขึ้นไป เช่น การสนับสนุนการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นตามมาตรฐานของภาครัฐที่ต้องมีการเสียค่าธรรมเนียม เป็นต้น

(5) มีปัญหาบางกรณีที่ได้รับการอบรมจากศูนย์เรียนรู้ฯ แล้ว แต่ยังไม่สามารถต่อยอดเพื่อไปขอรับใบประกอบอาชีพได้ เช่นกรณีการเรียนนวด อยากให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ช่วยดูแลตรงนี้

(6) ต้องสร้างเครือข่ายคนทำงาน ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ต้องสร้างทายาทไว้ครบวงจร

(7) อยากให้มีการทำความเข้าใจและให้ความรู้กับแม่และครอบครัวในเรื่องการต้มน้ำ กระเทียมดื่ม ควรต้องมีเจ้าภาพในการแก้ไขปัญหาโดยบูรณาการทั้งตำรวจและสาธารณสุข

ส่วนที่ 4 จุดแข็งและจุดอ่อนการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ฯ

4.1 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

4.1.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อปท.ต้องมีจุดยืนของนักบริหาร มีการสนับสนุนงบประมาณและให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพสตรี มีการเชิญกลุ่มพัฒนาสตรีเข้าร่วมกับ อปท.สม่ำเสมอ เพื่อให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง โดยสตรีเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น เช่น เป็นสมาชิกสภา เป็นต้น

(2) อปท.มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ เด็ก สตรีและเยาวชน

(3) มีโอกาสได้ทำงานกับหน่วยงานภาครัฐกิจขนาดใหญ่ที่มีจำนวนมาก เช่น ShisedoIntell เครือข่ายผู้ประกอบการ ภาคการโรงแรมเลอเมอร์เดียน

(5) เชียงรายมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะข้าราชการเกษียณแล้ว

(6) การกำหนดพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีทุนมากขึ้น และมีอิสระทางความคิด

➤ พื้นที่จังหวัดแพร่

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อุปสรรคในการเลือกอาชีพ เมื่อก่อนชาวบ้านทำเกษตร แต่ปัจจุบันการสอนลูกในภาคการเกษตรไม่ได้ทำ ทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตนเอง เนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้มีวัฒนธรรมการสอนที่ผิดๆ

(2) ผู้ปฏิบัติงานในกิจกรรมโครงการ ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ให้ตรงจุด กิจกรรมโครงการใช้ระยะเวลาจัดยาว แต่คนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้ต้องไปเบียดกับภาระงานของเขา ตลอดจนการจัดโครงการไม่ต่อเนื่อง สภาพพื้นที่กับโจทย์ของสค. ไม่ตรงกัน ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อยากให้ตำบลจัดการปัญหาได้เอง หนุนเสริมได้เอง และมีทีมสหวิชาชีพจัดการได้เองก็จะดีมาก

(3) ทีมงานไม่เข้มแข็ง ควรต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีการศึกษาดูงานมาก และมีแต่เงินมาให้ แต่ไม่มีการพัฒนาและการต่อยอด จึงควรมีการจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

(4) ในการผลิตผลิตภัณฑ์ มีปัญหาชาวบ้านไม่กล้าทดลองงานใหม่ๆ และไม่กล้าที่จะทำอุปกรณ์ของเขาเอง วิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สวย

(5) สำหรับพื้นที่บดดอย การเข้าร่วมกิจกรรมของภรรยา หน่วยงานควรเชิญและทำความเข้าใจกับสามีซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เพื่อให้เกิดการยอมรับและภรรยาจะได้มาร่วมกิจกรรม ตลอดจนเมื่อมีการจัดอบรมเกี่ยวกับสิทธิสตรีหรือบทบาทสตรี ควรให้ผู้เข้าอบรมได้รับคำตอบแทนกลับไป เพราะเขาขาดรายได้ไปวันนั้น เพราะบางครั้งผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้มองได้ทักษะติดตัวกลับไปในอนาคต

(6) งบประมาณในการซ่อมบ้าน ควรทำให้ได้หลายหลัง และควรขยายให้ผู้ที่ยากจนและด้อยโอกาส ที่ผ่านมาผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ส่งมาก็มีคณะกรรมการในการพิจารณา และมีการออกไปเยี่ยม โดยพิจารณาให้ ตามความจำเป็น

4.2 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

4.2.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำพูน

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยนำน้ำสมุนไพรมาแก้ปัญหาคิดสุมรา มีการทำโครงการร่วมสร้างชุมชนให้น่าอยู่ มีสภาผู้นำในชุมชนและกลุ่มจิตอาสา มีเวทีชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนรู้ปัญหาตนเอง มีการประเมินผลงาน มีการขอรับจาก สสส. เข้าไปดูแลผู้พิการและผู้สูงอายุ ที่ผ่านมากองทุน สปสช. ได้ ตอนหลังถูก สดง. ตรวจสอบ เลยขอรับการสนับสนุนไม่ได้

(2) จุดแข็งของกลุ่มกาแฟลำไย-ป่าแป๋ คือ เป็นกลุ่มที่ผ่านการอบรมมาหลายครั้งและเริ่มเรียนรู้ว่ากลุ่มจะเข้มแข็งได้ต้องมีกรอบและมีระเบียบของกลุ่ม เมื่อมีความชำนาญเราก็จะผลิตสินค้าได้มาก แต่ปัญหาคือเวลาขายเราก็จะขายได้ยากเพราะจำนวนสินค้ามากจนเกินไป จึงต้องเรียนรู้เรื่องการตลาด ให้มีเครือข่ายและมีการจัดทำศูนย์จำหน่าย โดยอยู่ในระหว่างการพัฒนา

(3) ผลผลิตผักกาดแฟ้มบางอย่างที่ยังไม่ถึงมาตรฐานเท่าที่ควร เป็นปัญหาที่ยังไม่ผ่าน QC หรืออย่างสินค้าบางตัวแปรรูปมาเป็นของใช้ ยังไม่เข้าที่เข้าทาง มีหลายเกรดแต่ก็ต้องขาย หรือกรณีติดขัดเรื่องทุนหมุนเวียน ถ้ามีทุนไม่มาก ก็ต้องช่วยกัน

(4) ตั้งแต่ที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้เข้ามาให้ความรู้ทางกลุ่มแกนนำชุมชนพระบาทห้วยต้มก็ได้มีการรวมกลุ่มกันและมีหน่วยงานอื่นได้เข้ามาให้ความรู้แต่ยังไม่สามารถต่อยอดได้

(5) ตำบลวังผาง จุดแข็งมีการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย เทศบาล ท้องถิ่น รพสต. กศน. ได้รู้จักคุ้นเคยกันดี แต่จุดอ่อนคือมีงานมากขึ้น แต่กลุ่มเราส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และวัยกลางคน จึงอยากให้มีส่วนช่วยลด เพื่อให้เข้มแข็งยั่งยืนขึ้น

(6) การมีเครือข่ายสามารถเชื่อมโยงข้อมูลปัญหาแต่ละพื้นที่ ทำให้ทราบข้อมูลปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จุดอ่อนคืออาสาสมัครขาดองค์ความรู้และการประสานงาน บางที่เจ้าหน้าที่ไม่ให้ความร่วมมือ บางที่เครือข่ายไม่สามารถให้คำปรึกษาชาวบ้านในเรื่องของสิทธิต่าง ๆ ได้

(7) กลุ่มหัตถกรรมสร้อยหินจุดแข็งได้รับบออย่างต่อเนื่องจากศูนย์ฯ มีความสามัคคีกัน แต่ปัญหาอุปสรรค คือการทำสร้อยต้องใช้เวลานานและละเอียด มีปัญหาเรื่องเวลาส่งงานตรงกับช่วงอาชีพหลัก เช่น ทำสวนลำไย ก็ต้องแก้ปัญหาช่วงว่างจากการเก็บเกี่ยว ต้องถักแฉงเพื่อเก็บไว้เป็นปีๆ เพื่อให้รวดเร็วขึ้น

(8) จุดแข็งคือจังหวัดมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำนักงานลำพูนทิม มีการประชุมทุกเดือน มีการรายงานสถานการณ์ มีการอบรมในจังหวัด ซึ่งเป็นแกนนำเพื่อขยายโอกาสในสถานศึกษา ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัด จัดอบรมเรื่องการตั้งครุฑ บูหรี แอลกอฮอล์ และยาเสพติด ทำให้เด็กกลดละเลิก

➤ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือมีหน่วยงานภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดของพม.มีครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังขาดการบูรณาการในเรื่องของสตรีและครอบครัว ตอนนี้อย่างไม่เห็นภาพตรงนี้ เราจะเห็นเพียงแค่เรื่องของ ศพค. ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน แต่ถ้ามองในบริบทของชุมชนพื้นที่สูง ศพค. ยังเกิดน้อยในชุมชนพื้นที่สูง ซึ่งได้มีการประสานงานร่วมกับ พมจ. เพื่อที่จะสร้างจุดแข็งในเรื่องของสตรีและครอบครัวในพื้นที่สูง ในการที่จะขับเคลื่อนงานระดับพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาจะได้มีเครือข่ายขึ้นมาในระดับจังหวัดต่อมา

(2) ศพค. แต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ถ้าเป็น 33 ตำบลเดิม อันนั้นเข้มแข็งอยู่จะมีการกำหนดกรอบชัดเจนรวมกัน แต่ว่าบางพื้นที่ก็ยังไม่มีความสับสนในเรื่องของตัวโครงการ มีบางพื้นที่ขอคืนบอดหนุนแต่ด้วยที่เราให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของเครือข่าย ก็เลยผลักดันให้แต่ละกลุ่มของ ศพค. ในแต่ละพื้นที่มาเรียนรู้ร่วมกัน ถ้าพื้นที่ใดไม่เห็นความสำคัญเราจะลงไปพื้นที่นั้น เพื่อพูดคุยกับผู้บริหาร เพื่อให้เข้าใจความสำคัญของการทำ ศพค. โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วม

(3) จุดอ่อนของ ศพค. คือตัวเจ้าหน้าที่ อปท.ที่เป็นพี่เลี้ยง เพราะแต่ละพื้นที่ศักยภาพไม่เท่ากัน ขนาดพื้นที่ไม่เท่ากัน อีกเรื่องหนึ่งคือกรรมการศพค. หรือตัวกรรมการอื่น ๆ ที่ดูแลด้านครอบครัว สวมหมวกหลายใบ คนเดียวทำหลายอย่าง อันนี้เป็นอีกปัญหาหนึ่งเพราะว่า คนที่เป็นจิตอาสาทำงานเพื่อสังคมมีน้อยมาก

(4) ถ้าผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ มีความเข้าใจงาน มีความสนใจเอาใจใส่ดูแลและให้ความสำคัญกับงานด้านสตรีและสถาบันครอบครัว ถือเป็นจุดแข็งของตำบลป่าไผ่ที่มีผู้บริหารที่เข้าใจงานที่ตำบลป่าไผ่มีศูนย์ประสานงานผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ผู้นำชุมชนของเราเป็นผู้ประสานงานที่เก่ง ทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย สำหรับจุดอ่อนก็จะมีเรื่องข้อจำกัดด้านงบประมาณ เจื่อนใจในการจ่ายเงินอุดหนุน ข้อจำกัดของทางราชการที่จะต้องอุดหนุนให้ผู้ที่มิสัญชาติไทย แต่เราทำกรรมนี้ขึ้นมาเพื่อดูแลมนุษย์ด้วยกันโดยไม่เลือกเชื้อชาติ สัญชาติ สังคมมองข้ามพวกต่างด้าว ไม่ให้ความสนใจ ความจริงปัญหาสังคมทุกวันนี้ คือส่วนหนึ่งที่เราไม่ได้ดูแลใส่ใจเขา เรามองข้ามเฉพาะคนมีสัญชาติไทย แต่เรามองข้ามจุดนั้นไปว่าเราไม่ได้ดูแลเอาใจใส่เขา ถ้าเราดูแลเอาใจใส่เขาด้วย ปัญหาสังคมก็จะลดลง

(5) จุดแข็งของหมู่บ้านในอำเภอเชียงดาวจะเป็นเรื่องของการขยายผลโครงการหลวง เข้ามาอยู่ในพื้นที่ชุมชน เลยทำให้หมู่บ้านมีการตั้งรวมกลุ่มหลายกลุ่ม ทำให้มีหลายหน่วยงานเข้ามาในพื้นที่แล้วก็ส่งเสริมสนับสนุนเงินงบประมาณให้หลายอย่าง ทำให้ได้รับโอกาสจากข้างนอก แล้วจุดอ่อนก็เป็นเรื่องของ

ผู้ชาย ผู้หญิงจะมีรายได้เกิดจากการถักร้อย เย็บผ้าพวกนี้ แต่ว่าผู้ชายจะไม่มีรายได้ส่วนนี้ ผู้ชายส่วนมากก็จะทำเกษตร ใช้แรงงาน แล้วพอพ่นยา ผู้ชายก็จะไปติดพวกสิ่งเสพติด ทำให้ครอบครัวเกิดการทะเลาะวิวาท

(6) พื้นที่หนองผึ่งมีการทำงานที่ลงพื้นที่จริงในทุกหมู่บ้าน มีการประเมินผลในการทำงาน เราถึงขับเคลื่อนงานได้ดี แล้วก็ร่วมประสานงานกับผู้นำชุมชน อุปสรรค คือพื้นที่เราจะเป็นกึ่งเมืองกับกึ่งชนบท คนไปทำงานข้างนอกจำนวนมาก คนที่จะร่วมกิจกรรมน้อย คนในหมู่บ้านจะเป็นผู้สูงอายุแล้วก็เลี้ยงหลาน

4.3 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง

4.3.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดลำปาง

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือมีจิตอาสาค่อนข้างมาก พร้อมทั้งจะขยายงานต่อไปได้ โดยเฉพาะสตรี พื้นที่ที่มีภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดได้ หน่วยงานแค่นี้ไปจุดประเด็น ศูนย์เรียนรู้ฯ ก็รู้ถึงบริบทในการทำงาน จุดอ่อนคือแม้จะมีความรู้ แต่ไม่รู้วิธีการดึงออกมาได้ ผู้หญิงค่อนข้างไม่รักผู้หญิงด้วยกัน ทำอย่างไรให้ความคิดตรงนี้ต้องเปลี่ยนไปแล้วสตรีควรได้รับการหนุนเสริมในหลายๆ เรื่อง คณะกรรมการต่าง ๆ ที่ทำงานในพื้นที่ไม่มีค่าตอบแทน แต่เราต้องไปตามหน้าที่ชาวบ้านติดหนี้จากกองทุน

(2) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนที่ดี แต่ก็ทำให้มีการกู้ยืมมากขึ้น มีหนี้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการทวงหนี้ตามมา นโยบายกองทุนปัจจุบันมีมากขึ้น แต่สร้างขึ้นมาแล้วมีปัญหา

(3) กิจกรรมด้านสตรีและเด็กมีจุดแข็งที่มีจิตอาสาจำนวนมากองค์กรต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการลงไปเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาครอบครัวและสตรี

(4) ช่วงไหนที่เป็นฤดูการนา รัฐขอ مبلغประมาณลงมา แล้วชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมมักเป็นคนหน้าเดิม การถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ ก็มีน้อย ผู้หญิงจะขี้อาย และมักจะมีปัญหาการนิทาเกิดขึ้นในกลุ่มผู้หญิง โดยวิธีสืของสตรี

(5) มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อจะทำสินค้าโอท็อป แต่ปัญหาคือจะอบรมที่ไหนแล้วขายที่ไหน เราจะช่วยอย่างไร แล้วกลุ่มต่าง ๆ บางทีไม่เข้าใจ มักจะรวมตัวกันเฉพาะกิจเพื่อกู้เงิน

(6) พัฒนาชุมชนมีการปรับบทบาทเป็นวิชาการเพิ่มขึ้น แต่โครงการให้ความรู้สตรี สตรีส่วนใหญ่ไม่มา ต้องลือคตตัวบุคคลมาร่วม หน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับสตรี น่าจะมาร่วมกันได้

(7) การส่งเสริมอาชีพของอปท. มีการถูกตรวจสอบโดยสตร. ที่เห็นว่าไม่ใช่ภาระหน้าที่ของท้องถิ่น จ้างวิทยากรไม่ได้ ให้ได้แต่วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงข้อจำกัดในการซ่อมแซมบ้าน ท้องถิ่นมีหน้าที่ประสานงานในการขอรับการสนับสนุน ไม่สามารถดำเนินการได้เอง

(8) สตรีที่พ่อบ้านออกไปทำงานต่างประเทศ แม่อยู่กับลูก พ่อไม่ได้ผูกพันกับลูก

(9) กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งมีจำนวนมาก มีหลายกลุ่มที่ขอรับการสนับสนุนจากศูนย์เรียนรู้ ซึ่งก็ให้การสนับสนุน รัฐควรจะต้องมีตัวเลขของกลุ่มตรงนี้ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มต่าง ๆ ทราบ โดยมุ่งเน้นที่จะทำอะไรให้ชาวบ้านลดรายจ่ายลงอีก

(10) ควรมีเวทีเพื่อถอดบทเรียนภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะประเด็นการทำงานด้านสตรี การวางแผนงาน การบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างไร ต้องมีกระบวนการคิดในระยะยาว รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับเด็กต่าง ๆ บางทีมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน แต่ไม่เคยเรียกภาคีเครือข่ายเข้าไปดู ว่าข้อใดที่พื้นที่ทำได้หรือไม่ได้ พื้นที่ไม่ได้ทำข้อตกลงอย่างมีส่วนร่วม

(11) การพิจารณากลับกรองงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ ต้องมีความเป็นธรรม จุดแข็งคือเรามีเงิน แต่ชาวบ้านใช้ช่องทางในการของบประมาณเหล่านี้ได้น้อย การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ยกระดับ และทุกหน่วยทำเรื่องซ้ำๆ กัน จุดแข็งอีกประการคือคนลำปางมีจิตสาธารณะ

(12) กศน. ดำเนินงานกับศูนย์เรียนรู้ ในเรื่องของหลักสูตรปวช. ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น โดยเด็กที่มาเรียนจะได้หลักสูตรสองใบ เมื่อได้วุฒิปวช.แล้ว ก็เรียนในวุฒิปวส.ได้ เมื่อเปลี่ยนหน่วยงานแล้วเด็กที่มาจากชายแดนจะยังคงได้เหมือนเดิมหรือไม่ ส่วนกศน.มีทุกตำบลงานทุกอย่างที่ทำมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมาย แต่กลุ่มเป้าหมายบางครั้งไม่สนใจ ไม่เข้มแข็ง ส่วนใหญ่ที่เป็นปัญหาเรื่องการเงิน แล้วเด็กในสถานพื้นฟู ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มาจากกรุงเทพ จะโดนกระทำให้มาทุกคน

(13) มีสมัชชาสตรี และสมัชชาครอบครัวทุกอำเภอ

➤ พื้นที่จังหวัดพิจิตร

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือคนยังมีความรักความสามัคคี มีความช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน แต่จะช่วยเหลือกันได้แค่ไหน เพราะแต่ละครอบครัวก็ยังไม่อึดท้อง

(2) ในพื้นที่เราจะทำอะไรไปส่งตลาด เช่น ปลา พอไปส่งที่ตลาด เขาจะบอกว่าไม่ได้แล้ว รับแต่ของซีพีแล้ว ถ้ารับซื้อของเรา ซีพีเขาก็ไม่ให้ ทำให้มีการผูกขาดตลาด

(3) กลุ่มอาชีพในพื้นที่มีความเข้มแข็ง แต่ต้องเพิ่มความรู้มากขึ้น เช่น การทำสบู่เป็นแต่ความรู้ด้านบรรจุภัณฑ์ยังไม่มี จึงอยากให้หน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นครูให้เพราะบางทีสิ่งที่เรารู้เองอาจจะไม่ถูกหลัก

(4) จุดแข็งของเรามีมากแต่ถูกจำกัดด้วยหน่วยงานของรัฐเรามีองค์กรที่มีงบประมาณสนับสนุนงบประมาณของ สปสช. เป็นจุดแข็ง แต่เราก็ไปเจอจุดอ่อนคือองค์กรที่ควบคุมการใช้เงินอย่างสตง. อปท.ไม่มีหน้าที่ทำงานบางอย่าง บางกรณีถูกตรวจย้อนหลังแล้วสั่งคืนเงิน ทุกปีท้องถิ่นจะตั้งเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากสปสช.ไว้ เพื่อที่จะให้กลุ่มในตำบลเขียนโครงการขอรับงบประมาณในการจัดกิจกรรม แล้ว

ท้องถิ่นก็ตั้งงบประมาณสนับสนุนเข้าไปอีก แต่นำมาใช้ไม่ได้ ตอนนี้เงินของสปสช. ที่นำมาใช้เรื่องสตรีและครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้ส่วนใหญ่ ต้องไปใช้เงินของพมจ. เพราะระเบียบไม่เอื้ออำนวย

4.4 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น

4.4.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือการสร้างเครือข่ายได้ สร้างความเข้าใจได้ งบประมาณส่วนใหญ่ เราพึ่งพาตัวเองได้ ที่นี้แต่ปัญหาที่ตามมา เหมือนเราขายของและฝึกอบรมแล้ว การตลาดไม่มี ก็เป็นทางตันเรื่องอาชีพ

(2) การสร้างเครือข่าย งบประมาณเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำงานและเป็นเรื่องปากท้อง

(3) การยุติความรุนแรง การหย่าร้าง ปัญหายาเสพติด มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างเครือข่ายองค์กรภาคี มีเคสที่ประสบความสำเร็จแต่ก็ระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่ถึงตามหมู่บ้าน ถ้าจะเข้าถึงได้น่าจะเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น และฝ่ายปกครองต้องเร่งมือด้วย ภาคีต้องแข็งแรงและชัดเจน

(4) กลุ่มสาขาวิชาชีพจะมีการประชุมร่วมกันทุกเดือนทั้งโรงพัก โรงเรียน โรงพยาบาลและโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเด็ก

(5) จุดอ่อนของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว คือ ถ้าสมมติว่าคณะกรรมการรวมแผนในระดับจังหวัด เสนอเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดออกไปแล้วก็วกกลับมาถามต่อว่า สค.มีการต่อยอดในการตั้งงบประมาณให้หรือไม่ จึงไม่กล้าทำแผนโดยภาพรวมของคณะกรรมการ เพียงแต่เราเห็นชอบในแผนของอนุกรรมการ ซึ่งส่วนราชการเสนอเข้ามาให้ความเห็นชอบเท่านั้น จะเป็นเรื่องของงบประมาณตามภารกิจของหน่วยงานนั้น อันนี้ถือว่าเป็นจุดแข็งที่มีหน่วยงานภาคราชการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินการให้ออกมาเป็น Action plan ของคณะกรรมการ แต่จุดอ่อนคือ สค.ต่อยอดให้เราหรือไม่

(6) เวทีสมัชชาครอบครัวมีระเบียบ ทิศทาง และแนวทางกำหนดชัดเจน ทำให้กระบวนการและขั้นตอนเป็นไปได้ แต่จุดอ่อนคือภาคส่วนต่าง ๆ มีแต่คนเดิม กระบวนการคิดแบบเดิมๆ สัมมองบริบทของพื้นที่

(7) ศพค.ได้รับงบประมาณของสค. แต่จุดอ่อนคือเงินหนึ่งหมื่นบาทที่ศพค.ได้รับไปจัดอบรมหรือจัดกิจกรรม จบอยู่แค่นั้น มันขาดความยั่งยืน เพราะเงินหนึ่งหมื่นบาทไม่สามารถทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องได้นอกจากนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่พิจารณาโครงการอยากจะผลักเงินออกไป แต่ติดปัญหาต้องเบิกจ่ายเงินภายในไตรมาส ทำให้โครงการถูกบล็อกไปด้วย พอโครงการถูกบล็อกก็ไม่ตอบโจทย์ในพื้นที่ จึงเป็นเรื่องของข้อจำกัดของการเบิกจ่ายเงินที่ต้องทำตามไตรมาส ส่วนจุดแข็งเป็นเรื่องของระเบียบการชัดเจนดี อย่างไรก็ตาม ศพค.ต้องการผู้นำที่มีจิตอาสาในชุมชน แต่ก็ควรมีค่าตอบแทนให้บ้าง โครงสร้างของศพค.ควรมีความ

หลากหลาย ตอนนี้หลายคนกลายเป็นการเกียจจนในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่เต็มที่กับการประสานงาน บทบาทหน้าที่จึงตกมาที่ผู้รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น ถ้าเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นไม่ขับเคลื่อน ก็มีปัญหา

(8) จุดอ่อนที่พื้นที่ดำเนินการไม่ได้คือการเก็บข้อมูลยาเสพติดในชุมชน ไม่มีใครกล้าทำ แล้วไม่มีกฎระเบียบรองรับ แล้วการโอนถ่ายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทุกวันนี้ท้องถิ่นแทบจะทำอะไรไม่ได้ แล้วปัญหาเรื่องของงบประมาณ การประสานงานและการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ บุคลากรของพมจ.ก็มีน้อย

(9) คณะทำงานของศพค.ก็จะเป็นจิตอาสา แต่คำว่าจิตอาสาคือต้องมีเวลาว่าง ถึงจะเข้ามาทำ แต่หากการดำเนินโครงการต่อไปโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ไปช่วย เขาจะไม่สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้เลย ปัญหา คือเจ้าหน้าที่ที่เทศบาลมีไม่มาก โครงการไม่ได้มีเฉพาะที่ศูนย์ และปัญหาไม่ได้มีแค่ปัญหาเดียว โครงการทุกอย่างคือเข้ามาที่พื้นที่หมด อันไหนที่เร่งด่วน ทางเทศบาลก็จะทำก่อน แต่ถ้าไม่มีงบประมาณและไม่ได้ตั้งไว้ในแผนก็จะไม่มีเงินมาช่วยตรงนี้ ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้

(10) การทำงานของ ศพค. ถ้ามองในแง่ของพื้นที่ในบริบทของภาคอีสาน มีความเอื้ออาทรทุกพื้นที่ที่ปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนบ้าน เราจับมาโยงให้เป็นวิชาการของศพค.ได้ แต่ถ้ามองในรูปของกิจกรรม ถ้าพมจ. ไม่สนับสนุนงบประมาณลงไป โครงการที่เกิดขึ้นจะไม่มี ถ้าอปท.ไม่ให้ความสำคัญไม่สนับสนุน ก็จะไม่เกิดโครงการหรือกิจกรรมให้เห็นชัดเจน นอกจากนั้นแล้ว จุดอ่อนในการทำงานระดับจังหวัด เนื่องจากภารกิจคำว่าครอบครัวยุคใหม่ มีความหลากหลาย เป็นไปได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย และเป็นไปได้ทุกเรื่องงาน มีกฎหมายที่เกิดขึ้นใหม่มากมาย พมจ.มีความหลากหลายของเนื้อหา งานของสค.เยอะมากที่ลงมาในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ทำงานไม่ไหว ทำให้ขาดการเชื่อมโยงสู่ระดับพื้นที่แผ่วออกไป และศพค.แผ่วตามไปด้วย

(11) ประเด็นความรุนแรงในครอบครัว จะมีส่วนหนึ่งที่เป็นเรื่องของสังคมสงเคราะห์ เป็นกระบวนการของนักจิตวิทยา เป็นทีมของสหวิชาชีพ แต่การทำงานในทีมสหวิชาชีพมักจะทำเฉพาะในเชิงรับ แล้วเชิงรุกคือตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรงก็เป็นเรื่องของยุติความรุนแรง ตลอดจนงานเชิงรุกจะต้องใช้บุคลากรมากกว่าเชิงรับ เพราะเชิงรับคือเก็บข้อมูล ประสานอัยการ คุยกันในกระบวนการของสหวิชาชีพ เป็นการรวมข้อมูลและจัดประชุม มีอยู่เท่านั้น แต่ในการทำงานเชิงรุก จะต่อยอดได้มากกว่า เป็นไปได้หรือไม่ ที่สค.กำหนดออกมาเลย คือมีหนังสือสั่งการภารกิจที่รับผิดชอบชัดเจนอยู่ แต่ไม่มีหนังสือสั่งกำชับผู้ปฏิบัติงานคนนี้จะต้องอยู่ในจุดนี้ทั้งหมด จึงเป็นการเขย่งงานกัน

(12) ทาง พมจ. ก็ให้การสนับสนุนท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะนโยบายให้ผู้สูงอายุมาร่วมกัน แล้วก็หาอาชีพให้ทำ คืออาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ อยู่กับที่บ้าน เคยทำในครอบครัว แล้วมันจะโยงไปถึงเด็ก

(13) เกษตรและพัฒนาชุมชนเป็นองค์กรที่ทำงานในพื้นที่รับผิดชอบทุกตำบล มีกลุ่มที่เกี่ยวข้องคือกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร เราอาจสอดประสานกันได้ หากเราจริงจังในเรื่องการพัฒนาอาชีพไปสู่ชุมชน ชุมชนมีการตั้งกลุ่มเข้มแข็งอย่างไรให้เขาเกิดรูปธรรม ผลผลิตได้ ขายได้ เรานำการพัฒนาชุมชนและเกษตรเข้าเสริมในกลุ่มให้เข้มแข็ง พอเป็นกลุ่มก็ไปจดวิสาหกิจชุมชนให้เป็นรูปธรรม เพื่อรองรับงบประมาณ ส่วนใหญ่

กลุ่มที่ไม่เข้มแข็งจะเป็นกลุ่มที่ได้รับงบประมาณมา แล้วก็ตั้งกลุ่มรองรับ อันนี้เราสร้างกลุ่มไว้ก่อน กลุ่มที่จะรองรับการขยายเครือข่ายของเรา ให้เกิดวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาไปเรื่อย ๆ อย่างนี้จะสำเร็จมากกว่า

➤ พื้นที่จังหวัดอุดรธานี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือความมีจิตสาธารณะ เราพยายามหากกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมอาชีพ สร้างการมีส่วนร่วมตามความถนัดและทักษะ พยายามหาแกนนำในแต่ละหมู่บ้านให้ เพราะคนไม่สนใจมาจะเสียเวลาเปล่า

(2) จุดอ่อนคือสังคมไม่ยอมรับผู้หญิงและสตรีไม่สนับสนุนกัน ความคาดหวัง คือต้องหากกลุ่มเป้าหมายที่มีทักษะและความสนใจ และทำสิ่งที่ดีที่สุด

(3) เครือข่ายสตรีทุกองค์กรของจังหวัดเข้มแข็ง เชิญได้ทุกองค์กร มีบ้างที่ประสานไม่ได้ ต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว มีจุดอ่อน คือเจ้าหน้าที่น้อย บางครั้งประสานไม่ทั่วถึงในบางอำเภอ

(4) บางกลุ่มอาชีพไม่ต่อยอด อบรมแล้วผ่านไป เวลามาอบรมถูกถามว่ามีเงินค่ารถหรือไม่ ส่วนจุดแข็ง คือการจับกลุ่มหนาแน่น มีความคาดหวังว่าอยากให้ทุกคนร่วมมือ ทั้งด้านรักษาความสงบและกลุ่มอาชีพ

(5) กลุ่มสตรีมีจิตใจเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ ในการช่วยเหลือภาครัฐทำงานสตรีและครอบครัวอย่างจริงจัง ความคาดหวังคืออยากให้สตรีเป็นตัวอย่างที่ดีในประเพณีดั้งเดิมของไทย สอดส่องไม่ให้ผู้มีอำนาจคอร์รัปชัน

(6) ที่ผ่านมางานสตรีไม่มีค่าตอบแทน แต่มิงานต้องทำทุกวัน เป็นเรื่องจิตวิญญาณของคนที่มาทำงาน

(7) งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญมาก ของงบประมาณไม่ได้ก็มี ห้างถิ่นรู้สึกลำบาก มีสตง. ตรวจสอบแล้วให้คืนเงิน แล้วฝึกอาชีพส่วนมากไม่ต่อเนื่อง บางครั้งทำไม่ทันตลาด เลยไม่ทำเลย สตรีจะไปอาศัยแต่ห้างถิ่นก็ไม่ได้

4.5 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

4.5.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) ควรพัฒนาให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน ต้องมามองแล้วเราพัฒนาจริงหรือไม่ พัฒนาถูกจุดหรือไม่ เราไม่พัฒนาจิตใจด้วยเลย ทุกวันนี้มองว่ายังอยากกลับไปอยู่ในยุคเก่ามากกว่าเดิม เพราะเมื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปแล้ว เราก็ไม่พัฒนาจิตใจแล้ว

(2) การแก้ไขปัญหาสังคมของศรีสะเกษ เรามีจุดแข็งคือมีผู้นำ (คุณแม่ผ่องศรี) ที่เข้มแข็ง ทำงานจริง มีเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นผู้นำที่ขับเคลื่อนงานได้อย่างจริงจัง แน่วแน่มั่นคง มีสายสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และมีการเคลื่อนไหวในประเด็นปัญหาสำคัญอย่างต่อเนื่อง เช่นยาเสพติด การตั้งครุฑ เหล้า เป็นต้น

➤ พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) อสม. ซึ่งเป็นผู้หญิงเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งในการดำเนินงานด้านครอบครัว มีการทำงานที่ผสมผสานอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่เข้าด้วยกัน ใช้การเยี่ยมบ้านซึ่งครอบครัวให้การตอบรับที่ดี ส่วนอุปสรรคในการทำงาน ส่วนมากปัญหาในครอบครัวและเป้าหมายในการแก้ไขยังซ้ำซ้อน ยังมีเด็กหรือผู้หญิงที่ไม่มีสัญชาติครอบครัวไม่อบอุ่น เคสที่มีก็มีปัญหามากมาย การทำงานของหน่วยงานราชการที่ยังเจาะไม่ถึงเคส

(2) จุดอ่อนเรื่องของการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ควรต้องมีภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ส่วนจุดแข็งคือเรื่องความมีจิตอาสา

(3) บางเรื่องที่เราเข้าไปทำ บางครั้งผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ทราบ ผู้ปฏิบัติงานก็ควรประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่รับทราบ คนที่ทำงานมีจำกัด งบประมาณมีจำกัด เราก็ใช้อย่างจำกัด เป็นปัญหาเหมือนกัน

(4) การมีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง และมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ มีตำบลต้นแบบจากทางยูนิเซฟที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในเด็ก มีหน่วยงานที่เป็นแกนนำซึ่งมีนักจิตวิทยาและพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญ คนในชุมชนให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ

4.6 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

4.6.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน พบว่าหน่วยงานภาคเอกชนมีจำนวนมาก มีทรัพยากรที่มีความรู้ความสามารถ บุคลากรมากขึ้น มีทุนสนับสนุนมากขึ้น การมีอิสระทางความคิดเริ่มให้โอกาสผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นอย่างศูนย์เรียนรู้ฯ ก็มีทุนเรื่องการฝึกอาชีพ มีการร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน และมีการส่งเสริมครอบครัวให้แข็งแรง

➤ พื้นที่จังหวัดนครปฐม

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือศูนย์เรียนรู้ฯ มีการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มสตรีมาโดยตลอดและทำงานอย่างต่อเนื่อง แต่ท้องถิ่นและสตรีในพื้นที่ต้องให้ความสำคัญด้วย ส่วนอุปสรรคในการทำงานนั้น ผู้หญิงบางคนยัง

ขาดความรู้ ยังไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม สภาพพื้นที่เป็นกิ่งเมืองกิ่งชนบท คนไปทำงานข้างนอก จึงเข้าร่วมกิจกรรมน้อย

(2) ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการลงพื้นที่ทำจริง ทำให้ขับเคลื่อนและร่วมประสานงานกับผู้นำชุมชนได้ดี

(3) การไม่เข้าใจบทบาทการทำงานระหว่างท้องที่และท้องถิ่น โดยเฉพาะบทบาทของพมจ. และอปท. ที่ทับซ้อนกัน บางกรณีส่งเข้ามาตรวจสอบแล้วต้องคืนเงิน เนื่องจากมองว่าไม่ได้เป็นภารกิจของหน่วยงานนั้น

(4) ยังขาดความร่วมมือกันเองในชุมชน อาจจะเป็นเพราะว่าทุกคนก็ต้องดิ้นรนเรื่องปากท้อง

(5) ปัญหายาเสพติด ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจึงมีเพียงการปราบปรามตามนโยบายของรัฐบาล ส่วนการรวมตัวกันในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจากกลัวว่าจะมีอันตรายมาถึงตนเองและครอบครัว

(6) ปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน เป็นปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำมาหากินไม่มีเวลาให้กับลูก ปล่อยลูกอยู่ตามลำพัง หรือทอดทิ้งให้อยู่กับผู้สูงอายุ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย บางครั้งทำให้ลูกติดเพื่อนและนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

➤ พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือมีอาสาสมัครเต็มทุกพื้นที่สตรีมีภูมิปัญญาดีและมีบทบาทมากในด้านการศึกษาศตรีที่มีฐานะออกมาช่วยเหลือสังคม มีสตรีที่เก่งประสานงาน มีภาวะผู้นำ และมีความรับผิดชอบสูง

(2) คณะกรรมการสตรีทุกระดับเข้าไปมีบทบาทสำคัญและเข้าไปอยู่ในทุกกิจกรรม สตรีสูงอายุที่มีความสามารถมีจำนวนมาก แต่เรี่ยวแรงอาจถดถอยบ้าง ผู้หญิงที่เข้มแข็งและมีคุณภาพเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น

(3) สังคมมีความเอื้ออาทรและจริงใจต่อกัน ผู้หญิงกล้าทำกล้าแสดงออก เป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศ

(4) ผู้หญิงบางส่วนออกมาทำงานข้างนอกน้อย เพราะมีภาระรับผิดชอบมากผู้หญิงบางคนออกจากบ้านไม่ได้ถ้าครอบครัวไม่ให้ออกมา อยากให้จัดกิจกรรมในชุมชนโดยลงในพื้นที่ เพราะผู้หญิงอาจออกมาไม่ได้

(5) ผู้หญิงมีโอกาสนที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันน้อยมีการแข่งขันตัวคนที่ทำงานกัน

(6) ต้องสร้างผู้หญิงที่เป็นผู้แทนและผู้นำรุ่นใหม่

(7) ควรมีค่าตอบแทนให้ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนบ้าง

(8) การไม่มีส่วนร่วมในชุมชน มีกิจกรรมไม่ทั่วถึง พอถึงเวลาไม่มา หักศคคติไม่ตรงกัน การเข้าถึงไม่เท่ากัน โดยเฉพาะคิดว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส ก็ไม่เข้ามาร่วมอยากให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

4.7 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพา 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

4.7.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดชลบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

- (1) การมีศพค. ในหน่วยงานระดับตำบลหรืออำเภอ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งและมีระเบียบชัดเจน ทำให้ศพค.เป็นส่วนหนึ่งในอปท. จะเป็นการช่วยเสริมการดำเนินงานในส่วนของการทรงวงการพัฒนาสังคม
- (2) อพม. กลุ่มสตรี และพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยการดำเนินงานในการช่วยเหลือเด็กและสตรี แล้วไปแจ้งให้อปท.ทราบ อปท.จะมีงบประมาณส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสตรีและชุมชน
- (3) มีการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำ เพื่อขับเคลื่อนการทำงาน
- (4) อาสาสมัครสวมหมวกหลายใบ และไม่ค่อยมีความรู้เรื่องกฎหมาย
- (5) มีสตรีที่ช่วยอาสาพัฒนาสังคม โดยพื้นที่จะเชิญทั้งพข. และพม.ขับเคลื่อนไปด้วยกัน
- (6) ในภาคอุตสาหกรรม อปท.ยังเข้าไม่ถึง และหากไม่ให้เขาเข้าร่วม การพัฒนาของอปท.จะเป็นไปได้ยาก

➤ พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

- (1) อบต.บางปลา จุดเด่นคือการมีเครือข่าย ช่างสารทั่วถึง มีหน่วยงานที่เข้มแข็งและส่งเสริมอาชีพตลอดเวลา ตลอดจนได้รับความร่วมมือของคนในพื้นที่
- (2) กลุ่มออมทรัพย์สำโรงใต้ มีการจัดสวัสดิการตั้งแต่แรกเกิด และสำหรับผู้ที่เสียชีวิต มีเงินกู้ยืมเพื่อให้ทำอาชีพและทำได้ทุกตำบล การมีแหล่งเงินทุนทำให้เกิดอาชีพและการต่อยอดได้ แต่ละอำเภอมิการรวมกลุ่มได้เยอะมาก ทั้งเป็นการออมทรัพย์และการรวมกลุ่มทำอาชีพต่างๆ
- (3) กลุ่มเส้นสายลายเส้นของอบต.บางแก้ว มีเครือข่ายต่าง ๆ และได้รับการสนับสนุนจากภายนอกมากมาย ทั้งคอมพิวเตอร์ การตลาด นามบัตร โฆษณาแผ่นพับ และมีกองทุนให้ด้วย
- (4) มีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนจำนวนมาก สามารถใช้ภาคประชาชนให้เกิดประโยชน์ และเกื้อหนุนมากกว่านี้ได้ แต่มีโจทย์ต้องคิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้แต่ละกลุ่มเกิดการเชื่อมโยง โดยอาจให้เครือข่ายภาคประชาชนเป็นตัวประสานงานกลาง ที่ผ่านมายังขาดเจ้าภาพหลักในการพัฒนาสตรีและครอบครัว
- (5) ทำอย่างไรให้ท้องถิ่นกับพมจ.มีการร่วมมือกันในการทำภารกิจมากกว่านี้

➤ พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือมีเครือข่ายในการทำงานต่างๆมากมาย นอกจากนี้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

(2) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ คือ กลุ่มกองทุนสตรีมีงบประมาณไม่ต่อเนื่อง เมื่อฝึกอาชีพเสร็จสิ้นบางกลุ่มไม่มีการต่อยอดอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทำให้แยกย้ายกันไป การรวมกลุ่มอาชีพจึงไม่เข้มแข็ง หรือบางครั้งคนที่ยากจนเข้าไม่ถึง เนื่องจากเขียนโครงการไม่ได้ เขียนไม่ทัน ทำให้ไม่ไต่ระดับประมาณ นอกจากนี้เกณฑ์การพิจารณาอาจเป็นข้อจำกัดในการจัดสรรงบประมาณ ถ้าบางตำบลทำดี แต่มีตำบลอื่นทำไม่ดี ก็ไม่ไต่ระดับประมาณในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาอาชีพ เนื่องจากเกณฑ์การพิจารณา พิจารณาในภาพรวมของตำบล หรืออำเภอ ถ้าไม่ส่งเงินคืนกองทุนพัฒนาอาชีพจะกระทบต่อตำบลอื่น ๆ นอกจากปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ยังมีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จากสำนักนายกรัฐมนตรีโอนมาให้กับพัฒนาชุมชน พัฒนาชุมชนต้องมาตรวจสอบบัญชีและระเบียบข้อบังคับ จึงทำให้เกิดการหยุดชะงักของงบประมาณ กรมการพัฒนาชุมชนรวบรวมติดตามหนี้สิน และรอคำสั่งจากส่วนกลางทำให้เกิดความล่าช้า และต้องให้หนี้ที่ค้างอยู่ได้รับการชำระจึงสามารถอนุมัติงบประมาณได้

(3) ปัญหาอุปสรรคในการแก้ปัญหาสังคมในพื้นที่ ที่ไม่มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง อาทิ ปัญหาเสพติดในพื้นที่มีทุกพื้นที่ แต่การดำเนินการมีเพียงการปราบปราม การรวมตัวภายในชุมชนเพื่อแก้ไข ปัญหาเสพติดยังไม่เข้มแข็ง อาจมีการรวมตัวบางชุมชนแต่ส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมตัวอย่างจริงจัง เนื่องจากเกรงกลัวอันตรายที่จะมาถึงตนเองและครอบครัว

(4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความยากจนและความต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้น เป็นปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำมาหากินไม่มีเวลาให้กับลูก ปัจจุบันสตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ปล่อยลูกอยู่ตามลำพัง หรือทอดทิ้งให้อยู่กับผู้สูงอายุ ช่องว่างระหว่างวัย บางครั้งทำให้ลูกติดเพื่อนและนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ล้วนมาจากรากฐานครอบครัว และสัมพันธภาพที่ค่อนข้างห่างเหิน

(5) ปัญหาอุปสรรคด้านทัศนคติ มีหลายครอบครัวมีทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับการดูแลเด็กๆ เช่น เด็กต้องอยู่ในบ้านไม่ควรออกมาข้างนอกเพราะจะเจอกับสิ่งที่ไม่ดี บางชุมชนไม่ยอมให้เด็กมั่วสุมกันในทางที่ผิด จึงจัดกิจกรรมกีฬาและบำเพ็ญประโยชน์ให้เด็กๆ เกือบขยะ แต่ผู้ปกครองมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระที่ออกมา นอกบ้าน หรือกรณีอบต. และสาธารณสุขจังหวัดจัดให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา การตั้งครภก็ไม่พร้อม การสวมถุงยาง ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นการชี้โพรงให้กระรอก ให้เด็กจะยิ่งไปมีเพศสัมพันธ์ ทัศนคติการดูแลลูกมีผลต่อการดำเนินแก้ไขปัญหาสังคมในพื้นที่ โดยเฉพาะบางครอบครัวที่ไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และไม่มีความเข้าใจในการปลูกฝังค่านิยมอันดี หรือกระบวนการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก

4.8 จุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

4.8.1 ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

➤ พื้นที่จังหวัดสงขลา

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) มีปัญหาเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานน้อยหากเทียบกับงานที่ต้องรับผิดชอบที่มีจำนวนมาก ทำให้สตรีขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บางกิจกรรมทำได้ปีละครั้ง จึงอยากให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องมากกว่านี้

(2) บางอปท.ที่มีการเมืองการปกครองไม่รุนแรง พื้นที่ที่มีความสงบ พื้นที่กับท้องที่ยังประสานงานกันได้อยู่ มีผู้บริหารและองค์กรที่สนับสนุนที่หลากหลาย กลไกการขับเคลื่อนของอปท. บางแห่งจะมีแผนงานพัฒนาสตรี โดยใช้ศพค.เป็นองค์กรหลัก เน้นไปที่วัยทำงาน พ่อบ้านแม่บ้าน มีการนำข้อมูลมาศึกษา มีการนำแผนงานมาพัฒนา มีการตั้งคณะกรรมการเข้ามาดูแลซึ่งรวมถึงด้านงบประมาณ มีการสร้างคนทำงาน โดยใช้นโยบายการจัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายของคณะทำงานศพค.

(3) พื้นที่สละบาย้อย เป็นชุมชนมุสลิม มีกลุ่มสตรีที่เป็นแกนนำและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีโต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม มีการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา ถ้าในพื้นที่มีปัญหาจะคุยกัน โดยหลักความเชื่อของศาสนาได้เข้ามามีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา พบว่าครอบครัวที่แก้ไขปัญหาได้จะเป็นครอบครัวที่เข้ามาในกลุ่ม เข้าสังคมและรับฟังศาสนาปัจจุบันกลุ่มองค์กรทำงานก็ยังอยู่และมีเครือข่ายไปเรื่อยๆ หมู่บ้านข้างเคียงก็ทำตาม ดังนั้น จุดแข็งคือคนมุสลิมสามารถนำหลักศาสนาเข้ามาบดบังกับครอบครัวที่เข้าสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาได้

➤ พื้นที่จังหวัดยะลา

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งคือองค์กรทางศาสนาอิสลาม โต๊ะอิหม่าม มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และคนด้อยโอกาส คนมุสลิมต้องจ่ายชะกาตให้กับคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส ส่วนจุดอ่อนคือแต่ละองค์กรยังต่างคนต่างทำไม่ว่าจะเป็นพมจ. พัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น และกลุ่มเป้าหมายยังไม่ขยาย

(2) ที่ผ่านมามีคนต่างทำกลุ่มเป้าหมายยังไม่ขยายในการทำงาน งบประมาณกับจำนวนคนยังไม่สอดคล้องกัน จึงอยู่ที่การจัดการว่าท้องถิ่นจะอย่างไรในการขับเคลื่อนพัฒนาครอบครัวได้

(3) ศูนย์เรียนรู้ฯ ช่วยตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน ตอนนี้กลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งมาเป็นลำดับแต่ก็ยังขาดงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

(4) การทำงานต้องเจาะลึกถึงระดับตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งพมจ. อาจจะยังเข้าไม่ถึง อยากให้แจ้งให้ทางอปท.รับทราบถึงกิจกรรมโครงการต่าง ๆ บ้าง นอกจากนั้นแล้ว ยังมีจุดอ่อนในเรื่องงบประมาณ เช่น ไม่มีงบประมาณเรื่องอาหารว่าง การจัดสรรงบประมาณจัดกิจกรรมที่ให้ไปไม่ต่อเนื่อง มีกิจกรรมครั้งหนึ่งก็ได้รับงบประมาณเป็นรายครั้ง ทำให้ไม่เกิดความเข้มแข็ง จึงควรต้องสนับสนุนตั้งแต่แรกและต่อเนื่อง

(5) หน่วยงานพมจ.เป็นหน่วยหลักหน่วยเดียว และศูนย์เรียนรู้ฯ ก็เป็นหน่วยงานเดียว จึงเสนอให้มีตัวแทนแต่ละท้องถิ่น และการทำงานของเครือข่ายสตรีต้องทำงานผ่านพมจ. หรืออปท.

➤ พื้นที่จังหวัดสตูล

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายถึงจุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่โดยมีประเด็นที่น่าสนใจที่มีการแสดงความคิดเห็นกัน ดังนี้

(1) จุดแข็งของกลุ่มสตรีคือความตั้งใจในการทำงาน ความสามัคคี ความร่วมมือและการรวมตัวอย่างเข้มแข็งจุดอ่อนคือด้านการเมือง ที่มองว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ไม่ค่อยสนับสนุนผู้หญิงในทางการเมืององค์กรสาธารณประโยชน์มีผู้หญิงทำงานอยู่มากที่เป็นจิตอาสา แต่ปัจจุบันมีปัญหาเศรษฐกิจที่ถดถอยและความยากจนทำให้คนที่เคยเป็นแกนนำหรือจิตอาสาที่มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือ เริ่มถอนตัว

(2) ชาวบ้านให้ความสนใจในการทำอาชีพเสริมดีขึ้นแต่ยังไม่ได้เป็นอาชีพหลัก ยังไม่ได้จริงจังและต่อเนื่อง บริบทคนภาคใต้ไม่มีอาชีพมากอยากให้งานอาชีพช่วยให้เกิดความสามัคคีในชุมชน

(3) อุปสรรคในด้านการขาดงบประมาณสนับสนุน หากต้องนำผลิตภัณฑ์ไปขอการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งต้องมีค่าธรรมเนียมในการดำเนินการ

(4) การถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา

(5) สตรีบางส่วนยังไม่มี ความเข้มแข็งและความรู้เพียงพอ บางครั้งการให้ลูกให้มากเกินไปหรือการจำกัดขอบเขตเกินไปก็เหมือนทำร้ายลูก

(6) ต้องเปลี่ยนกระบวนกรคิด และคิดเชิงบวก ต้องทำให้ชุมชนรู้สึกว่าเขาดีที่มีป้าชายเลน ต้องปรับวิถีชีวิตตามพื้นที่ ต้องเลิกอดเงินอย่างเดียว ภาครัฐต้องเปลี่ยนกระบวนกรคิดของชุมชนให้ได้

(7) ต้องให้แกนนำในหมู่บ้านมีความรู้ในการจัดการตนเองได้ เป็นหมู่บ้านที่จัดการตนเองได้ อาจไม่ต้องมีงบประมาณก็ได้ หรืออาจมีทุนที่ไม่ใช่รูปงบประมาณ อยากให้ประชาชนใช้ศักยภาพ ทุน และความรู้ของตนเองก่อน

(8) อยากให้ผู้ชายเข้าใจในบทบาทและเข้าใจในสิ่งที่ผู้หญิงทำ บางครั้งผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้าน แต่ผู้ชายไม่เข้าใจในบทบาทที่เราทำ

(9) การทำงานอยู่ที่ผู้นำชุมชน การทำงานต้องทำไปในทิศทางเดียวกัน และทำให้ชาวบ้านเห็นก่อน อาจไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานภาครัฐ แต่ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็งก่อน เรามีทุนอยู่ในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ เราต้องเข้มแข็งเองก่อน ต้องปรับปรุงแกนนำในหมู่บ้านไม่ให้แตกแยกกันเอง ถ้าเราทำจริงประชาชนเห็นด้วยและมองอยู่ ภาครัฐก็จะสนับสนุน ต้องช่วยกันติดตามงานของอปท. ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาโดยเริ่มจากครอบครัวเราก่อน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ถ้าครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนก็เข้มแข็ง

(10) ปัญหาสังคม ไม่ใช่ภาระที่จะมอบให้กับคนใดคนหนึ่ง ทั้งหมดต้องร่วมรับผิดชอบ ถ้าเราเชื่อว่าเราทำได้ มันก็ทำได้ ศักยภาพของทุกคนสามารถแก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง เราควรมีพันธะสัญญาต่อชุมชน ในการแก้ไขปัญหาครอบครัวของตนเอง เริ่มจากการจัดส่วนพื้นที่ให้กับครอบครัวและสำหรับลูกโดยเฉพาะ การใช้คำพูดที่ดีกับลูก การกอดลูก การไม่ทะเลาะกันต่อหน้าลูก เป็นการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี

5.1 ศูนย์การเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านนารีสวัสดิ์

1. ประวัติความเป็นมา

1 เมษายน 2509 “สถานสงเคราะห์หญิงบ้านนารีสวัสดิ์” ได้รับการจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติ ปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 และในปี พ.ศ. 2539 ในสมัยที่ นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการยกเลิก พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 โดยที่พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติที่มีอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และโดยที่การค้าประเวณีมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้กระทำการค้าประเวณีส่วนมากเป็นผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษผู้กระทำการค้าประเวณี และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรมฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตและในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปราบปรามการค้าประเวณีและเพื่อคุ้มครองบุคคลโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาจ ถูกหลอกลวงหรือชักพาไป เพื่อการค้าประเวณี สมควรกำหนดโทษบุคคลซึ่งกระทำความผิดในสถานการค้าประเวณี บุคคลซึ่งหา รายได้จากการค้าประเวณีของเด็กและเยาวชน และบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจในการจัดหาผู้อยู่ในความปกครอง ไปเพื่อการค้าประเวณีกับให้อำนาจศาลที่จะถอนอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก เพราะเหตุที่มีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อยู่ในความ ปกครองกระทำการค้าประเวณี นอกจากนั้น ในปัจจุบันปรากฏว่าได้มีการโฆษณาชักชวนหรือแนะนำตัวทาง สื่อมวลชนในลักษณะที่เห็นได้ว่าเป็นการเรี่ยรังการติดต่อในการค้าประเวณีกันอย่างแพร่หลาย สมควร กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดจึงได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และประกาศใช้ในวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2539 และเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2539 สถานสงเคราะห์หญิง บ้านนารีสวัสดิ์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารีสวัสดิ์” ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและ ปรามการค้าประเวณี 2539 รวมทั้งได้จัดตั้ง “สถานแรกรับ” ขึ้นในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารี สวัสดิ์ กรมประชาสงเคราะห์ ในเวลานั้น อนุมัติให้จัดตั้งเป็น “ศูนย์สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพสตรี” และภารกิจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 ซึ่งปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 และได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 แทน

ในปี พ.ศ.2545 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยให้มีอำนาจ หน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว และชุมชน และราชการอื่นตามที่มิกฎหมายกำหนดให้เป็น อำนาจหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2 ตุลาคม 2545 โอนไปสังกัด สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หลังจากประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารีสวัสดิ์ ได้รับมอบภารกิจในการบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งไทยและต่างชาติ นอกจากนั้นยังให้การดูแลและบำบัด ฟื้นฟู เด็กหญิง และสตรีที่ประสบปัญหาทางสังคมในด้านต่างๆ อีกด้วย.

2. วิสัยทัศน์ ภารกิจ

วิสัยทัศน์

“การบริการเป็นเลิศ เพิ่มพลังเครือข่าย มุ่งสู่สังคม ”

ภารกิจ

- (1) ให้ความคุ้มครองแก่เด็กหญิงและสตรีที่เป็ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พื้นที่รับผิดชอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- (2) สถานแรกรับ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 มีอำนาจหน้าที่คุ้มครองดูแลเด็กหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน
- (3) สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ รับเด็กหญิงต่อจากสถานแรกรับมีอำนาจดูแลระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี
- (4) ทำหน้าที่เป็นศูนย์สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพสตรีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหญิงที่ประสบปัญหาทางสังคม

3. ผลการดำเนินงาน

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านนารีสวัสดิ์ ในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงการทำงานในเชิงป้องกันปัญหาค้ามนุษย์ โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงานตามหลัก 5 P ของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

1. นโยบายและการประสานงาน (Policy & Coordination)

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (บ้านนารีสวัสดิ์) เข้าร่วมประชุมคณะอนุกรรมการจากการค้ามนุษย์ เป็นประจำทุกเดือน โดยนำเสนอผลการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของบ้านนารีสวัสดิ์ต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการรวมทั้งการติดตามการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในด้านคดี การบำบัดฟื้นฟูและด้านการป้องกัน

2. การป้องกัน (Prevention)

การดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ โดยมุ่งเน้นสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยการค้ามนุษย์ ลดกลุ่มเสี่ยงและสร้างเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

- โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหาค้ามนุษย์
- โครงการอบรมให้ความรู้และพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาค้ามนุษย์

- โครงการก่อสร้างสรรค์ประชาสัมพันธ์ป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์
- ให้บริการศูนย์การเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ บ้านนารีสวัสดิ์

3. การดำเนินคดี (Prosecution)

- (1) การรับแจ้งเหตุ
- (2) การตรวจสอบข้อเท็จจริง
- (3) การเตรียมการเข้าช่วยเหลือ
- (4) การเข้าช่วยเหลือ
- (5) การคัดแยกผู้เสียหาย
- (6) การจับและบันทึกการจับกุม
- (7) การสอบสวนดำเนินคดี

4. การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การส่งกลับประเทศและการคืนสู่สังคม (Protection)

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (บ้านนารีสวัสดิ์) มีหน้าที่จัดบริการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยดำเนินการตามมาตรการ 4R

- (1) การคุ้มครองช่วยเหลือ (Rescue)
- (2) การบำบัดฟื้นฟู (Recovery)
- (3) การส่งกลับภูมิลำเนา (Reintegration)
- (4) การคืนสู่สังคม (Repatriation)

โดยสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (บ้านนารีสวัสดิ์) คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยหลักการสำคัญ คือ “การปฏิบัติกับผู้เสียหายในฐานะพยานในคดีมิใช่อาชญากร และการบำบัดฟื้นฟูมิให้ตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ”

5. การมีส่วนร่วม (Partnership)

4. ข้อจำกัดในการดำเนินงาน

ปัจจุบันการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายนั้นมีระยะสั้นลง ซึ่งจากเดิมเมื่อก่อนมีระยะเวลาในการช่วยเหลือนั้น ประมาณ 7- 12 เดือน เกิดจากในอดีตคดีการค้ามนุษย์นั้นยังไม่ได้มีการกระตุ่นจากสังคม ยังคงเป็นคดีทั่วไป ระบบการดำเนินคดีมีความล่าช้าซึ่งทำให้กระบวนการให้ความช่วยเหลือมีระยะเวลาเพิ่มขึ้นสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันนั้น คดีการค้ามนุษย์ถูกยกระดับให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดตั้งศาลคดีการค้ามนุษย์ มีพรบ.ปราบปรามการค้ามนุษย์เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการสั่งการจะเกิดขึ้นทันทีและเจ้าหน้าที่ในส่วนของคดีจะดำเนินการคดีโดยเร็วและกระบวนการทางกฎหมายเลยสั้นลงระยะเวลาในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจึงสั้นลงตามไปด้วย

5. ศูนย์การเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

1. เป็นศูนย์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เป็นแหล่งรวบรวมสื่อ / สิ่งพิมพ์ / VDO เพื่อใช้ในการรณรงค์ป้องกันละปราบปรามการค้ามนุษย์
3. มีศูนย์สาธิตการฝึกอาชีพให้เห็นแก่สตรีที่ประสบปัญหาสังคม
4. เป็นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้ใช้บริการและกลุ่มอาชีพสตรีในชุมชน
5. เป็นศูนย์ประสานความช่วยเหลือหน่วยงาน/ภาคีเครือข่ายด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ บ้านนารีสวัสดิ์บรรยายสรุปและ
นำเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ฯ

5.2 ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จังหวัดนครนายก

1. ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ตั้งบนที่ดินส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมูลนิธิชัยพัฒนาและสมาคมนักเรียนแก้วสิริราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเจตจำนงที่จะถวายเป็นความจงรักภักดี ประกอบกิจกรรมสนองพระราชดำริ โดยมูลนิธิชัยพัฒนาขอพระบรมราชานุญาตขอใช้ที่ดินประมาณ 14 ไร่ ตั้งอยู่หลังเขื่อนขุนด่านปราการชล บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกและสมาคมนักเรียนแก้วสิริราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์สนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

โดยจัดทำโครงการศูนย์นิทรรศการ การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อแสดงแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาตนเองตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโครงการศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานนามเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2545 โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ตั้งแต่ 16 กรกฎาคม 2545 จัดสรรพื้นที่กว่า 114 ไร่

ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุด สู่การเป็น “ อาศรมปัญญา ” อีกทั้งยังออกแบบการจัดวางให้เหมาะสมให้ผู้เข้าชมได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน (Play + Learn = Plearn) ตามแนวพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวองค์พระผู้พระราชทานกำเนิดโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

2. การดำเนินงานและกิจกรรม

2.1 พิพิธภัณฑ์ระบบแสง สี เสียง เป็นอาคารนิทรรศการจัดแสดงแนวคิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยแบ่งแสดงแนวคิดการบริหารจัดการเป็น 4 ส่วน คือ การบริหารจัดการดิน การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการป่า และการบริหารจัดการมนุษย์ ประกอบด้วยเรื่องของ ดิน ภูเขา ผืนน้ำ ฝนหลวง กังหันน้ำชัยพัฒนา การบำบัดน้ำเสียบึงมวกะสัน ทฤษฎีใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรายละเอียดมีดังนี้

- ห้องป่าต้นน้ำนำเสนอเรื่องราวผ่าน แสง สี เสียง กลมกลืนกับธรรมชาติ มีเสียงนกร้องให้ได้เรียนรู้ถึง ป่าฝน มีไว้ป้องกันภัยธรรมชาติที่รุนแรง ป่าเปียกปลูกไม้โตเร็วริมลำธารเป็นแนวป้องกันไฟป่า ป่าคลุมดินเป็นการแนะนำให้ปลูกไม้พื้นไร่สวนผสม
- การสร้างฝาย อนุรักษ์ดินสะท้อนคุณธรรมควบคู่กับจิตสำนึกชุมชนให้เห็นถึงประโยชน์มหาศาลของป่าทุกชนิด
- การจัดการทรัพยากรน้ำ 92 หยดลงสู่ทะเลต้องมีต้นน้ำกักไว้โดยมีเขื่อนกลางน้ำเป็นฝายเล็กๆสุดท้ายคือสระก่อนจะสิ้นสุดตรงป่าชายเลน เรียกว่า จากภูผาสู่หานที่
- ฝนเทียมนำเสนอการจำลองวิธีเลี้ยงเมฆให้อ้วนจนฟ้าครึ้มพร้อมจุโจมด้วยเฮลิคอปเตอร์จำลองนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปยืน เมื่อฝนตกจะมีละอองกระเซ็นเป็นฝอย ได้สัมผัสไอน้ำนั้น
- นอกจากนี้ยังมีฐานเรียนรู้อื่นอีกมากมาย เช่น การศึกษาเรื่องน้ำทฤษฎีแห่งการยืดหยุ่นศูนย์ศึกษาการพัฒนาตนเอง และชุมชนพอเพียง

2.2 พิพิธภัณฑ์มีชีวิต เป็นการจำลองแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริต่างๆ มาจัดแสดงให้เห็นจริง ด้วยการจำลองป่า และภูมิประเทศของประเทศไทยทั้ง 4 ภาค โดยสอดแทรกปัญหา และแนวทางการจัดการเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาที่ดิน การอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ ลำธาร และป่าต้นน้ำ อาทิ ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง รวมถึงการจัดแสดงเกษตรทฤษฎีใหม่ และชีวิตที่พอเพียงกับวิถีชีวิตของคนไทย รวมทั้ง ยังมีฐานงาน เพื่อใช้ฝึกปฏิบัติสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ การเตรียมแปลงผัก นาข้าว เต่าถ่าน อิฐประสาน บ้านดิน และธนาคารต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 โซนด้วยกัน คือ

1. โซนภาคเหนือแสดงแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. โซนภาคกลางแสดงแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่
3. โซนภาคอีสานแสดงแนวคิดด้านการอาชีพเสริม
4. โซนภาคใต้แสดงแนวคิดเรื่องพลังงานทดแทน

เหตุผลที่ทางศูนย์ฯแบ่งการแสดงแนวคิดและทฤษฎีออกเป็นภาคต่างๆ นั้น เนื่องจากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีมากมาย และเพื่อความสะดวกในการจดจำของผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จึงได้จัดการนำเสนอ มีตัวอย่างดังนี้

น้ำแดดเดียวและเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการฆ่าเชื้อโรคในน้ำดื่ม โดยทำให้โมเลกุลของน้ำรวมตัวกันเป็นผลึกคริสตัล ซึ่งทำให้สามารถดูดซึมเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายขึ้น

วิธีการทำน้ำแดดเดียว คือ นำขวดแก้วใสบรรจุน้ำ นำไปตากแดดเพียงวันเดียว แล้วนำมาบริโภคนอกจากนี้ยังได้ประดิษฐ์เตาอบพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งอุณหภูมิภายในเตาอบ (เมื่อมีแสงอาทิตย์) ประมาณ 55 – 60 องศาเซลเซียส

แปลงปลูกหญ้าแฝกตัวช่วยสำคัญในการพลิกฟื้นปรับปรุงคุณภาพของดินให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และการพัฒนาทรัพยากรดินให้เกิดแร่ธาตุ และความชุ่มชื้น

การห่มดิน คือ การนำหญ้า ฟาง หรือใบไม้ คลุมลงบนดิน เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของจุลินทรีย์ที่ช่วยย่อยสิ่งต่างๆ ในดิน ให้กลายเป็นอาหารแก่พืช รวมทั้งเพื่อให้เป็นอาหารแก่สัตว์หน้าดิน เช่น ไส้เดือน กิ้งกือ ซึ่งสัตว์เหล่านี้จะช่วยพรวนดินและถ่ายมูลเป็นปุ๋ยให้กับพืชด้วย

นอกจากนี้ มีวิธีอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การใช้พรมไยปาล์ม (weedrop) ทำมาจากปาล์ม ที่ผ่านการรีดน้ำมันแล้ว นำทะเลายปาล์มมาตะกุกให้เป็นเส้น ๆ ก่อนจะเอาไปอัดให้เป็นแผ่นเพื่อเป็นผ้าห่มดิน ใช้ปูเพื่อรักษากล้าไม้คลุมดินไม่ให้วัชพืชขึ้นรบกวน ช่วยยึดหน้าดินโดยการไ้ใช้ร่วมกับหญ้าแฝกและต้นไม้สามารถเก็บความร้อนขึ้นให้จุลินทรีย์ใต้ดินทำงานได้

การบำบัดของเสียที่มาจากตัวคน เป็นการนำสิ่งปฏิกูลจากตัวคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการนำมาทำปุ๋ย นอกจากนี้ ยังได้บอกวิธีการดูแลลักษณะของอุจจาระของตัวเองซึ่งสามารถบ่งชี้ความผิดปกติของร่างกายได้อีกด้วย

ไม้ไผ่กับวิถีชีวิตคนไทย นำเสนอถึงการนำไม้ไผ่มาสร้างเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ของตกแต่งต่างๆ

ธนาคารต้นไม้ คือ องค์กรภาคประชาชนที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการปลูก รับผิดชอบต้นไม้ และสร้างมูลค่าต้นไม้ให้เป็นเงินหรือทรัพย์สิน ธนาคารต้นไม้ เกิดจากแนวคิดการสร้างความปลอดภัย มั่งคั่ง ยั่งยืนให้กับประชาชนทุกคนที่ปลูกต้นไม้ โดยการใช้ต้นไม้เป็นทรัพย์สินและเกิดจากยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจนภายใต้แนวทางปลูกต้นไม้ใช้น้ำ

แปลงทฤษฎีแก้มลิงหนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ใช้เป็นแม่แบบในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นคือการแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยให้ชุดคลองต่าง ๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำ จากนั้นจึงระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง ซึ่งเปรียบเหมือนลิงเวลากินกล้วยจะเก็บไว้ที่แก้มได้หลายลูกแล้วค่อย ๆ นำมาเคี้ยวกินภายหลัง

3.การเปิดรับศึกษาดูงาน และการฝึกอบรมหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เช่น หลักสูตรบ้านดิน การทำนา การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งจะเป็น “อาศรมปัญญา” โดยการรวบรวมผู้มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา ถือเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่จะหมุนเวียนมาช่วยคิดช่วยถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจ เช่น สมุนไพรรักษาโรค นวดแผนโบราณ ปลาสาวยางม ข้างฝีมือน เป็นต้น

5.3 TK park: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (Thailand Knowledge Park) จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1. ความเป็นมา

ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 ตามประกาศคณะกรรมการบริหารสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ที่ 4/2547 เรื่อง การจัดตั้งและการจัดการสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านภายในโดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์แหล่งการเรียนรู้เพื่ออนาคต โดยเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการแสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัย รวมทั้งให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกระจายความรู้ และเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะที่ง่ายในการเข้าถึง และสะดวกในการใช้เพื่อการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ตลอดชีวิตโดยเชื่อว่าห้องสมุดไม่ใช่เพียงเป็นสถานที่เก็บหนังสือเท่านั้น เราจึงสร้างสรรค์พื้นที่ที่เรียกว่า “อุทยานการเรียนรู้ต้นแบบ” อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างปรากฏการณ์ มหัศจรรย์ในหมู่เยาวชน และผู้ที่รักการอ่านทุกคนด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัดของเยาวชนและคนรักการอ่านทุกคน ในรูปแบบของ “ห้องสมุดมีชีวิต” ที่ประกอบไปด้วยหนังสือ และสื่อครบครันที่กระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงกิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่เน้นการปลูกฝัง และส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการแสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้สร้างสรรค์ ทันสมัย

2.2 ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน การแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ตลอดชีวิต

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนมีโอกาสด้านพัฒนา แลกเปลี่ยน และแสดงผลงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานจากการผสมผสานด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม หรือวิถีชีวิต นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลาย

3. แผนยุทธศาสตร์

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอว.) มีวิสัยทัศน์ “ร่วมสร้างประเทศไทยเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ดังนั้น ภารกิจสำคัญประการหนึ่งของ สอว. คือ การแบ่งปันและกระจายโอกาส

ในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความสนใจให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

4. กิจกรรม/โครงการ

4.1 เว็บไซต์ดิจิทัลทีเค (Digital TK) TK park สนับสนุนและพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการพัฒนานวัตกรรมโดยจัดทำระบบข้อมูลและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อกระจายความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และเยาวชนทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ผ่านเว็บไซต์ www.tkpark.or.th ซึ่งเปิดให้บริการเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม 2549 เว็บไซต์ดิจิทัลทีเค (Digital TK) มุ่งมั่นให้บริการแก่เด็ก และเยาวชนทั่วประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไป โดยประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระความรู้หลากหลายแขนง นอกจากนี้ ยังให้บริการยืม - คืนหนังสือออนไลน์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและหนังสือเสียงกว่า 5,000 เล่ม รวมทั้งบทเรียน เกมสร้างสรรค์ และสื่อการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนอง การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการได้อย่างดี

4.2 สวนสนุกแห่งความรู้: สร้างสรรค์กิจกรรมต้นแบบ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นทั้งเหตุและผลของการเรียนรู้ ดังนั้น TK park จึงได้เปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนทั่วไปได้มีโอกาสแสดงผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของไทยมีโอกาสแสดงผลงานแห่งจินตนาการของตนเอง เช่น โครงการทีเคแฉ่งเกิด โครงการปล่อยแสง โครงการตลาดนัดความคิด โครงการรวมพลคนรักดนตรี โครงการเกมส์สร้างคน คนสร้างเกมส์ เป็นต้น โดยได้สร้างสรรค์สถานที่แห่งนี้ไม่ใช่เพียงแหล่งรวบรวมหนังสือเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเชื่อมโยงความรู้รอบด้าน ทั้งหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดนตรี และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองทุกพลังสร้างสรรค์ของเยาวชนไทย รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่ายกระจายความรู้ ในลักษณะศูนย์รวมสื่อ และข้อมูล ที่สะดวกในการเข้าถึง กิจกรรมการเรียนรู้นี้ นอกจากจะสามารถตอบสนองทุกพลังสร้างสรรค์ของเยาวชนไทยแล้ว ยังพัฒนาเป็นต้นแบบให้แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพเด็ก เยาวชนและชุมชนท้องถิ่นต่อไป

4.3 เรียนรู้ และแบ่งปันกิจกรรมวิชาการ TK park มุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้สาธารณะอย่างสร้างสรรค์ โดยการสร้างสรรค์เนื้อหาสาระ การสร้างแรงบันดาลใจ และถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิต และความรู้ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อจุดประกายความคิด อาทิ วิจัยพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์เนื้อหาสาระผ่านสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความเป็นไทยอันทรงคุณค่ามาจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชน อาทิ ชุดนิทานและวรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน ชุดเกมสร้างสรรค์ รวมทั้งการจุดประกายและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิต และองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การอบรมและประกวดห้องสมุดมีชีวิต การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ตลอดจน การสัมมนาวิชาการในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

กระบวนการทำงาน เน้นการใช้หนังสือ ดนตรี กิจกรรม มัลติมีเดีย เพื่อเกิดจินตนาการไม่รู้จบ

1) หนังสือ ลักษณะหนังสือแตกต่างจากในสถานศึกษาหรือสถาบันต่างๆ เป็นหนังสือที่ไม่ได้มีเฉพาะความรู้วิชาการ แต่มีความหลากหลายเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน ให้เกิดกระบวนการคิดและต่อยอดความคิดของแต่ละคน

2) ดนตรี เป็นแรงจูงใจ สร้างการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาการอ่าน และการเรียนรู้ต่างๆ

3) กิจกรรม มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งการอ่าน การฝึกทักษะ การให้ความรู้ ห้องทดลอง ทำให้เกิดการค้นหาตนเองว่า ตนเองมีความชอบหรือถนัดในสิ่งไหน โดยกิจกรรมแบ่งเป็นกิจกรรมการอ่าน เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับหนังสือ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมฝึกทักษะเน้นการดูเป็นคิดเป็นทำเป็น เพื่อก่อให้เกิดศาสตร์แห่งการเรียนรู้ มี workshop , เวทีแสดงผลงาน โครงการที่ได้รับความสนใจ อาทิ โครงการเกี่ยวกับดนตรีที่ทำให้เยาวชนสามารถมีแบรนด์ของตัวเอง แต่งเพลงเอง ร้องเพลงเอง เข้าห้องอัดเสียงและจำหน่ายผลงานได้จริง หรือโครงการนักเขียนที่ให้เยาวชนสามารถเป็นนักเขียนเด็กที่สามารถทำความเข้าใจได้ หรือโครงการเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ สร้างอาชีพ อบรมให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินธุรกิจ การตลาด ร้านค้าออนไลน์ Start Up กิจกรรมสื่อมัลติมีเดีย กราฟฟิตี้ แอนิเมชัน

4) เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) มีการอบรมโปรแกรมไอที (IT) มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้

สิ่งเหล่านี้ คือ กระบวนการดำเนินการ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างยั่งยืน ในชีวิต นอกจากนี้ ในแต่ละปีจะมีการจัดงานที่ให้เยาวชนมาแสดงผลงานของตัวเองเพื่อเป็นเวทีให้แต่ละรุ่นมาพบเจอกันมีการต่อยอดการเรียนรู้ในด้านต่างๆ มากขึ้น

5. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด/อุปสรรค

จุดแข็ง คือ มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเด็กและเยาวชน การเข้าถึงได้ง่ายหลากหลายช่องทาง โดนใจวัยรุ่น มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น สวยงาม มีพื้นที่ใช้สอยได้อย่างหลากหลาย

จุดอ่อน คือ ขนาดพื้นที่ แคบแคบ ไม่สามารถขยายพื้นที่ พื้นที่เช่า อยู่ไกลสำหรับเยาวชนที่อยู่ต่างจังหวัด

โอกาส คือ เป็นองค์กรน้องใหม่ ทำให้ได้รับการตอบรับอย่างดีจากทุกฝ่ายทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล มีการทำงานคล่องตัว รวดเร็ว

ข้อจำกัด/อุปสรรค คือ การบริหารจัดการบางครั้งอาจเปลี่ยนไปตามปัจจัยทางการเมือง โดยอาจเน้นไปตามยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ซึ่งทำให้ลักษณะงานบางอย่างต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปให้ทันตามยุคสมัยหรือความต้องการของสังคมในช่วงเวลานั้น ซึ่งทำให้งบประมาณบางส่วนอาจไม่เพียงพอ

6. ความคาดหวังในอนาคต

มุ่งหวังขยายเครือข่ายการเรียนรู้สู่อนาคต TK park ได้ดำเนินแผนการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั่วประเทศ ดังนี้

6.1 อุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบ ปัจจุบันมีจำนวน 1 แห่ง ที่เปิดให้บริการ คือ อุทยานการเรียนรู้ยะลา โดยได้ทำความร่วมมือกับเทศบาลนครยะลา เมื่อปี 2548 เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และ ประชาชนให้มีโอกาสทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และสร้างความเข้าใจร่วมกันอันดีระหว่างคนในชุมชน

6.2 อุทยานการเรียนรู้ระดับจังหวัด TK park ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนา ห้องสมุด ห้องสมุดท้องถิ่นด้วยแนวคิดห้องสมุดมีชีวิต จำนวน 22 แห่ง ครอบคลุม 17 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ภูเก็ต สมุทรสาคร อ่างทอง ระยอง ตราด ฉะเชิงเทรา อ่างทอง ปราจีนบุรี ลำปาง พิจิตร พิษณุโลก พะเยา เชียงราย ศรีสะเกษ

6.3 ห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียน TK park ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียน ปัจจุบันมีจำนวน 336 โรงเรียน ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ

6.4 ห้องสมุดเด็กไทยคิด เป็นห้องสมุดมีชีวิตสำหรับเด็กอายุ 3 - 12 ปี ตกแต่งด้วยบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ พร้อมหนังสือ และสื่อการเรียนรู้ที่คัดเลือกแล้วว่าเหมาะสมกับ เด็กตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย ปัจจุบันห้องสมุดเด็กไทยคิดมีจำนวน 26 แห่ง

T K park เป็นหน่วยงานการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ มีความมุ่งหวังอยากให้หน่วยงานอื่นๆ นำความคิดของหน่วยงานไปต่อยอดหรือปรับใช้ หรือหน่วยงานที่จะประสานงาน เชื่อมโยง ขยายผลการเรียนรู้ให้มากที่สุดและเป้าหมายทำให้เกิดการเข้าถึงมากขึ้นครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ

7. การนำมาปรับใช้

การดำเนินงานของ TK park อุทยานแห่งการเรียนรู้ อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา ภารกิจหลักเน้นด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ แต่ภารกิจในปัจจุบันทำให้ต้องหันมามองอย่างองค์รวมในด้านการพัฒนา เพราะการพัฒนาครอบครัว เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สมาชิกทุกคนในครอบครัว การประยุกต์ใช้แนวคิดอุทยานแห่งการเรียนรู้จะทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาสตรีในมิติใหม่ ที่จะทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างแท้จริง และเป็นการทำงานเชิงรุกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงห้องสมุดที่ให้คนมาเปิดอ่านและเดินจากไปหรือสถานฝึกอาชีพ แต่จะเป็นสถานที่ที่ให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกด้านตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งในกระบวนการทำงานอาจมีการประสานงานกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอร.) และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้แห่งชีวิต ที่พร้อมจะให้ความรู้และตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยเน้นสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ควบคู่กับการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน

ส่วนที่ 6 มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว พัฒนาจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสตรีและครอบครัว และการปรับภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีกรอบและทิศทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ใช้เป็นเครื่องมือกำกับติดตามการบริหารงาน และประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนช่วยในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่สร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ที่มาและกรอบการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว และ ส่วนที่ 2 มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว โดยส่วนที่ 2 ประกอบด้วยมาตรฐาน 5 มาตรฐาน มีทั้งหมด 192 ตัวชี้วัด คือ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ (36 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (52 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ (30 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรี ครอบครัว (36 ตัวชี้วัด) และมาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ (38 ตัวชี้วัด) รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 6.1 ที่มาและกรอบการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

1.1 ที่มาของการจัดทำมาตรฐาน

1.2 กรอบการพัฒนามาตรฐาน

1) กรอบแนวคิดด้านการฝึกอาชีพ

2) กรอบแนวคิดด้านสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ

2.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559

2.2) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ

2.3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539

2.4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พ.ศ. 2550

2.5) พระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ.2558

3) กรอบแนวคิดด้านการช่วยเหลือ พื้นฟูและป้องกันเด็กและหญิง

4) กรอบแนวคิดด้านครอบครัวเข้มแข็ง

1.3 วัตถุประสงค์ของมาตรฐาน

1.4 นิยามความหมาย

1.5 เกณฑ์ประเมินดัชนีคุณภาพ และเกณฑ์ประเมินแต่ละมาตรฐาน

ส่วนที่ 6.2 มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ การพัฒนาสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 1.1 การวางแผน และการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 1.2 การจัดการระบบข้อมูล

มาตรฐานที่ 1.3 การจัดการทรัพยากรบุคคล

มาตรฐานที่ 1.4 วัสดุครุภัณฑ์

มาตรฐานที่ 1.5 การประสานงาน และระดมจากท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 1.6 ข้อเสนอ และการร้องทุกข์

มาตรฐานที่ 1.7 การรักษาความปลอดภัย อักศิภัยและเหตุฉุกเฉิน

มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

มาตรฐานที่ 2.1 การดูแลและบำบัดฟื้นฟู

มาตรฐานที่ 2.2 การจัดบริการด้านกฎหมาย

มาตรฐานที่ 2.3 การจัดบริการด้านการศึกษา

มาตรฐานที่ 2.4 การจัดบริการด้านการฝึกอาชีพ

มาตรฐานที่ 2.5 การส่งเสริมการมีงานทำและจัดหาทุน

ประกอบอาชีพ

มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ

มาตรฐานที่ 3.1 การดำรงชีวิตในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ
ครอบครัว

มาตรฐานที่ 3.2 การจัดการพฤติกรรมเสี่ยง

มาตรฐานที่ 3.3 การจัดบริการด้านสุขภาพ อาหารและการชักล้าง

มาตรฐานที่ 3.4 การจัดบริการเรื่องยา อุปกรณ์ทางการแพทย์

มาตรฐานที่ 3.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการ

มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 4.1 การฝึกอบรมอาชีพให้สตรีและครอบครัวในชุมชน

มาตรฐานที่ 4.2 การเฝ้าระวังปัญหาสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาค ระหว่างเพศ

มาตรฐานที่ 5.1 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย
ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ
ในครอบครัวภายในศูนย์เรียนรู้ฯ

มาตรฐานที่ 5.2 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย
ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ
ในครอบครัวในพื้นที่เป้าหมาย

มาตรฐานที่ 5.3 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลไก และ
ภาคีเครือข่าย

มาตรฐานที่ 5.4 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรี
ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 6.1 ที่มาและกรอบการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของ
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

1.1 ที่มาของการพัฒนามาตรฐาน

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลบังคับใช้
เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2558 ส่งผลให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ต้องปรับ
โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ตลอดจนภารกิจของหน่วยงานภายในกระทรวงใหม่ โดยรวมงานด้าน
นโยบาย วิชาการ และการปฏิบัติของกลุ่มเป้าหมายเดียวกันให้อยู่ในส่วนราชการเดียวกัน เพื่อให้สามารถ
กำหนดเป้าหมาย และทิศทางการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปรับเปลี่ยนเป็น กรมกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัว (สค.) และมีหน่วยงานเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ภารกิจหลักของ สค. คือ
การพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาค และความเท่าเทียมระหว่างเพศ การส่งเสริม และ
พัฒนาครอบครัว การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และบุคคล
ในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความรุนแรง
ในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การตรวจสอบ การขูดเซย และเยียวยาเกี่ยวกับการ
เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และการคุ้มครอง และพัฒนาอาชีพ ผู้ประสบปัญหาจาก
การค้าประเวณี จากภารกิจหลักดังกล่าว สค. มีกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ที่ต้องรับผิดชอบ
ดูแลหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ สตรี ครอบครัว ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ผู้ถูกเลือกปฏิบัติที่ไม่
เป็นธรรมระหว่างเพศ ผู้ถูกคุ้มครองสวัสดิภาพ กลุ่มเสี่ยง และผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี โดย สค.
เห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

ตลอดจนกระบวนการพัฒนา และการตัดสินใจในทุกระดับ เพื่อสร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

หน่วยงานในส่วนภูมิภาคของ สค.ที่เพิ่มขึ้นตาม พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 คือ ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี 8 แห่ง ซึ่งถูกตัดโอนมาจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภารกิจสำคัญในการดูแลสตรีผู้มีรายได้น้อย ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจจะประสบปัญหาจากการค้าประเวณี และกลุ่มสตรีในชุมชนที่ไม่มีอาชีพ ว่างงาน ขาดรายได้ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีดังกล่าว เมื่อโอนมาเป็นหน่วยงานในสังกัด สค. ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว” ซึ่ง สค. มุ่งหวังให้เป็นหน่วยงานสำคัญในส่วนภูมิภาคที่จะบูรณาการ เชื่อมโยง และขับเคลื่อนงานตามภารกิจหลักของ สค. สู่ทุกหน่วยงาน และกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฯ จึงกว้างขวางขึ้น โดยมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง เยียวยา พัฒนาคุณภาพชีวิต จัดสวัสดิการแก่ผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุมครองสวัสดิภาพ ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สตรี และครอบครัวที่ประสบปัญหา เป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ การเสริมสร้างความรู้ การพัฒนาศักยภาพ และสถานภาพสตรีและครอบครัว รวมทั้งดูแลจังหวัดที่อยู่ในเขตรับผิดชอบในฐานะศูนย์ฯ ระดับเขต

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการผู้ใช้บริการ และภารกิจใหม่ที่ได้รับมอบหมาย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงได้พัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือบริหาร กำกับดูแล ตลอดจนติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี และครอบครัวอย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

1.2 กรอบการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

การจัดทำ(ร่าง) มาตรฐานฉบับนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการจัดทำไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1.2.1 กรอบแนวคิดด้านสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ

1.2.1.1 (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง
ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิ และเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชาย และหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะ

ของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือ เสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 47 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกัน และขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 48 สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อน และหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครอง และช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจ ได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

มาตรา 71 รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคมจัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนา การสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริม และพัฒนาการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พ้นฟู และเยียวยา ผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็น และความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

1.2.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women) หรือย่อว่า CEDAW) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมีมติเห็นชอบในปี 2522 อนุสัญญานี้ให้บทอธิบายศัพท์

"การเลือกปฏิบัติต่อสตรี" ว่า (ข้อ 1) "...การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภคหรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษ และสตรีของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพลเมือง หรือด้านอื่น ๆ..." นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดวาระเพื่อดำเนินกิจกรรมยุติการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ โดยบรรดารัฐที่ให้สัตยาบันแล้วมีหน้าที่พิทักษ์ และธำรงความเสมอภาคระหว่างเพศในกฎหมายของประเทศตน มีหน้าที่ยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายบรรดาที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัญญานี้ และมีหน้าที่จัดให้มีกฎหมายใหม่ เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อสตรี กับทั้งยังต้องจัดให้มีตุลาการ และสถาบันสาธารณะเพื่อประกันอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อขอจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบไม่ว่าที่เกิดโดยบุคคลธรรมดา องค์กรองค์การ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2.1.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546

มาตรา 5 ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้รับบริการสวัสดิการสังคม ให้คำนึงถึง

1. สาขาต่างๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการ และ กระบวนการยุติธรรม
2. ลักษณะหรือรูปแบบ และวิธีการในการดำเนินการ เช่น การส่งเสริม การพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกันแก้ไข และการบำบัดฟื้นฟู การจัดสวัสดิการสังคมตามวรรคหนึ่ง ให้มีการส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนามีส่วนร่วมด้วย

1.2.1.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539

พระราชบัญญัตินี้ได้อธิบายศัพท์การค้าประเวณี" หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเรา หรือการยอมรับการกระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำ และผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ และได้กำหนดให้มี "สถานแรกรับ" หมายความว่า สถานที่ที่ทางราชการจัดให้มีขึ้น หรือสถานที่ที่มูลนิธิสมาคม หรือสถาบันอื่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อรับผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อพิจารณาวิธีการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล รวมทั้ง "สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ" หมายความว่า สถานที่ที่ทางราชการจัดให้มีขึ้น หรือสถานที่ที่มูลนิธิ สมาคม หรือสถาบันอื่นจัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาอาชีพแก่ผู้รับการคุ้มครอง และพัฒนาอาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ "การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ" หมายความว่า การอบรมฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและการพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต"

และให้กรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ หรือกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

มาตรา 13 ถ้าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 5 มาตรา 6 หรือมาตรา 7 มีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลผู้อยู่ในความปกครองกระทำการค้าประเวณี เมื่อคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพมีคำขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลให้ถอนอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้นั้นเสีย และแต่งตั้งผู้ปกครองแทนบิดา มารดา หรือผู้ปกครองนั้น ในกรณีที่ศาลจะตั้งผู้ปกครองตามวรรคหนึ่ง และศาลเห็นว่าไม่มีผู้เหมาะสมที่จะปกครองผู้กระทำความผิด ศาลจะตั้งผู้อำนวยการสถานแรกรับ หรือผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพที่ผู้กระทำความผิดนั้น อยู่ในเขตอำนาจ เป็นผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดก็ได้ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เกี่ยวกับการตั้งผู้ปกครองมาใช้บังคับกับการตั้งผู้ปกครองตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 14 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพเรียกโดยย่อว่า ก.ค.อ. ประกอบด้วยปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน อธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อ อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อธิบดีกรมสามัญศึกษา อธิบดีกรมอาชีวศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ หรือรองอธิบดีหรือรองเลขาธิการซึ่ง อธิบดี หรือเลขาธิการดังกล่าวข้างต้นมอบหมาย ผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้แทนคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคนเป็น กรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ประธานกรรมการแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี และอย่างน้อยห้าคนให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำเนินงานในองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี

มาตรา 15 ให้ ก.ค.อ.มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ค้าประเวณี
- (2) ประสานแผนงาน โครงการ ระบบงานและกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (3) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติ ราชการหรือแผนงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

(4) เสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และการจัดตั้งสถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของทางราชการ

(5) เสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการ คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

(6) เสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการปฏิบัติตามมาตรา 26

(7) เสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการวางระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานแรกรับ และสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

(8) วางระเบียบเกี่ยวกับการรับตัว และดูแลผู้ถูกควบคุมตามมาตรา 32

(9) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการส่งตัวบุคคล ไปยังสถานแรกรับ และสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนการกำหนดระยะเวลา ในการรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

(10) ดำเนินการอื่นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประจำจังหวัด เรียกโดยย่อว่า ก.ค.อ.จังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดหรือผู้แทน จัดหางานจังหวัดหรือผู้แทน หัวหน้าตำรวจจังหวัด หรือผู้แทนพัฒนาการจังหวัดหรือผู้แทน ศึกษาธิการจังหวัดหรือผู้แทน สามัญจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือผู้แทน สาธารณสุขจังหวัดหรือผู้แทน แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดหรือผู้แทน อัยการจังหวัดหรือผู้แทน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคนเป็นกรรมการ และให้ประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นกรรมการ และเลขานุการกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี และอย่างน้อยห้าคนให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำเนินงานองค์กรเอกชน ที่เกี่ยวข้องในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี

มาตรา 17 ให้ ก.ค.อ. จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทั้งในด้านข้อมูล ทรัพยากร และการปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของจังหวัด

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ทั้งของภาครัฐบาลและภาคเอกชนในพื้นที่ของจังหวัด

(3) พิจารณาเสนอแนะต่อ ก.ค.อ. เพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือวางระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของจังหวัด

(4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ ก.ค.อ. มอบหมาย

มาตรา 34 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 6 หรือมาตรา 7 เป็นบุคคลอายุยังไม่เกินสิบแปดปี เมื่อศาลได้พิจารณาถึงประวัติความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นแล้วเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ แต่ควรให้ผู้กระทำความผิดได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ แทนการลงโทษ ก็ให้กรมประชาสงเคราะห์รับตัวผู้กระทำความผิด เพื่อดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับที่มีเขตรับผิดชอบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

กรณีตามวรรคหนึ่งหากเป็นบุคคลอายุกว่าสิบแปดปี ถ้าบุคคลนั้นประสงค์ที่จะได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ และศาลเห็นสมควรให้กรมประชาสงเคราะห์รับตัวผู้กระทำความผิด เพื่อดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับที่มีเขตรับผิดชอบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง และศาลเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพด้วย ก็ให้กรมประชาสงเคราะห์รับตัวผู้กระทำความผิด เพื่อดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับที่มีเขตรับผิดชอบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในควบคุมของสถานแรกรับและสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ มิให้พ้นระยะเวลาที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามวรรคสามเข้าในกำหนดระยะเวลาที่อยู่ในความดูแลของสถานแรกรับ และระยะเวลาที่รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

หลักเกณฑ์และวิธีการรับตัวผู้กระทำความผิดจากศาลเพื่อดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับที่มีเขตรับผิดชอบให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของ ก.ค.อ.

มาตรา 35 ให้สถานแรกรับพิจารณาบุคลิกภาพ พื้นฐานการศึกษาอบรม สาเหตุการกระทำความผิดและทดสอบแนวโน้มแล้วพิจารณาจัดส่งตัวผู้อยู่ในความดูแลตามมาตรา 33 หรือมาตรา 34 ไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมเพื่อให้การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพภายในระยะเวลาตามระเบียบที่ ก.ค.อ.กำหนดแต่ต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่รับตัวผู้นั้นไว้ ภายใต้บังคับมาตรา 34 วรรคสาม ในกรณีที่สถานแรกรับพิจารณาแล้วยังไม่มีความจำเป็นจะต้องส่งผู้นั้นไปรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ จะไม่ส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.อ.กำหนด

มาตรา 37 ผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพต้องอยู่รับการคุ้มครอง และพัฒนาอาชีพในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพตามระเบียบที่ ก.ค.อ.กำหนดเป็นเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพรับตัวไว้

มาตรา 38 ในระหว่างที่รับการดูแลในสถานแรกรับหรือรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ถ้าผู้ใดหลบหนีออกนอกสถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ให้เจ้าหน้าที่ของสถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพมีอำนาจหน้าที่ออกติดตาม

ตัวผู้นั้นเพื่อส่งตัวกลับไปยังสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพได้แล้วแต่กรณี ในการนี้สถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพจะร้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยดำเนินการให้ด้วยก็ได้ เมื่อบุคคลใดได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพครบกำหนดเวลาแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ของสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพดำเนินการจัดส่งบุคคลนั้นกลับไปยังถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของผู้นั้น เว้นแต่ ก.ค.อ.เห็นสมควรจะดำเนินการเป็นอย่างอื่น

1.2.1.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้อธิบายความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึง การกระทำโดยประมาท

มาตรา 4 ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 5 ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา 6 การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

มาตรา 13 ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 โดยกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 15 ไม่ว่าการพิจารณาตีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

- (1) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (2) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กันฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
- (3) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์
- (4) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภรรยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

1.2.1.6 พระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้อธิบาย“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

มาตรา 18 บุคคลใดเห็นว่าตนได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่ามีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศหรือไม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. ให้เป็นที่สุดทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ สทพ.

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินให้แก่บุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่บุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

มาตรา 21 ในกรณีที่คณะกรรมการ วลพ. วินิจฉัยว่า มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้คณะกรรมการ วลพ. ยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อ

พิจารณายื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

มาตรา 22 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการ วลพ. มอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยมีหมายค้น

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ชี้แจงข้อเท็จจริง ตอบหนังสือ สอบถาม หรือส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 23 ให้กรรมการ วลพ. อนุกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้งบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดหมวด 4

มาตรา 24 เมื่อคณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัยว่ามีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ให้ผู้เสียหายมีสิทธิขอรับการชดเชยและเยียวยาโดยยื่นคำขอต่อกรมตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. สิทธิขอรับการชดเชยและเยียวยาตามวรรคหนึ่ง เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่อาจโอนกันได้และไม่ตกทอดทางมรดก

มาตรา 25 ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถหรือในกรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถยื่นคำขอรับการชดเชยและเยียวยาด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาล สามีหรือภริยา ผู้ดูแลหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี จะยื่นคำขอแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา 26 การชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายให้กระทำโดยให้ความช่วยเหลือประการหนึ่งประการใด หรือให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ดังต่อไปนี้

(1) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

(2) ค่าสูญเสียโอกาสที่เป็นค่าเสียหายในเชิงพาณิชย์ซึ่งสามารถคำนวณเป็นเงินได้

(3) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

(4) การชดเชยและเยียวยาในรูปแบบหรือลักษณะอื่น

หลักเกณฑ์ วิธีการ และจำนวนเงินในการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ สทพ. กำหนด

1.2.2 กรอบแนวคิดด้านครอบครัวเข้มแข็ง

ครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวิถีชีวิตของบุคคล ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวมีความซับซ้อน รูปแบบครอบครัวมีความหลากหลายมากขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ในการสร้างความรักความอบอุ่น ให้สมาชิกในครอบครัว เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยการส่งเสริมให้ทุกครอบครัว ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวมากขึ้น และมุ่งปลูกฝังค่านิยมที่ดี ชี้นำแนวทาง ที่ถูกต้อง ในการประพฤติปฏิบัติตน อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม รวมทั้งร่วมสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ของไทยอันงดงาม ซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้น ในการช่วยลดปัญหาสังคมและเป็นต้นทุนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

“ครอบครัวเข้มแข็ง” หมายถึงครอบครัวที่มีความสุข ความเข้มแข็ง คือ ครอบครัวที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เข้าใจห่วงใยกัน รักกัน มีการทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีปัญหาสมาชิกครอบครัวสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหา ได้เหมาะสม มีพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ ทำให้มีการปรับตัวไปในทางทิศทางส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสุขและความเข้มแข็ง นอกจากนั้นสมาชิกครอบครัวที่มีความสุขมักมองข้ามความบกพร่องของสมาชิกอื่นในครอบครัว ไม่จ้องจับผิดกัน มีความรู้สึกรักช่วยเหลือกัน อยากทำให้ผู้อื่นพึงพอใจและมีความสุข สิ่งสำคัญ คือ สมาชิกครอบครัวมีการกำหนดเป้าหมายในชีวิตร่วมกัน ครอบครัวเข้มแข็งมีองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านสัมพันธภาพ ได้แก่ การแสดงออกถึงความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน การยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างกันได้อย่างมีคุณภาพ และการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล โดยไม่ใช้ความรุนแรง
- 2) ด้านการพึ่งพาตนเอง ได้แก่ การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้
- 3) ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม ชุมชน และเครือข่ายทางสังคม ในการสร้างบรรยากาศความเป็นครอบครัว
- 4) ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก ได้แก่ ความสามารถในการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก
- 5) ด้านการบำบัดบาปหน้าที่ของครอบครัว ได้แก่ การบำบัดบาปหน้าที่ของครอบครัว หรือการปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเหมาะสม

1.2.3.กรอบแนวคิดด้านการฝึกอาชีพ การเลือกประกอบอาชีพของแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของตนเองเป็นหลัก โดยจะต้องสอดคล้องกับความชำนาญของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีส่วนในการเลือกอาชีพของบุคคล แบ่งได้ดังนี้

1.2.3.1 ด้านตนเอง หลักในการเลือกอาชีพของ Frank Parsons's ซึ่งบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ ได้ให้หลักการไว้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลพิจารณาจากองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ

2) การวิเคราะห์อาชีพ จะอาศัยหลักการแสวงหาความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพ เช่นความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ และทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ หารายได้รวมถึงความก้าวหน้าในอาชีพต่างๆ ด้วย

1.2.3.2 ด้านครอบครัว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลที่สำคัญ คือ ครอบครัว โดยบุตรที่จะเลือกอาชีพตามความต้องการของพ่อแม่ และฐานะสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ซึ่งทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Anne Roe ได้ให้แนวคิดการเลือกอาชีพว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ และสนองความต้องการของตน โดยได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ที่เชื่อว่า บุคคลเลือกอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การให้เป็นที่ยอมรับนับถือ ความมั่นคง ซึ่งความต้องการจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่

1.2.3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็มีอิทธิพลในการเลือกอาชีพ คือ บุคคลแวดล้อม เช่น เพื่อนสนิท เจ้าหน้าที่ สื่อต่างๆ เป็นต้น บุคคลแวดล้อม จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพบางครั้งมาจากเพื่อนที่เป็นแรงกดดันก่อให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามกันไปได้ หรืออาจมองจากคนรอบข้างที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ และเห็นว่ามีความได้ที่ดีก็เลยอยากดำเนินรอยตาม

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว มีการพัฒนาการและปรับเปลี่ยนบทบาทและภารกิจให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2520 ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ จังหวัดลำปาง เป็นหน่วยงานสังกัดกองสังคมอาชีพสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นหน่วยงานแรกที่ฝึกทักษะอาชีพให้สตรีและเยาวชนสตรีที่ขาดโอกาสด้านการศึกษาและมีฐานะยากจนได้มีความรู้ด้านวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ เพื่อป้องกันปัญหาการถูกล่อลวงไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมและเสื่อมเสียศีลธรรม ตลอดจนส่งเสริมสตรีและเยาวชนสตรีให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจและปัญญา การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

ต่อมาได้ขยายหน่วยงานเพิ่มทั่วทุกภูมิภาครวมเป็น 8 แห่ง เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2545 หน่วยงานดังกล่าวโอนไปสังกัดสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 โอนไปสังกัด

สำนักคุ้มครองสวัสดิภาพหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และในเดือนมีนาคม 2559 ก็ได้โอนย้ายไปสังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว แนวความคิดการเพิ่มพูนความรู้ ฝึกทักษะอาชีพให้แก่สตรีผู้ประสบปัญหาสังคมและผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ. 2537 ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีเหล่านั้นมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะถูกยกเลิกและเปลี่ยนมาใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานพ.ศ. 2545 แล้วก็ตาม

มาตรา 17 ให้ผู้ดำเนินการฝึกจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการ ดำเนินการฝึกอาชีพในแต่ละสาขาอาชีพและเสนอต่อนายทะเบียนเพื่อพิจารณาเห็นชอบก่อนเริ่มดำเนินการฝึกอาชีวดังต่อไปนี้

- (1) หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอาชีพ
- (2) สถานที่ที่ใช้ในการฝึกอาชีพ
- (3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก
- (4) กำหนดระยะเวลาการฝึก
- (5) แบบสัญญาการฝึกซึ่งจะต้องประกอบด้วยรายการตามที่กำหนดในมาตรา 18
- (6) อุปกรณ์อันจำเป็นที่จะใช้ในการฝึกเท่าที่มีอยู่แล้วและที่จะต้อง หามาเพิ่มเติมในภายหลัง
- (7) ชื่อและคุณสมบัติของบุคคลซึ่งกำหนดให้เป็นผู้ฝึก
- (8) ข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการฝึก
- (9) วิธีการและมาตรฐานในการวัดผลการฝึกอาชีพ

ในกรณีที่ผู้รับการฝึกเป็นผู้เยาว์ การเข้าทำสัญญาการฝึกต้องได้รับความยินยอมจากบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งรับผู้เยาว์นั้น ไว้ในความปกครอง หรืออุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์นั้นอาศัยอยู่

มาตรา 18 ในการฝึกอาชีพ ผู้ดำเนินการฝึกต้องทำสัญญาเป็นหนังสือกับผู้รับการฝึก สัญญา การฝึกอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

- (1) ระยะเวลาการฝึก
- (2) ข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการฝึก
- (3) เวลาฝึก เวลาพัก และวันหยุดของผู้รับการฝึก
- (4) เบี้ยเลี้ยงระหว่างรับการฝึก
- (5) สวัสดิการตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับสวัสดิภาพของผู้รับการฝึก
- (6) หลักเกณฑ์การลา
- (7) เงื่อนไขการเลิกสัญญาการฝึก

(8) หลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนในกรณีประสบอันตรายหรือ เจ็บป่วยอัน
เกิดจากการฝึก

(9) หลักเกณฑ์การรับเข้าทำงาน และค่าจ้างเมื่อสำเร็จการฝึก

(10) รายการอื่น ๆ ตามที่นายทะเบียนกำหนด

ในกรณีที่ผู้รับการฝึกเป็นผู้เยาว์ การเข้าทำสัญญาการฝึกต้องได้รับความยินยอม
จากบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งรับผู้เยาว์นั้นไว้ในความปกครอง หรืออุปการะเลี้ยงดู
หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์นั้นอาศัยอยู่

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานได้มีการปรับปรุงระเบียบ หลักเกณฑ์ เนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลา
การฝึกอบรมให้สอดคล้องกับบริบท และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การฝึกทักษะ
อาชีพให้กับสตรีและครอบครัวยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริม และยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่สตรี
และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มที่ด้อยโอกาส และประสบปัญหาทางสังคม

1.2.4 กรอบแนวคิดด้านการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู ป้องกัน และพัฒนา ผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรม

บ้านพักสำหรับผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรม มีให้บริการมากกว่า 40 ประเทศทั่วโลก มีทั้ง
การให้บริการโดยภาครัฐและเอกชนโดยจะให้บริการที่ครอบคลุมโปรแกรมการทารุณกรรมภายใน
ครอบครัว ซึ่งเป็นการจัดบริการให้กับทั้งผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ และมารดาที่ตกเป็นเหยื่อกับบุตรที่ติดตามมา
เฉพาะในสหรัฐอเมริกา บ้านพักจำนวน 215 แห่ง การให้บริการมากกว่าครึ่งหนึ่งถูกจัดสรรให้กับบุตร
ที่ติดตามมารดา

การให้บริการของบ้านพักสำหรับผู้หญิง ได้แก่ New Day Shelter (1983) ที่ Ashland
and Bayfield Counties, United State, The Women's Safe House (1977) St. Louis , YWCA
Women's Shelter in Toronto Canada และ The Women's Safe House in Missouri State
มีการจัดบริการให้การช่วยเหลือหญิง และผู้ที่มีการแสดงออกทางเพศต่างจากเพศกำเนิดที่ถูกทารุณกรรม
และการทารุณกรรมในครอบครัว ดังนี้

1. การให้บริการแบบ Shelter House ประเภทของ shelter House สำหรับผู้หญิงที่ตก
เป็นเหยื่อการทารุณกรรม สามารถแบ่งตามระยะเวลา และความจำเป็นในการเข้าพัก ได้ดังนี้

1. Emergency shelter เป็นบ้านที่ให้บริการในระยะเวลา 1 - 3 วัน ให้บริการกับ
บุคคลทั่วไป ที่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ต้องการที่พักอย่างเร่งด่วน ทั้งผู้ชายและผู้หญิง
ที่ไม่สามารถอยู่อาศัยในบ้านของตนเองได้
2. Transition shelter ให้บริการ ในระยะสั้น 1วัน - 11 สัปดาห์ เป็นบ้านที่ปลอดภัย
สำหรับผู้หญิงคนเดียว หรือแม่ และลูก บ้านประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นบ้านระยะแรกที่ทำให้
การช่วยเหลือ (first-stage emergency housing)

3. Second-stage housing บ้านที่ให้การช่วยเหลือในระยะที่ 2 เป็นการให้การช่วยเหลือระยะยาว 3 - 12 เดือน ให้การช่วยเหลือตามกระบวนการให้การช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ถูกทารุณกรรม ขณะที่เธอกำลังหาที่อยู่อาศัยใหม่
4. Women's emergency center/shelter เป็นศูนย์/บ้านพักที่ให้บริการในระยะเวลา 1 - 21 วัน เป็นที่พักชั่วคราวสำหรับผู้หญิง และเด็กที่ติดตามมา
5. Safe home network เป็นเครือข่ายของบ้านพักเอกชน ในชนบทที่ห่างไกล ที่ยังไม่มีบ้านพักของรัฐบาลที่จะให้ที่พักอาศัยพร้อมบริการด้านต่างๆ มีบริการให้การช่วยเหลือในระยะ 1-3 วัน ในรูปแบบบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้หญิง
6. One Day service เป็นรูปแบบการให้บริการที่พักรายวัน เนื่องจากผู้หญิงและเด็กที่ได้รับการทารุณกรรมทางเพศ และทารุณกรรมในครอบครัวที่ไม่อาจอยู่ในที่พักเดิมได้ และต้องการที่พักที่ปลอดภัยอย่างเร่งด่วนมีเพิ่มมากขึ้น

การให้บริการภายในบ้านพัก

1. บริการให้คำปรึกษาในภาวะวิกฤต (Crisis intervention hotline) ตลอด 24 ชม.โดยมีการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครที่มีหน้าที่รับโทรศัพท์ สามารถตอบคำถามด้วยความเห็นอกเห็นใจ ห่วงใย และสามารถประเมินความปลอดภัยของผู้หญิงในขณะนั้นได้ รวมทั้งการวางแผนร่วมกันเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผู้หญิงภายใต้บริบท สังคม และวัฒนธรรมของเธอ
2. บริการที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสุขลักษณะส่วนบุคคล
3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นบริการที่สามารถรับฟังปัญหาอย่างเป็นมิตร มุ่งหวังให้ผู้หญิง และเด็กที่ตกเป็นเหยื่อทารุณกรรมตกผลึกทางความคิด เข้าใจและเผชิญปัญหาได้เหมาะสม ตัดสินใจเลือกทางออกภายใต้ข้อมูลทางเลือกที่หลากหลายที่สามารถปฏิบัติได้จริงและพร้อมที่จะรับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ ไม่ซ้ำเติมและให้ข้อมูลรอบด้าน ข้อมูลที่ได้รับ สอดคล้องต่อสถานการณ์และประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ สอดคล้องต่อเงื่อนไขชีวิตของผู้หญิงแต่ละคน ได้รับการกระตุ้นประคับประคองจิตใจเพื่อคลี่คลาย ผ่อนคลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ถือได้ว่าเป็นการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรม
4. บริการด้านการบำบัดรักษา / ฟันฟู ผู้หญิงที่ถูกกระทำ/เด็กที่ติดตามมารดา จะได้รับการช่วยเหลือทันที โดยให้การรักษาททั้งร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้หญิง/มารดาที่ถูกกระทำในการพิจารณาทางเลือกที่ถูกต้องการแก้ไขปัญหาของตนเองและครอบครัว แบ่งได้เป็นการบำบัดฟื้นฟูในระยะแรกเริ่ม และการบำบัดฟื้นฟูในระยะยาว และการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการเป็นพ่อ แม่

5. การบริการทางสันติทางการ เป็นกิจกรรมเพื่อคลายความตึงเครียด สร้างสัมพันธภาพ เกิดความไว้วางใจ
6. พัทธกษัตริย์เรื่องเงินสงเคราะห์ เพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น อาจเป็นช่วงระยะเวลา 1-2 ปี
7. บริการด้านการฝึกอาชีพ และจัดหางาน เป็นบริการที่จัดให้เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้หญิงที่ต้องการพึ่งตนเองในอนาคต
8. โปรแกรมการพึ่งตนเองได้ โดยจะพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง ลดความวิตกกังวล ความเครียด เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้เข้มแข็ง อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางความคิดและพฤติกรรม
9. โปรแกรมการให้การช่วยเหลือเด็ก ประกอบด้วย การให้การศึกษาอย่างต่อเนื่อง การให้คำปรึกษา (Counseling) ทั้งเดี่ยวและกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มบำบัด (Group therapy) เป็นการสนับสนุน พัฒนาการตามวัยของเด็ก เสริมสร้างสุขภาพจิตเด็ก สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างแม่ และเด็ก ให้เด็กเกิดความอบอุ่น เข้าใจปัญหา และความเชื่อมั่นของตนเองต่อการใช้ชีวิตในอนาคต
10. การพิทักษ์สิทธิ ช่วยเหลือด้านกฎหมาย และ การป้องกันการใช้ความรุนแรงซ้ำ โดยกฎหมายให้สิทธิผู้กระทำเลือกที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีได้ มีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว โดยให้ผู้กระทำ ชดใช้เงินช่วยเหลือเบื้องต้น ห้ามเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว ห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว กำหนดวิธีการดูแลบุตร (คุ้มครองชั่วคราว) มีการไกล่เกลี่ยทำบันทึก กำหนดเงื่อนไขปรับแก้พฤติกรรมผู้กระทำ และทำทัณฑ์บน(ประนีประนอม)
11. บริการล่าม สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สามารถสื่อสารได้หลายภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษากาย (Sing Language)
12. การประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากมีความต้องการที่พักอาศัยระยะยาว และต้องการความช่วยเหลือด้านอื่นเป็นพิเศษ
13. การประเมินความพร้อมในการส่งกลับครอบครัว/ชุมชน ประกอบด้วย การประเมินใน 3 ส่วน 1) ประเมินความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ การพึ่งตนเองได้เมื่อไปเผชิญสภาวะภายนอกของผู้หญิงที่ถูกกระทำ 2) ประเมินความพร้อมในด้านการรองรับปัญหา การป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ และความเข้าใจต่อผลสาเหตุ และผลกระทบของปัญหา ความรุนแรงต่อสตรี และความรุนแรงในครอบครัว ของครอบครัวเดิม/ครอบครัวใหม่ 3) ประเมินความพร้อมของชุมชน ที่มักจะทำควบคู่ไปกับการให้การศึกษาชุมชน
14. บริการติดตามประเมินผลเมื่อออกจากบ้านพักแล้ว โดยในช่วงแรก 1 - 2 เดือนต่อครั้ง หลังจากนั้น ทุก 3 เดือน จนกว่าจะยุติการให้บริการ

2. การให้การศึกษาชุมชนและการให้บริการภายนอกบ้านพัก เป็นการให้การศึกษาข้อมูลทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมในครอบครัว ประกอบด้วย

1. ประเมินครอบครัว/ชุมชนที่ผู้ถูกกระทำอยู่ ทศนคติของชุมชนต่อความรุนแรงในครอบครัว บางชุมชนเมื่อเกิดการทำร้ายเด็ก/คนในครอบครัว ชุมชนจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือปล่อยให้เกิดการกระทำซ้ำ ๆ ต่อไป ทศนคติเรื่อง ความอาย เป็นสิ่งที่ทำให้เก็บเรื่อง การทารุณกรรมเป็นความลับของครอบครัว ต้องยอมรับความรู้สึกของครอบครัว และหาวิธีแก้ไขที่ดีที่สุด ความจริงที่เปิดเผยอาจทำให้ครอบครัวอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก ในชุมชน อาจถูกปฏิเสธจากชุมชน และทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำๆ
2. สร้างระบบการค้นหากลุ่มเสี่ยงในชุมชน ได้แก่ สตรี/เด็กที่ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญห ครอบครัวที่มีการใช้สารเสพติด หรือพ่อ/แม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต /เป็นโรคจิตเวช เป็นต้น
3. รณรงค์สร้างความตระหนัก ค่านิยม และวัฒนธรรมของคนในสังคมต่อปัญหาความรุนแรง
4. สร้างระบบ กลไกการเฝ้าระวัง และป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานบริการ ครอบครัว และชุมชน

3. การทำงานแบบสหวิชาชีพ การจัดการปัญหาผู้หญิงถูกทารุณกรรม ต้องเชื่อมโยงความเข้าใจกับทุกระบบที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดในทุกระบบ เพื่อหาแนวทาง หรือวางแผนรองรับกับปัญหาใหม่ ๆ จึงต้องใช้แนวคิดการทำงานแบบสหวิชาชีพ ประกอบด้วย

เครือข่ายของทีมสหวิชาชีพ

รูปแบบการทำงานของเครือข่ายของทีมสหวิชาชีพ มีดังนี้

1. ทีมสหวิชาชีพภายใน (Interdisciplinary) มีบทบาทในการประชุมหารือภายใน เยี่ยมบ้าน (นักสังคมฯ พยาบาล) แนะนำแจ้งความ/ประสานพนักงานตาม พรบ. ให้คำปรึกษา ประเมินความต้องการด้านสังคม/ช่วยเหลือเบื้องต้น ฟันฟู ติดตาม
 2. ทีมสหวิชาชีพภายนอกแบบบูรณาการ (Multidisciplinary) มีบทบาทในการค้นหาความจริง/สอบสวน คัดกรองป้องกันเฉพาะหน้า บำบัดฟันฟู ส่งกลับสู่สังคม ป้องกัน ลดความเสี่ยง ติดตาม
- หลักการทำงาน**

- ความเต็มใจ
- อาศัยหลักวิชาชีพในการดำเนินการ
- มีการกำหนดหน้าที่และวิธีการของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน
- มีการวางแผนร่วมกัน
- มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกระบวนการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการทำงาน

- ทำความตกลงร่วมกันในประเด็นต่างๆ คือ
 - กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน รับทราบวัตถุประสงค์ ของการประชุมว่าเป็นการทำงานแบบสหวิชาชีพร่วมกันส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ทุกคนต้องมีความเต็มใจที่จะงานร่วมกัน บนพื้นฐาน และเป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ถูกกระทำ
 - ข้อมูลที่นำมาเปิดเผยในที่ประชุมต้องรักษาไว้เป็นความลับโดยถือว่าเป็นจรรยาบรรณของทุกวิชาชีพ
 - เป็นการประชุม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และประเมินแนวทางการดำเนินการ
- กำหนดบทบาทหน้าที่ และขอบเขตของแต่ละวิชาชีพ เพื่อทำงานไม่ก้าวร้าวกัน แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้ถูกกระทำ
- ทุกคนในทีมจะต้องทราบถึงขั้นตอนต่อไปของกระบวนการ และสิ่งที่ทีมต้องการทั้งในด้านข้อมูลและการแก้ไขปัญหา
- การประเมินสภาพปัญหาจะต้องมีข้อสรุป และกำหนดกระบวนการช่วยเหลือทั้งระยะสั้นและ ระยะยาว ทุกคนในทีมจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนไปในทิศทางเดียวกัน

- การประเมินสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม มีการติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลายหน่วยงานร่วมกัน เพื่อให้มีความรอบด้าน ช่วยให้สามารถประเมินได้อย่างถูกต้อง
- ถ้าหากในทีมสหวิชาชีพมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ให้พิจารณาประเด็นนั้นว่าอยู่ในขอบเขตวิชาชีพใดเป็นหลัก
- ผู้ปฏิบัติงานจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด และมองตามความเป็นจริงอย่าเอาความรู้สึกเข้าไปร่วมกับปัญหา จะทำให้ข้อมูลเกิดอคติ
- เมื่อได้ข้อมูลจะต้องมีการเอาเข้าที่ประชุมทุกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงคนเดียว

การประชุมแบบสหวิชาชีพ

- รวบรวมข้อสังเกตและข้อมูลอื่นๆ ของผู้เข้าร่วมประชุม
- ประเมินสภาวะทางจิตสังคมของเด็กและครอบครัวอย่างเป็นองค์รวม โดยเชื่อมโยงกับการบำบัดที่เด็กได้รับ
- ประเมินดูว่าเด็กได้รับการดูแลเพียงพอหรือไม่ หรือมีทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือต้องให้คนอื่นดูแลเด็กแทน
- เพื่อการวางแผนการช่วยเหลือ/บำบัด ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว
- เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการแบ่งสรรความรับผิดชอบ โดยมีการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งกันและกัน และต่อครอบครัวนั้นอย่างชัดเจน
- มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของแผนการบำบัดปรับแผนให้ดีขึ้นเมื่อจำเป็น
- ชี้ให้เห็นปัญหาและแก้ไขปัญหาก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงที่ผู้ชำนาญการในแต่ละสาขา ประสบทั้งในกระบวนการบำบัดและการร่วมมือซึ่งกันและกัน

3. วัตถุประสงค์ของมาตรฐาน

1. เพื่อเป็นกรอบ แนวทาง และเป้าหมายในการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว
2. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวอันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีคุณภาพ

4. นิยามความหมาย

มาตรฐานการดำเนินงาน หมายถึง มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการดูแล บำบัดฟื้นฟู ทางร่างกาย และจิตใจ บริการด้านกฎหมาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพ การพัฒนาศักยภาพของสตรี ครอบครัว และส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

ดัชนีคุณภาพ หมายถึงโครงการ กิจกรรม และกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว หมายถึงสถานที่ดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู ส่งเสริม ป้องกัน พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตสตรีและครอบครัว

5. เกณฑ์ประเมินดัชนีคุณภาพและเกณฑ์ประเมินแต่ละมาตรฐาน

5.1 เกณฑ์ประเมินดัชนีคุณภาพมี 11 เกณฑ์ และมีระดับคะแนน 4 ระดับ ดังนี้

ที่	เกณฑ์ประเมิน	ระดับคะแนน			
		1	2	3	4
1	30%	<10%	10-19%	20-29%	30%
2	50%	<25%	25.1-37.4%	37.5-49.9%	50%
3	70%	<30%	30-50%	51-69%	70%
4	100%	<50%	50-74%	75-99%	10%
5	มี	-	-	-	มี
6	4 ด้าน (ผู้บริหารและบุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน หน่วยงานภายนอก)	ผู้บริหารและบุคลากร	ผู้บริหารและบุคลากร + 1 ด้าน	ผู้บริหารและบุคลากร + 2 ด้าน	ครบ 4 ด้าน
7	4 ด้าน (แผน การดำเนินงาน การประเมินผล การปรับปรุง)	แผน	แผน + 1ด้าน	แผน + 2 ด้าน	ครบ 4 ด้าน
8	4 ระดับ (ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ)	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ประเทศ
9	3 ด้าน (วิชาชีพ กีฬา/สุขภาพ คุณธรรม/จริยธรรม)	มีครบ 3 ด้าน	มีครบ 3 ด้าน ในระดับ จังหวัด	มีครบ 3 ด้าน ในระดับ ภูมิภาค	มีครบ 3 ด้าน ในระดับ ประเทศ
10	3 ด้าน(บุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน)	-	บุคลากร	บุคลากร +1 ด้าน	ครบ 3 ด้าน
11	3 ด้าน (มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แจ้งให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบ การนำไปใช้)	-	มีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แจ้งให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบ	การนำไปใช้

5.2 เกณฑ์ประเมินแต่ละมาตรฐาน

1.00- 1.50	ต้องปรับปรุง
1.51-2.50	พอใช้
2.15-3.50	ดี
3.51-4.00	ดีเลิศ

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 1.1 การวางแผน และการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 1.2 การจัดการระบบข้อมูล

มาตรฐานที่ 1.3 การจัดการทรัพยากรบุคคล

มาตรฐานที่ 1.4 วัสดุครุภัณฑ์

มาตรฐานที่ 1.5 การประสานงานและระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 1.6 ข้อเสนอและการร้องทุกข์

มาตรฐานที่ 1.7 การรักษาความปลอดภัย อัคคีภัยและเหตุฉุกเฉิน

มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ

มาตรฐานที่ 2.1 การดูแลและบำบัดฟื้นฟู

มาตรฐานที่ 2.2 การจัดการบริการด้านกฎหมาย

มาตรฐานที่ 2.3 การจัดการบริการด้านการศึกษา

มาตรฐานที่ 2.4 การจัดการบริการด้านการฝึกอาชีพ

มาตรฐานที่ 2.5 การส่งเสริมการมีงานทำและจัดหาทุนประกอบอาชีพ

มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ

มาตรฐานที่ 3.1 การดำรงชีวิตในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 3.2 การจัดการพฤติกรรมเสี่ยง

มาตรฐานที่ 3.3 การจัดการบริการด้านสุขาภิบาล อาหารและการชักล้าง

มาตรฐานที่ 3.4 การจัดการบริการเรื่องยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์

มาตรฐานที่ 3.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการ

มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 4.1 การฝึกอบรมอาชีพให้สตรีและครอบครัวในชุมชน

มาตรฐานที่ 4.2 การเฝ้าระวังปัญหาสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ

มาตรฐานที่ 5.1 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศของศูนย์เรียนรู้ฯ

มาตรฐานที่ 5.2 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศในพื้นที่เป้าหมาย

มาตรฐานที่ 5.3 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลไกและภาคีเครือข่าย

มาตรฐานที่ 5.4 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรี ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศ

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 1.1 การวางแผนและการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการจัดทำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา วัตถุประสงค์แผนปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์แผนไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร และบุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน/หน่วยงานภายนอก)	3 ด้าน	ผู้บริหาร บุคลากร	ผู้บริหาร บุคลากร+ 1 ด้าน	ผู้บริหาร บุคลากร+ 2 ด้าน	ครบทั้ง 3 ด้าน	1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา แผนปฏิบัติการของศูนย์ฯ 2. มีรายงานการประชุมในการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา แผนปฏิบัติการ 3. มีหนังสือแจ้งเวียนวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา แผนปฏิบัติการให้ผู้ปฏิบัติงานส่วนกลุ่มต่างๆ ทราบ
2. มีการดำเนินการตามแผน	100% ของ จำนวนแผน	<50%	50-74%	75-99%	100%	4. มีรายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีครบทุกโครงการ
3. มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน	100% ของ จำนวน โครงการที่ ดำเนินการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	5. มีแบบประเมินผลโครงการ 6. มีรายงานสรุปผลการประเมินโครงการทุกโครงการ
4. มีการปรับปรุงแผนร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร บุคลากรและผู้ให้บริการ	70% ของ โครงการที่ ประเมินผล	<30%	31-50%	51-69%	70%	7. มีรายงานการประชุมที่จะระบุให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต้องแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงในหลักการทำงาน
5. มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	มี	ไม่มี	-	-	มี	9. มีเอกสารผลงานประจำปี และมีการเผยแพร่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยระบุช่องทางการเผยแพร่
6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายด้านสตรี (ระดับตำบล อำเภอ จังหวัดและประเทศ)	4 ระดับ	ระดับ ตำบล	ระดับอำเภอ	ระดับ จังหวัด	ระดับ ประเทศ	10. มีเอกสารที่ระบุว่าหน่วยงานมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสตรี เช่น รายงานการประชุม วารสาร

มาตรฐานที่ 1.2 การจัดการระบบข้อมูล

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการ / การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว การพัฒนาศักยภาพของสตรีและครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ	3 ด้าน	มีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แจ้งให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบ	การนำไปใช้	ครบทั้ง 3 ด้าน	1. มีผังระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของหน่วยงาน 2. มีบัญชีหรือรายการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น คู่มือระเบียบ กฎเกณฑ์ฯลฯ 3. มีหนังสือ/เอกสารที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ 4. มีแฟ้มประวัติผู้ให้บริการรายบุคคล
2. มีการจัดทำแฟ้มประวัติผู้ให้บริการรายบุคคล	100 % ของจำนวนผู้ให้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	
3. มีการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบข้อมูล	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีการสำรวจความต้องการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี 6. มีการสรุปความต้องการของบุคลากร 7. มีโครงการ/กิจกรรม/แผนการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบข้อมูลตามความต้องการ 8. มีเอกสารรายงานผลการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา
4. มีการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการบริหารวางแผน ดำเนินการและติดตาม	มี	ไม่มี	-	-	มี	9. มีเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการจัดทำระบบสารสนเทศ 10. มีเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการนำข้อมูลมาใช้
5. มีการประมวลความรู้ของโครงการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	11. มีรายงานการประมวลความรู้ของโครงการ ตามขั้นตอนของสำนักงาน ก.พ.

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
6. มีการนำผลประเมินความรู้ข้อโครงการสู่การปรับปรุง การปฏิบัติงานโครงการ	100% ของโครงการที่มีการประเมินผลความรู้ (ปีที่ผ่านมา)	<50%	50-74.99%	75-99 %	100%	12. มีโครงการ ที่ระบุชัดเจนถึงการนำผลการประเมินผลความรู้ไปใช้ในขั้นตอนการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ 1.3 การจัดการทรัพยากรบุคคล

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีระบบการคัดสรรบุคลากร (แผนการดำเนินงาน การประเมินผล การปรับปรุง)	4 ด้าน	แผน	แผน + 1 ด้าน	แผน + 2 ด้าน	ครบทั้ง 4 ด้าน	1. มีผัง/เอกสารที่แสดงให้เห็นถึงระบบการคัดสรรบุคลากรให้เห็นกระบวนการทั้งหมดของการคัดเลือก ระยะเวลาการคัดเลือก
*2. มีการกำหนดตำแหน่งซึ่งระบุ ชัดเจนถึงคุณวุฒิบทบาทความรับผิดชอบ ภารกิจหลัก ทักษะ และความสามารถที่ต้องการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. มีการรวมรวมเอกสารการกำหนดตำแหน่ง วุฒิ บทบาทหน้าที่หรือภารกิจหลัก ทักษะ และความสามารถที่ต้องการในแต่ละตำแหน่งที่มีการเปิดรับบุคลากร
3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร อย่างเป็นทางการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีแผนผลการประเมินบุคลากรรายบุคคล (รายละเอียดแบบประเมินที่กรมกำหนด)

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
4. มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย	100 % ของบุคลากร	<50%	50-74%	75-99%	100%	4. มีแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย 5. มีเอกสารสรุปผลความต้องการในการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย 6. มีเอกสารสรุปผลการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลตามที่ได้รับการพัฒนา เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
5. บุคลากรได้รับการพัฒนา และเพิ่มพูนความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย	100 % ของบุคลากร	<50%	50-74%	75-99%	100%	7. มีเอกสารการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานแต่ละราย และระบุจุดที่เกี่ยวข้อง

*ข้อ 2-3 ไม่ต้องประเมิน ในกรณีที่ยังไม่มีการรับบุคลากรใหม่

มาตรฐานที่ 1.4 วัสดุครุภัณฑ์

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการจัดซื้อสิ่งของและวัสดุครุภัณฑ์ ตรงตาม ความจำเป็นของหน่วยงาน และเหมาะสมต่อ ผู้ให้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีการทำรายการวัสดุครุภัณฑ์ที่ตรงตามความจำเป็นของหน่วยงาน และเหมาะสมต่อผู้ให้บริการ
2. มีระบบการบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ (แผนการดำเนินงานการประเมินผลการ	4 ด้าน	แผน	แผน+1 ด้าน	แผน+2 ด้าน	ครบทั้ง 4 ด้าน	2. มีผังระบบการบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ ที่ระบุให้เห็นรายละเอียด ตั้งแต่มีแผน มีการดำเนินงาน มีการประเมิน มีการปรับปรุง

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
ปรับปรุง)						
3. มีการจัดทำรายการสำรองสิ่งของ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีการทำรายการสำรองสิ่งของเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ

มาตรฐานที่ 1.5 การประสานงานและระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการรวบรวมแหล่งงาน และคัดเลือกหน่วยงานภายนอก และท้องถิ่น	มี	ไม่มี	-	-	มี	4. มีรายชื่อแหล่งงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 5. มีเอกสารที่แสดงให้เห็นวิธีการคัดเลือกหน่วยงานภายนอกและท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ
2. โครงการบริการชุมชนดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับท้องถิ่น (แผนการดำเนินการประเมินผล และปรับปรุง)	100% ของโครงการบริการชุมชน	<50%	50-74%	75-99%	100%	6. มีเอกสารรายงานการประชุม พร้อมทั้งผลดังนี้ - แผนและการดำเนินการร่วมกับชุมชน - การประเมินผลร่วมกับชุมชน - การปรับปรุงร่วม

มาตรฐานที่ 1.6 ข้อเสนอและการร้องทุกข์

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. องค์กรมีช่องทาง* ในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ให้บริการครอบครัว ชุมชน และบุคลากรในเรื่องการจัดบริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีบันทึกหรือตารางสรุปผลการใช้ช่องทางที่ผู้ให้บริการ ครอบครัว ชุมชน และบุคลากรใช้ในการแสดงความคิดเห็น

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
2. มีกระบวนการพิจารณาการร้องทุกข์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. มีผังกระบวนการพิจารณาการร้องทุกข์ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร 3. มีการรวบรวมเรื่องที่ร้องทุกข์ จำนวนสถิติเรื่องร้องทุกข์ 4. มีการสรุปจำนวนประเด็นการร้องทุกข์ และกระบวนการพิจารณา
3. ประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะ หรือร้องทุกข์ของผู้ใช้บริการ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการพิจารณาและดำเนินการอย่างเป็นระบบ	100 % ของประเด็นที่ ถูกร้องเรียน ขึ้นมา	<50%	50-74%	75-99%	100%	
4. มีการประเมินความพึงพอใจการใช้บริการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง*	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีแบบประเมินความพึงพอใจ 6. มีการสรุปผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวม

*ช่องทาง หมายถึง บุคคล ผู้รับเรื่องร้องทุกข์ โทรศัพท์ e-mail จดหมาย โทรสาร หรือทรัพยากรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

*ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง บุคลากร ครอบคลุม ครอบคลุม ชุมชน

มาตรฐานที่ 1.7 การรักษาความปลอดภัย อคติภัย และเหตุฉุกเฉิน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีรายงานผลการประชุมจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดสภาพแวดล้อม และความปลอดภัย พร้อมทั้งกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นร่วมกัน
2. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. มีสมุดบันทึกการปฏิบัติงานดูแลรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
3. มีระบบการจัดการด้านความปลอดภัย (4 ด้าน : แผน การดำเนินการ การประเมินผล การปรับปรุง)	4 ด้าน	แผน	แผน + 1ด้าน	แผน + 2ด้าน	ครบทั้ง 4ด้าน	3. มีเอกสารที่แสดงให้เห็นระบบการจัดการความปลอดภัย 4. มีการรายงานการประชุมด้านการจัดการความปลอดภัย แสดงให้เห็นถึงแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการปรับปรุง 5. มีอุปกรณ์ติดต่อสื่อสารภายในภายนอกได้ ตลอด 24 ชั่วโมงภายในบริเวณศูนย์ฯ 6. มีสัญญาณเตือนภัยในอาคารเพื่อขอความช่วยเหลือ 7. มีรายงานผลการอบรมบุคลากรเกี่ยวกับความปลอดภัย
4. มีอุปกรณ์สื่อสารติดต่อกับภายในภายนอกได้ ตลอด 24 ชั่วโมง	มี	ไม่มี	-	-	มี	
5. มีสัญญาณเตือนภัยขอความช่วยเหลือ	มี	ไม่มี	-	-	มี	
6. มีการอบรมบุคลากรเกี่ยวกับความปลอดภัย และการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัย	100 % ของบุคลากร	<50%	50-74%	75-99%	100%	
7. มีการทดสอบอุปกรณ์ป้องกันภัย และเหตุฉุกเฉิน	100 % ของอุปกรณ์ป้องกันภัย	<50%	50-74%	75-99%	100%	8. มีการตรวจสอบอุปกรณ์ความปลอดภัย และรายงานผลการดำเนินงานทดสอบอุปกรณ์

มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครอง และพัฒนาอาชีพ

มาตรฐานที่ 2.1 การดูแล และบำบัดฟื้นฟู

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีนั้สังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักพัฒนาสังคม หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสังคมผ่านการอบรมตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 1 ฉบับ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. บัตรประจำตัว หรือฉบับัตรที่ผ่านการอบรมเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
2. มีการประเมินสัปดาห์เพื่อแจ้งเรื่องเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย	มี	ไม่มี	-	-	มี	2.แบบฟอร์ม/รายงานการสอบประวัติ
3. มีการตรวจร่างกาย ร่องรอยบาดแผล การเจ็บป่วย โดยแพทย์/ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์	มี	ไม่มี	-	-	มี	3.มีผลการตรวจสุขภาพ/ร่างกายของผู้ใช้บริการ
4. มีการประเมินคัดกรองผู้ใช้บริการด้วยการสอบถามประวัติ และ/หรือกระบวนการทดสอบทางจิตวิทยา หรือการตรวจทางจิตเวชเพื่อจัดทำแผนให้ความช่วยเหลือ และดำเนินการบำบัดฟื้นฟูได้อย่างถูกต้อง	มี	ไม่มี	-	-	มี	4.แบบทดสอบ/คัดกรองทางจิตวิทยา 5.ผลการทดสอบ/คัดกรองทางจิตวิทยา 6.แผน และผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ และบำบัดฟื้นฟู
5. มีการจัดการรักษายาบาลเบื้องต้นในภาวะฉุกเฉินได้ตลอดเวลาโดยบุคลากรด้านสุขภาพ*	มี	ไม่มี	-	-	มี	7.บันทึกการเข้ารับการรักษาพยาบาล
6. มีกลไกส่งต่อทางการแพทย์	มี	ไม่มี	-	-	มี	8. มีบันทึกการส่งต่อผู้ใช้บริการไปยังโรงพยาบาล/คลินิก มีคำส่งแพทย์
7. มีการประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการช่วยเหลือ บำบัด และฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ	มี	ไม่มี	-	-	มี	9.รายงานการประชุมทีมสหวิชาชีพ
8.มีการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	10.มีรายงานผลการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นราย case
9.มีห้องให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน มีผู้ให้คำปรึกษา และมีตารางแสดงวัน เวลาให้คำปรึกษา	มี	ไม่มี	-	-	มี	11.ภาพถ่ายหรือตรวจสอบสถานที่จริง 12. ตารางแสดงวัน เวลา และผู้ให้บริการปรึกษา

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
10.มีแนวทางเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีและหรือเสริมพลังครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถอยู่ได้อย่างปกติ	มี	ไม่มี	-	-	มี	13.โครงการ/กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ และเสริมพลังครอบครัว
11.มีกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระงับอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม	มี	ไม่มี	-	-	มี	14.กระบวนการ/ขั้นตอนการไกล่เกลี่ย 15.สรุปผลการดำเนินการไกล่เกลี่ย
12.มีกิจกรรมบำบัดทั้งผู้กระทำ และถูกระงับ	มี	ไม่มี	-	-	มี	16.รายงานผลการจัดกิจกรรมบำบัด และการเสริมพลังครอบครัว

*บุคลากรด้านสุขภาพหมายถึง แพทย์ พยาบาล หรือผู้ที่ได้รับการอบรมด้านการรักษาพยาบาลทั้งร่างกาย และจิตใจ

มาตรฐานที่ 2.2 การจัดบริการด้านกฎหมาย

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1.มีการรวบรวมจำนวนผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านกฎหมาย	มี	ไม่มี	-	-	มี	1.รายชื่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมาย
2.มีการเตรียมความพร้อมผู้ใช้บริการ สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และความจำเป็นในการดำเนินการทางกฎหมายรวมทั้งกระบวนการยุติธรรม	100% ของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านกฎหมาย	<50%	50-74.5%	74.6-99%	100%	2.รายงานสรุปผลการเตรียมความพร้อม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
3. มีการเตรียมความพร้อมผู้ให้บริการโดยวางแผนให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายร่วมกับทีมสหวิชาชีพ	มี	ไม่มี	-	-	มี	3.รายงานการประชุมเตรียมความพร้อมผู้ให้บริการร่วมกับทีมสหวิชาชีพ
4. ผู้ให้บริการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งคดีแพ่งและอาญา รวมทั้งการเรียกร้องค่าชดเชย	100 % ของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านกฎหมาย	<50%	50-74.5%	74.6-99%	100%	4.รายงานผลการดำเนินการทางกฎหมายทั้งคดีแพ่งและอาญา 5.รายงานผลการเรียกร้องค่าชดเชย
5. มีการติดตามประเมิน และทบทวนการให้ความช่วยเหลือกับผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง	มี	ไม่มี	-	-	มี	6.รายงานผลการติดตามการให้ความช่วยเหลือ

มาตรฐานที่ 2.3 การจัดบริการด้านการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการในการศึกษาต่อ	100% ของผู้ให้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. มีแบบสำรวจความต้องการ และสรุปผลการสำรวจความต้องการ
2. มีการประสานงานส่งต่อไปยังสถานศึกษาสายสามัญ/สายอาชีพทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน	100% ของผู้ที่ต้องการศึกษาต่อ	<50%	50-74%	75-99%	100%	2. มีหนังสือราชการ/บันทึกการประสานส่งต่อไปยังสถานศึกษาสายสามัญ/สายอาชีพทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

มาตรฐานที่ 2.4 การจัดบริการด้านการฝึกอบรมอาชีพ
มาตรฐานที่ 2.4.1 หลักสูตรและการเรียนการสอน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรฝึกอบรมต่อสาธารณชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีเอกสารประชาสัมพันธ์ 2. มีแผนการประชาสัมพันธ์ ที่แสดงให้เห็นระยะเวลาดำเนินการ หน่วยงานที่มีการเผยแพร่ และผู้รับผิดชอบ
2. มีการสำรวจความต้องการฝึกอบรมอาชีพต่อสาธารณชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีแบบสำรวจความต้องการฝึกอบรมอาชีพ 4. มีสรุปผลการสำรวจความต้องการฝึกอบรมอาชีพ
3. มีการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องการฝึกอบรมเลือก/กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมได้มากที่สุด	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักสูตร
4. มีการพัฒนาหลักสูตรอาชีพที่สะท้อนวัฒนธรรมพื้นเมืองของแต่ละภูมิภาค	มี	ไม่มี	-	-	มี	6. มีรายงานการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร หรือเนื้อหาที่ได้มีการพัฒนา/ปรับปรุงเพิ่มขึ้น
5. มีผู้รับผิดชอบโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	มี	ไม่มี	-	-	มี	7. มีคณะกรรมการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร 8. มีรายงานการประชุมและผลการดำเนินงาน
6. มีวัสดุ/อุปกรณ์ทันสมัย และเพียงพอต่อการฝึกอบรม	100% ของหลักสูตร/ รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	9. มีระเบียบวัสดุ/อุปกรณ์ภายในศูนย์ฯ อายุการใช้งาน และความเพียงพอต่อการฝึกอบรมของแต่ละหลักสูตร 10. ครูฝึกอาชีพมีการสรุปค่าใช้จ่ายของแต่ละรุ่น ตามแผนการสอน
7. มีการจัดทำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรอายุ ระดับการพัฒนา ภาษา และความสามารถในการเรียนรู้	100% ของหลักสูตร/ รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	11. มีรายการเอกสาร/สื่อการสอนที่แต่ละหลักสูตรใช้ในการสอน ระยะความเหมาะสมกับอายุ ระดับการพัฒนา ภาษา และ ความสามารถในการเรียนรู้

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
8. มีการจัดทำแผนการสอนทุกหลักสูตร/รายวิชา	100% ของหลักสูตร/รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	12. มีแผนการสอนของแต่ละหลักสูตร/รายวิชา
9. มีการปรับปรุงแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง	100% ของหลักสูตร/รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	13. มีเรื่องที่ปรับปรุงในการสอนอย่างต่อเนื่องทุกหลักสูตร
10. การติดตามการออกกลางคัน	100% ของผู้ออกกลางคัน	<50%	50-74%	75-99%	100%	14. มีรายงานผลการออกกลางคัน และวิธีการติดตามผล
11. มีการปรับปรุงข้อสอบให้สอดคล้องกับหลักสูตรทุกปี	100% ของวิชาที่เปิดสอน	<50%	50-74%	75-99%	100%	15. มีสรุปผลการปรับปรุงข้อสอบของแต่ละหลักสูตรให้สอดคล้องกับเรื่องที่สอน (ดูควบคู่กับแผนการสอน)
12. มีวิธีการ และมาตรฐานในการวัด และประเมินผลเมื่อจบหลักสูตร	มี	ไม่มี	-	-	มี	16. มีเอกสารที่ระบุให้เห็นวิธีการ และมาตรฐานในการวัด และการประเมินผลของแต่ละหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิธีการหรือเนื้อหาบทเรียนที่สอน
13. หลักสูตร การวัดและประเมินผลรายวิชา ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการหลักสูตร คณะกรรมการภายนอก	100% ของจำนวนหลักสูตร/รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	17. มีเนื้อหาหลักสูตร 18. มีความเห็นชอบของคณะกรรมการหลักสูตร และคณะกรรมการภายนอก (ถ้ามี) ในการวัด และประเมินผลทุกรายวิชา
14. มีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย เป็นที่ต้องการของตลาด	100% ของจำนวนหลักสูตร/รายวิชา	<50%	50-74%	75-99%	100%	19. มีสรุปผลเนื้อหาของหลักสูตร หรือรายวิชาในแต่หลักสูตรที่ได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัย (เพิ่มขึ้น) ตามระยะเวลา

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
15. มีการออกคู่มือรับรองเมื่อสำเร็จการฝึกอบรม	100% ของจำนวนหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	20. มีสรุปรายชื่อผู้สำเร็จการฝึกอบรมในแต่ละปี จำนวนตามหลักสูตรโดยละเอียด

มาตรฐานที่ 2.4.2 ผู้เข้ารับการอบรม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้รับการอบรม	100% ของหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. มีเกณฑ์/คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละหลักสูตร
2. มีการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรม	100% ของจำนวนผู้เข้ารับการอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	2. มีแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรม และสรุปผลการเข้ารับการฝึกอบรม
3. มีการแนะแนวอาชีพแก่ผู้รับการฝึกอบรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีแผนการแนะแนวอาชีพ 4. มีรายงานผลการแนะแนวอาชีพแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. มีการรวบรวมแหล่งงาน และประกาศให้ผู้รับการอบรมทราบอย่างสม่ำเสมอ	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีบัญชีรายชื่อแหล่งงาน (ตามที่ได้มีการรวบรวมไว้) 6. มีบันทึก/ประกาศให้ผู้รับอบรมทราบ 7. มีการทำบัญชีเพื่อเพื่อบันทึกรายชื่อผู้รับการอบรมที่มาขอข้อมูล

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
5. ผู้รับการอบรมปัจจุบัน และศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่อง 3 ด้าน (ด้านวิชาชีพ กิฬา/สุขภาพ คุณธรรม/จริยธรรม)	3 ด้าน	ไม่มี	มีครบ 3 ด้าน	มีครบ 3 ด้านในระดับจังหวัด	มีด้านใดด้านหนึ่งในระดับประเทศ	8. มีบัญชีรายชื่อผู้รับการอบรมปัจจุบันและศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่อง 3 ด้าน (ด้านวิชาชีพ กิฬา/สุขภาพ คุณธรรม/จริยธรรม) โดยระบุรายละเอียดของรางวัลที่ได้ หน่วยงานที่ให้รางวัล ปีที่ได้รับรางวัล
6. มีการจัดการอำนวยความสะดวกต่อผู้เข้ารับการอบรม เช่น ห้องน้ำสถานที่รับประทานอาหาร และสถานที่พักผ่อน	มี	ไม่มี	-	-	มี	9. มีแผนที่/แผนผังรวมให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดให้บริการ 10. มีการติดป้ายระบุให้เห็นชัดเจน

มาตรฐานที่ 2.4.3 ครูฝึกอบรม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการกำหนดคุณสมบัติของครูฝึกอบรมที่ชัดเจน	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกครูฝึกอบรมแต่ละหลักสูตรที่ชัดเจน
2. มีระบบการคัดเลือกครูฝึกอบรมที่คำนึงถึงหลักสูตร และความต้องการของชุมชน (แผนการดำเนินงานประเมินผล ปรับปรุง)	4 ด้าน	แผน	แผน+1 ด้าน	แผน+2 ด้าน	ครบทั้ง 4 ด้าน	2. มีผังระบบการคัดเลือกครูฝึกอบรม ที่แสดงให้เห็นช่วงระยะเวลาของการคัดเลือก และขั้นตอนต่างๆ
3. มีระบบในการติดตามนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีผังระบบการติดตามนิเทศงาน ที่แสดงให้เห็นช่วงระยะเวลาของการคัดเลือก และขั้นตอนต่างๆ 4. มีบันทึกการนิเทศงานของผู้นิเทศงานประจำเดือน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
4. ครูฝึกอบรมได้รับการพัฒนาศักยภาพ (ศึกษา ดูงาน อบรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี ครอบครัว ความเสมอภาคระหว่างเพศและ ความรู้ตามหลักสูตร)	100% ของ จำนวนครู ฝึกอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	5. มีรายงานผลการพัฒนาศักยภาพครูฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร (แต่ละ หลักสูตรต้องแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพ วิธีการพัฒนา และ ช่วงที่พัฒนา)
5. มีการประเมินผลครูฝึกอาชีพแบบมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	100% ของ จำนวนครู ฝึกอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	6. มีผลการประเมินครูฝึกอาชีพเป็นรายบุคคลโดยผู้บริหาร และโดย ผู้ใช้บริการ
6. มีการให้คำแนะนำนำปรึกษาโดยผู้บริหาร	มี	ไม่มี	-	-	มี	7. มีสมุดบันทึกเรื่องที่ได้รับความแนะนำนำปรึกษาจากผู้บริหาร
7. มีการนำผลประเมินมาปรับปรุง	มี	ไม่มี	-	-	มี	8. มีสรุปผลการประเมินครูฝึกอบรม และครูฝึกอบรมมีแผนการ ปรับปรุง (ดูควบคู่กับสรุปผลการประเมิน) 9. มีผลหรือรายการที่แสดงให้เห็นว่าได้มีการปรับปรุง

มาตรฐานที่ 2.5 การส่งเสริมการมีงานทำและจัดหาทุนประกอบอาชีพ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. จัดการปฐมนิเทศ ชีวิตการทำงาน และการปรับตัวเข้ากับสังคม	100% ของผู้ที่ จบหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. รายงานผลการจัดปฐมนิเทศ และการประเมินผล 2. รายชื่อผู้เข้าร่วมปฐมนิเทศพร้อมลายเซ็น
2. มีการแนะนำหรือจัดหางานให้ผู้ใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. บันทึก/รายงานเรื่องที่แนะนำหรือจัดหางานให้ผู้ใช้บริการในแต่ละ รุ่น

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
3. มีการสำรวจความต้องการของผู้ที่ต้องการทุนประกอบอาชีพอิสระ	มี	ไม่มี	-	-	มี	4. แบบสำรวจความต้องการ และสรุปผลการสำรวจความต้องการของผู้ที่ต้องการทุนประกอบอาชีพอิสระ
4. ผู้ใช้บริการได้รับการพิจารณา และดำเนินการอย่างเป็นธรรม	100% ของผู้ขอรับทุนที่ได้รับการพิจารณาพิจารณา	<50%	50-74%	75-99%	100%	5. หลักเกณฑ์หรือวิธีการพิจารณาผู้ขอรับทุนประกอบอาชีพอิสระ 6. มีคณะกรรมการพิจารณาทุนประกอบอาชีพอิสระ
5. ผู้ใช้บริการได้งานทำ/ศึกษาต่อ	70% ของผู้ที่จบหลักสูตรจากศูนย์ฝึกอาชีพอาชีวะ	<30%	31-50%	51-69%	70%	7. สรุปจำนวนผู้ใช้บริการที่ได้งานทำหรือศึกษาต่อในแต่ละปี แยกตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ

มาตรฐานที่ 3.1 การดำรงชีวิตในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการให้คำแนะนำกับผู้ใช้บริการ ในเรื่องระเบียบการเข้าพักอาศัย และการดำรงชีวิต	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. รายงานการรับรู้ในเรื่องระเบียบการเข้าพักอาศัย และการดำรงชีวิตของผู้ใช้บริการในศูนย์ฯ
2. มีการรวบรวมข้อมูล และวินิจฉัยปัญหาของผู้ใช้บริการ 4 ด้าน (กาย จิต สติปัญญา สังคม)	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. สรุปผลการรวบรวมข้อมูลปัญหาของผู้ใช้บริการ โดยใช้บริการ โดยแยกแต่ละด้านให้ละเอียด พร้อมระบุวิธีการวินิจฉัยปัญหา/เอกสาร
3. มีระบบในการจัดการติดตามความต้องการของผู้ใช้บริการ 4 ด้าน (แผน การดำเนินงาน	4 ด้าน	แผน	แผน + 1ด้าน	แผน + 2ด้าน	ครบทั้ง 4ด้าน	3. ผังระบบที่แสดงให้เห็นขั้นตอน และระยะเวลา วิธีการประเมินผล การปรับปรุงให้ทันทั้งระบบ และเมื่อมีการสรุปความต้องการของการ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
การประเมินผล การปรับปรุง)						ผู้ใช้บริการ (ถ้ามี) มีการรายงานผลตามระบบ
4. ผู้ให้บริการสามารถติดต่อกับครอบครัวและกลุ่มเพื่อนได้ตามความเหมาะสม	50% ของผู้ใช้บริการ	<25%	25.1-37.4%	37.5-49.9%	50%	4. รายงานจำนวนการติดต่อครอบครัวของผู้ใช้บริการที่มีการติดต่อเป็นทางการ หรือกรณีที่ไม่เป็นทางการแต่อาจมีผลกระทบ
5. มีสถานที่เป็นส่วนสำหรับผู้ให้บริการทำกิจกรรมส่วนตัว เช่น การนอน การเข้าห้องน้ำ และการแต่งตัว	100% ของผู้ใช้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	5. มีการกำหนดสถานที่เป็นส่วน
6. เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมตามความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	6. ความถี่/สถิติของผู้ใช้บริการในการมีส่วนร่วมในเรื่องที่เปิดให้มีส่วนร่วม
7. มีระบบการรักษาความลับในประวัติส่วนตัว และข้อมูลของผู้ใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	7. มีผังแสดงระบบการรักษาความลับ ที่แสดงให้เห็นลำดับขั้นการจัดการ/วิธีการจัดเก็บที่ปลอดภัย และระบุบุคคลากรที่มีหน้าที่ดูแล
8. มีการสำรวจ และวางแผนการให้การช่วยเหลือเด็กก่อนวัยเรียน*	มี	ไม่มี	-	-	มี	8. รายงานผลการสำรวจความต้องการดูแลเด็กเล็กของผู้ใช้บริการ 9. แผนการให้การช่วยเหลือ เป็นรายบุคคล
9. มีสถานที่ และบุคลากรจัดกิจกรรมดูแลเด็กก่อนวัยเรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย*	มี	ไม่มี	-	-	มี	10. ภาพถ่าย/การเดินสำรวจ

*ข้อ 8-9 ประเมินเฉพาะกรณีที่มีบุตรติดมารดา เข้ามารับบริการ

มาตรฐานที่ 3.2 การจัดการพฤติกรรมเสี่ยง*

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีช่องทางในการรับทราบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีช่องทางที่ศูนย์ฯ ใช้ในการติดตามพฤติกรรมเสี่ยง 2. รายงานผลการแต่ละช่องทางที่ทราบพฤติกรรมเสี่ยง 3. แผน และมีโครงการที่จัดการพฤติกรรมเสี่ยง มีการดำเนินการตามแผน มีการประเมินผล และปรับปรุง
2. มีระบบการจัดการพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้บริการ (แผน การดำเนินงาน การประเมินผล การปรับปรุง)	4 ด้าน	แผน	แผน+ 1 ด้าน	แผน + 2 ด้าน	ครบทั้ง 4 ด้าน	

มาตรฐานที่ 3.3 การจัดการด้านสุขอนามัยโภชนาการและการเข้าถึง

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการวางแผน รายการอาหาร	50% ของ ผู้ใช้บริการ	<25%	25.1- 37.4%	37.5- 49.9%	50%	1. สรุปเรื่อง/ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือน 2. รายงานการดำเนินงานตามความคิดเห็น/ความต้องการในด้านอาหารให้สอดคล้องเหมาะสม 3. รายงานการสำรวจจุดบริการน้ำดื่ม และตรวจสอบ/สอบถาม ผู้ใช้บริการถึงการรักษาความปลอดภัยของอุปกรณ์ และความปลอดภัย 4. บัญชีรายการจัดซื้อ และการเตรียมอาหารในแต่ละสัปดาห์หรือแต่ละเดือน 5. แผนผู้กำหนดขอบเขต การจัดซื้อ และการมีคณะกรรมการตรวจสอบติดตามสภาพแวดล้อม
2. มีบริการการจัดอาหารตามความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	
3. มีบริการด้านน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอ	มี	ไม่มี	-	-	มี	
4. มีการจัดซื้อ การเก็บ การจัดการ และการเตรียมอาหารอย่างเหมาะสม	มี	ไม่มี	-	-	มี	
5. โรงพยาบาลมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการรับประทานอาหาร	มี	ไม่มี	-	-	มี	

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
6. มีระบบการรักษาความสะอาดในการประกอบอาหารและการซักประกอบอาหารและการซักล้าง	มี	ไม่มี	-	-	มี	6. มีระบบการรักษาความสะอาดในการประกอบอาหาร และการซักล้าง ที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกสุขลักษณะเหมาะสม เช่น การล้างผักต้องไปจุดที่กำหนด การล้างจานต้องไปจุดที่กำหนด

มาตรฐานที่ 3.4 การจัดบริการร้องยา และอุปกรณ์ทางการแพทย์

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการกำหนดระเบียบการจัดเก็บ การจ่ายยา และอุปกรณ์ทางการแพทย์	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. ระเบียบการจัดเก็บ การจ่ายยา และอุปกรณ์ทางการแพทย์ชัดเจน
2. มีบุคลากรทางด้านสุขภาพ ตรวจสอบคุณภาพของผู้ให้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพยา 3. ทะเบียนควบคุมคุณภาพยา ที่ระบุการรักษา ระยะเวลาหมดอายุ
3. มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ และยา ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ และมีการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้	มี	ไม่มี	-	-	มี	4. ทะเบียนอุปกรณ์ทางการแพทย์ และยา ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพที่ใช้งานได้
4. มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมในการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. บันทึกการอบรมในการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ และสรุปเรื่องที่ได้รับความรู้

มาตรฐานที่ 3.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการในการเข้าร่วมกิจกรรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. แบบสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรม 2. สรุปผลการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการในการร่วมกิจกรรม
2. มีการวางแผนกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม (บุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน)	3 ด้าน	-	บุคลากร	บุคลากร+ 1 ด้าน	ครบทั้ง 3 ด้าน	3. รายงานการประชุมวางแผนกิจกรรมร่วมกัน 4. แผนที่กำหนดจะดำเนินกิจกรรมโดยแสดงให้เห็นการมีส่วนร่วม (บุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน)
3. มีการจัดบริการต่างๆ โดยการมีส่วนร่วม (บุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน)	3 ด้าน	-	บุคลากร	บุคลากร+ 1 ด้าน	ครบทั้ง 3 ด้าน	5. รายงานผลการจัดบริการต่างๆ /การจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม
4. มีการประเมินผล และทบทวนกิจกรรม (บุคลากร นันทนาการร่วมกันระหว่างบุคลากร (บุคลากร ผู้ใช้บริการ ชุมชน)	3 ด้าน	-	บุคลากร	บุคลากร+ 1 ด้าน	ครบทั้ง 3 ด้าน	6. แบบประเมินการจัดกิจกรรม 7. สรุปผลการประเมิน และสรุปผลการทบทวนกิจกรรมร่วมกัน

มาตรฐานที่ 3.6 การกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการเตรียมความพร้อมผู้ให้บริการก่อนส่งกลับ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. รายงานสรุปการเตรียมความพร้อม
2. มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว/ ผู้ใช้บริการ(การเยี่ยมบ้าน ครอบครัวบำบัด ค่ายครอบครัวฯ)	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. รายงานการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
3. มีการประเมิน และเตรียมความพร้อมครอบครัว และชุมชนก่อนส่งผู้ให้บริการกลับภูมิลำเนา	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. ผลการประเมินการเตรียมความพร้อมครอบครัว 4. ผลการประเมินการเตรียมความพร้อมชุมชน
4. มีระบบการส่งกลับ ครอบครัว ชุมชน 4 ด้าน (แผน การดำเนินงาน ประเมินผล ปรับปรุง)	4 ด้าน	แผน	แผน + 1 ด้าน	แผน + 2 ด้าน	ครบทั้ง 4 ด้าน	5. แสดงผังการส่งกลับ 6. โครงการ และผลการดำเนินงานส่งกลับ
5. มีการติดตามประเมินผลพัฒนาการ ผู้ใช้บริการหลังการส่งกลับ	มี	ไม่มี	-	-	มี	7. รายงานการติดตามประเมินผลพัฒนาการผู้ให้บริการหลังส่งกลับ เป็นรายบุคคล ในทุกครั้งที่ดำเนินการ

มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว

มาตรฐานที่ 4.1 การฝึกอบรมอาชีพให้สตรีและครอบครัวในชุมชน

มาตรฐานที่ 4.1.1 กระบวนการฝึกอบรมอาชีพในชุมชน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. การจัดทำแผนปฏิบัติงานโครงการประจำปี ที่ครอบคลุมทั้งโครงการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. แผนปฏิบัติงานโครงการประจำปี 2. แผนการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการประจำปี
2. การคัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินการ และสำรวจปัญหา และความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มสตรี	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. แผนที่ในการคัดเลือกพื้นที่ที่สอดคล้องกับโครงการ 4. แบบสำรวจความต้องการ 5. สรุปผลการสำรวจความต้องการฝึกอบรมของแต่ละกลุ่ม
3. มีคณะกรรมการบริหารการฝึกอบรมในชุมชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	6. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะทำงาน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
4. มีการประสานงาน/ร่วมมือกับภาคีในพื้นที่จัดฝึกอบรมในชุมชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	7. รายงานการประชุมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8. ข้อกำหนดที่สำคัญในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานกับภาคีในพื้นที่ฝึกอบรม
5. มีการจัดประชุมชี้แจง/กระบวนการฝึกอบรมในชุมชนที่ชัดเจน	มี	ไม่มี	-	-	มี	9. รายงานการประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้บริหารฝึกอบรม
6. มีการจัดทำแผนการฝึกอบรมในชุมชน	100%ของหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	10. แผน (เริ่มตั้งแต่จัดประชุมจนถึงการประเมินผลการฝึกอบรม) การฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตร
7. มีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมในชุมชน	100%ของหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	11. รายงานการประเมินผลแต่ละหลักสูตร 12. รายงานผลการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมอาชีพ
8. มีการติดตามผลการฝึกอบรมในชุมชนภายในระยะเวลา 3 เดือน	100%ของจำนวนรุ่น	<50%	50-74%	75-99%	100%	13. รายงานการติดตามผลของแต่ละรุ่นอย่างน้อย 1 ครั้งภายใน 3 เดือน
9. มีการนำผลการติดตาม และประเมินผลไปปรับปรุงเพื่อให้การเกิดขึ้นต่อเนื่อง	มี	ไม่มี	-	-	มี	14. หลักฐานที่แสดงว่ามีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงของแต่ละหลักสูตร 15. แผนการสอนที่แสดงให้เห็นว่ามีการปรับปรุงจากปีที่ผ่านมา

มาตรฐานที่ 4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรมที่สอดคล้องกับโครงการที่กำหนด	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
2. การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมจะต้องผ่านความเห็นชอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ/หรือคณะกรรมการบริหารฟู้ดอาสาชีพในชุมชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. แบบประเมินผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าอบรมโครงการฯ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ/หรือคณะกรรมการบริหารฟู้ดอาสาชีพในชุมชน 3. รายงานผลการคัดเลือกผู้เข้าอบรมโครงการฯ ของคณะทำงานศูนย์ฯ 4. แบบรายงานข้อมูลผู้เข้ารับการฝึกอบรม
3. มีการรวบรวมข้อมูลผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพนานาชาติ	100% ของหลักสูตร	<50%	50-74%	75-99%	100%	
4. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. หลักฐานที่แสดงว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เช่น ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ
5. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการฝึกอบรม	100% ของผู้เข้ารับการอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	6. บันทึก/รายงานการเข้ารับการฝึกอบรม
6. มีการวัด/ประเมินความรู้ และทักษะ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร	100% ของผู้เข้ารับการอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	7. ผลการประเมินทักษะ/ความรู้โดยครูฟู้ดอาสาชีพ/วิทยากรแต่ละหลักสูตร

มาตรฐานที่ 4.1.3 วิทยาการฝึกอบรม

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. กำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกวิทยากร	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. เกณฑ์การคัดเลือกวิทยากรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับโครงการฯ

ฝึกอบรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร							
2. มีการพิจารณาคัดเลือกวิทยากรที่เหมาะสมกับหลักสูตร	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. ผลการพิจารณาคัดเลือกวิทยากร/ครูฝึกอาชีพ	
3. มีการประเมินผลวิทยากรแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง	100% ของวิทยากร	<50%	50-74%	75-99%	100%	3. แบบประเมินวิทยากร/ครูฝึกอาชีพ 4. รายงานผลการประเมินวิทยากรแต่ละหลักสูตรรายบุคคล	

มาตรฐานที่ 4.1.4 ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกลุ่มอาชีพในชุมชน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปประกอบอาชีพ	100% ของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. รายงานการติดตามภายหลังการสิ้นสุดอบรมภายใน 6 เดือน
2. มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพภายหลังการฝึกอบรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. รายงานการติดตามภายหลังการสิ้นสุดอบรมภายใน 6 เดือน 3. รายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ 3.1 รายงานผลการประเมินการรวมกลุ่ม 3.2 คณะกรรมการกลุ่ม 3.3 ระเบียบ/กฎเกณฑ์ของกลุ่ม 3.4 บัญชีของกลุ่ม 4. กลุ่มมีการประชุม และรายงานการประชุมของกลุ่มอาชีพ 5. รายการสินค้า/ผลิตภัณฑ์/บริการที่จำหน่ายของแต่ละกลุ่มอาชีพ
3. มีผลิตภัณฑ์/สินค้า และบริการที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของตลาด/ชุมชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
4.ผลิตภัณฑ์/สินค้า และบริการได้รับมาตรฐานองค์กร	มี	ไม่มี	-	-	มี	6.รายการสินค้า/ผลิตภัณฑ์/บริการที่จำหน่ายของแต่ละกลุ่มอาชีพที่ได้รับมาตรฐาน เช่น OTOP/ฮาลาล
5.มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี	มี	ไม่มี	-	-	มี	7.โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม/คณะกรรมการกลุ่ม 8.รวบรวมข้อมูลสมาชิก และจัดเก็บอย่างเป็นระบบสะดวกในการใช้งาน 9. รายงานการประชุมคณะกรรมการ และรายงานผลการดำเนินงานกลุ่ม 10.รายงานการเงินบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่ม
6.สมาชิกมีรายได้เพิ่มหรือมีรายจ่ายลดลงหรือมีเงินออมจากการประกอบอาชีพ	มี	ไม่มี	-	-	มี	11. รายชื่อเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุน และเรื่องที่ได้รับการสนับสนุน 12. รางวัลที่ได้รับทั้งในระดับจังหวัด หรือภูมิภาค หรือประเทศ
7. มีภาคีเครือข่ายเข้ามาสนับสนุน	มี	ไม่มี	-	-	มี	13. องค์ความรู้ด้านการมีอาชีพที่มีการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดี
8.กลุ่มอาชีพที่เคยผ่านการอบรมจากศูนย์ฯ (ที่ผ่านมาภายใน 5 ปี) ได้รับรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณจากหน่วยงานภายนอก	มี	ไม่มี	-	-	มี	14. องค์ความรู้ด้านการมีอาชีพที่มีการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดี มีการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เช่น Website, เอกสารสิ่งพิมพ์
9. มีการถอดบทเรียนองค์ความรู้ด้านการมีอาชีพในชุมชนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี	มี	ไม่มี	-	-	มี	
10.มีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่องค์ความรู้จากการถอดบทเรียนสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง	มี	ไม่มี	-	-	มี	

มาตรฐานที่ 4.2 การเฝ้าระวัง และป้องกันปัญหาสตรี และครอบครัว

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1.มีการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง แก่ไขปัญหาสตรี และครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	1.รายชื่อทำเนียบเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาสตรี และครอบครัว
2.มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสตรี และครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	2.กิจกรรม/โครงการเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาสตรี และครอบครัว
3.มีกลไกการไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง/ความรุนแรงในครอบครัว						3.กลไกไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง/ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด
4.การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	4.กิจกรรม/โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัว
5.มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	5.การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ
6. มีการถ่ายทอดความรู้ด้านสตรีและครอบครัว ไปสู่สาธารณชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	6.มีหลักสูตร/องค์ความรู้ด้านสตรี และครอบครัว 7.มีช่องทางทางการถ่ายทอด
7. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของสตรีและครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	8. บันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน

หมายเหตุ: ตัวชี้วัด 4.2 การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสตรีและครอบครัว ยังไม่ต้องรายงานผลเนื่องจากยังไม่มีกรดำเนินการ

มาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และความเสมอภาคระหว่างเพศ

มาตรฐานที่ 5.1 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศของครอบครัวในศูนย์เรียนรู้ฯ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งก่อน และ หลังการฝึกอบรม	100 % ของผู้ใช้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. มีแบบประเมิน 2. มีสรุปผลการประเมิน
2. มีการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งก่อน และ หลังการฝึกอบรม	100 % ของผู้ใช้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	1. มีแบบประเมิน 2. มีสรุปผลการประเมิน
3. มีการวางแผนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้ใช้บริการ และผู้ฝึกอบรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีรายงานผลการประชุมร่วม 4. มีสรุปแผนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
4. มีการจัดปรับสื่อการสอนเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีแผนการปรับปรุงสื่อการสอนเทคนิคการสอน 6. มีผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหลังจากที่ได้ปรับปรุงแล้ว 7. มีแผนการนำข้อเสนอแนะมาวางแผนปรับปรุง 8. ประวัติวิทยากร/ผู้ฝึกอบรม
5. วิทยากร/ผู้ฝึกอบรมมีประสบการณ์และผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว	100 % ของผู้ฝึกอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
5. ผู้ให้บริการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบคลุม และ ความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว	100 % ของผู้ใช้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	9. มีรายงานผลการฝึกอบรมเรื่องสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย และความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว
6. การประเมินผลการฝึกอบรม และนำผลมาปรับปรุง	มี	ไม่มี	-	-	มี	10. มีแบบประเมิน 11. มีผลการประเมิน

มาตรฐานที่ 5.2 การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบคลุม และความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัวในพื้นที่เป้าหมาย

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. มีการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย ครอบคลุม และ ความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งก่อน และ หลังการฝึกอบรม	50% ของ ผู้ใช้บริการ	<25%	25.1-37.4%	37.5-49.9%	50%	1. มีแบบประเมิน 2. มีสรุปผลการประเมิน
2. มีการวางแผนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ระหว่าง ผู้ใช้บริการและผู้ฝึกอบรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. มีรายงานผลการประชุมร่วม 4. มีสรุปแผนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
3. มีการจัดปรับสื่อการสอนเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่	มี	ไม่มี	-	-	มี	5. มีแผนการปรับปรุงสื่อการสอน เทคนิคการสอน 6. มีผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหลังจากที่ได้ปรับปรุงแล้ว 7. มีแผนการนำข้อเสนอแนะมาวางแผนปรับปรุง

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
4. วิทยาการ/ผู้ฝึกอบรมมีประสบการณ์และผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว	100 % ของผู้ฝึกอบรม	<50%	50-74%	75-99%	100%	8. ประวัติวิทยากร/ผู้ฝึกอบรม
5. ผู้ให้บริการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องสิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว	100 % ของผู้ให้บริการ	<50%	50-74%	75-99%	100%	9. มีรายงานผลการฝึกอบรมเรื่องสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชายและความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว
6. การประเมินผลการฝึกอบรม และนำผลมาปรับปรุง	มี	ไม่มี	-	-	มี	10. มีแบบประเมิน 11. มีผลการประเมิน

มาตรฐานที่ 5.3 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลไกและภาคีเครือข่าย

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1. สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคีเครือข่ายการพัฒนาสตรี และครอบครัวในระดับจังหวัด	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. รายชื่อกลไก และ/หรือภาคีเครือข่ายด้านสตรี และครอบครัวที่มีการสร้างขึ้นใหม่ และได้รับการพัฒนาต่อยอดในแต่ละปี
2. การรวบรวมข้อมูลองค์กรเครือข่ายสตรี และครอบครัว ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน และจัดทำเป็นทำเนียบ	มี	ไม่มี	-	-	มี	2. บัญชีรายชื่อองค์กรเครือข่ายสตรี และครอบครัวที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ
3. การอบรมในเรื่องสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย และความเสมอภาคระหว่างเพศให้กับกลไก และเครือข่ายสตรี และครอบครัวที่เป็น	มี	ไม่มี	-	-	มี	3. หลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิทธิสตรี และบทบาทหญิงชาย และความเสมอภาคระหว่างเพศ 4. โครงการฝึกอบรม และผลการดำเนินงาน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
แกนนำในระดับจังหวัด						
4.ส่งเสริมให้มีเวทีสรุปบทเรียนร่วมกันระหว่างภาคเครือข่ายสตรี และครอบครัว รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่รับผิดชอบ	มี	ไม่มี	-	-	มี	5.รายงานสรุปผลการดำเนินงานการจัดเวทีสรุปบทเรียน
5. การถอดบทเรียนองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสตรี และครอบครัวที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี	มี	ไม่มี	-	-	มี	13. องค์ความรู้ที่มีการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดี
6. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี รวมทั้งข้อมูล สถานการณ์ของสตรี ครอบครัว และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศต่อสาธารณชน	มี	ไม่มี	-	-	มี	14. องค์ความรู้ที่มีการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดี มีการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เช่น Website, เอกสารสิ่งพิมพ์
7. การเพิ่มจำนวนเครือข่ายเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาก	30%	<10%	10-19%	20-29%	30%	5. มีสรุปจำนวนเครือข่ายในแต่ละปี ระบุเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

หมายเหตุ: ตัวชี้วัด 5.3 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลไกและภาคีเครือข่าย ยังไม่ต้องรายงานผลเนื่องจากยังไม่มีการดำเนินการ

มาตรฐานที่ 5.4 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรี ครอบครัวและความเสมอภาคระหว่างเพศ

มาตรฐานที่ 5.4.1 การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1.การพัฒนาความรู้และทักษะความชำนาญเฉพาะด้านของบุคลากร	มี	ไม่มี	-	-	มี	1. มีบุคลากรของหน่วยงานได้รับความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ ด้านสตรี และครอบครัว ความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการป้องกัน

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
2.การพัฒนาคุณภาพการให้บริการภายใน กรอบงานกรอบเวลาที่กำหนด	มี	ไม่มี	-	-	มี	และปราบปรามการค้าประเวณี 2.มีการพัฒนากระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มงาน/ฝ่าย 3.มีการกำหนดกรอบเวลาการให้บริการ และเปิดเผยค่าจ้างให้ผู้ให้บริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ 4.เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินงานได้ตามกรอบงาน กรอบเวลาที่กำหนด 5. มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการทำงานเป็นทีม (Team Building Competency) ให้สอดคล้องวัฒนธรรมองค์กร Core Value และ/หรือ Competency ขององค์กร 6.มีการรวมพนักงานเป็นทีมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และสามารถ การมีส่วนร่วมในกลยุทธ์หรือวัฒนธรรมองค์กรได้เป็นอย่างดี 7.มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมงาน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 8.หน่วยงานได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรที่มุ่ง สู่ความเป็นเลิศจากหน่วยงานภายนอกหรือกรมกิจการสตรีฯ
3.พัฒนาการทำงานเป็นทีม	มี	ไม่มี	-	-	มี	
4. การพัฒนาองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ	มี	ไม่มี	-	-	มี	

มาตรฐานที่ 5.4.2 การเป็นศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
1.สำรวจความต้องการในการเรียนรู้การพัฒนา สตรี และครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	1.ผลการสำรวจความต้องการ
2.บุคลากรที่รับผิดชอบมีเพียงพอ มีคุณภาพ (แนะนำให้ผู้ใช้บริการสามารถค้นคว้าความรู้ ได้ด้วยตนเอง,แนะนำการดำเนินงาน ช่วยเหลือ	100%ของ บุคลากรที่ รับผิดชอบ	<50%	50-74%	75-99%	100%	2.รายงานการพัฒนาความรู้ของบุคลากร 3.ผลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการการเรียนรู้

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
บำบัดฟื้นฟู ป้องกัน สตรี และครอบครัวได้)						
3.มีการจัดทำระเบียบและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ฯ	มี	ไม่มี	-	-	มี	4.ระเบียบและแนวทางการเข้าใช้บริการ
4.มีการจัดทำบันทึกการเข้าใช้งานการเรียนรู้ของศูนย์ฯ	มี	ไม่มี	-	-	มี	5.สรุปบันทึกการเข้าใช้บริการ
5.มีการประเมินความพึงพอใจการเข้าใช้บริการการเรียนรู้ของศูนย์ฯ	มี	ไม่มี	-	-	มี	6.ผลการประเมินความพึงพอใจ
6. ประชาสัมพันธ์ให้คนชุมชน และชุมชนอื่นเข้ามาใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	7.เอกสารการประชาสัมพันธ์ 8.บันทึกผลการประชาสัมพันธ์
7. มีฐานข้อมูลด้านสถานการณ์ของสตรีครอบครัว การถูกทารุณกรรม และการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ	มี	ไม่มี	-	-	มี	9.แหล่งที่เก็บข้อมูล และนำเสนอผลการเก็บข้อมูล
8. มีการจัดทำชุดการเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี และครอบครัว	มี	ไม่มี	-	-	มี	10.ชุดการเรียนรู้ ทุกประเด็นที่ต้องการเผยแพร่
9. มีการใช้เทคนิคการนำเสนอใช้สื่อประสม และกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา	มี	ไม่มี	-	-	มี	11. แสดงสื่อประสม ที่ใช้ทั้งหมด
10. มีบริการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้นด้วยตนเอง	มี	ไม่มี	-	-	มี	12.จากการตรวจสอบสถานที่/สอบถามเจ้าหน้าที่
11. มีสื่อสาธิต (ภาพ แผนภูมิ ทุนจำลองฯ) เพื่อนำเสนอกระบวนการให้บริการสตรีและครอบครัวของศูนย์ฯ	มี	ไม่มี	-	-	มี	13.จากการตรวจสอบสถานที่/สอบถามเจ้าหน้าที่
12. มีกิจกรรมที่นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อการแก้ไขปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิด	มี	ไม่มี	-	-	มี	14. ชุดการเรียนรู้ของแต่ละประเด็น

ดัชนีคุณภาพ	เกณฑ์	เกณฑ์การประเมิน				เอกสารหลักฐาน
		1	2	3	4	
						15. สรุปรายงานกิจกรรม
13. เป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยี ดิจิตอล เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับบริการสืบค้นผ่านเครือข่าย Internet	มี	ไม่มี	-	-	มี	16. ค้นคว้าด้วยตนเองจาก Internet
14. มีการจัดสภาพแวดล้อมให้อ่านง่ายต่อการเรียนรู้ สามารถสนใจให้ครอบครัว และชุมชนเข้ามาใช้บริการ	มี	ไม่มี	-	-	มี	17. จากการตรวจสอบสถานที่/ภาพถ่าย
15. ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ความรู้ และร่วมจัดกิจกรรม	มี	ไม่มี	-	-	มี	18. สรุปรายงานกิจกรรม 19. หนังสือเชิญร่วมกิจกรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของ สค. เน้นให้มีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ความคิดเห็นของผู้บริหารและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานศูนย์ฯ สภาพปัญหา ด้านสตรี และครอบครัวด้านต่าง ๆ มีการกำหนดภารกิจของศูนย์ฯ ซึ่งตอบสนองต่อปัญหาด้านสตรี และ ครอบครัวในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 8 แห่ง ในอนาคต การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรี และครอบครัวเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) ทั้งการวิจัยเอกสาร (Document research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งมีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่ออันดับความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว

1.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาจากศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและ ครอบครัวจังหวัดสงขลา รองลงมาศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดชลบุรี และศูนย์เรียนรู้ การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดนนทบุรีตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นข้าราชการ รายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาท เป็นผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐ

- 1.2) สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และปัญหาครอบครัว โดยภาพรวมของประเทศไทย 5 อันดับ

(1.2.1) ปัญหาสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และปัญหาครอบครัว ในภาพรวม ประกอบด้วย 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการ ประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาครอบครัวในภาพรวม คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การเข้าถึงบริการทางสังคม 3) อบายมุขในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย สำหรับปัญหาครอบครัว ได้แก่ การเสริมสร้าง ทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

- (1.2.2) สถานการณ์ปัญหาของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และปัญหา ครอบครัว แยกตามตามศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง

1. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย

ปัญหาของสตรีฯ คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน 3) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย ปัญหาครอบครัว ได้แก่ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง 2) อบายมุขในครอบครัว 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรมีหน่วยงาน/ศูนย์พัฒนา/บริการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในระดับตำบล ประเด็นครอบครัวที่สำคัญ คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

2. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ กับปัญหาครอบครัว คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) อบายมุขในครอบครัว และ 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรมีการส่งเสริมการศึกษาให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

3. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จังหวัดลำปาง

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การถูกล่วงละเมิดทางเพศและ 3) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ปัญหาครอบครัว คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) อบายมุขในครอบครัวและ 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรเสริมทักษะอาชีพ จำนวน 19 คน ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

4. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนากา จังหวัดขอนแก่น

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี ปัญหาครอบครัว คือ 1) ความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง และ 3) อบายมุขในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรเสริมทักษะอาชีพ ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

5. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ

ปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาครอบครัว คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) อบายมุขในครอบครัว ซึ่งเท่ากับครอบครัวแตกแยก/หย่าร้างและ 3) ความรุนแรงในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรเสริมทักษะอาชีพ ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

6. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาครอบครัว คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) อบายมุขในครอบครัว และ 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหามีประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

7. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาครอบครัว คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) อบายมุขในครอบครัว และ 3) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหามีประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

8. ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา

ปัญหาของสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด คือ 1) ปัญหาความยากจน/

ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ 3) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย ปัญหาครอบครัว คือ 1) ความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้างและ 3) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นสตรีที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมการศึกษาให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย ปัญหาครอบครัว คือ ควรเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด

1.3) ความต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวดำเนินกิจกรรม/โครงการ 3 อันดับแรก ในภาพรวม คือ 1) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคม 2) การสนับสนุน ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว และ 3) การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (การฝึกอบรมในศูนย์ฯ)

1.4). ความต้องการมากที่สุดที่ให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง ดำเนินกิจกรรม/โครงการ มีดังนี้

จังหวัดเชียงราย: การเป็นศูนย์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ กฎหมาย และสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว

จังหวัดลำพูน: การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว

จังหวัดลำปาง: การสนับสนุน ส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ

จังหวัดขอนแก่น: การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว

จังหวัดศรีสะเกษ: การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน

จังหวัดนนทบุรี: การสนับสนุน ส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ

จังหวัดชลบุรี: การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว

จังหวัดสงขลา: การสนับสนุน ส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ

2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้อำนวยการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาสตรี และครอบครัว
ของศูนย์เรียนรู้ฯ: ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
ศูนย์การเรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวจังหวัด เชียงราย	1.องค์กรท้องถิ่นมุ่งเน้นด้านการสร้างรายได้เสริม ให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ไม่มีงานประจำ 2.การส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมให้กับกลุ่ม แม่บ้านที่ไม่มีงานประจำ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้ ครอบครัวมากขึ้น	1.กำหนดมาตรฐานการทำงานและ งบประมาณที่ตอบสนองต่อการกิจใหม่
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระ เกียรติ72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน	1.ระบบกลไกขององค์กรท้องถิ่นในการพัฒนา อาชีพและคุณภาพชีวิต 2.ความได้เปรียบจากสัมพันธภาพกับหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่	1.ตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ ครอบคลุมและสอดคล้องกับภารกิจของ กรมฯ 2.การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ 3.กำหนดมาตรฐานการทำงานและ งบประมาณที่ตอบสนองต่อการกิจใหม่
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง	1.ระบบกลไกขององค์กรท้องถิ่นในการพัฒนา อาชีพและคุณภาพชีวิต 2.ความได้เปรียบจากสัมพันธภาพกับหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ 3.มีการประสานงานภาครัฐในการช่วยเหลือ ศูนย์ฯมีการทำงานในการลงพื้นที่เป็นประจำ แต่ มีอุปสรรคในเรื่องของอัตรากำลังในการทำงาน 3.2 ศูนย์ฯ ยังให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพ และมีการทำงานเชิงรุกโดยพัฒนาฝีมือเพื่อสร้าง รายได้ศูนย์ฯยังคงมีการส่งเสริมทางด้านอาชีพ แต่มีการทำงานเชิงรุกมากขึ้น โดยใช้หลากหลาย ช่องทาง เช่น การประสานกับหน่วยงานที่มีความ ต้องการในการอบรมเพื่อสร้างอาชีพ 4.องค์กรท้องถิ่นมุ่งเน้นด้านการสร้างรายได้เสริม ให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ไม่มีงานประจำ การส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมให้กับกลุ่ม แม่บ้านที่ไม่มีงานประจำ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้ ครอบครัวมากขึ้น 5.พัฒนาความรู้แก่บุคลากร	1. ตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับภารกิจ ของกรมฯ 2 การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ 3 กำหนดมาตรฐานการทำงานและ งบประมาณที่ตอบสนองต่อการกิจใหม่

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวระดับ จังหวัดขอนแก่น	1.ศูนย์เรียนรู้ฯ ใช้จุดแข็งของการฝึกอาชีพด้วย หลักสูตรที่หลากหลายซึ่งเป็นภารกิจเดิม และ เป็นภารกิจหลักในการพัฒนาสตรี และครอบครัว 2.ศูนย์เรียนรู้ฯ พัฒนาตนเองสู่ภารกิจใหม่ด้วย การทำงานเชิงรุกออกไปในชุมชนโดยใช้การ ฝึกอาชีพเป็นเครื่องมือนำทาง 3.ผู้นำของศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นบุคคลหลักที่มี บทบาทนำพาบุคลากรให้เข้าใจ และปฏิบัติงาน ตามภารกิจเดิม และภารกิจใหม่ด้วยการสร้าง ความเข้มแข็งของการฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งเป็น ภารกิจเดิมให้มากขึ้นพร้อมกับออกแบบงานตาม ภารกิจใหม่ด้วยการต่อยอดการฝึกทักษะอาชีพ ในชุมชน 4.หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนสตรีผู้นำดำเนิน กิจกรรมการพัฒนาสตรี และครอบครัวระดับ จังหวัด 5.การพัฒนาสตรี และครอบครัวจะทำงานด้วย การประสานเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน	1.การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและ ไม่ซ้ำซ้อน 2.การวางแผนที่เดินทาง (Road map) และสร้างความเข้าใจถึงระบบบริหาร จัดการศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อให้บุคลากรระดับ ต่างๆ เข้าใจ และเดินตามทิศทางที่วางไว้ได้ อย่างถูกต้อง 3.การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ ให้ครอบคลุม ไม่เฉพาะสตรีด้อยโอกาส และการฝึกอาชีพ 4.การสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยศูนย์ฯ เป็นแกนกลางในการกระตุ้น ขับเคลื่อน และขยายเครือข่ายการทำงาน 5.การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทุกระดับ เข้าใจความหมายของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ตรงกัน 6.การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่สนับสนุนให้การทำงานบรรลุภารกิจใหม่ 7.การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้สตรีและ ครอบครัวให้เป็นที่รู้จัก
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ศรีสะเกษ	1 ศูนย์ฯ ใช้จุดแข็งของการฝึกอาชีพซึ่งเป็น ภารกิจเดิมเป็นฐานในการพัฒนาสตรี และ ครอบครัว 2. ศูนย์ฯ ปรับการจัดการเรียนการสอนให้ คู่ขนานและเทียบเคียงได้กับระบบการศึกษา แบบทางการ 3 ศูนย์ฯ ยังคงให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพ และทำงานเชิงรุกเพิ่มเติมด้วยการเสริมศักยภาพ สตรี และครอบครัวให้เข้มแข็งตามภารกิจใหม่ 4 ศูนย์ฯ ดำเนินการพัฒนาสตรี และครอบครัว ด้วยการประสานการทำงานลักษณะเครือข่าย	1.ควรมีการประจักษ์ร่วมกันกับหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจ ภารกิจที่แต่ละฝ่ายมีและหาทางประสาน ความร่วมมือให้ทำงานร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ 2.การทำความเข้าใจความหมายและ กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของการเป็น ศูนย์ฯ ระบบงาน และการปฏิบัติของ ตนเอง รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องกับ หน่วยงานอื่น และกลุ่มเป้าหมายได้อย่าง ถูกต้องเพื่อวางแผนการบริหารบุคลากร

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาด้านสตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
	อย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐบนข้อจำกัดของระเบียบในการทำงาน ปริมาณงานจำนวนมาก และจำนวนบุคลากรที่จำกัด 5. ภาคประชาสังคมดำเนินการพัฒนาสตรี และครอบครัวในลักษณะเครือข่าย ทำงานคู่ขนาน และเสริมหนุนการทำงานของศูนย์ฯ 6. ผู้นำของศูนย์ฯ เป็นบุคคลหลักที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาบุคลากรในศูนย์ให้คงไว้ซึ่งการฝึก และขยายการฝึกอาชีพซึ่งเป็นจุดแข็งเดิมที่มี และพาขับเคลื่อนไปสู่ภารกิจใหม่ 7 หน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาสตรี และครอบครัวในลักษณะคู่ขนาน และเสริมหนุนการทำงานของศูนย์ฯ	งบประมาณ และการจัดการได้อย่างถูกต้อง 3.การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ให้ครอบคลุม เหมาะกับบริบทพื้นที่ที่รับผิดชอบ ไม่เฉพาะสตรีด้อยโอกาส และการฝึกอาชีพ 4.การสร้างเครือข่ายการทำงานไปยังภาคเอกชน โดยศูนย์ฯ เป็นแกนกลางในการกระตุ้นขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายการทำงาน 5.การวางกรอบอัตรากำลัง พัฒนาศักยภาพ จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุนของกรมกิจการสตรีฯ ที่ชัดเจนให้ศูนย์ฯ ดำเนินการตามภารกิจใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ 6.การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จัก 7.การกำหนดมาตรฐานการทำงาน และงบประมาณที่ตอบสนองต่อภารกิจใหม่ 8.การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง 9.การกำหนดภารกิจของกรมกิจการสตรีฯ ให้ชัดเจนทั้งภารกิจเฉพาะและภารกิจที่ต้องบูรณาการกับหน่วยงานในกรมฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ความช่วยเหลือในฐานะพี่เลี้ยง 10.เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้นแบบของการพัฒนาสตรี และครอบครัว

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหา สตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี	1.หน่วยงานภาครัฐเป็นหลักในการดำเนินการหรือช่วยแก้ไขปัญหา โดยเน้นแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือทำงานเชิงรับมากกว่ารุกไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2.หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนให้มีทักษะการทำอาชีพเบื้องต้น เมื่อมีการรวมกลุ่มของสตรีตามเงื่อนไข 3.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการทำงานเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเป็นหลัก 4.การฝึกอาชีพโดยหน่วยงานท้องถิ่นเป็นเพียงการพัฒนาทักษะฝีมือเบื้องต้นที่ยังไม่สามารถต่อยอดไปประกอบอาชีพด้วยตนเองได้	1.การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ 2.การเพิ่มการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน 3.การใช้และแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่มีระหว่างหน่วยงาน 4.การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น 5.การสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยศูนย์ฯ เป็นแกนกลางในการกระตุ้น ขับเคลื่อน และขยายเครือข่ายการทำงาน 6.การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง 7. การประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงาน เพื่อวางแผนการทำงานเชิงรุกโดยมีศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นศูนย์กลางประสานงานการทำงานด้านสตรีและครอบครัวให้กับหน่วยงานในพื้นที่ 8.การให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับศูนย์เรียนรู้ฯ 9.การตีโจทย์กลุ่มเป้าหมายตามภารกิจใหม่ ให้ครอบคลุม ไม่เฉพาะสตรีด้อยโอกาส และการฝึกอาชีพ 10. การกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ครอบคลุมภารกิจและกลุ่มเป้าหมาย
ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระ	1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา/แก้ไขปัญหาด้านสตรี และครอบครัว โดยเฉพาะภาครัฐ ยังคงให้ความสำคัญกับการประสานงานเพื่อฝึก	1.การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น 2.ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรเป็นหน่วยงานกลาง

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาด้านสตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
เกียรตินี้สมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี	ทักษะอาชีพ แม้ศูนย์เรียนรู้ฯ จะเปลี่ยนภารกิจใหม่ และมองว่าภารกิจใหม่อาจทำให้การประสานงานเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพเปลี่ยนแปลงไป 2.ศูนย์เรียนรู้ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันบนความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่มีมานานมากกว่าความสัมพันธ์แบบทางการ และบุคลากรของแต่ละหน่วยงานที่มีจำนวนจำกัด หรือมีประสบการณ์เฉพาะที่ยังไม่เพียงพอ 3.ศูนย์เรียนรู้ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาอาชีพให้สตรี และครอบครัว ด้วยหลักสูตรที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้พร้อมๆ กับการสร้างกิจกรรมให้สตรี และครอบครัวตามภารกิจใหม่ 4.หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนให้สตรีมีทักษะการทำอาชีพเบื้องต้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของสตรีตามเงื่อนไขที่กำหนด	หรือพี่เลี้ยงที่สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ หรือแหล่งเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบและกลุ่มเป้าหมาย 3.การปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ต้องเป็นไปตามภารกิจอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ 4.การกำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานมาจากส่วนกลางที่ชัดเจน 5.การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้การทำงานบรรลุภารกิจใหม่ 6.การพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลเกี่ยวกับสตรี และครอบครัว เพื่อใช้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์เรียนรู้ฯ และของหน่วยงาน 7.การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ซ้ำซ้อน 8.การกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนทั้งระยะสั้น และระยะยาวที่ครอบคลุมภารกิจ และกลุ่มเป้าหมาย 9.การประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา	1.ความได้เปรียบจากสัมพันธ์ภาพกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่ 2.หน่วยงานท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนให้มีทักษะการทำอาชีพเบื้องต้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของสตรีตามเงื่อนไขที่กำหนด 3.บทบาทของศูนย์ฯ ต่อการพัฒนาสตรี และครอบครัวในพื้นที่	1.การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้เห็นภาพการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองภารกิจของตนเอง ความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง 2.เพิ่มบทบาทการเป็นพี่เลี้ยงทางด้านวิชาการ 3.การประชุมปรึกษาระหว่างหน่วยงานเพื่อวางแผนการทำงานเชิงรุกโดยมีศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นศูนย์กลางประสานการทำงานด้านสตรีและครอบครัวให้กับ

ศูนย์เรียนรู้ฯ	ระบบกลไกการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัว	ความคาดหวัง/ต้องการแก้ไข
		หน่วยงานในพื้นที่ 4.การสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม 5.ควรมีการประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ 6.การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความคิดเห็นของเครือข่ายและแกนนำชุมชนต่อการพัฒนาสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้ฯ:

ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
1.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัดเชียงราย	เชียงราย (1) อปท.มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เด็ก และสตรี (2) ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในองค์กรต่างๆ เพิ่มขึ้น (3) มีโอกาสได้ทำงานกับหน่วยงานภาครัฐกิจขนาดใหญ่ (4) มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะข้าราชการเกษียณแล้ว (5) การกำหนดพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีทุนมากขึ้น และมีอิสระทางความคิด แพร่ (6) สตรีมีส่วนร่วมในทุกงาน	เชียงราย - แพร่ (1) สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป งานภาคการเกษตรไม่มีลูกหลานสืบทอด (2) การจัดกิจกรรมโครงการไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ กิจกรรมโครงการใช้ระยะเวลาจัดยาว แต่คนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา (3) การจัดกิจกรรมโครงการไม่ต่อเนื่อง (4) ควรให้พื้นที่จัดการปัญหาเอง โดยเราหนุนเสริม หากพื้นที่มีทีมสหวิชาชีพจัดการได้เองก็จะดีมาก (5) ทีมงานไม่เข้มแข็ง ควรต้องมีการพัฒนาและต่อยอดอย่างต่อเนื่อง (6) ชาวบ้านไม่กล้าทดลองงานใหม่ๆ วิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย (7) พื้นที่บนดอย ยังมีปัญหาความเข้าใจของสามี ในการให้ภรรยาเข้ามาร่วมกิจกรรม (8) ไม่มีค่าตอบแทนสำหรับผู้เข้ามาเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งๆ ที่ เขาขาดรายได้ (9) งบประมาณในการซ่อมยังไม่ถึงผู้ที่ยากจน

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
		และผู้ที่เกี่ยวข้องโอกาสบางคน
2.ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวเฉลิมพระ เกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ จังหวัดลำพูน	ลำพูน (1) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ แก้ปัญหาสังคม (2) มีสภาผู้นำในชุมชน กลุ่มจิตอาสา และเวที ชุมชน (3) กลุ่มอาชีพได้รับการสนับสนุนอย่างดี มีกระบวนการเรียนรู้ และองค์ความรู้ในการ ทำงาน (4) มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคี เครือข่าย ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลปัญหาแต่ละ พื้นที่ (5) จังหวัดมีการแต่งตั้งคณะทำงานลำพูนทีม เพื่อรายงานสถานการณ์ด้านสังคมของจังหวัด เชียงใหม่ (6) มีภาคีเครือข่ายในการบูรณาการงานร่วมกัน โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดของ พม. ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย (7) ศพค. เดิมที่ตั้งแล้ว เข้มแข็งและชัดเจนใน การทำงาน (8) มีการลงพื้นที่พูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นที่ยัง ไม่เห็นความสำคัญของงาน ศพค. (9) ผู้บริหารท้องถิ่นบางพื้นที่เข้าใจและให้ความ สนใจงานด้านสตรี และครอบครัว (10) การขยายผลโครงการหลวงเข้ามาสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการตั้งกลุ่มอาชีพ และ มีหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ	ลำพูน (1) ท้องถิ่นถูกตรวจสอบจาก สตง. (2) บางกลุ่มอาชีพขาดตลาดในการจำหน่าย สินค้า สินค้าบางอย่างมาตรฐานยังไม่คงที่ และยังไม่สามารถต่อยอดได้ (3) บางกลุ่มอาชีพขาดผู้สืบทอดงานด้าน อาชีพ (4) บางกลุ่มอาชีพเวลาส่งงานตรงกับช่วง อาชีพหลัก (5) อาสาสมัครขาดองค์ความรู้ บางที่ เจ้าหน้าที่ไม่ให้ความร่วมมือ และเครือข่ายไม่ สามารถให้คำปรึกษาชาวบ้านในเรื่องของสิทธิ ได้ เชียงใหม่ (7) ยังไม่เห็นภาพการบูรณาการงานด้านสตรี และครอบครัว (8) ในพื้นที่สูง ศพค. ยังเกิดน้อย (9) เจ้าหน้าที่ของ ศพค. แต่ละพื้นที่ มีศักยภาพที่ไม่เท่ากัน (10) กรรมการ ศพค. สวมหมวกหลายใบ จิตอาสายังน้อย (11) ข้อจำกัดในการอุดหนุนงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมให้กับผู้ที่มีสัญชาติไทย (12) ไม่มีอาชีพเสริมที่รองรับให้กับกลุ่มผู้ขาย (13) พื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท คนไปทำงานข้าง นอก ทำให้ขาดคนร่วมกิจกรรม
3.ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและ ครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปาง	ลำปาง (1) มีจิตอาสาด้านสตรีและเด็กจำนวนมาก (2) พื้นที่ที่มีภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดได้ แต่การ ถ่ายทอดยังมีน้อย หน่วยงานต้องไปจุดประเด็น (3) ศูนย์เรียนรู้ฯ รู้ถึงบริบทการทำงานในพื้นที่ (4) มีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่มที่เข้มแข็ง และกำลัง	ลำปาง (1) ชุมชนมีความรู้ แต่ยังขาดวิธีการดึง องค์ความรู้ออกมา (2) ผู้ที่ทำงานในพื้นที่ไม่มีค่าตอบแทน และ คนทำงานยังเป็นกลุ่มเดิม (3) ผู้หญิงยังไม่สนับสนุนกันเอง ยังขี้อาย และ

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
	พยายามเน้นไปที่เยาวชนมากขึ้น (5) มีสมาชิกสตรี และสมาชิกครอบครัวทุกอำเภอ พิจิตร (6) คนยังมีความรักความสามัคคี มีความช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน (7) กลุ่มอาชีพในพื้นที่มีความเข้มแข็ง แต่ต้องเพิ่มความรู้อย่างขึ้น (8) จุดแข็งของเรามีเยอะแต่ถูกจำกัดด้วยหน่วยงานของรัฐเรามีองค์กรที่มีงบประมาณสนับสนุนงบประมาณของ สปสช. เป็นจุดแข็ง	มักจะนินทาตัวเอง (4) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนที่ดี แต่ในทางกลับกัน ก็ทำให้มีหนี้เพิ่มขึ้น (5) งบประมาณจากภาครัฐ มักมาช่วงที่ชาวบ้านประกอบอาชีพหลัก (6) ขาดตลาดในการขายสินค้าของกลุ่มอาชีพ (7) สตรียังไม่ค่อยมาเข้าร่วมโครงการที่ให้ความรู้แก่สตรี (8) กลุ่มต่างๆ รวมตัวกันเฉพาะกิจเพื่อกู้เงิน (9) การส่งเสริมอาชีพของท้องถิ่นถูกตรวจสอบจาก สตง. (10) รัฐยังขาดตัวเลขของกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และควรต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข่าวสารสู่กลุ่มต่างๆ (11) ยังขาดการให้ความรู้เพื่อการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ (12) ยังขาดเวทีถอดบทเรียนการทำงานของภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ฯ (13) ชาวบ้านยังใช้ช่องทางในการของบประมาณจากภาครัฐได้น้อย (14) การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ยกระดับ และทุกหน่วยทำเรื่องซ้ำๆ กัน พิจิตร (15) ปัญหาด้านรายได้ของแต่ละครอบครัวทำให้ชาวบ้านไม่สามารถช่วยเหลือกันได้ (16) มีบริษัทเอกชนที่ผูกขาดการรับผลผลิตทางการเกษตรจากชาวบ้านบางราย (17) มีงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ ที่พร้อมให้การสนับสนุน แต่ถูกตรวจสอบจาก สตง. ทำให้การทำงานถูกจำกัด
4.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัววัดนาภา	ขอนแก่น (1) ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถสร้างเครือข่ายในพื้นที่ได้	ขอนแก่น (1) การฝึกอาชีพไม่มีการตลาดรองรับ (2) การทำงานยังเข้าไม่ถึงระดับหมู่บ้าน อปท.

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
จังหวัดขอนแก่น	(2) งบประมาณการฝึกอาชีพส่วนใหญ่พึ่งพาตัวเองได้ (3) มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในเครือข่ายองค์กรภาคีเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงการหย่าร้าง และยาเสพติด มีเคสที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง (4) กลุ่มสาขาวิชาชีพจะมีการประชุมร่วมกันทุกเดือน (5) หน่วยงานภาครัฐการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัววางไว้ (6) เวทีสมาชิกครอบครัวมีระเบียบ และทิศทางการทำงานชัดเจน (7) การทำงานของศพค. พบว่าบริบทของพื้นที่ภาคอีสาน มีความเอื้ออาทรกันระหว่างเพื่อนบ้าน (8) พมจ.ให้การสนับสนุนท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะนโยบายให้ผู้สูงอายุรวมกันทำอาชีพ อุดรธานี (9) ความมีจิตสาธารณะ และการสร้างการมีส่วนร่วมตามความถนัดและทักษะ โดยหาแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน (10) เครือข่ายสตรีทุกองค์กรของจังหวัดเข้มแข็ง มีการจับกลุ่มอย่างหนาแน่น มีจิตใจเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยวและแน่วแน่ ในการช่วยเหลือภาครัฐ เพื่อทำงานด้านสตรี และครอบครัวอย่างจริงจัง	จึงต้องร่วมมือด้วย (3) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวทำแผนยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัด แต่ไม่มั่นใจว่า สค. มีการต่อยอดในการตั้งงบประมาณให้หรือไม่ จึงไม่กล้าทำแผนโดยภาพรวมของคณะอนุกรรมการ เพียงแต่เห็นชอบในแผนที่ส่วนราชการเสนอเข้ามาให้ความเห็นชอบเท่านั้น (4) แต่ละภาคส่วนมีแต่คนเดิม กระบวนการคิดแบบเดิมๆ ซึ่งไม่ได้มองบริบทของพื้นที่ตนเอง (5) เงินหนึ่งหมื่นบาทที่ ศพค. ได้รับ ไปจัดกิจกรรมไม่สามารถทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องหรือสร้างความยั่งยืนได้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ยังติดปัญหาต้องเบิกจ่ายเงินภายในไตรมาส ทำให้โครงการก็ถูกจำกัด (6) อาสาสมัครที่ทำงานให้ ศพค. ไม่มีค่าตอบแทน (7) โครงสร้างของ ศพค. ยังขาดความหลากหลาย และมีการเกี่ยงงานกัน บทบาทหน้าที่จึงตกมาที่ผู้รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น (8) ขาดการเก็บข้อมูลยาเสพติดในชุมชน (9) มีการเฝ้าระวังอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นแทบจะทำภารกิจอะไรไม่ได้ (10) บุคลากรของ พมจ.และท้องถิ่นมีน้อย ตลอดจน พมจ. มีความหลากหลายของเนื้องานมาก และยังขาดการเชื่อมโยงสู่ระดับพื้นที่ ถ้า พมจ.ไม่สนับสนุนงบประมาณ หรือ อปท. ไม่ให้ความสำคัญ ก็ไม่สามารถดำเนินการกิจได้ (11) งานด้านความรุนแรงในครอบครัว มีทั้งเชิงรับและเชิงรุก และมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการแข่งงานกัน

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
		(12) การได้รับงบประมาณด้านอาชีพ แล้วมาตั้งกลุ่มรองรับภายหลัง จะมีความเข้มแข็งน้อยกว่ากลุ่มอาชีพที่มีอยู่แล้ว และมาขอสนับสนุนงบประมาณ อุดรธานี (13) สังคมไม่ยอมรับ และสตรีไม่สนับสนุนกัน (14) เจ้าหน้าที่น้อย บางครั้งประสานงานด้านสตรีไม่ทั่วถึงในบางอำเภอ (15) บางกลุ่มอาชีพไม่มีการต่อยอด (16) ท้องถิ่นขาดงบประมาณ และถูกตรวจสอบจาก สตง. (17) การทำงานสตรีไม่มีค่าตอบแทน
5.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ (1) มีผู้นำผู้บริหารสตรีที่มีความเข้มแข็ง ผู้นำขับเคลื่อนงานได้อย่างจริงใจ แน่วแน่มั่นคง และมีสายสัมพันธ์ที่ดี (2) มีเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง (3) มีการเคลื่อนไหวในประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่นยาเสพติด การตั้งครรภ์ เหล้า เป็นต้น อุบลราชธานี (4) อสม. ผู้หญิงเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่ง ในการดำเนินงานด้านครอบครัว (5) พื้นที่มีการทำงานที่ผสมผสานอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่เข้าด้วยกัน (6) ความมีจิตอาสา (7) มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง และมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ (8) มีตำบลต้นแบบจากทางยูนิเซฟที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในเด็ก (9) มีหน่วยงานที่เป็นแกนนำซึ่งมีนักจิตวิทยาและพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญ (10) คนในชุมชนให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ	ศรีสะเกษ (1) การพัฒนาในปัจจุบันไม่ถูกจุด เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ได้พัฒนาจิตใจเลย อุบลราชธานี (2) ปัญหาในครอบครัวและเป้าหมายในการแก้ไขยังช้าซ้อน ยังพบเคสที่มีปัญหา (3) การทำงานของหน่วยงานราชการ ยังเข้าไม่ถึงเคส (4) การทำงานยังขาดการมีส่วนร่วม ควรให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น (5) คนทำงานมีจำกัด รวมถึงงบประมาณก็มีจำกัด (6) พื้นที่ไม่ทราบถึงการทำงาน จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่ทราบด้วย

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
6.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตริและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี	นนทบุรี (1) มีหน่วยงานภาคเอกชนจำนวนมาก (2) มีทรัพยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลากร และมีทุน โดยเฉพาะทุนฝักอาชีพ (3) ผู้หญิงเข้ามาฝึกอบรมในองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น นครปฐม (4) ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มสตรีมาโดยตลอด มีการทำงานลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สิงห์บุรี (5) มีอาสาสมัครเต็มทุกพื้นที่ สตรีมีภูมิปัญญาดี และมีบทบาทสำคัญและเข้าไปอยู่ในทุกกิจกรรม (6) สังคมมีความเอื้ออาทรและจริงใจต่อกัน ผู้หญิงกล้าทำกล้าแสดงออก เป็นผู้นำและเป็นที่ยอมรับของสังคม	นนทบุรี - นครปฐม (1) ผู้หญิงบางคนยังขาดความรู้ ยังไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม (2) การไม่เข้าใจบทบาทการทำงานระหว่างท้องที่และท้องถิ่น และบทบาทยังทับซ้อน (3) ท้องถิ่นถูกตรวจสอบจากสดง. (4) ยังขาดความร่วมมือกันในกลุ่มคน คนสนใจแต่ปากท้อง (5) ความยากจนเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาศตริและครอบครัว และปัญหา ยาเสพติดแก้ยังไม่ได้ สิงห์บุรี (6) ผู้หญิงบางส่วนออกมาทำงานข้างนอกน้อย มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันน้อย เนื่องจากมีการะับผิดชอบมาก เกิดการแย่งชิงตัวคนที่ทำงานกัน (7) คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่เป็นสตรี ไม่มีคำตอบแทน (8) การไม่มีส่วนร่วมในชุมชน กิจกรรมไม่ทั่วถึง
7.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาศตริและครอบครัวเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 36 พรรษา จังหวัดชลบุรี	ชลบุรี (1) ศพค. มีคำสั่งแต่งตั้งและมีระเบียบชัดเจน ทำให้ ศพค. เป็นส่วนหนึ่งใน อปท. จะช่วยเสริมการดำเนินงานของ พม. (2) อปท. มีงบประมาณส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาศตริและชุมชน (3) เครือข่าย อพม. กลุ่มสตรีและพัฒนาชุมชนในระดับพื้นที่มีความเข้มแข็ง ทุก อปท. มีงบประมาณสนับสนุน (3) กำหนดผู้ใหญ่บ้านประชุมเป็นประจำเพื่อขับเคลื่อนงาน	ชลบุรี (1) ชาวบ้านที่เข้ามาทำงาน สวมหมวกหลายใบ และไม่ค่อยมีความรู้เรื่องกฎหมาย (2) ในภาคอุตสาหกรรม อปท. ยังเข้าไม่ถึงสมุทรปราการ (3) ยังขาดเจ้าภาพหลักในประเด็นการพัฒนาสตรี และครอบครัว ต้องทำให้แต่ละกลุ่มเกิดการเชื่อมโยง (4) ท้องถิ่นถูกตรวจสอบจาก สดง. (5) ท้องถิ่น และ พมจ. ยังขาดการร่วมมือกันเท่าที่ควร

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
	(5) พช. และพม. ขับเคลื่อนไปด้วยกัน สมุทรปราการ (6) บางพื้นที่มีเครือข่าย และส่งข่าวสารทั่วถึง มีหน่วยงานที่เข้มแข็งและส่งเสริมอาชีพ และได้รับความร่วมมือในพื้นที่ (7) บางพื้นที่มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ให้กู้ยืมเพื่อทำอาชีพ และจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน (8) บางกลุ่มอาชีพมีเครือข่าย และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (9) มีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนจำนวนมาก ที่เกื้อหนุนการทำงานในพื้นที่ ปราจีนบุรี (10) มีเครือข่ายในการทำงานหลายภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐทั้งท้องถิ่นและท้องที่จากหลายกระทรวง	ปราจีนบุรี (6) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีงบประมาณไม่ต่อเนื่อง ทำให้ขาดการต่อยอดหลังการฝึกอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพจึงไม่เข้มแข็ง (7) คนยากจนเข้าไม่ถึงกลุ่มอาชีพ เพราะเขียนโครงการไม่ได้ (8) ข้อจำกัดในเกณฑ์การพิจารณางบประมาณด้านอาชีพของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เนื่องจากมีการพิจารณาในภาพรวมของตำบล หรืออำเภอ ไม่ได้พิจารณาเป็นรายกลุ่ม (9) การเปลี่ยนผ่านงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจากสำนักนายกรัฐมนตรีมาให้กับพัฒนาชุมชน ทำให้งบประมาณหยุดชะงัก (10) ปัญหายาเสพติดยังไม่มีการรวมตัวแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง (11) เศรษฐกิจ ความยากจนและความต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้น เป็นปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสตรีและครอบครัว (12) หลายครอบครัวมีทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับการดูแลเด็ก โดยเฉพาะเรื่องเพศ
8.ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสงขลา	สงขลา (1) บางพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสตรีดีมากมีความพร้อมทั้งด้านเวลาและร่วมมือ (2) พื้นที่ที่การเมืองไม่รุนแรง พื้นที่จะมีความสงบ พื้นที่กับท้องที่ยังประสานงานกันได้อยู่ มีผู้บริหารและองค์กรสนับสนุนที่หลากหลาย (3) บางพื้นที่มีแผนงานพัฒนาสตรี โดยใช้ ศพค. เป็นองค์กรหลัก ในการทำงาน (4) บางพื้นที่ที่เป็นชุมชนมุสลิม มีกลุ่มสตรีที่เป็นแกนนำ และได้รับการยอมรับจากชุมชน คนมุสลิมสามารถนำหลักศาสนามาบำบัด	สงขลา (1) ท้องถิ่นมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานน้อย หากเทียบกับงานที่ต้องรับผิดชอบที่มีจำนวนมาก ทำให้สตรีขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยะลา (2) แต่ละองค์กรยังต่างคนต่างทำงาน ไม่ว่าจะ พมจ. พัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น (3) กลุ่มเป้าหมายยังไม่ขยาย งบประมาณกับจำนวนคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายยังไม่สอดคล้องกัน จึงอยู่ที่การจัดการว่าท้องถิ่นจะทำอย่างไรในการขับเคลื่อนพัฒนาครอบครัวได้

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
	กับครอบครัวและแก้ไขปัญหาสังคมได้ ยะลา (5) องค์การทางศาสนาอิสลามและโต๊ะอิหม่าม มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และคนด้อยโอกาส สตูล (6) กลุ่มสตรีมีความตั้งใจในการทำงาน ความสามัคคี ความร่วมมือและการรวมตัวอย่างเข้มแข็ง (7) องค์การสาธารณประโยชน์มีผู้หญิงทำงานอยู่มากที่เป็นจิตอาสา (8) การถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา (9) มีทุนอยู่ในชุมชน และมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้	(4) กลุ่มอาชีพยังขาดงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น (5) การทำงานต้องเจาะลึกถึงระดับตำบล และหมู่บ้าน ซึ่ง พมจ. อาจจะยังเข้าไม่ถึง ควรแจ้งให้ทาง อปท. รับทราบถึงกิจกรรมโครงการต่างๆ บ้าง (6) การประชุมแต่ละครั้ง ไม่มีงบประมาณอาหารว่าง การจัดสรรงบประมาณจัดกิจกรรมที่ให้ไปไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่เกิดความเข้มแข็ง (7) การทำงานของเครือข่ายสตรี ควรต้องทำงานผ่าน พมจ. หรือ อปท. สตูล (8) การมองว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ไม่ค่อยสนับสนุนผู้หญิงในทางการเมือง (9) ปัญหาเศรษฐกิจที่ถดถอยและความยากจนทำให้คนที่เคยเป็นแกนนำหรือจิตอาสาที่มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือเริ่มถอยตัว (10) การขาดงบประมาณสนับสนุน หากต้องนำผลิตภัณฑ์ไปขอการรับรองจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งต้องมีค่าธรรมเนียมในการดำเนินการ (11) ชาวบ้านให้ความสนใจในการทำอาชีพเสริมดีขึ้น แต่ยังไม่ได้เป็นอาชีพหลัก การฝึกอาชีพยังไม่ได้จริงจังและต่อเนื่อง (12) สตรีบางส่วนยังไม่มีความเข้มแข็งและความรู้เพียงพอ ในการเลี้ยงลูก ยังมีการตามใจลูก (13) ชุมชนยังมองว่าต้องพึ่งพาภาครัฐ จึงขาดการพึ่งตนเอง จึงต้องเปลี่ยนกระบวนความคิดและการคิดเชิงบวก ให้ชุมชนมีความรู้ในการจัดการตนเองได้ (14) บางครั้งผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้าน แต่ผู้ชายไม่เข้าใจในบทบาทที่ผู้หญิงทำ

ศูนย์เรียนรู้ฯ	จุดแข็ง	ปัญหาอุปสรรค
		(15) บางพื้นที่แกนนำในชุมชนยังแตกแยกกันเอง (16) การแก้ไขปัญหายังไม่ได้เริ่มที่สถาบันครอบครัวอย่างแท้จริง ควรเริ่มจากการดูแลครอบครัวของตนเองก่อน

4. บทบาทและการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ปี พ.ศ. 2559

ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ	โครงการ/กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	
		สตรีในสถาบัน	สตรีในชุมชน
1. การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรี และครอบครัว	ภายในศูนย์เรียนรู้ฯ โครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพทั้ง ชายและหญิง (หลักสูตร 6 เดือน 3 เดือน 1 เดือน และหลักสูตรระยะสั้น/ เทียบโอน ปวช./ปวส.)	/	
	ภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ -โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว (44 วัน) -โครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ (20 วัน) -โครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ (110 วัน) -โครงการเสริมสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจให้แก่สตรี		/
2. การคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้ด้อยโอกาส	-โครงการให้ความรู้เพื่อป้องกันการถูกล่อลวง (เด็กและเยาวชนในโรงเรียน) -โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงให้กับสตรี -โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ -โครงการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (จัดตั้งชมรม Stop Teen Mum) -โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง		/

ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ	โครงการ/กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	
		สตรีในสถาบัน	สตรีในชุมชน
3.การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ	โครงการอบรมสิทธิบทบาทหญิงชาย	/	
4.การส่งเสริม และพัฒนาบทบาทสตรี	-โครงการตระหนักรู้สู่สังคมอาเซียนแก่เด็กและสตรี -การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ/ในระบบโรงเรียน และประสานส่งศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	/	
	-โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (การส่งเสริมด้านสุขภาพ และการพยาบาล การสร้างความมั่นใจ กล้าแสดงออก การตระหนักในคุณค่าของตนเอง กีฬาและ นันทนาการ คุณธรรมและจริยธรรม)	/	
5.การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง	-การให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง	/	
6.การคุ้มครองต่อสตรีที่ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี	การฝึกทักษะอาชีพให้กับสตรีที่ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณี และการค้ามนุษย์		/
7.การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวสตรี	-โครงการค่ายครอบครัวสัมพันธ์ -โครงการฝึกทักษะอาชีพเพื่อลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวสตรี		/
8.การสนับสนุนภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท.หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาสตรี และครอบครัว	-โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายแกนนำเด็ก และเยาวชน เพื่อป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น -โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายแกนนำผู้นำทางความคิดในการป้องกัน และเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น -โครงการเสริมสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจให้แก่สตรี -โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว		/
9.การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล	-การจัดการความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ -การประชาสัมพันธ์เผยแพร่สถานการณ์ปัญหาสตรี		

ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ฯ	โครงการ/กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	
		สตรีในสถาบัน	สตรีในชุมชน
ด้านสตรี และครอบครัว	และครอบครัว		
10.การเป็นศูนย์ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว	-การจัดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างเครือข่ายอาชีพสตรี		
11.การให้บริการด้านสวัสดิการสังคม	-เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง -เงินสงเคราะห์ด้านทุนประกอบอาชีพผู้ติดเชื้อเอชไอวี -เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวช่วยเหลือเด็กขาดแคลนและฝากเลี้ยงตามบ้าน -เงินทุนสนับสนุนการรวมประกอบอาชีพในชุมชน 20 วัน -เงินทุนสนับสนุนการรวมประกอบอาชีพในชุมชน 110 วัน -เงินสงเคราะห์ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรม	/	/
12.โรงพิมพ์ (ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี)	รับจ้างพิมพ์งาน		
13.ภารกิจอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย			

5. ผลการศึกษาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี 3 ศูนย์

ประกอบด้วยสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านนารีสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จังหวัดนครนายก และTK park: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (Thailand Knowledge Park) จังหวัดกรุงเทพมหานคร

6. มาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรี และครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ที่มาและกรอบการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวและ ส่วนที่ 2 มาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรี และครอบครัว โดยส่วนที่ 2 ประกอบด้วยมาตรฐาน 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1) การบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 2) การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ มาตรฐานที่ 3) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ให้บริการ มาตรฐานที่ 4) การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว และมาตรฐานที่ 5) การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ

5.2 อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์ปัญหาของสตรี (รวมความทั้งสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด) ในภาพรวมพบลำดับของปัญหา คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ 4) การถูกล่วงละเมิด/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี และ 5) การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย ขณะที่สถานการณ์ครอบครัวในภาพรวมพบลำดับของปัญหา คือ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่างๆ 3) อบายมุขในครอบครัว เช่น ดื่มการพนัน ดื่มสุรา เป็นต้น 4) ครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง และ 5) สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานที่สำรวจในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดขอนแก่น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดเชียงราย ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดลำพูน ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวฯ จังหวัดลำปาง มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 875 คน คิดเป็นร้อยละ 77.85 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2543-2556 (2558, หน้า 7, 41) ที่ยังคงพบสถานการณ์ความยากจน แม้ว่าแนวโน้มจะลดลงก็ตามและพบความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และระหว่างกลุ่มคน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวต่อสถานการณ์ปัญหาอันดับต้น ๆ ว่า ไม่แตกต่างจากผลการสำรวจประเด็นเชิงเศรษฐกิจจากคนส่วนใหญ่ ซึ่งสตรีเป็นสมาชิกหนึ่งในครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นหลัก และสตรีควรเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยครอบครัวด้านเศรษฐกิจ ขณะที่ปัญหาการเอาเปรียบทางเพศจะได้รับความสำคัญในลำดับที่ถัดมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ชี้ให้เห็น ว่าสตรีตระหนัก และให้ความสำคัญกับสิทธิของตนเองในการปกป้องตนเองจากภัยคุกคามจากเพศตรงข้าม

2. จากการศึกษา พบว่า ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัญหาหลักที่กลุ่มเป้าหมายในทุกเขตพื้นที่ที่ศึกษาสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนในลำดับต้นๆ ตามมาด้วยปัญหาการถูกล่อลวง การค้ามนุษย์ และการค้าประเวณี การแสวงหาผลประโยชน์ และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สตรียังคงรู้ไม่เท่าทันสถานการณ์ปัญหาของสังคมที่มีความเสี่ยงต่อตนเอง ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจ ไม่ให้ตนเองตกเป็นเหยื่อ รวมทั้งอาจเชื่อมโยงมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้หาทางออกโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ในการเข้าสู่วงจรของการค้าประเวณีหรือการค้ามนุษย์ ขณะที่ปัญหาในลำดับต่อ ๆ มา ของบางเขตพบว่า เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ เช่น เขตพื้นที่ภาคใต้พบปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เขตพื้นที่ภาคเหนือที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้ฯ ลำปาง พบปัญหาถูกเลือกปฏิบัติจากครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ เขตพื้นที่ภาคเหนือที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์เรียนรู้ฯ เชียงราย พบปัญหาไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งให้เห็นว่าสตรี และครอบครัวในแต่ละพื้นที่อาจเห็นความสำคัญของสิทธิสตรีมากขึ้น รวมถึงอาจมีความรู้หรือความต้องการที่จะแสดงออกอย่างเท่าเทียมมากขึ้น

3. สำหรับปัญหาครอบครัวในทุกเขตพื้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันใน 5 อันดับแรก คือ ความยากจน/ภาระหนี้สิน และการว่างงาน ครอบครัวแตกแยก สัมพันธภาพระหว่างสมาชิก การใช้ข้อบทยมุขในครอบครัว (ติดการพนัน ใช้สุรา) ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น (ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เด็กแวนท์) สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาปากท้องเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุด ปัญหาลำดับถัดมา แสดงถึงความสามารถในการทำหน้าที่ระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัว ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ระบุว่า ครอบครัวเป็นระบบหนึ่งที่สมาชิกยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กัน หากสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ ย่อมส่งผลกระทบไปถึงสมาชิกอื่น ซึ่งสถาบันครอบครัวมีหน้าที่หลักที่จะต้องอบรมสั่งสอน สมาชิกให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนองตอบต่อสถาบันสังคมอื่นๆ จึงจะทำให้สังคมอยู่ในสภาพสมดุลหรือไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าสมาชิกไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา (Duvall & Miller, 1985)

4. จากการสอบถามความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านสตรีและครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการเสริมสร้างทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต การจัดการความรุนแรงในครอบครัว แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการความรู้ที่เท่าทันต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิทธิ กฎหมาย บทบาทหญิงชายเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวที่ต้องคำนึง และเคารพถึงความเสมอภาคของสมาชิก โดยสมาชิกไม่ควรเพิกเฉยต่อปัญหาความรุนแรงหรือการคุกคามทางเพศที่เกิดจากทั้งภายในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2554) ที่สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสถานภาพสตรี และความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นความรุนแรงต่อสตรี โดยให้ข้อเสนอไว้ว่า รัฐควรสร้างจิตสำนึกให้ข้อมูลความรู้ ที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมไทยปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมในเรื่องที่เกี่ยวกับความรุนแรงหรือสาเหตุที่ผู้หญิงถูกทำร้ายจากครอบครัว

5. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อความต้องการกิจกรรม/โครงการของศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งสามารถแยกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ การจัดบริการครบวงจรภายในศูนย์ฯ ครอบคลุม

ทั้งการพัฒนาทักษะอาชีพ การฝึกอบรมด้านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว การให้คำปรึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสตรีและครอบครัวได้อย่างแท้จริง การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือฟื้นฟูสตรีที่ได้รับผลกระทบ การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ประเด็นที่สอง คือ การขยายบทบาทอย่างชัดเจนออกไปในชุมชนด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ การสนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือภาคีเครือข่าย การส่งเสริมศักยภาพสตรีให้มีบทบาทในชุมชน สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมความหมายของการพัฒนาศักยภาพสตรีและครอบครัวที่มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ระบุว่า ควรเป็นแหล่งที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่องค์ความรู้ จัดการความรู้ ให้บริการชุมชนด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการเป็นแหล่งที่ประชาชนทุกคนสามารถค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546:1)

6. ผู้บริหารศูนย์เรียนรู้ฯ และผู้บริหารกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวแสดงความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ ในอนาคตที่ใกล้เคียงกันว่า การพัฒนาทักษะอาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาและต่อยอดเนื้อหาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตรงตามความต้องการของตลาดและพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐาน ได้รับการยอมรับ นำมาซึ่งรายได้ที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาครอบครัวได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งต้องขยายบทบาทให้เป็นไปตามภารกิจใหม่อย่างชัดเจน เช่น เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสตรี และครอบครัวให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ศูนย์ฝึกอบรม ศูนย์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ มีระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ศูนย์ให้คำปรึกษา มีหลักสูตรที่หลากหลาย มีผลลัพธ์ที่ช่วยขับเคลื่อนนโยบาย เป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เป็นศูนย์ที่มีความเป็นเลิศ เป็นหน่วยงานกลางหรือพี่เลี้ยงที่สนับสนุนความรู้ทางวิชาการหรือแหล่งเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบและกลุ่มเป้าหมาย เหล่านี้สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสอดคล้องซึ่งกันระหว่างในระดับปฏิบัติ และระดับนโยบายต่อแนวทางการพัฒนาของศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมุ่งสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในภารกิจ สอดคล้องกับแนวคิดอนาคตศึกษาที่กล่าวว่า การมองอนาคต คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย ทิศทางการทำงาน คาดการณ์เตรียมการ และจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องดำเนินการวางแผนตัดสินใจ สื่อสารให้รับทราบข้อมูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดลักษณะความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจระหว่างผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างชัดเจน (สุขสวัสดิ์ สบายใจ. 2559:9-10)

7. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ฯ แต่ละแห่งมีจุดแข็ง เจือจางและปัจจัยที่สนับสนุน และส่งเสริม รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนให้บรรลุตามภารกิจที่กำหนด ส่งผลให้แต่ละศูนย์เรียนรู้ฯ มีผลลัพธ์ของการทำงานในฐานะของการเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่แตกต่างกันซึ่งแม้ศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้ง 8 แห่ง จะประสานการทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลาก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำ ลักษณะและจำนวนของบุคลากรในศูนย์เรียนรู้ฯ ความสามารถในการพัฒนาบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ

ลักษณะพื้นที่ และจำนวนจังหวัดที่รับผิดชอบ ความยากง่ายในการจัดการ และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โอกาสในการทำงานเชิงรับ และเชิงรุก ความสามารถในการตีโจทย์งานตามภารกิจ ความสามารถในการรักษาจุดแข็งเดิมของการพัฒนาทักษะอาชีพควบคู่ไปกับการขยายงานตามภารกิจใหม่ที่ได้รับ ความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน ความสามารถในการค้นหา และสร้างภาคีเครือข่ายใหม่ๆ การสร้างเข้าใจ และค่านิยมร่วมในการทำงานที่มุ่งเป้าหมายไปยังภารกิจของหน่วยงาน สอดคล้องกับ สุพรรณ โพชากรณ์ (2549: 26) กล่าวว่า การเป็นศูนย์เรียนรู้จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งความพร้อมของระบบองค์กร ความพร้อมของบุคคล ความพร้อมด้านทรัพยากร และความพร้อมของชุมชน โดยบุคลากรต้องพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ องค์กรจะต้องมีนโยบาย และกระบวนการทำงานที่นำไปสู่เป้าหมายอย่างชัดเจนทั้งการวางแผน การเตรียมองค์กร การมีแผนงานหรือระเบียบปฏิบัติงาน การประสานงาน และการประเมินผล การเตรียมความพร้อมให้บุคลากรมีโอกาสดำเนินงาน มีความกระตือรือร้น และตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง เตรียมความพร้อมด้านการเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนเตรียมความพร้อมของชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็ง และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวพบว่าควรประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรี ครอบครัว และมาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ สอดคล้องกับแนวทางการสร้างมาตรฐานที่ดี กล่าวคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานได้รับการยอมรับ ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน สะท้อนให้เห็นภารกิจที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นภาระในการปฏิบัติงาน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกคนในองค์กรต้องดำเนินการ ใช้ในการกำกับการทำงานและในขณะเดียวกันสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตนเอง มาตรฐานส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน

9. ในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว ได้กำหนดตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐาน ซึ่งแต่ละมาตรฐานมีจำนวนตัวชี้วัดแตกต่างกัน โดยประกอบด้วย เกณฑ์การประเมิน คะแนนประเมิน ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและการยกระดับของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไป ดัชนีชี้วัดครอบคลุมตั้งแต่ระดับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปี การปฏิบัติงานตามแผน การกำกับติดตาม การประเมินผลการทำงาน การนำผลไปปรับปรุงการทำงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร ภาคีเครือข่าย และผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นตัวกำกับให้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ให้มีการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตอบสนองภารกิจ สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างตัวชี้วัดว่า การจัดทำตัวชี้วัด และการนำตัวชี้วัดไปใช้จะต้องคำนึงถึงความตรงประเด็นที่จะนำตัวชี้วัดเหล่านั้นไปใช้เป็นสารสนเทศที่จำเป็น และเพียงพอต่อการกำหนดนโยบายมีลำดับขั้นของตัวชี้วัด 3 ระดับ คือ ภาพรวม

- โครงสร้าง - การกระจาย แสดงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรผู้รับประโยชน์อย่างชัดเจน เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2554: 1-2)

10. จากการวิเคราะห์ศูนย์เรียนรู้ ที่เป็นตัวอย่างทั้ง 3 แห่ง คือ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านนารีสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์เรียนรู้ภูมิรักษ์ จังหวัดนครนายก และTK park: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ พบว่า แต่ละศูนย์มีความเป็นมาจากการต้องการแก้ไขปัญหาหรือความต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในประเด็นเฉพาะ จนสามารถสร้างองค์ความรู้หรือต่อยอดการดำเนินงานด้านนั้นๆ และนำกลับมาพัฒนางานของศูนย์ฯ ให้ขยายกว้างอย่างเป็นระบบ มีความก้าวหน้าเป็นลำดับมีการดำเนินงานที่ครบวงจร มีผลลัพธ์การดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่องเข้มแข็ง และมีเครือข่ายการดำเนินงานที่ชัดเจน จนเป็นต้นแบบของการพัฒนา สอดคล้องกับความหมายของศูนย์เรียนรู้ ที่จะต้องเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสารความรู้ มีการจัดบริการหรือจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรม การอบรม นิทรรศการ พิพิธภัณฑน์มี ชีวิต ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องสมุด และสื่อประเภทต่างๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ก่อให้เกิดชุมชนแห่งเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากระบวนการทำงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

1.1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ยังควรให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะอาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อตอบโจทย์ทั้งสถานการณ์ปัญหาสตรี และครอบครัวที่พบ การพัฒนาศักยภาพสตรี และการสร้างศักยภาพของสมาชิกในครอบครัวเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งศูนย์เรียนรู้ฯ ได้พยายามดำเนินการพัฒนาตามภารกิจใหม่ ตลอดจนต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2) นอกเหนือจากการฝึกทักษะอาชีพแล้ว ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ปัญหาอื่นๆ ที่พบ เช่น การถูกล่วงละเมิดทางเพศ การถูกล่อลวง/การค้ามนุษย์/การค้าประเวณี ความรุนแรงในครอบครัว การเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ เนื่องจากเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้นๆ ที่ได้จากการศึกษารองมาจากความต้องการฝึกทักษะอาชีพ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี และครอบครัวตระหนักถึงประเด็นเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

1.3) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ ช่องทางการจัดจำหน่าย การบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์ โดยอาจประสานความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน บริษัทเอกชนต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เป็นต้น

1.4) ศูนย์เรียนรู้ฯ อาจประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่มีอยู่เดิมหรือค้นหาเครือข่ายใหม่ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนงานตามภารกิจ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงานหากเป็นกลุ่มเป้าหมาย

เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แต่หาแนวทางสนับสนุนการทำงานของภาคีเครือข่ายด้วยกัน ขณะที่การค้นหาเครือข่ายใหม่จะช่วยให้มีวิธีการใหม่ที่มีอาจช่วยเสริมหนุนการทำงานซึ่งกัน และกันได้มากขึ้น

1.5) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มเป้าหมายของตนเองให้ชัดเจน และครบถ้วนตามภารกิจ และจัดทำแผน/โครงการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาแต่ละพื้นที่ รวมถึงป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยจัดลำดับความสำคัญของแผน/โครงการที่ควรดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา

1.6) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรออกแบบวิธีการดำเนินงาน หรือกลยุทธ์การดำเนินงานที่ตอบสนองภารกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ขณะเดียวกันต้องสามารถสร้างความเชี่ยวชาญที่สะท้อนความสามารถในการแก้ไขปัญหา และยกระดับศักยภาพของสตรี และครอบครัวในพื้นที่

1.7) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายให้ครอบคลุม ทั้งเครือข่ายของหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายของหน่วยงานนอกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเครือข่ายภาคประชาสังคมหรือท้องถิ่น ด้วยการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสตรี และครอบครัวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน ทำงานในลักษณะศูนย์ประสานที่เชื่อมต่องานระหว่างหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบ

1.8) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรนำปัญหาครอบครัวที่พบจากการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวแตกแยก สัมพันธภาพ ปัญหาอบายมุขในครอบครัว มาวางแผนดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว การสร้างความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีในครอบครัว และการแสดงออกถึงสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของสมาชิก

1.9) เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีภารกิจที่ขยายกว้างไปจากการพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น การพัฒนาศักยภาพสตรีและครอบครัว ความเสมอภาคระหว่างเพศ การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาตในครอบครัว การคุ้มครองผู้ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี เป็นต้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรของศูนย์ฯ จะต้องมีความเชี่ยวชาญตามภารกิจ ดังนั้น จึงควรวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยระยะสั้นอาจขอความร่วมมือจากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะมาดำเนินกิจกรรม/โครงการตามภารกิจ พร้อมกันกับเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีอยู่หรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจ และความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคลที่ใกล้เคียงกับงานที่ต้องปฏิบัติให้มากที่สุด ในระยะยาวศูนย์เรียนรู้ฯ ควรวางแผนสรรหาบุคลากรที่มีคุณลักษณะตรงกับตำแหน่งที่ต้องการ พร้อมกับวิเคราะห์ความต้องการอัตราตำแหน่งให้มีความเหมาะสมและเพียงพอกับภารกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งวางแผนพัฒนาบุคลากรเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในงานเพิ่มมากขึ้น

1.10) ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรนำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านสตรี และครอบครัวที่พบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้มีการเสริมสร้างทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต การจัดการความรุนแรงในครอบครัวมาวางแผนกิจกรรม/โครงการที่สามารถเสริมสร้างความเสมอภาคของบุคคลในครอบครัว เคารพในสิทธิเสรีภาพของกัน

และกัน ยกระดับความสามารถในการแสวงหาแนวทางประกอบอาชีพเพื่อให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวยืนหยัดด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง และมีความมั่นคงทางรายได้

1.11) ควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ศูนย์เรียนรู้ ต้องการพัฒนามีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่สะท้อนความเฉพาะของแต่ละบริบทพื้นที่ โดยยังคงจุดเน้นเดิม คือ การพัฒนาทักษะอาชีพไว้เป็นพื้นฐาน ขณะเดียวกันต้องพัฒนาให้ปรากฏภาพของการเป็นศูนย์เรียนรู้ ให้เป็นที่ประจักษ์ เช่น การเป็นแหล่งวิชาการ และวิจัยด้านสตรี และครอบครัว ศูนย์ข้อมูลด้านสตรี และครอบครัว แหล่งให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสตรีและครอบครัว ศูนย์กลางของหลักสูตรเฉพาะทางด้านสตรีและครอบครัว แหล่งพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านหรือเป็นศูนย์การศึกษาต่อเนื่องหรือศูนย์ฝึกอบรมของบุคลากรที่ทำงานด้านสตรี และครอบครัว หรือผู้สนใจ แหล่งรวมชุดความรู้ด้านสตรี และครอบครัว แหล่งนวัตกรรมด้านสตรี และครอบครัว เป็นต้น

1.12) ควรให้ความสำคัญ และทำงานร่วมกับกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรี และครอบครัว ในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสำรวจปัญหาและความต้องการ วางแผน และจัดการแก้ไขปัญหาของสตรีและครอบครัว พร้อมกันนี้ศูนย์เรียนรู้ ควรเสริมหนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำงานแก้ไขปัญหาของสตรี และครอบครัวให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้ เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนภารกิจใหม่

2.1) ศูนย์เรียนรู้ ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงาน โดยการใช้มีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร เพื่อใช้เป็นทิศทางในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนด และเพื่อให้การปฏิบัติงานตามภารกิจใหม่เปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมในแผนยุทธศาสตร์ แยกแยะให้เห็นอย่างชัดเจนถึงโครงการ/กิจกรรมในแต่ละภารกิจ ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนว่า เป็นกลุ่มสตรี หรือครอบครัว สตรี และครอบครัว ระดับการดำเนินงาน (ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน) และเป็นโครงการ/กิจกรรมที่ศูนย์ดำเนินการโดยอิสระและร่วมดำเนินการหรือบูรณาการกับหน่วยงานอื่น

2.2) สร้างองค์ความรู้ในองค์กร โดยใช้สารสนเทศในการพัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นระบบ โดยสร้างความร่วมมือกันหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น หน่วยงานอื่นในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และทำงานร่วมกัน รวมทั้งนำข้อมูลมาสร้างสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเพื่อพัฒนานโยบาย/แผน และใช้ในการบริหารจัดการ

2.3) เร่งประชาสัมพันธ์เผยแพร่บทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ ให้องค์กร หน่วยงาน ประชาชน และกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้เข้าใจในภารกิจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.4) ควรพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคาร และสิ่งก่อสร้างที่มีสภาพชำรุดเนื่องจากการใช้งานมาเป็นเวลายาวนาน อาจไม่สอดคล้องกับภารกิจที่จะขยายการดำเนินงานในอนาคต เช่น อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวย

ต่อการคุ้มครองสิทธิกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีห้องให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน ขาดเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น

2.5) การบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรมีการจำแนกหมวดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานให้ชัดเจน เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพสตรี (โครงการอบรมให้ความรู้สิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย) ควรแยกออกจากหมวดค่าใช้จ่ายในการฝึกทักษะอาชีพสตรี ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.6) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป็นเวลานาน มีความชำนาญทางวิชาชีพสูง แต่ไม่มีความชำนาญการทำงานทางวิชาการ และการใช้เทคโนโลยี จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทั้งทางด้านวิชาการ และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนภารกิจขององค์กร จึงควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างแข็งแกร่ง และบุคลากรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทุกด้าน ดังนี้

(2.6.1) ด้านความรู้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านสตรี และครอบครัว นโยบาย และมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครอง และพัฒนาอาชีพ การพัฒนาศักยภาพสตรี หลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ บทบาทหญิงชาย การคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิ การบำบัด แก้อาการ และฟื้นฟูผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนี้ บุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อบทบาทหน้าที่ ขอบเขตการทำงานในแต่ละภารกิจ เข้าใจความหมายของมิติสตรี และครอบครัวอย่างรอบด้าน เข้าใจวิธีการจัดการกลุ่มเป้าหมาย ตีความกิจกรรมด้านการส่งเสริม การป้องกัน และการจัดการปัญหาสตรี และครอบครัวได้อย่างครอบคลุม สามารถแยกแยะความแตกต่าง ความใกล้เคียงและความทับซ้อนในบทบาทหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ กับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกกรมกิจการสตรีฯ แนวทางการปฏิบัติงานที่ช่วยสร้างความชัดเจนในงานของตนเอง แนวทางการทำงานที่สามารถเสริมหนุนหน่วยงานอื่น แนวทางลดความซ้ำซ้อนการทำงานกับหน่วยงานอื่น แนวทางการบูรณาการงานกับหน่วยงานอื่น ต้องเข้าใจมิติกลุ่มเป้าหมายและมิติบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

(2.6.2) ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิด และวิเคราะห์ ทักษะการบันทึก และจัดทำฐานข้อมูล ทักษะการวิจัย การบริหารโครงการ การติดตาม และประเมินผลโครงการ ทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ ทักษะการพัฒนางานตามมาตรฐาน การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการความรู้ เป็นต้น

(2.6.3) ด้านทัศนคติการทำด้านสตรี และครอบครัว บุคลากรของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรต้องปรับทัศนคติพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงการทำงานตามภารกิจของกรมกิจการสตรีฯ มีฐานความคิดเรื่องสิทธิ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมระหว่างบุคคล มีทัศนคติ และจรรยาบรรณที่ดีต่อองค์กร เชื่อมั่นในความเป็นมืออาชีพในการทำงานของกรมกิจการสตรี

2.7) ควรวางแผนอัตรากำลังให้รองรับภารกิจใหม่ ซึ่งควรมีการกำหนดผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งดังต่อไปนี้

(2.7.1) นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ให้แก่สตรี และครอบครัวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จัดบริการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ตลอดจนพัฒนาแนวทางในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อป้องกันปัญหาสตรีและครอบครัว การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ติดตาม และประเมินผลแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ

(2.7.2) นักจิตวิทยา เพื่อทำหน้าที่ในการสืบเสาะข้อเท็จจริง ประเมินคัดกรองด้วยการสอบประวัติ หรือกระบวนการทดสอบทางจิตวิทยา การตรวจทางจิตเวชเพื่อจัดทำแผนให้ความช่วยเหลือ และดำเนินการบำบัดฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ การเสริมสร้างสัมพันธภาพ และเสริมพลังครอบครัว เป็นต้น

(2.7.3) นักวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน เพื่อทำหน้าที่ วิเคราะห์ วิจัย ประสานแผน ประมวลแผน จัดทำแผนหรือโครงการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการต่างๆ พัฒนาระบบฐานข้อมูลของหน่วยงาน การถอดบทเรียนและการจัดการความรู้ การเขียนบทความวิชาการร่วมทั้งการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ สู่สาธารณชน

นอกจากนี้ บุคลากรดังกล่าวควรได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ จนผ่านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพหรือฝึกอบรมเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

- (1) เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้ขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์จากสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ (พรบ. วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. 2556)
- (2) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- (3) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

3. ข้อจำกัด/ข้อท้าทายในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ

3.1 การจัดการระบบฐานข้อมูลสตรีและครอบครัวในพื้นที่ ไม่สมบูรณ์ ชัดเจน ขาดฐานข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ

3.2 ขาดบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนงาน นักจิตวิทยา นักวิชาการ

3.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป็นเวลานาน มีความชำนาญทางวิชาชีพสูง แต่ไม่มีความชำนาญการทำงานทางวิชาการ และการใช้เทคโนโลยี

3.4 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน ปฏิบัติงานไม่ตรงตามตำแหน่งงาน เช่น ตำแหน่งพนักงานขับรถ ปฏิบัติหน้าที่ พัสดุ ฯลฯ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ไม่กล้าตัดสินใจ

3.5 มีอาคาร และสิ่งก่อสร้างที่มีสภาพชำรุดเนื่องจากการใช้งานมานานไม่สอดคล้องกับการกิจการดำเนินงานในปัจจุบัน

3.6 การทำงานภายใต้กฎหมายและกลุ่มเป้าหมายใหม่ (จาก พส. สู่ สค.) ทำให้บุคลากรของศูนย์ฯ มีอุปสรรคในการดำเนินงาน เนื่องจากไม่มีประสบการณ์และความรู้ในการทำงานของระบบ สค.

3.7 การสื่อสาร การสร้างความเข้าใจ การเสริมสร้างความรู้ และทักษะการทำงานภายใต้ภารกิจใหม่ ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการตัดสินใจ การดำเนินงานของหน่วยงานในการพัฒนาศรี และครอบครัว

3.8 การดำเนินงานที่แตกต่างกับวัฒนธรรมเดิมทำให้เกิดความเข้าใจผิด และตีความหมายของบุคลากรที่ดำเนินงานแตกต่างออกจากกลุ่มได้ และถูกมองว่าเป็นบุคคลนอกกลุ่ม

3.9 ความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้บริการมีความแตกต่างกันของบริบทในพื้นที่ ทางภาษา วัฒนธรรม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการ

3.10 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งผลให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง และมีอุปสรรคด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน

3.11 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้บุคลากรบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัว และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้ทัน่วงที

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2558) คำชี้แจงประกอบคำขอการปรับโครงสร้าง. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2557) รายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2558) รายงานสถานการณ์สตรีปี 2558. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2556) มาตรฐานศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมสตรี. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2559) รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2558) คำชี้แจงประกอบคำขอการปรับโครงสร้าง. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2558) รายงานสถานการณ์สตรีปี 2558. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2557) รายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงสาธารณสุข (2556). รายงานสุขภาพคนไทย. กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต (2557). รายงานประจำปี 2557. นนทบุรี
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมอนามัย (2555). รายงานประจำปีกรมอนามัย 2555. นนทบุรี
- กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558) รวมกฎหมายในการกิจกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). แนวทางการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนตามนโยบายปีงบประมาณ 2546:1 ม.ป.ท.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
<http://www.nmt.or.th/phetchaburi/thamairuak/SiteCollectionDocuments/พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539>.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550
<http://www.thailawforum.com/thailand-domestic-violence-law-th/>
- พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศพ.ศ. 2558 (2558) ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกฤษฎีกา 132 (ตอนที่ 18ก)

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 (2558) ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกฎหมาย 132 (ตอนที่ 15 ก) 49-56

พรชัย กิตติขุณณ์ธร (2555) รูปแบบและการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในการป้องกัน
ปัญหาเสพติด: ศึกษากรณีชุมชนธณิคำ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

นงราม เศรษฐพานิช. (2540). การพัฒนาตัวชี้วัดและทบทวนกระบวนการทำงาน. ใน เอกสารประกอบการ
สัมมนาปฏิรูประบบราชการ สกศ. ครั้งที่4 (สายวิชาการ). ม.ป.ท.: ม.ป.พสถาบันวิจัยและ
พัฒนาการเรียนรู้ 2548: 55

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2541). สถิติการศึกษาและแนวโน้ม. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. (อัสสำเนา)

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์จำกัด.

รัตนา สัยยะนิฐี (2556) : การติดตามและการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพเครือข่ายสตรีให้เป็นผู้นำใน
การสร้างสันติสุข ประจำปีงบประมาณ 2556: กรุงเทพมหานคร

(ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559

<http://www.lawamendment.go.th/attachments/article/484/ร่างรัฐธรรมนูญ2559.pdf>

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558) ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ ทั้งปี
2557 และแนวโน้มปี 2558 หน้า 7 และ 41

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจสภาพการณ์ทำงานของประชากร ทัวราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 3 :
กรกฎาคม - กันยายน 2557 กรุงเทพมหานคร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). รายงานสถิติประชากรและเคหะ. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2559 จาก
<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย (2553) สสำรวจการละเมิด
สิทธิสตรีในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย (2553) แนวทางส่งเสริม
การบูรณาการมิติหญิงชายเพื่อการพัฒนา : กรุงเทพมหานคร

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย (2554) การสังเคราะห์
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสถานภาพสตรีและความเสมอภาคหญิงชายในแง่สถานการณ์
ปัญหาและวิธีการที่ใช้ระหว่างปีพ.ศ.2548-2552: กรุงเทพมหานคร

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย (2554) แนวทางการ
ป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้หญิงที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ: กรุงเทพมหานคร

- สุกฤตา จันทรวิมล. (2545). แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปีพ.ศ. 2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุพรรณ โปชากรณ์ (2549). เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงท้องไม่พร้อม คู่มือคนทำงานร่วมด้วยช่วยกันดูแล
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2556). การฉายภาพประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2548 – 2568, มหาวิทยาลัยมหิดล
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2551). โครงการระบบดี โรงเรียนมีคุณภาพ ตัวชี้วัดคุณภาพในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร โครงการระบบดี โรงเรียนมีคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้
- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
<http://www.gender.go.th/plan/5anusanya.html>

ภาษาอังกฤษ

- Duvall, E.M, & Miller, B.C. (1985) *Marriage and Family Development*. (6th). New York: Harper & Row
- Maurer, F.A. (2001) *Elderly persons in the community*. In C.M.Smith,& F.M.Marer (Eds.), *Community health nursing: Theory and practice* (2nd ed.,) Philadelphia: W.D.Saunders
- Rowden, R. (2001). *The learning organization and strategic change*. SAM Advanced Management Journal, 66(3), 11-16.
- Senanuch Puchong. (2008). *Urborn Poverty in Thailand: Government Policy and Community Practice Germany*: Verlag Dr.Muller, 73
- Sudharatna, Y. (2004). *Towards a Stage Model of Learning Organization Development*. Doctoral dissertation, University of Adelaide, Australia. 61

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามความเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาสตรีและครอบครัว

รหัสแบบสอบถาม.....

แบบสอบถามความเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาสตรีและครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดให้ข้อมูลและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. อายุ.....ปี
2. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 - () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย () 4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - () 5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) () 6. ปริญญาตรี
 - () 7. อื่น ๆ ระบุ.....
4. สถานภาพสมรส
 - () 1. โสด () 2. สมรส () 3. หย่าร้าง
 - () 4. แยกกันอยู่กับคู่สมรส () 5. คู่สมรสเสียชีวิต
5. ที่อยู่ปัจจุบัน (ระบุจังหวัด).....
6. การประกอบอาชีพหรือลักษณะงานที่ก่อรายได้ ระบุ.....
7. รายได้ต่อเดือน (ไม่หักค่าใช้จ่าย).....บาท
8. ความเกี่ยวข้องของท่านกับการพัฒนาสตรีและครอบครัว
 - () เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคม ระบุ.....
 - () เป็นผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐ ระบุ.....
 - () เป็นแกนนำด้านการพัฒนาสตรีและ/หรือครอบครัวจังหวัด
 - () อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ปัญหาของสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในจังหวัด

1. ขอให้ท่านระบุปัญหาของสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดในจังหวัดตามความคิดเห็นของท่าน 5 อันดับ (1,2,3,4,5) พร้อมระบุแนวทางแก้ไข

อันดับ	ประเด็นปัญหาสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดในจังหวัด	แนวทางแก้ไข
	การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	
	การถูกล่อลวง / การค้ามนุษย์ / การค้าประเวณี	

อันดับ	ประเด็นปัญหาสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดในจังหวัด	แนวทางแก้ไข
	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	
	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	
	การมีรายได้ (จากการทำงานประเภทเดียวกัน) ไม่เท่าเทียมกับเพศชาย	
	การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวด้วยเหตุแห่งเพศ เช่น ลูกผู้ชายไม่ต้องทำงานบ้าน หรือ การบังคับให้ลูกสาวแต่งงานตั้งแต่วัยเด็ก เป็นต้น	
	การถูกเลือกปฏิบัติจากสังคมต่อเพศอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ เช่น ไม่รับผู้หญิง/ผู้ชาย/ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดเข้าทำงาน ในบางตำแหน่ง เป็นต้น	
	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น	
	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน / สังคม เช่น การไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการต่าง ๆ ในชุมชนที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง การไม่มีโอกาส หรือมีบทบาทที่สำคัญในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น	
	การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจ เช่น การถูกกีดกันไม่ให้ผู้หญิงลงรับสมัครเลือกตั้งหรือได้รับการเลือกตั้ง การกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อไม่ให้ผู้หญิงเป็นผู้บริหารระดับสูง หรือเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น	
	อื่นๆ ระบุ.....	

2. ขอให้ท่านระบุปัญหาครอบครัวในจังหวัดตามความคิดเห็นของท่าน 5 อันดับ (1,2,3,4,5) พร้อมระบุแนวทางแก้ไข

อันดับ	ประเด็นปัญหาครอบครัวในจังหวัด	แนวทางแก้ไข
	สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว	
	ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ทำร้ายร่างกาย จิตใจ ล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว	
	อบายมุขในครอบครัว เช่น ติดการพนัน ติดสุรา เป็นต้น	
	ความยากจน / ภาระหนี้สิน / การว่างงาน	
	การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	
	เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ส่งผลต่อสุขภาพ / ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก	
	ครอบครัวแตกแยก / หย่าร้าง	
	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว)	
	ครอบครัวพ่อหรือแม่วัยรุ่น	
	ครอบครัวที่มีปัญหาจากบุตรที่อยู่ในวัยรุ่น เช่น ยาเสพติด ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ติด	

อันดับ	ประเด็นปัญหาครอบครัวในจังหวัด	แนวทางแก้ไข
	เกมส์ เด็กแวนท์	
	เด็ก / ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง / ไม่ได้ได้รับความสนใจจากครอบครัว	
	การเลี้ยงดูผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น	
	การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น	
	อื่นๆ ระบุ.....	

ส่วนที่ 3 ทานต้องการให้ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวดำเนินกิจกรรม / โครงการอะไรบ้าง
 มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว					
2.การเป็นศูนย์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ กฎหมาย และสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว					
3.การเป็นศูนย์บริการ และให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว					
4.การเป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนกรณีถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ / การค้าประเวณี / การค้ามนุษย์ / การถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว					
5.การเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคม					
6.การเป็นศูนย์พักพิงเพื่อคุ้มครอง ช่วยเหลือ พื้นฟู แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และ ครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว / การค้าประเวณี / การถูกทารุณกรรมทางเพศ / การค้ามนุษย์ / การถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ					
7.การเป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว (การฝึกอบรมในศูนย์ฯ)					
8.การฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัวในชุมชน					
9.การส่งเสริมศักยภาพสตรี และผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดให้มี					

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
บทบาทสำคัญในชุมชน					
10.การสนับสนุน ส่งเสริม และประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี อปท. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาสตรี ผู้แสดงออกที่ แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบ

ผนวก ข

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค.

1. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกชุดที่ 1

(ชุดคำถามสำหรับผู้บริหารของ สค. ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานที่ส่งมอบงานให้ศูนย์ฯ ดำเนินการได้แก่ สำนักงานเลขานุการกรม กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กองคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ)

ผู้วิจัยกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกไว้ 6 ประเด็นใหญ่ดังนี้

แผนและประเด็นยุทธศาสตร์ที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ต้องการที่จะขับเคลื่อนในช่วง 3 – 5 ปี

1) ความคิดเห็นของผู้บริหารสค.ตอบทบทวนหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวระดับเขตที่กำหนดโดยกระทรวงฯ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีบทบาทหน้าที่อะไรบ้างเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2) ความคาดหวังของผู้บริหารสค.ตอบทบทวนของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเป็นอย่างไร ควรมีบทบาทหน้าที่ใด เพราะเหตุใด

3) ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวควรดำเนินการด้านใดและอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับแผนและประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมสค. เพราะเหตุใด

4) กลุ่มเป้าหมายหลัก (ระบุลักษณะที่เฉพาะเจาะจง) และกลุ่มเป้าหมายรอง (ระบุลักษณะที่เฉพาะเจาะจง) ที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจะเข้าส่งเสริมและพัฒนาเป็นกลุ่มใดบ้าง เพราะอะไร

5) ท่านคิดว่าแผนงาน/โครงการที่แต่ละศูนย์เรียนรู้ควรจะมีลักษณะเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

6) ท่านคิดว่าผู้บริหารศูนย์เรียนรู้ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ควรจะมีพัฒนาในเรื่องด้านใด (ความรู้ ทักษะ ทักษะคติ และอื่นๆ) เพราะเหตุใด

7) ท่านมีแผน/แนวทาง/แนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการพัฒนา/ส่งเสริม/ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวเพื่อให้ทำหน้าที่ได้ตามแผนที่วางไว้อย่างไร เพราะเหตุใด

8) จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 เขตในปัจจุบันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

9) จุดด้อย/ประเด็นที่ทำทลายของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 เขตในปัจจุบันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

10) ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวในระดับเขต

ผนวก ค

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค.

1.แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 2

(ชุดคำถามสำหรับผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต)

1) ประเด็นปัญหาของสตรีและครอบครัวในเขตพื้นที่ของศูนย์ฯทั้ง 8 แห่ง (สอบถามผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต)

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างไร (โปรดจัดลำดับความสำคัญของปัญหา)

(2) มีระบบและกลไก (หน่วยงาน/องค์กร/ภาคีเครือข่าย/กองทุน) ที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือไม่อย่างไร

(3) ท่านและหน่วยงานท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่อย่างไร

(4) ภาพรวมการแก้ไขปัญหา/การพัฒนาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบเป็นอย่างไร

(5) ความคาดหวัง/ความต้องการที่จะแก้ไขปัญหา/พัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ของท่าน

2) การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต (สอบถามเฉพาะผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต)

(1) ภารกิจของศูนย์ฯที่ดำเนินการในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแผน/ยุทธศาสตร์ของกรมสค.หรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ประเด็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องมีอะไรบ้าง)

(2) ท่านต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ในระดับเขต มีทิศทางการดำเนิน/บทบาทเป็นอย่างไร

(3) ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ควรมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงและที่ได้รับมอบหมาย

(4) ท่านต้องการพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้ฯ ต่อภารกิจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในด้านใดบ้าง

(5) บุคลากร/เจ้าหน้าที่ควรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติงานด้านใดบ้าง เพราะอะไร

(6) จุดเด่นที่สำคัญของศูนย์เรียนรู้ฯท่านมีอะไรบ้าง อย่างไร

(7) ท่านคิดว่าศูนย์เรียนรู้ฯ ของท่านมีข้อจำกัด/ความท้าทายในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ อะไรบ้าง อย่างไร

(8) ท่านต้องการให้ส่วนกลาง (กรมสค.) สนับสนุนการทำงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ด้านใดบ้าง

(9) ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(10) ท่านคิดว่ามาตรฐานของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไร

(11) ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการของศูนย์ฯ

3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผนวก ง

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสศ.

1. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 3

(ชุดคำถามสำหรับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้แทนภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า ๕ แห่ง)

1) ประเด็นปัญหาของสตรีและครอบครัวในเขตพื้นที่ของศูนย์ฯ ทั้ง 8 แห่ง (สอบถามผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)

(1) สถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างไร (โปรดจัดลำดับความสำคัญของปัญหา)

(2) มีระบบและกลไก (หน่วยงาน/องค์กร/ภาคีเครือข่าย/กองทุน) ที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือไม่อย่างไร

(3) ท่านและหน่วยงานท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่อย่างไร

(4) ภาพรวมการแก้ไขปัญหา/การพัฒนาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบเป็นอย่างไร

(5) ความคาดหวัง/ความต้องการที่จะแก้ไขปัญหา/พัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ของท่าน

2) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผนวก จ

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค.

(สำหรับเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสตรีและ/หรือครอบครัว จังหวัดละไม่น้อยกว่า 5 คน
และประชาชนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแกนนำชุมชน จังหวัดละไม่น้อยกว่า 10 คน)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยแนะนำทีมงานและแนะนำวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม
2. ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแนะนำตนเอง บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่สังกัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัว
3. ทีมวิจัยตั้งประเด็นคำถามให้กลุ่มอภิปรายในแต่ละประเด็น

ประเด็นในการสนทนากลุ่มมีดังนี้

- 1.1 สถานการณ์และสภาพปัญหาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างไร (โปรดจัดลำดับความสำคัญของปัญหา)
- 1.2 กลไก (หน่วยงาน/องค์กร/ภาคีเครือข่าย/กองทุน) ที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ มีหรือไม่อย่างไร กลไกนั้นมีบทบาทและหน้าที่อย่างไร
- 1.3 หน่วยงานท่านมีแผนงาน/โครงการที่เข้าไปดำเนินการด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร
- 1.4 ภาพรวมการแก้ไขปัญหา/การพัฒนาสตรีและครอบครัวในจังหวัดและเขตพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบเป็นอย่างไร
- 1.5 จุดแข็งของการพัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ของท่านเป็นอย่างไรบ้าง
- 1.6 ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรค หรือข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีในพื้นที่ท่านมีอะไรบ้าง
- 1.7 ความคาดหวัง/ความต้องการที่จะแก้ไขปัญหา/พัฒนาสตรีและครอบครัวในพื้นที่ของท่านมีอะไรบ้าง อย่างไร
- 1.8 ท่านต้องการให้ศูนย์เรียนรู้ฯทำภารกิจในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด
- 1.9 แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวที่จำเป็นในพื้นที่ควรเป็นเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุใด
- 1.10 ข้อเสนอแนะต่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ฯ
- 1.11 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

ผนวก ฉ

ผลการนำเสนอการศึกษาวิจัยการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค.
และการอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว
ในวันที่ 27- 28 กันยายน 2559 ณ ห้องจรัสเมือง โรงแรมเดอะทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร

1. ผู้เข้าร่วมประชุม

สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยคณะทำงานวิจัยจำนวน 7 คน ผู้บริหาร ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี ผู้แทนกองยุทธศาสตร์และแผนงาน ผู้แทนกองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ผู้แทนกองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ผู้แทนหน่วยตรวจสอบภายใน เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 เขต เจ้าหน้าที่ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ผู้แทนมูลนิธิองค์กรเอกชน รวมประมาณ 75 คน

ในการนี้ นางฉิรวดี พุ่มนิคม ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นผู้กล่าวเปิดการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค. และให้ข้อคิดเห็นถึงความสำคัญจำเป็นในการดำเนินโครงการวิจัยนี้ว่า สืบเนื่องจากการปรับปรุงโครงสร้างของกรมฯ จากเดิมที่เป็นสำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปัจจุบันยกระดับเป็นกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีทั้ง 8 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการเดิมสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการย้ายมาสังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและยกเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว” รับผิดชอบพื้นที่ 8 เขตบริการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับภารกิจของทุกหน่วยงานให้สอดคล้องกับการปรับปรุงโครงสร้างของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

2. ประเด็นการนำเสนอ

คณะที่ปรึกษาโครงการฯ ได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยการดำเนินโครงการฯ ในภาพรวม ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมทราบถึงการดำเนินการตลอดระยะเวลา 7 เดือนที่ผ่านมา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายและดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว ได้แก่ ผู้บริหารของสค. ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งผู้แทนภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคม จำนวน 65 คน 2) การประชุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้ฯ จำนวน 8 ครั้ง และจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ที่ทำงานเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้ฯ จำนวน 11 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทั้งหมด 480 คน และ 3) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้แทนสตรีและ/หรือครอบครัวที่เป็นแกนนำและผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสตรีและ/หรือครอบครัว ในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมจาก 8 เขตพื้นที่ใน 58 จังหวัด รวม 1,160 คน ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสรุปประเด็นการนำเสนอ ดังนี้

- (1). ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานฯ
- (2). วัตถุประสงค์ของโครงการและกรอบการดำเนินโครงการ

- (3). ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายและวิธีการดำเนินของโครงการ
- (4). วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
- (5). ผลการศึกษาวิจัยสรุปประเด็นสำคัญแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

- สถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และครอบครัว ภาพรวมทั้งประเทศของสถานการณ์ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดที่ได้จากแบบสอบถาม 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน 2) การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและ 3) การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หากพิจารณาจาก 8 เขตพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่าสถานการณ์ปัญหาสตรีและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด สอดคล้องกับภาพรวมทั้งประเทศ คือ ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การไม่มีความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพ ยกเว้นศูนย์เรียนรู้ ภาคเหนือจังหวัดลำปางที่พบปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นอันดับสอง

ส่วนสถานการณ์ปัญหาครอบครัวที่พบคือ อันดับ 1) ปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงาน อันดับ 2) การเข้าถึงบริการทางสังคม และอันดับ 3) อบายมุขในครอบครัว หากพิจารณาจาก 8 เขตพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่าปัญหาความยากจน/ภาระหนี้สิน/การว่างงานเป็นอันดับหนึ่ง ยกเว้นศูนย์เรียนรู้ จังหวัดเชียงรายพบมีปัญหาครอบครัวแตกแยก/หย่าร้างเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ อบายมุขในครอบครัว ยกเว้นศูนย์เรียนรู้รัตนากา จังหวัดขอนแก่น และศูนย์เรียนรู้ ภาคใต้ จังหวัดสงขลาพบปัญหาครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เป็นอันดับสอง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มพบประเด็นปัญหาสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัวในแต่ละเขตพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้น ได้แก่ ความยากจน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ยาเสพติด การค้าประเวณีและความ ไม่เสมอภาคระหว่างเพศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสตรีและครอบครัวยังมีความเฉพาะและแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท เช่น พื้นที่ภาคเหนือ เนื่องจากมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ พบว่ามีปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการตั้งครุภักก่อนวัยอันควร ขณะที่พื้นที่ภาคใต้พบการใช้ใบกระท่อมในกลุ่มวัยรุ่นและวัยรุ่นทำงาน การตกอยู่ในภาวะยากลำบากของสตรีที่สูญเสียผู้นำครอบครัว เนื่องจากไม่ได้ประกอบอาชีพ การถูกล่วงละเมิดทางเพศพบทั้งในภาคกลาง และภาคใต้ซึ่ง

มักเกิดจากการกระทำของบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบปัญหาความยากจน ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานในเขตเมือง และทิ้งลูกหลานอยู่กับสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนสตรีบางส่วนในภาคนี้มีค่านิยมของการแต่งงานกับชาวต่างชาติและนิยมดื่มแอลกอฮอล์ในเทศกาลต่างๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาการท้องไม่พร้อมและใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่ ควรส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ทางกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน ศาสนา บทบาทหญิงชาย รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ และเสริมสร้างทักษะชีวิต ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สร้างค่านิยมอันดีไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาคือได้แก่ การเสริมสร้างทักษะชีวิต ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอบายมุข ยาเสพติด รองลงมา คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพ การมีงานทำ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการส่งเสริมความรู้ในปัญหา/สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพจิต กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

- ระบบและกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิดและครอบครัว พบประเด็นสำคัญ คือ ศูนย์การเรียนรู้ ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้ ควบคู่ไปกับความพยายามขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวตามภารกิจใหม่ โดยพัฒนากระบวนการและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับบริบท เช่น การวิเคราะห์และดำเนินโครงการที่ตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าวและครอบครัวในพื้นที่ การให้ความรู้ความเสมอภาคระหว่างเพศ หรือความรุนแรงในครอบครัว โดยเพิ่มเนื้อหาดังกล่าวในหลักสูตรฝึกอบรมทักษะอาชีพให้มีความชัดเจน วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมเดิมที่มีให้ทันสมัย การปรับทัศนคติของบุคคล และสร้างความเข้าใจในภารกิจใหม่ จัดวางและพัฒนาความรู้ความสามารถบุคลากรให้ตรงและรองรับกับภารกิจใหม่ รวมทั้งแสวงหาภาคีเครือข่ายใหม่ที่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์การดำเนินงานของแต่ละศูนย์เรียนรู้ แตกต่างกันไปตามบริบทและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ความสามารถของผู้บริหารและบุคลากร ความสัมพันธ์ของศูนย์เรียนรู้ กับภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันและลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

สำหรับภารกิจที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพแก่สตรีและครอบครัว โดยดำเนินการทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ 2) การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเน้นไปยังกลุ่มสตรีที่อยู่ในชุมชน รวมทั้งเด็กและเยาวชนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง 3) การอบรมสิทธิบทบาทหญิงชาย และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาฝึกอบรมอาชีพในศูนย์เรียนรู้ฯ 4) การส่งเสริมและพัฒนาบทบาทสตรี ดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาฝึกอบรมอาชีพในศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งการส่งเสริมด้านสุขภาพและการพยาบาล การสร้างความมั่นใจให้กล้าแสดงออก การตระหนักในคุณค่าของตนเอง กีฬาและนันทนาการ คุณธรรมและจริยธรรม 5) การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และการให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือแก่กลุ่มที่เข้ามาฝึกอบรมทักษะอาชีพภายในศูนย์เรียนรู้ฯ 6) การคุ้มครองต่อสตรีที่ได้รับผลกระทบจากการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ โดยฝึกทักษะอาชีพให้สตรีที่ได้รับผลกระทบและเข้ามาฝึกอบรมทักษะอาชีพภายในศูนย์เรียนรู้ฯ 7) การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวสตรี โดยฝึกทักษะอาชีพเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีและครอบครัวในชุมชน 8) การสนับสนุนภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาสตรีและครอบครัว 9) การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลด้านสตรีและครอบครัว รวมทั้งจัดการความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ 10) การเป็นศูนย์ส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างเครือข่ายอาชีพสตรี 11) การให้บริการด้านสวัสดิการสังคมแก่สตรีและครอบครัวที่ด้อยโอกาส ได้แก่ เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง เงินสงเคราะห์ด้านทุนประกอบอาชีพผู้ติดเชื้อเอชไอวี เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวช่วยเหลือเงินเด็กขาดแคลนและฝากเลี้ยงตามบ้าน เงินทุนสนับสนุนการรวมประกอบอาชีพในชุมชนและเงินสงเคราะห์ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า มีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัวในแต่ละพื้นที่จำนวนมาก ทั้งที่สังกัดอยู่ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษา การศึกษานอก

โรงเรียน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาค
ประชาสังคม ได้แก่ องค์การเอกชน มูลนิธิ สมาคม ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งสภาเด็กและเยาวชน ที่สำคัญใน
แต่ละจังหวัดยังมีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
และ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อีกด้วย
โดยแต่ละหน่วยงาน หรือภาคีเครือข่ายต่างมีภารกิจเฉพาะของตนเอง ที่ผ่านมา
ศูนย์เรียนรู้ฯ จะประสานงานกับภาคีเครือข่ายในลักษณะเฉพาะประเด็นการ
ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสตรีเป็นหลัก ส่วนการขับเคลื่อนนโยบายใน
ระดับเขตพื้นที่ด้านการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคล
ในครอบครัวการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการส่งเสริมสถาบัน
ครอบครัวเป็นเรื่องท้าทายที่ศูนย์เรียนรู้ฯ จะต้องบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย
ให้เป็นระบบที่ชัดเจน และดำเนินการอย่างจริงจังในอนาคต

● ความคาดหวังของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ 3.

ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์ฝึกอบรมและ
แหล่งเรียนรู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี การสร้าง
สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกและความเข้มแข็งครอบครัว การสร้างความเสมอ
ภาคระหว่างเพศ โดยเป็นศูนย์เป็นต้นแบบของการจัดการบริการสังคมที่ครอบคลุม
ทั้งการส่งเสริม การป้องกัน การแก้ไขและการบำบัด พื้นฟูกลุ่มเป้าหมายทั้ง
ภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านสตรีและครอบครัว องค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรภาครัฐ เอกชนและบุคคลทั่วไป โดยบริการต้อง
ครอบคลุมภารกิจที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด

ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพที่มีหลักสูตรทันสมัย เป็นที่ต้องการ
ของตลาด ผู้เข้ารับการอบรมสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันทีที่จบหลักสูตร
เนื้อหาของหลักสูตรเน้นการฝึกทักษะอาชีพที่ตอบสนองความต้องการระดับพื้นที่
และเป็นระบบ มีการคัดสรร เลือกใช้วัสดุ/วัตถุดิบในท้องถิ่น การออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ต่อยอดสินค้าและ
บริการให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจเพื่อ
หาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเป็นศูนย์แสดงหรือศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์
ของชุมชน เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การฝึก
ทักษะอาชีพเป็นทุนเดิมมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ศูนย์รับแจ้งเหตุ ขอร้องเรียนและศูนย์พักพิงกรณีถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุ
แห่งเพศ การค้าประเวณี ความรุนแรงในครอบครัว การค้ามนุษย์ ตลอดจนให้

ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู และให้คำปรึกษาปัญหาแก่สตรีและครอบครัว

หน่วยศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สังคมในเขตพื้นที่ และสร้างความเข้าใจแนวโน้มสถานการณ์สตรีและครอบครัว รวมทั้งแหล่งสร้างสรรค์องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนลักษณะเด่นหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น และเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีและครอบครัว

ศูนย์ข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสารสตรีและครอบครัวที่เป็นประโยชน์เชิงวิชาการ และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่สามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาคเพื่อให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของสตรีและครอบครัว

ศูนย์ประสานงานและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขององค์กรสตรีและครอบครัวทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนงานตามภารกิจ

ดำเนินการประชาสัมพันธ์ภารกิจและบริการทางสังคมของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้เป็นที่รู้จัก รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้แทนกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับภูมิภาค

- ผลการศึกษาศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี จากการวิเคราะห์ศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 3 แห่ง คือ ศูนย์การเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านนารีสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จังหวัดนครนายก และ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: TK park พบประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ คือ การมีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะพิเศษและสะท้อนให้เห็นความเชี่ยวชาญหรือองค์ความรู้เฉพาะด้าน มีการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างสรรค์และเผยแพร่องค์ความรู้ไปยังภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและสู่สาธารณชนที่หลากหลายรูปแบบและต้องมีการประชาสัมพันธ์ทำให้มีผู้สนใจมาใช้บริการภายในศูนย์เรียนรู้ฯ อย่างต่อเนื่อง
- มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว ผู้บริหารของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทุกระดับได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ครอบคลุมภารกิจใหม่ เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน ช่วยกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงาน บุคลากรและองค์กรอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานและ

ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นใหม่เป็นการทบทวนมาตรฐานและตัวชี้วัดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาสตรีและครอบครัว นโยบายของรัฐบาลและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนวิสัยทัศน์และพันธกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

มาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่พัฒนาตามภารกิจใหม่ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 192 ตัวชี้วัด ได้แก่ มาตรฐานที่ 1) การบริหารจัดการ (36 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 2) การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (52 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 3) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ (30 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 4) การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว (36 ตัวชี้วัด) และมาตรฐานที่ 5) การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ (38 ตัวชี้วัด)

- ข้อเสนอแนะต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

- ข้อเสนอแนะต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

สื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานเพื่อบ่มงู่เป้าหมายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัว การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ การสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมสถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

วางแผนที่เดินทาง (Road map) เพื่อให้ทุกศูนย์เรียนรู้ มีทิศทางการดำเนินงานเพื่อการเป็นศูนย์เรียนรู้ ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดระยะเวลาและเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมของการพัฒนาภายใต้แนวคิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ (P-D-C-A) โดยในระยะแรกต้องเน้นการปรับทัศนคติให้บุคลากรเข้าใจและยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร รวมทั้งเร่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและแปลงภารกิจไปสู่การปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

กำหนดกรอบอัตรากำลังที่มีตำแหน่งงานและจำนวนบุคลากรที่สอดคล้องกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องวิเคราะห์อัตรากำลังเดิมและเพิ่มอัตรากำลังในตำแหน่งอื่น เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักวิชาการด้านสตรีและครอบครัว นักวิชาการด้านการฝึกอบรม นักการตลาด นักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น พร้อมทั้งกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าของแต่ละตำแหน่งงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความรู้และทักษะที่รองรับกับงานที่ได้รับมอบหมาย

เดียวกันหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน และทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานความร่วมมือดังกล่าว

สร้างองค์ความรู้ในองค์กร โดยใช้สารสนเทศในการพัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นระบบ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำงานร่วมกัน ตลอดจนนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนานโยบาย รวมทั้งนำผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการมาถอดบทเรียน จัดการความรู้ สังเคราะห์และเผยแพร่องค์ความรู้ นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภาคและระดับประเทศตามลำดับ

การบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์เรียนรู้ฯ ควรจำแนกหมวดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานให้ชัดเจน เช่น ค่าใช้จ่ายในโครงการพัฒนาศักยภาพสตรี (โครงการอบรมให้ความรู้สิทธิสตรี บทบาทหญิงชาย) ควรแยกออกจากหมวดค่าใช้จ่ายการฝึกทักษะอาชีพสตรี ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป็นเวลานาน มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพสูง แต่ยังขาดความชำนาญการทำงานทางวิชาการ และการใช้เทคโนโลยี จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม

พัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารและสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดเนื่องจากใช้งานมานาน อาจไม่สอดคล้องกับภารกิจที่จะขยายการดำเนินงานในอนาคต เช่น อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีห้องให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน ขาดเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น

เป็นพี่เลี้ยงด้านวิชาการในการนำองค์ความรู้เฉพาะด้านสตรีและครอบครัว ลงสู่การปฏิบัติด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดประชุม อบรม สัมมนาเพื่อพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนจัดหาสื่อ หลักสูตร ฐานข้อมูลและแหล่งความรู้ต่างๆ รวมทั้งผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เชิงวิชาการที่ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ฯ

สังเคราะห์ สร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านสตรีและครอบครัว รวมทั้งการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่ประสบปัญหาจากการค้าประเวณี ผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพื่อสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามภารกิจ

พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสตรีและครอบครัว ที่มีการบันทึก จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลในแต่ละเขตพื้นที่ นำมาวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ฯ นำไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจเพื่อการบริหารงานและให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย

วางระบบการประสานส่งต่อความช่วยเหลือและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงานและระบบผู้ให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น พัฒนาระบบประสานส่งต่อความช่วยเหลือสตรีและครอบครัวที่ถูกทารุณกรรม หรือประสบปัญหาการค้าประเวณีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมระหว่างกลุ่มสตรีที่ผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นต้น

● ข้อเสนอแนะต่อศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว

นำสถานการณ์ปัญหาสตรี ผู้ที่แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และปัญหาครอบครัวที่พบจากการศึกษา มาวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญและวางแผนพัฒนาเป็นโครงการที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทของพื้นที่เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาของสตรีและครอบครัว

จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร เพื่อใช้เป็นทิศทางในการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และสัมฤทธิ์ผลตามภารกิจใหม่ที่กำหนด

ให้ความสำคัญกับกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรีและครอบครัวในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสำรวจปัญหาและความต้องการ วางแผนและจัดการแก้ไข ปัญหาของสตรีและครอบครัว พร้อมกันนี้ศูนย์เรียนรู้ฯ ควรส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำงานแก้ไขปัญหของสตรีและครอบครัวให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ

พัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านสตรีและครอบครัวในเขตพื้นที่ ในการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสตรีและครอบครัวให้เป็นไปในทิศทาง

ผนวก ข
รูปภาพกิจกรรม
โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสค.

1. ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่เก็บข้อมูลศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว (19 จังหวัด)

เข้มแข็งของสตรี ครอบครัว (35 ตัวชี้วัด) และมาตรฐานที่ 5 การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ (27 ตัวชี้วัด)

ช่วงที่สอง เป็นการพิจารณามาตรฐานในแต่ละองค์ประกอบ ดัชนีคุณภาพ และเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ผลการประชุมพิจารณาของผู้ร่วมอบรมทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่พัฒนาตามภารกิจใหม่ มีตัวชี้วัดการดำเนินงานจากเดิม 5 มาตรฐาน 169 ตัวชี้วัด เป็น 5 มาตรฐาน 192 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1) การบริหารจัดการ (36 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 2) การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (52 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 3) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ (30 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 4) การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีและครอบครัว (36 ตัวชี้วัด) และมาตรฐานที่ 5) การพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรี ครอบครัว และความเสมอภาคระหว่างเพศ (38 ตัวชี้วัด)

ขณะที่ปรึกษา ได้นำผลการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวมาจัดทำไว้ ดังปรากฏในรายงานฉบับสมบูรณ์

ภาคผนวก ข

ผลการจัดการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว แห่งบุคลากรของสศ.

1.วัน/เวลา และสถานที่จัด

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2559 เวลา 13.00-16.00 น. และวันที่ 28 กันยายน 2559 เวลา 09.00 - 12.30 น. ณ ห้องจรัสเมือง โรงแรมเดอะทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร

2.เป้าหมาย

เป็นให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับภารกิจของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว และร่วมกันพิจารณา (ร่าง) มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่พัฒนาขึ้นโดยที่ที่ปรึกษา

3.วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทราบแนวคิดการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัว
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรับการอบรมได้ร่วมกันพิจารณามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวที่เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจใหม่ของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว
3. นำเอาข้อคิดเห็นและเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมรับการอบรมไปปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีและครอบครัวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.ผู้เข้าร่วมประชุม

มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 60 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวทั้ง 8 แห่ง ผู้แทนกองยุทธศาสตร์และแผนงาน ผู้แทนกองคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ผู้แทนกองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ผู้แทนหน่วยตรวจสอบภายใน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผู้แทนภาคีเครือข่าย และนักวิชาการด้านสตรีและครอบครัว เข้าร่วมสังเกตการณ์ รวมทั้งคณะผู้ติดตามแลกเปลี่ยนผล

5.วิทยาการผู้ให้ความรู้ ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูงค์ เสนานุช
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรณิกา ขวัญอารีย์

6. ผลการการอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัดฯ

ช่วงแรก วิทยาการได้เน้นย้ำว่า ผู้บริหารของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทุกระดับ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ครอบคลุมภารกิจใหม่ เนื่องจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน ช่วยกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงาน บุคลากรและองค์กรอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นใหม่เป็นการทบทวนมาตรฐานและตัวชี้วัดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาสตรีและครอบครัว นโยบายของรัฐบาลและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนวิสัยทัศน์ และพันธกิจของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จากนั้นทีมวิทยาการได้นำเสนอผลการจัดทำ(ร่าง) มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ดังนี้

ส่วนที่ 1 ที่มาและกรอบการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว โดยใช้กรอบและแนวคิดดังต่อไปนี้

- 1) กรอบแนวคิดด้านการฝึกอาชีพ
- 2) กรอบแนวคิดด้านสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ
 - 2.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559
 - 2.2) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ
 - 2.3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539
 - 2.4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550
 - 2.5) พระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ.2558
- 3) กรอบแนวคิดด้านการช่วยเหลือ พัฒนาและป้องกันเด็กและหญิง
- 4) กรอบแนวคิดด้านครอบครัวเข้มแข็ง

นอกจากนี้ยังได้อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องเกณฑ์ประเมินดัชนีคุณภาพ และเกณฑ์ประเมินแต่ละมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวโดยส่วนที่ 2 ประกอบด้วยมาตรฐาน 5 มาตรฐาน (169 ตัวชี้วัด) คือ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ (34 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (50 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการ (23 ตัวชี้วัด) มาตรฐานที่ 4 การส่งเสริมความ

2. ภาพกิจกรรมนำเสนอผลการศึกษการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสตรีและครอบครัวของสศ.

3. ภาพกิจกรรมการจัดอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้
การพัฒนาสตรีและครอบครัว

